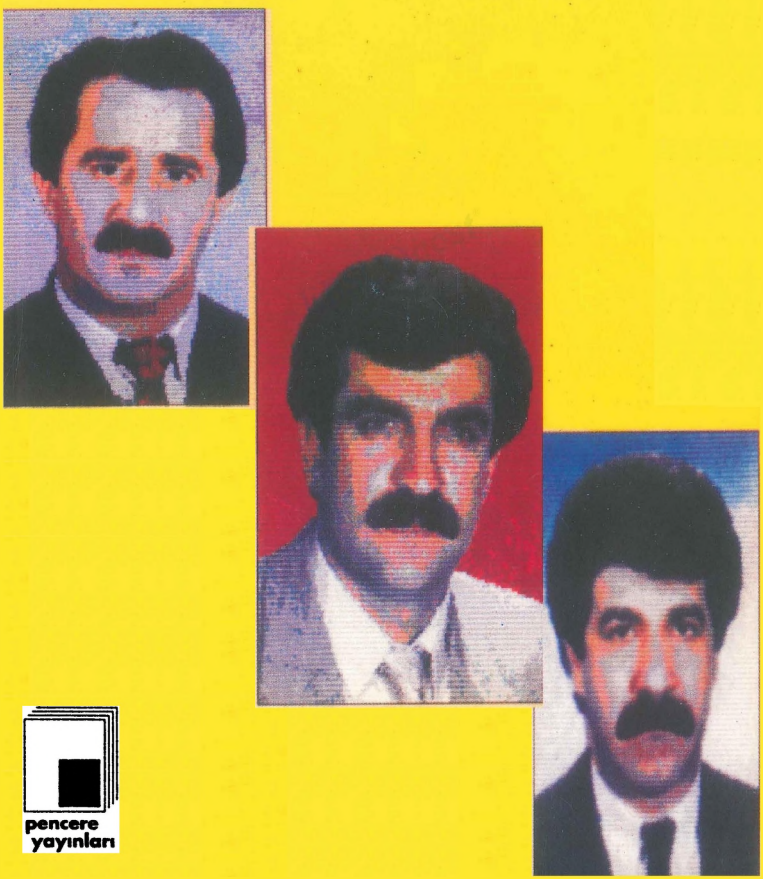
Nejdet Buldan

SAVAŞ'A MEKTUPLAR

pencere yayınları

Necdet Buldan
Savaş'a Mektuplar

Bu kitabın Yayın hakları
Pencere Yayınlarına aittir
Birinci Baskı: Mart 2002
Montaj: Bahri Çakır
Kapak Baskı: Ceren Matbaası
Baskı: Ceren Matbaası
Cilt: Ceren Ciltevi

ISBN 975-8460-32-3

PENCERE YAYINLARI: 147

Kazım İsmail Gürkan Cad. Hamam Sok. No. 2 Yavuz Han Kat 6
Cağaloğlu / İSTANBUL
TEL: (0212) 522 79 24 - 511 64 98

Necdet Buldan

Savaş'a Mektuplar

...

Bir yanım....

Benim iki Savaş'ım var. Bir yanım kaybettiğim Savaşım'la kavrulur. Bir yanım yaşattığım savaşımla can bulur.

Bir yanım sürgünde çürümeye nasıl terkedilmişse, bir yanım da ülkemde yaşlı bir ağaç kütüğünde öylesine yeşeriyor. Her çürüme, başka yeşermelerin gübresidir. Birinci Savaş'ımda kaybettiklerimi, ikinci savaşımla bulmaya çalışıyorum.

İki yanım da birbiriyle amansız bir kavgaya tutuşmuş. Biri "ben tükenirken, nasıl senin hayat suyun olurum" diye soruyor. Diğeri "ben büyürken, tüm hücrelerimde seni nasıl yaşatırım" diye bir kavga veriyor. Sonuçta ikisini uzlaştırıyorum. Birinci Savaş'ımı öteki savaşımın halkalarına ekliyorum. Uzun bir zincir oluşturuyor. Birbirine perçinliyorum. Perçinim çok kuvvetli. Savaş, barış, sevinç, öfke, umut, umutsuzluk, öksüzlük-sahiplilikle ülke ve göçü karıştırıyorum birbirine. Gözyaşını sevince, kanı umuda karıyorum. İlk doğan çocuğun dünyaya merhaba çığlığını, kurşun seslerinde damıtıyorum. Ağıt ve şivanlarıyla, zafer türküleriyle bir senfoni yapıyorum. İnsanın insana isyanını, Tanrı'ya başkaldırı, sonra da şükürle birleştiriyorum. Sonra kaybettiklerimi bir gül fidanı gibi saksılara yerleştiriyorum. Suyu kan ve gözyaşı, gübresi umut, sevinç, öfke ve kin olan bir uğraşı benimki.

Savaş'ımda onbinlerin, yüzbinlerin, milyonların resmini görüyorum. Milyonların savaşında ise kendimi. Biraz özgün, biraz aykırı. İşte öyle bir mektup benimki, hiç bitmeyecek. Bitmesi gereken bir savaşta, tüm Savaş'lara saygıyla, minnetle, şükranla... Ve özlemle. Güle güle mektup, güle güle Savaş, Adnan ve Hacı. Savaşı, kanı, gözyaşı olmayan bir gelecek için.

Mart 1997
Nejdet BULDAN

BİRİNCİ BÖLÜM

SAVAŞ'A MEKTUPLAR

3 Haziran sabahı saat 05.de Zozan uyandırdı beni. *"Pervin yenge telefonda"* dedi. Pervin sizin; 4.30 civarında *Çınar Otel*'den çıkarken polisler tarafından alındığınızı bildirdi. Fettah, Hurşit'e söylemiş. O da Pervin'e. İçimden birşeyler koptu. Ama Pervin'e hissettirmedim. Nihat'ı aramasını, hemen yanıma gelmesini söyledim. Sizin bir daha geri gelmeyeceğinizi çok iyi biliyordum. Daha üç-dört gün önce sen söylemiştin: *"Bizi alacakları zaman sorgulamaya götürmezler. Öldürmeye götürürler. Bu nedenle hepimiz; bizi almaya gelenlere karşı koyalım. Ölürüz veya yaralanırız. Hiç olmazsa savaşarak ölürüz."* Onbeş - yirmi dakika içinde Nihat geldi. İstanbul ve Ankara'da tanıdığımız, umut olabilecek herkesi haberdar ettik, çoğunu uykusundan uyandırarak. Hatta Nadir İ. ve Kemal'e de ulaştık. Biliyorsun bu ikisi son zamanlarda sana çok yaklaşıyorlardı.

Saat 8-9 civarında İstanbul Valiliği'ne telgrafla durumu bildirdik. Çünkü telefonla tüm aramalarımıza karşın ilişki kuramıyorduk. Veya kurdurmuyorlardı. Bu arada Adnan'ın babası Hikmet Çetin'e, ben de R. Kartal, N. Yağgizer ve öteki tanıdıklar aracılığıyla Başbakan'a, Cumhurbaşkanı'na, İçişleri Bakanı'na özetle tüm yetkililere ulaşmıştık. Hepsinden aldığımız cevap aynı idi. *"Arıyoruz, size gerekli bilgileri vereceğiz"*

Saat 11.30 da Nadir İ. telefon açtı. Sizin, Bakırköy Emniyeti'nde olduğunuzu bildirdi. Gerçekten inandım ve yazıhanede bizimle beraber olan kalabalık neredeyse haberi alkışlarla kutlayacaklardı. Ancak yarım saat sonra aynı adam tekrar aradı ve bir yanlışlık olduğunu, isim benzerliğinden kaynaklandığını söyledi.

Bu arada gazete ve televizyonlara da haber ulaştırıldı. Aynı zamanda Çınar Otelde görevli olan, sizin alınışınıza tanık olan *Taksici, otel kahyası, Casino kapı görevlisi* şahıslara ulaştık. Nasıl ve kimler tarafından (tabii dış görünüm tariflerine göre) alındığınızı, ilk tepkilerinizin ne olduğunu, özellikle senin karşı koymanı, kaç kişi olduklarını, kaç araba ile sizi götürdüklerini, arabaların markalarına kadar anlatmışlar bizimkilere.

Bu arada yeri gelmişken bu ayrıntılardan söz edelim istersen. Siz, Adnan, Hacı, Adnan'ın kardeşleri ve diğer misafirlerle Çınar'ın lokantasında yemek yemişsiniz. Sonra gece 24.00'e doğru kalkıp, misafirler evlerine, Sen, Hacı ve Adnan Casinoya girmişsiniz. Bu saatten itibaren katiller dışarıda beklemişler. Ama içeride de sizin kuşkulanmadığınız ve senin de tanıdığın kişiler vasıtasıyla sizi sürekli kontrol etmişler. Kaldı ki kumarhanenin kapalı devre televizyon sistemi de buna uygun. Gece 02. civarında *M. C.* kumarhaneden ayrılıyor. Anlattığına göre, çıkışta kapıları açık hazır bekleyen, içinde ve etrafında görünümleri hoşuna gitmeyen birtakım insanların olduğu üç arabayı O da görmüş. Ama o anda bir anlam ve sağlıklı yorum yapması olanaksız. Zaten ne kadar korkak olduğunu sen de biliyordun. 04.30'da aranızda saniyeler farkıyla önce Hacı ve Adnan çıkıyorsunuz. Zaten çıkışınızdan haberli olan zebaniler hemen Hacı ve Adnan'ı alıp yüzlerini duvara çevirip arama yapıyorlar. Ve sen çıkıyorsun. Senin üzerine atladıkları zaman polis olduklarını söyleyenler senin arabana gitmene engel oluyorlar. (Çünkü araban sana üç metre mesafedeydi ve tabancan da içindeydi.) O zaman bağırmışsın Adnan'a *"Bunlar bizi öldürecekler, ne duruyorsunuz?"* Dört kişi seni, diğerleri de Adnan ve Hacı'yı arabalara sokmuşlar. Ha unutma, *F. Ö.*de hemen seninle dış kapıya gelmiş, ama sizin alındığınızı görünce kumarhaneye geri kaçıp tuvalete saklanmış bir süre. Sonra, evine gidip H.i aramış.

Zebaniler *11* kişiler. En azından bize anlatılanlar öyle. Hepsi de silahlı, telsizli, çelik yelekli, bir kısmı sakallı. Başlarında düz kır saçlı, takım elbiseli, 40 - 45 yaşlarında biri. Arabalarının biri çift axozlu spor bordo renkli Amerikan malı, biri vişne renkli Hundai, biri de *34 CK 420* plakalı eski model siyah renkli Mercedes 300. (Tabii çok sonraları bu plakanın sahte olduğunu bize

söylemişlerdi.) Bize bu bilgileri verenler mi? Evet Çınar Otel'in önünde taksicilik yapan *Serdar*, otel kahyası *Sabahattin*, casino koruması *Hüseyin*. Soyadlarını bilmiyoruz. Üçü de zaten olay gününden sonra bir daha hiç görünmediler.

Biz o gün, akşama kadar çok yönlü araştırma yaptık. Hatta Yüksekovalı, Diyarbakırlı bir sürü genç *Sapanca- Bolu* istikametinde yollara ve yol kenarındaki muhtelif yerlere dağılmışlardı. Çınar Otel'in Casinosundaki *kameralar* geldi aklımıza. *E. Canan* ile bir ekibi de oraya gönderdik. Biliyorsun dış kapıdan itibaren kumarhanenin her tarafı, en ince noktaya kadar gözetlenir ve videoya alınırdı. Ama bizimkiler oraya gittiklerinde, *İstanbul Terörle Mücadele Şube Müdürü Reşat Altay* (veya Altaylı) otelin önündeydi. Casino yetkilileri de bizimkilere kameraların bozuk olduğunu söylemişlerdi. Olacak iş değil. Kameraların bozulduğu an kumarhane çalışmazdı. Bunu biz de, onlar da, herkes biliyordu. Tüm ısrarlara karşın bu isteğimiz reddedildi. Biliyorsun, *Reşat Altay* 92'de seni gözaltına aldıklarında, sana elleriyle işkence yapan adamdı.

Karanlığın çökmesine az bir süre kala fikir kimden çıktı bilmiyorum ama hemen bir helikopter kiralayıp, Sapanca - Bolu taraflarında havadan araştırma yapmak istedik. Ancak firma zaman açısından (karanlık çökmek üzereydi) ancak onbeş dakika dolaşabileceğini söyleyince vaz geçtik. Bu arada Bolu tarafına gidenler cep veya araç telefonlarıyla önemli bir haber verdiler: Bizimkiler *Sapanca gölü çevresinde dolaşırken, Atatürk Ormanı diye bir sahanın kapı bekçisini görüyorlar. Adam, sabah 7-8 sıralarında yukarıdaki tariflere uyan üç arabanın ormana girdiklerini, ormanın birçok çıkışı olduğu için geri geldiklerini görmediğini söylüyor.* Tabii, durumu hemen Ankara'daki dostlara *(DEP milletvekillerine)* bildirdik ve adı geçen yere biraz daha takviye adam gönderdik.

Atatürk Ormanı içinde araştırma yapan adamlarımız, ormanın içlerinde, etrafı tel örgülerle çevrili, *giriş yasağı* olan büyük bir bina görüyorlar. Orman bekçisi buranın, *Başbakanlık Atış Poligonu* olduğunu, özel giriş belgesi olanların girebileceğini söylüyor. Zaten binanın korunma şekli de bizimkilerin girmesine engel. Yukarıda durumu DEP'li milletvekillerine bildirdiğimi

söylemiştim ya. İşte bizimkiler daha o binanın etrafında dolaşırken, yanlarına başlarında bir assubayın olduğu askeri tim geliyor. Güya Ankara'dan verilen emre göre onlar da araştırma yapıyorlar. Ama, *Başbakanlık Atış Poligonu*'na girme yetkileri olmadığını bizimkilere bildiriyorlar.

Artık gece olmuştu. Yazıhanedeki kalabalığın bir kısmı ile senin evine gittik. O zaman dikkatimi birşey çekti. Biliyorsun yazıhaneniz, Yeşilköy'de *Bakırköy DYP İlçe Başkanlığı* ile aynı binadaydı. Binanın giriş katında sürekli resmi polisler nöbet tutarlardı. Binanın az ötesindeki kavşakta da içinde sivil giyimli bir takım adamlar devamlı beklerdi. Hem binaya, hem de yazıhanenize gelen gidenleri sürekli kontrol ederlerdi. Aynı zamanda, ikiyüz metre ötedeki evin de *Nejdet Menzir*'in evine elli metre mesafedeydi. *Mehmet Ağar*'ın evi de, oturduğunuz DİLKUM sitesinde ve Adnan ile aynı kattaydı. Yani o sokaklar, caddeler sürekli yakın koruma ve takip altındaydı. Her ne hikmetse o gün resmi ve sivil polisleri pek görmedik. Veya dikkatimizi hiç çekmediler.

O geceyi (3 Haziran'ı 4'e bağlayan gece) anlatmak zor. Bir yandan, eve doluşan yüzlerce insanın soru dolu bakışları, gizliaçık ağlamaları, sabaha kadar süren telefon görüşmeleri, öneriler, varsayımlar. O daha önceleri, özellikle ikimizin sulu gözlü olarak tanımladığımız annemizin, en kötü sonu tahmin eden ama, kendi kendine yanıp tutuşan ve her telefonda sanki karşıdan konuşulanları biliyor halleri. Ve bizim çaresizliğimiz. Neçirvan artık çok sessizdi. O üçbuçuk yaşındaki büyük adam, her haliyle sanki sensiz büyümeye alıştırıyordu kendisini. O kalabalığa arasıra dalıp, herkesin gözlerinin içine bakarak, *"hani babam, nerede"* diye soran bakışları. Gözleriyle sormaktan yorulunca, kafasını rastgele biryere dayayıp en az yarım saat öyle kalması. Keşke anlayabilseydim ve anlatabilseydim O'nun içinde kopan fırtınaları. O gün ve ondan sonraki günler, bilen, kavrayan ama ifade edemeyen duruşu, dikkati ve olgunluğu.

O gece, senin daha önceki yakalanmalarını düşündüm tekrar. 12 Eylül dönemini, ondan öncelerini *(Yüksekova'da ilk Newroz kutlamanızı, Erbakan'ı taşlamanızı vd.)* 1987 ve 1992'de İstanbul'da tantanalı yakalanmanızı. En sonuncusu çok ilginçti ama.

1992'nin Ağustos başlarıydı. Pervin, bizde Yüksekova'da, sen İstanbul'daydın. Gece evde misafirlerin vardı. Mehdi, Leyla, Leyla'nın kardeşi ve Alican. Gece yarısı kapınız çalınmıştı. Gelenler polis olduklarını söylemişlerdi. Ama sen kapıyı açmamıştın. Bu tip durumlara önceden hazırlıklı olduğun için, kapın sağlam ve çeliktendi. Ayrıca, evde bir milletvekilinin olması avantajını da iyi kullanmıştın. Tüm ısrar ve tehditlere karşın sabaha kadar (saat 10'a kadar) kapıyı açmamıştınız. Bu arada Leyla, tüm basın ajanslarını, yetkilileri haberdar etmişti. Hatta birkaç kez bizimle de telefonla görüşmüştün. Tabii, sabahleyin adeta canlı yayınla (bir sürü gazeteci ve kameremanın görüntü tesbitleriyle) eve girmişlerdi. Aramadan sonra Leyla hariç, hepinizi Terörle Mücadele Şubesine götürmüşlerdi.

O zamanki gazete başlıkları ve televizyon haberleri şimdi de gözümün önünde. Evde iki ruhsatlı tabancan ve o gün için çok sayılabilecek döviz bulunmuştu. Gazete ve televizyonlar seni, gah *PKK'nin Marmara sorumlusu* yapmışlardı, gah *mali sorumlusu*. Günlerce manşetten düşmemiştin. Birkaç gün sonra, İstanbul DGM'de mahkemeye çıkardıklarında, koridorda uzun uzadıya sohbet etmiştik. Yapılan işkence izleri hâlâ vücudunun çeşitli yerlerinde belliydi. Ama sen aldırmamıştın. Suç sayılacak hiçbir şeyi kabul etmemiştin. Basının tüm şişirmeleri ve sorgulamanın tüm acımasızlığına karşın, delil olarak sadece senin fotoğrafının yapışık olduğu bir *sahte kimlik* vardı. Seni mahkemeye getiren sivil kılıklı polisler, bana ne kadar dayanaklı ve dirençli olduğunu hayranlıkla anlatmışlardı. Sansasyon ve kopan gürültü nedeniyle DGM seni *"Sahte kimlik bulundurmak"* gibi komik bir gerekçe ile tutuklamıştı. Avukatların itirazı üzerine, dosyayı sivil mahkeme ele almış, sekiz günlük cezaevi maceran da sona ermişti. Sonraları o davadan beraat etmiştin. *(İstanbul 5. Asliye Ceza Mahkemesi. Esas no 992--1319, Karar no 992--1174 suç tarihi: 29. 7 1992, tevkif tarihi: 12. 8. 1992, tahliye tarihi: 20. 8. 1992)*

Cezaevinden çıktıktan sonra durum değerlendirmesi ve edindiğimiz bilgiler çerçevesinde, aslında seni o gece öldürmek için geldiklerini, ancak kapı, Leyla, basının ve birçok kişinin haberinin olması gibi nedenlerle şimdilik bu durumun ertelendiğini an-

lamıştık. Daha sonra konuştuğumuz kişiler ve bazı belgeler vardığımız sonucun ne denli doğru olduğunu ispatlamıştı.

4 Haziran sabahı, tekrar yazıhaneye gittik. Tabii bu arada dışarıda araştırma yapanlar, poliste veya bürokratik kesimlerde tanıdığı olanlar, herkes elinden geleni yaptı. Ama bir umutsuzluk, bir bakar körlük hepimizin üstündeydi. Dün gece, bir kısım televizyon kanalları sizin, kimliği belirsiz kişilerce kaçırıldığınızı, bir kısmı da polislerce gözaltına alındığınızı haber olarak verdiler. İki gazete de, benim açıklamalarıma dayanarak ve özellikle can güvenliğinize yönelik kuşkularımı yazmıştı. Birgün önce N. Y, *Başbakan Yardımcısı Murat Karayalçın*'la görüşmüştü. Karayalçın, önce hemen ilgilenip kendisini durumdan haberdar edeceğini söylemiş, ikinci aramada da senin, *"PKK ile bağlantısı olan, çok tehlikeli biri"* olduğunu özellikle vurgulamış. Öğleye doğru H. Selim, Ankara'dan aldığı bir telefonda sizin, Diyarbakır'a götürülmek üzere gözaltına alındığınızı öğrendi ama bunun doğru olmadığı da hemen teyit oldu.

Saat 11.45'te bir telefonla akibetiniz belli oldu. Arayan kişi bana aynen şunları söyledi: *"Ben, Bolu İl Jandarma Alay Komutanı Albay Ömer Faruk Oruçkan. Kardeşinizin ve arkadaşlarının kaçırıldığını dün gece (3 Haziran) TV. haberlerinden öğrendim. Aynı akşam saat 22.00 sıralarında, sorumluluğum alanındaki Yığılca İlçesine yakın bir yerde, kimlikleri belirsiz üç ceset olduğu yolunda ihbar aldık. Kendim gidip gördüm. Doğu'lulara benziyorlar. Giyimleri çok iyi. Biraz da siz tarif edin. Birinin kolunda Longınef marka saat ve parmağında çok pahalı bir yüzük var. Telefon numaranızı DEP Genel Merkezinden, Van Milletvekili Remzi Kartal'dan öğrendim. Eğer geliyorsanız lütfen Düzce İlçe Jandarma binasında buluşalım, lütfen tek gelin. Telefon numaram şu: 0374 215 10 16"*

Bu arada farkında olmadan Adnan'ın kol saatının markasını önümdeki kağıda yazmışım. *E. Canan, D.* ve *H*'i alarak H'in arabasına bindik. Arabanın içinde R. B'ı hıçkırarak ağlar bulduk ve ısrarla kendisinin de geleceğini söylüyordu. Meğer ben telefonla konuşurken, *Adnan*'ın saatinin markasını yazışımı görmüş ve dolayısıyla benim bildiğim sonu O da tahmin etmiş oluyordu. E. Canan'a gideceğimiz yönü söylediğimde bir türlü anlam vere-

miyordu. Arabanın içine girinceye kadar, kimseye nereye gideceğimizi söylemedik, TEM yoluna çıktığımızda, el telefonuyla N'ı aradım, nerede olduğunu sordum. O da bana, beni öteki tüm insanlarla birlikte takip ettiğini ve *"Kardeşimin cesedini benim de görmeye hakkım var"* dedi. Artık saklanacak bir şey kalmamıştı ve Düzce'ye doğru herkes akın etmeye başladı.

Daha önceleri, göz açıp kapayıncaya kadar kısa olan Düzce yolunun, çok hızlı giden bir arabaya karşın, sana ulaşmak gibi uzadığını şimdi anlıyorum. Yolda giderken, H'nin kardeşi Ş. aradı bizi. Bolu taraflarındaymış. İstanbul'u aramış. Bizim herkesten sakladığımız telefon haberini duyunca Düzce Devlet Hastanesine gelmiş T. ile beraber. Morgda sizleri teşhis etmiş ve bana soruyordu: *"Siz gelinceye kadar, cenazeleri yıkatıp hazırlayalım mı?"* Engel oldum.

Yolda neler düşünebilir insan? Veya benim durumumdaki bir insan neler düşünebilir? Neler kurabilir? İlk anlardan beri, benim yerimde sen olsaydın neler yapardın diye sordum kendi kendime. Belki milyon defa. Bu devlet, beni kaçırıp öldürseydi sen ne yapardın diye devamlı karşılaştırma yaptım. Çok doğru bazı cevaplar buldum. Sonuç olarak eğer yer değiştirme olanağımız olsaydı, (ki yaşadığım sürece bundan daha çok istediğim başka birşey olmamıştır) benim öldürülmeme belki engel olamayabilirdin. Ama en yalın tabiriyle gök kubbeyi yere indirirdin. Senin öyle bir inancın ve direncin vardı. Bir kere, en üstten tetikçisine kadar, tüm cinayet şebekesinin isim listesini mutlaka saptar ve tek - tek tümünü ortadan kaldırmadan ölmezdin. Olaylar karşısında; soğukkanlılığın ve değerlendirme gücün buna elverişliydi. İşte bu kanıya vardıktan sonra, Türk Devletinin seni seçerken ne denli akıllı ve bazı konularda işini bilir olduğuna inandım. Kendilerine göre çok akıllı bir seçim yaptıklarıyla, ne kadar övünseler azdır.

Biliyorsun eşin Pervin hamileydi. Sizin yitirilişinizden birkaç gün önce *Adnan*'ın bir çocuğu doğmuştu. Sen bana bu haberi verirken, utanarak, ultrasyon sonucuna göre, yakında doğacak çocuğunun kız olacağını, benden ne isim koyacağımızı sormuştun. Bununla ilgili şakalaşmamız arasında, *ZELAL* adının münasip olup olmadığını da sormuştun.

Birinci çocuğunun ismini de *(Neçirvan)* sen bizlere bırakmıştın. Bu nedenle bu kez yetkiyi sana bırakmış, doğacak kızının *ZELAL* olmasını olağan karşılamıştık. Evet, senin polislerce kaçırıldığın haberini bana verdikten hemen sonra, Pervin de rahatsızlanmış ve hastaneye yatırılmıştı. Biz, senden haber beklerken O, sık-sık telefonla seni soruyor ve sizler kaçırıldıktan yedi saat sonra sezeryanla doğum yapıyordu. Birkaç saat sonra uyandığında, yine telefonları sıklaşınca, çareyi onun aramalarına cevap vermemekte veya telefon çalınca önce başkasına açtırmakta bulmuştum. Annemin de telefonlarına ben çıkmıyordum artık. Yani açıkçası çıkamıyordum. En çokta ikisine karşı sanki bir suçluluk veya acizlik duyuyordum. Acım bir yana, bir de onlara karşı acizlik ve suçluluk duygusuna kapılmıştım. Pervin'in bir kız çocuğu doğurduğunu, Albayın telefonundan birkaç dakika önce duymuştum. Senin cansız bedenine doğru yol alırken bir yandan da bunları düşünüyordum. Ölüm ve yaşam. Biri nispeten iradeyle, diğeri iradeye karşın. Biri fiziki olarak yok olmak, öteki doğmak, yeni dünyaya gelmek. Birinin acısı, ötekinin sevincini bastırıyor. Yok ediyor. Öyle şiddetli bir acı ki, kalbinde çok önemli bir sevince dahi yer bırakmıyor.

Sanırım sevinmek sözcüğünü ve duygusunu belli bir kesim unutacak artık. Bundan böyle sevinmek yerine, kim nasıl ayakta kalabilmeyi başaracak onun yollarını aramaya vermek gerek kendimizi. Bu yokluğu telafi etmenin olanaksızlığını biliyorum kuşkusuz. Bu acıyı da dindirmek olası değil. Her an, her saniye seni yaşamak. Seni yaşamanın yas tutmak olmadığını da biliyorum. Yas tutarak sana karşı görevlerimizi yerine getirmek olmaz. Bunu sen de kabul etmezsin. Düşüncen, yaşayışın, yaşama bakışın, senin yasınla kahrolmayı, teslimiyet olarak önümüze koyardı. O zaman? Evet o zaman sadece sana layık olmak için yaşamak gerek. Sana layık olmak isteyenlerin de tek bir yolları var. Evet sanırım buldum. Bunun için kendimi fazla zorlamama da gerek yok. Seni seven, sana aşık hiç kimsenin kendisini fazla zorlamaya ihtiyacı yok. İsteyen için, son yirmi yıllık aile yaşamını yeniden gözden geçirmesi yeterli. Senin hangi nedenlerle öldürüldüğünü bilmek yetiyor. Seni aramızdan fiziki olarak alan-

ları, birey olarak şimdilik tetikçileri bilmiyorsak bile, zihniyetin ve şebekenin adını çok iyi biliyorum.

Söz veriyorum; seni fiziki olarak aramızdan alanları deşifre etmeye. Söz veriyorum, uğrunda şehit olduğun Kürt ulusu, ulusal bir barışıklık sağlamadan, cinayet şebekesi ile barışık olmamaya. Söz veriyorum, senin ve ulusunun intikamını alacak çocuklarımın ve çocuklarımızın önünde engel değil, yardımcı olmaya. Maddi, manevi tüm olanak ve değerlerimi senin uğrunda seferber etmeye söz veriyorum. Sözüm sensin; seni de asla çiğnemeyeceğim.

Düzce Devlet Hastahanesinin önüne vardığımızda, bu duygularla iniyordum arabadan. Çok insan gelmişti çok. Savcısı ve diğer yetkilileriyle, hastanenin morguna indiğimizde, etraftaki güvenlik önlemleri ile cinayet şebekesinin sizin ölü oluşunuzdan da ürktüğünü, korktuğunu gördüm. Savcı, doktor ve ne olduğunu bilmediğimiz birkaç kişi daha, beni ve N.'ı aldılar önce, upuzun sedyelerin üzerinde yattığınız, soğuk bodrum katındaki odaya.

Kapının hemen önündeki sedyede *Hacı* yatıyordu. Hepinizde olduğu gibi, onun da üzerinde giysi olarak sadece külot vardı. Sağ şakağına sıkılan kurşunla, yüzü kan içindeydi. Her iki omuzu üzerinde derisi kabarmıştı. Elledığimde, yanık olduğunu ve etinin koptuğunu gördüm. Sonradan bize verilen otopsi raporlarında, *bunun ceset çürümesinden oluştuğu* yazılıydı. Halbuki infaz edilişinizden bu yana, yirmi dört saat bile geçmemişti. Neyse buna daha sonra değineceğim. Dudakları ve burun kısmına fazla darbe vurulduğu belli oluyordu. Hüsyelerinden biri patlaktı. Yüzü sol tarafa yatıktı. Son nefesinde çok acı çektiği hemen anlaşılıyordu, yüz ifadesinden.

İkinci sedyede Sen yatıyordun. Sakın, kardeşim olduğun için söylediğimi sanma. Biliyorsun Hacı ve Adnan'ı da çok seviyordum. En önemlisi, bu anlamlı ve dönülmez yolculukta seninle olmaları, kasıtlı bir ayırım yapmama engel. Ama sen ölü gibi yatmıyordun. Cellatlarını küçümseyen, fazla gururlu bir yüz ifaden vardı. Hani normal yaşantında, karşındakini küçümseyen, alaycı bir tebessümün vardı ya öyle duruyordun. Tek fark gözle-

rinin kapalı oluşuydu. Sağ göz kapağın, çevresi ile birlikte simsiyahtı. Göz kapağını kaldırıp baktığımda, aynı durumu gözünün içinde de gördüm. Alnının sağ tarafında da madeni para kadar bir morluk vardı. Sağ kulağının arkasına kurşun sıkmışlardı. Kurşun kafanın sol tarafından çıkmıştı. Kan, yüzünde birkaç damar halinde önce sol kulağına, oradan da bıyıklarına akmış ve donmuştu. Burnuna ve bıyıklarına biriken topraktan yüzüstü, ellerin ayakların bağlı can verdiğin anlaşılıyordu. Ayrıca el ve ayak bileklerin tamamıyla soyulmuştu. Bu da işkence edilirken ne kadar canının yandığını ve kurtulmak için zorlandığını gösteriyordu. Öldükten sonra, sağ koltuğunun altına, sol böğrüne (iki el) kurşun sıkmışlardı. Öldükten sonra diyorum çünkü, bu kurşun yaralarından hiç kan akmamıştı.

Üçüncü sedyede *Adnan* yatıyordu. O da kafasından kurşunlanmıştı. Ayrıca dudakları ve burnunda darbe izleri görülüyordu. Omuzlarında, Hacı'da olduğu gibi yanık yerleri vardı. Sonra Adnan'ın ve Hacı'nın kardeşleri ve diğer akrabalar odaya doluştular. İlk başta çok insanın içeriye girmelerine engel olunmasının sebebi, *"Ölü teşhis tutanağının"* sağlıklı olması içinmiş. Sizlerin arkadaşlarınız, cenazeleri almaya gelen herkes odaya girip ibretle ve kahrolarak sizleri öptü, okşadı, ağladı.

Bir yandan formaliteler yapılırken, öbür yandan da yıkandınız, kefenlendiniz tabutlara yerleştiriliyordunuz. Bu arada, bana kara haberi veren *Albay Ömer Faruk Oruçkan* geldi. Çok saygılı ve üzüntülü bir eda ile başsağlığı diledikten sonra, benimle yalnız konuşmak istediğini belirtti. Bir de, bir zamanlar bizim orada, *Esendere*'de görev yaparken *İran* ve *Diri* mıntıkasından on dört insan öldüren *Zahit*. Yüksekova'da görevli iken rütbesi üsteğmendi. Şimdi yüzbaşı olmuştu ve *Düzce İlçe Jandarma Bölük Komutanı*ydı. O, rol yapıp çok üzgün pozlar takınmaktan ziyade daha çok Diri aşiretinden tanıdıklarıyla, yöreye ait sorular sormayı ve olaya ilgisiz kalmayı tercih etti.

Bu arada, Yalova İlçe Jandarmaya da *Yüzbaşı Fahri Cici*'nin baktığını öğrendiğimde, nasıl bir ölüm ve şeytan üçgeninde yitirildiğinizi daha iyi anlamış oldum. Çünkü, *Zahit* ve *Fahri* Kürt kanı dökmekten ayrı zevk alan müstesna insanlardı. Ayrıca Bolu Emniyet Müdürü de *Uğur Gür*. Bu adam seksen öncesinde İs-

tanbul'da görev yapmış ve Ülkücülerle bir olup, öğrenci olaylarında devrimcilere karşı oldukça etkili olmuş. İnfazlarınızın bu bölgede, güpegündüz yapılması, kafamda değişik ama yanıtsız bir sürü soru işareti uyandırdı.

Evet, Albay ile bir duvar dibine çekilerek konuştuk. Bana, kimlerden şüphelendiğimizi, faillerin bulunmasında elimizdeki verilerden yararlanmak istediğini, üzüntüleri ile birlikte bildirdi. Benim, tüm kuşku ve delillerin *"Türk Devleti"*ni gösterdiğini söylemem üzerine, kibarca uzaklaştı.

Bu arada, sivil giyimli birileri sizin infaz edildiğiniz yerde çekilmiş fotoğraflarınızı, basına dağıtıyor, bazıları da cenazeleri almaya gelenleri ve araçlarının plakalarını kameralarla görüntülüyorlardı. Türk Devleti açısından tüm bunları olağan karşılıyoruz. Sanki günlük yaşantımızın bir parçası bu yaptıkları. Hem de böyle bir günde, hummalı çalışmalarını olağan karşılıyoruz. Kitle suskun ve kinli. Kitle dolmuş ama sizin İstanbul yolculuğunuz için de tüm işlem ve hazırlıkları yapıyorlar.

Ve yola çıkıyoruz. Yüzün üstünde araç, en önde siz. İstanbul Bahçelievler'deki Yaşam Hastanesi morguna bırakacağız, bir geceliğine sizi. Yolda, karar veriyorum. Adnan ve Hacı'nın ailesini de ikna edebilirsem, sizleri İstanbul'da toprağa vereceğiz. Onun için her iki aile ile benim adıma N.'a görüşmesini söylüyorum. Hastaneye vardığımızda, kararlarını bana bildirmelerini tembihliyorum. Bu kararımda, haklımıydım yoksa haksızmıydım hâlâ net değilim ama, kendime göre gerekçelerim de vardı. Bir kere, her birinizi doğum yerlerinize götürsek, bu ayrılmanız demekti. Yani *Sen* ve *Hacı* Gever'e, *Adnan*'ın ise Lice'ye götürülmeniz gerekiyordu.

Oysa ben ayrılmanızı istemiyordum. Sonra, sağlığında sen o kadar istemene karşın Gever'e rahat gelip gidemiyordun. Katillerin seni oradayken imha etmek istemelerinde, en sonunda da çok uzaklarda muratlarına ermelerinde iyi biliyordum ki, Kürt olarak tanınan satılmışların parmağı vardı. Belki yanlıştır ama, özgür yaşayamadığın yerlere tabutla gitmene gönlüm razı olmadı. Her fırsatta sen Kürdistan'ın güzelliklerinden söz ederdin. Baharını, o sert kışını, dağını, ovasını, yaylasını, tarlasını kimse senin gibi ballandıra ballandıra anlatamazdı. Son yıllarda her ge-

lişinde, sık sık kıra giderdin. Soğuk bir su başında yediğin etleri de daha çok, lüks bir lokantada yemek yerken anlatırdın. Daha çok bildiğin dağlarda, vadilerde *Özgürlük Savaşçılarının* neler yapabileceğini, neler yapamayacaklarını tartışmaktan ve konuşmaktan bıkmazdın.

Hatırlıyor musun? *Behcet* katledildiğinde ben Avrupa'daydım. Aynı gün haberi duyar duymaz seninle telefonla görüşmüştük. Yanımda, seninle ilk ulusal mücadeleye omuz verdiğiniz dönemden arkadaşın *Kemik* vardı. O da senin oradan ayrılmanı uzun uzun tembihlemişti. Bana da çok anlatmıştı, senin ne denli tehlikede olduğunu. Türkiye'ye döndüğümde, havaalanından önce Hacı'nın evine gitmiştik. Bir yandan Avrupa'daki Kürtleri, bir yandan da Behcet'in öldürülmesi ile sizin etrafınızdaki ölüm çemberini konuşmuştuk.

Biliyorsun, ondan üç ay önce de Ankara'da, *Mecit Baskın* öldürülmüştü. *Mecit*'in öldürüldüğü günlerde Ankara'da idim. Mutlaka haftada, bir iki kez bir araya geliyorduk. Bir sabah, eşi erkenden aradı. Ben Büyük Erşan otelinde kalıyordum. *"Ağabey Mecit dün akşam eve gelmedi"* demişti. Sorduk, soruşturduk arkadaşları da (ki çoğu ortak tanıdıklarımızdı) kesin birşey bilmiyorlardı. Yalnız tek bilinen, akşam yedi-yedi otuz civarında, eve gitmek üzere bir arkadaşın Çankaya'daki yazıhanesinden çıktığıydı. Hanımı arabasının evin önünde nizami bir şekilde park edildiğini, ama kendisinin eve gelmediğini söylüyordu. Oysa Mecit, adı geçen yazıhaneden arabasıyla gitmişti. Demek ki evin (Etlik'teki) önüne arabasını park ettikten sonra alınıp götürülmüştü.

Mesai başlar başlamaz dairesine gittik. Altındağ Kaymakamına, dayısı olduğumu, görevimi ve eşinin anlattıklarını ilettim. Yanımda bir arkadaşım daha vardı. Kaymakam çok rahattı. Mecit'i övüyor, habersiz daireye gelmemezlik yapmadığını, belki bir gönül hikayesi olabileceğini, söylüyor bir yandan da bizim yanımızda çeşitli emniyet görevlilerine telefon açıyordu. Bu arada *Orhan Doğan*'ı çok iyi tanıdığını ve kendisinin de Şırnak doğumlu olduğunu, adının da *Hikmet TAN* olduğunu kendisinden öğreniyoruz. Tüm ısrarlarımıza karşın ancak, akşam saatlerinde evin önünde park edilmiş arabanın kapılarını polislere açtırabildik. Ne yalan söyleyeyim, ben cesedinin arabanın bagajında ola-

cağını sanıyordum. Ama arabada ki durum, Mecit'in arabasından inip kapıları kilitledikten sonra alındığını gösteriyordu.

Kaybolması üzerine sen de gelmiştin. Hatta Behcet de gelip epey uğraşmıştı. Tanıdıkları olduğunu söylüyor, sürekli *"Devlet götürmüşse ben bulurum"* diyordu. Sonuçta, on gün sonra Mecit'in cesedi Gölbaşı'nda kalbine ve kafasına kurşun sıkılmış bir vaziyette bulundu. Ankara polisi olayla ilgili güya araştırma yaparken, Mecit'in arkadaşlarına daha çok beni soruyordu. Hatta *Sabah* gazetesinde olayla ilgili haber yayınlanırken başlık *"Altındağ Nüfus Müdürü'nün öldürülmesinde Yüksekova Belediye Başkanı'nın parmağı var"* şeklindeydi. Oysa Mecit bizim ailemizden biri gibiydi. Yeğenimizdi. Demek ki, ta o zamandan zebaniler, cinayatlerinin yapay kılıflarını hazırlıyorlardı. Yani, cinayetlerini işledikten sonra, onların sesi olan medyada ertesi gün senaryo da işlenmeye başlardı: *"Polis yetkililerinden alınan bilgiye göre....."* veya *"adının açıklanmasını istemeyen bir istihbarat yetkilisinin bildirdiğine göre....."*

Mecit'in, yakalanan bir PKK'linin sahte kimlikle, tedavi edildiği, bu kimliğin *Altındağ Nüfus Müdürlüğü*'nden verildiği kuşkuları üzerine infaz edildiğini biliyorduk. Ki biliyorsun, sorgularında aynı kişi ve arkadaşları Meclis lojmanlarında *Orhan Doğan'ın evinde kaldıklarını*, söylemişlerdi. Basının verdiği olay şekli elbette her zaman tartışılır. Özellikle yakalanan kişilerin, yoğun işkenceler ve önceden hazırlanan senaryolara göre ifadelerinin alındığını da. Ancak gerçek o ki, *Mecit, PKK'liye kimlik verdiği* zannıyla Devlet tarafından katledildi. Basına da hiçbir zaman bu kuşku aksettirilmedi.

Seninle, devamlı Tansu Çiller'in, Kürt iş adamlarına yönelik, İstanbul Holiday İnn otelinde yaptığı açıklamayı tartışıyorduk. Biliyorsun, 4 Kasım 1993 günü, Tansu Çiller adı geçen otelde şöyle demişti: *"PKK'ye yardımcı olan Kürt işadamlarını biliyoruz ve hesap soracağız"*. Ne tuhaf değil mi? Mecit kaçırılıp öldürülüyor gazeteler beni suçluyorlar, Behçet bulunması için yardımcı oluyor, Behcet kaçırılıp öldürülüyor, sen öldürüldükten sonra da aşağılık basın seni Behcet'in öldürülmesinden sorumlu tutuyor, hatta bu nedenle gözaltına bile alındığını yazıyorlardı. Oysa biliyorsun, ne Mecit'ten ötürü ben, ne de Behcet'ten ötürü

sen en ufak bir takibata bile uğramadık. Aileleri neyse zaten tanıyoruz, konuyu iyi biliyorlar ama basına bu bilgileri veren polisler de herhalde söylediklerinin sadece sansasyon yaratmak olduğunu kavramışlardı.

Karanlık çöktüğünde sizleri *Yaşam Hastanesi* morguna getirdik. Hacı ve Adnan'ın ailesi, önerimi kabul etmişlerdi. Herkese, Pazar günü (ertesi gün) Karşıyaka Mezarlığında toprağa verileceğinizi söyledik. Bir dostun, hastaneye yakın evinde yemeğe alındık. Bu arada hemen herkes, sizleri neden Yüksekova'ya götürmediğimizi soruyordu. Ayrıca gelen telefonlarda da bu soruluyordu. Yeteri kadar cevaplandırmaya çalıştık.

Geç vakit eve döndük. Anamız artık ağlayamıyor, sadece ağıtlarla seni yaşatmaya çalışıyordu. Kurumuş, kalmıştı kadıncağız. Çocukluğuna gittim senin bir süre. İki önemli tehlikeden kurtulmuştun. Kurtulmuş, büyümüş, en güçlü döneminde zebanilerin korkunç tuzağında, onurlu bir şekilde şehit olmuştun.

O zamanlar daha dört-beş yaşlarındaydın. Biz köyde büyük bir ev (kasr) yaptırıyorduk. Malzeme olarak, sadece taş kum ve kireç kullanılıyordu. Kumu, köyün hemen altından akan Rubar-ı Şin'den, kireci ise gene çaya yakın bir yerde yakılan kireç ocağından çıkarıyordu işçiler ve yardımcı olan köylüler. Babam, sık-sık onları ziyaret eder, böyle günlerde onlara koyun kestirirdi. Bu ziyaretler kır gezintisi gibi olur, sizler de Rubar-ı Şin'in kenarında oynar, sığ yerlerde yüzer ve kara dutlara tırmanırdınız. Sen yediğin dutlardan, kızıla boyanmış elini, yüzünü ve elbiselerini temizlemeye çalışırken dengeni kaybedip suya düşmüş ve epey sürüklenmiştin. Suya eğilmiş dallardan birine tutunmuş, bir yandan da avaz-avaz bağırıyordun. Suyun gürültüsünden başkasının duyması olanaksız ama, tesadüfen birkaç metre aşağıda abdest alan Wehit sesini duyup seni kurtarmıştı. Sonraları Wehit ile ilgili konuşmalarda sen, *(O benim kurtarıcımdır)* derdin ve hepimiz kendisine sürekli minnet borçluyduk.

Sonraki yıl senin idrar sorunun çıkmıştı. İdrar yolunda taş vardı. Babam ve annem seni ve omuzunda bir kaza kurşunu olan Fazıl abimi Diyarbakır'a götürmüşlerdi. Dicle Özel Hastanesinde ikiniz de ameliyat olmuştunuz. Fazıl'ın omuzundaki kurşun ve senin idrar yolundaki fındık büyüklüğünde taş çıkarılmıştı.

Ama iki gün sonra, hemşirelerden biri sana yalnış serum mu takmış, fazla serum mu tam olarak bilemedik, özetle sen komaya girmiştin. Seni tekrar ameliyata aldıklarında, tamamiyle ölmüştün. Vücudunda iğne yapılacak, serum takacak damar bulamamışlardı. Bu amaçla, boynunda, kollarında, ayaklarında kesilmedik yer kalmamıştı. En sonunda her iki baldırından girip seni kurtarmışlardı. Ama ameliyattan çok sonraları da baldırların yarası devam etmiş ve vücudunda iki büyük iz kalmıştı. Hatta Düzce Hastanesine girdiğimizde, ilk şokun da etkisiyle ancak baldırlarından seni tanımıştık.

5 Haziran 1994 sabahı Özel Yaşam Hastanesi'nin önünde toplandık. Büyük bir kalabalık toplanmıştı. Basın mensupları, televizyon kameraları falan. DEP milletvekilleri Mahmut Kılmç, Zübeyr Aydar, Remzi Kartal, DEP İstanbul İl Teşkilatı, İnsan Hakları Derneği, Mezopotamya Kültür Merkezi, ANAP Van milletvekili Şerif Bedirhanoğlu, SHP Hakkari Milletvekili Esat Canan, İstanbul'a gelmeye cesaret eden Kürdistanlılar, Özgür Gündem çalışanları, Yüksekovalıların çoğu, Sen'in Adnan'ın ve Hacı'nın arkadaşlarınız, tanıdığımız ve tanımadığımız çok insan. Tabii bu tür günlerin değişmez ve davetsiz konukları, sivil ve resmi polisler. Arkadaşlarla konuşurken, zebanilerin de mutlaka aramızda olduklarını ve görüntüden kim bilir ne kadar zevk aldıklarını tartışıyoruz. Bu arada Star TV.nin muhabiri geldi. Konuyla ilgili görüşlerimi almak istiyormuş. Kendilerine özel demeç vermeyeceğimi, adı geçen televizyonun zaten tüm haberlerinde devleti temize çıkaran yorumlar yaptığını, bu insanların öldürülmesinde ve diğer uygulamalarda *"özel savaş"* birimlerine yardımcı olduklarını söyledim. Uzaklaştı. Naci dayı, oturduğu yerden (hasta olduğu için bir köşede sandalyede oturuyordu) yanıma gelerek, tenhaya çekti ve: *(Savaş'ı kaybettik, söylemlerinle devlete yüklenme, senin için de iyi olmaz)* gibi şeyler söyledi. Bir yandan bitkinliğine ve duygusallığına yorumladım. Öte yandan, insanlarımızın ne kadar kaderci ve teslimiyetçi olduklarını, hâlâ bizim başka şeyler kaybetmemizden korktuklarını, oysa artık kaybedeceğimiz bir şey olmadığını hâlâ göremediklerini düşündüm. Bu konuyu kendisiyle daha sonraları konuşacağımı söyledim.

Star ve bir kısım yazılı Özel Savaş Birimlerinin yayınlarını sana sonra anlatacağım. Gazete ve televizyon muhabirleri benim DEP'li milletvekilleri ile durduğumuz yere hücum ettiler. DEP Genel Başkan Yardımcısı olduğu için Remzi'ye birkaç soru sordular, sonra da bana. İkimiz de, *Tansu Çiller'in Kürt işadamlarına yönelik, onları hedef gösteren demecine ve Türk Devletinin aslında bir cinayet şebekesi olduğuna değindik.* Sorulara verilen tüm cevaplarda katillerin adresi olarak Türk Devleti gösteriliyordu.

Cenazelerinizin hastane kapısından çıkışıyla kalabalık kenetlendi. Hemen yakındaki camiye namazlarınız kılınmak üzere, yola çıkmakla sloganlar da patladı. *Şehit Namırın, Vur Gerilla Vur Kürdistan'ı Kur, Gerilla Vuruyor Kürdistan'ı Kuruyor.* Zılgıtlar ve alkışlar. Daha beşyüz metre yürümemiştik ki polisler önümüzü kestiler. Slogan atılmayacağını, cenaze törenlerinin sessiz olması gerektiğini falan söyledilerse de kitle dinlemedi tabii. Ama sık-sık yolumuzu kestiler. Böylece, engellemelerden ve kalabalıktan ötürü ancak iki saatte varabildik, hemen yakındaki camiye. Cenaze namazları kılındıktan sonra Avcılar Mezarlığına arabalarla hareket ettik.

Mezarlıkta da polis bizden önce yerini almıştı. Mezar yerlerinin kazılması ve bürokratik işlemlerden ötürü, orada epey bekledik. Bekledikçe kalabalık büyüdü, büyüdükçe de sivil ve resmi polislerin sayısı ve kameralı tesbitleri de artıyordu. Bu arada, insanlarımız sizden iki parsel ötede ilginç bir şey buldular. Şahin Dönmez'in mezarını. Zübeyr, elimden tuttu oraya götürdü. Ne garip değil mi? Kürt halkına ihanet ettiği için cezalandırılan ile, Kürt halkı için canını verenler aynı toprağı paylaşıyorlar. Yaşamlarında hiçbir ortak yanları olmayanlarla, hatta beyin ve fizik olarak zıt kutupların hizmetçileri aynı toprakta.

O an Şahin'in, Diyarbakır zindanında, cezaevi yönetimi yayın sistemi kanalıyla, insanları teslimiyete, düşkünlüğe ve ihanetçiliğe çağıran pazarlamacı sesini, senin de O'nun cezalandırıldığına ilişkin telefonla beni haberdar ettiğin sesini duyar gibi oldum. Sen daha çok İstanbul'da olduğun için, Esat Oktay ile Şahin'in cezalandırıldığını her seferinde televizyon haberlerinden birkaç saat önce bana bildirmiştin. Telefonda ikisi için de aynı şeyleri söylemiştin: *Abi sana bir müjde vereceğim sıkı dur.*

(Hadi söyle) *Yok, önce müjdemi isterim.* (Gevezelik yapma işte, söyle) *Olmaz müjdemi isterim.* (Peki, bana göndereceğin harçlıktan yüzde elli kısabilirsin) *Neyse. Söyleyeyim peki....* Kim bilir, büyük bir olasılıkla birileri de sizinle ilgili haberleri böyle birbirlerine müjdeliyorlardı. Bir an sizi aynı mezarlıkta defnetmekle, hata yapıp yapmadığımı düşündüm. Sonra kovdum o düşünceyi kafamdan. Kürdistan'da bile sadece iyilerin defnedildiği bir mezarlık olamayacağının farkına vardım. Yüksekova'da şehit gerillaların, işkence ve kontra kurbanlarının yanına, sonraki günlerde milisler tarafından cezalandırılanlar gömülmüyorlar mıydı? Ne yazık ki bu toprağın üstünde de, altında da birlikte olmak gibi bir koşul vardı. En azından uzun bir süre bu böyle olacaktı. Taa ki, toprağın üzerinde satılmışlar tüketilinceye, hiç olmazsa en aza indirilinceye kadar oksijen ortak kullanılacaktı. Yaşamlarında, satılmışlardan ayrı yaşayanların, öldükten sonra da değişik anıldıkları bilinen bir gerçek.

Karanlık basmadan mezarlarınız hazır. Parselin ilk yerine Adnan'ı, yanma seni, senin de yanma Hacı'yı yerleştirdiler. Üçünüzü de tabutsuz koyduk mezara. Üstleriniz toprakla örtülürken sanki zembereği boşaldı gözlerimin. O ana kadar ağlamadığımın farkındaydı herkes. Tüm engellemelerime, kendimi sıkmama karşın tutamıyorum gözyaşlarımı. Bu tavrımla önce sizin rahatsız olacağınızı ve düşmanın (belki de yanımızda olan zebanilerin) çok sevineceğini bile bile tutamıyorum kendimi. Utanıyorum. Sonraları, bu utanç seni andığım her saniye, gözlerime bir tik gibi oturacak ve her seferinde gözlerim nemlenecekti. Ne yazık ki, yaşadığım sürece bu böyle devam edecekti. Görevli din hocaları, telkinlerini okuyup bitirdiklerinde M.nin kardeşi (ki sonraları gerillaya katıldığını duydum) *Ey Reqip Marş*ına başladı ve herkes en gür sesle, zafer işaretleriyle katıldı. O zaman, tanımadığımız ama bu marşı iyi bilen kalabalığın farkına vardım. Sonra Remzi bir konuşma yaptı. Güzel bir konuşmaydı. Sık-sık sloganlarla kesildi. Ben konuşmak istedim, ancak ağlamaktan cesaret edemedim.

Sizleri katil bir devletin, bize ve kendilerine de ait olmayan büyük bir metropolünde, her Cuma ailelerinizin ve şehitlere saygılı insanların ziyaretlerine, her yıl 3 Haziranda mütevazi, ama

içten anmalara teslim ettik. Çok sonraları İtalya'dan getirilen SİYAH mermerler ve ustalarla Avcılar Mezarlığında görkemli olduğu kadar, ne için, nasıl öldürüldüğünüzü ifade eden, mezarlığa her gelenin bakacağı ve Devlete lanet yağdıracağı aslında bir ibret anıt yapıldı.

Başsağlığına gelenleri sizin evde kabul ettik. Adnan için babasının Florya'daki evinde, Hacı için gelenler için de gene O'nun evinde taziyeye geliniyordu. Genelde mezarlığa gelenler başsağlığına da geliyorlardı. Ama cenazeye yetişemeyenler, korkularından törene gelemeyenler ve Kürdistan da dahil, uzak kentlerde olanlar şu veya bu şekilde adres alıp geliyorlardı. Bu arada telefonla veya telgrafla da başsağlığı dileyenler çoktu. Telgraflardan biri de Ankara cezaevindeki DEP'li milletvekillerinden gelmişti. Hatip ve Leyla'yı ne kadar sevdiğini, diğerlerinin de Kürdistan Ulusal Mücadelesinde önemli bir zincir olarak gördüğünü biliyorum. Milletvekili seçildikleri seçimi, sonraki gelişmeleri çok yakından izlemiştin. 1991 seçimlerinde, telefonla bana, bu arkadaşların maddi desteğe de ihtiyaçları olduğunu ve katkıda bulunmak istediğini söylemiş ve mutabık kalmıştık. Biliyorsun, o seçimde Hakkaride kimse HEP listesinden aday olmamıştı. SHP'li adayın da diğerlerinden farklı olmadığını düşünmüş, sonunda ANAP'tan E. Canan'ı desteklemiştik. Bu arkadaş da, sonraları DEP'e geçmesi için tüm çabalarımızı boşa çıkarmış, hatta bir vesileyle de taahhüdünü yerine getirmemişti. Bu taahhüdün ne olduğunu sen çok iyi biliyorsun. Hatip ve Leyla'ya özel ilgin de, onların ulusal soruna senin gibi bakmalarından kaynaklanıyordu. Ama siz katledilmeden birkaç ay önce onların teslim olup cezaevine girmelerine de çok bozulmuştun. Onlara sahip çıkılması gerektiğini sık-sık vurguluyordun. Sanırım elinden geleni de yapıyordun. Yaşamında çok şeye sevindin. Çok olay da seni üzdü. Ama bir- iki olay var ki sevindiklerinin için de, bunlardan söz etmemek olanaksız.

1993 Nisan ayı idi. *Batufa* gerillaya katılmak için, gündüz okuldan çıkıp doğru Doğu Kürdistan'a gitmişti. Aynı gün akşamı, önce telefonla beni aramıştın. Doğruluğunu öğrendikten sonra, tekrar aramıştın. Doğu'dan arkadaşla görüşmüş, salimen oraya vardığını öğrenmiştin. Ve Batufa artık senin için *"ailenin yüz*

akı" ydı. Sevincini tanımlamak zor. Hemen arkasından da, kendisine elbise, silah vs. gönderildiğinde çok - çok sevinmiştin. Her zaman, gençlerin yanında övgüyle anlatır, onların da gitmeleri için zemin hazırlamaya çalışırdın. *(Nasılsa benim gidecek çocuğum henüz yok, onun için benden birşey eksilmez)* diye bana da şaka yapardın. Keşke, *Bedran*'ın ve *Rojhat*'ın katıldığını da görecek kadar yaşasaydın. Onlar şimdi, sana ve ülkelerine olan bağlılıkla ve düşmana olanca kinleriyle birer savaşçı.

Sanırım 92 yılıydı. Sana pasaport vermedikleri ve yurt dışına çıkma yasağın olduğu için sahte pasaportla Doğu'ya, arkadaşların yanına gitmiştin. (Oysa, pasaport alamayacak hiçbir yasal takibat ve yasal gerekçeleri yoktu) Tesadüfen oradayken telefonla B. ile görüşmüştün. Seni oldukça onore etmiş ve arkadaşlara da bazı tembihlerde bulunmuştu. Dönüşünde gözlerinin içi gülüyordu. Anlatmakla bitiremiyordun. Söylediklerinin her cümlesi üzerinde ayrı ayrı duruyordun. Eline geçecek ilk sağlam fırsatta, bizzat görüşmek için gideceğini devamlı söylüyordun. Nasip bana imiş. Gördük ve seni epey andık.

Başsağlığı faslı bitmek bilmiyordu. Gündüzleri evde gelenleri ağırlıyoruz, geceleri de genellikle eş dostun yemek davetlerine gidiyorduk. Biliyorsun bizim oralarda töredendir. Gerçi İstanbul'da az Geveri vardır ama, gene de onlara kalsa evde hiç kalmayacağız. Bu arada sanırım sizi toprağa verişimizin dördüncü günü idi. Pervin'in doğumdan ötürü durumunun iyi olduğu, senin akibetini bilmediği, bu nedenle kötü haberi doktor kontrolünde hastanede vermemiz gerektiğini ilettiler bana. Telefonla doktoruyla görüştüm, bu ana kadar olayı bilmediğini, odaya gazete sokmadıklarını, odasındaki televizyonu da özellikle bozduklarını, ama taburcu da olması gerektiğini, bu nedenle birimizin hastaneye gidip olayı kendisine anlatması gerektiğini vurguladı, randevulaştık, N. dayı ile gittik. Doktor, N. dayı ve ben İnternational'daki odasına girdiğimizde, sadece gözleriyle soruyordu. Zelal, yanıbaşımda mışıl mışıl uyuyordu. Çok fazla beklemeden konuya girdim. Çok sade bir şekilde, Zelal'in dünyaya geldiği saatlerde, bizce bilinen zebanilerin sizleri katlettiklerini iki cümleyle anlatmaya çalıştım. Hıçkırdığını ve doktorun yatağa eğildiğini, hatırlıyorum, kendimi dışarı attım eve geldik. Kalabalığın

içinde.... kardeşleri görünce şaşırdım. Usulen onların da üzüntülerini(!) dinledik. Onlara verdiğimiz cevap da aynı idi: *Kürt Halkı sağolsun!*

Gazete ve televizyonlar telaşla, tabii kimlerin emirleriyle olduğunu iyi biliyoruz her gün yeni -yeni senaryolar üretiyorlardı. Özellikle Star televizyonu ile Hürriyet gazetesi tam çıldırmışlardı. Çıldırmışlardı diyorum, çünkü hizmetlerinde oldukları Devleti savunmak adına bir yandan tüm kinlerini kusuyorlardı, bir yandan da polisten aldıklarını iddia ettikleri varsayımları gerçekmiş gibi lanse ediyorlardı. Günlerce sürdürdüler pisliklerini. Kamuoyunu kusmuklarıyla kirletmeye aşırı derecede özen gösterdiler. Sanırım, bizim de takındığımız tavır nedeniyle istediklerini elde edemediler. Çünkü, kamuoyu onların bu çabalarının nedensiz olamayacağını biliyordu. Bir nevi suçluların telaşı vardı üzerlerinde.

6 Haziran tarihli *Hürriyet*. Birinci ve on üçüncü sayfasını size ayırmıştı. Neler yazmıyordu neler. Hiçbir yasal araştırma yapılmadan, sizi, Behcet ve şoförünü, Fevzi ve kardeşini öldüren silahın markasını ve çapını *7 İNFAZ.... AYNI SİLAH* şeklinde büyük başlıkla geçiyordu.

7 Haziran tarihli Hürriyet. Başbakan Yardımcısı Karayalçın ile İçişleri Bakanı Menteşe ayrı ayrı kendilerini savunuyorlar. İkisi de cinayetlerin araştırılması gerektiğini vurguluyorlar.

8 Haziran tarihli *Hürriyet*. Gene birinci sayfa, flaş haber: *İNFAZ İTALYAN İŞİ*. Emniyet Genel Müdürlüğü'nce hazırlanan *"Çok Gizli"* kayıtlı bir raporda, Savaş Buldan ve iki arkadaşının öldürülmesinin İtalyan Mafyası ile bağlantılı olduğu iddia edildi. Raporda seri cinayetlerin, yeraltı dünyasının kanlı hesaplaşması olduğu da öne sürüldü.

Aynı gazetenin aynı gün sayısında *Emin Çölaşan* köşesinde: Baştan sonuna kadar, *sizin öldürülmenizi, PKK önderliğinde verilen savaşın bir misillemesi olarak* veriyor. Ayrıca ERNK Avrupa örgütünün, intikamınızın alınacağına ilişkin bildiriye verip veriştiriyor.

Milliyet'in 5, 6, 7 ve 9 Haziran tarihli sayılarında da, *Hürriyet* benzeri yeni yeni senaryolar üretildi. Senaryoların sonuncusu da, sizlerin İranlılar tarafından öldürüldüğünüzdü. Senin koru-

maların varmış, ama katiller tarafından satın alınmışlar, sürekli plaka değiştiren bir Mersedes tarafından takip ediliyormuşsun, daha bir sürü ipe sapa gelmez haberler.

Kontra Cumhuriyetinin resmi ağzı basın, konuyu dağıtmaya çalıştıkça biz zebanilere biraz daha yaklaşıyorduk.

Televizyon kanalları da aynı yöntemi izliyorlardı. Yalnız ATV'den Savaş Ay randevu isteyip geldi. Bizimle çok uzun bir söyleşi yaptı. Anamızla, Pervin'le görüştü. O da programında konuyu dramatize etmekten öteye geçemedi.

Özgür Ülke gazetesi olayın başından sonuna kadar, gerçekleri, nedenleriyle, araştırmacı yönüyle ele aldı. Resmi basının aksine, tüm haber ve yorumlarında olayı Kontra Cumhuriyetine bağladı. Zaten başka türlü olması da beklenemezdi.

Sonraki günlerde Yüksekova'ya postalanmış iki mektup geçti elimize. Bunlardan biri *Ankara Posta Merkezinden, 12.06.94* tarihinde postaya verilmiş bir zarf. Zarfın sağ üst köşesinde *ÇOK ÖNEMLİDİR* yazılı. Adres olarak da:

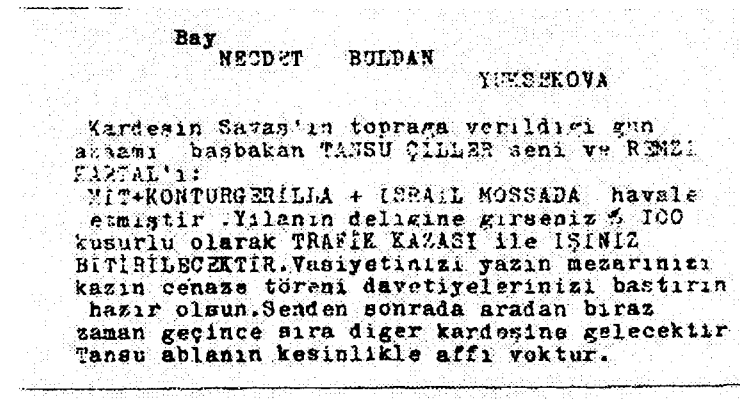
Sayın
NECDET BULDAN
Eski Belediye Başkanı ve ORAMAR aşireti mensubu
YÜKSEKOVA
HAKKARİ

Zarfın içinden çıkan samanlı küçücük kağıt, resmi dairelerde ve özellikle kolluk kuvvetlerine ait dairelerde kullanılan küçük, not kağıdı. Daktilo ile aynen şunlar yazılı:

Bay
NECDET BULDAN
YÜKSEKOVA

Kardeşin Savaş'ın toprağa verildiği gün akşamı başbakan TANSU ÇİLLER seni ve REMZİ KARTAL'ı: MİT +KONTR-GERİLLA + İSRAİL MOSSADA havale etmiştir. Yılanın deliğine girseniz o/o100 kusurlu olarak TRAFİK KAZASI ile İŞİNİZ BİTİRİLECEKTİR. Vasiyetinizi yazın mezarınızı kazın cenaze töreni davetiyelerinizi bastırın hazır olsun. Senden sonrada

aradan biraz zaman geçince sıra diğer kardeşine gelecektir Tansu ablanın kesinlikle affı yoktur.

Bay
NECDET BULDAN
YÜKSEKOVA

Kardeşin Savaş'ın toprağa verildiği gün akşamı başbakan TANSU ÇİLLER seni ve REMZİ PAŞTAL'ı:
MİT+KONTURGERİLLA + İSRAİL MOSSADA havale etmiştir .Yılanın deliğine girseniz % 100 kusurlu olarak TRAFİK KAZASI ile IŞINIZ BİTİRİLECEKTİR.Vasiyetinizi yazın mezarınızı kazın cenaze töreni davetiyelerinizi bastırın hazır olsun.Senden sonrada aradan biraz zaman geçince sıra diğer kardeşine gelecektir Tansu ablanın kesinlikle affı yoktur.

Bir başka mektup da, daha doğrusu küfürname 17.6.1994 günü İstanbul Levent'ten postalanmış. Bu sefer samanlı, orta boy bir zarfın içine, düz çizgisiz beş sayfaya, büyük harflerle el yazısıyla kinini kusmuş, zebani. Yazıyı yazanın, çok düzgün ve itinalı, dil bilgisi kurallarına uygun bir ifadesi var. Zarf ve sağlam elimize ulaşsın diye etrafına yapıştırılan bant, resmi dairelerde kullanılan cinsten.

Zarfın üzerinde şöyle yazıyor:

NECDET BULDAN
YÜKSEKOVA
ESKİ BELEDİYE BAŞKANI
YÜKSEKOVA

Küfürname ve itirafnameyi aynen alıyorum:

APO, HAİN ORAMAR İTLERİNİ ÖDÜLLENDİRDİ Mİ TÜRK DEVLETİNE İHANETLERİNİN ŞEREFİNE?
KÖPEKLER!
SİZİN ERMENİDEN, RUMDAN, BULGARDAN FARKINIZ VAR MI?
TEK FARKINIZ İÇİMİZDEKİ DÜŞMAN OLMANIZ.

İTLERİNİZİ İSTANBUL'A GÖMMENİZ BİZİM İÇİN ŞEREF Mİ A KÖPEK?

ALIN LEŞLERİNİZİ GÖTÜRÜN!

DEVLET YAPSA, SİZE İSYANDA VERDİĞİ CEZA GİBİSİNİ YAPAR.

ÜSTELİK "İNSAN HAKLARI" HİSTERİSİNE TUTULMUŞ "ORTAK PAZARCI" DEVLET, HİÇ BİRŞEY YAPMAZ, BİLİYORSUN.

YAPSA, BÖYLE KUDUZ KÖPEK MİSALİ SALDIRABİLİR MİSİN DEVLETE?

SEN DE BİLİYORSUN DEVLET YUMUŞAK. ONUN İÇİN SALDIRIYORSUN KORKAK KÜRT.

ROJDACI İBNENİN VATANI DEĞİL YÜKSEKOVA! KİMİN VATANINA "KÜRT VATANI" DİYORSUN A PUŞT? ORASI DA, BURASI DA BİZİM, DALYARAK.

EROİNLE, KOKAİNLE, HAYALİ İHRACATLA, HAYALİ YATIRIMLA, ÇEK- SENET MAFİASIYLA, ARAZİ MAFİASIYLA, SAHTE PARA BASMAYLA, SİLAH KAÇAKÇILIĞI İLE Mİ KAZANDINIZ BU TOPRAKLARI?

YOKSA RUSA, İNGİLİZE, FRANSIZA, ACEME, ARABA YAPTIĞINIZ KÖPEKLİKLERE ÖDÜL OLARAK MI VERDİLER BU VATANIN BİR PARÇASINI SİZE?

YOKSA ERMENİ SOYU

ORAMAR'IN İTİ,

HAİN KÜRT!

SATILMIŞ KÖPEK!

CİBİLLİYETİN ORTADA. EROİNCİ KARDEŞİN, KUMAR MASASINDAN ÖLÜME GİTMİŞ.

DOĞAL BİR ŞEY

SU TESTİSİ SU YOLUNDA KIRILIR.

EROİN GÖTÜR, KOKAİN GETİR. SONU BU!

ADALETTEN KAÇARSIN AMA, TANRININ ADALETİNDEN ASLA!

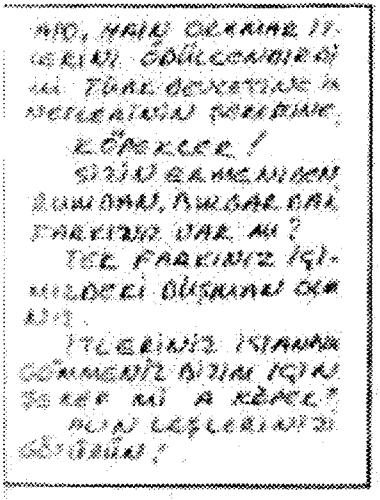
ÇOLUĞU ÇOCUĞU ZEHİRLE, EVLERİ OCAKLARI SÖNDÜR. KANLI, KİRLİ, GÜNAHLI PARAYLA SALTANAT SÜR.

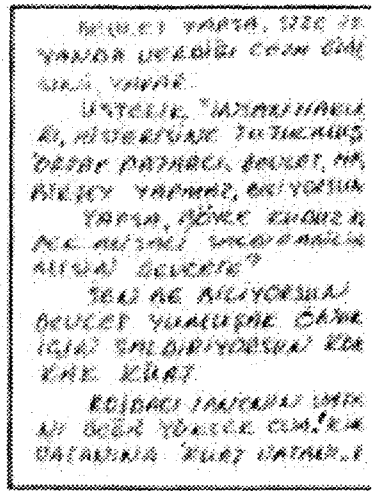
EH ADAMI BÖYLE SİKERLER İŞTE.

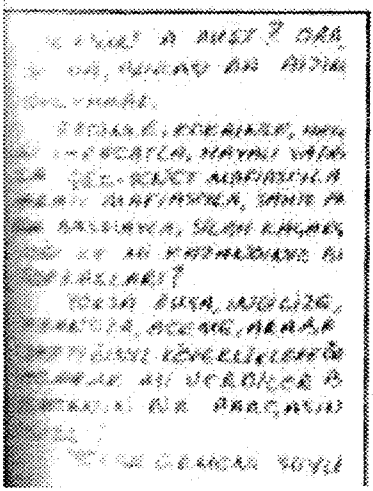
KINAMA! SİZİN YEDİĞİNİZ BOK TA BU.

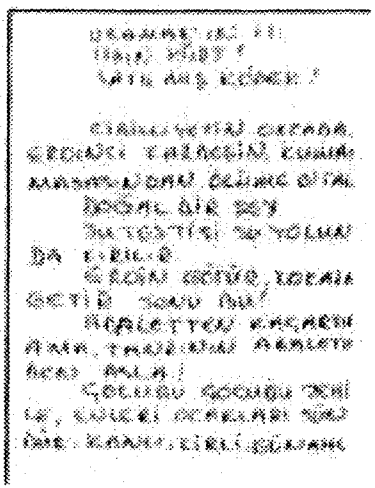
BİR İKİ SIYIRDI "ROJDACI" BULDAN AMA, ELİN OĞLU DEVLET GİBİ PISIRIK DEĞİL.

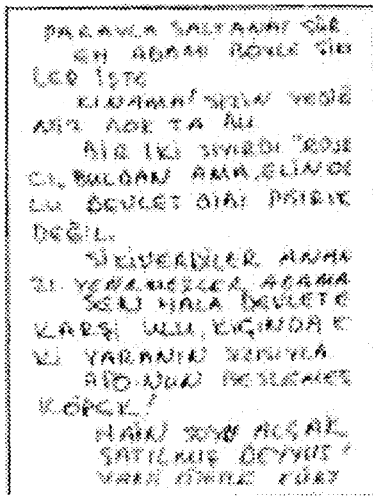
SİKİVERDİLER ANANIZI. YEDİRMEZLER ADAMA!

SEN HALA DEVLETE KARŞI ULU, KIÇINDA ESKİ YARANIN SIZISIYLA.
APO. NUN BESLEMESİ KÖPEK!
HAİN SOYU ALÇAK!
SATILMIŞ DEYYUS!
YANİ ÖZETLE KÜRT!

Biliyorsun; daha önceleri de bu tip mektuplar alıyordum. Daha ben Belediye Başkanı iken aldığım mektuplardan biri, 6.1.1994 günü Ankara Gar'dan postalanmıştı. Hepsi biribirinin benzeri, yazılanlar biribirini tamamlayıcı:

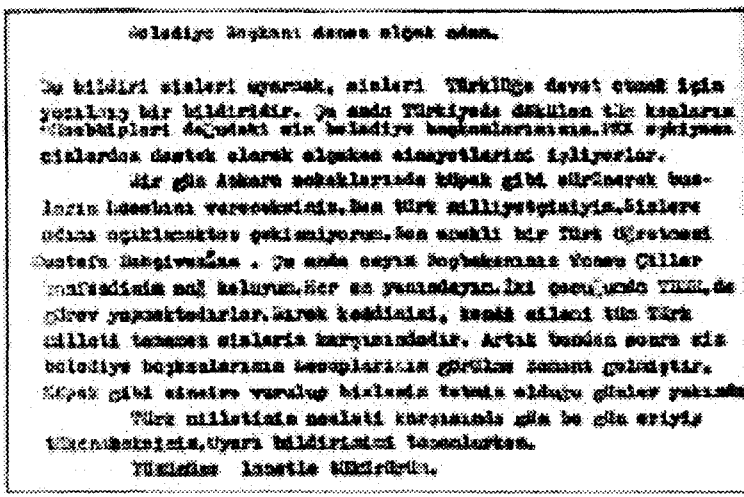
Belediye Başkanı denen alçak adam.

Bu bildiri sizleri uyarmak, sizleri Türklüğe davet etmek için yazılmış bir bildiridir. Şu anda Türkiyede dökülen tüm kanların müsebbipleri doğudaki siz belediye başkanlarısınız. PKK eşkiyası sizlerden destek alarak alçakça cinayetlerini işliyorlar.

Bir gün Ankara sokaklarında köpek gibi sürünerek bunların hesabını vereceksiniz. Ben türk milliyetçisiyim. Sizlere adımı açıklamaktan çekinmiyorum. Ben emekli bir Türk öğretmeni Mustafa Bahçivanım. Şu anda sayın Başbakanımız Tansu Çiller hanfendinin sağ koluyum. Her an yanındayım. İki çocuğumda TBMM'de görev yapmaktadırlar. Bırak kendimizi, kendi ailemi tüm Türk milleti tamamen sizlerin karşısındadır. Artık bundan sonra siz belediye başkanlarının hesaplarının görülme zamanı gelmiştir. Köpek gibi zincire vurulup bizlerin tatmin olduğu günler yakındır.

Türk milletinin asaleti karşısında gün be gün eriyip tükeneceksiniz. Uyarı bildirimimi tamamlarken.

Yüzünüze lanetle tükürürüm.

Bu son mektubu sen de okumuş ve beraber çok gülmüştük. Mektupta yazılanların bir kısmının doğru, isimlerin hayali olduğu konusunda hemfikirdik. Zaten yaptığımız araştırma da böyle bir sonuç vermişti. O kadın, Kürtlere topyekün bir savaş ilan etmişti. Ama net bildiğimiz, Devlet politikasıydı. Türk Devleti kurulduğu günden bu yana, böyle bir uyanış ve direnişle (Kürtlerin) ilk kez karşılaşıyordu. Karşılaştığı sadece bir direniş de değil. Hemen hemen her kurum ve kuruluşuyla örgütlü bir başkaldırı. Seninle ortak düşüncemiz genelde şuydu: Türk Devleti bir yandan Kürt direnişinin köklü ve yenilmez olduğunu kavrıyor, öte yandan Kürt halkının geleneksel teslimiyetçiliğini de hesaba katarak, ağır tahribat ve bedellerle götürebileceği kadar götürmek. Bunda kendisine göre haklı nedenleri de var. Geçmiş serhıldanların yapısı, Türk Devleti'nin taa Osmanlılar'dan süregelen barbarlığı ve şövenizmi, Ortadoğu'daki dengeler, en önemlisi de klasik Kürt kişiliğindeki teslimiyet, ihanet ve kaderciliği. Seninle genelde paylaştığımız noktalar bunlardı.

Son zamanlarda bana en çok anlatmaya çalıştığın, daha doğrusu 1994 Şubatından sonra, seninle belli bir süre için Ülke'yi terk etmemiz için dayatmalarıma karşı savunduğun şuydu: Evet, acımasız ve eşit koşullarda olmayan bir savaş var. Özellikle be-

nim cezaevi sürecim, Belediye Başkanlığı dönemindeki maddi ve manevi baskılar, senin üzerindeki fiziki ve ekonomik baskılar çok fazla. Ama tüm Kürdistan'da çekilenler ve olanlar karşısında biz konumumuza göre şimdiye kadar taviz vermeden ucuz atlattık. Uğraşılarımıza ve misyonumuza göre hiç bedel ödemiş saymıyorum. Bu nedenle, en fazla bu yılın sonuna dek Kürt sorunu, şu veya bu şekilde olumlu bir sonuca ulaşacak. Biz, kendimizi koruyarak, Türkiyeden ayrılmadan da 95'e varabiliriz, diyordun. Buna benzer gerekçelerle beni oyalamaya, meşgul etmeye uğraşıyordun.

BEDELİMİZİ ödedik. Biliyorsun. Özellikle 1993'te benimle ilgili oyunlar yoğunluk kazanmaya başladı. Aynı yıl DEP'e geçmiş, gazetelerde sık-sık Kürt Ulusal Hareketi ile ilgili demeçlerimize yer verilmiş, DEP'e geçerken Ankara Kent Otelde yapılan toplantıdan ötürü DGM hakkımızda dava açmıştı. Ardından DEP heyeti olarak resmi görüşmelerde bulunmak, Kürdistan sorununu uluslararası platforma taşımak amacıyla, Hollanda ve Almanya'da bir süre kalmıştık.

Burada DEP'e geçme olayını biraz detaylarıyla anlatmak istiyorum. 91-92 yıllarında, DEP'e geçme konusunda bazı görüşmeler yapılıyordu. Ancak, genel merkezin esas derdi Mecliste gurup kurmaktı. Daha çok, bunun üzerinde yoğunlaşıyorlardı. Bu amaçla yukarıda da belirttiğim gibi, başka partilerden milletvekillerini partiye çekmemiz konusunda yardım istiyorlardı. Ancak tüm çalışmalara karşın, bırak başka partilerden milletvekili kazanmayı, seçildikleri partide bile durmaya niyetleri yoktu bazılarının. Nitekim çok sonraları DEP'e yönelik kapatma davaları hızlandıkça, birilerinin de arkadaşlarını ekmeye yönelik kılıfları çoktan hazırladıkları anlaşılacaktı. Biz bunlardan haberli veya habersiz, 93 baharında bir girişimde bulunduk. Önce Hakkari Belediye Başkanı Şükrü Çallı ve Şemdinli Belediye Başkanı Selahaddin Çiftçi ile oturduk, konuştuk. TC'nin Kürdistan üzerindeki uygulamaları karşısında tavırsız kalmamayı, bu tavrın da DEP'e geçmekle daha iyi konacağını, 200'ün üzerinde Kürt Belediye Başkanlarından bir kısmıyla DEP'e geçersek sorunun çözümünde hem etkili olabileceğimizi, hem de devletin halkımıza yaptırımlarında caydırıcı olabileceğimiz kararına vardık. Öyle

ya, 18 milletvekiline yerel temsilciler olarak destek vermek, halkımıza olan sorumluluğumuz açısından bizim de görevimizdi. Bu arada Devletin saldırılarından en çok etkilenen yerlerin Belediye Başkanlarıyla daha etkili olabileceğimizi düşündük. İlk önerimizi Van Belediye Başkanı Mesut Öztürk'e götürdük. Haklı gerekçelerimiz de vardı. Bu arkadaşımız, 92 ara seçimlerinde, komşu illerden her yurtsever tanınmış şahsiyetin desteğini almıştı. SHP listesinden, ama DEP destekli aday olmuştu. Van'da tanıdığı olan hepimiz, kendisine bile çoğu zaman haber vermeden seçilmesi için, gidip Van'da çalışıyorduk. Kaldı ki, DEP yöneticilerine, seçilmesi durumunda mazbatasını alır-almaz DEP'e geçeceğine ilişkin yazılı taahhüdü olduğunu da biliyorduk.

Öztürk'ün Van'daki evinde hemen -hemen sabaha kadar oturduk, tartıştık. Sonuçta, çevre Belediye Başkanlarına ulaşmak ve Ankara'da belli bir gün toplanmak üzere planlama yaparak ayrıldık. Her birimiz tanıdığımız arkadaşlarımıza telefonla, faxla ulaşarak, bazılarına bizzat giderek konuyu anlattık. Ankara Altındağ Kültür Merkezinde bir toplantı yaptık. Elliye yakın Belediye Başkanı toplanmıştı. Özellikle umudumuz Cizre, Lice, Doğu Beyazıt, Patnos, Nusaybin, Şırnak, gibi TC'nin sürekli katliam, bombalama, tutuklama benzeri uygulamalarda bulunduğu yörelerin Belediye Başkanlarındaydı. Ancak bu toplantıda gerekli desteği alamadık. Bunun üzerine, konuyu bazı DEP'li Milletvekilleri ile konuştuk. Çağrıyı onlar yapacaklardı. Nitekim, çağrıları üzerine, önce Parti Genel Merkezinde dar katılımlı bir toplantı yaptık. Ardından ertesi gün, Kent Otel konferans salonunda buluşmak üzere bir karar alındı. O gece Belediye Başkanlarının Misafirhanesi ve kaldıkları diğer otellerde hummalı bir kulis faaliyeti başladı. Çalışmalar daha çok bazı kişilerin, ertesi gün toplantıya katılmaları önlemesi yolundaydı. Hemen bir guruplaşma göze çarpıyordu. DEP'e geçmeme görüşünün savunucuları daha çok Siirt, Bingöl, Van ve Doğu Beyazıt Belediye Başkanlarıydı. Kimi gizli çalışıyordu, kimi açık. Kiminin gerekçesi Partiye geçme durumunda beldesine hizmet veremeyeceği şeklinde açıklanıyordu. Kimi de DEP'e geçme durumunda, Devletin kendisine yöneleceği kaygılarını dile getiriyordu. Bazıları da 12 Eylül ön-

cesi, Kürt gurupları arasındaki çatışmalardan, PKK'ye olan kininden ötürü DEP'i hazmedemiyordu.

15 Eylül günü Kent Otel konferans salonunda toplandık. Elli altı Belediye Başkanı ve yedi-sekiz milletvekili arkadaş vardı. Hararetli tartışmalar oldu. DEP'e geçmeyi reddedenler içinden sadece, Bingöl Belediye Başkanı Selahaddin Yıldırım birkaç kez kürsüye gelerek düşüncelerini açıkladı. Uzun süredir böyle bir oluşuma karşı olanların, hiç konuşmamaları ilginçti. Sonuçta, aynı otelde yediğimiz akşam yemeğinden sonra, Partiye geçeceklerin ertesi gün (16 Eylül) Genel Merkezde saat 11'de hazır bulunmaları kararlaştırıldı. Ertesi gün belirtilen saatte, Genel Merkezde bulunan ve Partiye katılanlar olarak biz 14 kişi kaldık. Çok ilginç olan, bir gün önce mangalda köz bırakmayan bir belediye başkanının ve Van Belediye Başkanı'nın gelmemeleriydi. Biri devam eden bir davadan 125. maddeyle yargılandığını, katılırsa hapse atılacağını bildirmişti. Diğeri de Belediye Meclisi üyeleriyle toplantı yaparak, onlarla beraber geleceğini gerekçe göstermişti. İkisi de bir daha hiç görünmedi.

Hani biraz önce anlattığım gibi Behcet'in öldürüldüğü günlerde. Yüksekova'ya döndüğümde evde bana bırakılmış bir mektup buldum. Mektup, Belediyede işçi olarak çalışan H. dendi. Mektubunda, *kendisini Komando Taburuna birkaç subayın götürdüğünü, benim uzun yollara çıkmadan önce (Şemdinli, Esendere, Hakkari, Van ve ötesine) kendilerine haber vermesi için tehdit edildiğini yazıyordu. Yazdığına göre, bu durumdan başkalarına, özellikle bana anlatması durumunda kendisinin de öldürüleceği tehditleri yapılmış. Sonunda, böyle çirkin bir olaya ortak olamayacağı için İran'a gittiğini, benim de çok dikkatli olmam gerektiğini* yazıyordu. Ailesini çağırdım, İran'a kaçtığını onlar da doğruladılar ama konunun özünü bilmiyorlarmış.

Tam bu günlerde N.i aldılar polisler. Biliyorsun sürekli korumam olarak her yere benimle geliyordu. Aynı zamanda çok iyi bir militan, yurtseverdi. Aşağı yukarı kendisinden sakladığımız birşey yoktu. Ağzı sıkı, karakterli, anlayışlı, dört dörtlük bir gençti. İşte N. birkaç gün sonra bırakıldığında, bana olayı olduğu gibi anlattı. Kendisine eziyet etmemişler. Tam bir misafir muamelesi ile sadece tehdit etmişler. Daha önce H.'den istenenler

kendisinden de istenmiş. Üstelik kendisinin benimle olan ilişkilerini de çok iyi biliyorlarmış. N... *benim nerelere gideceğimi önceden kendisine de söylemediğimi*, belirtmiş. Bu durum karşısında, *ilerde kendisine Yüksekova, Van ve Ankara'dan birkaç telefon numarası vereceklerini, beni haberdar etmesi durumunda da kendisini de öldüreceklerini* söyleyip, serbest bırakmışlar. Kendisiyle bu senaryoyu hazırlayanların isimlerini bilmediğini, ancak hergün şu veya bu şekilde Yüksekova'da gördüğü, birinin yüzbaşı, birinin üsteğmen rütbeli olduğu, diğerlerinin rütbelerini bilmemekle beraber fizik yapılarını çok iyi tarif etti. Gah askeri araçlarla, bazen polis arabalarında, bazen de sivil arabalarla hergün çarşıda ve mahalle aralarında gördüğümüz insanlar. N... bana görüşünü de açıkladı. Hemen Irak'a, akrabalarının yanına gidecek, böyle bir oyuna alet olmayacak. Çünkü ben ortadan kaldırıldıktan sonra, kendisini de öldüreceklerini, benim de mutlaka buralardan ayrılmam gerektiğini, kendisinden başka insanlarla da konuşmuş olabileceklerini, herkesin aynı tavrı koyamayacağını söyledi.

Belediyedeki tüm birikmiş alacaklarını ödedim. Avrupa'ya geçmesi durumunda kendisine yardımcı olabileceğimi söylememe karşın, eşi ve çocuklarını da yanına alacağından, akrabalarından ötürü Irak'ı tercih ettiğini söyledi ve yolcu ettik.

Biliyorsun. Ben de 94 Şubat sonunda İstanbul'a gelmiştim. Ayrı eve yerleşmiş, bir yandan da yukarıda dediğim gibi seninle veya yalnız sen veya benim dışarı çıkmamız tartışmaları, sizler katledilmeden yedi- sekiz saat öncesine kadar uzamıştı. Hatta bir seferinde sanırım Mayıs ayı idi. *Celal* adında benim iyi tanımadığım, ama ortak dostlar vasıtasıyla tanıştığımız biri, Rönesans Otelin lobisine gelerek bizimle görüşmüştü. Bu insan o gün tanık olduğu veya bir arkadaşının tanık olduğu, İstanbul Valisi Kozakçıoğlu'nun da bulunduğu bir yemekte, sizlerin öldürüleceğinizi söylemişti. Aynı zamanda da, Türkiye'ye gelecek bir yabancı heyetin masrafları için sizden para istemişti. Tabii, kendisi bu işleri organize eden bir arkadaşımızın adına geldiğini de söylüyordu. Sen ve Adnan çok kızmıştınız kendisine. Refüze etmiştiniz. Bana da, eğer ben orada olmasaymışım adamı döveceğinizi söylemiştiniz.

Bir gece geç vakit beni Ataköy'deki evime bıraktığınızda, ben sizlerden biraz önde başka bir arabayla gelmiştim. Evin önünde, sizleri sonradan kaçıranlar olduğundan emin olduğumuz birkaç kişi dolaşıyordu. Arabayı kullanan şoföre durmamasını söylemiş, sizi de cep telefonuyla haberdar etmiştim. Biz üç-dört araba oluncaya kadar haberleşmiş, Ataköy caddelerinde biraz dolaşmış, sonra ne olursa şimdi olsun diyerek evin önündeki park yerine doluşmuştuk. Adama benzeyenler, bize baka-baka mesafeli bıraktıkları arabalarına binip gitmişlerdi. Birkaç gün sonra, Yeşilköydeki Balıkçı Hasan'ın lokantasından çıkarken aynı kuşkulu kişileri gene görmüş, kalabalık olduğumuz için, sadece bizi süzdüklerinin farkına varmıştık.

Her iki olay ve diğer söylentiler üzerine, sen tüm koruma ve korunma önlemlerini benim üzerimde yoğunlaştırmıştın. Evden çıkacağım veya bir yere gideceğim zaman en az iki araba dolusu oluyorduk. Sen ise nasılsa Adnan, Hacı olmak üzere üç- dört kişi olduğunuzu ve kendinizi koruyabileceğinizi sık-sık söylüyordun.

Kürt olduğunu söylediğin için, ilkokulda bir dayak yemiştin. O günleri andıkça güler, biraz da övünürdün. Ne kadar ilginç değil mi? İlkokul dördüncü sınıftaydın. Babamızın İl Genel Meclisi Üyeliğinden ötürü dört yıl önce evin bir kısmı Oramar'dan Hakkari'ye taşınmıştı. Ben lisede, sen ve Nihat ilkokulda okuyordunuz. İkiniz de çok başarılıydınız. Akşamları okulda ne yaptığınızı soruyor sizlere yardımcı oluyordum. Her seferinde sen, öğretmeninizin birşey sorduğunu, sınıfta yalnız senin cevaplandırdığını, ödül olarak da Celal Hocanın *"Savaş'ı hakışlayın"* dediğini anlatır biz gülerdik. Çünkü, ortaokula kadar *"Alkışlayın"* sözcüğünü telaffuz edemez ve *HAKIŞLAYIN* derdin. Böyle bir gün sen ağlayarak, yüzün- gözün şiş dönmüştün okuldan. Nedenini sorunca da anlatmıştın. Sınıf öğretmeniniz Celal Hoca derste seni başka bir sınıfa, öğretmenlerinden bir kitap almak için gönderiyor. Sınıfa giriyorsun ve öğretmene Celal Hocanın isteğini iletiyorsun. Öğretmen sana, *Kürt müsün - Türk müsün* diye soruyor. Sen, *Kürt* olduğunu söyleyince de sille tokat dövmeye başlıyor. Bir başka deyimle linç ediyor seni. Neye uğradığını şaşırıyor, güçbela sınıfına dönüyorsun. Sonradan olayı soruşturduğumuzda, öğretmenler odasında faşist öğretmen, kendini

savunurken övünmüş, ukalalık da yapmıştı. Ertesi gün öğrenciler teneffüsteyken, öğretmen bahçede, tüm öğrenci ve öğretmenlerin gözü önünde esaslı bir meydan dayağı yemiş, en çok iki gün içinde Hakkari'yi terk etmesi için de uyarılmıştı. Ertesi gün adam istifa edip gitmiş, olay da kapanmıştı. Sadece Vali babama sitemkâr birşeyler söylemişti.

**
*

Genelde ikimizin biribirimizden saklı gizlimiz yoktu, biliyorsun. Mesleki veya çok özel ilişkiler dışında bazen geçmişi yargılıyorduk, bazen de geleceğe yönelik projeler yapıyorduk. Yeri geldiğinde iki samimi arkadaş, bazen de ağabey kardeş. Ama hiçbir zaman aramızda suistimal olmadı. Bazılarına tavır koyabiliyorken, bana karşı sanki görevmiş gibi sürekli, çalışmadan rahat yaşamam için elinden geleni yapıyordun. Aile içi veya genel konulardaki tartışmalarda da, mutlaka aynı düşünüyorduk. Bu durum sana birşey söyleneceği zaman benim, bana birşey iletileceği zaman senin arabulucu olmanı getiriyordu çoğu zaman. Ama mesafeyi hiçbir zaman bozmadık diyebilirim.

Aşiret ile ilgili konularda sen uzaklarda olmana karşın, sürekli yardımcı oldun. Yapıcı ve yardımseverliğinle tanıyan tanımayan herkesin beğenisini kazanmıştın. Özellikle son yıllarda, evlenmek isteyen, ev yapmak isteyen, şu veya bu şekilde maddi yardıma ihtiyacı olup da sana gelen kimseyi boş göndermedin. 1988 ve 1991de Güney Kürdistan'dan göç edenlere sen ve senin vasıtanla arkadaşların aşırı yardımlarda bulunmuştunuz. Özellikle son göçte mülteci kamplarına ilaç ve çocuk besinleriyle birlikte, Yüksekova Yardım Komitesine yüklü bir para çıkarmıştınız. En çok da sen, Adnan ve Hacı vermiştiniz. Bu nedenle, şehadetinizle birlikte Güney Kürdistan yönetimi üç gün resmi yas ilan etmiş ve radyo-televizyonlarında konuyla ilgili geniş haber ve yorum yapmışlardı. Dahası Güneydeki her iki büyük partinin Türkiye'deki temsilcileri, liderlerinin başsağlığı dileklerini gelip bildirmişlerdi.

1988 yılında Güney'den göç başladığında bir olay bizi çok güldürmüştü. Şemdinli sınırından girenlerden bir peşmerge komutanı, bana mektup yazarak aç olduklarını, yardımlarımızı istiyordu. Mektup elimize ulaştığında seninle ne yapabileceğimizi tartıştık. Korkuyorduk. O günlerde gene üzerimizde yoğun baskılar, tehditler vardı. En azından, ilk yardım yapanların biz olduğunun bilinmesini istemiyorduk. İkimiz bunları konuşurken, yanımıza o günlerde ailece ihbarcılık yapan bir genç gelmişti. Kendisi de araba kullanmasını biliyordu. Aniden sen kendisine iki kamyon dolusu ekmek ve gıda maddelerinin Şemdinli tarafına gitmesi gerektiğini, ancak arabaların başında "akıllı" birinin de olmasını istediğini, bunu da ancak O'nun yapabileceğini söylemiştin. Delikanlı da çok saygılı bir şekilde bunu kabul etmişti. Kamyonlar yola çıktıktan sonra da bana izah etmiştin. *"Bu adam bizim aşiretten. İlk duyacak ve ihbar edecek de kendisi veya babası. Ama suça ortak olursa, korkar ve kendi kendini ihbar etmez"*. Formülün tutmuş, yardım araçları yerine salimen ulaşmıştı. Adam da bize bir iş yapmanın güvenilirliğini yaratmanın mutluluğunu taşıyordu. Bu olaydan sonra, kaçan insanlara yöre halkı alabildiğine yardım yapmıştı. Böylece yardımı sadece biz yapmamış oluyorduk.

Ulusal Kurtuluş Mücadelesiyle zaten yakından ilgileniyordun. Hatta şehadetlerinizin üçüncü-dördüncü gününde aldığımız bir telefon en ince ayrıntıyı ortaya çıkarıyordu. Doğu Kürdistan'dan arkadaş, ölmeden kısa süre önce bir parti malzemenin tarafınızdan gönderildiğini, geriye kalanlara çok ihtiyaçlarının olduğunu, bir an önce ellerine ulaşması gerektiğini söylemişti. Muhtemelen bilgi sahibi olması gerekenleri aramış, geriye kalan malzemeyi de yerine ulaştırmıştık.

Özellikle 1992'de Osman Tim'in yakalanmasıyla nasıl zor durumda kaldığını, bu güçlükten sıyrılmanın sana ve Adnan'a neye mal olduğunu iyi biliyorum. O günlerde kurtulmuş gibi görünüyordunuz. Oysa öldürülmenizdeki esas sebeplerden biri de, O. Tim'in poliste söyledikleriydi. Sebep sadece o değildi ama, bu ve buna benzer olaylar, fişlemeler, devletin Kürt yurtsever potansiyeline gözdağı vermek istemesi ve en önemlisi, soyadın,

ailen tüm bunlar halka halka üst üste eklendiğinde, kaçınılmaz son iyi anlaşılıyor.

Artık devletin şu politikası gün ışığına çıktı. Birilerini yakaladıkları zaman, soruşturma ifadelerine göre suçlu veya yakalanana yardımcı olan herşeyi kağıda dökmüyorlardı. Yani onlara göre yakalanması gereken herkesi yakalamıyorlardı. Ya da suçlanan herkes gözaltına alınmıyor, dolayısıyla mahkeme belgelerine ve basma bazı kişilerle ilgili bilgi verilmiyor. *Bu durumda olanları üç kısma ayırabiliriz.*

Bir*: Devletin üst düzey elemanları veya yakınlarının durumu. Veya bunlara yakınlıklarıyla tanınan kişiler. Neticede devletin baskısı sonucu, suçlu iseler bile korunacak ve soruşturma yapanların can ve görev güvenlikleri tehlikeye girecektir. (12 Eylülde Behcet Cantürk'ün ifadelerinde adı geçen Tahsin Şahinkaya ve K. Evren'in damadı Erkan Gürvit vb.) Bu tip insanlar, kesinlikle korunur, soruşturma seyri buna göre ayarlanır.*

İki: *Eğer suçlanan veya kuşkulanılan kişi çok zenginse soruşturma yapanlar adı geçenden yüklü menfaatler sağlayarak, bu kişinin adını belgelere ve basına vermezler. (92'de Osman Tim'in yakalanmasında adları geçen Kürt iş adamları, otel sahipleri ve sanatçılar vb.) Bu durumda olanların, soruşturmalardaki isimleri, şantaj unsuru olarak kullanılır ve soruşturmacılara sürekli rüşvet verirler.*

Üç: *İflah olmaz(!) Kürtçüler. Ulusal Kurtuluş Mücadelesi ile şu veya bu şekilde bağlantılı olanlar. Bunların da genelde isimleri basına ve mahkeme belgelerine girmeyecek şekilde korunur ve sonunda devlet cinayet şebekeleri tarafından öldürülürler. (Kürdistan Ulusal Meclisi, HEP, DEP, İHD yönetici ve üyeleriyle, gazeteciler, bürokratlar, Kürt işadamları, çeşitli kent ve köylerdeki yurtseverler vb.)*

Bu kategoride olanlar, soruşturmayı yapan yerin özelliğine göre, bazen de spekülatif bir şekilde abartılır, mahkemelere çıkarılmadan suçlu ilan edilirler. Her birine akıl almaz sıfatlar ve hayali görevler basın-polis işbirliği ile yakıştırılır. Eğer o günkü soruşturmadan suçsuz olarak aklansa bile, ömür boyu suçlular,

fişlenmişler listesinden kurtulamaz. Her olayda yakalanması gereken odur. Her şüpheli durumda, adı geçenin aleyhine ifade vermesi için, şüphelilere işkence edilir, acayip senaryolar hazırlanır.

Avrupa ERNK Örgütü, şehadetinizle ilgili bir bildiri yayınladı. Bu bildiride, Türk Devleti tarafından katledildiğiniz, misilleme olarak, Türkiye'de aynı düzeyde eylem yapılacağı falan yazılıyordu. *"Bu aşamadan sonra Kürt halkının ve onun öncülerinin de aynı yöntemlerle cevap verme hakkı doğmuştur"* denildi. 8 Haziran tarihli bildiri şöyle devam ediyordu:

"PKK, olanakları olduğu halde, bu konuda duyarlı ve sorumlu davranmaya çalıştı. Ancak, gelinen noktada halkımız üzerindeki bu devlet terörüne daha fazla seyirci kalınması düşünülemez. Bu anlamda da katledilen Kürdistanlı yurtseverlerin hesabını sorma kararlılığındadır. Aynı şekilde halkımız kendini savunma hakkını kullanmalıdır. Devlet Kürdistan'da bizi katlediyorsa, biz de aynı tarzda Metropollerde ona cevap vermeliyiz. İşverenler, milletvekilleri ve yakınları, polis-subay ve yakınları, devlete yardım eden çevreler ve yakınları kesin olarak bundan sonra hedef olacaklardır. Aynı şekilde, belediye başkanları ve yakınları, mesleği ne olursa olsun ulusal kurtuluş mücadelesine, düşmanlık yapanlar da hedef durumunda olacaklardır."

Bu bildiriye Çöl ajanının tepkisini yukarıda anlatmıştım. Ağzı salyalı korkak, fuzuli korkmuştu. Çünkü bildiri tehdit olmaktan öteye hiçbir zaman geçemedi. Özel anlamda böyle. Genel anlamdaysa, mücadele zaten kötü tarihin de intikamını alıyordu.

16 Haziran günü İnsan Hakları Derneği'nin girişimleriyle, İstanbul Tabipler Odası'nda bir basın toplantısı yapıldı. İHD İstanbul Şube Başkanı, HADEP İstanbul İl Başkanı, ÇHD Başkan Yardımcısı, sanatçılar, Şanar Yurdatapan ve Nur Sürer, Tarık Ziya Ekinci (kardeşi Y. Z. Ekinci'yi tanıyordun, Behcet'ten sonra katledilmişti) Ben ve Arif katıldık. Hemen hemen aynı şeyler söylendi. Nur Sürer'in çok duygulandığı ve *"Bu ülkede yaşamaktan utanıyorum"* sözleri dikkat çekiciydi.

Aktüel dergisi; 16-22 Haziran tarihli 154. sayısında konuya oldukça geniş yer verdi. Bizim söylediklerimizin bir kısmını, Mitçi Mahir Kaynak'ın yorumuyla. Mitçi Kaynak, olayı Talabani-Barzani çekişmesine yorumladı. Hatta giderek, eroin ticare-

tinde devletin birtakım odaklarının bilgisi dahilinde yaptığınızı, devletin Kürt yurtseverleri öldüremeyeceğini, olsa olsa Barzani veya Talabani taraftarlarından olduğunuzu, böylece olmadığınız tarafın sizleri ortadan kaldırdığını söylüyordu. *Aktüel*'e verdiği demeç aynen şöyle:

Mahir Kaynak: "Talabani - Barzani Ayrışması"

"Bu cinayetler siyasidir. Cinayetlerde, Türkiye'de Barzani kozuna oynayanlarla Talabani kozuna oynayanların taraf olduğunu söyleyebiliriz. Devlet, resmi politika olarak bütün dünyaya karşın böyle bir cinayet zinciri oluşturamaz. Ayrıca devletin PKK yandaşlarını yok edeceğine inanmıyorum. Kürtler lehine hareket eden Amerika, Rusya, Almanya gibi ülkeler var. Bu ülkeler ya işi ortaya çıkarır ya da intikam alırlar. Bunlara göz yummazlar.

Burada dikkati çekmek istediğim nokta şu: Bu tür cinayetler Kürtler arasında bir ayrışma ve bölünmenin ortaya çıkmasıyla başladı. Kuzey Irak'ta Barzani ve Talabani çatışması Türkiye içerisinde bir tarafın can dostlarının öldürülmesi sonucunu doğurmuştur.

Eskiden Türkiye'de Kürt'lere karşı böylesine üst düzeyde, finansman konusunda iş yapan insanlara karşı suikast yoktu. Kuzey Irak'ta Talabani ve Barzani arasında çatışma başladığı anda Türkiye'de öldürme olayları başladı. Eskiden bu insanlar Kürt hareketinin tümünü finanse ediyorlardı. Şimdiyse taraf seçmişlerdir. Bir kısmı Talabani'nin, bir kısmı Barzani'nin adamlarını destekliyorlar. Başlangıçta hepsi aynı Kürt davasına hizmet eden adamlardı, bu farklılaşmadan sonra birbirlerini tanıdıkları için yok etmeye başladılar.

İçişleri Bakanı cinayetin siyasi olmadığını, eroin bağlantılı olduğunu söylüyor. Ancak, eroin işi de siyasi. Daha önce bütün eroin işinin bir takım gizli örgütler tarafından yürütüldüğünü, mafyanın da taşeron olduğunu söylemiştim. Gizli servislerin himayesi olmadan eroin işine kimse giremez. O halde şu analizi yapıyorum: Ortadan kaldırılan insanlar, bir ucu eroin işine, bir ucu siyasete dayanan kilit adamlar. Yani bir zincirin orta halkaları. Bu orta halkalar ortadan kaldırılır, çünkü bilgi sahibidirler.

Aradaki insanlar ortadan kaldırılınca zincir kopar. Terör örgütü bağlantısı kopar. Temelde yapılan şey de bu bağlantıyı koparmak. Eğer güven azalmışsa, gruplar farklılaşmışsa, bu operasyonlar yapılır."

Böyle diyordu Kaynak. Oysa aynı Mahir Kaynak, bak sizin infazınızın hemen ardından *Özgür Ülke* gazetesine verdiği demecinde ne diyordu? *(Özgür Ülke.* 6 Haziran 1994)

Kaynak: Katiller Listeyi Çiller'e Verenler

Eski Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) görevlisi olan Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Mahir Kaynak, Kürt işadamları ve aydınlarına yönelik cinayetlerin, Başbakan Tansu Çiller ve çevresine bu isimleri verenler tarafından gerçekleştirilmiş olabileceğini söyledi. Kaynak, *"Cinayetlerin aynı tarzda işlenmiş olması, aynı kadrolar tarafından yapıldığının bir işaretidir"* dedi.

Başbakan Tansu Çiller'in *"PKK'nin haraç aldığı işadamlarını ve sanatçıları biliyoruz, hesap soracağız"* şeklindeki açıklamasından sonra, Kürt işadamlarına yönelik başlatılan kontra cinayetleriyle ilgili olarak görüşlerini aldığımız, MİT eski görevlilerinden Mahir Kaynak, bu tür cinayetlerin Tansu Çiller'e bu isimleri verenler tarafından gerçekleştirildiğini öne sürdü. Yüksekovalı Kürt işadamı Savaş Buldan ve iki arkadaşı öldürülmeden önce sorularımızı yanıtlayan Kaynak, cinayetlerin sürebileceğini söyledi.

Kaynak, şunları söyledi: *"Devlet şu anda büyük bir ölçüde çözülmüş durumda. Bu ekonomi ve siyasetteki çözülmüşlükten dolayı görünen yöneticiler artık güçlerini kaybetmiş durumda."* Kürt işadamları ve aydınlarına, bürokratlarına yönelik cinayetlerin de devlet içindeki bu iki başlı yönetimden kaynaklandığını savunan Kaynak, *"Kürt sorununun siyasi çözümünden yana olmayan kadro bu cinayetleri gerçekleştirmeyi planlıyor"* dedi. Cinayetlerin aynı tarzda işlenmiş olmasının aynı kadrolar tarafından yapıldığının ispatı olduğunu ifade eden Kaynak, *"İşadamlarının belli aralıklarla öldürülmesindeki gaye de, kamuoyunda fazla bir tedirginlik yaratmamaktır. Bir cinayet işlendikten sonra onun gündemden düşmesi*

beklenir. Sonra ikinci bir cinayet işleniyor. Böylece kamuoyu pek fazla üzerinde durmuyor" şeklinde konuştu.

Şimdi adı geçenin söyledikleri arasındaki çelişkinin farkına vardın sanırım. Gerçi sorumlu tutmuyorum ama, devletini bu kadar iyi tanıyan birinin, özellikle son zamanlarda alışkın olmadığımız açıklamalar yapan birinin çelişkili yargı ve yorumları ilginçtir. Bu Barzani - Talabani ayrışmasının sonucu olabilecek cinayetler, konuyu saptırmaktan başka birşey değil. Ne de olsa MİT'çi. Aklısıra bunalım teorileri yaratmak istiyor. Kaldı ki adı geçen her iki taraf da bizi çok iyi tanır. Çatışmalarının en keskin olduğu dönemlerde bile, bu yöntemlere hiçbir zaman başvurmadılar. Öyle bir durumları olsa bile, bizim hiçbiriyle ilişkimiz diğerinin böyle bir yola başvurması ölçüsünde değil. En önemlisi Güney ve Kuzey Kürdistanlarda gücümüzü çok iyi bilen insanlardır. Hem sizleri öldürtecekler, hem de Kürt Federe Devletinde üç gün yas ilan edecekler. Bu teori bana Türk polislerinin kendi basınlarına verdiği, Senin, Behcet'in öldürülme olayına karıştığın, dolayısıyla öldürülmenizin bir iç hesaplaşma olduğu yolundaki bilgilerin aynısı gibi geldi. Türk Kontra Devleti kendini gizlemek için şu ihtimalleri kasıtlı olarak ortaya attı:

1. Öldürülmeniz; eroin ticaretinden kaynaklanan bir hesaplaşmadır. (Bunun için gah İtalya mafyasını, bazen de İran mafyasını adres gösterdiler)

2. PKK'nin iç hesaplaşması dediler. (Bazen PKK'nin mali işler sorumlusu oldunuz, bazen de PKK'ye ihanet ettiniz)

3. Behcet Cantürk'ün öldürülmesinden ötürü sorumlu tutuldun, hatta bu nedenle gözaltına bile alındığını söylediler ve yazdılar.

Tüm bu senaryoları ortaya atarken hep *"Adının açıklanmasını istemeyen bir emniyet üst düzey yetkilisinin bidirdiğine göre veya, İstihbarat üst düzey yetkililerinden alınan bilgiye göre..."* ibaresini kullanmayı da ihmal etmediler.

Bu tip yayınları hangi basın-yayın kuruluşlarının yaptığını, merak etmiyorsun sanırım. Yaşamasan da bilirsin. Televizyonlar: TGRT, ATV, STAR, SHOW. Gazeteler malum, *Hürriyet, Milliyet, Türkiye*. Diyeceksin ki diğerleri daha mı iyiydi? Hayır, ama adı geçenler işi her konuda olduğu gibi tam çığırından çıkardılar.

Bu kadar kinci, kan içici, faşist bir devletin özel de olsa böyle medyası olduktan sonra, resmi bir açıklama ve soruşturmaya gerek yok. Katil, tanık, savcı, hakim hepsi ama hepsinin görevini bu yayın organları yapıyordu.

**
*

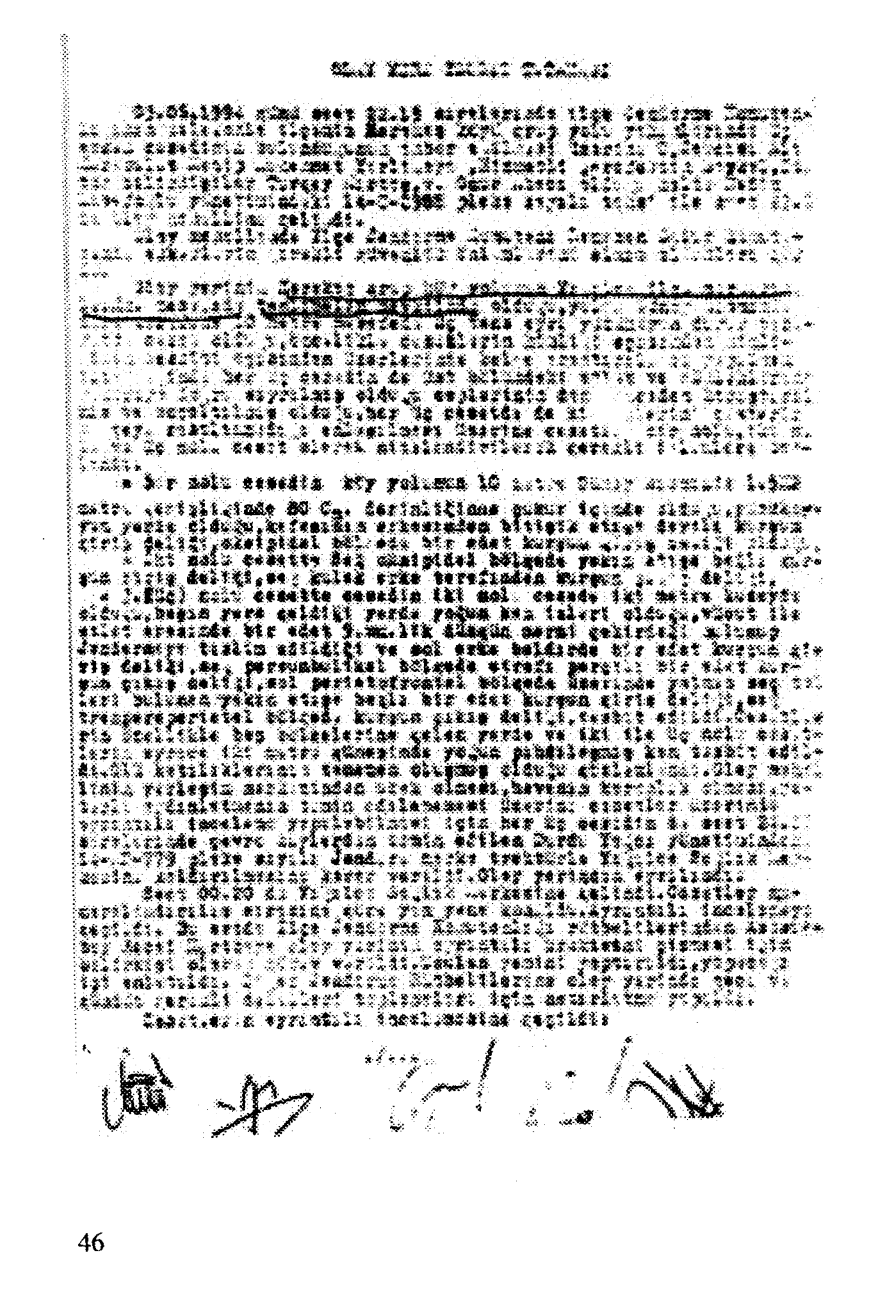
Bu arada sizlerin cesetlerinizin bulunduğu OLAY YERİ TESBİT TUTANAĞI ve ÖLÜ MUAYENE VE OTOPSİ TUTANAKLARINIZ geçti elimize. Tahminen şehadetlerinizden beş altı gün sonra. Aynen alıyorum:

OLAY YERİ TESBİT TUTANAĞI

03.06.1994 günü saat 22.15 sıralarında İlçe Jandarma Komutanlığının telefonla ilçemiz Karakaş köyü grup yolu yakınlarında üç erkek cesedinin bulunduğunun ihbar edilmesi üzerine C. Savcısı Ali Karabulut Katip Muhammet Yerlikaya, Hizmetli Şerafettin Baykal, Doktor bilirkişiler Turgay Kırtaş ve Onur Abacı olduğu halde Nedim Hoşafoğlu yönetimindeki 14-T-2988 plaka sayılı taksi ile saat 23.de olay mahalline gelindi. Olay mahallinde İlçe Jandarma Komutanı Ramazan Bodur komutasında askerlerin gerekli güvenlik önlemlerini almış oldukları görüldü.

Olay yerinin Karakaş grup köy yolunun Yığılca İlçe merkezine 12. km. mesafede Taşlımelen mevkiinde olduğu, yolun güney kısmında dere tarafında 10 metre mesafede 3 tane ayrı yüzükoyun durur vaziyette ceset olduğu, öncelikle cesetlerin kimliği açısından kimliğinin tesbiti açısından üzerlerinde belge araştırılması yapılmak istendiğinde her üç cesedin de üst bölümdeki atlet ve gömleklerin yukarıya doğru sıyrılmış olduğu ceplerinin daha önceden karıştırılmış ve boşaltılmış olduğu, her üç cesette de kimliklerini gösterir belgeye rastlanmadığının anlaşılması üzerine cesetler bir nolu, iki ve üç nolu ceset olarak nitelendirilerek gerekli işlemlere başlandı.

— Bir nolu cesedin köyyolunun 10 metre güney kısmında 1. 5 X 2 metre genişliğinde 80 cm. derinliğinde çukur içinde olduğu,

yüzü koyun yerde olduğu, kafasının arkasından bitişik atışa dayalı kurşun giriş deliği, oksipidal bölgede bir adet kurşun giriş deliği olduğu

— İki nolu cesette sağ oksipidal bölgede yakın atışa bağlı kurşun giriş deliği, sağ kulak arka tarafından kurşun çıkış deliği,

— Üç nolu cesette cesedin iki nolu cesede iki metre kuzeyde olduğu, başın yere geldiği yerde yoğun kan izleri olduğu, vücut ile atlet arasında bir adet 9.mm'lik düzgün mermi çekirdeği bulunup jandarmaya teslim edildiği ve sol arka baldırda bir adet kurşun giriş deliği, sağ parsunbolikal bölgede etrafı parçalı bir kurşun çıkış deliği, sol pariatofrontal bölgede üzerinde yalnız saç telleri bulunan yakın atışa bağlı bir adet kurşun giriş deliği, sağ trenperapariatal kurşun çıkış deliği, tesbit edildi. Cesetlerin özellikle baş bölgelerine gelen yerde ve iki ile üç nolu cesetlerin ayrıca iki metre güneyinde yoğun pıhtılaşmış kan tesbit edildi. Ölü katılıklarının tamamen oluşmuş olduğu gözlemlendi. Olay mahallinin yerleşim merkezinden uzak olması, havanın karanlık olması, yeterli aydınlatmanın temin edilmemesi üzerine cesetler üzerinde ayrıntılı inceleme yapılabilmesi için her üç cesedin de saat 24.00 sıralarında çevre köylerden temin edilen Durdu Yağcı yönetimindeki 14-HD-779 plaka sayılı Jondere marka traktörle Yığılca sağlık merkezine kaldırılmasına karar verildi. Olay yerinden ayrılındı.

Saat 00.20'de Yığılca sağlık merkezine gelindi. Cesetler numaralandırılış sırasına göre yan yana konuldu. Ayrıntılı incelemeye geçildi. Bu arada İlçe Jandarma komutanlığı rütbelilerinden Assubay Recai Kurtbaya olay yerinin ayrıntılı krokisini çizmesi için bilirkişi olarak görev verildi. Usulen yemini yaptırıldı, yapacağı işi anlatıldı. Diğer jandarma rütbelilerine olay yerinde gece ve gündüz gerekli delilleri toplamaları için hatırlatma yapıldı.

Cesetlerin ayrıntılı incelemesine geçildi:

ÖLÜ MUAYENE VE OTOPSİ TUTANAĞI -2-

Birinci cesedin incelenmesinde:

Üzerinde Paul shark madein İtalya marka yeşil, kırmızı geniş şeritli hırka, altında lacivert beyaz renkli İtalyan malı AB-1953 BY. Umbrta bleancbny marka kısa kollu denizci gömleği, belinde beyaz ince sargı bezine benzer kuşak, beyaz kapri marka merserize atlet ve aynı marka beyaz külot, Serdar Özbilgi marka lacivert pantolon. Merserize gri markasız çorap, ayakta Moreschi İtalyan malı siyah deri ayakkabı, Valention marka 8 numara siyah kemer, tüm giysiler yeni ayakkabı altı yıpranmamış, çamursuz, tozsuz, tüm giysiler kesilerek çıkartıldı. Ayrı bir kutuya konuldu.

Cesedin 1.80 cm boyunda kahverengi gözlü, seyrek beyazlaşmış siyah saçlı, siyah bıyıklı, 80-90 kg. ağırlığında, beyaz tenli, sünnetli, 35 yaşlarında, sakal, koltuk altı ve etek traşları yeni, üzerinde ve elbise ceplerinde kimliğini gösterir herhangi bir belge, para ve eşya çıkmadı, vücudun ön kısmında, bacak, göğüs, kol ve yüzde ölü morluğu, tam oluşmuş, ölüm katılığının açılmak üzere olduğu, sol baldırda tahminen yanık sonucu oluşmuş 3 X 4 cm. ebadında derin slark dairesel eski yara izi, sağ dizde büyük bir ihtimalle operasyona bağlı Netbe (ameliyat izi) Sol lomber bölgede etrafı yanık izi olan yakın atışa bağlı kurşun giriş deliği, sağ Aksiler bölge altında bir adet kurşun çıkış deliği, sağ gözde künt travmaya bağlı ekimoz ve hematon ve göz içinde göz dibine kadar varan laserasyon mevcut. Sağ kulak kepçesi üstünde üzerinde yanık saç tellerinin bulunduğu (Yakın atışa bağlı) bir adet kurşun giriş deliği, Oksibital bölgede cilt, cilt altı ve kemik dokuyu parçalamış bir adet kurşun çıkış deliği, burunda yarı sıvı halde kan, sol kol bilek, dış kenarında 1 cm. eninde tüm bileğe dolanmış muhtemelen sicim izi, ekimoz, kolların arka bölümünde deri tutulunca soyulmakta, bu durumun nemli ortamda kalmasına bağlı olduğu görüldü, sırtta onuncu kostaların sağ dış kısmında bir adet kurşun giriş deliği arka sol lonber bölgede yuvarlak, ekimoz görüldü, ekimoz altında sert bir cisim hissedildi, Hükümet tabiplerince yapılan insizon sonucunda bir adet mermi çekirdeği bulundu, mermi çekirdeğinin yanlardan deformalı olduğu tesbit edildi. Genital organlarda boyun kısmında, anormal bir bulguya rastlanmadı, avuç içleri normaldi. Yapılan tesbitlerden sonra ceset Doktor bilirkişilere tevdi edildi.

Dr. Bilirkişi: TURGAY KIRTAŞ, Ahmet oğlu 1966 doğumlu Yığılca Sağlık Merkezi Baştabib, mani hal yok usulen yemini yaptırıldı, yapacağı işi anlatıldı.

Dr. Bilirkişi: ONUR ABACI, Reşat ve Nesime oğlu, 1970 doğumlu Yığılca İlçesi Sağlık Merkezi Tabibi, mani hal yok, usulen yemini yaptırıldı, yapacağı işi anlatıldı.

Mütalaaları soruldu: Yukarıda C. Savcısı tarafından tesbit edilen bulgulara aynen katılıyoruz, yapılan tesbitlere göre, kesin ölüm sebebi bellidir. Klasik otopsiye gerek yoktur. Kesin ölüm sebebi Sebebral hemoroji ve çeşitli iç organ kanaması sonucu kesin ölüm 10. saatten önce meydana gelmiştir. Saat: 01.04.06. 1994 Cumartesi.

Dr. Bilirkişi
Turgay Kırtaş

Dr. Bilirkişi
Onur Abacı

-3-

İKİNCİ CESEDİN İNCELENMESİNDE:

Mavi, beyaz renkten kısa kollu palzıleri İtaly marka gömlek, bir adet vakko marka atlet beyaz, Valentino marka siyah kemer, lacivert stüdyo 0001- Ferre Valantino Badi marka beyaz kilot, Moreschi Marka 8 numara lacivert deri sarı tokalı üzeri delikli kundura, Valentino marka lacivert çorap, sol kolda köşeli sarı renkli, muhtemelen altın takvimli çalışır vaziyette Longines Kuars marka kol saati, takvimi 28. Saat 01.10'u gösteriyor, sol yüzük parmağında beyaz taşlı yanlarında iki adet küçük taş bulunan muhtemelen altın yüzük, (isim bulma ihtimaline binaen yüzük ve saat çıkartıldı isim bulunamadı).

Cesedin 1. 80 cm. boyunda 90. kg. ağırlığında siyah saçlı, yer yer beyazlar var kahverengi gözlü siyah bıyıklı beyaz tenli 40 yaşlarında sünnetli erkek cesedi olduğu, sakal traşı yeni, etek ve koltukaltı traşı olmamış, sağ diz kapağında yüzeysel 1 X 1 ebadında ekomaz ve sıyrık, vücudun ön tarafında sol baldır, sol diz ve omuz başları ile uylukta ve göbek çevresinde ölü morluğu oluşmuş, ölü sertliği kaybolmak üzere her iki kol ön ve arka kısımlarında muhtemelen nemli bir ortamda kalmaya bağlı sonra-

dan tutmakla oluşan cilt soyukları var, sağ oksibital bölgede etrafında yanık saç tellerinin bulunduğu, yakın atışa bağlı bir adet kurşun giriş deliği, sağ kulak arka tarafında cilt, cilt altı ve kemik dokusu parçalanmış bir adet kurşun çıkış deliği, sol göz üzerinde künt travmaya bağlı yaygın hematon, burunda kayde kırığı ve burun deliklerinde bıyıklara doğru akmış kan, tesbit edildi, sırt bölgesinde genital organlarda boyun bölgesinde anormal bulgu yok. Elbiseler üzerinde kimliği gösterir belge, para, kıymetli eşya bulunmadığı, sağ el bileğinde tüm bileği dolayan 1. cm. eninde halka şeklinde ip izini andırır yüzeysel ekimoz tesbit edildi. Yapılan tesbitlerden sonra ceset Dr. Bilirkişilere tevdi edildi.

Birinci ceset incelemesindeki kimlikleri ve yeminleri tahtında doktor bilirkişilere soruldu:

Yukarıda C. Savcısı tarafından tesbit edilen bulgulara aynen katılıyoruz, yapılan tesbitlere göre, kesin ölüm sebebi bellidir. Vücutta kurşun kalmamıştır. Buna göre klasik otopsiye gerek yoktur.

Kesin ölüm sebebi: Sebebral hemorojiye bağlı olarak bundan 10. saaten daha önce kesin ölüm meydana gelmiştir. Dediler. İmzaları alındı.

Saat: 01. 30-04. 06. 1994 Cumartesi

Dr. Bilirkişi
Turgay Kırtaş

Dr. Bilirkişi
Onur Abacı

ÜÇÜNCÜ CESEDİN İNCELENMESİNDE:

Ceset üzerinde lacivert taşlanmış ipek Paulshark İtalyan marka mont, beyaz renkli kısa kollu kollarında sarı desenler bulunan Umberto blancioni marka İtalyan malı denizci gömleği, Karadağ marka 6 numaralı beyaz atlet, açık mavi renkli paulshark marka İtalyan malı cin, golbreas marka kahverengi deri kemer, uzun paçalı markasız beyaz don, 8. numara Ufuk centini marka siyah deri ayakkabı, lacivert merserize markasız çorap, atlet ile vücut arasında bir adet düzgün mermi çekirdeği bulundu, cesedin omuz ve kol bölgelerinde mutemelen nemli ortamda

Savaş Buldan

kalmaya bağlı dokundukça halen soyulan cilt soyulmaları var, elbiseler kesilerek çıkartıldı, elbiseler üzerinde kimlik, para ve kıymetli eşya bulunamadı, cesedin 40-45 yaşlarında, 1.75-1.80 boylarında, 80-90 kg. ağırlığında alın yan kısımlarından hafif dökülmüş siyah saçlı siyah bıyıklı günlük sakal traşlı, kahverengi gözlü, beyaz tenli, sünnetli, etek ve koltukaltı traşlı erkek cesedi olduğu görüldü, göğsün, bacakların ve yüzün ön kısımlarında ölü morluklarının oluştuğu, ölü sertliğinin açılmak üzere olduğu, sol testiste künt travmaya bağlı hemeton ve ödem, sol ingiuunial de 3 X 3 cm ebadında künt travmaya bağlı derin ekimoz her iki gözde de künt travmaya bağlı yaygın hemetom, iki göz içerisinde de lesarasyon, her iki burun deliklerinden kan akıntıları görüldü. Sağ Pareunbulikal bölgede etrafı parçalı kurşun çıkış deliği, sol arka baldır bölgede bir adet kurşun giriş deliği, sol bilek iç kısmında ip bağlaması sonucu oluştuğu düşünülen yüzeysel ekimoz, sol perietol prontal bölgede üzerinde yanık saç telleri bulunan bir adet yakın atışa bağlı kurşun giriş deliği, sağ trempera paristel bölgede cilt, cilt altı ve kemik dokularını parçalamış bir adet kurşun çıkış deliği tesbit edildi, yapılan tesbitlerden sonra ceset doktor bilirkişilere tevdi edildi, doktor bilirkişilere yukarıdaki kimlik ve yeminleri tahtında soruldu:

Yukarıda C. Savcısı tarafından tesbit edilen bulgulara aynen katılıyoruz, yapılan tesbitlere ve ceset üzerinde yaptığımız incelemeye göre kesin ölüm sebebi bellidir, vücutta kurşun kalmamıştır. Cesedin boyun ve genital organları testis hariç normaldir, avuç içlerinde anormallik yoktur, buna göre kesin ölüm sebebi: Serebral hemoroji ve iç organ kanaması sonucu kesin ölüm bundan 10. saaten daha fazla bir zaman önce meydana gelmiştir dediler. Beyanları okundu imzaları alındı. Saat: 02.15 Cumartesi 04.06.1994

Dr. Bilirkişi	Dr. Bilirkişi
Turgay Kırtaş	Onur Abacı

Gereği Düşünüldü: Cesetler üzerinde gerekli adli ve tıbbi işlemler yapılmış ancak, kimlikleri tesbit edilememiş olduğundan ayrıca Jandarma Komutanlığı ile yapılan görüşmede İstan-

Savaş Buldan

lında izlendiğinin bildirilmesi ve bu şahısların cesetler olabileceği ihtimali ve kimlik tesbiti açısından ilçede morg bulunmadığından cesetlerin Naim Yerlikaya'ya ait 14- HZ-941 plaka sayılı kamyonetle Düzce Devlet Hastanesi morguna kaldırılmasına, olay mahalline gidiş dönüşte temin edilen Nedim Aksu'ya cesetleri Düzce'ye götüren Naim Yerlikaya'ya otopsi ve keşif heyetine teknik bilirkişiye ayrıca ücret takdirine karar verildi. 04.06.1994 saat 02.45

C. Savcısı 30050	Katip 150	Hizmetli
Ali Karabulut	Muhammet Yerlikaya	Şerafettin Baykal
Dr. Bilirkişi	Dr. Bilirkişi	Teknik Bilirkişi
Turgay Kırtaş	Onur Abacı	Recai Kurtbey
		J. Kdbşçvş

Bu arada yukarıdaki belgelere bağlı bir de kroki var. Yani sizin infaz edildiğiniz ve biribirinize olan mesafenizi içeren. Sen küçük bir çukurda, Adnan sana iki buçuk metre, Hacı da Adnan'a iki metre uzaklıkta gösteriliyor. Krokiye göre, tesbih senin yanında, çukurda bulunuyor. Krokiyi düzenleyen olarak *Ramazan Bodur J. Astsb. Kad. Bçvş.* yazılıyor.

Burada şunu hemen belirtmek gerekir. Otopsideki ceset (onlara göre adınız yok, cesetsiniz) numaralarına göre, bir numara Sen, iki numara Adnan ve üç numara da Hacı'dır. Ancak otopsi raporlarında bazı gerçekler tam yazılmamıştı. Örneğin, özellikle Hacı ve Adnan'ın omuzları üzerindeki deri kabarmalarını, nemli ortamda kalmaya bağlı çürümeler olarak tanımlıyorlar. Oysa sizler, şehadetlerinizden en fazla on saat sonra bulunmuştunuz. Veya şehadetlerinizden en fazla on saat sonra size resmi işlem yapılmıştı. Biz otopsiyi yapan ekipten bazılarının olayın başından beri haberdar olduğunu çok iyi biliyoruz. Evet bu ayrı bir konu. Adnan ile Hacı'nın omuzlarındaki çürümeler ve onlar da dahil senin kol ve baldırlarındaki soyulmalar, nemli ortamda kalmaya bağlı değil, sizlere yapılan işkenceyle olmuştu. İkisinin de

Adnan Yildirim

bağlı değil, sizlere yapılan işkenceyle olmuştu. İkisinin de omuzları yakılmıştı. Çünkü doktor değilim ama, ben şu veya bu şekilde bulunmuş, defnedilmiş ve otopsi edilmiş yüzlerce ölü gördüm. Sorduğumuz, tartıştığımız çok doktor da benim bu söylediklerimi teyit ediyordu. Hemen hemen üçünüzün de kilosu, üç aşağı beş yukarı aynı idi. Sonraları zebanilerin bizzat ağzından duyduklarımız, kaçırıldıktan beş-altı saat sonra, dört dörtlük bir işkenceden sonra önce sen, hemen sonra da Adnan ve en son da Hacı infaz edilmiştiniz. Yani aynı gün saat 11-12 arasında. Güya on-onbir saat sonra bulunuyorsunuz ve etleriniz çürümüş. Hacı ve Adnan'ın omuzları çürüyor, ama senin değil. Oysa ikisinin de omuzlarını yakmışlardı. Senin baldırlarında ve kollarında deri soyulmalarının bir kısmı yakılmaktan, üçünüzün bileklerindeki soyulmalar da sicimle bağlı olduğunuzdan, kurtulmak için veya acıdan kıvranırken oluşmuştu.

Siz daha infaz edilmeden Adnan, zebanilerden birinin burnunu kafa darbesi ile kırmış ve zebani de aynı saatlerde Zelal'in doğduğu International Haspital'de tedavi edilmişti. Son nefesini verinceye kadar, tüm işkencelere sloganla cevap verdiğini, alındığınız andan şehadetinize kadar taviz vermediğinizi, aslında sizi sorgulamak için değil direk öldürmeye götürdüklerini zebanilerin ifadelerine dayanarak biliyoruz. İşkence edildiğiniz yerin de daha önce bahsettiğimiz Sapanca ormanı içindeki *Başbakanlık Atış Poligonu* olduğunu sonraları bizzat zebanilerden öğrendik.

Alındığınız yer ve zamanla infaz edildiğiniz yer arasındaki mesafe ve zamanı üst üste eklediğimizde ve çok sonraları zebanilerden öğrendiklerimiz birkaç ufak ayrıntı hariç, tüm olayı detaylarıyla biliyoruz. Üçünüzün ceplerindeki paraları, senin ve Hacı'nın kollarındaki saatlerinizi alıyorlar. Çünkü Senin ve Hacı'nın saatleriniz biraz pahalı olsalar da herkesin kullanacağı cinsten. Zebanilerin veya yakınlarının kollarında görülse bile kimse kuşkulanmaz. Numaralı gözlüğün de öyle. Ancak Adnan'ın saati ve yüzüğü ile senin tesbihini alma cesaretini göstermemişler. Tedbiren almamışlar. Belki birileri bir gün görür ve tanır korkusuyla. Bu da doğru bir hareket, zebaniliğe göre. Ancak

bu konuda gösterdikleri örgütlü eğitim ve özeni, iradeyi her ortamda gösteremedikleri de ortaya çıktı.

**
*

Gece-gündüz düşünüyorum. Geçmişi sorguluyor, kendimi yargılıyorum. Bu arada ister istemez bazı olayları da yeniden anıyorum. Genelde toplumsal ve Kürt direniş hareketi karşısında yapacaklarımız ve yaptıklarımızla ilgili, geçmişe ve geleceğe yönelik tartışmalarımız oluyordu seninle. Bazen yapmadıklarımdan ötürü sadece sana özeleştiri yapıyordum. Sen de bana. Desteği her zaman biribirimizden alıyorduk. Tabii, bazen *"keşke yapmasaydın"* dediklerimizle *"iyi yaptın"* dediğimiz çok konu oluyordu, ikimiz için de. 1992'de Newroz olaylarında Gewer'de bulunmamam da bunlardan biriydi. Ben o zaman orda bulunmam gerektiğini söylediğimde, sen karşı çıkıyor ve kendimi bu şekilde yargılamamı benimsemiyordun. Senin ve benim gerekçelerimizi burda söylememe gerek yok. Ama olay şöyleydi:

Ben gene Ankara'daydım. HEP İlçe Başkanı ile bir grup yutsever Kışla Tepesi denilen yerde Newroz'u kutlamak için izin alıyorlar. 21 Mart'ı 22'ye bağlayan gece, Tepedeki Belediye tesisinde insanlar toplanıyor. Bu arada HEP ilçe başkanı, bir haber gönderip, düzenleyici olmaktan istifa ettiğini ve kutlamaların yapılmamasını söylüyor. Buna karşın kalabalık bir kitle, orada kutlamaları yaptıktan sonra yürüyüş ve sloganlarla, şehrin Bajirge mezarlığına gidip, daha önce çatışmalarda şehit olan gerillalar ve devlet tarafından teslim olduktan sonra şehit edilen yedi Uludere'linin mezarlarını ziyaret ediyorlar. Dönüşlerinde İlçe Jandarmanın önünde timler ve askerler müdahale ediyor, yirmiye yakın kişiyi gözaltına alıyorlar. Kalabalık önce dağılıp, sonra Belediyenin önüne toplanıyor, büyük bir ateş yakarak tekrar slogan atmaya başlıyor. Bunun üzerine Özel tim ve diğer güçler, kalabalığın üzerine ateş ediyor ve *Hakkari'li Emin Korkmaz* adında bir yurtsever şehit oluyor, iki kişi de ağır yaralanıyor. Kalabalık dağılıyor.

22 Mart sabahı, kitle bu kez Hükümet Konağının önünde sessiz oturumla, hem katliamı protesto ediyor ve hem de yakalanan

kişilerin serbest bırakılmasını istiyorlar. Devlet bu kez de Gewer'li bazı aşiret reislerini devreye sokuyor, kalabalığın dağılması için. Bunlardan biri yanında silahlı birkaç kişiyle kalabalığa doğru gelince halk patlıyor, işbirlikçi olduğunu söyleyerek üzerine yürüyorlar. O an ipler kopuyor, kitle sloganlarla, devlet güçleri silahlarla birbirine giriyorlar. Hükümet konağı, kaymakamlık lojmanını taşlayarak lisenin önündeki Atatürk büstünü tahrip ediyorlar. Halk bu şekilde Emniyete doğru yürüyüşe devam ederken ilk şoku atlatan devlet güçleri üzerlerine rastgele ateşe başlıyor, panik, dağılmalar ve toplam bir ölü, otuzaltı yaralıyla halk geri çekiliyor. Bu geri çekilme, belli yerlere son anlarda yerleşen şehir milislerinin silahlı koruması altında olmasa, insanlarımızdan onlarcası ölebilirdi. Kentin belli yerlerine konumlanan milisler, devlet güçlerini yoğun ateş altına alıyorlar, halk sokak aralarından kayboluncaya kadar.

Bu karşılıklı ateş sonucu *Komando Tabur komutanı Binbaşı Semih Sakallıoğlu* da ağır yaralanıyor. Aslında binbaşı iyi bir insandı, zulme, kıyıma ve devletin diğer uygulamalarına karşı biriydi. Askerlerini de bu işe karıştırmamıştı. Ama *Kaymakam Turgut Serimer* ve *Seyyar Tabur Komutanı Binbaşı Ali Kiraz,* o gün ve ondan sonra olacakların hep elebaşları oldular. Hatta Sakallıoğlu sonraları kendisini ziyarete giden bir arkadaşımıza *"Beni Ali Kiraz vurdu"* diyecek, bu olayda yakalanıp Diyarbakır'a gönderilen insanlarımızın mahkemelerinde avukatların tüm ısrarlarına karşın, tanık olarak dinlenmesi DGM tarafından reddedilecekti. Oysa Ali Kiraz her mahkemeye, büyük bir aşkla insanlarımızın aleyhinde ifade vermek için, ya Diyarbakır'a gidecek veya gönderdiği yazılarla mahkum olmalarına çalışacaktı.

İlk gece olayları duyunca Esat Canan'la (milletvekiliydi) 22'sindeki uçağa atlamış ve akşam üzeri Gewer'e varmıştık. Sabahleyin bizi almak üzere çıkmak isteyen, belediyenin resmi arabasına önce izin verilmemiş, sonradan her nedense izin verilmişti. Biz, Gewer sınırlarına yaklaştığımızda, telsizle direk kaymakamlığa gideceğimizi söyleyince, belediye merkezinden, Kaymakamın bizi Emniyette beklediğini bildirmişlerdi. Emniyette, *Kaymakam Turgut Serimer, İlçe Emniyet Müdürü, Tabur Komutanı Ali Kiraz ve İlçe Jandarma Komutanı Fahri Cici* vardı. Ola-

yı kendilerini haklı çıkaracak şekilde yorumluyor, halkı suçluyorlardı. Ölen, yaralanan, gözaltına alınanlarla ilgili sorularımıza yalan yanlış cevaplar veriyorlardı. Yaralananların çoğu işkence görmesinler diye devlete bildirilmemişti. Şehirden çıkışlar yasaklanıncaya kadar, yaralıların çoğu Van ve İran'a ulaştırılmıştı. Tabii hafif olanlar. Ağır olanlar devlet denetiminde Gewer, Hakkari, Van ve Diyarbakır hastanelerine kaldırılmış, iyileştikten sonra ileriki günlerde hepsi tutuklanacaktı. İlçede 265 gözaltı, bir ölü, 36 yaralı, yoğun işkence ve *"kepenk kapatma eylemi"* vardı.

Ekmek fabrikaları da kapalı olduğu için polis ve Özel Timlere ekmeğin, halkı yatıştırmaya çalışırken yoğun tepki alan Aşiret Reisi'nin evinden geldiğini öğrendik emniyette. Şaşırdık.

Ertesi sabah Belediyeyi açtırdım, fırıncıları çağırarak ekmek üretmelerini sağladım. Çünkü Ramazan ayıydı. Fırıncıları, kepenk kapatma eylemini bozmuş olmayacaklarına ikna ettik. Tüm mahalle muhtarlarını, Belediye Meclis Üyelerini ve Parti İlçe Başkanlarıyla var olan mesleki kuruluş temsilcilerini ortak bir toplantıya çağırdık ve birkaçı dışında hepsi de geldi. Söz birliğiyle, sorumluların Kaymakam ve Tabur Komutanı olduğunda ittifak sağlandı. Bundan sonra yapacaklarımız için bu durum önemliydi. *Hakkari Valisi Cemalettin Sevim* ve *Tugay Komutanı Utku Güney* kaymakamlıkta bizlerle görüşmek istediklerini iletince, yanımıza birkaç seçilmiş temsilci ve Esat Canan'la oraya gittik. Onların, olaylardan halkı ve özellikle beni suçlamaları karşısında sert tartışmalar oldu. Biz onlara Kaymakam ve Tb. Komutanının suçlu olduğunu, gözaltına alınanlara yoğun işkence yapıldığını söyledik ve ayrıldık.

27 Mart günü gene Belediyede toplanarak, ilçeye gelecek İçişleri Bakanı'na vermek üzere bir yazı yazdık. Daha doğrusu ortak bir dilekçe. Şöyle diyorduk dilekçemizde:

İÇİŞLERİ BAKANLIĞINA
ANKARA

Biz aşağıda imzası bulunanlar 21-22-23 Mart günü olan olayları değerlendirdik. Bu değerlendirme sonucunda:

1. İlçemiz Kaymakamı Turgut Serimer olan olayların tek müsebbibidir. Olayların bitim noktasında vatandaşın üzerine ateş açtırmıştır.

2. Silahlı saldırı önce Özel Tim denilen güvenlik güçlerinden gelmiştir. Olayın başında halktan veya gençlikten güvenlik güçlerine veya resmi kurumlara silahlı veya sopalı saldırı gelmemiştir. İlk gün bayramlarını kutlayan ve bunun bir devamı olarak çarşıda yürüyüşe geçen çocuk yaşta diyebileceğimiz insanlara Timin ateş açması sonucu beş kişi kaçarken arkalarından vurulmuşlardır. Söz konusu kişiler halen Hakkari Devlet Hastanesinde tedavi altındadırlar. (Bir tanesi Diyarbakır Devlet Hastanesindedir.)

3. Konulan sokağa çıkma yasağı nedeniyle vatandaş yiyeceklerini temin edemedikleri için evinde patlama noktasına gelmiştir.

4. Olaydan hemen sonra güvenlik güçlerince evlere baskınlar düzenlenmiş usulsüz aramalar yapılmış evlerinden birer ikişer kişi sağ salimen alındığı halde bu kişiler gözaltına alındığı süre içerisinde maddi işkenceye maruz bırakılmış ve adliyeye sevk ettiklerinde bir çoğunun işkenceden dolayı yaralı ve sakat kaldıkları tarafımızdan görülmüştür.

5. Olay akabinde ilçemizdeki Devlet görevlileri vatandaşa şevkat göstermeyip Devletin güçlülüğünü baskı ile göstermeye çalışmışlardır. Bu durum ise vatandaşı patlama noktasına getirmiştir. Bu nedenle ilçeye bir an evvel huzurun gelmesi için halen ilçemizde uygulanan gece sokağa çıkma yasağının kaldırılmasını, olaylara sebebiyet veren birinci derecede sorumlu olan ilçe Kaymakamı ve yetkililerin bir an evvel tayinlerinin ilçemizden alınılarak başka bir yere acilen alınmalarını göz altına alınan vatandaşlara uygulanan işkenceye son verilmesini ve dört günden beri işkence altında olan ve cezaevlerine konulan kişilerin doktora sevkinin sağlanmasını talep ve arz ederiz.

29.03.1992

ESAT CANAN	Nejdet BULDAN	Abdurrahman Düşünmez
Hakkari Milletvekili	Belediye Bşk.	DYP İlçe Başkanı

Süleyman Çoğaç RP. İlçe Başkanı	Selahaddin Doğan İl Genel Meclis Ü.	Nazım Han İl Genel Meclis Ü.
Şevki Özcan Bel. Mec. Ü.	Şaban Kesici Bel. Mec. Üyesi	Rifat Uzunay Bel. Mec. Üyesi
Cemil Demir Bel. Mec. Ü.	Hikmet Kaya	Mehmet Işık
Mehmet Budak	Kazım Han	Alaaddin Canan
Necmi Zeydan	İbrahim Özcan Muhtar	Ömer Dayan Muhtar
Zeki Aras DSP İlçe Bşk.	İdris Öner ANAP İlçe Bşk.	

Tabii, tahmin ettiğin gibi bu partilerden birinin ilçe Başkanı dilekçeyi imzalamadı. Bakanın yanma gitme konusunda da *"Genel başkanımla görüşüp öyle karar vereceğim"* dedi ve bir daha da görünmedi.

Birkaç gün sonra, hem olayları değerlendirirken, hem de bu yazıyı gördüğünde kızmıştın. Ne biçim başvuru diye. Dilekçede Kürt sorunundan bahsetmediğimizi, konuya birkaç devlet görevlisinin olayı gibi baktığımızı, oysa bunun bir rejim sorunu olduğunu ve artık her ortamda dile getirmemiz gerektiğini vurgulamıştın. Ama dilekçede adı geçenleri, bu kadarına bile ikna edinceye kadar neler çektiğimizi, kişileri tek-tek ele aldığımızda bunun ne kadar zor olduğunu anlatınca ikna olmuştun. Sonuçta Gewer'in, artık kıpırdadığı, biraz daha işlenmesi gerektiği ve Devletin de bundan böyle tavrının daha sert olacağı konularında anlaşmıştık.

Evet. Biz Belediyede bu yazıyı ve söyleyeceklerimizi kararlaştırdığımızda, Kaymakamlıktan telefonla, Bakanın ve beraberindekilerin biraz sonra helikopterle geleceğini, karşılama için Tabura gitmem gerektiğini söylediler. Ben de karşılamaya gitmeyeceğimi, zarar görenlerin halk olduğunu, benim ve milletvekilinin de bu halkın temsilcileri olduğumuzu belirttim. Kayma-

kam, benimle konuşmamak için, Özel Kaleminden polis memurlarına aratıyordu. O, protokol gereği Belediye Başkanı'nın İçişleri Bakanı'nı karşılamasını dolaylı hatırlatıyordu ama, bunu kendisi söylemek yerine, polis memurlarına yaptırmakla kuralı çiğniyordu.

Bir-iki saat sonra Hakkari Valisi arayarak, Bakanın kaymakamlıkta olduğunu, görüşmek istiyorsam oraya gitmem gerektiğini söyledi. Ben yanımda, halktan başka temsilcilerin de olduğunu ve onların huzurunda görüşebilecek isek geleceğimi belirttim. Birkaç dakika sonra aralarında ne konuşmuşlarsa, Vali tekrar arayarak gidebileceğimizi bildirdi ve gittik. Yukarıda adı yazılanlar da dahil, yirmi kişiye yakın insanla Kaymakamlık odasına doluştuk.

İçişleri Bakanı İsmet Sezgin, Jandarma Genel Komutanı Eşref Bitlis, OHAL Valisi Ünal Erkan, Diyarbakır Kolordu Komutanı, Hakkari Valisi ve Tugay Komutanı, daha tanımadığımız sivil-asker bir sürü adam oturuyordu. Gazeteciler, TV. kameraları falan, filan. Daha önce olanları bilmiyorlarmış gibi, Bakan önce Kaymakama sordu. O da brifing verir gibi, *halkın polis ve jandarmaya saldırdığını, silah kullandıklarını, Belediye Başkanının "Şehitler Mezarlığı"* olarak tanımladığı teröristlerin mezarlarına kadar *"Şehit namırın, vur gerilla vur-Kürdistan'ı kur, işgalciler dışarı, Kürdistan faşizme mezar olacak"* sloganlarıyla yürüyüp geri geldiklerini ve kendilerini haklı çıkaracak daha bir sürü şey anlattı.

Sonra Bakan, benim söyleyeceklerimi dinlemeye hazır olduğunu söyledi. Özetle tüm duyduklarımı ve tanık olduğum olayları anlattım. En son da, şu anda cezaevine konanlarla, biz hükümet konağına girerken, savcılığın kapısında bekleyen, işkenceden perişan insanların tarafsız doktorlarca muayene edilmelerini, işkence görmüşlerse (ki inkar edilemez bir durumdaydılar) sorumlular hakkında takibat yapılmasını istedim. Bakan bana, insafsız olduğumu, işkence gören kendisini işkenceci olarak tanımladığımı, Devletin vatandaşını öldürmeyeceğini, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğü üzerine uzun bir nutuk çekti. Ramazan olmasına karşın, ben konuşurken Eşref Bitlis'in bir sigara yakması kimsenin gözünden kaçmadı.

Sonra, Esat Canan konuşurken Kaymakamı ağır dille suçlayınca, Bakan ile arasında, senin iktidarın (Esat o zamanlar ANAP'lıydı), benim iktidarım gibi bir tartışma çıktı. Bizim esas amacımız ise, vatandaşı konuşturmaktı.

Ve başardık. Önce DYP İlçe Başkanı yukarıda yazdığımız metni Bakana verdi, arkasından o ve diğerleri hep bir ağızdan, yetkililerin suçlu olduğunu, olayların devlet tarafından çıkarıldığını, özetle akıllarına gelen herşeyi korkusuzca söylediler. Bir ara bir insanımızın oğlunun çok işkence gördüğünü söylemesi üzerine, generallerden biri *"Oğluna sahip çık, terörist olmasın"* şeklinde müdahale edince kıyamet koptu. O hemşerimiz üstelik DYP'li bir seçilmiş kişiydi. Basın mensuplarının huzurunda geçen bu tartışmalarda, generalin kendini ve buradaki memurlarını mahkemelerin üstünde gördüğü, öyle olsa bile oğluna işkenceyi mazur gösteremeyeceğini, dolayısıyla esas terörün Devlet tarafından estirildiğini bağıra çağıra defalarca ifade ettiler. Sanırım Devlet hiçbir uluslararası mahkemede bile, bu kadar savunma durumunda ve acz içinde olmamıştır.

En önemlisi, iktidarın büyük ortağı, DYP ilçe başkanının, kendi partisinden bir Bakan ve beraberindeki heyete Devleti suçlamasıydı. Kendi oteline roketlerle saldırmıştı, devletinin kuvvetleri. Bozuk Türkçesi ile bağıra bağıra söylüyordu. Olaylarla ilgili başvuruyu kaymakama getirdiğindeyse, kaymakamın kendisine *"Başvurularınızı Apo'ya yapın dediğini, zulmeden devletin elini vatandaşın yakasından çekmesi halinde, kendimizi idare etmesini biliriz"* dediğini ve bu sözlerinin şu anda da geçerli olduğunu özellikle vurguladı. Dilekçede adı olan ve iktidar partisinden milletvekili-korucubaşı olan bir şahsın oğlu da aramızdaydı. Özellikle üst rütbeli subaylar, durumu kurtarmak ve ailesinin her zaman devletten yana olan tavırlarını sergileyeceğini tahmin ederek ona da soru sordular. Ancak çocukcağız, ne şiş yansın ne kebap misali kem-küm etmekten öteye geçemedi.

Bakan bizimle beraber dış kapıya kadar çıktı, tüm olanlara karşın dışarıda onları alkışlayan az da olsa *"bindirilmiş kıtaların"* yağcılıkları karşısında biz Belediyeye döndük

Daha çok kalabalık olmuştuk. Akşam televizyon haberlerinde TRT, İçişleri Bakanı'nın Şırnak, Van illerindeki incelemeleri-

nin(!) geniş görüntü ve yorumlarını vermiş, Yüksekova ile ilgili haberleri 22.00'deki haber bülteninde sunacağını anons etmesine karşın, tartışmaların Devleti ne kadar rencide ettiğini ve vatandaşın hak aramadaki kararlığını hesaba katmış olacaklar ki, vermediler.

Sonraki günlerde yalnız *Cumhuriyet* gazetesi konuya oldukça geniş yer vermişti. İnsanlarımıza bir güven gelmişti. Kişisel kaygılar ve oğul, akraba kaygıları olsa bile, bizim onlara sahip çıkmakta iyi bir sınav verdiğimiz konusunda, günlerce konuştular. Yaralısı, tutuklusu, işkence göreni ile aileleri ziyaret ettiğimizde, herkes artık büyük bir mücadelenin içinde görüyordu kendini. Bu mücadelede bedel ödemenin olağan olduğunu kabul ediyorlardı. Sonraları biliyorsun, Diyarbakır'a götürülenlerin tamamının avukat ücretleri ve cezaevindeki masraflarını sen ve arkadaşların üstlenmiş ve karşılamıştınız.

Akabinden gelen Şeker Bayramı için, Kaymakamlığa gitmeme konusunda karar aldım. Alttan alta, benim gitme zorunluluğuma karşın, protokole uymayacagımı, ilçemin yaslı olduğunu, bu nedenle Kaymakamlıktaki bayramlaşma törenine gidilmemesinin iyi bir tavır olacağını yaydık. Bayramda üç gün boyunca yoğun bayramlaşma arasında, Kaymakamlığa gidenlerin bir kısmının özeleştirisi, bir kısmının ise protokolde yer almamasına karşın, Ali Kiraz, Turgut Serimer ve diğer katillere yağcılıkları konuşuldu halk arasında.

Bu arada Gewer bir ilke daha tanık oluyordu. Kaymakam ve beraberindekiler, bayramlarını kutlamaya gidenlere iade-i ziyaret yapıyorlardı. Ama halkın tamamına değil tabii. Kendilerine göre, aşiret reisi olarak kabul ettikleri kişilere gidiyorlardı. Akılları sıra bana nisbet yapıyorlardı. Yani, halkla bütünleştiklerini sanıyorlardı. Bu davranışlarıyla ziyaret ettikleri zavallıların halktan ne denli uzaklaştığını, belki onlar da biliyordu ama ziyaret edilenler, devlet erkanını kendi evinde görmenin sarhoşluğunu yaşıyorlardı.

Biliyorsun, 92 Newrozu İlçe halkı için kitlesel direnmenin, dayanışmanın, bilinçli savunmaların ve bundan sonra olacaklar karşısında alınacak tavırların belirlenmesinin ilk sınavıydı. Teslimiyetçiliği, kaderciliği ve çıkarcılığıyla ünlü bu yöremiz, yer yer

zaafları olsa da, Kuzey Kürdistan bazında en ünlü işbirlikçileri bünyesinde beslemişse de, Ulusal Mücadelede devlet ve işbirlikçilerinin korkulu rüyası oldu. Ulusal Mücadeleye katkısı artık gözardı edilmeyecek bir boyuttaydı. Tabii bunun da bedelini ağır ödedi ve hâlâ ödeyerek direniyor.

Aynı yıl Ali Kiraz, görev gereği tayini çıkıp gitmeden önce ilçe çarşısını tamamıyla tahrip edip yağmaladı. Hem yağmaladı ve hem de *TİT (Türk İntikam Tugayı)* bildirileri dağıttı. Bu bildirilerde halkı önce malıyla, sonra da canıyla tehdit ediyordu. Sabaha karşı meydana gelen olay karşısında Kaymakamlığa (kaymakam Newroz olaylarının da etkisiyle değiştirilmiş, yerine *Mehmet Şenol* adında biri atanmıştı) gittiğimizde orada bulunan bir Albay, kaymakamın konuşmasına hiç müsaade etmemişti. Albay, *çarşıyı PKK'nin tahrip edip yağmaladığını* papağan gibi tekrar ediyordu. Biz, Hükümet Konağı'nın etrafında ve karşısında yoğun güvenlik önlemlerinin olduğunu, PKK'lilerin bu binanın hemen karşısındaki dükkanları tahrip edemeyeceğini, gerillaların yağmalama gibi bir geleneklerinin olmadığını, olsa bile, içinde televizyon, buzdolabı, çamaşır ve bulaşık makinaları da bulunan bu kadar eşyanın nakledilmesinin teknik olarak olanaksızlığı üzerinde durunca Albay: *"Siz bana Askerlik Şubesini roketleyenleri bulun, ben de size çarşınızı talan ve tahrip edenleri bulayım"*, dedi. Albay rütbeli kişinin adı Bünyamin'di. Bu şahıs daha önceleri Siirt'te görev yapmıştı. Eşi ile bir Siirt milletvekili arasındaki gayri meşru ilişkileri biz taa Gewer'de bile duymuştuk. Yetişme tarzı ve faşistliği ayrı bir konu ama, herhalde eşinin yasak aşkının intikamını bizlerden çıkarıyordu.

Bu durum karşısında tüm zarar görenlerin Devleti mahkemeye vermek dışında, çareleri olmadığı kanaatine vardık. İnsanlarımızın yüzlercesi yerel mahkemeye başvurdu. Amaç hak arama ve yetkililerce vatandaşın kanaatinin ne olduğunun bilinmesiydi. Yoksa mahkemelerden bir sonuç alınmayacağını hepimiz iyi biliyorduk.

Bundan sonra ilçenin bombalanması, yağmalanması, işkence ve gözaltılar periyodik olarak arttı. Bunlara bir de insanlarımızın gözaltı bahanesiyle, alınıp katledilmeleri eklenince tüm Gewer'in Kürdistan'da olan savaşta yeri net belirlendi. Sonraki dö-

nemlerde köylerin zorla boşaltılıp yakılması, artık iç göç (ilçe merkezine) ve dış göçü de günlük yaşamın bir parçası haline getirdi.

Ve böylece belli bir program çerçevesinde ilçeye saldırılar oldu. Bunlardan aklımda olanlar şunlardır:

15.8.1993 günü 21.50'de başlayıp, ertesi gün (yani 16.8.93'e kadar) saat 11.00'e kadar aralıksız ateş ve bombalama, çarşı tahribi ve yağmalanması. Bu olayda Esentepe mahallesinden *Hacı Uçuş, oğlu ve kızı* hayatlarını kaybettiler. Yüzlerce ev kullanılamaz duruma geldi. İsabet aldı. Olayların ertesinde binlerce insanımız Van'a, Hakkari'ye ve çevre köylere sığındı. Ya da başka yerlere gidemeyenler, akşam üzerleri ovaya gidip geceyi orada geçiriyor, ertesi sabah evlerine dönüyorlardı.

29.8.93 gecesi Necmettin Macit'in lokantasına atılan bomba, yanındaki ve karşısındaki dükkanları kullanılmaz hale getirmişti.

19.9.93 günü öğlen saatlerinde Esentepe mahallesi, İlçe Jandarma tarafından yoğun ateş altına alındı. Kerem adında bir vatandaşımız öldü, Tapu Müdürü Naif Arslan gözünden yaralandı ve sakat kaldı.

28.9.1993 gecesi gazete bayii Ferhat Altan'ın dükkanında patlatılan bir bomba, çevresini de beraber havaya uçurdu. Olay üzerine ilçeye heyet olarak *DEP'li Milletvekilleri Mahmut Kılınç ve Leyla Zana ile beraber, İngiliz Parlamenterler Eric Avebury, John Austin Walker* geldiler. Sonraları Gewer ve diğer yerlerde gördüklerini bir dergi ile rapor olarak çeşitli uluslararası kuruluşlara sundular.

26.10.1993 gecesi Belediye ve Şükrü Kaya'nın dükkanında patlattıkları bombadan hemen beş dakika sonra beni telefonla arayan biri, yüzü kadar çirkinleştirdiği sesiyle Belediyenin yandığını, benim oraya gitmem gerektiğini söylüyordu. Tabii gecenin saat 01'inde verdiğim cevap kendisini memnun etmemişti: *"Sabahleyin yolun herhangi bir yerinde bekleyin, o zaman gelebilirim"*. Zebani Türkçe konuşuyordu ve acayip küfürler etti. Dükkanlar ve Belediyenin daha çok Başkanlık odası oturulmaz duruma gelmişti.

11.11.1993 gecesi de gene çarşıda Alaaddin Sarkmaz adlı esnafın dükkanı ve çevresindeki işyerleri havaya uçuruldu.

Aynı yıl bir gurup DEP'li milletvekilleri akşam üzeri ilçeye geliyor, kalabalık bir şekilde bir yurtseverin lokantasında yemek yedikten sonra, gece boyunca çeşitli evlere dağılmışlardı. Onlar ilçeden ayrıldıktan sonra sabaha karşı başta yemek yedikleri lokanta olmak üzere çarşı gene esaslı bir saldırıya uğradı. Telefonla Van'dan geri çağırdık, gelip durumu yerinde inceleyip öyle döndüler.

15. Ağustos 93'te biliyorsun Ankara'daydım. Uzun süre İstanbul'da size misafir olduktan sonra, Ankara'ya dönmüş ve Mecit kontralar tarafından kaçırılmıştı. Biz, daha önce de anlattığım gibi O'nun akıbetini sizlerle beraber araştırırken, bu kez de Yüksekova ile ilgili haber gelmişti, ben de Van Milletvekili Remzi Kartal ile birlikte Yüksekova'ya hareket etmiştim. Van'da Belediye Başkanı da olmak üzere kalabalık bir heyetle Gewer'e gitmiştik. Yukarıda anlattığım manzara ile karşılaşmıştık.

O günkü durumu bir basın açıklamasıyla kamuoyuna bildirdik ama, basın mensubu da sadece *Özgür Gündem* muhabiriydi. Sanırım arkadaşlar açıklamayı Van'da diğer gazetelere de göndermişlerdi. Çünkü ondan sonra çok heyetler geldi. Basın Açıklaması şöyleydi:

Yüksekova İlçemizde 15.8.1993 gecesi saat 21.50'de başlayıp, ertesi gün saat 11.00'e kadar süren olayları yerinde izlemek amacıyla İlçeye gelen İnceleme Heyetiniz, ilçe merkezindeki binaların kurşunlandığını, çarşıdaki dükkanların eşyaları ile birlikte tahrip edilip yağmalandığını ve iş günü olmasına karşın hiçbir iş yerinin açık olmadığını gördü.

Belediye binası önünde halkla yaptığınız görüşmelerde halk, herhangi bir saldırının ilçeye yapılmadığını, güvenlik güçlerinin şehri taradıklarını, birçok evde roket ve havan mermisi darbesi olduğunu, çarşı içindeki dükkanların ise 16.8.93 günü saat 06 ile 08 arasında yine güvenlik güçlerince tahrip edildiğini, bazı işyerlerine panzerlerle girildiğini söylüyorlar. Ayrıca şehire bir gerilla saldırısı olsa bile bunun en fazla bir saat sürebileceğini, 13 saat devam etmesinin mümkün olmadığını, yine çarşı içindeki işyerlerinin gündüz tahrip edilip yağmalanmasının olayı devlet güçlerinin yaptığına kanıt olduğunu söylediler.

Belediye Binasında, Belediye Başkanı, Belediye Meclis Üyeleri, CHP, DYP, SHP İlçe Başkanları, İl Genel Meclis Üyeleri ve Muhtarlarla yaptığımız görüşmelerde ilçenin devlet güçleri tarafından 13 saat ateş altında tutulduğunu, bunu bizzat gözleri ile gördüklerini belirtmişlerdir.

İlçe Kaymakamı, Emniyet Amiri ve İlçe Jandarma Bölük Komutanı ise ilçeye PKK saldırısı olduğunu ve ateş gelen yere ateş ettiklerini söylediler. Saldırı yapıldığını iddia ettikleri Kamu Kurum ve Kuruluşlarına yukarıdaki heyetle birlikte yaptığımız incelemelerde;

1) Saldırı yapıldığı iddia edilen T. C. Karayollarının Komando Taburu'nun hemen bitişiğinde olduğu ve tabura bakan işçi yatakhanesinin Taburdan atılan yangın bombası ile yakıldığı, makinaların askerlerce tarandığı çalışan işçiler ve bekçi tarafından beyan edilmiştir.

2) Yine saldırı yapıldığı iddia edilen Türkiye Süt Endüstrisi Kurumunun İlçe Sınır Jandarma Tabur Komutanlığı ile karşı karşıya olduğu ve saldırı yönü itibarıyla da buradan ateş edildiği çalışanlarca anlatılmaktadır.

3) İlçe Jandarma Merkez Bölük Komutanlığı arkasındaki Esentepe mahallesi sakinleri de olayı devlet güçlerinin yaptığını ve gözleriyle buna şahit olduklarını söylediler.

4) Öldürüldüğü iddia edilen gerillanın, inşaata çalışan bir işçi olduğu tesbit edildi. Yaralıların tümünün sabah 06 ila 08 arasında evinin önünde veya bahçesinde yaralandığı ve yaralılardan bir kadının bahçesinde ineğinin sütünü sağarken yaralandığı, ineğinin ise öldürüldüğü tesbit edildi.

Sonuç olarak; İlçe halkının ve İlçede seçilmiş çeşitli siyasi parti temsilcileri ve muhtarların ifadeleri ve yerinde yaptığımız inceleme-araştırmalar, ilçeye bir gerilla saldırısının olmadığını, güvenlik güçlerinin önceden tasarlayarak ilçe halkına yönelik bir saldırı düzenlediğidir.

Halkın sindirilmesi ve şiddetle, halkın demokratik muhalefetinin bastırılması hedeflenmiştir.

Dördüncü kez Yüksekova İlçesinde tezgahlanan bu oyunun sorumluluğu İlçe Kaymakamı ve güvenlikle ilgili yöneticilerde-

dir. Tüm bunlar ülkede uygulanan genel politikaların devamı olduğu aşikardır.

Bu politikaların çözümsüzlüğü anlaşılmıştır. Devletin şiddet politikalarından vaz geçip, demokratik ve siyasal çözüm yollarını açması tek ve kaçınılmaz yoldur.

Basına ve kamuoyuna duyurulur.

Remzi KARTAL Van Milletvekili	Nejdet BULDAN Y. Ova Bld. Başkanı	Mesut ÖZTÜRK Van Bld. Başkanı
İsmail AYDIN DEP Parti Meclisi Üyesi	Hamit GEYLANİ DEP Hakkari İl Bşk	Abdülkerim DEMİREL Hakkari İHD Başkanı
İlhan GÜNERİ DEP Van İl Y. K. Ü.	Rıza DELEN DEP Van İl Y. K. Ü.	Seyfettin ATASOY Y. Ova CHP İlçe Bşk.
Ali KARAHAN İl Genel Meclis Üyesi	Zeki ARAS Y. Ova DSP İlçe Bşk.	Cemil DEMİR Y. Ova Bld. Meclis Ü.
Şevki ÖZCAN Y. Ova Bld.Meclis Ü.	Latif TUNCER Y. Ova Bld. Meclis Ü.	Rıfat UZUNAY Y. Ova Bld. Meclis Ü.
Abdullah TEKİN Y. Ova Bld. MeclisÜ.		İsmail DİKÇE Belediye-İş İşyeri Temsilcisi

Bu olayla ilgili çok heyetler geldi, çok yerlere müracaat ettik. *Refah Partisinden Van ve Urfa milletvekilleri de geldiler. CHP'den M. Ali Dinçer ve Mustafa Kul, Hükümet kanadından İnsan Haklarından sorumlu Devlet Bakanı Mehmet Kahraman, Almanya'dan bir gurup siyasetçi ve İnsan hakları savunucuları.* Bu arada *DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit*'e durumu olduğu gibi anlattım, kendisi aramıştı. Kendisi hayretler içinde kaldığını ve *durumu derhal Cumhurbaşkanına ileteceğini* söyledi. *ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz*'ı evinde bulduk telefonla. Herkes

hassasiyetle konunun üzerinde duracağını söylüyordu. *SHP Genel Sekreteri Cevdet Selvi* ve *Genel Başkan* (ki Başbakan Yardımcısıydı) *Erdal İnönü*'yü defalarca aramamıza karşın, telefonlara çıkmamakta ısrar ettiler.

Sonunda Genel Merkezden tanıdığım bir sekreter vasıtasıyla, Cevdet Selvi'ye çok ağır bir not bıraktım. BBC Türkçe servisinden aradılar. Sorularına cevap verirken dil sürçmesiyle *"teröristler falan, kimse ilçeyi basmadı, devlet yaptı"* dediğim için *"terörist"* sözcüğünden vatandaşın rahatsızlığını ve eleştrilerini hiçbir zaman unutmayacağım. Artık insanlarımız yanlışlığa da dayanamıyorlardı ve bu beni memnun ediyordu.

Mehmet Kahraman, olaydan yedi-sekiz gün sonra gelmişti. Gene Hakkari Valisi Cemalettin Sevim telefonla arayarak, bakan beyi birlikte helikopter pistinde karşılamamızı, beraberinde Hakkari Milletvekili Esat Canan'ın da olduğunu söylemesine karşın, gitmedim. Bakan ve beraberindeki heyeti, seçilmiş arkadaşlarım ve halktan bazı kişilerle odamda karşıladım. Çok içerlemişti, önce sitem etmeye başladı. Biz olanlardan Hükümeti sorumlu tutuyor, kendisinin de bu hükümetin yetkisiz bir üyesi olduğunu, Kürt ve İnsan Haklarından Sorumlu Bakan olmasının tepkimizi haklı kıldığını belirttik. Basın ve beraberindekilerin yanında tartışmak istemediğini, buradan aynı durumda olan Çukurca'ya ordan da Van'a geçeceğini, yalnız konuşabilmek için kendisi ile Van'a gidebileceğimi söyledi. Reddettim ve ilçeyi görmesi gerektiğini kabul ettirdik.

Devletin yaptığını en açık şekilde ispat eden yerleri gösterdik. Çarşıda ve mahalle aralarında insanlarımız net sözlerle resmen kendisine hakaret ettiler. Hatta birkaç kişi *"siz gittikten sonra, bunlar aynı şeyi tekrarlayacak ve bizleri de, size durumu anlattık diye gözaltına alıp işkence yapacaklar"* gibi sözlerle epey üzdüler(!). Bir insanımızın Yüksekova Hatırası olarak, bir çuval dolusu roket, havan mermisi ve boşkovanları kendisine hediye etmesi ilginçti.

**
*

Gewer, ilk dehşeti, ilk toplu katliamı 4.9.1990 günü yaşamıştı. Olay o zamanların koşullarında geçiştirilmiş, ne doğru dürüst bir tepki, ne de iyi bir araştırma görmemişti. Olayı şöyle hatırlıyorum. Aslında bildiklerim, esas itibariyle tamdır. Ama bazı teferruatlar eksik olabilir:

Hani tanıyorsun *Elwer* köyünde, bu olayla birlikte kötü şöhreti yükselen, devlet ve kontralarının her işledikleri suça ortak olan, bu nedenle sonraki yıllarda şehrin ortasında gündüz cezalandırılan bir zavallı vardı. Hatta bu zavallı senin liseden arkadaşındı. Yani liseyi beraber okumuştunuz. İşte O, korucu olduktan sonra bir korucubaşı-politikacının kulağı ve kirli eli olmuştu.

Eylül ayının başında bu zavallı, çarşıya sık-sık gelen Uludere'li bir kişi ile ilişki kuruyor. Uludere'li ile aralarında silah ticareti yapmak üzere anlaşıyorlar. Bu ticaret başka birşey de olabilir. Daha doğrusu Uludere'li buna güveniyor. Buluşma yeri olarak da *Kuçe* köyünün yaylalarını kararlaştırıyorlar. Buluşma saatinden önce, tüm askeri birimler yaylanın etrafını sarıyorlar. Helikopterlerle de hem korucu-politikacı ve hemde köyün ait olduğu aşiretin üç ileri geleni (ki içlerinde korucubaşı olanlar da var) buluşma yerine yakın bir tepeye götürülüyor. Sabah çok erken saatlerde, yayla yerinin kayalıklarında saklanan insanlara ateş etmeye başlıyor asker ve korucular. Bir tanesi baldırından yaralanıyor, toplam yedi kişi (hepsi de Uludere'li) teslim oluyorlar. Olayı tepelerden Komutanlarıyla beraber izleyen, sözümona aşiret liderleri helikopterlerle tekrar evlerine, köylerine bırakılırken teslim olanlar da askeri araçlarla Komando Taburuna getiri-

liyorlar. Birinin baldırındaki ölümcül olmayan yarası dışında hepsi de sapasağlam.

Biz olayı aynı gün akşam saatlerinde duyduk. Ertesi gün yani 4.9.1990 günü, *C. Savcısı MHP'li Cengiz Hacıosmanoğlu* (bu soyadı değişik olabilir) beni telefonla arayarak, Belediyeye bir yazı göndereceğini, ellerinde çatışmada öldürülmüş yedi kişinin cesedi olduğunu, bunları Belediyenin gömmesini söyledi. Yazı geldi. Yazıda açık kimlikleri yazılı, yedi teröristin güvenlik güçleriyle girdikleri silahlı çatışmadan ölü olarak ele geçirildiğini, bilmem ne yasasına göre adı geçen cesetlerin Belediye tarafından defnedilmesi gerektiği falan yazılıyordu. Soyadları ve adları, doğum tarihleri, ait oldukları nüfus dairesi falan herşey açık yazılmıştı. Hatırladığım isimler *Sadık Yakut, Mahmut Ürün, Ömer Ürün, Ömer Uzun, Ahmet* adlı kişilerdi.

Vahşeti hemen anlamıştık. Biraz da tepki olsun diye Belediye ilan servisinden, yedi kişinin gömülmesine vatandaşın yardımını anons ettirdim. Yanıma iki ölü yıkayıcı (gassal) birkaç zabıta ve işçi alarak Komando Taburuna gittim. Taburun arka kısımlarında, yatak çarşaflarına sarılmış, ama çarşafların her tarafından kan fışkırmış yedi ceset yerdeydi. Belediye çalışanları bir iki tanesini traktörün arkasına koymuşlardı ki, bir binbaşı telaşla yanımıza koştu. Çok tedirgindi. *"Cenazeler için yaptığımız anonsu yanlış bulduklarını, cenazeleri gece kimsenin görmeyeceği bir şekilde gömmemiz gerektiğini, bunun için gerekirse bize asker verebileceklerini ve Belediye memurları dışında kimsenin bulunmaması gerektiğini"* söyledi.

Anlamıştım. Anonstan tedirgin olmuşlardı. Ben: *"Bu insanların önce dini vecibelere göre yıkanmaları ve aynı şekilde gömülmeleri için, zamana ve insanlara ihtiyacımız olduğunu"*, söyleyince:

— *"Reis Bey biz de müslümanız, din hocası askerlerimiz onları yıkadılar, kefenlediler. Biz kimsenin bulunmasını istemiyoruz. Bize Belediyenin loderini verin, gece askerlerimiz bu işi hallederler."*

Yıkadık dedikleri yerde, bir tahta eski masa, üzerinde kurumuş kan ve bir iki litre suyun toprakta açtığı iz vardı. Üstelik kefen dedikleri çarşafların her tarafından kan, hâlâ fışkırıyordu. Bu

arada elimdeki belediye telsizinden, Belediyenin önünde çok insan biriktiğini, hangi mezarlığa gideceklerini öğrenmek istediklerini soruyorlardı. Binbaşı daha çok telaşlandı.

— *"Size loder veremem. Eğer Belediye gömecekse bizim kurallarımıza göre gömülmeleri gerek. Siz gömecekseniz, bize ve Savcılığa yazı yazmanız gerek."*

Bunun üzerine Binbaşı bizden biraz öteye gitti, elindeki telsizle uzun bir konuşma yaptı. Söylediklerinin bir kısmını duyuyorduk, tavrımı uzun uzadıya izah ediyordu. On dakika sonra yanımıza dönüp, cenazeleri veremeyeceğini, kendi olanaklarıyla defnedeceklerini söyledi.

Belediye çalışanları ile ordan ayrıldık. Halka da işin gerçek yanını, askerlerin cenazeleri kimsenin görmesini istemediklerini izah ettik.

Aynı gece, Köy Hizmetleri veya Karayollarından buldukları bir loderle, sonradan karşımıza "Şehitler Mezarlığı" suçlaması olarak çıkacak, Bajirge mezarlığına etrafı askerlerle çevirerek, büyük bir çukur açıyorlar ve yedi kişiyi de bu çukura gömüp üzerlerini toprakla örttüler. Hemen ertesi gün, Uludere'den öldürülenlerin yakınları, onbeş yirmi kişi geldiler. Bana da uğrayıp, hem bilgi aldılar hem de cenazelerinin nakledilmesi için yardım istediler. Her konuda yardımcı olacağımı belirttim. Ama Devlet, özellikle ülkücü Savcı vasıtasıyla ve tüm ısrarlarına karşın, cenazelerin yollarda kokacağı gibi eften püften nedenlerle, nakline engel oldu. Gelen gözü yaşlı insanlar hiçbirşey yapamadan geri dönmek zorunda kaldılar. Devlet ve yardımcı katilleri iki şeyden çok korktu: Bir, cenaze törenlerinde kalabalık ve tepkilerden. İki, sağ yakaladıkları insanların nasıl hunharca öldürüldüklerinin bilinmesinden. Özellikle bize teslim etmemelerinin nedenleri buydu.

Bu yedi insanın katledilmeleri tam bir karambola getirildi. Adli veya idari bir soruşturma zaten beklenemezdi. Ama, sonraları adını hatırlayamadığım bir örgüt, öldürülenlerin kendi militanları olduğunu iddia ediyordu. 1991 milletvekilliği genel seçimlerinin propoganda mitinglerinde, korucubaşı bir aday (ki bu ve sonraki seçimlerde milletvekili olacaktı) halk arasında bu insanların öldürülmesinden kendisinin sorumlu tutulduğunu, oysa

Gewer ANAP ilçe Başkanı'nın da bu suça ortak olduğunu bağıra bağıra meydanlarda anlattı. DYP'li bu kişi, adı geçen olay ve benzeri durumlarda, devletine olan sadakatinin ödülü olarak milletvekili seçildi. Seçilmesi için subaylar, generaller helikopterlerle köy-köy dolaşacak, halkı tehdit ederek bu şahsa oy toplayacaklardı.

Neyse! Asıl merak ettiğim katledilen yedi kişi ile beraber bir kişinin daha olduğu, bu kişinin de Diyarbakır DGM'ye sevkedildiği, sonradan serbest bırakıldığı söylentileri. Bu konuda dostlar, avukatlar vasıtasıyla yaptığımız araştırmalardan hiçbir sonuç alamadık. Bu konudaki araştırmaya sen de katılmış ve sonuca ulaşamamıştın.

**
*

Devletin Kürt sorununa yaklaşımında, bir Özal dönemine sen çok büyük önem veriyordun. Çok hayalci olmamakla beraber, bastırmak için denemediği hiçbir yöntem kalmamasına karşın, sürüncemede bırakmak istemediği konusunda arasıra tartışıyorduk. İleri görüşlü, Türkiye'nin çıkarları açısından yeni bir kişilikti Özal. Daha doğrusu Türk Devlet geleneği nazara alındığında kural dışıydı. En çok da bizimle yaptığı söyleşilerden birine çok önem veriyordun. 1989 yılında daha Cumhurbaşkanı olmamıştı. Yani Başbakan Özal'a Hakkari Heyeti olarak gitmiştik.

Heyette o zamanların *Hakkari ANAP milletvekili Naim Geylani, ANAP İl Başkanı Evliya Parlak, Hakkari Belediye Başkanı Şükrü Çallı, ANAP Gewer İlçe Başkanı İdris Öner, Şemdinli Belediye Başkanı Selahaddin Çiftçi, Uludere (o zaman Hakkari'ye bağlıydı) Belediye Başkanı Salih Tank, Cilospor Başkanı ve Ben* vardık. Bizi Başbakanlık konutunda kabul etmişti. Belediye Başkanı olanlarımız, koltuklarımızda belediye sorunlarını içeren kalın dosyalar ve yardım taleplerimizle gitmiştik. Özal tek-tek hepimizi dinledikten, bazı notlar aldıktan sonra başlamıştı anlatmaya:

— Bakın ben Erdal İnönü'den daha demokratım. İnönü, Paris Kürt Konferansına katıldıkları için Kürt milletvekillerini par-

tisinden ihraç etti. (Naim'e dönerek) *Oysa ben, bilmediğim Kürtçe kelimeleri, arkadaşlarımdan sorup öğreniyorum. Kaldı ki anaannemin Türkçe bilmediğini her yerde söylüyorum. Bu günlerde bir İspanyol gazetecisiyle yaptığım söyleşiyi alın okuyun. Orda Kürt halkının azınlık olmadığını, nüfus olarak herkesten çok olduğunu söylüyorum. Sonra Türkiye'de özbeöz kaç Türk olduğunu söyleyebiliriz? Geçenlerde Bakanlar Kurulu toplantısında Kürt'ler konusunda çok fanatik düşünen bir Bakana, gözlerinin çekik, yanaklarının çıkık olmadığını, buna karşın Kürt'ler konusunda nasıl bu kadar düşman davrandığını anlayamadığımı söyledim. Kızardı, bozardı, birşey söyleyemedi. Ama sizin de dikkat etmeniz gerekiyor. Bakın, son günlerde Silopi'de olanlar hiç hoş değil.* (O günlerde Silopi'de odun kesmeye giden altı köylü katledilmiş, devlet bunları çatışmada ölen gerilla olarak kamuoyuna duyurmuş, bunun üzerine ilçe halkı yürüyüş ve mitinglerle olayı protesto etmişti) *Ben de öldürülenlerin PKK'li olduklarına inanmıyorum. Orada eğer insanlar "Kahrolsun Türkler" diye slogan atarlarsa, ben Anadolu'nun çeşitli yerlerindeki fanatik Türkleri yatıştıramam. Çözümü hep beraber, daha çok da seçilmişlerle yapacağız. Peki, PKK militanlarına komple bir affa ne dersiniz?*

N. Geylani: *"Efendim daha önce de bir pişmanlık yasası çıkarmıştınız..."*

-- Öyle değil. Öyle değil. Hem sonra o yasayı da ben öyle teklif etmemiştim. (Eliyle Cumhurbaşkanlığı köşkünü işaret ederek) Çok kapsamlı bir af yasasıydı. Ama ne yapalım kuşa çevirdiler. Sonuçta ne oldu? O yasaya göre, konuşanlar otuz yıl değil de, onbeş yıl yatıp çürüyecekler. Aslanlar gibi direnenler de, konuşmayanlar da ellerini kollarını sallayarak dolaşıyorlar. Bu benim dediğim başka. Öyle bir yasa ki, PKK'nin en üst kadrosu bile, sadece savcılara ifade verip evlerine gidecek.

Bunun Türkiye'de zorlukları üzerinde epey sohbet ettik. Ama o gün gördüğümüz Özal, oldukça iddialıydı. Biz belediye sorunlarını unutmuş, Özal'ın anlattıklarıyla sarhoş gibi yanından ayrıldık. Biliyorsun, Kürt sorunundaki diğer tavırları, yapmak istedikleri ve 93'teki ateşkes, adamın da hayatına mal oldu.

**
*

Şehadetinizden sonraki günlerde geçmişi, senin de iyi bildiğin bazı konuları hep düşündüm. Hiçbir şekilde işin içinden çıkamadım. Oturup klasik bir yasa bürünmekle veya hiçbir şey olmamış gibi davranmak, veyahutta ölümünüzün de etkisiyle biraz duygusal, biraz örgütsüz mücadele etmek. Ya da Türkiye'den çıkmak. Hayatınla ödeyerek elde ettiğin maddi olanakların üzerine oturmak. Tüm bunlar beynimi bir burgu gibi kemiriyordu.

Benim için bağlayıcı olan bir başka konuda aileydi. Bu kadar kalabalığı ne yapardım? Zaten sen de her zaman Kürdistan'ı veya Türkiye'yi terk etmekten söz ederken, tek engel olarak onları görmüyor muydun? Dışarı çıkmak konusunda, ya hep ya hiç demiyor muydun? Siz katledilmeden birkaç gün önce Nazım abi İstanbul'a gelmiş ve bir sanatoryuma yatırmıştın. Şimdi taburcu olmuş, ama allak bullaktı. Fazıl, İsmet, Kemal abinin çocukları. Özetle yedi erkek kardeşin ailesi, oldukça kalabalık oluyordu. Elindeki maddi olanaklara karşın sağlığında sen işin içinden çıkamıyordun.

Hatta bir ara bana Güney Kürdistan'a geçmemi, orada büyükçe bir köy satın almamı, aşiretin büyük bir kısmının orada olması nedeniyle daha rahat olacağımızı bile söylüyordun. Bense sana, aşiret yapısının Türkiye'de çekilmez olduğunu, Güney'deyse her düzenin aşiret yapısı üzerine kurulu olduğunu, bunun da politik düşüncelerimizi olumsuz etkileyeceğini, Türk Devletinin aşiretler üzerindeki oyunlarından kaçarken, Güneydeki güçlerin aşiretlere dayalı politikalarına alet olmak istemediğimi, çünkü yaşamın her anını Kuzeydeki Özgürlük Mücadelesi ile paralel düşünmek gerektiğini söylediğimde, bana hak vermiştin.

Şimdi sen yoksun. Kardeşlerle ve eşinle oturup, durum değerlendirmesi yaptık, bir gece senin evinde. Sana ait tüm maddi değerleri eşine ve çocuklarına bırakmamız konusunda düşüncelerimi söyledim. Kimse karşı çıkmadı. Ulusal Mücadeleye ve senin kanına sahip çıkmak konusunda da kimsenin bir itirazı olmadı. Avrupa'ya çıkmak konusunda, kimse benimle yolcu olmaya

yanaşmadı. Sadece Fazıl ve Nazım belki Güney'e gideceklerini söylediler. Ama herkes Türkiye'de kalmamam konusunda hemfikirdi. Çocuklarımın benden sonra gönderilmesi şartıyla Avrupa'ya gitmem kararlaştırıldı. Çünkü biliyorsun, bir kısmı askerlik çağına gelmek üzereydi ve zaten birkaç kez de Devlet tarafından takibata alınmışlardı. Kaldı ki benden sonra Devlet onları hiç rahat bırakmazdı.

Sınır kapılarından gizli sordurduk. Yurt dışına çıkmamla ilgili tahdit konmuştu. Bu konulara acemi olduğumuz için, çok pahalı bir pasaport, çok pahalı bir yolculuk planı üzerinde karar aldık. Annemle vedalaşmamı anlatamam. Yüzde bin, biribirini bir daha göremeyeceğini bilen, ana-oğul vedası nasıl olur? İşte öyle oldu. Bu arada yeni birşey daha duyduk. Kapıkule kapısında daha önce Gewer'de görev yapmış bir komiser vardı. Pasaport benim adıma olmamasına karşın, o ve diğer görevlilerin (o günlerde basın ve televizyonlarda sık-sık göründüğüm için) beni teşhis edebileceklerini, bu nedenle kapıyı zulada geçmem gerektiğini söylediler. Zaten beni götürecek otobüs şoförü de bunda ısrarlıydı. Yüksek bir ücret karşılığı anlaştık.

15 Temmuz günü Kapıkule'ye yirmi-otuz kilometre kala otobüse bindim.

Kapı'ya yaklaşmadan önce beni otobüsün arka kapısının boşluğuna aldılar. Otobüsün arka kısımları boş ve çuvallarla paketlerle doldurulmuş. İşte arka kapı sahanlığının üzerine koydukları paket ve çuvalların altında, tek ayak üzerinde durabileceğim bir yer var. Bu nedenle arka kapıyı açmayacaklar. Ha unuttum, her ihtimale karşı benimle gelen, pasaportu tamam, dil bilen B. arkadaş da otobüste normal yolcuların arasında. Bulgaristan, Romanya ve Polonya'yı dilleriyle birlikte iyi bilen, hatta tanıdıkları olan bu değerli insanı iyi tanırsın.

Kapıkule'nin Türk tarafında otobüs durdu. Bulunduğum bölmeden boğuk da olsa sesleri işitiyorum. Bir ara aksilik olduğuna ilişkin sesler duyuyorum. Çok uzun, sıkıcı, korkulu bir bekleyiş başladı. Her an kapıyı açıp beni bulacakları düşüncesi, tek ayak üzerinde durmamın verdiği bel ve diğer ağrıları unutturdu bana. Artık yakalanmaktan korkmuyorum. Bu durumda ele geçsem kaybettiremezler diye düşünüyorum. Daha çıkmadan Ankara ve

İstanbul DGM'lerin hem DEP'e geçişimizde yaptığım konuşmalardan açtıkları davadan ve hem de şehadetlerinizden TC'yi sorumlu tutan demeçlerden ötürü dava açtıklarını biliyordum. Hatta DEP ile ilgili Ankara DGM'de ifade de vermiştik. Ama yakalanmam durumunda uzun süre cezaevinde kalacağım ve dışarı çıkmamın çok güç olacağını hesaplıyor ve böyle rezilce yakalanmayı kendime yediremiyordum. Bir de daha önce Gewer'de görevliyken dövdüğüm polisin burada komiser olduğunu biliyorum. Yani burada ve götürülürsem eğer öteki emniyet birimlerinde, beni görmekten çok zevk(!) alacak, bayram yapacak çok zebani var. Dört beş saat süren kötü bir bekleyiş.

1982 İlkbaharındaki kaçışımı, 12 Eylül sabahı seni evden çıkarışımızı, sonraları (82 Ağustosundan itibaren) Diyarbakır Zindanını, 26 ay boyunca aralıksız beni ziyarete gelişini, 83 direnişinden sonra ilk görüşe geldiğinde, direnişe katıldığım için yüzündeki mutlu ifadeyi, daha ortak yaşadığımız bir sürü üzücü veya sevindirici olaylar yeniden ağır çekimle gözlerimin önünden geldi-geçti.

82 Mayısında ilçe merkezine yakın bir köyden dönüyorduk. İlçeye girişte bizimkiler önümü kestiler. Diyarbakır'dan bir ekip gelmiş beni soruyorlardı. Hükümet konağından bir memur bunu öğrenince hemen size haber vermiş.

Bunun üzerine ben kenar mahallelerden birine, bir akrabanın evine geçtim. Geldiniz yanıma. İşin aslını öğrenmiştin. DDKD ve TKDP (Türkiye'de Kürdistan Demokrat Partisi) davasının önde gelenleri yakalanmış, Diyarbakır'daki sorgulamaları neticesinde oradan gelen bir ekip beni almak istiyordu. Kararımızı verdik. Hazırlığımızı yaptık. Gece İran'a giden yolun jandarma aramalarının yapıldığı yerlerde yaya geçmek koşuluyla, sınırda bir köye gidecektim. Öyle de yaptık. Yüksekova'dan uzaklaşıncaya kadar, akşam karanlığında tarlalardan yürüdük, Keli köyünün yakınlarında arabaya bindik, Çıllık köyünün altında gene arabadan inip (Jandarma araması vardı) köprüyü geçtikten sonra gene arabaya bindim ve gece yarısı Şahi köyüne vardım. Orada beni bekleyen fedakar dost İ. ve yanımıza aldığımız iki koruma ile sabaha karşı, Kürdistan'ın Doğusuna (İran'a) geçtik.

İlk uğradığımız köy Sabri Çardakçı'nındı. Biliyorsun bu yurt-

sever esas Dara (Yüksekova) köyündendi. Yetmişli yıllarda tekrar gelip Dara'ya yerleşmiş, köyün üçte ikisi babasının adına tapulu olmasına karşın, akrabaları tarafından gaspedilmişti. Sabri bir yandan onlarla mücadele ederken bir yandan da devrimci-yurtsever çalışmalara katılmıştı. Devletle yakın ilişkisi olan akrabaları, topraklar üzerindeki emellerini, devletle olan ispiyonculukları ile birleştirerek Sabri'nin tekrar İran'a kaçmasına neden olmuşlardı. Bu insan İran'da da İran Kürdistan Demokrat Partisi ile yakın ilişkideydi. Sonraları seksenli yılların sonlarında ağabeyi ile beraber tekrar Dara'ya döndü. Arazilerini elinden alan, Dırı aşiret ileri gelenlerinin korkusundan zorunlu korucu oldu.

Fakat 93 yılında PKK'li gerillalarla ilişki kurup, koruculuk ve işbirlikçilik aleyhine çalışmalar yaptığı anlaşılınca, 15.07.1993 akşamı Yüksekova'dan giden iki panzer dolusu zebani ve yerli işbirlikçileri tarafından evinin önünde katledildi. Boğuşma sırasında zebaniler, bir el telsizi bırakmalarına karşın, ağabeyi tekrar İran'a göçtü ve zaten ölümüyle rahat bir nefes alan akrabaları sonradan götürüp telsizi katillere iade ettiler.

İşte bu Sabri bizzat benimle yolun bir kısmını gelerek, korumamı sağladı benim Racan'daki IKDP kampına salimen varmama yardımcı oldu. Kampta PKK'li bir gurup da vardı. Ne ilginç rastlantı ki bu küçük gurubun başında tanıdık bir sima vardı. Hakkari Lisesinden cebir öğretmenimiz Mehmet Karasungur.

Karasungur sadece öğretmen değil, o günkü lise koşullarında bizimle çok ilgilenen, sürekli tebessüm eden bir arkadaştı. Ancak bizim gençliğimizden, onun da inatçı davranışından kaynaklanan bir olay oldu ki Rajan'da karşılaştığımda bile kulakla-rıma kadar kızardım utancımdan. O'nunla beraber geçmişi hatırlarken, örgütlü olmanın verdiği hoşgörü ile konuşuyor bir yandan da bana: *"Sizinle kavga etmem benim için iyi oldu. Aksi taktirde belki de Parti'yle ya tanışmaz veya geç tanışırdım. O kavgadan sonra, memuriyet yaşantımdaki olağanüstü gelişmeler* (tayin, yer değişiklikleri, düzene olan kızgınlıklarım vd.) *beni Kürdista Ulusal Kurtuluş hareketinin onurlu bir neferi yaptı"*. Bir yandan benim de saflarına katılmam yönünde sohbet ederken, özellikle seni soruyordu. Öbür taraftan Gewer'deki durum-

ları ve Hakkari Lisesi'ndeki hatırladığı öğrencilerini sorup genelde not tutuyordu. Seninle bağlantılarının zaten olduğunu ben biliyordum, ama o elinden geldiği kadar bana hissettirmemeye çalışıyordu. Hoca'yla kavgamıza gelince:

Hakkari Lisesi ikinci sınıftaydık. Bazılarımızın, genelde subay, polis, memur çocukları olan kızlarla çocukluk aşklarımız vardı. O zamanların çok küçük Hakkari'sinde, bu tip ilişkileri gizlemek için, akıl almaz yöntemler kullanılır, buna karşın deşifre olmaktan kurtulamazdık. İşte bir gün cebir dersine N. adındaki arkadaş ile aynı sınıftan sevgilisi H. oldukça geç gelince Hoca bunları derse almak istemedi. Sınıfın kapısında, öğrenci arkadaşlar koridor kısmında, Hoca sınıf kısmında tartışma çıktı. Biz de birkaç kişi tartışmada arkadaşın tarafını tutunca, Hoca'ya saldırmaya başladık. Epey hırpaladık. Bitişik sınıflardan öğrenci ve öğretmenler araya girip kavgayı durdurdular. Hoca'nın sadece N. arkadaşı şikâyeti üzerine Disiplin Kurulu, bu arkadaşa üç gün uzaklaştırma cezası verdi. Ama Hoca, ya arkadaşın tamamen okuldan atılmasını veya bu okulda görev yapmayacağını söylüyordu. Sonuçta, arkadaşın cezası değişmeyince, tam olarak hatırlamıyorum, istifa mı etti, yoksa tayini mi çıktı Hoca Hakkari'den ayrıldı. İşte olay buydu. Şimdi Hoca'nın Büyük Güney'de şehit olduğunu biliyor ve o çocukluğumuzu bir türlü affedemiyorum.

Kampta iki ay kadar kaldım. Mektubun üzerine tekrar Gewer'e döndüm. Daha doğrusu Diyarbakır soruşturması, gözaltı ve toplam iki yıldan fazla sürecek Diyarbakır zindanına.

Biliyorsun, 12 Eylül 1980 sabahı tüm kardeşler tesadüfen evde idik. Tesadüfen diyorum çünkü tümümüzün bir arada olduğu ender günler var aile yaşantımızda. Evin önünden askerler geçince, bir yandan radyoyu dinliyoruz, bir yandan da neler yapacağımızı konuşuyoruz kendi aramızda. Sonuçta sen ve Nazım abi kesin olarak ilçe dışına çıkmak ve teslim olmamak kararına vardınız. Ben ise belli bir süre bekleyeceğimi, ona göre tavır alacağımı söylemiştim. Diğer ağabey ve kardeşlerin kaçmalarını gerektirecek siyasi çalışmaları olmamıştı. Böylece sabah sekiz sıralarında sen ve Nazım abiyi, ev ev, mahalle mahalle emin ellere teslim ederek şehir çıkışına, oradan da karanlıkta köylere göndermiştik. 27 Eylül'de ben yakalanmış, Yüksekova Koman-

do Taburu, Hakkari Öğrenci yurdu ve Diyarbakır İstihkam Taburundaki sorgulama ve gözaltılardan sonra tahliye olup Gewer'e dönmüştüm.

Bu kez sık sık seni sormaya başladılar. Biz de boş durmadık. Neden suçlanacağını araştırdık. Sonuçta hakkında, sadece yerel birimlerin istihbarat ve ispiyoncuların söyledikleri dışında esaslı bir suçlama olmadığını öğrendik. Yani o zamanların devleti, delil olsun olmasın 12 Eylül öncesi düzenle işbirliği yapmayan, devrimci olan veya işbirlikçilerin ihbar ettiği herkesi arıyorlardı. En önemlisi, herhangi bir yerde yakalanan örgütlü kimse senin aleyhine ifade vermemişti. Sen en çok PKK'li herhangi birinin aleyhine ifade verip vermediğinin araştırılmasını istiyordun. Bu dönemlerde daha çok işe yarayan, bir sektörü o zaman keşfettik. Hakkari'de görevli üst derecede bir subay, bir dostumuz vasıtasıyla çok yüksek bir bedel karşılığı bize teminat verdi. Seni direk olarak ona teslim ettik. Bir haftalık yemeğinin dışarıdan getirildiği, sohbet şeklinde sorgulamanın yapıldığı gözaltından sonra mahkemeye bile çıkarılmadan tahliye oldun. Üst rütbelinin odasına, aracı dostla girdiğimizde sen bir haftalık kirin ve pasınla oturuyordun. Benden istediği parayı bulmak için evde eşime ait ne kadar altın, mücevherat varsa satmış, kolumdaki Rado saatle beraber zarif bir paket sunmuştum kendisine. Paketi çekmeceye yerleştirdikten sonra çaylar gelmiş, güya sana yönelik biraz nasihattan sonra, yollarda gerekir düşüncesiyle *"Hakkari Sıkıyönetim Komutan Yardımcılığı mührünü taşıyan, gözaltına alınıp suçsuz olduğun için serbest olduğuna"* ilişkin bir yazıyla adamın yanından ayrılmıştık.

Gewer'e dönerken arabada bana ne kadar verdiğimi, parayı nerden bulduğumu sormuştun. Miktarı ve kaynağını öğrenince: *"Vay be çok para. Ama ben işimi yapana değil, esas altın sahibine karşı sorumluyum"* deyince ben: *"Altınlar bitti. Zahide'ye (eşim) güvenerek herhangi bir suç işleme"* demiş, beraber eve kadar gülmüştük.

Ben bu anılara daldığım zulada bir ara bir ses duydum. *"Evet beyler Bulgaristan'a hoş geldiniz."* Bu ses B.nin sesiydi. Türk tarafını geçmiş, Bulgar sınırında durunca duyup rahatlayayım diye bağırmıştı. Herkesin otobüsten indiği anda biri acele benim

saklandığım arka kapıyı da açtı. Her tarafım uyuşmuş vaziyette, ancak yardımla inebildim. Vucudum rahatlayınca kalabalığa karışarak kulübedeki polise pasaportumu uzattım, hiç bakmadı bile hemen giriş damgasını bastı.

Bulgaristan'da kaldığım yirmi üç gün boyunca hiç yalnızlık ve güçlük çekmediğimi belirtmekte yarar var sanırım. Bu süre zarfında olayları daha bir sağlıklı, sebep sonuç ilişkileri çerçevesinde değerlendirdiğimi söyleyebilirim. Günlük olmasa bile, Türkiye'deki basını, hergün özel televizyonları izleyebilme olanağım vardı. Sürekli ev ve diğer dostlarla telefonla konuşabiliyordum. Oradan aldığım haberlerle de bazen bir kez daha sarsılıyordum.

Örneğin yiğenimiz Ömer, trafik kazasında ölmüş, yanındakiler yaralanmıştı. Sen de Ömer'i çok seviyordun. Daha birkaç ay önce Gewer'de nişanını yapmıştım. Babası senin olayından ötürü hâlâ İstanbul'daydı. Olayı duyar duymaz Gewer'e gitmişti. Telefonla kendisini aradığımda, ilk söylediği *"Savaş'ı kaybettikten sonra bunların hiçbiri beni etkilemiyor."* olmuştu. Oysa çocuklarına ne kadar bağlı olduğunu sen de biliyordun.

Ben daha Türkiye'den ayrılmadan TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu İstanbul'a gelerek bizimle görüşmek istediğini iletti. Ben gitmedim. Dolmabahçe Sarayındaki görüşmeye N., A. ve A. ile babası gittiler. Uzun uzadıya görüşmüş, bir sürü sorulara karşılık cevapları not almışlardı. Komisyon üyelerinden *Refah Partisi Bingöl Milletvekili Hüsamettin Korkutata, N.* ile bir ara yalnız kalmış ve özel sohbet etmişler. Korkutata, *cinayetleri kimin işlediğini bildiklerini (devleti kastediyor) ama bu konuda etkili olamadıklarını, çünkü kendilerinin bile sürekli ölüm korkusu yaşadıklarını* söylemiş.

Tabii, bu söylediklerini birileri hatırlatsa inkar edeceği kesin. Çünkü, özellikle bu tür insanların bir resmi, devleti hoş tutan görüşleri vardır. Bir de özel durumlarda kişisel görüşleri. Ama zaman zaman kişisel görüşlerini de ya bilerek ya da farkında olmadan açıkladıkları oluyor. O zaman da, eğer basın ve devlet üzerine düşerse, inkar etmek gibi kaçınılmaz bir son bekler kendilerini. Ya da sözlerinin çarpıtıldığını iddia ederler. Tüm bunlara kar-

şın 23.7.1994 tarihli *Özgür Ülke* gazetesine verdiği demecinde Korkutata şunları söylüyordu:

TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu, Meclisin tatile girmesinin ardından geçtiğimiz aylarda Kürt işadamları Savaş Buldan, Adnan Yıldırım ve Hacı Karay'ın öldürülmelerini araştırmaya başladı. Araştırma için İstanbul'a giden üç kişilik heyette bulunan RP Bingöl Milletvekili Hüsamettin Korkutata, Buldan, Yıldırım ve Karay'ın aileleriyle, Çınar Oteli ve kumarhane personeliyle, DGM Başsavcısıyla görüştüklerini belirterek, *"Bu işin bir mafya işi olmadığı kanaatindeyim. Ayrıca, ailesinin ifadeleri, görgü tanıklarının ifadeleri, bazı bulgular, Sapanca Atatürk Ormanı'nın bekçisinin hareketleri de bu işin içinde başka işler olduğunu gösteriyor."* şeklinde konuştu.

"Ayrıca bekçinin kaybolması ve akşama kadar bulunamaması da, kendisini oradan uzaklaştıran bir gücün olduğunu gösteriyor. Bu öldürülen insanlar çevrelerindeki mafyayı iyi tanıyor. Silahla kendi düşmanlarına teslim olmazlar. Polis durdurmuş ve üstlerini aramış. Bunları polis arabası olmadan 270 kilometre götürmeleri çok zor. Daha önce de mafya cinayetleri oldu, bunlar mafya cinayeti olsaydı otelden çıkarken tararlardı. Elimde kesin delil olmamasına karşın, mafya işi olmadığına inanıyorum. Komisyonun teşkil etmiş resmi bir fikri yok. Ancak bu iş mafyanın işi değil. Resmi görevlilerin de bu işe karıştığı kanaatindeyim."

Ben daha Gewer'den ayrılmadan bir emniyet görevlisi ilginç bir belge göstermişti bana. Zaman zaman, özellikle insanlarımızın yakalanmalarında, eğer kendi sorumluluğu altındaki birimlerde ise bize yardımcı olan biri idi. Kendi sorumluluğunda ise diyorum çünkü, orada çok başlı bir devlet vardı. Özel Harekat Timi, Emniyet Müdürlüğü, İlçe Jandarma Bölük Komutanlığı, Komando Tabur Komutanlığı, Seyyar Jandarma Tabur Komutanlığı, Siyasi Şube, Narkotik Şube. Siyasi, Narkotik ve Özel Harekat her ne kadar Emniyet birimleri olarak bilinir ve başlarında Emniyet Müdürü var gibi ise de, bunlar tamamen bağımsız hareket ediyorlardı. Tabii bir de resmiyette görünmeyen TİT (Türk İntikam Tugayı), JİTEM (Jandarma İstihbarat Merkezi), tüm bu birimlerden seçilmiş kişilerin oluşturduğu ve içlerinde

korucuların da yer aldığı cinayet şebekeleri. Devlet memuru statüsündeki bu zebanilerin, kimi sakallı ve uzun saçlı, kimi sakalsız, kimi resmi üniformalı, kimi sivil giyimli, kimileri uyuşturucu kullanmaktan gözleri ve yüzleri bir acayip, kimi bıyıklı, kimi bıyıksız, çoğunluğu kılıksız, bazen resmi arabalarda, bazen de rastgele ve uydurma sivil plakalı arabalarda dolaşırlardı. Bazen bir birimin yakaladığına diğerleri karışamaz, bazen de bir birimin yaptıklarından diğerleri rahatsız olur ama, kesinlikle müdahale edemezlerdi. Yani anlayacağın kimin eli kimin cebinde, kimin namlusu kimin kanında belli değildi.

Neyse! Bildiğin Kürdistan'daki Türkiye Cumhuriyeti Devleti işte. Emniyet görevlisi parayı çok sever, azına çoğuna bakmamak gibi kanaatkar(!) bir yapısı vardı. Bu adam bir gün benim odama girdi ve oradakiler çıktıktan sonra, yalnız görüşmek istediğini, mümkünse içeriye kimseyi almamamı söyledi. İsteğini yerine getirdim. Bana Hakkari Tugay Komutanlığından, Yüksekova Kaymakamlığına gönderilmiş bir fax gösterdi ve okumamı istedi. Özetle şunlar yazılıydı:

– *Nejdet Buldan'ın; İran Rızaiye kentindeki PKK bürosunda Osman Öcalan ile falan gün telefonla görüştüğü,* (tarihi ve saati yazılıydı ve doğruydu)

– *Nejdet Buldan'ın aynı büro ile telefonla falan gün görüştüğü* (tarihi ve saati yazılıydı ve doğruydu)

– *Nejdet Buldan'ın PKK Çukurca mıntıka sorumlusu Nasır kod adlı kişiye mektup yazdığı* (yalandı, böyle birini tanımadığım gibi, kimseye mektup yazacak kadar da saf değildim)

– *Nejdet Buldan'ın PKK Yüksekova birimini kurduğu ve faaliyet gösterdiği* (yalandı, çünkü Parti her yerde birimlerini zaten kuruyor ve benim de haberim olmuyordu. Veya benim böyle bir konumum yoktu)

– *Yüksekova'da Mehmet Işık, Mehmet Yaşar, Savaş Buldan, Hacı Karay, ... adlı şahısların PKK propogandası yaptıkları ve örgüte büyük çapta maddi destek verdikleri (Bu kısımda toplam 24 insanın isimleri vardı. Özellikle sizin parasal yardımlarımızı İstanbul üzeri organize ettiğiniz yazılıydı.* İsimlerden birkaç tane daha hatırlıyorum, ama yazmama gerek yok. *Zaten zebaniler*

sonraları Seni, Hacı'yı, Mehmet Işık ve Mehmet Yaşar'ı katlettiler. Geriye kalanların üzerindeki baskıları da herkes biliyor.)

– Alınan ve değerlendirilen istihbaratlara göre, PKK militanlarının bölgede bulunan Devlet daireleri de dahil, büyük eylemler hazırladıkları; Hakkari, Çukurca, Şemdinli ve Yüksekova Belediye Başkanlarına suikast düzenleyecekleri, gerekenlerin yapılması, falan filan.

Tüm ısrarlarıma karşın adam bir suret almama razı olmadı. Yüksek para tekliflerime de, ağlamaklı bir şekilde ne zaman nerede ne yapacağımın belli olmadığını, özellikle herhangi bir aramada ele geçmesi durumunda kendi hayatının söneceğini vurguladı. Bu aramaların da evim ve belediye olmak üzere her yerde ve her zaman olabileceğini de özellikle vurguladı. Özetle alamadım.

Bu emir karşısında uygulamaya göre benim korunmam gerektiğini, Kaymakama söylediğini, Kaymakamın ise *"Boşver, zaten O'nu PKK öldürmez, kimin öldüreceğini azçok tahmin etmelisin"* dediğini anlatıyordu bana. Bu arada bana bazı öğütler vermekten de geri kalmıyordu adamcağız.

İşte böyle sevgili kardeşim.

Bunları seninle de tartışmıştık. En çok da belgenin bir suretini almadığım için beni cimrilikle suçlamıştın. Hatta sana haber vermem gerektiğini, adamın emeklilik primi kadar bir tutar karşılığında bu belgeyi elde edebileceğimizi vurgulamıştın. Esas belgedeki bilgilerin bir kısmı şaşırtmıştı ikimizi de. Sonuçta telefonlarla ilgili bir iki varsayım üzerinde antat kalmıştık. Ya benim telefonum dinlenmişti, ki ben bu ve benzeri görüşmeleri kendi adıma olan numaralardan yapmıyordum. Kullandığım telefonlar kesinlikle kimsenin aklına gelmeyecek numaralardı. Veya adı geçen yerlerle ben konuştuğum zaman orada hazır bulunanlardan birileri ikili çalışmış ve bu bilgileri getirip devlete vermişlerdi. Ki sabahleyin Rizaiye'ye gidip PKK'lilerle görüştükten sonra, akşama veya ertesi gün dönüp, olan biteni Türk istihbaratına hediyelerle sunan çok Yüksekova'lı tanıyor veya kuşkulanıyorduk. Seninle ikinci ihtimalde anlaşmıştık. Önlem ve uyarılarımız da bu doğrultuda olmuştu.

En önemlisi de hem PKK'li olarak yazışmalara geçmem hem

de, PKK tarafından öldürüleceğimizin yazılmasıydı. Birincisi yani bölücülüğüm, yıllardır işleniyordu ve artık biz de kanıksamıştık, Devlet de. Ama devletin belgelerine geçen bana yönelik bir suikast, devletin yapacaklarının habercisi olarak yorumlanmıştı tarafımızca. Nitekim, daha önceleri işledikleri cinayetleri de bu kılıfla sunmuşlardı kamuoyuna. Hem de Devletin en yetkililerinin ağzından ve utanmazca.

Listede adı yazılı olanlar genelde ayıklandılar. *Mehmet Yaşar*'ı, biliyorsun. Alabildiğine yurtsever, militan bir yapıya sahipti. Ailesi ve kardeşleri de öyle. *Şubat ayının 25'inde (1994)* akşam üzeri Oramar'lı bir akrabasının evinden panzer ve minibüsle gelen zebaniler tarafından, güya yakalanıp gözaltına alındı. Aradan iki yılı aşkın bir süre geçmesine karşın haber yok. Cesedini bile kimse görmedi.

İlk yakalandığında, özellikle bu tip olaylarla ve Kürt kanıyla ticaret yapanlar bugün yarın bırakılır, burada değil Hakkari'de, Hakkari'de değil Diyarbakır'da oyalamalarıyla ailesinden para bile sızdırdılar. Yörede ve tüm Kürdistan'da çok ünlü bir işbirlikçinin, *"Mehmet'in babası bana gelsin, oğlunu bulur serbest bıraktırırım"* sözlerine ise, babası itibar etmedi. Onurlu adam, sonraları Kürdistan'ın Güneyine göç etti.

Gene Şubat 94'de, *Zeki Yılmaz*'ı sabahleyin dükkanını açarken, polis arabası aldı. Çocuğu o kadar doğal bir şekilde götürdüler ki, görgü tanıklarının anlattığına göre, Zeki dükkanın darabalarından birini açmış, polisler götürünce, nasıl olsa geri gelir düşüncesiyle açık kepengi bile kapatmamış. Üç gün sonra (22. 2. 1994) kurşunlarla delik deşik edilmiş cesedi Yeniköprü-Gewer arasında bulundu. Zeki de genç yaşına karşın, kendisinden beklenmeyen bir olgunluk ve sorumluluğa sahipti. Ben listeyi gördükten hemen sonra dükkanına gitmiş, isim vermeden dikkat etmesi gerektiğini söylemiştim. Bana mücadeleye olan inancının gereği hareket ettiğini, dikkatli olacağını, ama esas benim kendimi korumam gerektiğini gülerek anlatmıştı.

Sizden bir ay sonra da zebaniler bu kez gene Gewer'de listede adı olan başka yurtseveri dayısının oğlu ile birlikte katlettiler. *Hacı Mehmet Işık ve dayısının oğlu Mahir Düşünmez*. Bajirge (Esendere) köyündeki bir ziyaretten dönen Mehmet ve Mahir'i,

karakola tahminen bir kilometre mesafede kıstırıp şehit ettiler. Mehmet elindeki küçük çakıyla, kendini savunmuş ama korkunç sondan kurtulamamıştı. Gündüz gözüyle işlenen bu cinayet, akrabalarına ve adliyeye elektrik tellerine dokunmak şeklinde yutturulmaya çalışıldı. Mehmet'i çok iyi tanıyordun sen de. En çok da O'nun yüksek sesle konuşmasına ve çayı höpürdeterek içmesine takılıyordum biliyorsun. Hatta bir kez beraber İran'a Mesut Barzani'yi ziyarete gitmiştim ben. Dönüşte Kotol Dağını at sırtında tırmanırken bana takılmıştı: *"Biliyorum. Mesut'un yanında iken sen iki konuda benden korkuyordun. Birincisi, kimseye söz hakkı tanımadan bağıra bağıra ve çok konuşmamdan. İkincisi; çayı gürültülü içeceğimden. Ama gördün. Büyük ve insan olanların yanında, ne çayı höpürdeterek içtim, ne de bana sorulanların dışında hiç konuşmadım"* Ben de kendisine takılmıştım: *"Niye Memet, demek ki bizi adam yerine koymuyorsun"* deyince kahkahası Kotol dağında yankılanmıştı. Kürdistan için yapılacakların örgütüne bakmaz, her zaman elinden gelenin azamisini veren bir güzel insandı. Mahir de öyle. Genç, hayatının baharında, yurtsever ve Kürt olmak dışında hiçbir suçları yoktu bu insanların.

Listede adı olanların beşi katledildi. Bir kısmı defalarca gözaltına alınıp, işkencelerden geçirildi. Bir kısmı başka yerlere göçtü. Bir kısmı da, çok sevdikleri para ve apartmanlarının bekçisi, zaman-zaman zebanilere ölmemek için haraç veren ve günde birkaç kez ölen kişiler oldu. Hepsini özellikle Hacı'yla sen çok iyi tanıyorsunuz. Hele bazıları var ki Adnan da çok iyi tanır. Onların bu tavırlarına Adnan'ın çatık kaşlarıyla *"Kekı wan bé namusan, dev jı berde. Ewan me rezilkır"* deyişini, Hacı'nın kızararak okkalı bir küfürünü, senin "alçaklar" deyişlerinizi duyuyor, görüyorum. Tabii senin Adnan'a *"Kuro hire Kurdi bıbe. Me rezilkır ne. Me rezilkır ne. EM REZİLKIRIN"* diye çıkışını, Adnan'ın bana bakarak gülümseyişini ve eliyle (şuna bak) der gibi kafa sallayışını da.

Sanırım Adnan'ı 1990 veya 91'de tanıdım. O zamanlar sen evini Etiler'e taşımış ve güzel bir daire almıştın. Aynı yerde güzel bir lokanta (Rojda) açmıştın. Genellikle semt sakinlerinin uğradığı, mutena, lux bir yerdi. Aynı zamanda Laleli'deki Otelin de

güzel çalışıyordu. Lokantanın üst katında bir de yazıhaneniz vardı. Adnan ile ortaktınız. Genelde orada oturuyor, işlerinizi yönetiyordunuz. Adnan'ın İstanbul'un çeşitli yerlerinde gayri menkulleri vardı. Nasıl tanışıp ortak olduğunuzu tam olarak hatırlamıyorum. Ama ilk gördüğüm anda gözüm tutmuştu. Kültürlü, yiğit, yurtsever ve Lice'nin büyük bir ailesine mensuptu. Ailesinde ve akraba-hemşehrileri arasında çok sevilen, sayılan biriydi. Bir erkeğin ancak bu kadar güzel olabileceğini sanırım. Tahsili olmamasına karşın kültürlü, kendi kendini yetiştirmiş, cesur, aynı derecede hayırsever bir insan. Senden birkaç yaş büyük olmasına karşın, aranızdaki uyum ve kardeşliğiniz herkesin dilindeydi. En çok da ailesindeki gençlerin ve çocukların eğitimine verdiği önem dikkat çekiciydi. Bir gün soruma karşılık elli üç öğrenci okuttuğunu söylemişti. Kimi kollejlerde, kimi özel okullarda ve üniversitelerde olmak üzere, tümüyle tek-tek ilgilenir, okul masrafları ve üst başlarının en iyi olması için elinden geleni esirgemezdi. Bir gün O'na ait çiftliğe gittiğimizde hayret etmiştim. Küçüklü büyüklü onlarca bisiklet ve arabaları vardı. Galeri gibiydi. Mahçup bir şekilde, okullar tatil olunca bakmakla yükümlü olduğu öğrencilerin buraya tatile geldiklerini, bisiklet ve arabaların onlara ait olduğunu söylemişti. En çok da bir Üniversitede okuyan kardeşine düşkündü biliyorsun. Yaz tatillerinde yabancı ülkelere gitmesini sağlar, birkaç yabancı dil bilmesinden memnuniyetini gizlemezdi.

Konuşmasında ve davranışlarında hesaplı oluşu, O'na ayrı bir ağırlık veriyordu. Bu nedenle hangi seviye ve topluluk olursa olsun kendini kabul ettirmek gibi bir özelliği vardı. Çocukla çocuk, büyükle büyük deriz ya, işte öyle. Hem bulunduğunuz yer itibarıyla, Kürt Ulusal Mücadelesine, oluşturulan Ulusal kurumlara ve hem de Güneyden göç eden soydaşlarımıza alabildiğine yardım yapardı. Bunun reklamını sevmez, çok doğal bir davranış olarak tevazu gösterirdi. Bu konuda kiri-pası yoktu. Olanlardan da kim olursa olsun nefret ederdi. Uygarlığın ve varlıklı oluşunun tüm nimetlerinden yararlanacak kadar medeni, bir aşiret büyüğü kadar da törelere saygılı ve sahipti.

1992'de seni yakaladıkları zaman, dünyası kararmıştı. Hiçbirimiz sana, onun kadar bağlı değildik. Öldürülmen olasılığı orta-

dan kalkınca, bir an önce serbest bırakılman için, içinde bulunduğu çabayı daha önceleri de anlatmıştım her halde. Ellerinde hiçbir delil olmadığını, çok kısa bir sürede bırakılacağını bile-bile gururuna yediremiyordu, senin içerde oluşunu. O zamanlar on gün kadar gece gündüz beraberdik. O zaman iyi tanıma fırsatı buldum. Bırakılman için, tek erkek çocuğunun canını isteselerdi, yok demezdi. Neticede, sen içerde olduğun sürece üstünü başını değiştiremez olmuştu. Halbuki titizliği, pahalı ve güzel giyimi ünlüydü. Bazen senin içeride oluşunu unutturan olaylara da tanık oluyordu. Bir, her zaman etrafınızda dönen senin ve onun akraba ve arkadaşlarınızın bazılarının vurdumduymazlığına çok hayıflanıyordu. Hele kendi akrabalarının, belki para ister diye ondan uzak durmaları. İki, senin içerde olduğunu bile bile Osman Tim'in, kendisinden yüklüce bir meblağ istemesi ve tehdit etmesi. Gerçi O. Tim'in tehditlerine aynı şekilde cevap vermişti ama, onun mensubu olduğu hareket adına böyle davranmasına anlam veremiyordu.

Çok sonraları Tim yakalanıp, bir sürü insanın adını verince *"biliyordum o adamın bir işe yaramayacağını"* demişti.

Elinden geldiği kadar Kürtçesini geliştirmek istiyor, bu yönlü çaba harcıyordu. Bir araya geldiğimizde şive olarak konuştuğu dilin, bizimki ile zenginleşmesine çabalardı. Daha çok bitki isimleri, gelenek görenek açısından dilini geliştiriyordu. Her fırsatta daha çok metropolde yaşamasının verdiği etkiyle, Kürdistan doğasına olan özlemini dile getiriyordu. Bizim yöremizin doğal güzelliklerini anlattığımızda, kendi doğduğu yöreyle karşılaştırma yapar ve mutlaka bizim oraları gelip gezeceğini söylerdi. Davidoff sigarasına beni o alıştırmıştı. Heryerde bulunmadığı için, havaalanlarının dış hatlarından temin eder, mutlaka bana da Gewer'e gönderirdi. Son aylarda sigarayı bırakmıştı. İstanbul'un en ünlü lokantalarının personeli kendisini tanırdı. Nerede iyi et, nerede güzel balık pişer, tüm bu konularda sanki ayrı bir ihtisas yapmıştı. Bu yönüneençok sen takılırdın. Ama gene de O'nun zevkine güveniyordun. Birtakım hemşerilerini de tanıdıktan sonra Adnan'ın farkı, biraz daha iyi anlaşılıyordu. Özetle her yönüyle, her şeyiyle güzel bir insandı. Türk Devleti'nin cinayet şebekeleri bu konuda eşsiz bir av yaptılar. Ölüme giderken zebani-

lerden birinin burnunu bir kafa darbesiyle kırması, zebanilere onun cesaretini ve gücünü ispat etti. Elleri kolları bağlı olması bile, bu gücünü ortaya koymasını engellememiş. Zebaninin kırılan burnunun, Zelal'in dünyaya geldiği saatte, aynı yerde, International Hospital'de tedavi edildiğini, Adnan da biliyordur mutlaka. Bundan eminim.

Bir de şundan emin olacağını çok iyi biliyorum. Belki ailesiyle kendisiyle olduğu kadar yakın değilim. Ama kardeş olarak da O'nu ve Hacı'yı seninle beraber düşünüyorum. Üçünüzü de sadece en son gördüğüm kanlı, cansız şeklinizle değil, esprilerinizle, hatalarınızla ve sizlere karşı olan sorumluluğumla. Bu nedenle sadece bir kez, sen tek başına rüyama girdin. Onun dışında rüyalarda da gerçekte de berabersiniz, benimle.

Hacı için nereden başlayayım? Bilemiyorum. Aşiret içinde akrabalardan daha yakındı bize. Nazını ve nazımızı birbirimize açabilir, sıkıntılarımıza beraber çözüm arayabiliyorduk. Aşiret içinde köklü bir aileye mensuptu. Kendisinden yaşça büyük akrabalarına oranla daha anlayışlı, cesur, hoşgörülü bir insan. Hoşgörülü çünkü aşiret içindeki çelişkilerde özellikle akrabaları kadar, hatta hiç bağnaz değildi. Özellikle akrabalarının koyu kabilecilik ve aşiretçilik davranışlarından uzaktı. En çok bu yönüyle bize yakındı. Bu yönünden ötürü, bizim yanımızdaki ve toplumdaki değeri, öteki kendini beğenmiş akrabalarınca hep kıskanıldı. Ama Hacı bunlara aldırış etmez, güler geçerdi. O'nun da maceralı bir yaşamı olmuştu. Bir ara, arandığı için İran'a gitmiş, birkaç yıl orada kalıp ikinci evliliğini orada yapmıştı. Dönüşünde kendisine takılmış, bu kadar uzun süre sırf evlenebilmek için kaçak olduğunu söylediğimizde güler geçerdi. Bizimle ilişkisi, saygısı çıkara göre değil, saygı ve sevgiye dayalıydı. Herhangi birimize yönelik fiili veya manevi saldırıların karşısına, nerede olursa olsun, konumu ne olursa olsun mutlaka kendini siper ederdi. Bizim ona, onun bize kabul ettiremeyeceğimiz bir şey olamazdı. O, aşiretten veya Gewer'den biri değil, aileden biriydi. En özel sırlarını bize açmakta sakınca görmezdi.

Ekonomik durumu çok iyiydi. Köyde verimli arsaları, Gewer'de güzel evleri ve işyerleri, İstanbul'da çok güzel bir evi vardı. Şehadetinden sonra, ikinci eşine yapılanlar şehadeti kadar

bana acı vermişti. Hep elibol, hiçbir eksikleri olmayan o çocuklar, bir nevi açlıkla tembih edilmeye başlandılar. Böylelikle onun şehadetine yakışmayan davranışlar içine girildi. Kısaca Hacı bir kez de yakınları tarafından öldürüldü. Birinci ölümü devletin Kürtlere olan uygulaması sonucuydu. İkincisi de, ulusal ve insani değerleri aşındırılmışların eliyle gerçekleşti.

**
*

Gene geçmişte Gewer'de olan bazı olayları anmadan geçemeyeceğim. Yukarıda anlattığım olayların bir kısmını aslında sen de biliyorsun. Sadece anmak istedim seninle beraber, o kadar. Tabii senin de haberinin olmadığı bazı olaylar olabilir. Her ne kadar geçmiş ise bile yeniden anmak istedim seninle.

Sanırım 90 yazıydı. Bir gece geç vakit ilçede, silah sesleri yoğunlaştı. Bu durumda biliyorsun, olayın uzağında olanlar, seslerin geliş yönüne doğru oralardaki insanları telefonla arar, bilgi almaya çalışır. Dolayısıyla birkaç dakika içinde üç aşağı beş yukarı herkes (merak edenler) ne olduğunu öğrenirdi. Ondan sonra çok uzakta olanlar, metropollerde, diğer kentlerde oturanlar haberdar edilirdi. Böyle bir gece, eski Belediye Başkanının evine saldırı düzenlendiği haberi geldi. Hatta isabet eden bir roketten ötürü yangın çıktığı, itfaiye arabasının oraya gitmesi gerektiği haberi de geldi. Belediyeyi aradım, itfaiyenin acele gitmesini sağladım. Gece geç olduğu için kendim olay yerine gitmedim. Olayın teferruatını telefonla kaymakamdan aldım.

Sabahleyin Belediyeye giderken yol üstünde selefimin evine uğradım. Evi üç katlı beton bir binaydı. Ön cephesi, kurşunlardan delik deşik olmuştu. Tam bir kalbur gibi. Can kaybı olmaması, beni sevindirmişti. Ama hayretimi gizleyemedim. Üç hanımı, yirminin üzerinde çocuğu bu evde kalıyordu. Duvarlar briket olduğu için, küçük bir tabanca mermisi bile delip geçerdi. Bu kadar merminin hiçkimseye zarar vermemesi bir mucizeydi. Ev sahiplerinin yanında herkes "mucize" olarak tanımlıyordu. Ama kuşkularını da gizleyemiyorlardı. Eğer böyle bir saldırı varsa,

kimsenin burnunun kanamaması olağanüstü bir şeydi. Herkes bu olayın bir "danışıklı döğüş" olduğu kanaatindeydi. Gerçek bir PKK eylemi olduğunun tek delili çatıya saplanmış roket mermisi olabilirdi. Onun da gerçekten bir mermi olup olmadığını bizim bilmemiz olanaklı değildi. Bildiğimiz tek şey, Hakkari ve Diyarbakır'dan çok sayıda üst düzey yetkililerin kendisine geçmiş olsuna geldiği, zararlarının OHAL Valiliği tarafından karşılandığı ve evinin tamir edildiğiydi.

Sonraları Gewer - Şemzinan karayolu üzerindeki bir başka korucubaşının evine bombalı saldırı yapıldığı haberi geldi. Oraya gidenler evin dışındaki bir tuvalette bomba patlatıldığını, aslında herhangi bir saldırının olmadığını söylediler. Tamamıyla Devletten yararlanmak için, ne kadar sadık, PKK'ye ne kadar düşman olduğunu, bu nedenle PKK'nin tüm saldırılarına hedef olduğunu ispatlamak için oynanmış bir oyundu. Korucubaşı tehlikeli biriydi, ama en azından o gün için herhangi bir saldırı yapılmamıştı.

Aradan birkaç gün geçince bizim mahalleden bir akıllı, kendi evini taradı. Bu adam da köyde iken koruculuk pisliğinin tüm boyutlarını yaşamış, köyden kente göçtükten sonra her iki tarafa yamanma çabalarını sürdürmeye çalışıyordu. Ama biraz da etrafının etkisiyle, yavaş yavaş devletten kopma noktasına gelmişti. Gene de net değildi, zayıflıklarını bırakmıyordu. Evini kurşunlatırken camekanlara ve pencerelere mermi isabet etmemesi için aşırı özen gösterilmişti. Devletin dikkatini çekmek için yaptığını herkes biliyordu. İşte bu olaydan hemen sonra biz bir dükkanın önünde otururken, Şemzinanlı korucubaşı geldi yanımıza oturdu. Sohbet ediyoruz, oldukça kalabalığız. Bizim mahallede oturduğu için ve bizim aşiretten olduğu için, evi kurşunlanan adamın durumunu sordu. Olayın nasıl olduğu üzerinde ayrıntılara varan soruları sorunca, yanımızda oturanlardan biri dayanamadı:

– *"... Beg, niye o kadar ince soru soruyorsun? Senin tuvaletinde PKK'liler nasıl bomba patlattılarsa, ... in evini de öyle kurşunladılar"*.

Deyince bir kahkaha koptu. Oturanların hepsi olayların iç yüzünü bilen insanlardı. Korucubaşı mahçup, açıklama yapmak zorunda kaldı:

– *"Valla ben böyle bir tezgah yapılsın istemedim. Ama bizim karakol komutanı ısrar edince, bu oyunu oynadık. Sanırım bir işe de yaramadı".*

Selefim için anlatacak birşey yok biliyorsun. Aynen devam. Milletvekili olduktan sonra daha organizeli, daha şiddetli oldu. Komşum, bir oğlu, bir torunu, birkaç yeğeni gerillaya katılınca çok değişti. Şimdi iyi bir yurtsever. Şemzinan'lı korucubaşı da, daha bir azgınlaştı, mesleğini hakkıyla sürdürüyor.

Anlayacağın sevgili kardeşim, bazıları, İkinci Dünya Savaşı'nda Avrupa'da sık-sık el değiştiren küçük kasabaların halkı gibi oldu. Müttefikler gelince pencerelerinden ya ulusal bayraklarını veya müttefiklerin bayraklarını; Almanlar gelince Gamalı haç Nazi bayraklarını sallarlardı. Ama Avrupa'da olduğu gibi, kendi inanç ve direnişlerini sürdürenler de yok değil. Savaş, galipleri de yaratır. Yenilenleri de. Mağdurları da. Savaş zenginlerini de.

93'te ateşkes bozulduktan sonra bir gün, beni beraber akşam yemeği yemek üzere, bir tabura davet ettiler. Ben yemeğin mutad, protokol yemeği olduğunu sanıyordum. Gidip gitmemekte kararsızdım. Ama özellikle Tabur komutanın bizzat ısrarı karşısında gittim. Aslında sık-sık bir araya geliyorduk. Yani özellikle gitmek istemediğim şeklinde anlaşılmasın. Neyse gittim. Seyyar Jandarma Taburunda; Kaymakam, İlçe Jandarma Bölük Komutanı ile birlikte adı geçen Taburun Komutanı. Yemek yiyoruz. Genel konular ve daha çok Kürt sorunu üzerinde tartışıyoruz. Doğal olarak hepimiz de ölçülü davranıyoruz.

Onlardan tartışmaya katılan, önce Kürt halkının varlığını kabul ediyor, sorunun silahla çözülemeyeceğini, demokratik yollardan ve özellikle TBMM nezdinde çözülmesi gerektiğini, bunun için de görevin daha çok politikacılara düştüğünü vurgulayarak söze başlıyordu. Genelde bu şekilde, seviyeli ve bazı gerçeklerin de vurgulandığı bir sohbetti. Tabii ki ben de, onlar da bazı duyguları bastırarak konuşuyorduk. Ben onların neden durup dururken böyle bir tartışma ve ılımlı yaklaşım içinde olduklarını düşünerek kuşkulu yaklaşıyordum. Çünkü, özellikle askerlerin bu konudaki bağnazlıklarını iyi biliyordum. Ancak bu ekip değişikti. Saygılı, gerçekçi yaklaşımları dikkat çekiciydi. En sonunda Tabur Komutanı gerçek niyetini ortaya döktü:

– Reis Bey, hepimiz bu ülkenin evlatlarıyız. Size söyleyeceklerim konusunda, size güveniyorum. Bu dağdaki (gerillalara) *insanlara bir haber gönderin. Ben burada kaldığım sürece, bize saldırmasınlar. Söz veriyorum. Biz de ne onlara, ne de halka yönelik en ufak bir harekette bulunmayacağız. Bakın bu söylediklerimle, onlarla ilişkili olduğunuza dair bir kuşkumuz olduğunu sanmayın. Ama isterseniz ulaşabilirsiniz.*

Şaşırdım. İlk etapta ne söyleyeceğimi bilemedim. Biraz toparlandıktan sonra, *"Ellerindeki bilgilerin yanlış olduğunu, benim PKK'lilerle en ufak bir ilgim olmadığını, zaman zaman beni de tehdit ettiklerini, ellerinden gelse beni de öldüreceklerini, dolayısıyla böyle bir harekette bulunamayacağımı, ama gerçekten Hakkari yöresinin tüm Askeri birimlerinin böyle bir niyeti varsa, bunu hiçbir olanak yoksa dahi başarabileceklerini, bunun benim de canı gönülden isteğim olduğunu"* ve daha buna yakın bazı şeyler söyledim.

Tabii ilk etapta aklıma gelen kuşkuları da belirtmekte yarar var. Acaba gerilla ile olan ilişkimi mi teyit etmeye çalışıyorlardı? Veya bu konuda yetkili olup olmadığımı mı öğrenmek istiyorlardı? Üstelik hem kendileri açısından hem de benim açımdan büyük bir riskti. Gerçi sadece açıksözlülüğüme olan güvenlerinden böyle bir öneri getirdiklerini ve bunu yaparken mesleki görevlerini, hayatlarını tehlikeye attıklarını, bunun daha üst birimlerce duyulması halinde kendilerini ne kadar büyük tehlikelerin beklediğini, "vatan haini" olacaklarını, bu nedenle bana olan güvenlerinin sonsuz olduğunu vurguluyorlardı ama, bunlar beni tatmin etmedi. Kaldı ki kendilerine getirdiğim "üst düzeyde böyle bir girişim" önerimi ellerinden geldiği kadar duymamazlıktan geldiler. Böylece kendilerine verdiğim olumsuz yanıtla bu tartışmayı geç vakit noktaladık.

Ama binbaşı ve yüzbaşının söyledikleri ilginçti. Sürekli korkulu ve tedirgin yaşadıklarını, gecelerinin gece, gündüzlerinin gündüz olmadığını, ruhsal bozukluk içine girdiklerini, artık bu şekilde yaşamak istemediklerini, aile ve sosyal yaşantılarının alt üst olduğunu, Hakkari'deki Tugay ve Genelkurmay'daki generallerin rahat olduklarını, çünkü ölen ve öldürenlerin onlar olma-

dığını, dolayısıyla onlara göre durumun iyi olduğunu, ama bir sürü subay ve askerin hayatlarının mahvolduğu, falan, filan.

O zaman iki noktada kuşkularım netleşti. Buna göre muhakeme yürütmem gerektiğini düşündüm.

Birincisi, benim gerilla ile ilişkili olduğumu öğrenmek istiyorlardı, dolayısıyla ellerine güçlü bir koz geçecekti ki bu çok zayıf bir olasılıktı. Zaten hergün her konuda bir sürü insan ihbar yapıyordu. Tüm istihbarat ve bizim davranışlarımız, onlarda kuşku götürmez bir kanaat oluşturmuştu. Sonra orada olanların bu konuda, bana karşı kendi başlarına bir yaptırım (yasal) güçleri de yoktu. Benimle olan ilişki ve söylemleri de hiçbir zaman saygı ve buna bağlı davranış ölçülerinin dışına çıkmıyordu. Sonraki günlerde de bunun aksi bir davranış içine girmediler. Zaman-zaman bana dert yanmak ve ilçe halkına yapılan saldırılar nedeniyle üstlerine sürekli küfür ettiler.

İkincisi, onların gerçekten korktukları ve kendilerini korumak istedikleriydi. Bu en güçlü varsayımdı. İlçeye ve halka karşı yaptırımlarda, çevrede yapılan operasyonlarda çok fazla yetkili değillerdi. Sadece Komando Tabur Komutanı (Garnizon komutanı idi) ve Hakkari'den gelen emirlerle hareket ediyorlardı. Hatta kendi insiyatiflerini kullanabildikleri ender durumlarda, insancıl ve halktan yana tavırlarına da tanık olabiliyorduk. Zaten sorunun yöresel olmadığını, ulusal olduğunu, bu nedenle konunun muhataplarının ben ve onlar olmadığımızı, sorunun Devletten kaynaklandığını sonraki sohbetlerimizde de kendilerine uzun uzadıya anlattığımda, bana hak vermekle birlikte, aramızdaki sohbetlerin saklı kalması konusunda beklentilerini tekrar vurguladılar.

Yani, devletin içinden bazı kesimlerin de bu savaşa karşı oldukları kesin. Ancak bunu dile getirebilmekten yoksun insanlar. Dile getirenlerin nasıl ortadan kaldırıldığını, en azından pasifize edildiklerini hergün yaşadık bu ülkede.

Yıl 1972. Yaz ayları. Evimiz o zaman Hakkari il merkezindeydi. Sen ve Nihat sanırım ilkokuldaydınız. Ben de birbuçuk-iki yıldır Valilik evrak memuruyum. Liseyi bitirmiş, istediğim okulları kazanamadığım için memuriyete devam ediyorum. Dar Hakkari çevresinde konuştuğumuz her şey dillerde, yaptığımız

her hareket göz hapsinde. O günkü anlayışa göre keskin devrimciyiz, anlayacağın. Özel olarak Doğan adında sivil bir polis tarafından takip ediliyoruz. Ancak öyle acemice bir takip ki bazen kahvede bize çok yakın oturduğu için kendisine de çay ısmarlıyoruz. O, bizi takip etmenin, biz de O'nun izlediğinin doğallığını yaşıyoruz. Eğer bazı günler bizi bulamamışsa, karşılaştığımızda hal-hatır soruyoruz. Biz kendisine "Doğan abi" diyoruz, O da bize ya isimlerimizle hitap ediyor, ya da "çocuklar" diyor. Bir ara nasıl olduysa birkaç gün bizi izleyemediğinin farkına vardık. Sonra Belediye çay bahçesinde aniden bir masa ötemizde görünce, biz masasına gidip oturduk. Yedi-sekiz kişiyiz. O'nun da yanında MİT'çi Tevfik dediğimiz biri var. Bu adamcağız da sürekli elinde bir evrak çantası taşırdı. O zamanki yorumlarımıza göre, çantada hep ses kayıt cihazları olduğunu tartışırdık. Bazen de şimdiki bilim-kurgu filmlerine taş çıkartacak tahminlerde bulunurduk. Neyse Doğan ve Tevfik'le sohbeti koyulaştırdık. O günlerde yeni duyduğumuz bir Musa Anter fıkrası anlattım kendilerine:

Musa Anter sürekli takip ediliyor. Rivayete göre bu öyle bir hal almış ki, Türkiye'nin neresine giderse gitsin durum değişmiyor. Bir ara Diyarbakır'da bir apartman dairesi kiralamış. Hemen karşı daireyi de Anter'i sürekli izleyen, Anter'in komiser olduğunu çok iyi bildiği biri tutmuş. Adam evli barklı. Hergün her yerde Anter'i izliyor. Dönüşte Anter apartman dairesine, O'da hemen karşısındaki evine giriyormuş. Günlerden bir gün, Anter'in geceyarısı kalkıp uzaktaki bir köye gitmesi gerekiyor. Kalkmış, aşağıda kendisini bekleyen cipe tam bineceği sırada şoföre "Bekle biraz" diyor. Aceleyle tekrar merdivenleri çıkıyor ve komşusunun ziline acı-acı basıyor. Uyku mahmurluğu ve gecelik katına kapıyı aralayan bayana:

– Rahatsız ettim yenge. Komiser beye söyleyin, beni çarşıda pazarda fuzuli aramasın. Acele bir işim çıktı. Falan köye gitmem gerekiyor. Ama arabada yer de yok. Yoksa kendisini de alırdık. Haydi eyvallah. Selam söyleyin.

– Doğan abi kusura bakma, biz de sana haber vermeden Berçelan yaylalarına gitmiştik. Bizi merak etmişsindir herhalde.

Etrafımızdaki insanlar kahkahalarını koyverdiler. Acemi

MİT'çi kızıp kalktı, gitti. Doğan daha pişkin. Sohbeti başka yerlere çekmeye başladı.

Birgün Doğan denen polis aniden bir dükkana giriyor, sigara almak için. Adnan Sağlık adında bir arkadaşın dükkanına. Arkadaşı bir kitap okurken görüyor. Kitabın adı *Demir Ökçe*. Jack London'un. Birinci sayfasında da benim adım var. Çünkü kitap benim. Benim ise ozamanki alışkanlığım kitaplarımın üzerine adımı yazmam. Akşam üzeri. Daireden çıkar-çıkmaz çarşıda Doğan yanıma yaklaştı, kendisini takip etmemi söyledi. O zamanki Hakkari Emniyet Müdürlüğünün Hükümet Konağındaki kısmına götürdü beni.

– Bu kitap senin mi?

– Evet!

– Neden verdin Adnan'a?

– Okuması için!

Tutanaklar, savcının bulunması, yazılan arama emriyle eve doğru yollanıyoruz. Bu arada çarşıda alındığımda az ötemde Mecit Baskın vardı. Hem Adnan'ın yakalandığından haberi var. Hem de yakalanmamı gözleriyle görüyor. Kürtçe "eve gitmesini, kitapları uzaklaştırmasını" söylemiştim. Mecit yeğenimiz. Gewer'in Doski mıntıkasından. Liseyi okuyor, bizim evde kalıyordu. Sonraları Ankara-Altındağ Nüfus Müdürü iken 1993 yılında Devlet tarafından katledildi, biliyorsun.

Emniyette epey zaman kazanmıştım. Tavşan Mahallesindeki evimize, bir yığın polisle geldik. Rahmetli babam o zaman İl Genel Meclis üyesiydi. Polisler kendisine, sizlere karşı çok iyi davrandılar. Zaten kitaplığın olduğu oda dışında herhangi bir yeri de aramadılar. Kitapları çuvallara yerleştirirken bir tutanak yaptılar. Evde yapılan aramada, herhangi bir yere zarar vermediklerine ilişkin. Babama da imzalattılar. Bu arada polis Doğan ile babamın arasında geçen konuşmayı hiçbir zaman unutmadım, unutmayacağım.

– Şükrü Ağa, siz muhterem bir insansınız. Aşiret reisisiniz. Herkes sizi sayıyor, seviyor. Oysa oğlunuz muzur şeylerle uğraşıyor. Kominstlik propogandası yapıyor. Kendisini biraz tembihleyin. Sizin ailenizin adını kötüye çıkardı. Nam-ı hesabınıza çok

üzülüyoruz. Ama artık buramıza (gırtlağını işaret ederek) geldi. Kendisini bu işler için okutmadınız her halde.

– Oğlum muzur şeyler yapmıyor. Kitap okuması kadar doğal ne olabilir? Esas siz okuyan ve düşünen insanlardan, konuşan insanlardan neden bu kadar korkuyorsunuz? Onu bir türlü anlamıyorum. Kominizm propogandası falan da yaptığı yok. Kürt olduğunu söylüyor o kadar. Bunu da yapmazsa kendisinden ben kuşkulanırım. Onun için bize üzülmenize gerek yok. Biz üzülmüyor, aksine iftihar ediyoruz.

Bir bu beni çok etkiledi, bir de senin küçücük bedeninle (o zamanlar 10-11 yaşlarındaydın) kitap çuvalını taşımama yardım etmek isteğin. Çuvalların birini bana yüklediler, diğerlerini de kendileri aldı emniyete kadar.

O gece emniyette önce kitapların, el yazması dökümanlarımın listesini yaptılar. Mecit, tüm teorik kitapları kaçırmıştı. Aramada ele geçirilenler, daha çok roman ve benzeri kitaplardı. Polisler çok büyük bir iş yapmanın gururu içindeydiler. Öyle ki, mesela Mustafa Kemal'in *"Söylev"* adlı kitabını Lenin'in bir eserine benzetecek kadar heyecanlıydılar. İki yıl önce lisedeyken başkanı olduğum Kültür ve Edebiyat Koluna ilişkin yazılar, belgeler kısaca KEK diye tanımlandığından, KEK örgütü ile bağlantılarımı da epey anlamakta zorluk çektiler. Bizzat o zamanın Emniyet Müdürü Hikmet Mimaroğlu tarafından sorgulandım. Bana bir tokat attı o herif. El yazmalarımda (ki sadece günlük gibi bir şeydi) Nihat Erim'e, Ferit Melen'e (ikisi de ara rejimin Başbakanlığını yapmıştı) ilişkin notlarım, Hakkari'deki gençliğe yönelik sorular, birkaç o zamanın keskin devrimcisi olarak geçinen arkadaşlarıma yönelik sorularla, kitapları nereden aldığıma ilişkin sorularla sabahı bulduk. Sabahleyin hakimin karşısına çıkardılar. Yakalanan kitapların yasaklanıp yasaklanmadığına ilişkin Sıkıyönetim Komutanlıklarından, Ferit Melen'e hakaretten ötürü yargılanmam için kendisine yazılacak yazının cevabının gelmesi ve "yasak yayın bulundurmak" gibi gerekçelerle beni tutukladı, arkadaşımı da serbest bıraktı.

O zamanki Hakkari Cezaevi mezbaneden bozma birşeydi. Katramas çayı kenarında. Ortalama hergün beni görmeye geliyordun. Tepelerde görüşe gelenleri gözetleyen polisleri bazen at-

latarak, bazen de yanlarından geçerek. Yanımıza her gelişte polislerle ilgili komik şeyler anlatır, bizi güldürürdün. Cezaevi bahçesini çevreleyen tel örgülerin dışında seni görmedikleri zaman arkadaşlar merak eder *"Savaş bizi unuttu herhalde"* diye takılıyorlardı.

Bir ay kadar tutuklu kaldıktan sonra tahliye oldum. Mahkeme ertesi yıl 1973 baharında beraatle sonuçlandı.

**
*

Sevgili kardeşim;

Olaylar ve çok-çok öncelerden daralan çemberler anlatmakla bitmez. Aslında hepsini biliyorsun. Ama hâlâ senin neden öldürüldüğün konusunda Kürtleri ve TC'yi iyi tanıdığını sanıp da yorumlayamayanlar açısından bazı olayları anlatmaya devam edeceğiz. Özellikle tarih sırasına göre ele almıyorum. Çünkü yaşamımız tarih sırası ne olursa olsun, geleceğimizi tayin konusunda hep benzerlik gösteriyor. Hele sizin sonunuza doğru, olaylar o denli hızlı ki. Ne yazık, o zamanlar biz de pek fazla ders çıkaramamışız. İşin ciddiyetinin farkında olmamıza karşın, yeteri kadar önlem almakta tarihi hata işledik. Bu hata çok pahalıya mal oldu bize.

Belediye veya bölgesel politika ile ilgili Diyarbakır'daydım. Tarih 28.08.1993. Akşam Demir Otel'in havuz başında yemek yiyoruz. Bir gurup arkadaş ve Tunceli Milletvekili Kamer Genç var. O zamanlar yanımda sürekli taşıdığım ve senin verdiğin mobil telefon var. Evden (Gewer'den) aradılar. Akşam üzeri panzerle gelen sivil-resmi bir takım insanların, önce tüm bahçe duvarını metrelerle dışardan ölçtüklerini, ardından gene bahçe dışından evin ve bahçenin kamerayla tesbit edildiğini bildirdiler. Bu işlemin uzun sürdüğünü, müdahale ettiklerini, ancak engel olamadıklarını söylediler. Hemen Yüksekova Kaymakamı'nı, Hakkari Valisi'ni aradım. Konuyu kendilerine sordum. Bilgileri olmadığını, bir yanlışlık olabileceğini ve araştıracaklarını söylediler. Hatta durumu öğrenen Kamer Genç'te, Hakkari Valisi Cemalettin Sevim ile görüştü. O'na da verilen cevap aynı. İşim bit-

tikten sonra, yani aradan birkaç gün geçince Gewer'e döndüm. İlçe ve İl yöneticilerine bizzat giderek, tekrar soruşturdum. Kimi hâlâ araştırttığını söylerken, kimisi de önemli birşey olmadığını belirterek, üzerinde durmamamı tavsiyeyle yetindi.

Sonraları; 10.10.1993 günü telgraf ve mektupla aşağıdaki isimlere, metni aşağıda olan bir başvuru yaptım. Sıkıcı gelebilir ama, bilgi verdiğim yerler ve sonraları gelişen olaylar açısından önemlidir diye sıralıyorum. Mektupların tamamı "iadeli- taahhütlü" olduğundan hepsi de yerine ulaştı. Alındı belgeleri hâlâ yanımda.

Cumhuriyet Savcılığına YÜKSEKOVA, Valilik Makamına HAKKARİ, DEP İl Başkanlığına HAKKARİ, Emniyet Müdürlüğüne HAKKARİ, İnsan Hakları Derneğine HAKKARİ, İçişleri Bakanlığına, Cumhurbaşkanlığına, Başbakanlık Makamına, DEP Genel Başkanlığına, SHP Genel Başkanlığına, CHP Genel Başkanlığına, ANAP Genel Başkanlığına, DYP Genel Başkanlığına, RP Genel Başkanlığına, İP Genel Başkanlığına, Türkiye Barolar Birliği Genel Başkanlığına, İnsan Hakları Derneği Genel Başkanlığına, TBMM Başkanlığına, ANAP Konya Milletvekili Mehmet Keçeciler, Balıkesir Milletvekili Ömer Lütfü Coşkun, RP Van Milletvekili Fetullah Erbaş, Anayasa Mahkemesi Başkanlığına, Sabah Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni ZAFER MUTLU, Aydınlık Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni FERİT İLSEVER, Günaydın Gazetesi Genel Yayın Müdürü KORHAN DÜZGÜN, Tercüman Gazetesi Genel Yayın Müdürü NAZİF OKUMUŞ, Gündem Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni GURBETELLİ ERSÖZ, Milliyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni UMUR TALU, Cumhuriyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni ÖZGEN ACAR, Hürriyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni ERTUĞRUL ÖZKÖK, Türkiye Gazetesi Genel Yayın Müdürü KENAN AKIN, Zaman Gazetesi Genel Müdürü İLHAN İŞBİLEN, Hakkari Milletvekili ESAT CANAN, Tunceli Milletvekili KAMER GENÇ.

Tüm bu kurum ve şahıslara yazdığım yazı da aynen şöyle:

28.08.1993 günü evimde bulunmadığım bir sırada, saat 18-19.00 aralarında bana ait evimin bahçe duvarı, panzerlerle gelen güvenlik güçleri tarafından, enine boyuna ölçülmüş, tüm bahçemde kamera çekimi yapılmıştır. Hatta aynı konu aynı gün

ve saatlerde SHP Tunceli Milletvekili Kamer Genç tarafından, Hakkari Valisi Cemalettin Sevim'e telefonla (Diyarbakır'dan) bildirilmiştir. Yöremizde gelişen olaylar nedeniyle bir Belediye Başkanının evinin bu şekilde tesbit edilmesi, can güvenliğim açısından beni kuşkuya düşürmüştür. Bu konuda ileride şahsıma, aileme ve meskenime olabilecek herhangi bir saldırı konusunda hassasiyetinizi bekler, saygılar sunarım. 10.10.1993.

Nejdet BULDAN
Yüksekova Belediye Başkanı

Bu başvuru ve bilgilendirmeye ilişkin herhangi bir cevap almadım. Sadece Başbakanlık Müsteşarlığı'ndan gelen bir yazıda, dilekçeme ilgi tutularak konunun İçişleri Bakanlığına bildirildiği belirtiliyordu. Bir de *Hürriyet* gazetesinden Emin Çölaşan'a gönderdiğim bilgilendirme kağıdının boşluğuna el yazımla şöyle bir not düşmüştüm:

"Yoksa bu da sizin topyekun imha politikanızın bir gereği midir?"

Çünkü hazret, o zamanlar kendi köşesinde, güya Güneydoğu'da görev yapan bir subayın mektubunu yayınlamıştı. Mektupta *"Kürt sorununun ancak topyekun imha ile halledileceğini"* falan yazmıştı. Sanırım aslında bir subayın önerisi olarak sunulan "çare" adı geçenin kendi görüşüydü. Zaten sonraları ortaya attığı öneriler ve görüşlerle, sizin şehadetinize olan sevinci de bunu doğruluyor.

Neyse. Zaten başvurulardan bir sonuç almamızı beklemiyorduk. Sadece belli bir kesimin ilgisini çekmek dışında. TC. de bu ilgisini hiçbir zaman esirgemedi.

Aynı yıl iyice azdıkları yıldı. Bazen bombalar, tanklar, otomatik silahlarla ilçeyi tarıyorlardı. Saatlerce. Ertesi gün neden yaptınız diye sorulduğunda, cevapları hep aynı idi. Teröristler saldırdı. Çatışma oldu, diyorlardı. Her evden kurşun atılmadığına göre, çatışma belli noktalarda olur (ki çatışma falan yoktu), neden tüm ilçeyi tarıyorsunuz? diye sorulduğunda gene cevapları hazırdı: *"Onu gidin teröristlere sorun. Bize ateş etmesinler. Biz de ilçenizi taramayalım"* diyorlardı dobra-dobra.

Sonra 20.12.1993 günü evi yine aramışlar. Ankara'daydım. Sanırım heyet olarak Avrupa'ya gitme hazırlığımız vardı. Bahçenin içinde, kapının önünde nöbet tutan iki kişiyi silahlarıyla beraber yakalamışlardı. Ardından eve girip arama yapmışlar. Ruhsatlı tabancamı ve senin adına kayıtlı, biri otomatik, diğeri normal iki av tüfeğini alıp gitmişler. Nöbetçileri hemen tutukladılar. Sonraları tüm müracaatlarıma karşın tabancamı iade etmediler. Otomatik av tüfeğini ise (ki çok pahalı bir silahtı) kırıp eve göndermişlerdi. Taciz etmek, bezdirmek, kendilerine yalvartmak için hepsi el birliğiyle elinden geleni yapıyordu. Ama benim de kendime verdiğim bir söz vardı: Yalvarmayacak, taviz vermeyecektim. Her seferinde cevaplarını önceden bildiğim sorular soruyor, müracaatlar yapıyordum.

Ama, zaman-zaman bunalıma girmiyor değildim. Şahsımla ilgili değildi. Ailemle ilgili değildi sıkıntılarım. İlçe halkı adına üzülüyordum. Çünkü her seferinde halka büyük zararlar ve tedirginlikler veriyorlardı. Benim yüzümden yapıldığını sık-sık söylüyorlardı halka. Duyuyor, hissediyordum. Tüm Kürdistan'a yönelik olmasına karşın, uygulamalardan ötürü halka karşı bazen suçluluk duyuyordum. Ama ne yalan söyleyeyim? Tek-tük korkaklar ve işbirlikçiler dışında, tüm halk sürekli destek verdi bana. Bir güne bir gün ne bir sitemlerini duydum. Ne de şikayetlerini. Çok büyük işbirlikçilerin, tüm kışkırtmalarına karşın.

Hemen şunu tekrar belirtmekte yarar var. Zaten halk bilinçlenmiş, politize olmuştu. Her evden ya bir gerilla, ya bir tutuklu veya işkence gören birileri vardı. Devlete karşı olan nefretleri ve kinlerinin boyutu beni de aşmıştı. Hatta 93 yazından itibaren, ertesi yıl aday olmayacağımı ilan ettiğimde büyük tepki aldım. Guruplar halinde insanlar bazen ağlayarak, bazen de resmen bana kızarak bu kararımdan vazgeçmem için her türlü yolu denemeye başladılar. Nitekim 94 Martında yapılan Yerel Seçimlerde, oradan çok uzakta olmamıza karşın, yüzde altmışlık protesto oyları, seçimi kazandığını sanan zavallının bin iki yüz oy alması (oyların toplamı on bin üçyüz idi) halkın ne düşündüğünün açıkça ispatıydı.

Sizin şehadetinizden sonra, çok şey söyledik, gücümüz oranında. Bilgimiz oranında. Her söylediğimizden ötürü İstanbul

DGM tarafından dava açıldı. İstersen, olaydan sonra *Özgür Ülke*'nin benimle yaptığı söyleşiyi tekrar edeyim burada. Oldukça uzun. Tam sayfa olmak üzere üç gün yayınlandı. *Özgür Ülke* 30, 31 Ağustos, 1 Eylül. 1994

– 1989 yılında Yüksekova Belediye Başkanı olmuştunuz. Bir Belediye Başkanı olarak, devlet işleyişini daha yakından izleme olanağı bulmuşsunuzdur. O dönemdeki mekanizmanın işleyişini anlatır mısınız?

Yörede olan olaylarda aileden birilerinin alınması gibi genel bir politika izlendi. Cezaevinden çıktıktan sonra da. 1989 yılındaki seçimlerde vatandaşın yoğun talebiyle de Belediye Başkanlığına aday oldum ve kazandım. Yani Belediye Başkanlığına aday olma meselesi de, tamamıyla Yüksekova halkının kendi taleplerinden olan bir şeydi. Rakibim, 26 yıldır orada Belediye Başkanlığı yapan, ailesinden milletvekili çıkaran Mustafa Zeydan'dı. 1989 yılında ben, Belediye Başkanı olduktan sonra da, o günkü resmi ağızlar, *"vatan bir evladını kaybetmiştir. Yüksekova Belediyesi teröristlerin eline düşmüştür"* gibi hâlâ kulaklarımızda çınlayan değerlendirmeler yapmışlardır.

Çok ilginçtir, sürekli olarak yazışmalardan, bürokratik kesimlerdeki görüşmelerimize kadar, ideolojik olarak vatandaşa hizmet alanında yaptığım çabalarda önüme engel çıkarıldı. Beş yıllık sürede. Bir ilginç yanını daha söyleyeyim, 1991 yılından başlayarak beni alamıyorlardı içeriye. Bir Belediye Başkanını içeriye alabilecek kadar, maddi delil olmadığı için ailemden 13 kişiyi sürekli olarak işkenceye götürdüler, tutuklayıp Diyarbakır'a gönderdiler. Tahliye olduklarında, tekrar tutuklayıp gönderdiler.

1992 Newroz'uyla Yüksekova halkına topyekun imhaya yönelik saldırılar oldu. Bu, 1992 Newroz'unda başlamakla birlikte, öyle bir boyuta geldi ki, 1993 yılında artık Yüksekova, on günde bir bombalanmaya başladı. İşyerleri tahrip edilmeye başlandı, faili belli, kimin götürdüğü belli cinayetler, öldürmeler başladı. İşyerlerinin yağmalanması, insanların öldürülmesi başladı. 1993 yılının 10'uncu ayında, benim oturduğum odanın altına da gece saat 01.00 sıralarında bir bomba yerleştirerek, Belediye binasını da tahrip ettiler. Aradan 5-10 dakika geçtikten sonra -çünkü belediyenin santıralı çalışır vaziyette değildi- telefon açtılar. Açan,

Belediye personeli değildi. Evimi arayan bazı kişiler, işte *"Belediye yanıyor, belediye bombalandı, bakmayacak mısınız"* gibi sözlerle beni o saatlerde dışarıya çekmeye çalıştılar.

1992 yılında biz kendi aramızda yörede, 40'a varan Belediye Başkanlarına çağrılarda bulunduk. Bu arkadaşlarımıza, Belediye Başkanı olarak zulme karşı çıkma teklifini getiriyorduk. Sürekli olarak meslekdaşlarımıza -Kürttüler hepsi de- ilçeler bombalanıyor, insanlar öldürülüyor, haksız yere birsürü uygulamalar var. Belediye Başkanı olarak, bizim rutin işleri yapmak değil artık, Kürt halkının haklarının savunuculuğunu yapmak gibi büyük bir sorumluluk altında olduğumuzu söylüyorduk. Ne var ki, bizim bu çağrılarımız, çok iyi niyetle bize destek veren arkadaşlarımız olmasına karşın, fazla rağbet görmedi.

Belediye Başkanı durumundaki arkadaşlar, o zamana göre söylüyorum, kendi beldelerindeki il, ilçe, belde farketmez, devletin üst düzey yetkililerinden korkuyorlardı.

Yani *"Ben ilçeme dönersem jandarma binbaşısına ne derim"* gibi bir hesap içerisinde oluyorlardı. Bu nedenle, ozamanki girişimlerimiz pek yeterli olmadı. Sanırım 1993'ün Temmuz ayı olsa gerek, DEP'in yaptığı bir çağrıya uyarak geniş bir toplantıda, DEP'e 14 arkadaş geçtik. Demokrasi Partisi'ne geçişle ilgili yaptığımız toplantı, bir siyasi partinin toplantısıydı. Siyasi partinin toplantısını polisin izleme ve dinleme olanağı olmaması gerekir. Yani, Türkiye'de hiçbir yerde bu yoktur. Bizim toplantı salonumuza yerleştirilen teypler vasıtasıyla bütün konuştuklarımız, aradan bir buçuk- iki ay geçtikten sonra Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin açtığı davada, karşımıza suç unsuru olarak geldi.

Tabii DGM, o zaman için 17-18 Belediye Başkanını çağırdı, aralarından biri de bendim. İfadelerimizi aldılar. Bundan birkaç gün önce bir haber geldi. Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi, 17 kişilik guruptan 6'sını, biri de ben olmak üzere yeniden ifade vermeye çağırıyor. Hatta bazı yerlere, bazı DGM'lere ve Cumhuriyet Savcılıklarına talimatla ifadelerimizin alınması için yazı yazılmış. Ben bunu şuna bağlıyorum: DEP'e yönelik kapatma davasında yavaş yavaş açılma, yargılama döneminin başlaması itibarıyla bizi de oraya katmaya çalışacaklar.

– Tutuklamaya yönelik mi?

Olabilir de. Bugün artık. Sayın... Sayın demeyeceğim geri alıyorum. Nusret Demiral'ın ne yapacağı belli olmaz. DEP'e geçişle birlikte tehdit telefonları ve mektupları oldukça yoğunlaşmaya başladı. Daha önce bizim yöremizde, insanların tehdit edilmesi olayı diye birşey yoktu. Böyle olay yoktu. Ama bununla birlikte biz de o konuda bir çığır açmış olduk.

Biz elimizden geldiği, dilimiz döndüğü kadar bunları anlatmaya çalıştık. Ben bir ara yurt dışında iken, döndüğümde şunu gördüm: Belediyede çalışan personelimin çoğu içeriye alınmış. Personel de Belediye Başkanlığım döneminde çok eziyet çekti. 164 kişiye yakın Belediye Personeli, polisin işkencesinden geçmek durumunda kaldı. Ben yurtdışındayken bir personelimin, evini terk ettiğini söylediler. Ailesini araştırdım. Çocuk işçi. Yok, dediler. Onunla ilgili bazı işlemler yapmam gerekiyordu. Sonunda ailesi saklı-gizli bir şekilde bir mektup getirdi. Çocuğun yazdığı şu: "Adım-soyadım şu. İçme sularında sigortalı işçi olarak çalışıyorum. Siz yokken beni Komando Taburuna götürdüler. Dört tane subay. Bana dediler ki, biz TİT mensubuyuz. Türk İntikam Tugayı mensubuyuz. Sen Belediye personeli içerisinde kendini Nejdet Buldan'a en çok yakın hissedenlerden birisin. Bundan sonra bize çalışacaksın. Korumalığına kadar gireceksin. Ve bu adam nerelere gider. Örneğin Şemdinli tarafına, Hakkari, Van tarafına, Esendere tarafına, ilçeden ayrılmadan önce bize, en az bir saat önce haber vereceksin. Ankara'ya gideceği zaman da bir gün öncesinden haber vereceksin. Nerede kalıyorsa bize bildireceksin. Ve sen bunu kabul etmek zorundasın. Sana on gün müsaade. Bunu kendisine anlattığın taktirde seni öldüreceğiz. Bizim önerimizi kabul etmediğin taktirde de seni öldüreceğiz. Başka bir çıkar yolu yok."

Çocuk düşünmüş, taşınmış bir mektupla, böyle bir ihanet içerisine giremeyeceğini ve bu nedenle Türkiye'yi terk ettiğini, eşi ve iki çocuğuyla İran'a gittiğini beyan ediyordu. Ve gerçekten de o çocuk şimdi İran'da.

– O olaydan sonra görüşmeniz oldu mu?

Evet bir iki defa telefonla görüştüm. Ardından başka tehditler de duyuyorduk. Resmen benim ve Savaş'ın öldürüleceği konusunda bir sürü duyum geliyordu. Biz sürekli olarak telefonları-

mızın dinlendiğini çok iyi biliyorduk. Hatta cenazelerimizi alırken bile gittiğimiz Düzce'de, Yığılca'da, cenazelerimizi ilk kez göreceğiz, bir sürü insan gitmişiz oraya, tek-tek bizimle gelen herkesin plakaları alındı. Cenazeleri hastahaneye getirdik, morgta kaldı bir gece. Sabah oraya gelen tüm araçların plakaları alındı. Bizim bu konuda yaptığımız tesbitlerimiz de var. Plakaları alanları, o alana yerleştirdiğimiz kamera vasıtasıyla biz de görüntüledik. Ve cenaze anında da bize çıkarılan zorluklar, yani üç kişinin birlikte toprağa verilmesinden duyulacak infiale bile tahammülü olmayan bir zihniyet, bir sürü güçlük çıkardı. Hatta toprağa verilinceye kadar bizim güvenliğimizi korudular, diyelim.

TİT İMZALI BİLDİRİLERİ ALİ KİRAZ DAĞITTI

Ben bütün bunların altında yatan birkaç isim vermeden geçemeyeceğim. Kesinlikle vermek durumundayım. 1992 Ağustos ayında Yüksekova'dan ayrılan, *o zamanki Sınır Jandarma Tabur Komutanı binbaşı Ali Kiraz, İlçe Jandarma Bölük Komutanı Yüzbaşı Fahri Cici, Yüksekova Kaymakamı Turgut Serimer, bu dönemlerde Hakkari İl Jandarma Alay Komutanlığı yapan soyadını bilemediğim Fahrettin albay ve JİTEM mensubu olduğunu hiçbir yerde saklamayan Bünyamin binbaşı, 1991 yılında Yüksekova'dan ayrılan, o zamanki üsteğmen şimdi sanırım yüzbaşı olması lazım. Eruh'ta görev yapıyor. Hüseyin Kurtoğlu.* Bizim köyde görev yapıyordu.

Ben neden bu isimleri saydım? Bunların Yüksekova'da görev yaptıkları sürece, sürekli olarak benim öldürülmemle ilgili tehditleri vardı, insanları kazanmaya çalışmaları vardı. Tabii ki benim şahsımda da Yüksekova'yı cezalandırmaları vardı. Özellikle bu isimleri veriyorum. Bunlar, *"biz gittik ama Yüksekova'ya hiçbirşey yapamadık. Çünkü yapabilseydik, hiç olmazsa bir Buldan'ı öldürmemiz gerekirdi"* diye söyleniyorlardı.

Bu insanlardan, bu insanların aldığı ve tuttuğu raporlardan, bu insanların yaptığı çalışmalardan hareket etttiğimiz zaman Savaş'ın öldürülmesi olayının nereye dayandığını çok iyi biliyoruz. Ve TİT imzalı bildiriler, Yüksekova sokaklarına ilk olarak Ali Kiraz tarafından çakıldı. İlk uygulamalar onun döneminde başladı. Ve her olayın arkasında, her çarşının tahrip edilmesi, evlerin bombalanması, dükkanların yağmalanması olayının sabahında, çarşıda bu TİT imzalı bildiriler vardı. Bu büyük bir organizas-

yondur. Sürekli söylediğimiz budur. Ben daha önce söylediklerimi tekrar etmek istemiyorum ama, temel burdan kaynaklanıyor.

– Size yönelik bir suikast oldu mu?

Hayır. Sadece bir keresinde ben yoktum. Diyarbakır'a SHP'nin bölge toplantısına gitmiştim. Telefonla, evin etrafındaki bahçe duvarının ölçüldüğünü ve kameraya alındığını söylüyorlardı. Ailem bunu telefonla bildirdi. Bunun inkara gelir tarafı yok. Kimse de inkâr etmedi. Ardından iki kez evim arandı.

Birinde ben evdeydim. Kendilerinde arama emri olmadığı için, eve sokmayacağımı söyledim. Fakat sohbet sırasında dediler ki, *"Biz de zaten yaptığımız hatayı söylemiyoruz. Bize verilen emrin hata olduğunu kabul ediyoruz. Eğer izin verirseniz sadece salona girip-çıkalım. Biz arama yapmayacağız"* o şekilde dışarı çıktılar.

Yine Yükskova'da olmadığım bir gün. Ankara'daydım. 1993'ün sonlarıydı. Bu kez evimi yine bastılar. Ruhsatlı, yani 6136 sayılı Yasaya göre, Türkiye'nin her tarafında taşıyabileceğim ruhsata sahip tabancamı da alıp götürdüler. Olağanüstü Bölge yasasına göre ruhsatlı Kaleşnikov marka silahımı da aldılar ve ondan da haber yok. Baskın sırasında korumalarım vardı. Tabii onların silahları ruhsatsızdı. Onları da yakaladılar. Şimdi, her olaydan sonra diyorlardı ki, işte örneğin evden iki korumayı aldık. Geriye kaldı üç kişi, onları da silahsızlandırırsak, O'nun ifadesini alacağız bundan sonra. Yani, "ifadesini alacağız" derken, Nejdet Buldan'ı öldüreceğiz diyorlar. O üç kişiyi aldıktan sonra, bu kez ben, etrafıma 13 kişiyi daha topladım ve hepsi de silahlıydı.

– İfadesini alacağız lafını kim söylüyor?

Korumaları yakalayan polislerin, onların yanında söylediği laftır.

1994 yılı başalarında, tabi bunu inkar ederler ama, dosyalarda mevcutur. Olağanüstü Hal Valiliği'nden kaymakamlığa bir fax emri gelmiş. Faxta, "PKK'nin son günlerde, şuraya buraya bir sürü eylemler yapacağı aldığımız haberler içerisindedir, bunlarla birlikte Yüksekova, Şemdinli, Hakkari Belediye Başkanlarına suikast yapılacağı aldığımız duyumlar arasındadır. Önlem alınması..." diyor. Böyle bir durumda Kaymakamlığın, mutlaka ben-

den koruma isteyip istemediğimi sorması gerekir. Bu yazı mevcut orada. Yani, Yüksekova'da imha etseler dahi, OHAL Valiliğinde var. Bana en ufak birşey sormadılar. Ben, bunu gayriresmi öğrendim. Bana oradaki bir dostum, faxı size okuduğum şekliyle gösterdi. Emniyet Amiri, Kaymakam Mehmet Atasay'a der ki, "Efendim biz bunu Belediye Başkanına götürelim veya konuyu ona açalım, hiç olmazsa koruma ister mi?" Kaymakam güler, Emniyet müdürüne derki "Biliyorsun Müdür bey, sen de biliyorsun ki, PKK Belediye Başkanını öldürmez, öldürecek olanlar bellidir."

Bu ne hikmetse, yine oradan bir dostumun bana verdiği bir fax emrini daha okudum. Bunların fotokopilerini çekme imkanını bana vermedi. Çünkü, bunu bana gösteren insanın hayatı kayabilirdi, öldürülebilirdi de. Vatan hainliğiyle suçlanıp, görevinden de olabilirdi. Sözünü ettiğim uzun yıllar devlete çalışmış biridir. Hakkari Tugay Komutanlığından, yeni ismiyle Asayiş Komutanlığı'ndan bir fax emri. Bir sürü isim sayıyor, bunların işte "PKK'ya yardım mahiyetinde uyuşturucu kaçakçılığı yaptığı..." 24 tane de isim sayıyor. "Bunların da Belediye Başkanı Nejdet Buldan'ın başkanlığında, PKK'nin Yüksekova birimini oluşturdukları...." Hatta tarih de veriyor, 10 ve 12'inci aylara ait olmak üzere. Diyor ki: "10'uncu ayda işte şu gün, 12'inci ayda şu gün Belediye Başkanı'nın telefonla İran'daki PKK temsilcisiyle görüştüğü. Bu insanların yakalanmamasını, polis kuvvetlerinin basiretsizliğine yorumluyoruz, gereğinin yapılması rica olunur."

Hakkari Asayiş Komutanlığında, Tuğgeneral rütbesinde bir insan bunları yazıyor. Orada adı geçen ve benim aklımda kalanların tümü yakalandı. Çoğu da personelimdi. Aklanan var, cezaevine giren var, işkence gören var, bir sürü isim. Ama içlerinden 2 tanesi de öldürüldü.

– Kimler öldürüldü, hatırlıyor musunuz?

Mehmet Yaşar ve Zeki Yılmaz. Memet Yaşar, Yusuf Bartın adında bir akrabasının evinden gece alınıyor. Panzerle, minibüs dolusu polislerle alınıp götürülüyor, şu ana kadar yok. Aradan 5 ay gibi bir zaman geçti, cesedi hâlâ ortada yok.

Zeki Yılmaz da, Mehmet Yaşar öldürüldükten önce miydi sonra mıydı tam olarak hatırlamıyorum, sabahleyin saat 08.

00'de dükkanının kepenklerini açarken -birini açıyor, diğerini açmaya fırsat bulamadan- dükkanın önüne gelen polis minübüsü tarafından alınıyor. Aradan dört gün geçtikten sonra, Yüksekova-Van karayolu üzerinde, vücudu delik deşik edilmiş bir şekilde bulunuyor.

Sonradan Savaş ve benimle tanışan, Terörle Mücadele Şubesi'nden bir memur, "O gün iyi kurtuldunuz" dedi Savaş'a. Bunu söyleyen de Terörle Mücadele Şubesinde görevli polis memuru.

– Kardeşinizin evine yapılan baskında, bildiğiniz gibi Leyla Zana ve eşi de bulunuyordu. Savaş Buldan, kamuoyuna ilk kez orada lanse edildi. Hem de çok belirgin bir şekilde. O süreci biraz anlatabilir misiniz?

Tabi şimdi, Savaş'ın evine bunu biz böyle biliyoruz. Biz böyle biliyoruz ama, belki de ispatı mümkün olmayan bir şey. Savaş'ın evine o zamanlar "infaz" için gitmişlerdi. Ama, hasbelkader bir milletvekilinin ve eşinin veyahut yakınlarının orada olması, o gün için o infazı erteletti. Ve her ne hikmetse, basının bütün şişirmeleri, televizyonuyla, gazetesiyle bütün şişirmelerinde "PKK hücre evi" olarak geçti. Birkaç milyarlık nakit paradan bahsedildi. Bir sürü silahtan bahsedildi. Savaş Buldan o gün için çok büyük bir sansasyon sonucu, belki İstanbul'da ilk kez o suçtan, biraz sonra adını getireceğim suçtan tutuklanmış oldu. O da Savaş Buldan'dı. "Evde sahte kimlik bulundurma" suçundan başka, ellerinde hiçbir delil yoktu. O kimlik de kullanılmamıştı. Ve o kadar sansasyona uğratıldı ki, o kadar büyütüldü ki olay, o zamanki DGM, "sahte kimlik bulundurma" suçundan Savaş'ı tutuklamak zorunda kaldı. 6 gün cezaevinde kaldı, itirazla tahliye oldu. Sonra da beraat etti.

Tabii bu olayın verdiği bir büyütme, şişirme var. Birincisi bu. İkincisi, Türkiye Cumhuriyeti'nin güvenlik kuvvetlerine göre, Kürdistan'da görev yapan görevlilere göre, devletin yetkililerine göre, "vatan haini", ihbarcı olmanın "vatanperverlik" olduğu bir yerde, tabii ki Buldan soyadlı her kişi hakkında ilginç raporlar yazılıyor. Ve bunların içerisinde ailenin finans kaynağı Savaş olduğu için, o yönüyle çökertmeye gittiler.

En önemlisi, kasım ayında Başbakan'ın bizzat kendi ağzıyla "PKK'ya yardımcı olan Kürt işadamlarının listesi elimizde" be-

yanatı bugünkü neticeyi getiriyor. Bunlardan hesap sorulacaktır sözü ve beyanatı bugünkü neticeyi getiriyor. O kadar çok maksatlı oluyor ki. Düşünün, hiçbir açıklama yapılmamış net, yetkili hiç kimse ailesinden, ailelerinden de hiç kimse açıklama yapmamış, hiçbir bulgudan bahsedilmiyor, mehmetçik basın, bir sürü alternatif koyuyor ortaya. Yok efendim mafya hesaplaşması diyor. Bunlar, hep maksatlı olarak ortaya atılmış varsayımlar. Yok, Behcet Cantürk'ün ölümünden sorumlu tutulmuş diyor. Hatta o kadar ileri gittiler ki, Behcet Cantürk'ün ölümünden sonra, Savaş'ın gözaltına alındığını dahi yazan gazeteler oldu. Ne hikmetse, Savaş Buldan böyle bir olaydan ötürü gözaltına alınmış değil. Cantürk ailesi ile aramızda boyalı basının çıkarmaya çalıştığı husumetin "H" harfi bile yok. Behçet'in vurulması olayında kardeşim başsağlığına gitmiş, evinden ayrılmamış, sürekli onlarla beraber. Benim kardeşlerimin öldürüldüğü günlerde de sürekli olarak Behcet'in bütün ailesi, kadın, çoluk, çocuk, erkek 10 gün kadar buradan çıkmadı. Ben hep bunu vurgulamaya çalışıyorum. Bizim törelerimize göre aileler düşman iseler eğer, birbirleriyle oturup konuşmazlar, birbirlerinin evlerine gitmezler. Özellikle kan dökülmüşse, Behcet gibi birini öldürtmüşse, Savaş gibi birini öldürtmüşse....

Bu insanların merhabalaşması yahutta konuşması için çok büyük bir engeldir. Bizim törelerimize göre, eğer ortada öyle bir olay varsa, çok daha bağımsız, çok daha tarafsız ve bizim de saygı duyduğumuz, çeşitli insan ve ailelerin devreye girip, önce bizi barıştırmaları gerekir. Ama sutar (soytarı) gibi, ben ona Star'da demiyorum, sutar diyorum, Kürtçe'de soytarı demektir, soytarı gibi bir televizyon, *Hürriyet* gibi bir gazete sürekli olarak bunu, bu şekilde işlemeye çalıştı. Ben bunların kimin borazanı olduğunu çok iyi biliyorum. Bunu Türkiye'de bilmeyen yoktur ki. Çok ilginç bir şey daha, bunu her yerde söyledim, kardeşlerimin üzerinden çıkan elbiselerin tamamı İtalyan malı. Buna dayanarak otopsi raporunda bunlar geçer. Otopsi raporları bizim elimize geçmemiş, hiçkimsenin eline geçmemiş, buna dayanarak gene aynı Sutar televizyon, gene aynı *Hürriyet* bilmem ne gazetesi, bu kez İtalya mafyasının işi olduğunu söylüyor. El altından bunlara otopsi raporunun ne olduğu da iletiliyor. Ben ise olaydan

10 gün sonra otopsi raporlarını, o da özel girişimlerimle elde edebildim. Yoksa halen resmen bize verilmiş değil.

– "Cinayet İtalyan mafyasının işi" senaryosu elbiselerden mi çıktı?

Tabii. Otopsi raporları elimize geçmeden 3-4 gün önce *Hürriyet* gazetesi, "Olay italyan mafyasının işi" diye yazdı. O kadar biribiriyle çelişen haber veriyor ki bir gün öncesinden bir haber vardı birinci sayfada bir silah markası. Uzi mi ne? Onu göstererek diyor ki, "aynı silah". Düşünün, bir gün önce Savaş Buldan, Behcet Cantürk'ün öldürülmesi olayına karışmıştı. Ertesi gün diyor ki, aynı silah. Şimdi *Hürriyet*'e göre bizim bir mantık yürütmemiz gerek. Demek ki, Savaş Buldan o silahla önce gitti, Behçet'i öldürdü. Ondan sonra Savaş geldi düşündü taşındı, kendi arkadaşlarını götürdü, öldürüp kendisi de intihar etti.

Tabii ki bunlar hep devletin, olaya sessiz kalışından, suçluluk psikolojisinden kaynaklanan olaylar. Yine *Hürriyet* gazetesinde o haberlerin yayınlandığı günlerde, Çiller'e gazeteciler soruyor, diyor ki, "Siz PKK'ya yardım eden ve kendilerinden hesap sorulacak Kürt işadamları listesinden bahsetmiştiniz. Savaş Buldan'ın bu listede ismi var mı?" Başbakan'ın cevabı şu: "Elimizdeki listede bunun ismi yok." Bakın ne kadar saçma bir olay. Ne kadar komik bir şey. Yani biz insanları öldürmüyoruz, demiyor. Elimizde bir liste de yok demiyor. Diyor ki, elimizdeki listede bu isimler yok. Bu her şeyi ortaya çıkarıyor yani.

- Otopsi raporları, işte tehdit telefonları, mektupları, görgü tanıkları, hepsini bir araya getirdiğinizde belki de bir dosya oluştu.

Sadece, bundan tahminen on gün kadar önce, Bakırköy Cinayet Masası'ndan, daha doğrusu Bakırköy Emniyet Müdürlüğünden gelip, kardeşim Nihat, Adnan'ın kardeşi Atilla, Hacı'nın kardeşi Arif'i çağırmışlar. Bir sohbet yapmışlar. Sadece sormuşlar, "kimlerden şüpheleniyorsunuz" diye. Bu konunun dışında birşey yok. Hatta Adnan'ın kardeşi Gayrettepe'de bayağı sıkıştırılmış. "Nasıl devleti suçlarsınız, devleti töhmet altında bırakırsınız, siz nasıl bunu devlet yaptı dersiniz" gibi bir sürü de tehdit etmiş oradaki amir konumundaki adam.

- Burada sanırım üç tanık var. Biri kahya, biri gazino koru-

ması, biri de taksi şoförü. Bunlardan söz edebilir misiniz? Bunlarla ilgili ne tür bir işlem yapıldı?

İlk başta yaptığımız bir araştırma var. Cenazelerimizi defnettikten hemen sonra yaptığımız araştırma var. Hatta defnetmeden önce, cenazelerimizi biz Düzce'den aldığımız günün gecesi, yaptığımız araştırmada taksi şoförü, "Başlarında 40-45 yaşlarında, düz beyaz saçlı ve iyi giyimli birinden, eski kasa bir Mersedes taksi 300 tipi, siyah renkli bir mazda, bir de vişne çürüğü renkli bir spor Amerikan arabası"ndan bahsediyor. Üçünün de verdiği ifade ve tesbitleri aynı. İşte bunlar, biz polisiz, geriye kalan, yani başlarındaki insanın dışında kalan ekibin tamamının telsizli, ellerinde çıplak silahlı ve çelik yelekli olduklarını, onlara göre 8 kişi. Bu üç ifadeyi birden söylüyorum. Öldürülen üç kişi, gazino çıkışında beraber çıkıyorlar. Hemen sağ tarafta ufak bir girinti var. Kendilerini polis olarak tanıtan kişiler, onlara ellerini duvara dayamalarını söylüyorlar. Adnan'la Hacı, ben tabi orda kimseyi suçlamak için söylemiyorum, onların ifadelerine göre konuşuyorum. Çok böyle uyumlu bir şekilde davranıyorlar. Savaş bayağı direniyor, "kimsiniz, ben gelmiyorum" diye. Hatta bu kahyanın verdiği ifadede diyor ki "Savaş bağırdı, dedi ki, Adnan, bunlar bizi öldürmeye götürüyorlar."

Tabii yaka-paça, çok iri yarı olsa gerek, özellikle polis olduğunu söyleyen telsizli, silahlı ve çelik yelekli insanların karşısında üç kişi demekki, çok fazla veya hiç direnmemişler. Savaş'la Adnan aynı arabaya bindirilmiş. Hacı, bir başka arabaya bindirilmiş ve öylece götürülmüşler. Bu, bizim bildiğimiz tanıklar. O günden bu yana taksi şoförü ortada yok. Bir ara *Hürriyet* gazetesinde "sürpiriz tanık" diye çıktı. İşte, taksi şoförünün ifadesine başvurulmak üzere gözaltına alındığı falan diye söylendi, ama o günden beri şoför ortada yok. Tabii, en önemli tanık bütün kumarhanelerin dış kapısından, içerdeki en ücra köşeye kadar bir merkezi kayıt sistemi vardır. Yani, dış kapıdan itibaren bütün içerdeki en ufak harekete kadar her şeyi tesbit eden ve bunu videoya kaydeden bir merekezi yayın sistemi vardır.

Biz, Hakkari Milletvekili Esat Canan'ın yanına kardeşlerimi katarak, gönderttiğimde kumarhane müdürü, milletvekiline "kameralarımız on gündür bozuk" demiş. Bu mümkün değil. Kame-

ranın bozulduğu anda, kumarhane stop eder, oyun oynatmaz. Çok saçma bir mantık içerisinde açıklanıyor. Hiç kimse de böyle bir şeyin peşine düşmedi zaten. Zaten şu var, biz tanık şu, bu derken, sadece bunun sohbetini yapmış olmak için veya bazı konuların aklımız sıra aydınlanması için söylemeye çalışıyoruz, kafamızdaki bu soru işaretlerinin, cevaplarını almaya çalışıyoruz.

Ama o gün, TBMM'nin Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu'na aynısı söylenmiş. İHD'nin yaptığı toplantıya gittik, aynısını ben söyledim. Bununla ilgili kim, ne araştırma yaparsa yapsın, bir yerde bir duvara denk gelecek. Aşılmaz bir duvara denk gelecek.

- Bu devlet duvarı mı?

Evet. Bu duvar, *Behcet CANTÜRK*'ü öldüren, *Mecit BASKIN*'ı öldüren, *Namık ERDOĞAN*'ı öldüren, Avukat *EKİNCİ*'yi öldüren, *Vedat AYDIN*'ı öldüren, *Mehmet SİNCAR*'ı öldüren, *Musa ANTER*'i öldüren ve hâlâ, Kürdistan'ın en ufak biriminde onlarca insanı bir günde öldüren bir duvardır. Tetikçiler veya bu örgüt, bu gruh, bu cinayet şebekesinin devletin en etkin mercilerinde yetkili, geçiş üstünlüğüne haiz belgelere sahip, her türlü haberleşme imkanlarına sahip, cihaz sahibi. İçlerinde, hâlâ devlet memurluğu statüsünde bulunan insanlar olduğu, ama çoğunlukta da, vatanı kurtarmaya çalışan, devleti kurtarmaya çalışan, Karayalçın'ın tabiriyle, *"Demokrasinin sigortası"* durumunda olan Türkeş'in şu veya bu şekildeki yandaşlarıdır. Bunlar da devlettir.

– Namık Erdoğan'la akrabalığınız var mı?

Bizimle yoktur. Ailesinden kardeş gibi olduğum, çok yakın arkadaşım var. Aynı yerde büyüdük. Hatta Namık Erdoğan bizim köyümüzde doğmuştur. Hakkari'nin yetiştirdiği ender ve çok namuslu bir bürokrattı. Ailesi de izah etti zaten. Sağlık Bakanlığı içerisinde "ülkücü" kesime bazı darbeler, yasal bir şekilde ülkücü kesimin bazı çalışma alanlarını daralttığı için bu şekilde katledilmiştir. Benim ailesinden ve gazetelerden okuduğum budur.

Tabi benim bu konuya, yani *Namık Erdoğan*'ın ailesi varken, benim bu konu ile ilgili onun özel durumu ile ilgili bir yorum yapmam gerçekçi olmaz. Ama, benim çok iyi bildiğim bir şey

var. *Namık Erdoğan*, gerçekten Türkiye Cumhuriyeti devletinin bürokrasisi içerisinde, görevini hakkıyla yapmak gibi bir üne sahipti. Barışsever, insanları seven biriydi. Benim ailesinden aldığım intiba bu. Zaman zaman da olsa, karşılaşır, bir araya gelirdik. Hakkari halkı olarak çok sevdiğimiz biriydi. *Namık Erdoğan*'ın tek suçu, bir Kürt bürokrat olmaktır. İşini doğru bildiği yolda olduğunu bilen Kürt bürokrat olmak gibi, çok büyük bir suçu vardı.

- Kardeşinizin katillerinin bulunacağına inanıyor musunuz?

Şili gibi, Hitler Almanya'sı gibi, Nikaragua gibi, çeşitli ülkelerde rejimi kökten değiştirecek, yani çok belirli uygulamalardan sonra, belli bir yaşantıdan sonra, belli bir rejim pisliğinden sonra, rejimi kökten değiştirecek değişiklik Türkiye'de olursa katiller belki de tarihin herhangi bir yerine gömülü olarak ismen çağrılabilir. Kendimizin yaptığı bazı çalışmalar var.

- Namık Erdoğan'ın katledilmesinden sonra Hakkari'de özellikle korucu olan ailelerden de kısık bir tepkiler, çatlak sesler gelmeye başladı. Buradaki halkı etkiledi. Sizin bu yönde gözleminiz nedir?

Hayır. İçtenlikle söylemek gerekirse bazılarının sırf gazeteye çıkmak için yaptıkları bir şeydir. Bir jesttir. Eğer gerçekten öyle bir infial olsaydı, *Namık Erdoğan* bey, *Mustafa Zeydan* gibi bir korucubaşının akrabasıdır. Hatta, Hakkari il merkezindeki temel dayanaklarından biri de *Erdoğan* ailesidir. Bütün Hakkari'nin tek değil, korucubaşlığı müessesesinin başında Kürt halkını devlete kırdırma düşüncesinin mimarı, Mustafa Zeydan'dır. Öyle bir şey olsaydı, ilk infialin ondan gelmesi lazımdı.

- Çünkü olay gazetelere yansımasından sonra, koruculuğu bırakanlar oldu. Özellikle de Çukurca bölgesinde?

Ben *Namık Erdoğan*'ın öldürülmesiyle bir bağlantısı olduğunu sanmıyorum. Örneğin, *Savaş*'ların öldürülmesiyle birlikte de koruculuğu bırakanlar var. Ama biz bunu kayda değer bir şey olarak kabul etmiyoruz. Fert olarak tek tek öyle bir şeyin yapılması çözüm olmuyor.

-Kardeşinizin katledilmesinden sonra kaç kişi silah bıraktı?

Otuz dört kişi silah bıraktı. Ve hemen bunun akabinde de 2 si

diye tanımlanmasına karşıyım. Türkiye'nin tamamında bir savaş var. Ekonomik, sosyal, kültürel, silahlı, silahsız, oksijenden en maddi şeye kadar bugün kendini çok iyi hissettiriyor. Bugünkü ve dünkü gazetelerde okuduğumuz kadarıyla da bunun ne kadar doğru olduğu çıkıyor. Yani sırf Kürt sendikacı temsilci olduğu için, İzmir'de insanlar katlediliyor, artık her şey Kürdistan'da verilen Ulusal Kurtuluş Mücadelesine endeksleniyor, bunu kabul etmek gerekiyor. Ama Türkiye bunun altından kalkamayacaktır. Bu mümkün değil. Kendi kendini kandırmak gibi, kamuoyunu kandırmak gibi sürekli bir paranoya içerisinde olan bir TC var. Çok ilginçtir. Ben beş yıllık Belediye Başkanlığı dönemimde çok iyi biliyorum: *"Kaymakam Valiye yalan söyler, Vali Olağanüstü Valisine yalan söyler, Olağanüstü Hal Bölge Valisi Başbakan'a yalan söyler ve Başbakan bütün dünyaya yalan söyler"*

- Hakkari'de, Yüksekova'da olan bitenleri belgelemek, filme almak gibi bir fikriniz oldu mu?

Türkiye'nin tamamında, özellikle Kürdistan'da olan olayları belgeleyecek şekilde, yazamamak, görüntüleyememek gibi hepimizin bir zaafı var. Bu çok kötü bir şey. Zaman zaman benim de aklıma gelmiştir, günlük tutmak gibi. Yani, çok çarpıcı olurdu sanıyorum. Sadece adına ihmalkarlık demek gerekir. Yoksa Türkiye'deki, Yüksekova'da, Hakkari'deki bürokrasinin işleyişi açısından, bazı devlet görevlilerinin içinde bulundukları düşünce açısından, yaptıkları uygulamalar açısından ve halkın gördüğü eziyet açısından çok çarpıcı olurdu, ama çok güzel fırsatlar kaçırdığımı yavaş yavaş anlıyorum. Yani, bir panzerin MHP'nin iç hilalini takarak, çarşıda binlerce insanın gözü önünde tur atıp tekrar eski yerine gitmesi, mutlaka tesbit edilmesi gereken bir görüntüydü. Birilerinin mutlaka tesbit etmesi gerekirdi.

Her seferinde sabaha karşı 03.00'ten 04.00'ten sonra maskeli maskesiz, devletin güvenlik kuvvetlerinin, ağır silahlarla çarşıda çift sıra olup sokak aralarına dalarak, dükkanları taramaları, kapıları pencereleri kırmaları... Ölüm pahasına da olsa bazı insanlar bunları görüntüleyebilirlerdi. Çok rahat bir şekilde yapabilirlerdi. Ama, sadece yaşayan insanlar, herhangi bir yere belge taşıyabilecek veya bırakabilecek durumda değildir.

Ben Yüksekova'nın her bombalanışından sonrasını kameraya

alıyordum, fotoğraf çektiriyordum. Özellikle belediyeyi bombaladıklarında da aynısını yaptım. Elimdeki belgelerin bir gün değerli olup olmayacağını da bilemiyorum.

- Çocuklarınızı, çocuklar üzerindeki baskıları ve o koşulları anlatır mısınız?

Okulların bitimine 3-4 ay kala, ben çocuklarımı Yüksekova'dan çıkarmak zorunda kaldım. İlkokul beşe, üçüncü sınıfa giden var, lise bir, iki ve üçe giden var. Ve ne hikmetse bu yıl, beşinci sınıfı bitiren çocuk Özel Harekat Timleri tarafından aranıyor. *Dılşad Buldan.* Herhangi bir *Buldan* soyadlı geçti mi, *"Sen Dılşad Buldan'ı tanıyor musun, nerededir"* diye soruyorlar. 1982 doğumlu. Biz bu denli sorunlu yerdeydik. Akşam karanlık basmadan eve gitmek korkusu veya ölmenin korkusu yaşanıyordu. Evin etrafında önlem almak, gelen her telefon, evin etrafında olacak her çıtırtı veya Yüksekova'nın herhangi bir tarafından gelecek bir silah sesi karşısında, duyarlı olmak... Ya da acaba bana sıra ne zaman gelecek, gibi bir korku yaşamak... İnsanların çok olumlu bazı davranışlarda bulunmasına engeldir. Bu bir itiraftır yani.

Lise'de okuyan çocuklarımız var. Bir bakıyorsunuz, bir telefon. Lise birdeki çocuk ile ilgili.... *"Vallahi, çocuk ilçe jandarmaya veya emniyete götürüldü"* gidiyorsun, mecbursun, ilgileniyorsun, babasın yani, herkesle ilgilenmek gerekir, ama baba olunca biraz daha gitme cesareti görüyorsunuz kendinizde. Gidiyorsunuz, onlar da katıla katıla gülerek, ifadenizi alıyor. Çünkü yaptıkları soruşturmaya kendileri de gülüyorlar *"Efendim sen 3 ay PKK kamplarında kalmışsın."* Çocuk da soruyor *"Ne zaman"* diye. İşte, örneğin Ocak 1'le, Mart arası. Çocuk da, *"Bir de okula sorun, ben okula devam ediyorum, devamsızlıktan sınıfta kalmam gerekiyor. Böyle bir şey yok mu? Böyle bir uygulama yok mu"* diye soruyor. Yani, bu koşullarda yaşayabildik.

Belediye Başkanı da olsanız, esas vatandaşa hizmet amacıyla geliyorsunuz, ama vatandaşın insanlık haklarını savunmak gibi bir kaygının içerisindesiniz. Kendinizi savunamıyorsunuz ki, vatandaşı savunasınız. Ama o konuda vicdanen müsterih bıraktım görevimi.

Yüksekova gibi bir yerde bütün dayatmalara, baskılara, zor-

lamalara karşı ulaşabildiğim kadarıyla -ki, her yere ulaşmışımdır, yayınlanmıştır veya yayınlanmamıştır o benim sorunum değildir- ama, Yüksekova'ya reva görülen uygulamalar hakkında, elimden geldiği kadarıyla bir kamuoyu oluşturmaya çalıştım.

Onun bedeli çok güzel bir şey. Seçimler yapılıyor. Ben yokum, aday değilim, hiçkimseye bunu veya şunu yapın dememişim. On bin seçmenin içerisinden beşbin altıyüz protesto oyu çıkıyor. Güzel bir şey. Yüzde 13'le- 14'le Belediye Başkanı seçiliyor.

- Yeniden kardeşiniz Savaş'a dönelim. Bize Savaş'ı anlatır mısınız? Nasıl biriydi?

Kendimi bildim bileli bu insan bana saygıda kusur etmedi. Benden büyük abilerim vardı. Babam da vardı. Savaş, gerçekten ailenin en iyisiydi. Ama, seçip götürürken, tabii O'nu götürüyorlar. O'nu götürüyorlar ki *Savaş*'tan sonra aile bitsin diye. *Mecit Baskın*'ı götürdüler -bütün *Baskın* ailesi bizim yeğenlerimiz oluyor, tanıyoruz.- *Baskın* ailesinde *Mecit*'in dışında kimse yoktu. *Namık Erdoğan*'ın dışında kimse yoktu, *Behcet Cantük*'ün dışında da kimse yoktu. Yani iyisiyle kötüsüyle, günahıyla sevabıyla ama bir tek *Behcet* vardı. Başka da kimse yoktu. Bütün *Yıldırım*'larda bir tek *Adnan* vardı. Bütün *Karay*'larda *Hacı*. Yani, ben biraz da şuna getireceğim. Bizde bir inancın söylettiği bir durum da bu. En iyisi, hiç ölmesini istemediğiniz insanlar, öldürülüyor. Bu cinayet yönetimi de, cinayet rejimi de, çok iyi seçiyor. Ben ona hayret ediyorum. Evet, insanların öldürülmesinde yaptıkları seçim kadar, ekonomik önlemlerde, Türkiye'nin kalkınmasında seçim yapabilselerdi, Türkiye dünyada bir numaralı ülke olurdu. Gerçekten çok iyi seçim yapıyorlar.

Maddiyatların üzerine hayal kuranlar çok. Bu olacaktır, göreceksiniz. *Adnan*'ın ailesinde de olacak, *Behcet*'in ailesinde belki olmuştur bile. En büyük korkum ve bütün çırpınmam da olayın olduğu günden bu yana, yaptığım bütün telkinlerde, her ne kadar böyle bir şeye itimat ederlerse, ailelerin, bu denli sevilen insanları, öldürülmeye değer bulunan bu kadar büyük insanların, hiç olmazsa kemiklerinin sızlamaması için böyle bir oyuna, böyle bir zaafa hiç kimsenin kapılmaması... Benim tek derdim bu. Esas o zaman ölmüş olurlar. Ben şimdiye kadar hiçbirine, *Adnan*'a

"Rahmetlik Adnan" demiyorum, *Savaş*'a *"Rahmetli Savaş"* demiyorum, *Hacı*'ya demiyorum. Devlet tarafından kim öldürülürse, ben rahmetli demiyorum. Onlar ölmemiştir. Onlar, ancak kendilerine ihanet edildiği zaman ölürler.

-Peki, Kürt işadamlarına yönelik saldırılardan sonra ERNK'nin yaptığı bir açıklama var. Misilleme yapacağız kararı. Bu kararı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Aslında şu var. Kana kan prensibi iyi bir şey değildir. Ama nasıl anlatayım, düşmanın size kaleşnikovla yöneldiği bir anda, sizin çiçekle gitmeniz olayı da çok fazla mantıksız bir şeydir. *Vedat Aydın* katledildi ve bir daha geri gelmez. Ne *Vedat* geri gelir ne onun intikamı için öldürülecek insanlar onun yerinde olur, ama 2 tane başka bir partinin il başkanı da ortadan kaldırılmış olsaydı *Musa Anter* öldürülmezdi. Bizim Kürtçe'de anlatılan bir şeyi size anlatayım. Delikanlı çocukları olan bir ailede yaşlı babanın yanına evlatlarından biri veya torunlarından biri gelir der ki, *"Bizim kırmızı horozumuzu öldürüp yolun kenarına atmışlar"* Yaşlı baba sigarasını sararken *"oğlum"* demiş, *"Horozun intikamını alın."* Çocuklar, torunlar, delikanlılar, genç kızlar, kadınlar artık alay etmişler *"Babamız bunamış"* demişler. Aradan birkaç gün geçiyor, gene bir haber *"3 koç ölü."* Baba diyor ki, *"Horozun intikamını alın."* Haber yine geliyor, *"2 katır ölü. Ailede şu çocuk öldürüldü."* Tabii yaşlı baba yineliyor. *"Horozun intikamını alın."* Bu kural böyledir. Ortada bir savaş var.

Gayet tabii ben bunu, kardeşlerim öldürüldüğü için söylemiyorum. Ama maalesef öyle bir boyuta getirildi. Kürdistan'da dağda çarpışanlar için söylemiyorum. Dağda şehit edilenlerin intikamı zaten alınıyor, veyahutta dağda çarpışan ve şehit olan arkasında çok kutsal şeyler bırakıyor.

Ama bir yandan hukuktan bahseden, demokrasiden bahseden, eşitlikten bahseden, halkların kardeşliğinden bahseden, Vatan-Millet-Sakarya edebiyatıyla akşama kadar bizim gözümüzü boyayan insanlar, eğer bürokratları, işadamlarını, aydınları, gazetecileri, bilim adamlarını, siyaset adamlarını patır patır yedi günde bir, on günde bir yere düşürüyorlarsa, bunun cevabının verilmesi lazım. Mutlaka verilmesi gerekir.

Ben bu konuda biraz şey davranacağım, kan isteyen biri değ-

lim ama, onların anladığı dil o. Bu boyuta gelmezdi. Ya da biliyor musunuz, biz öldürüldükçe, bağırıldıkça bizim sesimizi kimse duymuyor. Ama karşılığında Türk gazeteci öldürüldüğü zaman Türk basını gerçekten ayağa kalkar. Yunanistan'da Türk diplomat öldürüldü. *Hürriyet*'te Çölajanı, *Savaş, Adnan* ve *Hacı*'nın intikamının alındığını yazdı. Onlar da artık külahlarını önlerine koyup düşünmek zorunda kaldılar. Ancak bu dikenli bir yoldur, bu kanla gözyaşıyla yoğrulmuş bir yoldur. Benim katlanabildiğim kadar, benim dayanabildiğim kadar, bazıları da buna dayanmak zorunda kalırlardı.

Bu istenen bir sonuç değildir. Bir de şu var ben sade bir vatandaşım, eğer bunu başbakan istiyorsa, Genelkurmay Başkanı istiyorsa, Cumhurbaşkanı, Emniyet Genel Müdürü istiyorsa, İçişleri Bakanı istiyorsa ve bu yönde sürekli beyanat verebiliyorsa insanları da sürekli böyle davranmaya yöneltebiliyorsa bir vatandaş olarak, ben de bu ülkenin vatandaşı olarak, gerçekten o yetkililerin sözüne uyulmasını isterim. Bunu bizzat Başbakan söylüyor, Emniyet Genel Müdürü söylüyor, İçişleri Bakanı söylüyor, her beyanatlarının arkasından birşey çıkıyor. Biz belediye başkanıydık, Cumhurbaşkanı veya Başbakan sıfatında Demirel, İçişleri Bakanı diyorlardı ki, *"PKK'ya yardımcı olan belediye başkanları var."*

Haftası bitmeden bir bakıyorsunuz dört Belediye Başkanını görevden alıyorlar. Çok rahat bir şekilde yapıyorlardı. O zaman onların beyanatlarına, biz de onların vatandaşı olarak uymak zorundayız. Oturduğumuz yerde yurtseverlik, demokratlık, bilmem barışseverlik, halkların kardeşliği bunlar artık kof sözcükler olmuş. İçi boş bunların. Hayret ediyorum, ben kendim bile bu zaafa düşmüşüm. Kardeşlik! Yahu ne kardeşliği. Böyle kardeşlik mi olur? İki kardeş bile ayrılacakları zaman ve babaları öldüğü zaman, eşit koşullarda paylaşım yaparlar. Ben şahsen Türk halkı ile kardeş olabilirim, ama bunların yöneticileriyle ben kardeş değilim. Elimden gelseydi, bunların kimliğindeki TC ibaresini bile ortadan kaldırırdım.

- Kürt olarak mı kaldırmak isterdiniz yoksa, TC'nin yöneticilerine yönelik düşüncenizden dolayı mı?

Onların yöneticilerine yönelik olarak düşüncemi anlatıyorum.

Yoksa çok ilginç birşeydir, ben bunları söylüyorum, ama gerçekten, şimdi belki inanmazsınız, benim gençlik dönemimde oluk oluk kan akıyordu. Vietnam'la ilgili her olayda ben hüngür hüngür ağlardım.

Sudan'da insanlar açlıktan öldüğü zamanda bunu gazetelerde ve televizyonlarda gördüğüm zaman da ben yine ağladım.

O kadar kan içici bir millet değiliz ki. Yani ben şahsım olarak, o kadar fanatik bir Kürt milliyetçisi değilim. Ama, keşke Kürt milliyetçisi olabilecek kadar bilinçli olabilseydim. Biz önce kimliğimize sahip olmak zorundayız. O yüzden bizim söylediğimizin ırkçılıkla ilgisi yok.

Kürtlerin en büyük sorunu, önce seçilmişlerdir. Çünkü 1991 seçimine kadar Kürt seçilmişleri sürekli olarak Kürt halkının, Kürt halkına yönelik bütün düşmanlıkların yatakçısı olmuşlardır.

Seçilmiş olarak gerçekten Kürt halkının temsilcisi olan insanların mutlaka akıllarını başlarına toplaması gerekir. Bu muhtardır, İl Genel meclis üyesidir, Belediye Başkanıdır, Belediye Meclis Üyesidir, Milletvekilidir. Bunların tamamı mutlaka ama mutlaka oturup düşünmek zorundadır. Sanayicisi, işçisi, vatandaşı, rençberi, köylüsü *"Aman bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın"* zihniyetiyle hepimiz, sürekli olarak, yüzyıllar boyunca, özellikle, son yetmiş yıldır bir uykuya daldık. Buna, Türkçe tabiri tam yerinde ise *"aymazlık uykusu"* derler, *"gaflet uykusu"* derler, başka bir şey değildir.

Dünya'nın her tarafındaki ulusal kurtuluş mücadelelerinde, ulusal kurtuluş mücadelesi veren halkın kişilikli yapısı silahlı mücadele gruplarını yaratır. Bu dünyanın her tarafında vardır. Okuyun, bunu bulacaksınız. Kürt halkının silahlı mücadelesini veren, silahlı grubumuz, gerillamız, Kürt halkına kişilik sahibi olmayı öğretiyor. Bu çok ilginç bir şeydir. Yani kişiliksiz bir Kürt halkına kişilik kazandırmayı gerilla, parti yapıyor. Bu içler acısı bir durumdur.

Yani bu saptamanın içinde her şey yatar. O kadar kişiliksiz kalmış, halkın çeşitli katmanlarındaki insanlar, gayet tabii ölüme ses çıkarmaz, öldürülmesine ses çıkarmaz, zindanına ses çıkarmaz, kimliğinin gaspına ses çıkarmaz. Uluslararası üne sahip Kürt yazarlar var, 1992 model Kürttürler. Düşünün, çok ilginç

bir şeydir, 70 küsur yaşındadırlar. Sürekli olarak militarizmin motoru durumunda olmuştur.

Kürt bilimadamları yok mu, Kürt işadamları yok mu, ancak biz hiçkimseye al silahını dağa çık demiyoruz. Yani, dağa çıkmak bir yürek işidir. Bu ayrı bir eğitim işidir, ayrı bir üstün kabiliyet işidir, ama gazete bile okuyamıyoruz. Neredeyse öyle bir duruma gelmişiz ki, kentimize, çevremize, bahçemize düşen gökkuşağı renklerimizden bile kaçıyoruz. Nedir, içinde sarı, kırmızı, yeşil renkler var. İlahi bir kuvvettir, bir ışık oyunudur. Ondan bile korkuyoruz. Eğer 3 gün öyle bir gökkuşağının evlerimizin yanında duracağını bilsek, göç ederiz gerçekten. Bu kadar korkak bir halk. Ben neye mesaj vereceğim. Yani biz yağmur olayında, gökkuşağı gerçekten 3-5 gün bir yerde asılı kalsa emin olun o yöre Türkiye'nin en güzel turistik beldesi dahi olsa, oradaki Kürtler göç ederler korkudan.

Tabii bize de görev düşüyor. Ölüsüne sahip çıkmayan bir topluluk düşünün, dirisine nasıl sahip çıkar. Düşünün, o kadar ilginç bir şey ki, düşman bizim ölülerimizden bile korkuyor. Biz bunun farkında bile değiliz.

O denli korkuyor ki, şehit olan ister dağda, ister evde hiç fark etmez, şehit olan insanlarımızın cenaze törenlerinden bile çekiniyor, biz bunun farkında değiliz. Biz bunları anlatmakta da güçlük çekiyoruz. Ben bizzat bunu yaşadım. Avrupa'da DEP heyeti olarak yaptığımız araştırmalarda, incelemelerde gittiğim üç ülkenin hemen hemen bütün kesimlerinden gelen bir soru vardı.

Diğer partilerden, size bomba yağdıran partilerden Belediye Başkanı yok mu? 200 küsur Belediye Başkanı var. Size bomba yağdıran parlamentoda milletvekiliniz yok mu? 110'a yakın Kürt olduğunu inkar eden milletvekili var.

Saddam'ın napalmından kaçıyor Kürt köylüsü. Güney Kürdistan'dan kaçıyor, Türkiye'ye geliyor. Türkiye'de mültecilik, sığınmacılık durumundan kurtuluyor veya daha kamptayken, Türk istihbaratına çalışıyor. Ve hâlâ var. Çok ilginç bir şeydir. Yani, bu saptamaları yaptığımız zaman ben şunu gördüm: Yüksekova'da, 1992 Newroz'unda, oğlu veya ailesinden biri yaralanmış, dükkanı tahrip edilmiş, işkence görmüş, kaçmış ailelerin hesabını yaptığım zaman. 8.000 hanelik Yüksekova'da, 7.500

hane bundan etkilenmişti. 500 haneyi devletin güvenlik birimi olarak ayırıyorum. Suya, sabuna dokunmayan insanlar olarak ayırıyorum, işbirlikçi olarak ayırıyorum. 250 kişi işkenceden geçirilmiş, 65 kişi Diyarbakır'a tutuklu olarak gönderilmiş, yüzlerce işyeri tar-u mar edilmiş, 7 ölü var, 114 yaralı var. Devletin resmi rakamları da 30 küsurdu. Çok iyi biliyoruz ki İran'a, Van'a gidip tedavi oluyorlar, yaralandıklarını bile söylemeye korkuyorlar. On gün sonra bir Şeker Bayramı vardı. Yüksekova halkı, yani onları karalamak için söylemiyorum, ben bütün Kürt halkı için söylüyorum, ne denli güçlüden yanadırlar, o şeker bayramında, o zulmü, o imhayı yapan Kaymakam ve Binbaşının bayramına gitmek için birbirlerinin ayaklarına basıyorlardı.

Ben protesto etmiştim, gitmemiştim. Belediye Başkanı olarak protesto ettim, resmi bayramlaşmaya gitmedim. Benim insanlarım başta muhtarları, il genel meclis üyeleri ve aşiret reisleri olmak üzere bayramlaşmaya gittiler. Ben, hayatı boyunca herhangi bir yazışma için hükümet konağına gitmeyen insanların o gün, o bayramda akşama kadar kuyrukta beklediklerini gördüm. Kendilerini öldüren *Ali Kiraz*'la *Turgut Serimer*'in bayramlaşmasına gittiler. Kürt halkına sen nasıl bir mesaj verebilirsin ki?

Ordan çıkıp, benim bayramıma, evime geliyorlardı. Ben *Kara Bayram* diyorum, çıkmıyorum, benim ilçem mahvolmuş, yas içinde, yas tutuyorum, Belediye Başkanı olarak yas tutuyorum, herkesin paçası çamurlu. Ne oldu? İtiraf ediyorlar diyorlar ki *"Biz o kadar onursuzuz ki, bize kurşun sıkan insanların bayramına gitmek için biribirimizin paçasına bastık. İzdiham yaratmışız, izdiham"* Çok ilginç bir şeydi.

Tabii aynı halk, Türk halkıyla beraber 12 Eylül'ü yaşadı hiçbir şey yok. 12 Mart'ı yaşadı....

Yüzbinlerce insan katledildi, cezaevlerine girdi, mimlendi, işkenceden geçirildi 12 Eylül döneminde. En güçlü olduğu için *Kenan Evren*'e, dört dörtlük, dünyada hiçkimseye nasip olmayacak bir yetki verildi. Türk gazetecisi var, Türk aydını da var. Türk'ün Marxist yazarı da var, çizeri de var. 12 Eylül'ü şakşaklayanlar bugün, yavaş yavaş artık nerdeyse 12 Eylül yargılansın mı, yargılanmasın mı tartışmasını başlatıyorlar. Çok iğrenç bir şey.

Bunlar da bizim gibi, farketmiyor. Bunlar en aydınları, en kamuoyu yaratanları, bunlar bir ülkenin nabzını elinde tutanlar.

**
*

Sevgili kardeşim;

Şehadetinizle ilgili, kamuoyunda biraz gürültü çıkınca devlet, aklı sıra bir şeyler yapmaya çalıştı. Bunlar kesinlikle bize yansımadı ama. Yani bildiğimiz faillerinizi deşifre etmelerini biz de beklemiyorduk. Ama birbirlerine yazdıkları "Raporlar" var ki, her biri üzerine ciltler dolusu yorum yapılabilir. Bunlardan birini aşağıya alacağım. O zaman devletin en üst kademelerinde tutulan veya birbirine sunulan bu raporların ne kadar yalan ve iftira ile dolu olduğunu biraz daha anlayacağız. Elbette tutulan bu raporlar çerçevesinde verilen beyanatlar, buna bağlı uygulamalar hep kasıtlı. Mantıksız. Neyse, önce raporu okuyalım:

NOT: 17.06.1994

03.06.1994 günü Bolu İli Yığılca İlçesi Yoğunpelit köyü yolu, Taşlı Melen çayı üzerindeki ve ilçe merkezine 6-7 km. mesafedeki piknik yerinde, Şükrü-Feride oğlu Hakkari ili Yüksekova ilçesi Dağlıca köyü nüfusuna kayıtlı 1964 doğumlu Savaş BULDAN, Diyarbakır ili Lice ilçesi 1957 doğumlu Salih oğlu Adnan YILDIRIM ve İstanbul ilinde ikamet eden Fehmi-Güllü oğlu 1950 Hakkari doğumlu Hacı KARAY isimli şahıslar kimliği meçhul kişilerce öldürülmüş halde bulunmuştur.

Konu ile ilgili yapılan çalışmalar neticesinde:

Savaş BULDAN'ın:

1980 yılı öncesi Hakkari ili Yüksekova ilçesinde, PKK terör örgütü üst düzey sorumlularından olduğu, uyuşturucu ticareti yaptığı, İran'lı şahıslardan aldıkları uyuşturucu maddeleri Türkiye üzerinden Avrupa'ya sevk ettiği, İstanbul'da bulunan Kürt Enstitüsü gibi kuruluşlara para yardımında bulunduğu ve uyuşturucu kaçakçılığı yapmak üzere Polonya'da bir şebeke kuracağı, yolunda bilgiler mevcuttur.

Adıgeçen şahsın, 1980 yılı içerisinde yapılan operasyonlarda PKK terör örgütü ile ilişkili olarak gözaltına alınmıştır.

14.04.1987 tarihinde Hollanda'nın Puermerend şehrinde ele geçirilen toplam 15 kg. eroinin temin edicisi olduğu anlaşılan Şehmuz DAŞ'ın İstanbul'daki adresine yönelik yapılan operasyon devamında Şehmuz DAŞ'ın evine gelmesi sebebiyle durumlarından şüphelenilen Savaş BULDAN ile Hacı KARAY yakalanarak gözlem altına alınmıştır. İstanbul'da sevk edildikleri mahkemece Şehmuz DAŞ tutuklanırken Savaş BULDAN serbest bırakılmıştır.

İtalya'da önemli bir uyuşturucu madde kaçakçılığı şebekesine yönelik yapılan tahkikatlar sırasında şebekenin yurtdışı bağlantılarından sorumlu önemli elemanlarından birinin üzerinde Türkiye'ye ait bir telefonun çıkması üzerine yapılan incelemede, bahsekonu telefonun Savaş BULDAN'a ait olduğu anlaşılmıştır.

28.07.1992 günü İstanbul ilinde PKK terör örgütüne yönelik olarak yapılan operasyonlarda yakalanan şahısların ifadeleri neticesinde, anılan şahsin evine yapılan uygulamada, Diyarbakır Milletvekili Leyla ZANA, Ali İhsan DAĞLI, Mehdi ZANA ve Alican BULDAN, (2) adet tabanca ile birlikte yakalanarak gözlem altına alınmış ve sevk edildiği adli mercilerce12.08.1992 tarihinde tutuklanmıştır.

Şahsın, 10.08.1992 tarihinde alınan ifadesinde;

HEP yöneticileriyle yakın ilişkiler içerisinde olduğunu, Partinin kendisinden TBMM'de grup kurmak için yardım istediğini, İstanbul 1. Levent'te bulunan ROJDA SOFRAM Et Lokantası'nın ve İstanbul-Aksaray Laleli'de Olimpik otelinin sahibi olduğunu, Royal Otelinin ise, Bozo Kemal lakabıyla tanınan Kemal YILDIRIM'a ait olduğunu beyan etmiştir.

Yine, 09.11.1993 günü İtalya'da bir Türk tır aracında 79 kg. eroin maddesi elegeçirilmesi üzerine olayın ülkemizdeki bağlantıları üzerine yapılan çalışmalar sonucu, 18.11.1993 günü İngiltere'nin Londra kentinde 200 kg. eroin maddesi elegeçirilmiş ve her iki olayın organizatörlerinin Savaş BULDAN'a ait telefonları kullandıkları tesbit edilmiştir

Adnan YILDIRIM'ın ise Genelkurmay Başkanlığı'nca hazır-

lanan 15 Nisan 1985 gün ve İSTH. 7130-97-85/SYNT. İSTH. HRK Ş. 2. Ks sayılı "SIKIYÖNETİM KOMUTANLIKLARI'NCA

11.06.1994

NOT

03.06.1994 günü Bolu ili Yığılca ilçesi Yeğenpelit köyü yolu, Taşlı Mekra çayı üzerindeki ve ilçe merkezine 6-7 km. mesafedeki pikanik yerinde, Şırnak-Feride oğlu Hakkari ili Yüksekova ilçesi Dağlıca köyü nüfusuna kayıtlı 1964 doğumlu Savaş BULDAN, Diyarbakır ili Lice ilçesi 1957 doğumlu Salih oğlu Adnan YILDIRIM ve İstanbul ilinde ikamet eden, Fevaz-Gulla oğlu 1950 Hakkari doğumlu Hacı KARAY isimli şahıslar kimliği tespit edilmeye çalışılırken yakalanmışlar.

Konu ile ilgili yapılan çalışmalarda ortaya çıkan;

Savaş **BULDAN**'ın;

1980 yılı öncesi Hakkari ili Yüksekova ilçesinde, PKK terör örgütü ile dağıtıcı temaslarından sonra, eylemlerini ticaretle yapağı, kuru fasulye alışları eylemlerine maddelerini Türkiye üzerinden Avrupa'ya sevk ettiği,

İstanbul'da bulunan Kürt Enstitüsü gibi kuruluşlara para yardımında bulunduğu ve eylemlere katılacağı yapmak üzere Polonya'da bir süre kalmaya yönelik bilgiler mevcuttur.

Adı geçen şahsın, 1980 yılı içerisinde yapılan operasyonlarda PKK terör örgütü ile ilişkili olarak gözaltına alınmış,

14.04.1987 tarihinde Hollanda'dan Pasaportuna geçirilen sahte geçirilen toplam 15 Kg. Eroinin temin edicisi olduğu anlaşılan Şehmuz DAŞ'ın, İstanbul'daki sevkine yönelik yapılan operasyon devamında Şehmuz DAŞ'ın evinde gelmesi sebebiyle durumlarından şüphelenilen Savaş **BULDAN** ile Hacı **KARAY** yakalanarak gözleme alınmıştır. İstanbul'da sevk edildikleri müddetçe Şehmuz DAŞ tarafından Savaş BULDAN serbest bırakılmıştır.

ARANAN ŞAHISLAR" adlı kitabın (930) sırasında, yine eski adıyla Terörle Mücadele ve Harekat Daire Başkanlığı'nca hazırlanan 09.06.1987 gün ve Hab. Koord. A-2/b-d (10698) sayılı İl Emniyet Müdürlüklerince aranan ve yakalanmaları istenen şa-

hıslara ait (10275) kişilik listede, silah ve uyuşturucu kaçakçılığı suçlarından aranır durumda olduğu şeklinde kaydı mevcuttur.

Arz.

17.06.1994 günü gönderilen nota ek olarak;

Adnan YILDIRIM: Diyarbakır ili Lice ilçesi Ortaçağ nüfusuna kayıtlı, Salih oğlu 1957 doğumlu.
15.02.1984 tarihinde Diyarbakır'da ele geçirilen (66) kilo (600) gram eroin maddesi, Suriye'den temin edilerek getirilen ve eroin yapımında kullanıldığı tespit edilen (122) kilo (500) gram Asit Anhidrit ile (70) kilo Sülfirik asit olayına adı karıştığı tesbit edilmiştir.

Bu raporu, kelimesine bile dokunmadan yukarıya yazdım. Elimdeki orjinalinin fotokopisinde, kağıt antetli ve hangi kurum tarafından yazılıp, hangi kuruma gönderildiği çok net. Ancak, bu kısımları yazmamayı yeğliyorum. Ama rapor üzerinde biraz tartışsak iyi olur. Ne dersin?

1. 1980 öncesi PKK ile bağlantılı olduğun doğru. Ama "üst düzey sorumlu" olup olmadığını, ancak o zamanlar seninle ilişkili olan arkadaşların bilir.

2. Kürt Enstitüsü gibi kuruluşlara para yardımı yaptığın da doğru. Adı geçen kuruluş (ki zaten kuruluşu bile tamamlanmamıştı veya engellenmişti) olmazsa bile, benzer kuruluşlara yardım yaptığını herkes biliyor.

Polonya'da uyuşturucu kaçakçılığı yapmak üzere, şebeke kuracağın ise havada kalan bir bilgi. Kurmamışsın. Bir nevi *"kurmaya teşebbüs"*. Her halde raporu tutanlar bile ne demek olduğunu açıklayamazlar.

3. 1980'de PKK ilişkili olarak gözaltına alındığın doğru. Bu tip durumlar zaten Türkiye'de merkezi bir yerde arşivlenir.

4. 1987 tarihinde tesadüfen Şehmus Daş diye birinin evinde yakalandığın da doğru. Ama, tesadüfen olduğu için de, adı geçen tutuklandı, Sen ve Hacı bırakıldınız. Hakkınızda dava bile açılmadı.

5. İran'lı satıcılardan uyuşturucu alarak, Avrupa'ya sevk ettiğine ilişkin, herhangi bir takibata uğramadın, yakalanmadın, üzerine ifade veren yok. Hatta hiçbir şekilde uyuşturucu kaçakçılığıyla ilgili ne yakalandın, ne de soruşturma geçirdin.

İtalya'da, İngiltere'de veya başka ülkede, hatta Türkiye'de uyuşturucu yakalanacak. Organizatörü sen olacaksın. Ya da yakalananların üzerinden senin adın ve telefonun çıkacak, Türk polisi seni yakalamayacak, işkence etmeyecek, mahkemelere düşmeyeceksin. Oysa, bizim de çok iyi bildiğimiz birşey var. Seni tanıyan, tanımayan, suçu ne olursa olsun (gasp, hırsızlık, adam öldürme, kaçakçılık, TC'ye göre bölücülük vs. vs.) herkese seni sorar, bir bağlantı kurmaya çalışıyorlardı. Daha çok yörede ve İstanbul'da. Senin üzerine ifade vermeleri için, işkence gören yüzlerce tanıdığımız var. En ufak bir ipucuna bile gerek duymayan, Türk Polis ve istihbarat güçlerinin seni, tüm bunları bilmelerine karşın hiç sorgulamamaları çok ilginç. En ufak bir şüphe üzerine bile, ortalığı biribirine katan Türk polisinin, insanlar yakalandıklarında suçlu olup olmadıklarına dair herhangi bir karar olmadan mahkum eden Türk medyasının, bu kadar önemli konularda seni gözardı etmeleri de ayrı bir hayret sebebi. Oysa ta Gewer'den başlamak üzere, tüm telefonlarının dinlendiğini, sürekli izlendiğini rapor da ispat ediyor. Biz de biliyorduk. Bizi ve seni izleyenler de zaman zaman ağızlarından kaçırıyorlardı.

6. Oysa raporda da belirtildiği gibi, 1992'de yanında çalışanlardan birinin PKK'li olduğundan kuşkulandıkları anda, en ufak bir ifadesine dayanarak, önce öldürmeye geldiler, beceremeyince de yakalayıp işkence ettiler. Daha önce de belirttiğimiz gibi sonunda *"sahte kimlik bulundurmak"* gibi komik bir suçtan yargılandın ve beraat ettin.

7. Adnan'ın ise 1987'den beri arandığını yazıyor rapor. Ancak, öldürülünceye kadar geçen yedi yılda Adnan, kendi kimliği ile dolaştı. Arsa, bina satın aldı. En önemlisi Mehmet Ağar'ın kapı komşusuydu. Kendi adına silah ruhsatı vardı. Şunu çok iyi bilmek gerekir ki, arandığının kendisi de farkında değildi. Yani arandığı tamamıyla yalandır.

İşte böyle. Bu rapora ek olarak bir de Hakkari ilinin aşiret durumunu gösteren harita var. Ona değinmeye gerek yok. Ama yeri

gelmişken 1992'deki yakalanmana ilişkin Mahkeme Kararını da buraya alacağım. Yukarıdan beri bahsettiğimiz, raporda da söz edilen ve Türk medyasının *"PKK'nin Marmara Bölge sorumlusu, PKK'nin finansörü"* olarak tanımladığı Savaş Buldan ile ilgili meşhur dava kararı.

T. C. KARAR
İstanbul – 5. Asliye Ceza Mahkemesi
Esas No: 992/1319
Karar No: 992/1174

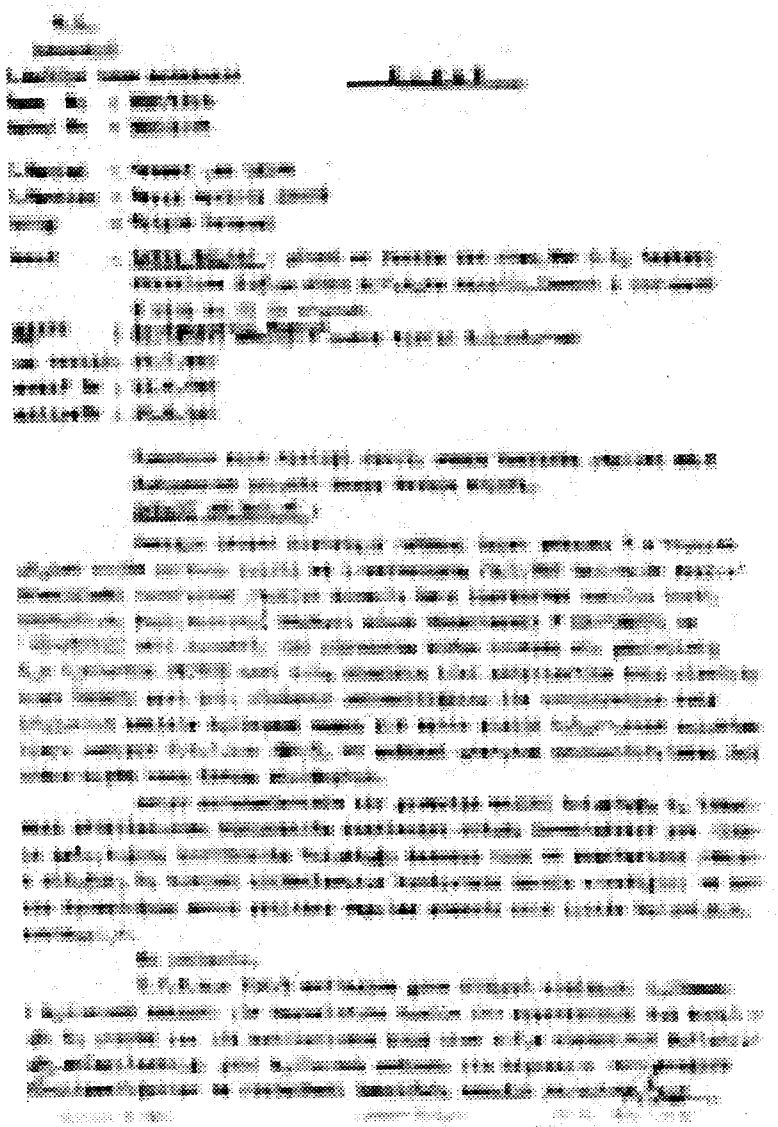
C. Hakimi: Mehmet Şen 16024
C. Savcısı: Tekin Sevimli 20573
Katip: Nilgün Karayel

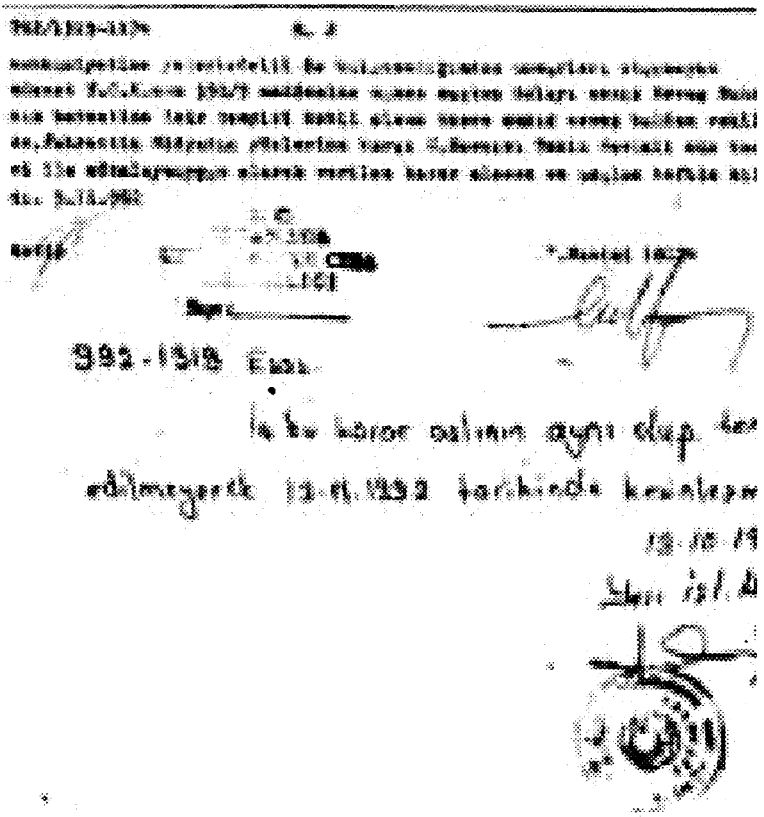
Sanık: SAVAŞ BULDAN: Şükrü ve Feride'den olma, 964 doğumlu Hakkari Yüksekova Dağlıca köyü nüfusuna kayıtlı, Levent 1 Korukent E blok 21 de oturur.
Vekili: Av. Fahrettin Midyat
Suç: Kullanmak amacıyla sahte kimlik bulundurmak
Suç tarihi: 29.07.992
Tevkif tr: 12. 08. 992
Tahliye tr: 20. 08. 992

Yukarıda açık kimliği yazılı sanık hakkında yapılan açık duruşmalar sonunda dosya tetkik edildi.

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

Sanığın Levent nisbetiye cad. başer sok. no. 9 adresinde bu-

lunan Rojda sofrası isimli et lokantasında 29.07.992 tarihinde emniyet görevlileri tarafından yapılan aramada kasa içerisinden sanığın kendi fotoğrafları yapıştırılmış başkası adına düzenlenmiş P 03-726631ve F 01-287823 seri numaralı iki adet sahte nüfus cüzdanı ele geçirilmiş olup bunlardan 287823 seri nolu olanının ifal kabiliyetine haiz olmadığı ancak 726631 seri nolu cüzdanın sahteciliğin ifa kabiliyetine haiz olduğundan bahisle kullanmak amacı ile sahte kimlik bulundurmak suçundan dolayı sanığın T.C.K.nun 350/3, 40 maddesi uyarınca cezalandırılması için mahkememizde kamu davası açılmıştır.

Sanık savunmalarında bir şirketin maliki bulunduğu bu lokantanın ortaklarından birisininde kendisinin olduğu lokantada birçok kişinin çalıştığını kimliklerin bulunduğu kasanın açık ve anahtarının yanında olduğu bu hüviyet cüzdanlarının kendisinin tanzim etmediğini ve kasaya koymadığını ancak zabıtaca yapılan aramada kasa içinde bulunduğunu savunmuştur.

Bu itibarla, T.C.K.nun 350/3 maddesine göre hüviyet cüzdanını kullanan ve kullanmak maksadı ile başkalarına teslim ita eylemlerinin suç sayıldığı bu olayda işe ifa kabiliyetine haiz olan nüfus cüzdanın kullanıldığı anlaşılmadığı gibi kullanmak maksadı ile başkasına verileceğide anlaşılamadığından ve cüzdandaki tahrifatı sanığın yaptığına dair mahkumiyetine yeterli delilde bulunamadığından unsurları oluşmayan müsnet T.C.K.nun 350/3 maddesine mumaz suçtan dolayı sanık Savaş BULDAN'ın beraatine dair temyizi kabil olmak üzere sanık Savaş BULDAN vekili Av. Fahrettin MİDYAT'ın yüzlerine karşı C. Savcısı Tekin Sevimli'nin huzuri ile mütalaya uygun olarak verilen karar alenen ve usulen tevhim kılındı. 5.11.992.

Katip — *C. Hakimi*
imza — *imza*

YAŞAMAK

Yaşam bazen
ekmek kavgasıdır.
Çöplükte açlığa doymak,
fabrikada alın teridir.
Sevgilinin kollarındadır bazen
doyumsuz tutkudur.

Bazen de
secdeye durmaktır,
ahiret sınavıdır.

Düzenin zulmünde
özgürlük istiyorsan,
Kürdüm diyorsan eğer
"Yaşamak"
Zindanda, alanlarda
Newroz ateşiyle yakmaktır bedenini,

Militan olmaktır
Kürdistan dağlarında
halk için
bedenini feda edip
"fail-i meçhul" bir cinayete kurban gitmektir.

Gömülmektir
kimsesizler mezarlığına
Zamana
Zamanın eriten
yokeden gücüne inat
ölümsüzleşmek

toprağa inat
rüzgara, fırtınaya karşı durmak
kahpe kurşunların karşısında
çelik yürek dikilmek,
polis barikatına direnmek alanlarda
ölümsüzleşmek SAVAŞ yoldaş gibi Melen'de!

Düşmana inat
şehitlere bağlılık
Sonuna kadar özgürlük için yaşamak!

AYKIRI BİR GÜL

Onurlu, gururlu,
korkudan uzak yaşamı,
O'nu da bilinen sonuna doğru
hızla sürüklüyordu.

Ölüm fermanının yazıldığını biliyordu
Ancak ölüm
ne zaman, nereden gelecekti
kim bilir
ama ölümün nereden,
kimden geleceği malumdu.
O'nu da
ormanlara uzanan yolculuk mu bekliyordu?
Ölüme meydan okudu,
yürüdü cellatların üstüne,
kafa tuttu düşmana
"AYKIRI BİR GÜL"dü çünkü.

Feda etti kendini halkına
ve
bir çınar daha düştü.
son kez haykırdı
ZELAL'e duyurmak için sesini.

Kanıyla besledi toprağı
çünkü biliyordu ki
öldükçe çoğalıyorduk.
Kanla beslenen toprak
BEDRAN'lara
ROJHAT'lara
NEÇİRVAN'lara

zulmün bahçesindeki
aykırı güllere
kardelenlere gebeydi.

Kürt anaları nice SAVAŞ'lara gebeydi
ve onlar,
Ateşin çocukları
BARIŞ İÇİN SAVAŞACAKLARDI.....

Yukarıdaki şiirleri, bir güzel insan senin için yazdı.

1989 Yerel seçimlerinde aday olmaya niyetimiz yoktu. Yani istemiyorduk. Zaten aynı talep 1984 yerel seçimlerinde de gelmişti. O zamanlar Diyarbakır Cezaevinden yeni çıkmıştım. Mahkemenin nasıl sonuçlanacağını bilmiyorduk. Aileden de aday olmamı isteyen çoktu. Ancak seninle ikimiz, cezaevinden çıkarak halkın acıma duygularını suistimal edemeyeceğimiz ve çıkabilecek bir mahkumiyet kararı durumunda halkı yüzüstü bırakamayacağımız konusunda direnmiş, aday olmamıştım. Tüm istemlere karşın.

Aradan geçen süre içinde, Diyarbakır'dan sekiz yıllık mahkumiyet kararı çıkmış, ancak Yargıtay tarafından bozulup, beraat etmiştim. Bu kez aday oldum ve seçim çalışmalarına başladık. Senin gücünü o zaman anladım. Seçimlere iki ay kala Gewer'e gelmiştin. Öyle bir yöntem ve program yaptın ki tüm seçmenlere ulaşan, güvenliği sağlayan ve kurulan ekiplerle potansiyeli canlı tutan, kişilikli ama yöresel aşiret çelişkilerini iyi işleyen bir çalışma içine girdik. Hele seçim günü, daha önce yaptığın planları aşama aşama uygulayarak, olası provakasyon ve kazanmamız durumunda (ki garanti gözüyle bakılıyordu) olabilecek kargaşaları önleyecek çalışmaların saat gibi işliyordu. Rakibin gücü, arkasındaki bunaltıcı devlet desteğini ve tüm provakasyonlarını boşa çıkarmıştık. Seçim sonuçları tamamıyla alınıp, mazbatalar elimize geçinceye kadar çalışmalarında hiç boşluk bırakmadın.

Göreve başladıktan sonra, karşı tarafın itirazları yıldırım hızıyla Yüksek Seçim Kuruluna gitmişti. İtirazlardaki prosedür, Türk yasalarına bile karşıydı. Bu kez de Ankara'ya gitmiştin. Becerini orada da göstermiş, zaten haksız yapılan itirazın reddini, Yüksek Seçim Kurulundan bir gün önce bize bildirmiştin.

Aldığımız ağır sorumluluk karşısında, Belediyenin tamamıyla sıfıra indirilmiş imkanlarını nasıl canlandıracağımızı seninle bir gün sabaha kadar tartışmıştık. Sen işin özgün yapısını bile-

meyeceğini, karışamayacağını söylemekle beraber bana iki öneri getirmiştin:

1. Belediyenin maddi imkanları hiç yok. Personel 18 aydır maaş alamadığına göre, halkı memnun edecek yatırım yapılması da mümkün değil. Bu durumda yapacağımız tek şey bunu halka anlatıp, tüm konularda onlarla bütünleşmek. İnsanların tek istediği güleryüz ve saygı. Böylelikle hakkımızda uydurulan, feodal-kavgacı söylentilerine de bir cevap olur.

2. Yörede savaş boyutlanıyor. Masabaşı Belediye Başkanlığı yerine, yapılabildiği kadarıyla halkın, Devletten yana olan sıkıntılarında da halkın yanında olmak ve onu savunmak.

Tüm sıkıntı, olanaksızlık, engelleme ve her konuda provakasyona karşın, bu iki temel ilke etrafında görev sürdürürken, bir de baktık ki yıllar boyu işbirlikçilere kölelik yapanlar bile tavrımızı desteklemeye başladılar. Nitekim 1994 Yerel Seçimlerinde aday olmamamıza karşın, İstanbul'da ailece gittiğimiz piknik yerinden telefonla saat başı Gewer'den seçim sonuçlarını alıyorduk. Akşam geç saatlerde yüzde ellinin üzerinde protesto oyları olduğunu duyunca çocuklar gibi sevinmiştin. Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin geldiği boyutta Gewer'lilerin de yerlerini aldığını ve alınan sonuçlarda payımızı yorumlarken, bir yandan da esas bundan sonra yapacaklarımızı konuşmaya başlamıştın. Tabii, her an ensemizde hissettiğimiz ölümü de hesaba katarak. Ancak işin can güvenliği yönünü bayanların ve çocukların yanında konuşmamaya da özen gösteriyordun. En azından, onların paniğe kapılmadan, konuyu doğru değerlendirmelerini istiyordun.

Sevgili kardeşim;

Belediye seçimleri yaşantımızda bir dönüm noktasıydı. Bir yandan sanki geleceğimiz çiziliyordu. Bir yandan da Türkiye'de olup bitenleri daha bir programlı, daha detaylı öğreniyorduk. Hatta çoğu konularda bildiğimizi sandıklarımızı ya hiç bilmiyorduk ya da yeni yeni öğreniyorduk. Bu, yaşantımızın her dalında hemen hemen böyleydi. Politikada, halkla ilişkilerde, ulusal sorunlarda.... Tamamında.

Gewer bu konuda benim için okul oldu. Samimiyetler, iki-

yüzlülükleriyle halk gerçeği biraz anlaşılmış oldu. Bu arada kendilerini halkın temsilcisi veya öncüsü olarak görenler, o şekilde görülenler de ayrı bir yüzle tanınmış oldu. Her zaman güçlüden yana olanlarla, gerçek güçsüzler. Halkın temsilcisi sanılanların, ne denli halk düşmanı oldukları. Zaman zaman birilerinin halka düşmanlığı üzerinde kuşkularımız vardı. Ama bunu belgeleme olanağından yoksunduk. Bu nedenle söylediklerimiz çoğu zaman kuşku ile karşılanıyordu. Hatta biz bile, söylediklerimiz ne denli doğru diye bazen kendi kendimize sorar dururduk. Ta ki 89 Mart yerel seçimlerine kadar.

Seçim sonrası göreve başladığımda, personelden biri (ki, benden önceki belediye başkanına yakınlığı ile tanınıyordu) bir gün, sıkılarak yanıma gelip, elime bir zarf tutuşturdu. *"Bu size lazım olur diye düşündüm. Lütfen nereden nasıl edindiğimi bana sormayın. Bu kağıdı kimden aldığınızı söylemeyeceğinize olan inancım tamdır"* dedi ve uzaklaştı. Yalnız kalınca zarfı açtım. İçinden bir ibret belgesi çıktı. Hem de suret falan değil, orjinali. Üzerinde kırmızı mühürle *"GİZLİ"* damgası taşıyan belge aynen şu:

T. C
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI
2-118NCI JANDARMA SINIR TABUR KOMUTANLIĞI
YÜKSEKOVA

05 KASIM 1987

İSTH:7130-648-87-1449
Konu: Asılsız haber Hk.

Mustafa ZEYDAN
Belediye Başkanı
YÜKSEKOVA

1-03 KASIM 1987 günü tarafımızdan asılsız bir haberin çıkarıldığı tesbit edilmiştir. Haber kamuoyunu boş yere telaşlandırmış aynı zamanda güvenlik güçlerinin gayretlerinin az bir süre de olsa yanlış istikamete sevkine neden olmuştur.

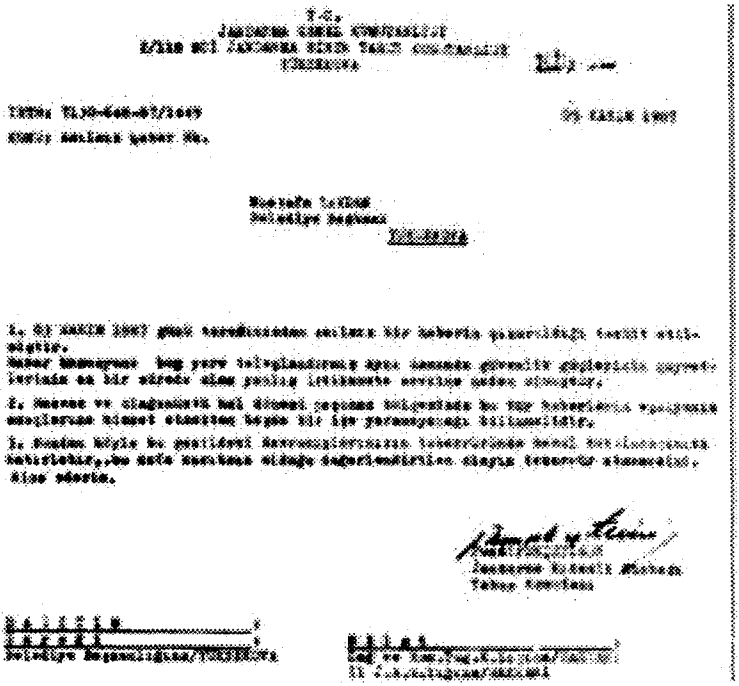
2-Hassas ve olağanüstü hal dönemi yaşanan bölgemizde bu

tür haberlerin eşkiyanın amaçlarına hizmet etmekten başka bir işe yaramıyacağı bilinmelidir.

3- Bundan böyle bu şekildeki davranışlarınızın tekerrüründe mesul tutulacağınızı hatırlatır, bu defa kasıtsız olduğu değerlendirilen olayın tekerrür etmemesini. Rica ederim.

Fuat PEKÇETİNÖZ
Jandarma Kıdemli Binbaşı
Tabur Komutanı

DAĞITIM:
Gereği: Belediye Başkanlığına YÜKSEKOVA
Bilgi: Dağ Kom. Tug. K'lığına HAKKARİ
İl J. A. K'lığına HAKKARİ

Muhbirin, sözkonusu günde kimin evini yıktığını, kimleri mağdur ettiğini bilmiyorum. Elbette en ufak ihbar karşısında, insanlarımıza yapılan uygulamaları düşündükçe insanın uykuları kaçar. Zaten gerekçesiz bu devletin, insanlarımıza yaklaşımlarını biliyoruz. Bir de Belediye Başkanı sıfatında birinin "ihbarı" olunca ispiyonlanan insanların halini düşünmek bile istemiyor insan. Ama olayın bir de sevindirici yanı var. Kendi hizmetlerindeki birine resmen "yalancısın" demeleri.

Böyle kişilerce temsil ediliyordu insanlarımız. Bunun adına da "seçilmişler" deniyordu. Halkın temsilciliğini yapanların, temsilcilikten anladıkları, halkını ihbar etmekmiş. Devletine ne kadar yakın ise, temsilciler o kadar itibarlı oluyorlardı, yani. Tabii Türkiye'de hele hele Kurdıstan'da devlete yakın olmak, halka düşman olmakla eşdeğerdi. Çünkü, devletin vatandaştan yana olması sözkonusu değildi. Hele Kürtlerden yana olması düşünülemez bile. Ne denli Kürt düşmanı isen, konumun, görevin ne olursa olsun o denli "devletin adamı" olursun. Oy isterken vatandaştan yana görüneceksin. Kendisine hizmet aşkıyla yanıp tutuştuğunu söyleyeceksin, miting meydanlarında, kahve ve ev sohbetlerinde. Ama seçildikten sonra temsilci olduğun halka ne kadar karşıysan, o kadar başarılısın demektir. Üstelik hizmet adı altında yapılanları da gördük.

Belediye hizmet binasında *Narkotik Şubeye* tahsis edilen bir oda vardı. Belediye Başkanlığı makam odasının tam altında. Burası her polis şubesinde olduğu gibi, bir işkencehaneydi. Ve *Hamza Tutan* adında Gewerli bir genç, burada işkenceyle öldürülmüştü. Dünyada da benzeri görülmemiş bir olay. Dört metre yukarıda, halkın temsilcisi "reis beyin" odasında, Gewerlilerin mutlu yaşamları için(!) yol, kanalizasyon, köprü, içme suyu, parklar ve benzeri yüzlerce sorun tartışılır. Karara bağlanırken

alt katta Gewerlilerin katline ferman yazılırdı. Bir başka deyişle, yukarıda halkı ihbar için telefonlar açılır, mektuplar yazılırken, alt katta kimlere işkence yapılıp öldürüleceği kararlaştırılırdı.

Biliyorsun, biz Kürtlerin uyanışı biraz ağır olur. Özellikle ulusal sorunda bu böyledir. Yansıması olarak, Gewerliler de ancak 89'da, yirmialtı yıllık bu milli felaketten kurtulabildiler. (Kurtulmak sayılırsa... Çünkü 91 genel seçimlerinde, askeri helikopterlerle, köyler generaller tarafından tehdit edilerek milletvekili seçildi. Devlet, hizmetlerinden ötürü vefa borcunu ödüyordu.) Önce devlet şaşırdı tabii. Yerel birimlerinin tüm desteğine karşın, halkın iradesinin önüne geçemediler. Bir türlü içlerine sindiremediler. Bezdirmek için, Özal dışında her kademe, her görevli yasal ve özel engeller çıkardı karşımıza. Var olan ekonomik sıkıntılardan kurtulabilmem için, O'nun partisinden olmamama karşın elinden geleni yaptı.

Sorunlarımızın (Belediye) halli için, emir verdiği bürokratlar bile akıl erdiremiyorlardı. Yoksa göreve geldiğimizde 18 ay maaş almamış personeli, gelirleri 1990 ortalarına kadar boçlardan ötürü İller Bankasınca el konmuş ve milyarlarca liralık diğer borçlarıyla, nasıl birkaç ayda düze çıkabilirdik? Bu bağlantının nasıl kurulduğunu da birkaç formalite dışında, gerçek yanıyla hiç kimseye söylemedik.

Askeri kesim, önce bizi köyümüzden soyutlamaya başladı. Bütün ağırlığını vererek. Belediye Başkanı olarak köye her gidiş gelişlerimde taciz edilmeye başlandım. Üsteğmen Hüseyin Kurtoğlu adında bir bölük komutanı bakıyordu oralara. Gidiş gelişlerde yola koydukları bir arama noktasında saatlerce, belediye makam otosunun içinde bekletirlerdi. Gelen gidene karşı küçük düşürmekti aklısıra amacı. Beni tahrik edip, herhangi bir oyuna getirmekti amacı. Düşmedim o oyunlara. Hadise çıkarmadım. Artık köye az gitmeye başladım. Bir noktaya kadar böyle devam ettim. Sonra hiç gitmemeye karar verdim. Sonra ailenin diğer fertlerine uygulandı, köy ambargosu. İsmet oranın muhtarı olmasına karşın, köye girişi yasaklandı. Sonra gençlerimiz, dövülerek yoldan çevrilmeye başlandı. Onlar da giremez oldular köye. Sonra kendilerine göre adam bulup, bize iletilecek şekilde askeri eğitimlerinden aldıkları terbiye ile küfür etmeye başladılar. En

çok da sana ve bana. İlçe merkezine gelip de yanımıza uğrayanlara zulüm etmeye başladılar. Böylece insanların bizimle illegal görüşmelerine neden oldular. Yanımıza gelenleri birbirlerine ihbar ettirdiler. Karşılaştığımızda o köylüler, o akrabalar ağlamaya başlıyorlardı.

Durumu üstlerine, valisine anlattığımızda sadece gülümseyip geçiyorlardı. Her şikayetten sonra biraz daha hırçınlaşıyorlardı. Bu kez yanımda adı geçenin üstün meziyetlerini anlatarak, bir başka eziyet şekli deniyor, adı geçen şahısları ödüllendiriyorlardı. Tıpkı Mustafa Kalemli gibi. Sanırım bir seçim dönemiydi. Hani seçimlerde bazı bakanları değiştirir, yerlerine müsteşar düzeyinde devlet memuru atanır ya. Güya seçimlerin adil geçmesi için. İşte öyle bir dönemde mi, yoksa normal prosedür gereği mi ne, Kalemli İçişleri Bakanı olmuştu. Tam olarak hatırlamıyorum. Gene ilçe ile ilgili bir sorunu götürmüştük yanına, onun bakanlığını ilgilendiren. Tam olarak hatırlamıyorum, sıra belli görevlilerin uygulamalarıyla ilgili sitemimize gelince parlamıştı: *"Başkan, başkan! O insanlar, sizin teröristlerinize karşı oradalar. Onların sonuna kadar yanındayım. Bu tip söylemlerle, onların kutsal görevlerinde morallerini bozmayın...."*

Bu şekilde söylemleri, ilk kez Kalemli'den duymuştum. Daha sonraları bu tür laflar devletin resmi politikası olacaktı. Kürdistan'ın tamamına yönelik insan hakları ihlallerinde, katliamlarda bunu dile getiren, yerli yabancı kim olursa olsun, politikacı, gazeteci, televizyoncu. Bunlara verilen cevap hep aynıydı. Bazen bir medya mensubu, çizgisini şaşırıp bu tür uygulamalardan az da olsa söz etse, ertesi gün ya MGK'dan veya İçişleri Bakanı'ndan, Başbakan'dan, Cumhurbaşkanı'na kadar devletin en yetkililerinden böyle tehdit alır, sus-pus olurlardı. "Güvenlik kuvvetlerimiz, en üst rütbelisinden erine, sıradan bir polis memuruna kadar, Doğu ve Güneydoğu'da bölücü eşkiyaya karşı can siperane mücadele etmektedir. Bu tip tartışmalarla, onların kutsal mücadelelerinde morallerini bozmayın." Tabii "güvenlik kuvvetleri" de bu destek ve moralle, gerçekten görevlerinin "gereklerini" yerine getiriyorlardı.

Resmi törenler tam bir işkence gibiydi. Tören ne olursa olsun, mutlaka İstiklal Marşı'nın okunmasıyla başlardı. İşte o za-

man protokol gereği sağımda ve solumda bulunanlar, ağızlarını kulaklarıma yaklaştırarak gırtlaklarını, benim de kulak zarlarımı patlatırcasına bağırmaya başlarlardı. Onların bayrağına, İstiklal Marş'larına gerçekten saygım vardı. Yalnız onların değil, her ulusun bu tür değerleri benim için kutsaldır. Ama tören anlarındaki bu davranışları, bana gına getirmişti.

Burada tüm belediye dönemini anlatmak değil amacım. Çünkü sen de az çok biliyorsun. Ama sevgili kardeşim, o kadar zevkli yapılan bir halk hizmetçiliğinin çekilmezliği sırf bulunduğumuz yerin Kürdistan, bizim de dünya görüşlerimizden kaynaklanıyordu. Düşün bir kere. Yazışmalar, kanunla belirtilmiştir, Türkiye'de. Yetkiler, insiyatifler, teamüller. Hepsi bellidir. Bunlara karşın tugay komutanlığı benden, korucuların getirilip yerleştirildiği bir kampa (ki oraya insanlarımız *Cehşava* diyorlardı) belediye olarak içme suyu vermemi istiyordu. Bir resmi yazıyla. Böyle bir yazı yazma hakkı yok, ama bir sınavdan geçiriyor seni. Verirsen, halkına karşı silah kullanan bu satılmışların gayelerine ortak olursun. O zaman da objektif "vatan haini" olabilirsin. İçlerinde kendini bana yakın akraba görenler de vardı. Ama akrabalığı kan grubuyla değil, ülke gerçekliğine göre değerlendirdiğimizi hiçbir zaman anlamadılar veya çok geç anladılar. O zaman da yazıya, bazı yasal gerekçeler ve belediyenin olanaksızlıklarını, suyun yetersizliğini gerekçe yaparak, red cevabıyla birlikte, su vermemeyi yani "devlete göre vatan haini" olmayı tercih ettim. Özellikle ben, Gewer'lilerin temsilcisiydim, akraba dahil olsa cahşların değil. Tabii, bizden sonra gelenler onlara sadece içme suyu vermekle kalmadılar, onlarla ortak olup "çete" dahi oluşturdular.

Özel televizyon kanalları arttıkça, vatandaşında bunları seyretme istekleri çoğalıyordu. Bu nedenle, belediye olarak Kışla Tepesine vericileri koydurtmuştuk. Böylece Gewer'liler Türk özel kanallarını rahatlıkla izleyebiliyorlardı. Askeri birlikler de hem bu vericilerden yararlanıyorlardı, hem de kendileri için ayrı anten kurdurmuşlardı. Show TV kanalında MHP Genel Başkanı A. Türkeş ile DEP Milletvekili Orhan Doğan'ın katılacağı, Kürt sorununa yönelik bir tartışmanın yapılacağı, günlerdir anons ediliyordu. Program gece saat 22.00'de yayınlanacaktı. Görüştüğü-

müz herkes, o saatte ilgili programı izleyeceğini söylüyordu. Programa bir dakika kala, tüm özel kanal yayınları bozuldu. Bu nedenle de özel çanak anteni olanların dışında (ki o zamanlar çok az sayıda özel çanak anten vardı) genel olarak program izlenemedi. Ertesi gün ilgili teknisyeni vericilerin olduğu tepeye gönderdiğimizde iş anlaşıldı. Oraya yakın görgü tanıkları, bir gece önce tepeye bir panzerle bazı kişilerin geldiğini görmüşlerdi. Bu "görevliler" cihazların tamamını bozmuş, karıştırmışlardı. Bir özel televizyonda, "kürt" sözcüğünün sık sık geçeceğinden Orhan Doğan'ın insanları kandırabileceğinden korkmuşlardı.

RTÜK (Radyo Televizyon Üst Kurumu), TRT yasaları, TC'nin diğer ilgili yasaları çerçevesinde, tüm Türkiye'de izlenen ve Türkeş'in de katıldığı tartışmanın Gewer'de "vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğüne" zarar verilmesinden kurtulmuştu. O vatan aşkıyla, onbinlerce insanın yararlandığı cihazları da bozbuşlardı. Bunun üzerine Sınır Jandarma Tabur Komutanlığına bir yazı yazarak, münasip bir dilde adı geçen tepeye gece vakti ancak onların personelinin gidebileceğini, cihazların belediyeye dolayısıyla halka büyük külfetlere mal olduğunu, hatta bu cihazların kurulmasında adı geçen askeri birliğin de maddi katkılarının olduğunu, milli servet sayılabileceğini falan yazdık. Gelen cevap ilginçti. Bana milli bütünlüğe de önem vermem gerektiği hatırlatılıyordu.

Sevgili Kardeşim;

Tüm yaşadıklarımız ve yaşadıklarım zaten bir savaştı. Kürtlerin yaşamı zaten bir savaş. Dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, kültürlerini korumak için kimliklerini korumak için, yaşayabilmek için savaşıyorlar.

Böyle bir savaşta bazen önde olur insanlar, bazen ortada, bazen de en arkalarda. Böyle savaşlarda, insanlar ya şehit, gazi veya savaş kaçkını olurlar. Veya galibiyeti görme gibi bir mutluluğa erişirler. Ya da mağlup olup, esir düşerler. Sen, çocukluğundan itibaren ortalarda olmamak için büyük uğraş verdin. Giyimden düşünceye kadar hep önde olmaya çalıştın. Hatta maddi yönden çok güçlü olmana karşın, düşüncede de önde olmak için, kimilerine göre aykırı davrandın. Onbinlerce Kürdün yaşadığı

büyük metropollerde de bu böyleydi. Milyonlarca Kürdün yaşadığı Kurdıstan'da da bu böyle oldu.

Sen, adı Oramar Aşireti olan bir bölgenin, Oramar köyünde doğdun. Bu aşiretin büyük bir kısmı Oramar İsyanı göçü ve sınır bölümünden ötürü Irak'ta kaldı. Oramar İsyanı, 1930'da olmuştu. Bu isyanda amcan Kasım, devlet tarafını tutmasına karşın, çocuklarıyla aynı soyadı taşımana karşın devlet bu aşirete hep güvensizlikle baktı. Eski düşmanın dost olmayacağı görüşü, devlet olmasına karşın bir aşiret görüşü olarak hep geçerliliğini korudu. Bu nedenle Kasım'ın yaptıklarını sende onaylamıyordun. Aşiretin Türkiye'de kalan köylerinin hepsini gezemediğin gibi, Irak'da olanları hiç görmedin. Oramar, Zéré, Talane, Mate, Zereni, Elsan, Bırixan, Şuke, Bıryé, Séxmeman, Sévé, Kınyanış, Satı, Şıtazın ve Serpél bu aşirete bağlı köylerin isimleriydi. Bu köylerden Satı'de Herkiler, Şuke'de, Kınyanış ve Sévé'de Doskililer çoğunluktaydı. Ancak aşiret kurallarına göre başka bir aşiretten dahi olsalar, bulundukları aşiret kurallarına sıkı sıkı bağlı olmak zorundaydılar. Yani bizden sayılırlardı. Oramarlıların başka aşiret toprağında yaşayanları için de bu kural geçerliydi.

Oramar Aşireti Reisi Şükrü Ağa'nın onbir çocuğunun en küçüğüydün. Dört kız, yedi erkek kardeştiniz. Nüfusa kaydın 64 olarak yapılmıştı am esas doğduğun tarih, 1961'de Barzani kuvvetlerinin Rıkan Aşiret'ine saldırıp, onların merkezi köyü olan Rıkan'ı yaktığı gündü. Yani bir başka deyişle, Güney Kürdistan'da bir başkaldırının ateşinde doğmuştun. Bu nedenle adın Savaş'tı. Baban, hep onurlu yaşayan, Oramar İsyanı'nda kardeşinin Kürtlere ihanetinin aksine yurtsever bir insandı. Biraz da ileri görüşlü, hepimizi okutmak için elinden geleni yapardı. Aşiret içi ve aşiretlerarası çelişkilerin, anlaşmazlıkların en yoğun olduğu bir bölge idi yaşadığımız yerler. Irak sınırına en yakın köylerimizin sıfır nokta tabir edilen, yani köy sınırımızın aynı zamanda Türkiye sınırı olmasının avantaj ve dezavantajlarını bugüne kadar hep yaşadık. Hep doğru düşündüğümüzü, bunun gereklerini yerine getirdiğimize inadığın için, aşiret içinde işbirlikçileri dinleyenlere aşırı derecede öfkeleniyordun. Hele koruculuk sistemi çıktıktan sonra, korucu olanlara öfkenle birlikte, esas

onları baştan çıkaran korucu başlarını hiç içine sindiremiyordun. Çünkü koruculuğu teşvik edenlerin, ihanetçilerin bu geleneğinin taa Oramar İsyanı'nda milislerini alarak, aşirete saldıran bir gelenekten geldiklerini iyi biliyordun.

Bu aşiret yapısındaki güzellikleri ve çirkinlikleri tamamıyla yaşamadın sen. Ama son yıllarda hep güzel bir birlik, yurtseverlik için elinden geleni yaptın. Aşiretten biri ile karşılaştığında hele bu insan bir genç ise, hep anlattın ihanet çukuruna batmamaları için. Alçakgönüllülüğünün yanısıra her zaman hangi aileden olduğunu, esas görevlerini hep dile getirdin ve savundun. Bu nedenle aşiret içinde, ezeli hastalık olan kıskançlıklar hariç, kimse senden şikayetçi değildi. Gençliğin, zenginliğin, yakışıklılığın, yardımseverliğin ve hoşgörülülüğün her zaman övgüyle anılmanı sağladı. Bu nedenle şehadetiniz, tüm Gewer mıntıkasına bir bomba gibi düşmüş, kepenkler kapatılmış ve çok insan fotoğraflarını alıp evine asmıştı. Bu nedenle bir takım korucular silah bırakmış, bir kısım gençler de gerillaya katılmışlardı.

Katillerin çoğunu tanıyoruz. İsim olarak tabii. Yoksa sistemden ayırmıyoruz onları. Bir kısmı olaydan hemen sonra itiraf ettiler sizi katlettiklerini. Bir kısmı içki sofralarında böbürlenerek anlattılar, sizleri nasıl katlettiklerini. Bir kısmı sizlerden çok çok sonraları, bir olay nedeniyle birbirlerine düştüklerinde, bazen net bir şekilde, bazen de üstü kapalı anlattılar sizi hangi organizasyonla, hangi amaçla öldürdüklerini. Hiçbirinin söyledikleri bizim için yeni değildi. Onların söylediklerini, bu kadar detaylı olmasa bile, bizler hemen olayınızda, hatta sizlerden birkaç yıl önce, Sincar'ın, Anter'in, Vedat Aydın'ın şehadetinde biliyorduk. Hatta bunu yüksek sesle dile getirdiğimiz bile oluyordu.

Sevgili kardeşim;

Şehadetinizden tam ikibuçuk yıl sonra, Türk devletine bir kamyon çarptı. Bu çarpma sonucu öyle bir koku yayıldı ki etrafa, öyle kirli çamaşırlar döküldü ki piyasaya, Devlet örtmekte ve kaybetmekte aciz kaldı bu pislikleri. Biraz da çeteler savaşına dönüştü bu iş. Kendini gizlemeye çalışanla, mevcutla yetinme savaşı. Sizin katliniz de dahil, bu çetelerin her yaptığını daha önceleri alkışlayan medya coştu. Bir yandan karanlık ilişkilerin ay-

dınlığa çıkması için güya elinden geleni yapıyor görünürken, bir yandan da katillerin sizin gibileri infaz etmekteki haklı nedenleri saklı tutulmaya, mazur gösterilmeye çalışıldı. Size gelinceye kadar işlenen, sizden sonra da devam eden, cinayetleri neden hiç başka gözle görmediklerini sormadılar kendilerine. Her olayda tetiği önce bir kısım medyanın çektiğini bir çırpıda unuttular. Taa başlarından bu işin, onların alkışlarıyla kimilerini cesaretlendirdiğini akıllarına bile getirmediler. Hatta sizin şehadetinizle olayları kasıtlı olarak saptıranlar, yayın organlarının bir iki kez susturulma intikamlarını, "kirli ilişkilerin açığa çıkarılması" süslemesinin arkasına bile sığındılar. Biraz saf olanlar, devlet yapısını tanımayanlar, bu olay ile tüm bilinenlerin bu kez kamuoyuna yansıyacağını, hatta tüm katillerin sorgulanacağını, artık saklı gizli birşey kalmayacağını sandılar. Hatta daha ileri giden bazı iyi niyetli basın mensupları, bizimle bağlantı kurarak bu konuda görüşlerimizi sordular, inceleme araştırma yapmaya çalıştılar. Onlara birkaç yıl önce söylediklerimizi tekrar ettik. Bir de sıra Kurdıstan'da veya Kürtlere karşı işlenen cinayetlere gelince tüm çalışmaların duracağını söyledik. İnanmadılar. Sonuçta eften püften nedenlerle, bir takım kıytırık olaylara gelip duruldu. Takıldı yani. Bizim haklılığımız bir kez daha kanıtlanmış oldu. Şehadetinizden bir hafta sonra İstanbul Emniyeti Cinayet Masası Şefi olan, birçok olayı açığa çıkarmakla ünlü polis şefine dediğimin aynısını, bu kez bizimle ilişki kuran basına söyledik.

O zaman çok iddialı olan polis şefi *Şentürk*, (bu adı, soyadı veya takma adı olabilir) bana en kısa zamanda, olayı aydınlatacağını söylemişti. Bu iddiası biraz da bizim katillerin içinde polislerin de olduğunu sık-sık vurgulamamızdan kaynaklanıyordu. Yani bir nevi onur sorunu olmuştu onun için. Bir yandan cinayeti çözerek ününe ün katacak, bir yandan da teşkilatını iddialardan temizleyecekti. İyi niyetli, dürüst görünüyordu. Ben de kendisine şunları söylemiştim: *"Araştırmalarınızda epey mesafe katedebilirsiniz. Ama sonuçta karşınıza bir duvar çıkacak. Bu duvar sizin duvarınız olacak. Yani devlet. Üstünden atlayamazsınız."* Nitekim, sonraları dosyayı tüm incelikleriyle tamamlayıp, Emniyet Müdürü Necdet Menzir'in önüne bıraktığını, ama adı geçenin gerçek *"duvar"* görevini iyi yaptığını gördük.

Adı Türkiye Büyük Millet Meclisi Susurluk Olayını Araştırma Komisyonu olan, çeşitli partilerden üyelerin bulunduğu oluşumda, sıra "vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğü için" yapılan eylemlere geldiğinde, gerçekten de devletin korunması gerektiğine inandı. Herşey vatan için, dediler. Gariptir ki, sizin katlinizle ilgili dosyalar verildi kendilerine, dinledikleri zanlılardan itiraf edenler oldu, ama bir türlü ailemizden kimseyi dinleme zahmetine bile katlanmadılar. Tıpkı hukuk devletinin bağımsız yargı organlarının (!) bir güne bir gün ailelerimizden kimseyi dinleme zahmetine katlanmadıkları gibi. Tıpkı herhangi bir mahkemede, katlinizle ilgili herhangi bir davanın sürdürülmediği gibi. Herkes, her kurum faillerinizin belli ama meçhul kalması gerektiğinde gizli bir anlaşmaya uydu.

Düşmanların ne derlerse desinler, sen ve arkadaşların şehit oldunuz. Belki biraz erken ayrıldın bizden. Belki de senin, hepimizin hatasıydı düşmanı tüm oyunlarıyla tanımamak. Ama kesin olan birşey var ki döğüşerek öldün. En azından ölüme giderken yalvarmadığını, aksine sürekli katilleri çıldırtan sıloganlarla katledildiğini, katillerin bile itiraf ettiler.

Neçirvan, belki babasını çok arayacak, soracak. Şimdiden, büyüyünce ne olacağını bilemiyorum. Ama bildiğim tek şey senin, Türkiye çete devleti tarafından katledildiğini kavratmak için elimizden geleni esirgemeyeceğimiz. Sana layık olması için de çaba harcayacak, küçük bir "SAVAŞ" modeli olmasına çalışacağız. Şimdiden fotoğraflarına tatlı bir öpücük konduruyor kaşlarını çatarak, hiçbir şey konuşmadan. Ama sanırım bakışları çok şey ifade ediyor. Dünyada hiç kimsenin iç çekişi, onunki kadar insanın içini parçalamıyor, insanı tahrik etmiyor. Zaten Kajin'in onun yanında iken, bana "baba" dememesinin de sanki kendisine karşı bir jest olduğunu biliyor.

Zelal'in şimdiden üzerine şiirler yazılan bir güzel olduğunu bilmelisin. Birkaç ay sonra üç yaşına basacak. Tabii, senin de zebanilerce katledildiğinin üçüncü yıldönümü, saatiyle, dakikasıyla onun da doğum günü. Kim bilir belki de dünyada ilk kez Zelal'in başına geliyor, doğduğu an ile babasının katledildiği anın kesişmesi. Aşırı derecede güzel biri. Hani görseydin, eminim şöyle derdin:

"Bu benim bir başka cinsteki ikizim." Zaten senin şehadetinden dört-beş ay önce doğsaydı, sırf onun için yaşamaya gayret gösterirdin. O da Neçirvan da uğrunda ölümüne SAVAŞILACAK kadar güzel.

Anneleri, yani Pervin'e gelince. Sana layık bir insan. Senin onurunu taşıyor. Genç olmasına karşın, şu üç yılda bir ömre sığabilecek gelişmeler, tecrübeler edindi. Yedi yıllık seninle olan beraberliğini, bu son üç yılda yaşadıklarıyla, Néçir ve Zelal'le doldurmaya, onlarla geleceğe yürümeye çalışıyor. Onunki ayrı bir tutku, şarkı gibi, ömür boyu süreceğe benziyor.

Bedran ile Rojhat, topyekun sizlerin intikamını almak, binlercenize layık olmak üzerine yemin ettiler. Yani onların tabiri ile SAVAŞLAŞMAK için savaşıyorlar. Sana olan sevgilerini, ülkeye olan saygılarıyla perçinleyerek. Sana olan tutkularını, düşmana olan kinleriyle harmanlayarak. Yanlarına Batufa'yı da senin ona olan sevgini de katarak, binlercesi gibi uzun bir yürüyüşe çıktılar.

Anamı soracak olursan, her telefonda karşılıklı ağlayarak, bazen de birbirimize teselli ve sabır dileyerek konuşuyoruz. Binlerce benzeri gibi, bazen de ne kadar kutsal olduğunu hatırlıyor. Ama onun onuru başka. Seni doğurmak gibi bir ayrıcalığı, buna bağlı mağrurluğu her şeyi anlatıyor. Kinini, acısını, öfkesini ve özlemini en iyi senin fotoğraflarına bakarken, senden hatıra kalan çocuklarını koklarken, ancak o bilebilir. Ben anlatamam.

Bizlere gelince, anlatması zor. Sanırım bu zorluklar içinde, bu uzun mektubu da istediğim gibi yazamadım. Çünkü bu satırları bazen bir tren kompartmanında, bazen bir uçak kabininde, bazen de evde fotoğraflarınıza bakarak yazdım. Ama hep sürgünde yazıldı bunlar. Hani sağlığında onaylamadığın, çıkmama engel olduğun sürgünde.

Sürgünde olmak ilginç. Onursuzluğu ile beraber ilginç. Nesini anlatayım bilmiyorum ki... Dünya devletlerinin demokrasi, insan hakları, soykırımlar karşısında iki yüzlülüğünü mü? Kürt olarak yapılan iltica başvurularında sahip çıkılan ulusal savaşa, ilticalar kabul edildikten sonra insanların sırtlarını dönmelerini mi? Yoksa bir avuç inanmışın, Avrupa'nın köreltici yaşamına karşı da direnerek, mücadelesine sahip çıkmasını mı? Kürtlük

adına soysuzluğu mu anlatayım, yoksa en rahat yaşamını buralarda da kesip "yaşamak, özgür yaşamak, uğrunda ölünecek kadar güzeldir" diyenleri mi? Göç edenlerin defterlerine "Kürt" sözcüğünü yazmayan bu uygar(!) ülkeleri mi yazayım, yoksa adı konmamış kimliğini kazanmak için ölümüne mücadele edenleri mi? Sürgünde olmanın verdiği kahırla, özlemle hastalananları mı, yoksa uygar Avrupa'nın maddi koşullarından başları dönen sarhoşları mı?

Kürtlüğü bir hobi olarak kullanan romantikleri mi? Yoksa, Kürtlüğü örgütlü bir şekilde pazarlayan tacirleri mi? Sırf isim yapmak için çalışan sahtekarları mı, yoksa birilerinin çalışmalarından, isim yapmalarından korkanları mı? Örgüt veya kurum olarak aile, eş, dost, akraba şirketlerini mi, yoksa yüzbinleri sürükleyenleri mi? Belki bunları da başka mektuplarda yazmaya çalışacağım.

Neyse... Düzce'deki morgta üçünüzü doya doya öptüğümü söyleyemem. Zaten sizlere doymak ne kelime. Hiçbir zaman gözlerimin önünden gitmeyecek yaralarınızdan, gözlerinizden öperim....

20 Mart 1997
Ağabeyin Nejdet

05 Ağustos 1996

Değerli dost,

Benden, Savaş'la ilgili yazı istendiğinde, yazıp yazmamakta tereddüt ettiğimi belirtmekte sakınca görmüyorum. Sanırım, o acılı günleri anımsamak, tekrar yaşamak istemedim. Ancak, acı da olsa Savaş acılarla dolu tarihimizin bir parçasıydı. Bu nedenle yazmam gerekiyordu ve şimdi de yazıyorum.

Gerçekten, tarihimiz acılarla yüklü. Acı, gözyaşı, katliamlar, sürgün ve ayrılıklar hep süre geldi. Halkımıza dayatılan bu insanlıkdışı yaşam biçiminin, elbette kabul edilebilir bir yanı yoktu. Kabul edilemezdi. Kendilerine dayatılan bu yaşam biçimi, süreç içinde hak arayış çığlığına dönüştü. Bu çığlık, Kürtlerin tarihine kahramanlıklar yazdığı gibi, ihaneti de yazdı.

Anısı önünde saygıyla eğildiğim sevgili Savaş da ihaneti kabul etmediği için, çığlığın bir parçası olarak imha edildi.

Savaş'ı henüz dün gibi hatırlıyorum. Soğuk ve yağmurlu bir kış günü, Diyarbakır E tipi Cezaevine tutuklularla görüşmeye gitmiş, ama görüşememiştim. Her görüş günü, saatlerce bekletilir, görüştürülmeden gönderilirdik. O gün de yaklaşık, yedi saat bekletilmiş, bir sürü hakaretten sonra da, gitmek durumunda kalmıştık. Benim gibi pekçok tutuklu yakını demoralize olmuş, üşümüş ve ıslanmıştık.

Perişan bir halde, geçen her minibüsün durması umuduyla el kaldırıyor ve ne yazık ki hiçbirine alınmıyorduk. Umutlarımızın tükendiği bir sırada, yanı başımızda lüks bir Mersedesin durduğunu gördüm. Sürücüyü tanımıyordum. Bu nedenle nazik davetini sertçe reddettim. O da şaşırmıştı. Benim bu sert tepkime. "Bacım, ben polis falan değilim. Bana niye ters bakıyorsun?" dedi. Sonra kendisini tanıttı. Beni de tanıdığını söyledi. "Mehdi abi nasıl?" diye sordu. Ben de, görüşmediğimi söyledim. Kendi-

sinden kuşkulandığım, polis olabileceğini düşündüğüm kişi Savaş'tı... Yanımda tutuklu bir arkadaşın babası olduğu halde arabaya bindik. Sohbet sohbeti açtı. Amca tutuklu oğulları hakkında ileri-geri konuşmaya başladı. Savaş, bu konuşma tarzına ve Kürt olmaktan başka suçu olmayan çocuklar hakkında suçlayıcı konuşulmasına kızarak, amcayı arabadan indirdi. Şaşırmıştım. Savaş, Kürt erkeğinin geleneksel karakteri dışına çıkmış ve aykırı bir tavır almıştı. Merak edip sorunca da, "Baksana adamın düşüncesine! Suçu hâlâ çocuklarında görüyor" dedi. Çok etkilenmiştim. Tavrı aykırı olsa da dürüstçeydi.

Savaş'la başlayan bu dostluk, onun Diyarbakır'a her gelişindeki telefon görüşmeleriyle devam etti. Savaş'la ikinci görüşmemiz yine bir rastlantı sonucu oldu. 1991 Mayıs veya Haziran ayında cezaevinden yeni tahliye olan eşim Mehdi Zana'ya İstanbul'da, bir akşam yemeği verilecekti. Nerede ve kimlerle olacağımızı bilmiyorduk. Ümit Fırat, ROJDA lokantasında buluşacağımızı, sahibinin iyi ve yurtsever olduğunu söylemesine karşın kim olduğunu belirtmemişti.

Rojda'ya gittiğimizde, Apé Musa, Av. Medet Serhat, Behcet Cantürk ve şimdi isimlerini anımsayamadığım pekçok insan vardı. Bir ara Savaş geldi. Mehdi'ye geçmiş olsun dedi. Tanıdık bir yüz olmasına karşın, Savaş olduğunu düşünememiştim. Savaş da anlamış olacak ki, "Sizinle daha önce tanışmıştık, beni hatırlayamadınız galiba..." dedi. Hatırlamaya çalışırken, kendisi Diyarbakır Cezaevi önünde tanıştığımızı hatırlattı.

Her zaman olduğu gibi, o gece de sohbetin konusu Kürt sorunu ve Kürt Özgürlük Hareketinin, topluma yansımaları ve olası sonuçlarıydı. Genelde, Kürt aydınları üzerinde yoğunlaşan sohbetin en hararetli yerinde Savaş "... siz Kürt aydınları dürüst değilsiniz, hem çıkarcı hem de korkaksınız..." demiş ve sohbeti alevlendirmişti. Yemek, Savaş'ın bu müdahalesinden sonra, ikili kulislerin yaygınlaştığı, kuralsız bir sohbete dönüştü. Artık, kimse kimseyi dinlemiyor, anlamıyordu. Savaş, oldukça nazik ve kibar bir biçimde, bir kez daha müdahale etti. "... Arkadaşlar, yarın sabah kahvaltısında yine burada tekrar bir araya gelelim. Zamanımız çok, yarın devam ederiz." Savaş'ın bu sözleri yemeğin de finali oldu.

Çözümsüzlüğü kimileri için "sürgüne", kimileri için "zindana", kimileri için de "dağlarda hak arayışına" dönüşen Kürt sorununda, taraf olmak aklımın ucundan geçmezken, kendimi bir anda sorunun içinde buldum.

20 Ekim 1991 Genel Seçimlerinde SHP listesinden milletvekili seçilmiş, olaylı yemin töreninden sonra, Türk halkının fanatik ve şöven kesiminde "hain", Kürt halkı nezdinde de, bedelini ancak canımla karşılayabileceğim bir "kahraman" ilan edilmiştim. Her geçen gün birbirlerine daha çok düşman edilen, milliyetçi şöven anlayışın nefretini alırken, Kürt kamuoyundan hak etmediğim övgüler alıyordum. Devlet, medya aracılığıyla başlattığı tek yanlı bombardımanla, sadece bizlere saldırmakla kalmıyor, bize dost eli uzatanın eli kırılıyor, halktan tecrit ediliyor, koparılıyorduk. Kısaca, bize selam vermek bile, yaptırımı "imha" olan, "Devletin ülkesiyle milletiyle bölünmez bütünlüğü aleyhine işlenen" ağır suçlardan sayılıyordu.

İşte böylesine zor ve riskli bir süreçten geçerken, Savaş tarafından eşiyle tanıştırılmak üzere evine davet edildim. Savaş'la gittiğimizde, kapıda bizi son derece şık giysiler içinde, sevecen ve bir okadar da narin olan eşi Pervin karşıladı. Gece yine Kürt sorunu, ulusal boyutlarda tartışıldı. Sabah uyandığımda, sevgili Pervin'i Kürt milli giysileri içinde görmüş ve şaşırmıştım.

Yine sıcak bir Ağustos gecesi, sanırım 1992 yılıydı. Eşim Mehdi ve kardeşim Ali İhsan'la Savaş'a konuk olmuştuk. Dinlenmek üzere odalarımıza çekildik. Henüz uykuya dalmak üzere iken, kardeşim "abla kalk, polis kapıda" dedi. Aslında bizler gibi önüne, düzeni değiştirmeyi koymuş, sistem içinde erimeyen ve hatta entegre olmayı bile reddeden, Kürt milletvekillerinin adı polis olan ya da olmayan, birileri tarafından gecenin bir saatinde rahatsız edilmeleri, hiç de olağandışı sayılmayacağından, kapıya ben gittim. Polise, kim olduklarını ve hangi amaçla burada bulunduklarını sordum. Israrlarıma karşın, kimin talimatıyla ve hangi amaçla geldiklerini söylemediler. Kendi içlerinde de net olmamalılar ki, içlerinden biri bir diğerine "arama için geldiğimizi söyleyelim" diyor, diğerleri ise, küfür ve hakaret etmeye devam ediyordu. Amaçlarının arama olmadığı apaçık ortadaydı. Hayali senaryo ve komplolarla bizleri imha etmekti.

Bunu çok net gördüğüm için, bir yandan Ankara'daki milletvekili arkadaşlarımı ararken, bir yandan da İstanbul Emniyet Müdürüyle irtibat kurdum. İstanbul Terörle Mücadele Şube Müdürü, gelenlerin kendileriyle ilgili olmadığını, bu nedenle kapıyı onlardan habersiz açmamam gerektiğini ısrarla vurgulayarak, araştırmalarına devam edip, bilgi vereceğini söylemişti. Ankara'dan aldığım bilgiler ve Emniyet Müdürü ile süregelen görüşmelerimizden, polislerin ya da kendilerini polis olarak tanıtanların, hangi şubeye bağlı oldukları, hangi amaçla geldikleri ve kim oldukları anlaşılamamış ve ben de kapıyı açmamıştım.

Ertesi gün resmi açıklamalar, bir çelişkiler yumağına dönmüştü. İstanbul Emniyeti, 15 Ağustos için genel operasyon vardı derken, Terörle Mücadele Şubesi evde terörist bulunduğuna dair ihbar aldıklarını açıklıyordu. Zamanın İçişleri Bakanı ise, Ankara'daki arkadaşlara, bir yanlışlık olmuş, diyerek daha da gülünç duruma düşmüşlerdi.

Olanlar kelimenin tam manasıyla, "sıkandal"dı. Bu nedenle de olanlara bir kılıf bulmak zorundaydılar. Saat 10 sularında Savcılıktan arama izniyle gelen polisler, evi aradılar. Zaten evde bir şey yoktu. Onlar da bunu çok iyi bilmelerine karşın, bulundurulması suç olmayan Savaş'a ait döviz ve eşinin ziynet eşyalarıyla, Savaş'ın ruhsatlı silahına el koydular. Yetmiyormuş gibi, evde bulunan Savaş, yeğeni Alican, eşim Mehdi ve kardeşim Ali İhsan'ı gözaltına aldılar. Beni de almak istemiş olabileceklerine, içtenlikle inanıyorum. Ancak, sıkandalı büyütmemek için, bu gizli isteği gerçekleştiremediler.

Devletin güdümlü fail-i meçhul cinayetler zinciri, giderek yoğunlaşmış, zincirin halkaları, gazeteci, yazar ve aydınlardan sonra, yurtsever Kürt işadamlarıyla çoğalıyordu. Behcet Cantürk ve Av. Yusuf Ekinci'nin hunharca öldürülmelerinin kamuoyundaki etkileri, Vedat Aydın'dan başlayarak HEP-DEP dönemindeki fail-i meçhuller bir bütün olarak değerlendirildiğinde, devletin cinayetler serisine devam edeceği hepimiz tarafından biliniyor, tahmin ediliyordu.

Savaş'la her görüşmemizde, bu cinayetleri tartışır, ne yapmak gerektiği konusunda fikir cimnastiği yapardık. Savaş, kendisi

için kesinlikle korkmuyordu. İlginçtir. Kendisi, eşi ve çocuğunu düşünmesi gerekirken, çocuklarım Ronay ve Ruken için endişe duyuyor, onlara yönelik tedbir almamızı ısrarla vurguluyordu.

Kirli savaşın bir boyutu da, bizleri, yaratılan olumsuz kamuoyu dağılmadan Parlamento dışına almak ve yargısız infaza başka bir biçimde devam etmek ve DEP sürecini noktalamaktı. 2 Mart darbesi, tutuklamalar, DEP'in kapatılması, oldu bittiye getirilirken, 3 Haziran 1994'de Savaş'ın ölüm haberi Ankara Cezaevindeki koğuşuma bir bomba gibi düşüyordu. Neye uğradığımı şaşırmıştım. Savaş, bir sinema şeridi gibi gözümün önünden gelip geçiyordu.

Pervin, "Savaş'sız" günlerinde daha güçlenmiş, mücadeleden daha çok etkilenmiş, Savaş'ın ölümünden sonra doğan küçük Zelal, onu yaşama sıkı-sıkıya bağlamıştı. Cezaevinde ilk görüştüğümüzde, yüzünden tebessüm ve direngenliğin eksilmemiş olduğunu hayretle görmüştüm. 24 Aralık seçimlerinden hemen önceydi. Kendisine HADEP'ten milletvekilliği adaylığı önerilmiş ve bu konuda görüşlerimi almak istiyordu.

Pervin'e, "Bak sevgili Pervin. Ağır bir görevle karşı karşıyasın. Kürt halkı adına politika yapmak, onların mutluluğu için mücadele etmek onur vericidir. Ancak; sadece Savaş'ın eşi olarak mücadeleye atılmak, ileride seni yıpratabilir. Bu konuyu, kendinle yüzleşerek bir kez daha düşün..." dediğimde, boynuma sarılıp öpmüş "Leyla abla, zaten ben de farklı düşünmüyordum. Aynı görüşte olduğumuz beni sevindirdi. Düşünebiliyor musun? Bölgede benim gibi yüzlerce, belki de binlerce şehit annesi, eşi var. İnsanlar sadece bu sıfatlarına dayanarak hak talep ederlerse, birkaç bin kişilik Parlamento gerekir. Bu nedenle emek harcamadan, bilgi ve birikimi zenginleştirmeden böylesi zor görevlere hevesli olmamak daha doğru olur." dedi.

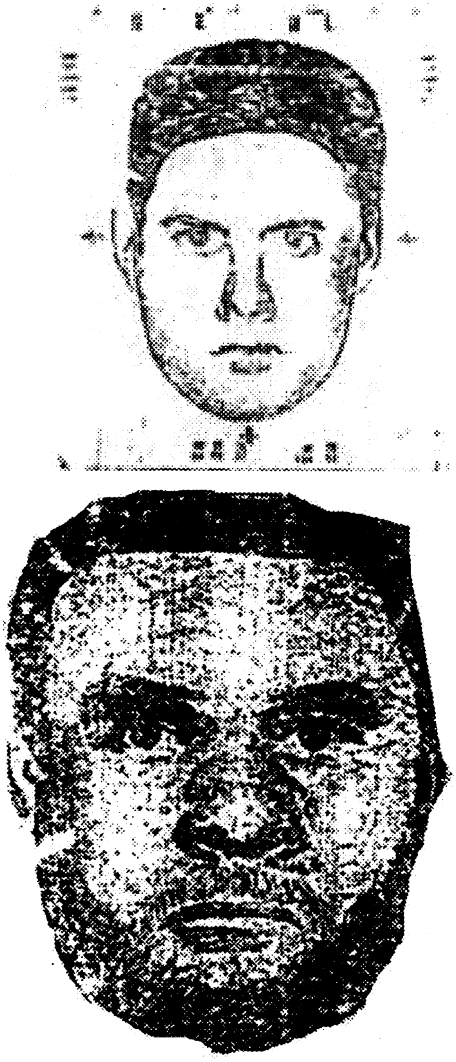
Pervin'in doğruları yansıtan sözleri, aslında bir gerçeği de dile getiriyordu. Gerçekten emek harcamadan, kişiliği ve birikimi ile sürece katılmadan, başkaları tarafından yaratılan değerler üzerinde politika yapmak, aynı konum ve sıtatüde olan bireyler arasında anarşiye neden olur.

Devletin dünkü politikası neyse, bu gün de aynı olduğu gibi,

yarın da değişmeyecektir. Fail-i meçhuller, işkence, sürgün, red ve imha..

Anısı önünde saygıyla eğildiğim sevgili Savaş; halkımızın çığlığı olarak tarihte yer alacak ve hiç unutulmayacaktır.

LEYLA ZANA
Ankara Kapalı Cezaevi

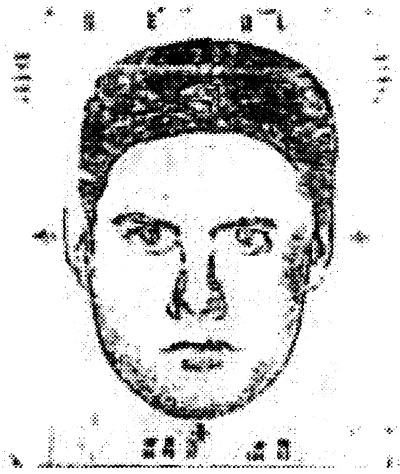

Görgü tanıklarının ifadelerine göre, Jandarmalar tarafından çiziler katil zanlılarının robot resimleri.

Görgü tanıklarının ifadelerine göre, Jandarmalar tarafından çiziler katil zanlılarının robot resimleri.

Görgü tanıklarının ifadelerine göre, Jandarmalar tarafından çiziler katil zanlılarının robot resimleri.

Özgür Ülke

Buldan'a Çiller infazı

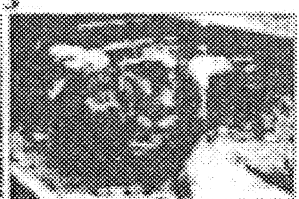

Cezayirliler Buldan'a Çiller'e yaptıklarını yaptılar

Kürt işadamına Çiller infazı

Çiller ne demişti?

Kaynak: Kanlıbeli Buldan'ı Çiller'e verecek

Özgür Ülke

Başbakanlık infazevi!

HABER DEVA

Başbakanlık infazevi

12 Haziran 1994, Ö. Ülke

Kafkasları Bürkan ve Ekrem'in yakınları ile birlikte basın toplantısı yaptı: Tahliye...

Bu ülkede yaşamaktan utanıyoruz

Kayıp asker cezaevinde

'Bu ülkede yaşamaktan utanıyoruz

7 Haziran 1994, Ö. Ülke

Buldan cinayetinde resmi görevli parmağı

ANKARA / ÜLKE – TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu üyesi **Korkutata, Savaş Buldan** ve arkadaşlarının cinayetlerinin mafya işi olmadığını ve resmi görevlilerin bu işe karıştıkları kanaatinde olduğunu bildirdi.

TBMM Faili Meçhul Cinayetleri Araştırma Komisyonu, Meclis'te tatile girmesinin ardından geçtiğimiz günlerde Kürt aydınları **Savaş Buldan, Adnan Yıldırım** ve **Hatt Karay**'ın öldürülmelerini araştırmaya başladı. Araştırma için İstanbul'a giden üç kişilik heyette bulunan **SP** Bingöl Milletvekili **Hüsamettin Korkutata, Buldan, Yıldırım** ve **Karay**'ın ailesiyle, Cumartesi ve Pazartesi günleri görüştüklerini belirterek, **"Bu işin bir mafya işi olmadığı kanaatindeyim. Ayrıca, ailelerin ifadeleri, görgü tanıklarının ifadeleri, bazı belgeler, Sapanca Atatürk Ormanı'nın bekçisinin hareketleri de bu işin içinde başka işler olduğunu gösteriyor"** şeklinde konuştu.

Korkutata, bu cinayetlere gerçekten mafya damgasından kolay kolay kurtulunamayacağını ve bu kişilerin zaman zaman bu işlere karıştıklarını vurguladı. Sapanca Atatürk Ormanı bekçisinin önce sahtekârlığın iki aracı gömdüğünü söylediğini daha sonra bu ifadesini değiştirdiğini kaydeden **Korkutata**, şunları söyledi:

"Ayrıca, bekçinin kaybolmanın ve akşama kadar bulunmamasını da, kendisini oradan uzaklaştıran bir güçün olduğunu gösteriyor. Bu olaylerdeki insanlar çevrelerindeki mafyayı iyi tanıyor. Silahla kendi düşmanlarına teslim olmazlar. Polis durdurmuş ve üstlerini aramış. Buldan'ı polis arabası olmadan 270 kilometre götürmeleri çok zor. Daha önce de mafya cinayetleri oldu, bunlar mafya cinayeti olayın ortaya çıkarken tararlardı. Elimde kesin delil olmamasına rağmen, mafya işi olmadığına inanıyorum. Komisyonun teşkil etmiş resmi bir ilkeri yok. Ancak, bu iş mafyanın işi değil. Resmi görevlilerin de bu işe karıştığı kanaatindeyim." Korkutata, bu cinayetlerin siyasi de olabileceğini, resmilerin de bulaştığı bir mafya işi de olabileceğini kaydetti.

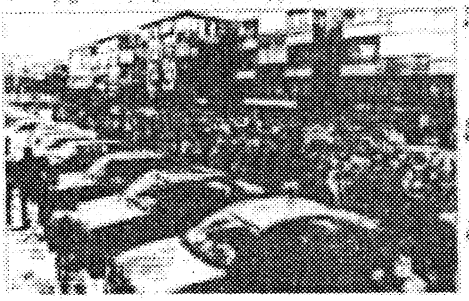
-Başbakan **Tansu Çiller**'in, **"PKK'nin haraç aldığı işadamlarını ve sanayicileri biliyoruz, hesap soracağız"** şeklindeki açıklamasından sonra Kürt aydınlarına yönelik saldırılar başlamıştı. 3 Haziran'da İstanbul'da polis tarafından gözaltına alınan Hakkari Yükseköğretim Kurulu üyelerinden **Savaş Buldan** ve iki arkadaşı, bir gün sonra Bolu'nun Yığılca ilçesinde ölü olarak bulunmuşlardı. **Buldan** ve arkadaşlarının Yeşilköy'deki Cumartesi Otelinin önünde 7-8 kişi olduklarını belirten sivil polisler tarafından gözaltına alındıkları ifade edilmişti. İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi tarafından kabul edilmiş, iki gün sonra ise reddedilmişti. **Savaş Buldan**'ın ağabeyi Yüksekova eski Belediye Başkanı **Nevdet Buldan**, cinayetlerden devletin sorumlu olduğunu bildirmiş, **"Kardeşim ve arkadaşları, devlet güçleri tarafından götürüldüler. Zaten devlet güçleri tarafından kimseye yakalanacak kadar da hazırlıksız değillerdi"** açıklamasını yapmıştı. Komisyon'un bundan sonra Şerif Avşar cinayeti ile ilgili olarak bir rapor hazırlaması bekleniyor.

23 Haziran 1994, Ö. Ülke

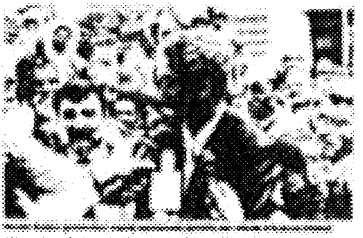
Özgür Ülke

Buldan zılgıtlarla uğurlandı

✓ Savaş Buldan ve iki arkadaşının cenazesi dün İstanbul'da Kürt kadınının zılgıtları ve alkışlar eşliğinde toprağa verildi. Bir kişiyi daha kaybetmek istemeyen "Şehit namazı" kılınmadı bayrağa sarılı

Buldan zılgıtlarla uğurlandı

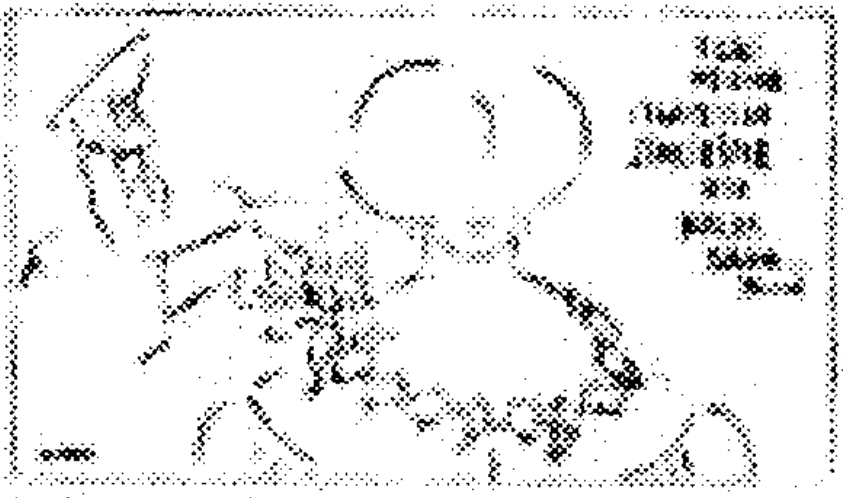
7 Haziran 1994 Özgür Ülke

Aynı yöntemle cevap vereceğiz

8 Haziran 1994, Ö. Ülke

Özgür Ülke

ERNK'den misilleme karar

Özgür Ülke

Necdet Buldan yine devleti sorumlu tuttu

Devlet emriyle katliam

Karayalçın'a saçlarını

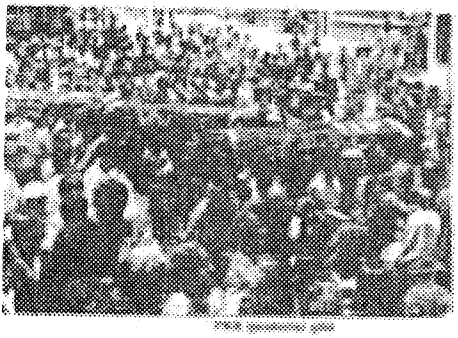
6 Haziran 1994, Hürriyet

6 Haziran 1994, Meydan

Haziran 1994, Sabah

7 infaz... Aynı silah

Savaş Buldan ve arkadaşlarının da, Behçet Canturk ve 3 yakınının infazında kullanılan silahla öldürüldüğü, emniyette yapılan balistik incelemede ortaya çıktı.

Haziran 1994, Türkiye

Yeni infaz endişesi

Kaçış yaratan' cinayetler üç hâkim cinayeti 7 kişi üzerinde düğümlendi... Teröristleri kendisi boşaltacaklar' diyen ağabey Bulduk, çok önemli açıklamalar yapacak

İnfaz mangası 7 kişi

Faili meçhul cinayetlerin sonrası, 9 ayrı cinayette bir silahla yakalanan 7 kişinin 'savcının' Savaş Buldan, 'Hacı Kara' ve Adnan Yıldırım'ı 7 kişinin Sabri Kılıçlı'yı öne sürdüğü

5 Haziran 1994, Milliyet

'Cinayetler, hesaplaşma'

İçişleri Bakanı Menteşe, Baldan'ın açıklamasını yorumladı: "Devlet mensubu vatandaşını korumak ister, cinayet işletmez". Menteşe, cinayetlerle ilgili bir iç yapının olmadığını söyledi

7 Haziran 1994, Milliyet

İnfazlarda iddia: 'Katiller İranlı'

İnfaz, İtalyan işi

7 Haziran 1994, Milliyet

Özgürlüğün böylesi nerede var?

D[illegible] Cemal Başkan, Vekil Kemal Kantal şöyle diyor: ..."Türkiye'de bir Kemal Önderoğlu'nun olmasını duruma nasıl yorarsın?"...

"Kemal Önderoğlu" olma tecrübesiyle ilgili çok şeyi var. Türkiye Cumhuriyeti'nin değişmesi.

Kemal bu tecrübelerden yapacakları bazı şeyleri herkesle paylaşıyor. Yanılıyor olmalı; PEN'den Cumhuriyet'in en çetin günlerini hatırlayanlar gene gelmişler. Sonra da Avrupa'ya ve Amerika'ya gidip bazı toplantılara gerçekleştirmişler.

"Türkiye'de böyle bir şey olmadı, olabilir, olmamalı, olmamalıydı, Biz Gelişmiyoruz. Önderoğlu'nun böyle tecrübeleri"...

Bir bir konu vardır, ama hemen görünmez. Bunlarla, dünyanın en ünlüleri bu ülkeyi içeride ve dışarıda yaşanılmaz kılıyorlar, belki de cezaevinde için ellerinden geleni yapıyorlar.

Bu Kemal, işine gelince bunları söyleyen de, işine gelmeyen sözcüklerle karşılaşınca yanıtını veriyor. Cevaplar hazır gibi bir nevidir... Kendisi Avrupa'da gösterdiğimiz duyarsızlığı, Dünya yetkilileri bir bu bilgiyle yeni düşünceyi hayata dönebiliyor sanıyorsun. Yine sene başlarından mahkeme de yine yeniden başlıyor. O halde bu yazıyı yeniden Sayın Kemal, ona PEN'ye ne yollarız?

Kemal'ye bunları sorsanız, ne cevap alırsınız?

* * *

Cemal Başkan PEN'den konuşmasında "Türkiye'de bir Kemal Önderoğlu'nun olmasını duruma nasıl yorarsın?" diye sormuş. Kemal Önderoğlu'nun tecrübelerinden yapacakları bazı şeyleri herkesle paylaşıyor. Yanılıyor olmalı; PEN'den Cumhuriyet'in en çetin günlerini hatırlayanlar gene gelmişler. Sonra da Avrupa'ya ve Amerika'ya gidip bazı toplantılara gerçekleştirmişler.

"Türkiye'de böyle bir şey olmadı, olabilir, olmamalı, olmamalıydı. Biz Gelişmiyoruz. Önderoğlu'nun böyle tecrübeleri"...

Bir bir konu vardır, ama hemen görünmez. Bunlarla, dünyanın en ünlüleri bu ülkeyi içeride ve dışarıda yaşanılmaz kılıyorlar, belki de cezaevinde için ellerinden geleni yapıyorlar.

Bu Kemal, işine gelince bunları söyleyen de, işine gelmeyen sözcüklerle karşılaşınca yanıtını veriyor. Cevaplar hazır gibi bir nevidir... Kendisi Avrupa'da gösterdiğimiz duyarsızlığı, Dünya yetkilileri bir bu bilgiyle yeni düşünceyi hayata dönebiliyor sanıyorsun. Yine sene başlarından mahkeme de yine yeniden başlıyor. O halde bu yazıyı yeniden Sayın Kemal, ona PEN'ye ne yollarız?

Kemal'ye bunları sorsanız, ne cevap alırsınız?

* * *

Kemal, Türkiye içinde ve dışında yaşıtlarının bir kısmı başarılarını sürdürdü. Bir kısmı, anlaşmalı da içeride başarılı olanlar bir türlü ayrılmıyor. Bu olanlar her bakımdan onlar onların ayrılıkları, yeni bakışları, başarıya başarılarda, başarılarda, başarıya göre yaşamın bir türlüsü kalmış, mesleğe Türkiye'yi belliği yaşıtlarının ve her yönden zevkli düşünmek için elinden geleni yapıyor. Bu gene bir kalıp, en büyük cezası kendilerinde gösterdiğini bize düşünmeliyiz.

Ve bunların yanlarından, her gün onlar hapishane için verilmiş. Onlar için Cumhuriyet. Değil çünkü onlar milletvekili 33 milyonluk çocuklarımızda ve bunların bulundu varlığına ve duyularına da başarıya başlıyorsa. Başarıya bunlar ancak ve bunlardan! Bunları sana ve ne kazandırdılar?

Artık tanıdıkları bunlar gün yaşıyor. Cumhuriyet'de bazı kitaba ve sanatçıya hayatta başlıyorlar. Hem yeni yurt dışında yaşıyorlar. Hiç gençlerin de bunlar gibi sanatçılar. Bütün yaş yetkili sanatçı. Yeni bir mahkemeye aldırsız gelen her ülke yeni sanatçı. Uluslararası kapsayıcı ile kendisini sanatçılar! Yeni sanatçı bizim. Yeni, sanatçı, son kadın, sanatçıya, bizimle ilgili, bazı sanatçılar bulmuştu. Çünkü sanatçı, kendisini kazanç başına ve geçiş kazanç olmuş.

Türkiye büyük ülkeler, Türkiye'nin de en yetkili mahkeme başında bu nasıl yaşanılıyor sanatçıyorsun.

Neyse ki, bütünde yaşıyor. Bir Cumhuriyet'den kısa süre başlıyor ve bulunuyor, çalışmıyor. Bize onların 1980'de yıllarını başında, Yeşilköy'e kadar dönüyorlar, kadar kazançları gülümsüyor, 1980'e yıllarında Türkiye sınırları Ankara'ya dönüyorlar, sen sanıyoruz.

Hiç sanatçı sanıyor, Türkiye bu varlığı da anlatıyor... Çünkü Türkiye Cumhuriyeti, bu sınır cumhuriyeti değil. Çünkü bu bize bağlıyor sanatçılar bu bir sanatçı olarak başlıyor.

X Haziran 1994, Hürriyet

Aşiret kanıt peşinde

İdirilen Kürt işadamları Savaş Buldan, Hacı Karay ve Adnan Yıldırım'ın mensup olduğu Oramar Aşireti'nden bir grup cesedlerin bulunduğu köyde delil arıyor.

Boş kovanlar ortada yok

250 milyonluk yıkık

Kırık cüzdanlar

Olağanüstü hal 11'inci kez uzatıldı

9.6.94 Hürriyet

Alman partilerde Kürt krizi büyüyor

Nahçıvan PKK'lıyı teslim etti

Haziran 1994, Hürriyet

BULGARİSTAN GÜNLÜĞÜ, ARAYIŞLAR

Sonunda Temmuz'un on beşinde, yani katledilişinizden kırk üç gün sonra Bulgaristan'a geldik. Benimle beraber gelen İ. Bulgarca biliyordu. Buralara sıkça geldiği belliydi. Zaten kendisi Türk değil, "Balkan göçmeni"ydi. Plovdiv kentinde beni Almanya'ya getirecek adamla buluştuk. Ancak gözüm adamı tutmadı. Kürt'tü, ama garip davranışlı biriydi. Yol ile ilgili projesini anlattıktan sonra anladık ki, o da ilk kez böyle bir işe giriyordu. Bizi bir kobay olarak kullanacak, bu da büyük bir ihtimalle pahalıya malolacaktı. Deneyimsiz, olanaksız ama bizi kandırmaya yönelik çabası Türkiye'den hatırladığım bazı tipleri hatırlatıyordu. Bunun üzerine İ. Türkiye'ye telefon ederek bir akrabasını çağırdı. Ertesi gün gelen ve senin de çok iyi tanıdığın B.'ydi bu. İ'ye veda ettik ve Sofya'ya doğru yola çıktık. B'nin planına göre önce Polonya'ya, onun akrabalarının yanına, oradan da onların yardımıyla Almanya'ya geçecektik.

Plovdiv'den tuttuğumuz taksiyle doğruca Sofya'daki Polonya elçiliğine gittik. Ülkelerine gitmek istediğimizi belirtip, bize vize vermelerini talep ettik. Bana ait olmayan ama üzerinde benim fotoğrafım ve yaşıma uygun kimlik bilgileri olan pasaportu alıp incelediler. Verdikleri cevap "on beş gün sonra tekrar uğrayın"dı. Moralimiz bozuldu. Bir otele yerleştik. Her zamanki tez canlılığımla sıkılıyordum. Sonuçta telefonla Avrupa'dan Nesimi Kılıç (Fırat) ve Moskova'dan Mahir Welat (Numan Uçar)'la görüştüm. Beklememi, birilerinin gelip benimle bağlantı kuracağını söylediler. İki gün sonra beklediğimiz kişi geldi. Artık emin ellerdeydim. Gelen Baran adında eski bir gerillaydı. Baran, ge-

rillada Jirkili korucularla giriştiği bir çatışmada karaciğerinden yaralanmıştı ve burada da örgütleme çalışması yapıyordu. B'ye artık serbest olduğunu, gidebileceğini söyledim. O Türkiye'ye ben de Baran'ın beni götürdüğü eve gitmek üzere ayrıldık.

Sofya'da kaldığım sürece Baran'la aynı evi paylaştık. Yanımızda gene benim gibi kaçmış, eşi Hollanda'da olan, bu ülkeye giriş izini bekleyen bir Diyarbakırlı da vardı. Değerli bir insandı. Üçümüz daha çok Suriye'den okumak için gelen ve buralara yerleşmiş, kimi tıp, kimi gazetecilik okuyan, ancak daha çok ticaretle uğraşan Kürtlerle bir araya geliyorduk. Baran, yeni geldiği bu alanda bir yandan bildiri hazırlayıp dağıttırıyor, bir yandan da bir dernek binası için uğraşıyordu. Ulusal mücadeleye pek fazla yakın olmayan bu insanları yurtseverliğe çekerken, çektiği sıkıntıların üzerine bir de savaştan aldığı fiziksel rahatsızlığını eklersek, nasıl bir zorluk içinde olduğunu anlayabilirsin herhalde.

Sosyalizmin dağılmasından sonra bir herc-ü merç yaşanıyordu burada. Hemen her yönüyle çöküntünün bir anda yaşanmadığını, uzun yılların kapalı rejim ve toplum yapısının aslında bir başlangıç olduğunu gözlemliyordum. Gördüklerim ve burada okuyan Kürtlerden öğrendiklerimle, sosyalizm veya bir zamanların Türkiye'sindeki adıyla devrimcilik için dayak yiyen, ölen, öldürenlerin karşılaştırmasını yaptım hep kafamda. Başkaları için diyecek bir şeyim yok. Ama keşke ben Türk istihbaratının ilk dikkatlerini böyle bir gelecek için üzerimde toplamasaydım. Bir takım klişeleşmiş slogan ve uzaklardan alınmış bazı öğretileri ezberleyip, hiç ilgisi olmayan Kürt halkına reçete olarak sunmamızın bir hata olduğunu anladım. Bir başka deyişle çok akıcı ve cazip gelen sol söylemlerin Türkiye'ye, hele hele Kürdistan'a uygulanması çabalarının ne denli beyhude olduğunu şimdi daha iyi anladım. İlk aykırılıklarımızın böyle başladığını düşündükçe üzüldüm. Gerçi karşı olduğumuz uygulamalarıyla Türk devletince "komünist" olarak fişlenmeseydik de, bu fişlere bölücü olarak geçmemiz bile başımıza gelecek olaylar için yeter nedendi. Ancak ne bileyim yaşamımızın belli bir bölümü veya uğraşılarımın önemli bir devresi için özeleştiri yaptım.

Beraber kaldığımız Baran arkadaşla (bundan böyle PKK'li-

lerde moda deyim olan "arkadaş" sözcüğünü sık-sık kullanacağım) bunları konuştuğumuzda o, gerçek sosyalizmin buralarda uygulanmadığını bu nedenle çöktüğünü, Sovyetler Birliği liderliğindeki sosyalizmin, sosyalizm adına bir büyük yanlış olduğunu, ama gerçekten bizleri kurtaracak rejimin de sosyalizm olduğunda ısrar ediyordu. Aynı zamanda PKK'nin kuracağı Kurdistan'da da rejimin adının sosyalizm olacağını tekrarlayıp duruyordu. Sonradan bunu PKK'lilerden sürekli duyacaktım. Sohbetlerimizde kendisini çok kızdırıyordum. Örnek verirken İslamî rejimlerin savunucularına yönelttiğim bir soruyu hatırlattım, aldığım cevapla beraber. Tanıdığım radikal İslamcılara da İran, Irak, Suriye ve Türkiye'nin de Kürtleri ezerken İslamî çizgiyi çok önde tuttuklarını, böylelikle savundukları dini rejimlerin de bize bir şey vermeyeceğini, hatta şu anda İslamî kurallara göre yönetilen İran'ın Kürtlere ne denli acımasız davrandığını ve adının İran İslam Cumhuriyeti olduğunu söylediğimde cevapları Baran arkadaşın söylediklerine yakındı. Onlar da hepsinin sahte Müslüman olduğunu, özellikle İran, Suudi, Kuveyt gibi rejimlerin de gerçek İslamı temsil edemeyeceklerini söylüyorlardı. Yani bir yandan yetmiş yıl devam eden sosyalizm gerçek sosyalizm değil, öbür tarafta İslam Cumhuriyeti bile gerçek Müslüman değil. Hani gerçek sosyalizm, hani gerçek İslam, diye sorduğumuzda ise gene önüme bir yığın ütopik laf kalabalığı bırakılıyordu. Ama bana anlatılan hiçbir ideoloji veya öğreti, sömürgeci Türk, Irak, Suriye ve İran'ın, yüzde doksandan fazlası Müslüman olan Kürtlere İslamiyet adına işlenen zulmünü haklı çıkarmıyordu. Keza, Sosyalizm adına SSCB ve uydusu devletlerin, Kürtlerin ulusal mücadelelerine ilgisizliğini ve bazılarının doğrudan bu mücadeleye karşı sömürgecileri desteklemesini kimse bana mazur gösteremezdi.

Bunları tartıştığımızda daha güzel örnekler de verilebiliyordu. Sosyalizmin temel ilkelerinden birinin de "Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı" olduğunu hep biliyorduk, bilinen bir konu. Stalin, kendi ülkesinde muhaliflerine karşı acımasızca davrandığında, bu kıyımdan Kürtler de çok zarar görmüştü. Önde gelen Kürt aydınların katledilmesi, ailelerin geniş Sovyet topraklarına parçalanarak dağıtılması, hâlâ Rusya topraklarında annesinin ve-

ya babasının, kardeşlerinin nerede olduğunu bile bilmeden veya haberleşme olanağı bulamadan on binlerce Kürd'ün bulunduğunu iyi biliyoruz. Mehabad'ı kurduran, sonradan İran'dan alacağı petrol karşılığı satan ve dağıttıran da SSCB'den başkası değildi.

Irak'ta Kürtler onlarca yıldır bir ulusal mücadele veriyorlardı. Ve Irak'ın Kürtlere karşı kullandığı her yüz silahtan sekseni SSCB'den alınmıştı. Halepçe katliamı karşısında Batılı devletler Saddam'ı şöyle üstünkörü bir kınamışlardı. Belki de kendi iç kamuoylarının baskılarıyla. Oysa SSCB'den çıt çıkmamıştı. Halbuki Saddam Kuveyt'i işgal ettiğinde ilk tepki Gorbaçov'dan gelmişti.

"Bizim Irak'la Askeri İşbirliği Antlaşmamız var. Kullanabildiği her türlü silah ve diğer ekonomik yardımları kendisine veriyoruz. Ancak Irak derhal Kuveyt'ten çıkmalıdır, bu davranışıyla Ortadoğu barışını tehlikeye atmaktadır" diyebiliyordu.

Demek istediğim, yıllar boyu Irak rejiminin Kürtlere uyguladığı soykırımlara sesini çıkarmayan, hatta ticari ve askeri ilişkilerle bu Arap şövenistlerine büyük destek ve moral veren "Proleterya Diktatörlüğü", Kuveyt petrollerinin korunmasında batılılarla beraber hareket edebiliyordu. Kürtler soykırımdan geçirilirken, ne Ortadoğu dengeleri bozuluyordu, ne de barış. Mazlum uluslara gösterilmesi gereken siyasi ve insani ilgiden, Kürtlere sıra gelince herkesin yan çizmesi yok mu, işte bu bana çok dokunuyordu.

SSCB'nin Kemalistlere yardımını ve her türlü Kürt sehildanlarına kayıtsızlığını bir yana bırakalım, sömürgeci devletlerden yana tavır alması ve Stalin'in o dönemlerde Kürt potansiyelini resmen kırdırması falan, az şey olmasa gerek. Şeyh Sait, Ağrı ve Dersim başkaldırılarını düşündüğümde kendime göre ben daha fazla haklıydım. Kemalistleri emperyalizme(!) karşı verdikleri mücadeleden ötürü destekleyerek Kürtlerin üzerine daha acımasız sürdüklerini, o dönemleri anlatan kitaplardan okumuştuk. Türk devleti, Kürtlerin tüm istemleri ve başkaldırılarını emperyalizmin oyunu olarak SSCB'ye göstermiş, onlar da Kürtlerin bu emperyalistlerin uşağı(!) girişimlerinde başarılı olmamaları için ellerinden geleni yapmışlardı. Daha çok Ağrı İsyanın'da fiili desteklerini Kürtlere karşı kullanmışlardı. Yani anlayacağın sıra

Kürtlere geldiğinde bilimsel sosyalizm, ulusların kaderlerini tayin hakkı prensibi ve diğer tüm insani - siyasi değerlerin bir çırpıda çöpe atılmasının hiçbir sakıncası yoktu. Bunun emperyalistlerce yapılması bir yerde olağandır. Eğer kitaplarda yazıldığı gibiyse. Ama gene o kitaplara göre, bunun sosyalizm adına yapılmasının tek nedeni olarak hareketi yürüten Kürtlerin sosyalist olmamalarının kabul edilmesi de inandırıcı gelmiyor.

Hatta daha ileri gidersek başka mantıklar da yürütebiliriz. Kara cahil olarak benim ve bir avukatın hırsızlığını aynı kefede görmek olanaksız. Benim hırsızlık yapmam, yasaları bilmememden bunların bana vereceği uygulamalardan haberdar olmamamdan kaynaklanır. Ama sabahtan akşama kadar hukuku ve yasaları dile getiren bir avukatın hırsızlık suçundan mahkemeye çıkmasıyla benim durumum bir değil. Belki yasal olarak aynı cezaya çarptırılırız, ama vicdani veya ahlaki olarak değerlendirildiğinde öyle midir? İşte Kürtler konusunda sosyalistlerden yana beni tahammülsüz kılan da budur.

Sevgili kardeşim;

Tüm bunları seninle de tartıştığımız için buraya alıyorum. Çoğu konularda hemfikir oluyorduk. Özellikle sosyalizme çok fazla bel bağlamış arkadaşlarımız da hemen işin içinden çıkmak için kestirip atıyorlardı. Efendim bizim "bu şekilde düşünmemizde feodal yanımız ağır basıyordu". Kahkahalarla gülüp geçiyorduk.

Sadece tartışmakla ve elbette yalnızca sosyalizmin faziletleri ve çöküntüleri üzerine vakit geçirmiyorduk. Bir yandan benim Avrupa'ya gidişimi ayarlamaya çalışıyorduk. Bir yandan da dediğim gibi orada bulunan Kürt kitlesiyle diyalog geliştiriyorduk. Ama arkadaş tüm bunları yaparken benim korunmam için de aşırı titizlik gösteriyordu. Aslında elimdeki pasaportta sağlam bir de Almanya vizesi vardı. Ama sahte pasaport olduğu için her şeyin sağlam ve garantili, daha doğrusu örgütün bilgisi dahilinde gelişmesi için çaba harcıyordu. Bir başka Balkan ülkesine; Yunanistan'a geçmem kararlaştırılmıştı. Oradan gelecek davetiyeyi bekliyorduk. Bunun için bir kez de Romanya'ya geçmiş vizenin oradan halledilmesine çalışmıştık. Sonuçta ben tekrar Sofya'ya

dönmüş, Yunanistan vizesi için pasaportumu tekrar Romanya'ya göndermiştik.

Oradan gelecek vizeyi beklerken bu arada sık-sık ülkeyle ve İstanbul'la da telefonla görüşüyordum. Bir sürü havadisle beraber gene çok kötü haberler de alıyordum. Mesela Gewer'de hani senin yapmak istediğin çok güzel bir ev vardı. Sağlığında kaba inşaatı bitmiş, içerdeki tesisatın bir kısmı da tamamlanmıştı. İşte o inşaata birkaç kez polislerin baskın yaptıklarını söylüyorlardı telefonla bana. Zaten aradıkları sen veya herhangi birimiz değildik. Bu nedenle ellerinden geldiği kadar inşaatta tahribat yapıp öyle çıktıklarını da anlatıyorlardı. Bununla da tatmin olmayan şanlı polis, özel tim ve diğerleri artık evin önünden veya birkaç yüz metre uzağındaki asfalttan geçerken bile namlularını eve çeviriyorlardı. Evin ön cephesini panzerlerle delik deşik ediyorlardı. Bunu periyodik olarak hemen her gece yapıyorlarmış. O özene bezene yaptırdığımız inşaattan bile rahatsız olduklarının ispatıydı bunlar. Sanırım, gördükleri binaları da bir an için sen veya ben veya herhangi bir Buldan'ı kafalarında canlandırarak kinlerini kusuyorlardı. Nefretin böylesine akıl erdirmek çok güç. Bir zamanlar aşiretler arası çatışmalarda, bizim oralarda belli aşiretlerin belli şahısları karşı aşiretten birilerine ait otları yakarak, bazen hayvanlarını öldürerek tatmin oluyorlardı. Bu durumlarda çevreden aşiretler, hatta bu suçu işleyenin bağlı olduğu aşiretten insanlar buna karşı çıkardı. Son yıllarda bu anlamsız saldırı şekli terk edilmişti. Acaba TC, hâlâ bir aşiret kadar da mı olamıyor? Öyle ya bu duyarsızlık, devletin bu davranış şekli başka nasıl izah edilebilir ki?

Biliyor musun bu ev üzerine geleceğe yönelik sohbetlerini andım, orayı kurşunladıkları haberini aldığım her defasında. Ev üç katlı triplex olarak tanımlanan çok büyük bir köşk olacaktı. On bin metre kare arsası ve dayandığı yamaç hesaba katıldığında, bahçe düzenlenmesinden kimin hangi odada yatacağına kadar plan yapıyorduk seninle. Hedefimiz bu yıl bitirmekti. Hatta sen daha çok benim o evde oturmamı istiyordun. Bana arada bir de "Belediye Başkanına bu evde oturmak yakışır" diye de takılıyordun.

Elbette aldığımız haberler sadece bunlardan ibaret değildi.

Sizleri katledenler veya arkadaşları otelden beni de soruyorlarmış sık sık. Ne gariptir değil mi? Tüm adreslerimizi biliyorlar. Kaçırılışınızdan, katledilişinizden cenaze törenlerine dek, gazete ve televizyonlara röportaj da dahil, basın toplantıları ve taziye kabul etme törenlerinin tamamını bizzat izlemiş, telefonlarımızı da dinlemişlerdi. Evdeki adresimize yüzlerce telgraf çekilmişti. Tüm bunlardan anlatmak istediğim, yerimiz yurdumuz belliydi, ama gene de esrarengiz bir şekilde bir takım kılıksız herifler gidip otelden soruyorlardı beni. Anlıyorsun değil mi?

Bu arada bir yara daha aldım, telefonla. Ömer, İsmet abimin oğlu Yeniköprü'de geçirdiği bir trafik kazasında ölmüştü. Gencecik delikanlı. Uzakta, meçhule yelken açmış bir vaziyette bu haberleri de duymak insanı ne yapar, anlatılması zor. Bu arada Yunanistan'a gideceğim söylendi. Uçakla gitmem planlanmıştı ama, gerillaya gidecek dört arkadaş daha Romanya'dan gönderilmişti. Onlarla gidip gitmeyeceğim sorulduğunda tereddütsüz kabul ettim. Bir öğleden sonra otobüse bindik. Tarih sekiz Ağustos 1994'tü.

Otobüsle giderken düşünebileceğim, bir araya getirmeye çalıştığım çok şey vardı elbette. Bir bilinmeze yolculuktu benimki. Geçmişi dolu-dolu, geleceği bilinmeyen. Belki de tüm gelecekler bilinmezdir. Bu nedenle insanların hangi yaş ve konumda olurlarsa olsunlar geleceklerine dört elle sarıldıklarını şimdi daha iyi anlıyorum. Şimdi benim için bilinmez daha büyük anlam ifade ediyor. Buradan da dağarcığıma çok şey koyarak gittiğimi sanıyorum. Yukarıda anlatmaya çalıştığım sosyalizmin çöküşü üzerine yaptığımız tartışmalar, Bulgar halkı üzerine edindiğim izlenimler falan. Bunlardan biri bana çok şaşırtıcı gelmişti.

Dillerini bilmediğim ve dil konusunda beceriksizliğimi kendim de kabullendiğim için, orada kaldığımız sürece en ufak bir alışverişe bile ben gitmiyordum. Bir gün Küçük Güney'den bir arkadaşla onların evlerine gidiyorduk. Sigara almak istedim. Bu amaçla yolumun üzerindeki bir kahveye uğradım. Kasada bulunan bol makyajlı genç bayana iki paket sigaraya yetecek kadar para uzatarak ve elimle de iki işareti yaparak "Marlboro" dedim. Hani en anlaşılır dili eller konuşur derler ya, işte öyle. Raflar tıka basa sigarayla doluydu. Param tezgahın üzerinde ve bayan

kafasını yukarıdan aşağıya sallayıp duruyordu. Ben sabırsızlıkla ve beni anlamadığını sanarak ha bire ellerimle iki işareti yapıp Malboro istiyorum. Kafasını yukarıdan aşağıya sallayan bayanın sabırsızlandığını, parayı önüme sürerken anlamamama karşın sertleştiğini gördüm. Arkamda duran Suriyeli arkadaş bana o dükkanda Malboro olmadığını hatırlatınca paramı alarak dışarı çıktık. Ben, arkadaşa bayanın hem kafasıyla evet dediğini ve hem de istediğim sigaranın olmadığını nasıl anlayabileceğimi sordum. Yani kadın hem kafasıyla "evet, peki" anlamına gelecek işaretler yapıyordu. Hem de sigaranın olmadığını kendi dilinde anlatıyormuş. Benim bunu anlamam olanaksızdı. İstediğim sigaranın bulunmadığına değil, kadının "var" anlamına kafasını sallamasına karşın sigara vermediğini sanmıştım. Ve ona bozulmuştum. Arkadaşım gülerek bana anlatmaya başlamıştı:

Bu sana tuhaf gelen hareket Osmanlıların buraları işgalinden kalma bir durumdur. Osmanlılar işgal ettikleri her Gavuristan'da herkesi Müslüman olmaya zorluyorlardı. Biliyorsun onlar sadece büyük bir imparatorluğun askerleri değil, aynı zamanda Halife-i Ruyi zeminin de elçileriydi. Girdikleri tüm gayri müslim ülkelerde yaptıkları gibi önce burayı da Müslümanlaştırmaya zorluyorlardı. Bunun için her gün yüzlerce insanın boğazına kılıçlarını, kamalarını dayarlar ve Kelime-i Şehadet getirmelerini isterlerdi. Bu yüzden onların bu isteklerini kabul etmeyen binlerce insanı katletmişler. Sonra akıllı bir Bulgar soruna çözüm bulmuş. Ve demiş ki 'bunlar kılıçlarını boğazımıza dayayarak din değiştirmemizi istiyorlar. Ne onlar bizim dilimizi anlıyorlar, ne de biz onların. Biz yok, hayır anlamına kafamızı sağa-sola salladıkça kılıç kafamızı kesiyor ve telef oluyoruz. Mesele sadece evet veya hayır anlamına kafa sallamakla bitiyor. O zaman biz de onların istediği gibi kafamızı yukarıdan aşağı evet anlamına sallarız. Hem bir işaretle hayatımız kurtulur, hem de dinimizi değiştirmeden onları aldatmış oluruz.' İşte o günden bu yana dünyanın her yerinde 'evet' anlamına gelen kafanın yukarıdan aşağıya sallanması, Bulgarlarda bu nedenle "hayır", "yok", "kabul etmiyorum" anlamına gelir.

Osmanlı, kültürleri ve halkların varlığını değiştirmişti. Dinleri değiştirtmişti. Birkaç yüzyıl Bulgaristan'ı da işgal etmişti. Bu-

radan geleceğe bıraktığı bir terslik de buydu. Osmanlının ayak bastığı her yer mutlaka Müslümanlılaştırılıyordu. Ama salt dinlerini değiştirtmekle kalmıyorlardı. Aynı zamanda onların "dünyanın en asil ulusu" olan Türkleşmelerine de uğraşıyorlardı. Bu nedenledir ki, bir zaman Osmanlı egemenliğinde kalan insanlar eğer İslam dinini kabul etmişlerse, aradan yüzyıllar geçtikten sonra bugün bile "Türk" olarak adlandırılıyorlar. En azından Türk yetkilileri tarafından. Balkanlar ve Yugoslavya'da yaşayanlar bunun en açık örnekleridir.

Geride bıraktıklarıma bir de Bulgaristan'ı eklemiştim.

Aynı gün saat 23'de Selanik'e vardık. Otobüs yolculuğundan ne kadar nefret ettiğimi, hatta dirençsizliğimi bilirsin. Ama vardık işte. Bize önceden verilmiş telefon numarası cevap vermiyordu. Bunun üzerine Atina'yı aradık. Atina'dan ise Selanik ilişkimizin orada olmadığını, beklememizi, gelip buradan bizi alacakları söylendi. Bir yabancı ülkede kendilerine katılacak gerilla adayları dahi olsa, arkadaşların randevularına veya zaman kavramına yaklaşımlarının ilk örneğiydi bu benim için. Sonraları yıllarca bu konudaki eleştirilerimize de sadece boşluğa bakarak yanıt vermiş olacaklardı. Dil bilmiyoruz. Burada kalsak bile taa Atina'dan gelip bizi alıncaya kadar geçecek zamanı hesapladığımda, bizim oraya gitmemizde bir sakınca olup olmadığını sordum. 'Yok, zaten biz de sizi alıp buraya getireceğiz', dediler. 'Bizi bekleyin, biz geleceğiz' dedik.' El-kol, tarzanca karışımı İngilizcemizle yemek yedik ve başka bir otobüse bindik. Çok uzun, bitmeyecek gibi bir yolculuktan sonra dokuz Ağustos sabah altıda Atina'ya vardık. Telefonla arkadaşlara haber verdik. Gelip bizi aldılar. Vardığımız binada kahvaltı ettik, duş aldık ve biraz da uyuduk.

Bu arada kalabalık bir PKK'li grubu arasındaki disiplinli yaşam ve doğallığı da inceleme imkanı buldum. Kimse kimin ne olduğunu sormuyor. Bizler özellikle ben ve başka bir arkadaş, yaş itibarıyla davranış itibarıyla oldukça yabancı duruyoruz. Nereden geldiğimizi biliyorlar. En azından geldiğimiz yerden de aramışlardır. Belki de kendimi çok önemli gördüğümden, garibime gitti. Aslında kim olduğumuzu mutlaka biliyorlardır. Ama

örgütlü olmak ve illegalitelik gereği sormadıklarına yorumladım. Sakıncalarını ve verilen mücadelenin büyüklüğünü hesapladığımda hak vermedim değil. Burada kapıldığım duyguları anlatmam oldukça zor. Ellinin üzerindeki bu insanların yüzde doksanı yaralı, kiminin eli, ayağı veya gözünden özrü vardı. Bu özürlerin hiçbirinin doğuştan olmadığı da açıktı. Yani resmen bunlar "gazi"ydiler. Savaşın bir alanından kaçarken, bir başka ve uzak coğrafyada savaşın izlerinin tam ortasına düşmüştüm. Bir başka deyişle şehitlerden fiziki olarak uzaklaşmış, gazilerin ortasına düşmüştüm. O zaman yürütülen savaşın boyutlarını yavaş-yavaş kavramaya başladım diyebilirim. Hepimize çok yabancı bir toprak ve kültürde, bizim yürüttüğümüz savaşın izlerini görmek. Bu, benim için bir başka alt-üst oluştu.

Öğleden sonra adının Sabri olduğunu söyleyen (sorumlu arkadaş) geldi. Biraz sohbetten sonra, yanıma küçük el çantamı alarak, bir gizlilik içinde binadan ayrıldık. Sorumlu arkadaşın davranışlarından, saygısı ve verdiği önem anlaşılıyordu. Bir taksiye bindiğimizde başka eşyam olup olmadığını sordu. Bir büyük bavulum olduğunu söyleyince, sonradan gideceğimiz yere getirileceğini belirtti. Yüzündeki gülümsemenin bana verdiği güveni ve sıcaklığı yaşamım boyunca unutmayacağım, Sabri arkadaşın.

Atina'nın cadde yapısından lüks bir semt olduğu anlaşılan bir eve gittik. Hayretimi gizleyemedim. Ev sahibi, çok az resimlerini gördüğüm, ama çocukluğumdan beri bazen Erivan radyosundan bazen de yasak bir şekilde piyasadan edindiğim kasetlerinden sesinin ve sanatının aşığı olduğum Aram Tigran'dı. Değerli Kürt dostu sanatçının burada oturduğunu ilk kez duyuyor, görüyorum. Sabri arkadaş bizi tanıştırdı. Daha doğrusu beni tanıştırdı. Aram, eşi, oğlu Yaqo ve doktor yeğenleri. Bu güzel insanların arasında yabancılık hissetmiyorum. Bir Ermeni olmasına karşın, Kürtlere çok yakın. Belki daha önceleri yaşadığı Ermenistan'da Kürtlerin çokluğu, belki de bir Kurdistanlı oluşundan ötürü Kürt müziğine epey emeği geçmiş bir insan. Özellikle Kürt olmanın ve Kürt müziğinin yasak olduğu Kuzey Kurdistan'da bir zamanlar Erivan radyosundan Kürtçe müziğini dinlediğim bir sanatçıyla karşılaşmam büyük sürpriz. Kendisine say-

gım müziğindeki önemli bir ekol olmasından çok, bir Ermeni olarak Kürtlere dost oluşundan kaynaklanıyor. Kürtlerin böyle önemli dostları var. Mamosta Aram'la karşılaşınca aklıma başka önemli bir Kürt dostu daha geldi. İsmail Beşikçi. Hani senin de hayranı olduğun insan. İstanbul'a her gelişinde mutlaka karşılaştığın, sohbetinden büyük zevk aldığın Kürt dostu, bilim adamı.

Biliyorsun, Belediye olarak yaptırdığımız bir köprüye ve onunla bağlantılı caddeye, meclis kararıyla "İsmail Beşikçi Köprüsü ve Caddesi" adlarını vermiştik. Hoca'ya bu haberi veren ortak bir dostumuzun anlattığına göre; hoca bundan memnun olmakla beraber şu espriyi yapmaktan da geri kalmamış:

"Sağolsunlar benim adımı böyle levhalara yazıyor duvarlara, sokaklara asıyorlar. Ondan sonra da devlet gelip o levhaların, yani adımın üzerinde tepiniyor"

Hani yalan da değil. Belediye başkanlığım döneminde böyle bir cadde ve köprüye Hoca'nın adını verdirtmem, devletin yerel yöneticileri tarafından epey tartışılmış, söyledikleri kulağımıza kadar gelmişti. Ancak beni etkilemesi olanaksızdı. Buna karşın bizden sonra o göreve gelenlerin aynı ismi değiştirip değiştirmediklerini bilmiyorum. İsim değiştirmek veya bir yere bir isim vermek tamamıyla Belediye Meclislerinin tasarrufunda olan bir iştir. Belediye Meclisleri de Kurdıstan'da daha çok Belediye başkanlarının etkisinde olurlar.

Pasaportumu hemen alıyor, incelemeye gönderiyorlar. Bununla Almanya'ya girebilirsem ne ala. Olmazsa başka yöntemlerle çaresine bakacaklar. Bu arada telefonla Avrupa'daki arkadaşlarına benim vardığımı bildiriyorlar. Ben de kendileriyle konuşuyorum. Aynı zamanda İstanbul'a da bulunduğum yerin telefon numarasını veriyorum. Günlerimiz bazen Atina'daki temsilcilikte okuyarak, sohbet ederek, bazen de akşamları özellikle, kenti tanımayla geçiyor. Gündüzleri çok sıcak. Devlet dairelerinin bile bazı günler tatil olduğunu anlatıyorlar Kaldığımız evin üç tarafı balkon. Sabahtan itibaren güneşin dönme durumuna göre biz de balkonda gölgede yerimizi alıyoruz Büyük Güney sınırındaki köyümüzü hatırladım. Orda da, sabahtan itibaren yaz aylarında güneşin hareketine göre evin etrafındaki ceviz ağaçlarının gölgesinden yararlanıyorduk. Orada Güney'in yakın köyle-

rinden gelen insanlarla sohbet etmekti amacımız. Burada Aram'ın değerli yaşamını öğrenmek ve besteleriyle ilgili bilgi almak için aynı yola başvuruyordum.

Günün belli saatlerinde Aram'ın müzik çalışması var. Ricam üzerine çalıştığı odanın kapısını açık bırakıyor. Nota çalışması da olsa müziği beni dinlendiriyor. Ne yalan söyleyeyim? Bunca yıldır zevkle dinlediğim bir insanın yakınında olmak çok güzel. Bana ayrı bir heyecan veriyor.

Bu arada ilk kurşun olarak kabul edilen 15 Ağustosun yıl dönümü kutlamaları için hazırlıklar var. Kutlama şenlikleri Lawrion Mülteci Kampında yapılacak. Birkaç saatlik araba yolculuğundan sonra varıyoruz kampa. Deniz kenarında ilginç bir yer. Hani Türk basınında yazıldığı şekliyle gerillaların silahlı eğitim yaptıkları yer. Oysa burada bırak silahlı eğitimi hiçbir eğitim yapılmaz. Mahalle arasındaki bu kampta insanlar U şeklinde binalarda tıkış-tıkış yerleşmişler. Binaların bir tarafı Türkiye soluna ait örgütlerin isimleriyle dolu. Her kapı, her pencere örgütleri simgeleyen harflerle dolu. İlk etapta bu kadar örgütün Türkiye'de olması garibime gidiyor. Türk alfabesinin yetmeyeceği kadar örgüt isimleri. Yüzde seksenini burada duyuyorum. Yalnız ilginç olan başka yan, tüm örgüt elemanlarının ağırlıklı olarak Kürt olmaları. Çoğu Kürtlüğünü saklasa bile konuşmasından hemen kendini ele veriyor. Her örgütün kendine ait amblemi, afişi falan var.

Yapının büyük bir kesimi de PKK sempatizanlarına ayrılmış. (Bu noktayı açmakta yarar var. Buraya gelenlerin içinde PKK yandaşı olduğu için ülkeden kaçanlar olduğunu sanmıyorum, varsa bile çok az. Çoluk çocuklarıyla her ne sebepten olursa olsun Türkiye'den buraya kaçanlarla ilk ilişkiyi PKK kuruyor. Hatta Yunanlı yetkililer ülkelerine izinsiz giren herkese PKK'li olup olmadıklarını soruyor. Aynı zamanda örgütün Atina temsilciliğine de bilgi veriyor. Böylece buraya kaçanların büyük bir kesimi adı geçen örgütün "kitlesi" oluyor. Gidecekleri diğer Avrupa ülkelerinde burada olduğu kadar devlet-örgüt ilişkisi olmayabilir, ama örgüt hemen bu insanlarla bağlantı kurarak "kitle" kavramının avantajlarını kullanacak.) Yani kendi aralarında öyle paylaşmışlar. Duvarlar, kapı, pencere her taraf parti amblemleri,

slogan veya resimlerle kaplı. Avlu diyebileceğimiz binalar arasındaki boş alana hemen sandalyeler taşınıyor. Tahminen iki yüz kişilik bir dinleyici topluluğu birikiyor. Tabii tamamı bu kamptan olan insanlar değil. Kürdistan'ın güneyinden gelenler genelde kentlerde oturuyor. Bir nevi buranın vatandaşları veya iltica-cıları. Bulunduğumuz kamptakilere oranla Yunanistan'a daha önce gelmişler. Kutlama gecesinde ERNK sorumlusu ve ben birer konuşma yaptık. Geriye kalan zamanın çoğunluğu Aram'ın konseriyle ve oldukça coşkulu geçti. Dikkat ettim, kamptakilerin çok az bir kısmı şenliğe katılmadı. Meğer yakın bir tarihte PKK'lilerle aralarında bir anlaşmazlık olmuş. Türkiye'de devrim yapacakları iddiasında olanların, içerdeki tartışma ve çatışmalarını geldikleri ülkelere taşımaları garibime gitti. Şimdi "Milli Demokratik Devrim, Ulusal Kurtuluş, Sınıf Ayrılıkları, Kültürel Devrim..." şablonlarıyla hareket edenlerin neden Türkiye'de bir baltaya sap olamadıklarını bir kez daha iyi anlıyorum. Geceyi orada geçirdik. Sabaha kadar zamanımızın çoğunluğu değişik gruplarla misafirlikte ve tatlı sohbetlerle geçti. Atina'ya döndüğümüzde on altı kişinin örgüte katıldığını anlatıyordu sorumlu arkadaş.

VE AVRUPA...

Ağustos'un 22'sinde sabahleyin Frankfurt'a gidecek uçağa bindiğimde, bir burukluk ve acı içimi doldurmuştu. Bir başkasına ait pasaportta benim fotoğrafım yapışık. Bir başka ülkeye, bir başka isimle, bir başka yaşam için sanki rüyalardaki bir girdapta dönüyordum. Arkadaşlar hava alanında indiğim zaman, bir aksilik durumunda iltica etmemi tembihlemişlerdi. Ve beni orada birilerinin beklediğini de.

Elimdeki pasaportta ismi yazılı adamı düşünüyorum. Ordu'nun Perşembe ilçesindenmiş. Ana adı şu, baba adı bu. Bir büyük kentin Ticaret Odasına kayıtlı ve on gün sonra bitecek Almanya vizeli. Pasaportta defalarca Türkiye'den çıkış ve giriş damgaları var. Benim biletim de hem ucuz ve hem de inandırıcı olsun diye gidiş-dönüş. Uçağa binerken sorun yok. Ama esas sorun benim kafamda. Defalarca yaptığım gibi aynı filmi tekrar kare kare yerleştiriyorum beynime. Oramar'da geçen, Gewer'deki ilkokulla parçalanan çocukluğum. Ankara'ya ortaokula gidiş, gelişler. Yazın Mergezer yaylasının çeşitli Warlarında geçen bazen sisli, bazen berrak çocukluk. Çocukluk kavgaları, buluğa ermemiş masum aşklar. Annem- babam, ağabeylerim, ablalarım, sen de dahil küçük kardeşler. Bazı yaz tatillerinde sınırdaki köyümüze ziyaretler, oraya gelen Güneyli beni tanıyan, ama benim tanımadığım insanlarla sohbetler. Bazen sınırı bir başka mahalleye gider gibi geçerek, öbür tarafta köylülere konuk olmalar. Köylerin girişinde havaya birkaç namlunun birden alev almasıyla yapılan coşkulu karşılamalar. Şükrü Ağa'nın oğlu olmak. Hem de Ankara'da okuyan oğlu olmanın verdiği saygınlık.

Gene bir aşiret ağasının genç, politik, feodalizme karşı bir evladı olmak. Sonuçta aynı aşiretin sorumlusu olmak. Belediye Başkanı, bölücü, sanık, işkencede kurban, tutuklu, firar... Hiçbir zaman toprağa inmeyen, hep haritalarda kalan sınırlar, köyler, aşiret yaşamı.

Senin doğumunu hatırlıyorum. Yıl 1961. (Hemen her Kürtte olduğu gibi senin de doğumun kayda yanlış yani 1964 olarak yazıldı) Yaz ayları. O yaz nedense biz yaylaya gitmemiştik. Şimdi sebebini aradığımda, annemin hamileliğine yorumluyorum. Yazın Oramar çok sıcak olurdu. Özellikle Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları. Bunaltıcı bir sıcak olurdu. Bu nedenle köylülerin hemen tamamı yaylaya giderdi. Evlerde çok yaşlı olanlar ve bir de yayla göçü bittikten sonra tarlada, bağda, ot biçecek olanlar, tarla sulayıp çapalayacak durumda olanlar kalırdı. Bazı evlerde tek kişi kaldığı oluyordu. Köyde kalanlar, güneş doğmasına birkaç saat kala işlerine gider, ortalık ısındıktan bir iki saat sonra evlerine dönerlerdi. Gündüz bunaltıcı sıcakta dışarıda tek bir kişi bile bulamazdın. Herkes bir gölgede veya taştan yapılmış evlerinin serin bir köşesine çekilirdi. Daha önceleri köyün içine de pirinç ekiyorlardı. Ancak sıtmalar çoğaldıkça babam tarafından yasaklanmıştı. Buna karşın sivri sinek çoktu. İnsanlar bazen de köy içinde sineklerin uğramadığı, serin yerlerde yatıyorlardı. Buralar ya hafif de olsa esinti alan bir yamaç veya küçük dereciklerin kenarlarıydı, havadar, nispeten esintilerin olduğu. Bazı evlerde de cibinlik kullanılıyordu. Ancak herkesin böyle bir korunma sağlama olanağı da yoktu.

Yaylaya herkes yerleştikten sonra sıra bizim evi taşımaya gelirdi. Çünkü yaylaya taşınacak malzemeler en az yirmi-otuz katırın yükü kadardı. Bunun için bize ait katırlar kafi gelmez, tüm köylü belirtilen bir günde gelir, annemin nezaretinde denkler yapılır ve bir gün alacakaranlıkta yola çıkılırdı. Yorucu ve uzun bir yolculuktan sonra, öğleden sonra yaylaya varırdık. Aynı gün biri ev halkına ait, diğeri de misafirler için iki büyük çadırı kurarlardı. Bir başka grup da hemen yaylaya üç-dört saatlik mesafeden yakacak odun taşırdı. Çünkü yayla soğuk ve ağaçsızdı. Köylülerimiz genelde yaylada topladıkları geven ve benzeri yakacakları kullanırdı. Oysa hem bize misafir çok gelir, hem de ev halkından

herhangi birimizin geven toplaması yasak olduğu kadar, biz buna yeterli de değildik. Evdeki hizmetçilerin ise ev işleri ve misafir ağırlamaktan bu tip işlere zaman bulma olanakları yoktu.

İşte böyle bir yazdı, köyde kalıp yaylaya gitmediğimiz 1961 yılı. Güney'den savaş haberleri geliyordu. Sınırın öte yanında Rkan aşireti Doski aşiretine saldırmış, hatırladığım kadarıyla bir adamlarını öldürüp, birkaç bin koyundan oluşan sürülerini de götürmüşlerdi. Rkan aşireti kalabalık ve güçlü, Doski ise daha zayıftı. Doski aşiretinden ileri gelenlerin Şx Ehmet Barzani'ye müracaatları üzerine, Barzan aşireti Rkanlılara savaş ilan etmişti. Birkaç gün süren çatışmalardan sonra, Rkan ağası Kelx'nin oturduğu Rezge köyü ele geçirilmiş, Kelx ve adamları Çel üzerinden Kuzey'e göç etmişlerdi. Rezge köyünün düştüğünü haber verdikleri gece sen doğdun. Doski aşiretiyle Oramar aşiretinin yakınlığından ötürü Doskilerin intikamlarının alındığının verdiği sevinçle, ulusal hareket olarak kabul edilen Barzaniler'in başarısı ve bir erkek çocuğun doğması, o gece büyük bir şölen tertip edilmesini sağlamıştı. O gece doğduğun için babam, adını Savaş koydu. O gece, Rkan aşiretine saldırıyla Barzani ulusal hareketi, ikinci büyük silahlı mücadelesini başlattı. Her ne kadar iki aşiret arasındaki kavga olarak başlasa da, bu savaş 1991'e kadar bazen Baasla ateşkes, bazen sınır ötelerine göç, bazen de tüm şiddetiyle devam etti. Bir başka tesadüfle bağlantı kurarsak aradan geçen süre sonunda sen 33 yaşında katledildin. Oradaki ulusal hareket de oldukça olumlu gelişmeler yaşansa bile, ağır aksak hâlâ devam ediyor .

Doğumundan birkaç gün sonra ben, bizim sınırdaki köyümüzde evli olan ablamların yanına, başka bir yaylaya gitmiştim. Rkanlılar onların yaylasının hemen aşağısında Deraw köyü çevresine yerleştirilmişlerdi. Yaşıtlarım çocuklarla beraber onları yakından gözetlemeye gider, kadınların derelerde onları bekleyen jandarmalardan pek sakınmadan banyo yapıp çamaşır yıkamalarını küçümseyerek izlerdik. Onların bu yapılarına baktığımızda, biraz da yanımızda büyüklerin konuşmalarının etkisiyle, hak ettikleri cezayı buldukları sonucuna varıyorduk. Türk Devletinin onlara kurduğu çadırların yakınına kadar gider aklımız sıra biz de çocuklarını taciz ederdik.

Bütün bunları düşünüp, kafamda canlandırırken hostesin Frankfurt hava alanı için alçalma uyarısıyla düşlerimden ayrıldım. Yaşam işte. Bundan tam on ay önce bu hava alanına DEP heyetindeki Belediye Başkanı olarak inmiştim. Almanya ve Hollanda'da resmi görüşmeler yapmak üzere. Bugün ise bir kaçağım ben. Ve dibi görünmeyen kuyuya atılmış taş gibiyim. Polis kontrolünde sorun yok. İleri Alman tekniği pasaportun sahteliğini yakalayamıyor. Bagaj bandından bavulumu aldıktan sonra çıkış kapısında güler yüzlü biri karşılıyor beni. İsim falan sormadan, sıcak ilgi gösteriyor ve beni bekleyen arabaya götürüyor. Önce derneğe, oradan da Kani Yılmaz'ın yanına gideceğimi söylüyor ve ülkeye yönelik sorularla karşılıklı sohbete devam ediyoruz.

Dernek bana yabancı değil. Daha önceki gelişimizde burada kitleyle bir toplantı yapmıştık. Şu anda da çok kalabalık. Bir açlık grevi eylemi var. Yemek ve çay ikramından sonra K.Yılmaz geliyor. Kitleye yönelik konuşmasını yaparken, Diyarbekir zindanından bir arkadaşımı görüyorum. Nereden nereye? İki yıldan fazla beraber olduğumuz arkadaş bizim koğuş sorumlumuzdu ve ailesiyle beraber gelmiş. Cezaevindeki davranışları, sorumlu olmasına karşın olumluydu. Sıcak bir şekilde kucaklaşıyoruz. Biz biraz eskiye zindana doğru uzanıp, bazı arkadaşları anıyoruz. Benim temelli gelip gelmediğimi soruyor, evinde ağırlayabileceğini söylüyor. Kani bu arada işini bitirmiş kalkıyoruz. Ayrı arabalarla dernekten ayrılıyor ve ayrı arabalarla aynı eve gidiyoruz

Elindeki telefonlardan pek sohbet etmeye fırsat bulamıyoruz. Ev sahibinin özene bezene düzenlediği sofrada genelde oturamıyor bile Kani. Gece geç vakit ancak yemek yemeye zamanı oluyor. Bu arada yalnız kalıp konuşuyoruz. Genel olarak mücadeleden. Ülkeden yeni gelmiş sayılabileceğim için oralara yönelik soruları var. Sizlerin üzerinize çokça konuşuyoruz. Bana fikrimi soruyor:

"Evet Nejdet arkadaş. Avrupa'da ne yapmayı düşünüyorsun?"

Bu soru karşısında ister istemez şaşırıyorum. Cenazelerinizi almaya geldiğimizde, Düzce'ye giderken kendi kendime verdiğim sözü hatırlıyorum. Ama tüm bunları anlatmama gerek yok sanırım. Kestirmeden girdim:

"Ben buraya gezmeye gelmedim. Ticarete veya herhangi bir işte çalışıp para kazanmaya da. Türkiye'den çıkış şartlarımı da biliyorsunuz. Hatta uzun yıllar var ki hayatım tehlikedeydi. Ama idare ediyorduk. Son zamanlarda aileye yönelik artan saldırılar da, artık orada yaşayamayacağımı gösterdi. Türkiye'de yaşayamamamın nedeni düşüncelerim. Beni ve ailemi iyi tanıdığınızı da söylüyorsunuz. Yaptıklarımız, yapamadıklarımız ayrı bir tartışma konusudur. Gerekirse onların üzerine de tartışmak isterim. Geriye dönüp baktığımda, bir Kürt yurtseveri olarak ulusal mücadele içinde yer aldım. Belki örgütsüz, belki yanlışlarla dolu. Günahımla ve sevaplarımla artık buradayım. Burada da düşünceme uygun davranmak ve yaşamak isterim. Hal böyle olunca; becerilerime, konumuma ve yaşıma uyacak her işi yapmaya geldim. Yalnız en kısa zamanda eşimi ve çocuklarımı da aldırmak istiyorum. Gerçi tüm aile sıkıntı içinde. Ama benim oğlum veya kızım oldukları için bazıları daha fazla hedef olacaklar. Üstelik içlerinde askerlik çağı yaklaşanlar da var. En iyi ihtimalle bunları TC'ye askerliğe de götürecekler. Bu nedenle onları da aldıracağım."

"Bu konuda bizim yapacağımız nedir?" diye sordu Kani Yılmaz ve ekledi: "Veya söyleyelim eşiniz ve çocuklarınızı hemen göndersinler buraya."

"Kendi olanaklarımla getirtmeye çalışacağım. Özellikle onların getirilmeleri de dahil, olanaklarım elverdiği sürece sizden yardım istemiyorum. Ama benim imkanlarım tükendiği zaman...."

"Biz her zaman sizlere yardımcı olmak isteriz" diye sözümü kesti.

"Sağolun, bizler kendi ayaklarımız üzerinde durduğumuz sürece emeklerinizi başka konulara harcayın. Ayaklarımız üzerinde duramadığımız zaman da zaten herhalde bir işe yaramayız"

Birlikte gülümsedik. Ben konuyu bu çerçevede kısaca tanımlayınca Kani:

"Oldu. Milletvekili arkadaşların ve bir iki DEP yöneticisinin kaldığı bir yer var Brüksel'de. Dilerseniz önce oraya gidin. Sizlere düşen iş çok. Hem yurtseverliğinizden ve hem de belediye başkanlığı gibi toplumsal yöneticiliğinizden hareketimiz büyük

fayda görebilir. Bu konuda yeterli birikim ve becerileriniz olduğunu biliyoruz. Avrupa alanı da bu konuda oldukça elverişlidir. Yeter ki bizler yöntemimizi oturtabilelim ve işletebilelim. Zaten sık-sık bir araya geleceğiz. Ha, şunu söylemeyi unuttum herhalde. Bizimle çalışmak, bize yakın olmak zorunluluğu yok. Nerede, hangi pozisyonda olursanız olun, yeter ki şu ana kadar düşüncenizde bir değişiklik olmasın -ki böyle bir şey aklımızdan geçmez- her zaman yanınızdayız. Sizin bana ulaşmanız zor değil. Bununla ilgili teknik ayrıntıları biraz sonra izah edeceğim. Bir sıkıntınız olduğu zaman veya görüşmek istediğiniz zaman ben veya Karasu'ya ulaşabilirsiniz. Bizim Mustafa Karasu'yu duymuşsunuzdur, değil mi?"

"Evet biraz da tanıyorum. Hem Diyarbakır cezaevinden, hem basından ve hem de birkaç kez telefonla görüşmüştük."

Bu ve benzeri biraz genel, biraz özel konuşmalardan sonra ayrıldık. Beni Köln'de gazetede çalışan, kardeşi Diyarbakır'da sizden birkaç gün önce şehit edilen bir arkadaşa teslim etti, Brüksel'e götürmek üzere. Bu değerli insan da yüreğine bir şehidin acısını gömen, Almanya'da eşi ve iki çocuğuyla yaşayan, elinden iş gelir yurtsever. Bir gece evinde kaldım. Benden daha metin biri. Olayları daha soğukkanlı tahlil edebiliyor. Burada edindiğim ilk izlenim, hareketle içli dışlı olduklarından mıdır, yoksa Avrupa yaşantısından mıdır şu an çözemedim, insanlarda duygu bizim anladığımız anlamda kaybolmuş. Veya bizden daha soğukkanlı mı davranıyorlar, bilemiyorum. Neyse sanırım bunlara daha sonra da değineceğiz. O gece evinde, ertesi gün de arabasında Belçika'ya giderken değişik duygular içerisindeydim.

Bu değişik duyguları sakın tereddüt şeklinde anlama. Kendimi uzaydan gelmiş gibi hissediyorum. İklimi yabancı, kültürü yabancı böyle bir ortamda sanırım en çok dikkat etmem gereken kaybolmamak. Bu fiziki anlamda kaybolmak şeklinde anlaşılmasın. Yaban ellerde doğabilecek sıkıntılar karşısında kendimi korumalıyım. Çok şey duymuştum Avrupa yaşantısı üzerine. Şu an dile getiremediğim, getirmediğim konularda beyinsel olarak eleştirdiğim durumların hiçbirine benim düşmemem gerekiyor. Kendime olan güvenim bu konuda sonsuz. Ama gene de dikkatli olmak zorundayım. İrade olayı bu. Hani geçen yıl Avrupa dönü-

şü bir olayı size anlatmış ve çok gülmüştük ya. Sanırım o zaman gülüp geçtiğimiz irade burada en çok bağlı kalmam gereken bir olgu.

Geçen yıl DEP heyeti olarak geldiğimizde basit de olsa bir olayla karşılaşmıştım. Frankfurt havaalanında uçaktan inip bir evde yemek yemiş ve Belçika'ya hareket etmiştik. Gece geç vakit Brüksel'e vardığımızda bizi bir otele yerleştirmişlerdi. Güya sabahleyin Amsterdam'a geçecektik. Sabah erken tekrar bizi alıp, Kürdistan Komite'ye götürmüşlerdi. Oldukça kalabalıktık. Ahmet Türk, Remzi Kartal, Çağdaş Hukukçular Derneğinden Aydın Erdoğan, İnsan Hakları Derneğinden Ercan Kanar, DEP yöneticilerinden Reşit Deli. Ahmet Türk, bizden ayrılacak ve biz de kahvaltıdan sonra Amsterdam'a geçecektik. Ne var ki kahvaltı bir türlü gelmiyordu. Dışarı çıkmak istedik, hem çok yağmur yağıyordu, hem de bizi dışarı götürecek şoförler hiçbir yer bilmediklerini söylüyorlardı. Saatler öğleye gelmiş, hatta geçmiş ve biz bir gün önce yediklerimizle duruyorduk. Bir ara bulunduğumuz salondan yukarı çıktım. Tüm katlara ve odalara bakmama karşın ne mutfağa benzer bir yer, ne de yemeğin kokusunu bulabildim. Bu kez son bir umutla bulunduğumuz salonun aşağısına indim. Bir merdiven beni mutfağa götürdü. Daha doğrusu dolaplarından ve tencerelerden anladım mutfak olduğunu. Ayakta benim yaşlarımda biri masanın üzerine eğilmiş salata yapıyor, bir sepetin içinde de doğranmış ekmekler vardı. Hemen bir parça ekmeğin içine adamın doğradığı domateslerden koyup ısırmaya başladım. Bir yandan da durumumu izah etme ihtiyacıyla karışık sitem ettim:

"Bu yemek ne oldu arkadaş? Acımızdan öldük. Hem biz yolcuyuz. Geç kaldık."

Adam kafasını hiç kaldırmadan konuştu:

"İradeni geliştir heval, iradeni!"

Ülkeye savaşa değil, Hollanda'ya gideceğimizi anlatacak durumda değildim tabii. Yüzümde tebessümle arkadaşların yanına döndüğümde, herkes ağzımda bir şeyler yediğimi görünce, bu kez de gözleriyle nereden buldun der gibiydiler.

Gerçi adamın ilk başta sözlerinden bir şey anlamamıştım. Hatta tuhafıma gitmişti. Ama sanırım şimdi anladım. Burada

gerçi aç kalmayacağımı biliyorum, ama irade geliştirmenin ne olduğunu şimdiden anlamaya başladım, galiba. Bu iradeye hangi konularda sahip olmam gerektiğini anlatmaya gerek yok.

Sevgili Savaş;

Bu ve benzeri karmakarışık duygularla DEP'le Dayanışma Bürosu'na girdim. DEP Onursal Genel Başkanı Yaşar Kaya karşıladı bizi. Beni getiren arkadaş, bir çay içip geri gitti. Kaya, bana büroyu gezdirdi. Kalacağım yeri gösterdi. Milletvekili arkadaşların Suriye'de Öcalan'la görüşmeye gittiklerini, kısa zamanda döneceklerini belirtti. Bir büyük salon, üç oda, iki banyo ve bir mutfaktan oluşan daire eskiden bir ülkenin Belçika konsolosluğu veya elçiliğiymiş. Fax, telefon, fotokopi makinası gibi haberleşme cihazları ile yeni oluşturulmaya çalışılan arşivi ve kütüphanesiyle iyi bir büro. Aynı zamanda burada kalanların tamamının da burada yatabileceği şekilde ayarlanmış. Yeni evine yerleşmeye çalışan bir şarklı çekingenliğiyle, biraz ürkek ve ilk başlarda olmanın getirdiği yabancılık hissiyle henüz alışamadığım bir yer. Kaya bana hem ülkeye ilişkin sorular soruyor, hem de büroyu gezdiriyor, açıklamalarda bulunuyordu. Şubat ayında önce o gelip burayı kurmuş, sonradan DEP'li milletvekilleri kaçmak zorunda kalınca onlar da yerleşip gerekli düzenlemeyi yapmışlar. Çoğunluğu Belçikalı senatör ve avukatlardan oluşan yönetim kurulu olan Uluslararası DEP'le Dayanışma Bürosu. Buranın dili ve kısaltılmış şekliyle BİS-DEP.

Yeni açtıklarında Türk Elçiliğinin kışkırtmalarıyla Türk fanatikleri tarafından bir de saldırıya uğramış. Kapıya kadar gelen saldırganların bazı izleri hâlâ kapılarda var. Yerleşmeye ve alışmaya çalışıyorum. Bu arada bir buçuk aylık yolculuğumda hiç açma gereği duymadığım büyük bavulumu da açıp elbiselerimi yerleştiriyorum. Bazı günler Kaya ve büroda görevli arkadaşla çarşıya çıkıp hem ufak tefek ihtiyaçlarımı görüyorum, hem de aklım sıra Brüksel'i tanımaya çalışıyorum.

Özellikle senin yakından tanıdığın Fırat da (Nesimi Kılıç) burada. Seni birkaç kez anıyoruz. Renk vermese, belli etmemeye çalışsa da yüzündeki hüznü yakalayabiliyorum. Ama o partililerin duyguyu dışa vurmayan ciddiyetini koruyor. Araya mücadele

lenin seyrini ve bu arada görevlerimizin ağırlığına ilişkin tartışmalarla konuyu değiştirmeyi yeğliyor. Burada başka bir şeyin daha farkına varıyorum.

Biliyorsun sizleri Cuma günü sabah erken götürüp infaz etmişlerdi. Şimdi geriye doğru gittiğimde, bir takım benzerlikler kurmaya çalışıyorum. Fevzi Aslan ve kardeşini, Mecit Baskın'ı, Gewer'den Mehmet Yaşar'ı da Cuma günü götürmüşlerdi. Yanılmıyorsam tanıdığımız diğer insanları da hep aynı gün götürüp öldürmüşlerdi. Tabii o zamanlar buna bir yorum getirmiştik. Cuma günleri yakınlarını aramak için yetkili arayanlar, kısa süren bir günde polisin elinde olup olmadıklarını bulamayacaklardı. Hele metropollerde bu daha zordu. Bir birim bizde yok- diyerek diğerine havale ederken akşam olup mesai bitecek ve araya Cumartesi-Pazar gibi tatil günleri de girince, en etkili arayışlar da infazları durduramayacaktı. Örneğin bizim yaptığımız gibi en etkili ve infazları durduracak yerlere bile ulaştığımızda sizler katledilmiştiniz. Böylelikle katilleri engelleyecekler bilinse de onlara tatile birkaç saat kala veya tatilde ulaşmak olanaksızlaşacaktı. Katillerin böyle bir günü seçmelerini biraz da buna yorumlamıştık. Hatta olay günü Nadir İ.'in öğleye doğru beni arayarak Bakırköy emniyetinde olduğunuzu söylemesi, yarım saat sonra isim benzerliği olduğunu adı geçen yerde veya hiçbir yerde olmadığınızı söylemesi boşuna değildi. Kendisiyle sonradan görüşmedim. Ama çok iyi biliyorum ki, ne siz ne de benzerleriniz Bakırköy'de değildiniz. Nadir, her nasıl öğrenmişse sizlerin kimlerin elinde olduğunuzu öğrenmişti. Nasılsa sizi kurtarabileceğini düşünerek zaman kazanmak için bir yandan bana böyle bir haber vermiş, bir yandan da infazları durdurmak için çalışmıştı. Ama hemen sonra infazlarınızı durduramayacağını veya bu yönde çabalarının boşuna gittiğini anlayınca -yanlışlık oldu, bir isim benzerliğinden kaynaklandı- şeklinde beni bilgilendirmişti. Bir gün Mehmet Eymür veya Korkut Eken, Mehmet Ağar'lar bir yerlere bir şeyler söyler veya, ayrıntılar açıklanırsa benim ne kadar haklı olduğum da anlaşılır. Ayrıntılar diyorum. Çünkü diğer esas bilgileri kısa zamanda öğrenmiştim.

Cuma günlerinden açmıştım. Nerelere gittim gene. Evet burada farkına vardım ki Cuma günleri kaçırılışınızdan haberdar

edildiğim saatte mutlaka uyanıyorum. Koşullarım ne olursa olsun. İster çok yorgun, ister ondan yarım saat öncesine kadar hiç uyumamış olayım. Bu hep böyle devam edecek, herhalde.

Brüksel'de böyle bir Cuma sabahında bunları düşünüyorum. Bir de İslam dinine göre bize anlatılan Cuma'ların anlamını, kutsallığını, sevap günü oluşunu, bir gün önce ölenlerin bile Cuma akşamına denk geldiği için günahlarından arınmışlığına olan Müslüman inancını. Ve Cuma'lara ilişkin daha bir sürü şeyleri. Oysa bu günden artık ne kadar nefret ettiğimi şimdi anlıyorum. Her Cuma artık benim için bir kabus, bir karabasan. Her Cuma senin kaçırılışınla uyanmanın verdiği burukluk ve acı, bu günün kutsallığını ne kadar karartıyor. Oysa dini yönden iyi bir Müslüman olduğumu kabul ediyordum. Her ne kadar tüm görevleri yerine getirememişsem bile bir inancım vardı ki, sağlam. Sizlerle beraber o inancımı da yitirdiğimi şimdi daha iyi anlıyorum. Ama sizlerin yanında diğer kayıplarımın önemi hiç olmayacak benim için.

KENDİ PARLAMENTONU KUR!

Uzaklara giden büro arkadaşlarımız döndüler. DEP milletvekilleri Remzi Kartal, Zübeyr Aydar, Mahmut Kılınç, Naif Güneş, Nizamettin Toğuç ve Ali Yiğit. Bir de beraberlerinde DEP İstanbul eski İl Başkanı Felemez Başboğa var. Genelde hepsini tanıyorsun. Veya duymuştun. Arkadaşların dönmesiyle bir hareketlilik başladı. Bir yandan alınan randevulara, uluslararası diplomasiye gidiyorlar, bir yandan da gezilerinden edindikleri çerçevesinde bir başka ulusal kurum oluşturma çabalarına giriyoruz. Mücadelenin özellikle bir Ulusal Kongreye ihtiyacı var. Yani verilen mücadeleyi kurumlaştırmanın yanında böyle bir kurumun hem ulusal birlik ve bütünleşme, hem de Kürt sorununun çözümüne olacak katkısında hepimiz aynı düşünüyoruz. Gerek Kürt partileri ve gerekse Kürdistan kamuoyunda tanınan şahıslar, kurumlar nezdinde girişimlerimiz oldukça yoğun. Tek-tek ünlü Kürtlerle konuşuyoruz. Kendi aramızda görüşmelerin nasıl yapılacağına ilişkin görev bölümü yaptık. Geleceğin tarihine ışık tutacağı ve seni de çok ilgilendireceği için bu konuyu biraz geniş tutmaya çalışacağım.

Ulusal Meclisin mutlaka oluşturulması gerektiğine inanıyoruz. Kürdistan Ulusal Mücadelesi kazandığı boyutlarıyla böyle bir oluşumu dayatmaktadır. Bunun için çeşitli Kürt Partileri, Kürdistan'ın diğer halklarından, mezhep ve dinlerden, oluşturulan Kürdistani kurumlardan ve ünlü Kürtlerden görüş ve öneri almaya çalışacağız. Bunu yapmaya çalışırken parti, ideoloji ve Kürdistan parçası ayırımı yapmayacağız. Bu amaçla Eylül başlarında bir Girişim Komitesi oluşturduk. Tüm komisyonları bura-

da anlatmaya gerek yoktur sanırım. Ama Girişim Komitesi şu kişilerden oluşuyordu: Kani Yılmaz, Mustafa Karasu, Dursun Ali Cizreli. Nesim Kılıç, Remzi Kartal, Mahmut Kılınç, Naif Güneş, Ali Yiğit, Nizamettin Toğuş, Zübeyr Aydar, Yaşar Kaya, Felemez Başboğa ve Ben. Bunun içinden de bir Temas Komisyonu oluşturduk. Temas Komisyonu da şu isimlerden oluşuyordu: Dursun Ali Cizreli, Nesim Kılıç, Remzi Kartal, Mahmut Kılınç, Ali Yiğit, Zübeyr Aydar, Yaşar Kaya, Nejdet Buldan, İ. Şerif Vanlı, Kürdistan Mukriyani, Amed Tigris. Bu isimlerden Mukriyani önümüzdeki çalışmalarda bizden ayrılacaktı. Temas Komisyonunun görevleri, adından da anlaşılabileceği gibi yukarıda belirtilen parti ve kurumlarla, şahıslarla görüşüp bir Hazırlık Komisyonu oluşturmaktır.

Bu arada Kuzey Kürdistanlı partilerin Ulusal bir Cephe için yıllardır var olan çalışmalarından bilgi sahibi olabilmek için, bu amaçla yaptıkları bir toplantıya da gözlemci olarak katıldık. Çünkü şimdiden yaptığımız çağrılara bazıları sözlü bazıları yazılı olarak olumsuz yanıt veriyorlardı. Genelde de hepsi bir Ulusal Meclisin değil, bu aşamada Ulusal Cephe'nin kurulması gerektiğini vurguluyorlardı. Onun için Cephe toplantısına katılmamız talebi kabul edilmişti. Toplantıda her örgütten bir veya iki kişi vardı. Tekoşina Sosyalist dışında katılan partiler de şunlardı: (sen sağlığında sanırım bu kadar partinin var olduğunu bilmiyordun. Ama burası Avrupa. Kürt cephesi oldukça geniş.)

Partiya Demokrata Kurdıstan-Bakur(PDK-Bakur)
Kawa
Rızgari
Tevgéra Sosyalista Kurdıstan(TSK)
Partiya Karkerén Kurdıstan(PKK)
Partiya Rızgariya Netawayi Kurdıstan(PRNK)
Partiya İslamiya Kurdıstan(PİK)
YEKBUN
Kürdistan Komünist Partisi(KKP)
Partiya Sosyalistên Kurdıstan(PSK)

Dinleyici olarak Mahmut Kılınç ve Nejdet Buldan. Bu tip durumlarda not tutmak gibi alışkanlığımı sürdürüyorum. Bir gün akşama kadar yapılan tartışmaların sonunda, defterime düştü-

ğüm not çok ilginç: KOCA BİR HİÇ. Tabi katılanlar için değil, tartıştıkları Ulusal Cephe ile ilgili aldıkları sonuç içindi, bu notum.

Ulusal bir meclis için götürdüğümüz önerilerde gene akıl almaz bir olaya daha tanık oldum. Benim ve arkadaşlarım için yeni bir olay değildi. Ama ilginçlik yöntemdeydi. Biliyorsun Türkiye'de hangi düşüncede, hangi mevkide olursa olsun, devletten hangi istemde bulunursa bulunsun insanların bu talep veya görüşlerinin arkasında acaba PKK var mı, kokusu geliyor mu diye incelenirdi. Devlet düzenine aykırılığından kuşkulanılan her görüş ve davranış için bu böyleydi. Kurdistan'ın kuzeyinde ve Türkiye'de en ufak bir arayış veya ifade devlet-PKK kıskacındaydı. Yöntemi ve sonuçları aynı olmasa da burada sanırım daha değişik bir durum yaşayacağız.

Biliyorsun yıl 1986'ydı. Kurban Bayramını sen de bizimle geçirmek için İstanbul'dan gelmiştin. Bayramdan iki gün önce gerillalar Gewer-Nawşar (Şemdinli) yolu üzerinde büyük bir eylem yapmışlardı. Öğleden sonra yola attıkları pusu sonucunda subaylar da dahil çok asker ölmüş, çok da askeri araç yakılmış ve bir gerilla da ölmüştü. Olay çok büyüktü. Daha önceleri Ağrı'dan Gewer'e gelen tümen ortalığı kasıp-kavuruyordu. Ama eylemi yapanlar zaten her iki sınıra yakın olan yerden çabuk ayrılmışlardı. Yalnız çıkan çatışmada gerillaların yaralılarının yakında bazı köylerde tedavi edildiğinden kuşkulanılıyordu. Bu nedenle her tarafta arama ve tutuklamalar sürüyordu. Bu arada hâlâ sır olan bir olay gelişmişti. Biri mi ihbar etmiş, yoksa söylendiği gibi miydi, bilmiyorum. Bir sağlık memuru, kafayı iyice çektikten sonra askeri yetkilileri arıyor ve yaralı gerillaları kendisinin tedavi ettiğini bildirmişti. İşin bu kısmı çok karanlık. Bunu öğrenen askerler sağlıkçıyı hemen soruşturmaya alıp ipe sapa gelmez bir takım şeyler sormuşlardı. Akıl işi değildi. Hem gidip yaralı gerillaları tedavi edecek, sonra da kendini ihbar edecekti. Bu mümkün değil. Belki de adam akıl hastasıydı. Zaten dayak yiyince yaptığı yer göstermelerde bir köyü tarif ediyor, oradaki köylüler alabildiğine işkenceden geçirildikten sonra, bu kez on beş kilometre ötede bir köyün ve oradan insanların adını veriyordu. Herşey dayak zoruyla olduğu için bir de araba tarifi yaptır-

mışlardı. Çok çeşitli araç tariflerinden sonra, krem rengi bir Renault takside karar kılınmıştı. Tüm arama ve araştırmalara karşın, sadece böyle bir araba bizde vardı. Evimize yakın bir yerde yol araması yapan polislerden biri gelip telsizle kendilerine bildirildiğini, arabayla Komando Taburuna gitmemiz gerektiğini söyleyince misafirlerden izin almış oraya gitmiştim. Varır varmaz beni bir odaya koydular. Gelen bir Binbaşı benden başka arabayı kimin kullandığını sorunca seni ve Nihat'ı söyledim. Çünkü üçümüz de kullanıyor ve yukarıda anlattıklarımdan habersiz, kendimden ve sizden de emindim. Uzatmayalım bayramlaşmaya gittiğiniz yerden ikiniz de geldiniz. Benimle aynı odaya kondunuz. Bize en ufak bir soru sormadılar. Oldukça sert davranan subay önce gelip beni, sonra tek-tek sizleri götürdü. Götürüldüğümüz odada bir yığın haline getirilmiş her tarafı kan ve sargı içinde birinin gözlerini açıp sordular:

"Bu muydu seni köye götüren arabanın şoförü?"

Adamın konuşacak hali yoktu. Sadece kafasını biraz doğrultup bana çevirdiler. O da, belli belirsiz bir şekilde "hayır" anlamına kafasını yukarı kaldırdı, güçlükle. Beni çıkarıp aynı muameleyi size de yaptılar. Üçümüz aynı odaya getirildik tekrar. Bu arada ben biraz ısrarla komutan her kimse onunla görüşmek istediğimi, bu uygulamadan rahatsız olduğumu, buraya niçin getirildiğimizi anlamak istediğimi söyledikten yarım saat sonra üçümüzü omuzları kalabalık birkaç kişinin oturduğu bir odaya götürdüler. O zamanki Hakkari Tugay Komutanı, alay komutanları falan tanımadığımız bir sürü insan. Soru sormaya başladılar. Yukarıda açıkladığım sağlık memuru olayını anlattılar. Bir albay, adamın bizi teşhis edemediğini ama arabada yaptıkları aramada (çünkü anahtarları hemen almışlardı) ecza çantası olarak tanımlanan ilk yardım malzemelerinin eksik olduğunu, çantanın içinin de kırmızı, kana benzer bir maddeyle kirli olduğunu söyledi. Ben yanıt veremezdim. Çünkü ecza çantasında ne olduğunu, daha doğrusu neler bulunması gerektiğini bile bilmiyordum. Sen hemen devreye girmiştin:

"Bakın, olay günü ben Diyarbakı'daydım. Aynı gün sizin anlattığınız olaydan birkaç saat sonra yola çıktım, buraya geliyordum. Diyarbakır çıkışında trafik kontrolüne rastladım. Hiçbir ek-

siğim yoktu. Bunu gören polisler arabayı didik didik aradılar. Ecza çantasına da baktılar. İçindeki tendürdiyot şişelerinin kırık veya ağızlarının açık olduğunu, bu nedenle tendürdiyotun çantanın içine döküldüğünü bana da gösterdiler. Ama bu arada o eksiklikten ötürü de ceza kestiler."

Olay günü senin Diyarbakır'da olduğun doğruydu. O an hatırladım. Ve sevindim. Ama bu sevincim kısa sürdü. Hem bunu ispatlayacağından kuşkuluydum. Hem de sorulan soru yüreğimi ağzıma getirdi:

"Ceza makbuzu nerede?" Buna cevap vermeni beklemiyordum. Çünkü genelde hiç kağıtlarla aran yoktu.

"Eğer yanılmıyorsam kasetlerin olduğu bölmede olması lazım. Evet bu sabahta arabayı yıkadığımda oradaydı, bakabilirsiniz. Ancak daha önce arabada arama yaptığınız anlaşılıyor. Ya ben size nasıl inanayım?"

Üçümüz yan yana oturmuş, bize çay ısmarlamışlardı. Bir albay oldukça sert sana doğru gelirken elimdeki bardağı yere düşürdü. Çayın bir kısmı benim birazı da onun paçalarına dökülmüştü Kötü niyetini anladığımız için seninle ikimiz de ayağa kalktık. Bu arada Tugay Komutanının sert sesini duyduk. Albaya sakin olmasını, yerine geçmesini emrediyordu.

"Pekala Savaş Bey! Anahtarı al, arabaya bak, umarım makbuz oradadır."

"Tekrar ediyorum makbuz oradaydı. Ama yanıma birini verin. Bu kez de kaçmaya teşebbüs ettiğimi söyleyecek bu Binbaşı"

Albay kendini yiyordu. Ağrı'dan gelen Tümen komutanı müdahale etti.

"O binbaşı değil, Kurmay Albaydır. Git arabaya bak, gel. Seninle konuşacaklarım var."

Anahtarları alıp gitmenle odaya bir sessizlik çökmüştü. Allahtan çabuk döndün. Elinde bir kağıt vardı. Anahtarları demin hışımla kalkan albayın önündeki sehpaya bıraktın, kağıdı da bana verdin. Oturuş şeklinde hükmen galip bir tavrın vardı. Yüzündeki o alaycı tebessümü bir de Düzce Morgunda görmüştüm. Yüzünde katilini ve onun elinden ölümü küçümseyen bir tebessüm vardı. O anını yanımızda bulunan bir gazeteci arkadaşa da

çektirmiştim. Hâlâ yanımda bulunduruyorum. Kağıdı bana vermekle de sanki bir sorumluluk sıralaması göstermiştin. Kağıda şöyle bir baktıktan sonra Tugay Komutanına vermiştim. Cezanın kesildiği tarihi yüksek sesle okudu. Tarih tüm gelişmeler olurken senin Diyarbakır polislerince arandığını, kontrolde olduğunu gösteriyordu. Bunun üzerine ortam biraz daha yumuşamıştı. Tümen Komutanı gayet nazik bir şekilde askerlik yapıp yapmadığını soruyordu. Sen daha askere gitmemiştin. Rütbeleri bilmemeni olağan karşıladığını, gerilimli günlerden geçildiğini bu nedenle albay da dahil sakin olmamız gerektiğini ağır ağır nasihat eder gibi sıralamaya başladı. Bizim ailenin büyüklüğünü, bu avantajı vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü korumak için kendilerine yardımcı olmak konusunda beklentileri olduğunu, daha bir sürü şeyler... Sen söze benden izin alarak girmiştin:

"Eğer abim izin verirse konuşmak istiyorum" demiştin. Aramızdaki hiyerarşiyi de öven konuşmaları arasında ben de onaylar bir şekilde seni dinlemeye başlamıştım.

"Bir yandan ailemizden bahsediyorsunuz, öbür taraftan da evden, mahallelerden bizi yakalayıp getiriyorsunuz. Ben bunu anlamıyorum, bizi her olayda zanlı olarak görmenizi de onaylamıyorum. Eğer bizim yakamızdan ellerinizi çekerseniz, sadece vatandaş olarak yaşamak istiyoruz. Teklifiniz ailenin büyüğü olarak abimi ilgilendirir. Size ne diyeceğini bilmiyorum. Ama burada ben şunları söyleyebilirim. Biraz önce bir olaydan bahsettiniz. Öldürmeler, sağlık memuru tedaviler falan. Bize güvenmiyorsunuz. Güvenmediğinizi de apar topar işkenceden haşat ettiğiniz birinin yanına yüzleştirmeye götürmekle ispat ettiniz. Tesadüfen adam sırf işkenceden kurtulmak için, üçümüzü veya birimizi görünce kafasını yukarıya değil de onaylar gibi aşağıya sallasaydı bizi bekleyen akibeti siz de biliyorsunuz, ben de tahmin edebiliyorum. Eğer açık konuşmamızı istiyorsanız daha başka şeyler de söylemek istiyorum."

Tugay komutanı Ahmet Paşa söze girmişti:

"O olayı unutun. Şu anda sohbet ediyoruz. Tümen Komutanıma ben sizleri dilim döndüğü kadar anlatmaya çalıştım. Haksızlığa onay vermediğinizi, ama yörenizde sizi ihbar edenlerin de çok olduğunu anlattım. Burada rahatça konuşabilirsiniz."

'O zaman söyleyeyim. Şu anda bile koridorlardan gelen işkence sesleri var. Biz kapatıldığımız odada da bunları daha net ve yakından duyuyorduk. Bence işkenceyle bu sorunu çözmeniz mümkün değil. Şu andaki çatışmalar da bu politikaların sonucudur. Abimi ve arkadaşlarını mahkeme salonlarında yargıçların gözü önünde dövüyorlardı, o alışkın olabilir. Ama ben bunca hakarete alışkın değilim. İşte biraz önce şu adam (elinle önüne bakmakta olan albayı işaret ediyordun) sizin gözlerinizin önünde üzerimize yürümedi mi? Siz de çok iyi biliyorsunuz ki biz öyle gece yarıları köylere gidip kimseyi tedavi falan ettirmeyiz. Yani çantanın içine dökülenlerin kan değil, tendürdiyot olduğunu oraya bakan bir çocuk bile anlayabilir. Ama ben belge göstermeseydim o kesinlikle kandı. Yani nerede görülmüş? Biz önce gidip birilerini tedavi ettireceğiz Sonra da kanlı sargı bezlerini çantaya koyup, adım başı arama yapılan yerde dolaşacağız. Bu mümkün müdür? Eğer iyi vatandaş olmamızı istiyorsanız, sizin de bazı alışkanlıklarınızı bırakmanız gerekmiyor mu? Burada çok politik bir konuya girmek istemiyorum. Ama ilk başta yönteminiz yanlış."

Rütbesini hatırlamadığım biri o zaman devreye girmişti, komutanlarından izin alarak:

"Peki anladık Savaş Bey. Bir an için söylediklerinizi kabul etmiş gibi davranacağım. Ama o birileri dediğiniz teröristler, katiller, vatan hainleri. Onlara neden terörist demediğinizi merak ediyorum. İkincisi siz 12 Eylül'de PKK'li olarak yakalandınız mı, yakalanmadınız mı? Bunları öğrenmek istiyorum."

Bu iş uzayacaktı. Oysa ev halkı ve olayı duyanlar merak ederlerdi. Onun için ben gidip gidemeyeceğimizi sordum. Herkes bizimle sohbet etmek ve akşam yemeğinde beraber olmak istediğini söyledi. Ama ben gitmekte ısrarlıydım. Bunun üzerine sen isterlerse kalabileceğini söylemiştin. Onlar da memnun bizi kapıya kadar uğurlamışlardı. Senin onlarla yapacağın tartışmada kabiliyetini biliyordum ve sana güveniyordum. Üstelik şaka ile karışık yemekten sonra kendilerinin seni eve getireceklerini de belirtmişlerdi.

Garip değil mi? Dökülen kanlardan, ellerindeki ihbarlardan PKK ile ilişkimizi arayanlar Türk devletini temsil ediyorlardı.

Şimdi çok uzaklarda Kürtlük ortak paydasında, Kürtler gene PKK ile bağlarımızı soruyorlardı. Keşke sorsalar. Koklayarak PKK'ye ne kadar yakın olduğumuza hükmediyorlardı. Oysa bizim sorunumuz PKK'yle beraber veya karşı olmak değildi. Bizim sorunumuz Kurdistan'dı. Sonra olsa ne olur? Hatasıyla, sevabıyla, başarı ve başarısızlıklarıyla PKK bir Kürt organizasyonu. Elbette ne onların yanında, ne de burada PKK'yi anlatmak ihtiyacı da duymam. Bizim PKK ile ilişkimiz çok sonraları, uluslararası tüm görüşmelerde ya karşımıza bir soru olarak çıkacaktı veya suçlandığımız başlıca konu olacaktı. Çok ilginç, PKK'li değiliz, en azından ben değilim. Fakat sevsek sevmesek, yanlışlarıyla beraber Kürt sorununu kavgasıyla, kamuoyuyla en iyi tanıtan bir örgüt. Ben soruna hep ulusal bakmaya çalışıyorum. Doğal olarak PKK'yi de iyi tanıdığımı söylemem olanaksız. Bu konuda hep incelemeci bir görünümüm var. Diğer parti ve fraksiyonları da tanımıyorum. Ama imalı da olsa PKK'ye çok yakın olduğumuzu ifade etmeleri, beni onlardan uzaklaştırdıkça PKK'ye biraz daha yaklaştırıyordu. Bu hep böyle olacaktı, karşılıklı hepimizin içinde olduğumuz yanlış, bize değil, Kürt halkına kaybettirecekti.

Neyse bu konu daha çok devam edeceğe benziyor. Üstelik getirdiğimiz önerilere karşı çıkmalarını da olağan karşılardık. Kendileri yeni bir öneri getirirlerse tabii. Ama onu da yapmıyorlar. Ulusal Cepheyi tutturmuşlar, ancak onun da gerçekleşmesi için hiçbir parti en ufak bir çaba harcamıyor. Ama hiçbir parti. Anlaşabildikleri tek konu yuvarlak bazı belirlemeler. İş herhangi bir konuda ortak bir metin yazmaya gelince bile kıyamet kopuyor. Kimi ad sıralamasına muhalefet, kimi yazılan metinde noktalama işaretlerinden hareketle sadece havanda su döğüyorlar. Benim çıkardığım sonuç şu: Küçük Parti olarak tabir edilen yukarıda adlarını yazdığım siyasetler herhangi bir ulusal oluşumda PKK'nin onları eriteceği kuşkularıyla beraber, 12 Eylül dönemi fraksiyonel ayrılıkların kan davasını güdüyorlar. PKK ise kendi örgüt yapısındaki katılığını bu örgütlere de uygulamaya çalışıyor. Olmazsa bile kendileri dışında herkesi işbirlikçi olarak görüyor. Daha doğrusu Kürtlüğün miladı olarak kendi hareketlerini ulusalcılığın, başkaldırının, devrimciliğin kurucusu ve tek savu-

nucusu olarak da Öcalan'ı görüyor. Bunda slogan ve etkinlikleriyle halkın verdiği yoğun desteğin önemli rolü var. Bir de silahlı mücadelenin verdiği avantaj. Ama özetle birilerinin küçüklük, diğerinin büyüklük kompleksleri ulusal birliğin önünde engel. Buna uluslararası ilişkileri ve başta Türkiye olmak üzere diğer sömürgecilerin oyunlarını ve oralardan alınan eğitimi de ekle. Ulusal birliğin neden oluşturulamadığına bir de tarihi Kürt kişiliğinin özelliklerini kattın mı tablo tamam. Küçük partiler varlıklarını koruyabilmek, PKK ise arkasına aldığı halk desteğini kullanmak için hepsi Kurdıstan adına hareket ederek, Kurdıstan'ın geleceği için hayati önem taşıyan adımların atılmasına engel. Diğer partiler değişik gerekçelerle oluşturacağımız kuruma katılmayacaklarını belirtirken tümünün ortak noktası şu cümlelerle özetlenebilir:

"PKK'nin öncülük ettiği bir kurum O'nun güdümünden kurtulamaz. Bu parti kendi içinde ve Kürtler arasında demokrasiden uzak. Partisel işleyiş ve anlayışını bu kuruma da dayatır. Dolayısıyla daha önce kurulan Kurdıstan Ulusal Meclisi örneğinde görüldüğü gibi bir düdükle kurumları oluşturur-toplar, bir düdükle de aynı kurumu dağıtır. Sizin kuracağınız kurum da bu sondan kurtulamaz. Bu nedenle böyle bir oluşumun içinde yer almayacağız." Biraz iyi niyet, biraz da o gün kendimize olan güvenimizden ötürü PKK'li olmayan biz birkaç arkadaş bu teze hiç sıcak bakmadık. Hatta böyle bir tehlikeye karşı eğer değişik partilerden bir grup bu Parlamentonun içinde yer alırsa, en azından PKK'nin böyle bir gücü olmayacağında da ısrar ettik. Ama maalesef diğer partilerin böyle bir oluşuma katılımlarını sağlayamadık. Diğer partilerin PKK'ye yaklaşımlarında haklı olduklarını kabul etmek olası. PKK'nin onlara yaklaşımında sürdürdüğü politikaların yanlışlığını da kabul edebilirim. (Resmi veya özel sohbetlerde onların PKK'yi şiddet yanlısı ve uzlaşmaz tavırlarından ötürü eleştirmeleri başka. PKK'nin kendisinden olmayan veya kendisi gibi düşünmeyen her kesimi işbirlikçi, reformist vs. karalamalarla deşifrasyonu da yanlış. Ama her iki tarafın bir "Kürt Birliği" için akıl almaz yöntemlerle ayak diremesi de bağışlanır gibi değil.)

Ha söylemeyi unuttum. Biz hepimiz iltica ettik. İltica ettiği-

miz ülkeler Hollanda, Belçika, İsviçre ve Almanya. Almanya'ya müracaatım hemen kabul oldu. Bir ay içinde bana da ilticacılara verdikleri bir pasaport verdiler. Bazıları bu pasaportu aldığında çok sevinir hatta etrafına birşeyler ısmarlarmış. Oysa ben ağladım için için. Yeni bir vatansızlık belgesi. Daha doğrusu bir çeşit vatansızlığın tescili de denilebilir. Gelecekte çocuklarımızın kendi vatanlarında kendi kimlikleriyle yaşamalarına ilişkin isteğim bir parça daha büyüdü. Zaten bu düşünce olmazsa vatansızlığın verdiği aşağılık kompleksinden çatlayabilirim. Köy baharlarında çocukluk aklımızla yuvasını bozduğumuz, yumurtalarını veya civcivlerini aldığımız her türlü kuşun çıkardığı olağanüstü sesleri hatırladım. O çalıdan bu dala telaşlı hareketliliklerini, dillerini anlayabilsem yakarışlarını, güçleri olsa bana karşı duydukları öfkeyi ve kini şimdi daha iyi anlıyorum. Hâlâ bazı insanların küçücük beyinleriyle kuşların gösterdiği tepkiyi bile gösteremediklerini gördükçe kahroluyorum. İşi biraz daha ciddi tutmak gerekiyor.

Temas ve girişim komitelerini biraz daha genişletip bir Hazırlık Komisyonu oluşturduk. Siyasi partiler bize katılmamakta kararlılar. Bir yandan Avrupa'nın çeşitli kentlerinde halkı bilgilendirme toplantıları yapıyoruz. Kurulacak Sürgünde Kürdistan Parlamentosu'nun (Parlamentoya Kurdistanê li Derweyi Welat) oluşumunu ve görevlerini anlatıyoruz. Bir yandan da uluslararası alanda böyle bir oluşuma neden gerek gördüğümüzü anlatarak destek istiyoruz. Hazırlık Komisyonu 23 kişiden oluşuyor. Sıksık ülkelere ve eyaletlere dağılıp çalışmalar yapıyoruz. Brüksel'de ise toplanarak çalışmalarımızı değerlendiriyoruz. Bu arada bir arkadaşımın adına cep telefonu aldım. Parasını ben ödüyorum. Telefonla ülkemin her tarafıyla haberleşiyor, özellikle İstanbul'daki gelişmeleri takip ediyorum. Bazen olağanüstü haberler geliyor. Güzel ve kötü haberler. Kötü haberler genellikle yeni tutuklamalara ve yeni infazlara ilişkin. Güzel haberler de. Neyse zaten senin de haberin oluyordur mutlaka. Çünkü bizim sevindiğimiz herşey sizin adınıza. Bu telefon görüşmeleri bazen öyle sıklıkla oluyor ki, gelen haberler o kadar önemli ki telefonun sinyal almadığı yerlerden bir an önce ayrılmayı, veya telefonu her an rahat çekecek bir pozisyonda bırakmayı görev sayıyorum.

Hatta bir arkadaşımız bu olayın iç yüzünü bilmediğinden, yazdığı bir kitapta da uzun bir yazısını biraz alaylı bir biçimde telefonuma ayırmış. Anlatamazsın ki. Gene de hoşgörüyle karşılıyorum, ne yapayım. Bana verilen haberler başkasının değerlendirmelerinden daha önemli.

İşte o telefon konuşmalarının birinde, olağanüstü bir durumdan ötürü eşimi ve çocukları İstanbul'dan çıkarmalarını söyledim. Hatta öyle bir durumdu ki, geç kalmaları halinde önünü alamayacağım tehlikelerle karşılaşabilirlerdi. Yoksa normal müracaatla da benim yanıma getirtme hakkım vardı. Onlar aceleyle Romanya'ya gitmek zorunda kaldılar. Bana ailemin Romanya'ya gelmesi durumunda en geç on beş gün içinde Almanya'ya aldırabileceklerini söyleyen Partinin önde gelen o alan sorumluları, sonraları verdikleri sözü ya unuttular, ya da üç gencin partiye katılımı koşulunu gizliden gizliye aileye dayatmaya başladıklarından ötürü savsakladılar. Ben Almanya'ya gelmelerinde ısrar edince de sonuçta çok eziyetli, riskli ve oldukça yüksek maddi külfeti olan bir faturayı göze almak zorunda kaldım. Geldikleri Romanya'da da bir kısmı dört ayını, bir kısmı da altı ayını geçirmek zorunda kaldı.

Biz bu uğraşların içindeyken bir infaz haberi daha geldi İstanbul'dan. Avukat Medet Serhat aynı katiller tarafından katledildi. Hani 92'de sen yakalandığında, cezaevine ziyaretine gelmiş, sonra Adnan'la ikimiz yazıhanesine uğramıştık. Seni ziyaretimdeyse, elimizden geldiği kadar senin davana girmekten uzak tutmamızı istemiştin. Adnan bunu münasip bir dilde anlatmıştı kendisine. 49'lardandı. Tanınan bir Kürt aydınıydı. En azından fişlenenlerdendi. Eşi de yaralandı saldırıda. Ama kurtuldu. O'nun da tek suçu Kürt olmaktı.

İnsanların vefasızlığı veya sadakatinin anlaşılması için dar günler genelde belirleyici olur. Klasik bir laftır ama gerçektir.

Sevgili Savaş, sevgili Adnan ve Hacı;

Sağlığınızda elinden tuttuğunuz insanlar, yardımcı olduklarınızın bu ilgiye layık olup olmadıklarını merak ediyorsunuzdur. Anlatacak çok şey var. Sizin ticari ilişkide olduğunuz bazıları (yani Kürt olmayan, hatta sempatiyle bakmadıklarınız) çok vefa-

lı çıktı. Bizim tanımadığımız bazıları gelip borçluydum bu insanlara, diyerek yakınlarınıza gerçek miktarın ne olduğunu söylediler borçlarını ödediler. Sizden alacaklı olanların bir kısmı büyük tahammül gösterdiler. Hatta telefonla aldığım haberlere göre çokça insanlık yapanlar da oldu. Ama içlerinden benim de tanıdığım, özellikle Savaş senin çok güvendiklerin kelimenin tam anlamıyla cılk çıktılar. Henüz toprağınız kurumadan kapıya dayanan alacaklılar da oldu. Borçlarınızı ödemek için arabalarınız satıldı, evlerinizin bir kısmına göz dikenler oldu. Ticarettir, normaldir. N. ve A. telaşlarına ve bu konudaki tecrübesizliklerine karşın borçlarınızı ödediler. Ama size yüklü miktarda borçlu olan hemşerileriniz, bir kısım arkadaşlarınız bu vefayı gösteremediler. Üstelik infazınızla ailelerinizin içinde bulunduğu durumu çok iyi bilenler....

Parlamento kurulmasıyla ilgili çalışmalarımız son safhasına geldi. Arkadaşların bu konuda sarfettikleri emek, yurtseverlerin gösterdiği ilgi olağanüstü. Hemen hemen kaç kişiden oluşacağı da kararlaştırıldı. Çeşitli kurumlar ve ve organizasyonlardan, sürgündeki Kürtlerden oluşacak. Sanırım temsilci alınacak kurumlar şunlar:

Demokrasi Partisinin dışardaki Milletvekilleri ve diğer seçilmiş DEP'liler.

Kürdistan Yurtsever Aydınlar Birliği YRWK,

Kürdistan Özgür Kadınlar Birliği TAJK,

Kürdistan Aleviler Birliği KAB,

Kürdistan Yezidiler Birliği,

Süryani-Asuri Temsilcileri,

Kurdistan Ulusal Meclisi KUM (Bu meclis daha önce 92'de kurulmuştu)

Kurdıstan İslam Hareketi,

Kürdistan Gençleri Örgütü YCK,

Kurdıstan Esnaflar Birliği,

Heyva Sor a Kurdıstan,

Hünerkom (Sonradan adı Akademiya Kurdıstan olarak değişti),

Kanada'daki sürgünlerin temsilcisi,

Bağımsız Devletler Topluluğundaki Kürtlerin temsilcileri,

Avustralya'dan temsilci,

KON-KURD (Kürt Komiteleri Konfederasyonu),
ERNK,
Kürdistan Kongresi Londra.

Bunlara ilaveten hiçbir partiye bağlı olmayan birkaç Kürt aydını. Ama yukarıdaki tabloya bakıp da Parlamento'nun geniş bir Kürt yelpazesini barındırdığını söyleyemeyiz. Adı geçen tüm kurum ve birlikler (DEP'ten birkaç kişi dışında) PKK'nin kurduklarıdır. Hatta bağımsız Kürt aydını olarak bilinenler de ERNK'ye yakın insanlar. Ben tüm bunların çok sonraları farkına varacaktım. Garip ama gerçek. Gariplik benim bunların yapısını zamanında görmememden kaynaklanıyor.

Hazırlıklar sürdürülürken, bir yandan da ben Romanya'dan aileyi getirtmeye çalışıyorum. 28 Mart 1995 günü oradan beni aradılar. Telefonla arayan arkadaş, Zahide, Dılşad, Yekbun ve Kajin'in vize işlemlerini bitirdiklerini, bugün saat 17.00de Viyana havaalanına ineceklerini bildirdi. Biliyorsun Mesut orada okuyordu. Telefon açtım. İşlerimden ötürü gelemeyeceğimi, belirtilen saatte onları almasını söyledim. Ancak akşam beni aradığında, Zahide ve üç çocuğun vizelerinin sahteliğinden ötürü havaalanı polislerince göz altına alındıklarını bildirdi. Hiçbiri dil bilmez, perişan olduklarını buradan tahmin edebiliyorum. Tekrar Romanya'ya geri gönderilme ihtimalleri de oldukça yüksek. Bu arada Dılşad, sık-sık benimle telefonda konuşuyor, ama özellikle annesinin morali çok bozuk. Bir yandan onlara moral vermeye çalışıyorum, öte yandan ulaşabileceğimiz tüm tanıdıklara da ulaşıp yardımlarını istiyorum. Ben de aynı gün saat 24.00te Viyana'ya hareket ettim. Bir arkadaşımın adına kiraladığımız otomobili arkadaş kullanıyor. Dağlardan geçerken bizim oraları aratmayan bir kar fırtınasına yakalanıyoruz. Tek farkı her türlü teknikle müdahale ediyorlar. On iki saatlik yorucu bir yolculuktan sonra doğrudan Viyana Komite'ye gittik. Akşamdan telefonla kendilerini aramıştım defalarca. Avrupa sorumlusu da aramış ilgilenmelerini söylemişti. Yapacakları basit bir şeydi. Biz gidinceye kadar bir avukat bulup, tercümanla birlikte havaalanına gönderip, Zahide'nin iltica başvurusunu yaptırmaktı. İlk gördüğüm hiçbir şey yapmadıklarıydı. Bugün Cuma. Akşama kadar bir çare bulunmazsa iki gün tatilde Romanya'ya iade edilebilir-

ler. Bir gün öncesinden haberleri olmasına karşın hiçbir çaba harcamamaları benim moralimi bozuyor. Koca Avusturya ERNK temsilciliğinin bir avukata veya siyasi bir kişiye ulaşamamasını anlamak mümkün değil. Telaşlıyım. Bu arada Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne ve bir iki siyasi parti merkezine, durumu izah eden bir yazı ve pasaportumun fotokopilerini faksladım. Hele büroda bir çalışanın "heval sen bu işi çok büyütüyorsun" sözü bütün cinlerimi tepemde topluyor. Aile mevhumunu mu anlatayım, dil bilmeyen insanların orada perişanlığını mı, iade edilirlerse Romanya'da bile nereye gideceklerini bilemeyeceklerini mi, oradan da kimseye haber verilmeden Türkiye'ye gönderilecekleri ihtimalini mi, yoksa bu adam gibi düşüncesizlerin vizeleri tamamdır diyerek tamamıyla yabancı bir ülkeye bunları başlarından savmalarına mı kızayım? Çok karışık ve ağır şeyler söylediğimi sonradan hatırlatılar bana. Allah'tan temsilci bayan arkadaş onu gözlerimin önünden uzaklaştırdı da biraz sakinleştim. Telaşımı ve heyecanımı gören bayan arkadaş da bu işe biraz sarılır gibi oldu. Akşama doğru Yeşiller partisinden bir bayan gelerek yardımcı olacağını söyledi. Gerekli evrakları yani iltica başvuru formlarını da beraber getirmiş. Yanımıza bir tercüman alarak Havaalanına gittik. Bayan her şeyi ayarlamış. Girdik içeri.

Bizi karşılayan polis şefi doğruca çocukların yanına götürdü bizi. Bir bekleme salonundaki demir sandalyelerin üzerinde perişan vaziyetteler. Dün geceyi ve bütün günü burada geçirmişler. Soğuktan titriyorlar. Havaalanındaki büfelerden ara sıra bisküvi benzeri yiyecek alıyorlarmış. Yanlarında hiçbir eşyaları yok. Moral sıfır. Dil bilmiyorlar. Bir kadın üç küçük çocuk. İşaretle de olsa tercüman isteklerine hep hakaretle cevap vermişler. Tek tesellileri Dilşad'ın büfelerden alıp kullandığı beni ve İstanbul'u arayan telefon kartları. Her on dakikada bir polislerin gelip, el kol işaretleriyle Romanya'ya geri gönderileceklerini söylemesi ayrı bir işkence olmuş onlar için. Kajin kucağıma atlarken hüngür-hüngür ağlıyor. Hıçkırarak kucağımda uyuması ayrı bir dram. Bayan, acele iltica başvurularını yaptırıyor. Kadının bizimkilerin bu durumunu görüp aşırı çaba sarfetmesi karşısında, bürodan bir arkadaşın "heval bu işi çok büyüttünüz" sözlerini bir kez daha andım. Bu arada bana birkaç soru soruluyor, Alman-

ya'da ilticacı olduğumu söylüyorum. Şefleri pasaportumu istiyor. Bakınca benim de bu ülkeye kaçak girdiğimi bağıra çağıra anlatıyor. Oysa biz arabayla kapıdan girmiş ve herhangi bir belge dahi istenmemişti. Anlatıyorum. Adamlar resmen hakaret ediyorlar. Tercümanımız verdiğim cevapları aktarmaya korkuyor, bana da sakin olmamı öğütlüyor. Polislerden vazgeçtim, söylediklerimi bayana tercüme etmesini neredeyse emrediyorum. Kadınla resmen kavga ediyorlar. Onlar bir yerlere telefon açarken kadın da benim cep telefonumdan bir yerleri arıyor. Yani anlayacağın onlar bize biz onlara herkes kendi dilinde alabildiğine hakaret ettik. Bu kavgalar arasında bayanın aramaları etkisini gösterdi. Gelen birkaç telefondan ve tercümanımın korkarak bölük pörçük anlatımlarından dışarıdan da müdahale edildiğini anlıyoruz. Pasaportumu iade eden şefleri nispeten nazikleşiyor. Ama bir polislerinin bana söylediklerini artık tercümanım da, sadece benim sakin olmam yönündeki telkinleriyle aktarıyor. Bayanın yüksek sesle polise söylediklerini, polislerin bana yönelik sözlerini tercüme edilmediği için anlamıyorum, ama iyi sözler olmadığını ses tonlarından ve el kol hareketlerinden anlıyorum.

Şefleri, bize yardımcı olan bayan, sözde tercümanımızla birlikte çocukları ve annelerini bitişikteki bir binaya götürüyoruz. İki gündür kaldıkları yere oranla beş yıldızlı bir oteli andıran bir yer. Görünüşünden bu tür misafirler için tahsis edildiği izlenimini veriyor. İç içe üç odayı gösteriyor şef. Banyolu, tuvaletli ve çay kahve yapılabilecek pratik makinalarıyla tertemiz bir yer. Kaşla göz arasında çocuklar yatağa girip uyuyorlar bile. Yerleri sıcak. Bayan sabaha gelip oradan alacağını fısıldıyor, tercümanımıza. Binadan çıktığımızda kadın kendini tutamıyor, hüngür hüngür ağlıyor. Arabayla evine bıraktık. Sabaha dek çalışacağını, en geç saat onda hepsini bana teslim edeceğini tekrar tekrar söylüyor, ağlayarak.

Sabahleyin belirttiği saatte telefonla bir araba istedi, gönderdik. Bavulları da dahil ev halkı Mesut'la Nihat'ın öğrenci evine doluştuğunda bayanın mutluluktan gözlerinin içi gülüyordu. Nasıl gideceğimizi, iltica başvurusunu bekleyip beklemeyeceğimizi soruyor. Avusturya makamlarının da bunların burada kalmayacağını çok iyi bildiklerini, artık bundan sonrasını bizim halledebi-

leceğimizi anlatıyorum. Kendisiyle uzun bir sohbete girdik. Kürtleri biraz tanıdığını ama bu kadar perişan olduğumuzu tahmin etmediğini, bu nedenle değişik sorularla daha yakından tanımak için oldukça uzun bir sohbete daldık. Bize adresini ve telefon numaralarını içeren kartını bırakıyor. Katherina'yı ömrüm boyunca unutmayacağım.

Bir iki gün kaldıktan sonra Almanya sınırında bir kente geldik. Buradaki sorumlu arkadaş duyarlı ve Almanya'ya geçişlerimiz için her şeyi en ince noktasına kadar ayarlamış. Tabii benim girişimde sorun yok. Zahide ve üç çocuk için yapılanlar. Özetle kaçak arabayla Almanya'ya geçiyor ve uzun bir yolculuktan sonra kendilerini bir otele yerleştiriyoruz. Ben hemen esas işime dönüyorum. Günler yoğun çalışmayla geçiyor. Tarihi gün gelmeden önemli bir gelişme daha.

Aylardır üzerinde çalışılan televizyon yayınına başlıyor. Test yayını şimdilik. Adı da MED-TV. Test yayını dahi olsa, olağanüstü heyecan veriyor. Kürtler sürgünde de olsa kendi televizyonlarından yayın yapıp, Sürgün Parlamentosu kuruyorlar. Düşünebiliyor musun, insanın başını döndüren gelişmeler.

Nisan'ın 12'sinde (95) Hollanda'nın Denhaag kentinde Parlamento'nun kuruluşunu ilan ettik. Parlamento kuruluş töreni MED TV'den naklen yayınlandı. Dünya basınının yoğun ilgisi vardı. Açılış ve yemin töreninden sonra bir başka kentte, dört gün süren özgün toplantılarımızı yaptık. Burada organların seçimi, iç tüzük ve kuruluş yasalarını kabul ettik. Hepimiz için yeni bir deneyim olduğundan tatlı sert bazı tartışmalara da neden oluyordu. Dünyadan habersiz bu birkaç günde, bizimle ilgili basın ve siyasi çevrelerin değerlendirmelerini sonradan öğrenecektik. Bazı seçimlerin oldukça çekişmeli olduğunu söylemek mümkün. Ama bazı seçimlerin sırf formalite olduğu da gerçek. Bana göre PKDW'yi kurmamızın birkaç önemli boyutu var. Önem sırasına göre değil, ama şöyle sıralayabilirim.

DEP (Demokrasi Partisi) kapatılmış, milletvekillerinin bir kısmı cezaevinde. Bir kısmı da yurt dışında. Böylece TBMM'de Kürtler için siyaset yapacak kimse yok. Her ne kadar yerine HADEP (Halkın Demokrasi Partisi) kurulmuşsa da, Kürtler'in Türkiye'de legal alanda kendilerini ifade edebileceği koşullar orta-

dan kaldırılmıştır. Türkiye'de halkı için kısıtlı da olsa politika yapmak isteyen seçilmişlerin ellerinden bu araçları alınınca (TBMM'de temsil) çare, yurt dışında bir oluşum kurmaktır.

Yürütülen silahlı savaşın beraberinde getirdiği Kurdıstan ulusal sorununun, daha sistemli anlatılması (daha çok dünya kamuoyuna), uluslararası destek arayışları ve bir siyasi çözümün dayatılması açısından PKDW'nin kurulması önemlidir. Her ne kadar tüm Kürt partilerini bünyesinde barındırmıyorsa da, ulussal kurtuluş mücadelesi veren veya bağımsızlık arayışları içinde olan çeşitli halkların bu konuda verdiği örnekler vardır.

Böyle bir kurumun birinci görevi, ulusal bazda birliğin sağlanması ve uluslararası alanda Kürt sorununun tanıtılmasıyla beraber, çözümü hızlandıracak çareler aramaktır. Bu nedenle parlamento, bir Ulusal Kongrenin oluşturulması için önüne büyük ve önemli bir hedef koymuştur. Her ne kadar tüm Kürtleri temsil etmese de (daha çok Kuzey açısından), bünyesinde topladığı çeşitli kurumların, birliklerin, meslek grubu temsilcileri ve Türkiye'den gelmiş seçilmiş (DEP milletvekilleri) üyeleriyle azımsanmayacak bir öneme sahiptir. Bu parlamentoda başından beri ERNK'nin bulunması, Kürtlerin savaşan tarafının da temsili açısından gerekliydi. Ayrıca kuruluşundan birkaç ay sonra Hevgırtın Welatparêz ve Kurdıstan Komünist Partisi (KKP) de bu parlamentoya üye gönderdiler.

Hem kuruluş aşamasında Almanya'nın çeşitli eyaletlerinde, Danimarka, İsveç, Norveç, Finlandiye, İngiltere, Hollanda, Belçika, Fransa, İspanya, İsviçre, İtalya, Avusturya ve Bağımsız Devletler Topluluğu'nda çok önemli görüşmeler yaptık. Adı geçen ülkelerde özellikle parlamento üyeleri, bu parlamentolardaki çeşitli komisyon üyeleri, üniversiteler, sendikalar ve diğer sivil toplum örgütleriyle yoğun temas ve toplantılar yaptık. Hatta çoğu ülkelerde devlet ve hükümetler nezdinde önemli görüşmelerde bulunduk. Kuracağımız böyle bir parlamentonun gerekliliği konusunda diyebilirim ki tam bir destek aldık.

Hem de kuruluşunda davetimize ilgi gösteren resmi kişilerle, uluslararası basının gösterdiği yoğun ilgi, çalışmalarımızda ne denli haklı olduğumuzu gösteriyordu. Kuruluşundan itibaren PKDW'nin yaptığı tüm genel kurul toplantıları, daha çok bir

başka ülkenin başkentinde ve o ülkenin ulusal parlamentolarında gerçekleşti. (İlk toplantı Den Haag'da, sonraları Viyana, Kopenhag, Oslo, Moskova ve iki kez Roma'da) Dolayısıyla her toplantı bulunduğumuz ülkenin parlamento ve basınının yoğun ilgisini çekerken, aynı zamanda bu ülkeler ile TC. arasında diplomatik krizlere neden oluyordu. Türk devletinin protestolarına bu ülkelerin verdiği her yanıt, bir yandan bize meşruiyet kazandırırken, öte yandan Türk devletinin demokrasi ve uluslararası ilişkilerde ne denli haksız olduğunun ispatı oluyordu. Türk devletinin toplantı yaptığımız ülkelere her protestosu, PKDW'ye ilgiyi yoğunlaştırırken, bizim şahsımızda Kürt sorunu daha bir uluslararası kimlik kazanıyordu. Türk devletinin olumsuz tepkileri, buna dayanarak basınının bizleri hedef göstererek yaptığı saldırılardan toplantı yaptığımız ülkelerin hükümet ve parlamentoları da en az bizim kadar paylarını alıyorlardı. Özetle ilk başta kurulduğu ve çalıştığı şekliyle PKDW'nin amacına ulaştığını söylemek olası. Bundan böyle olacak olumsuzluklar, ancak Kürt tarafından gelirse gerçekleşebilir.

Avrupa Yayın Birliği'nin izni alınarak MED-TV'nin yayınları da sanki işin üzerine tuz biber ekti. Kurum ve kuruluşlarıyla, savaşıyla ve diplomasisiyle Kürt Ulusal Kurtuluş mücadelesi, artık Türk devletinin soruna ve savaşa tek taraflı haber ve yaklaşımlarının, bilgilendirme ve telkinlerinin de önünde büyük bir sorun olmuştu. Böyle bir televizyon yayını ve parlamento tüm eksikliklerine karşın hemen hemen dünyanın her yerinde bulunan Kürtlere ulaştığı için, Kürt aydınlanması ve bilinçlenmesine önemli katkılarda bulunuyordu.

Televizyonu PKK kurmuştu. Dolayısıyla yayın ve işleyişinde partinin ağırlığı hissediliyordu. Hem televizyonda hem de parlamentoda, kurumun hakkıyla çalışıp işlerliğini ve görevini yerine getirmekle tamamıyla partinin işleyişini kazanma çabaları birbiriyle sürekli mücadele etti.

Sevgili kardeşim;

Ev tuttuk. Zahide ve çocukların da iltica başvurularını yaptık. Onlarla fazla ilgilenmem olanaksız. Bir yandan da Jıhat, Şıvan ve Zozan'ın Romanya'dan buraya nasıl getirilecekleriyle uzak-

tan da olsa ilgilenmeye çalışıyorum. Tüm bunları daha çok telefonla yapmaya özen gösteriyorum. Çünkü kendim bağlı olduğum kuruluş ve Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin bana düşen görevlerini yapmak zorundayım. Bazen birkaç günlüğüne, bazen haftaları alan görevlere gidiyorum. Örneğin ben bir Akdeniz ülkesindeyken Jıhat'ların Romanya'dan çıktığını duydum. Uzun bir süre sonra Haziran ayında, dönüşte direk olarak Bonn festivaline gittik. On bir ay önce Türkiye'de bıraktığım iki delikanlı ve bir genç kızı orada gördüm. Romanya'dan tamamıyla kendi olanakları ve biraz da tesadüfen gelebilmişlerdi. PKK'nin onlarla ilgili bir şey yapamadığını, aksine bana göndermek yerine kendi saflarına katmak için çok çaba harcadıklarını bir kez daha gördüm. Kendi paralarıyla yaşamaları doğal, ama vize ve gönderme masrafları adı altında yüklü paralar aldıklarını da öğrendim. Bunu da olağan karşılamak zorundayım. Üçü de biraz daha büyümüş, bir yıla yakın gördükleri ve çektikleriyle daha da olgunlaşmışlardı. Mesut da Avusturya'dan festival için gelmişti. Onu da bırakmadım. Evde bayağı kalabalık olduk. Jıhat'ı bilirsin. Heyecanlı ve atak. Yaptığımız tartışmalarda kimin ne yapmak istediğini soruyor, öğrenmeye çalışıyorum. Jıhat dışındaki üçü de okumak istediklerini belirttiler. Jıhat'ın ne yapmak istediğini anladım. Saygı duydum. Buralardan nefret ettiğini söylemese de, yüzünden belli oluyordu her şey. Sadece nereye gideceğini, ne yapacağını beraber kararlaştırmak dışında bana pek bir görev düşmezdi. Uzun uzadıya konuştuk. Partiye katılacağı kesin. Seviniyorum. Gerek ülkedeyken, özellikle buralarda sık sık yaptığımız kitle toplantılarında herkese verilen mücadeleye sahip çıkılması gerektiğini ben söylüyordum.

Söylemlerimizden etkilenerek savaşa gidenler, şehit olanlar, gazi olanlar veya hâlâ bin bir güçlükle mücadele yürütenlere karşı bizim de bir sorumluluğumuz vardı. Bunu iliklerime kadar hissediyordum. Senin, Batufa'nın katılımına ne kadar sevindiğini andım. Jıhat'ın bu kararına da en çok senin sevineceğinden ikimiz de eminiz ve kıvanç duyuyoruz. O'nu artık bu mücadelede bir nefer olarak göreceğiz. Yetinmezliğini ve varmak istediği noktaya aç gözlülüğünü sen de gözlemlemiştin. Bu konuda eğitimi artık onun örgütünün sorunuydu. Gözüm arkada değildi.

Mutlu ve buruk bir sevinç sarar böyle durumlarda beni. Jıhat'ın sana bağlılığını bilirsin. Sizin olayınız karşısında hiçbir zaman çocuk gibi davranmadığını söyleyebilirim. Dedik ya büyüdü herhalde. Özellikle sizin olaydan sonra biraz da yapılacaklar karşısında hep kendisine bir görev verilmesini bekledi. Ona verilecek görev olmayınca kendi kendini görevlendirdi. Hayırlı olsun. Başarılar ve onun deyişiyle Serkeftın.

Temmuz 95'de bizim Öcalan'la görüşmeye gideceğimiz kesinleşti. Bir heyet olarak gideceğiz. Ben ilk kez gidiyorum. Heyetteki arkadaşların çoğu defalarca gitmiş. Artık yavaş yavaş hazırlanıyorum. Buralardan gidişin bir başka özelliği de ne zaman gideceğinin bilinmemesidir.

Bu ara telefonlar sıklaştı. Ülkeden ve metropollerden arayan çok. Parlamento ve televizyonun bir arada açılışı herkese bir heyecan ve moral vermiş. Evde otururken genelde gençlerle geçmişe yönelik değerlendirmeler yapıyoruz. Hatalarımızı, eksikliklerimizi görüp söylemeleri ve uzun uzadıya tartışmaları güzel oluyor. Mesut'la Jıhat bazen sorguluyorlar. Tabii onlar genellikle en güzel günlerimizi gördüler, sizin olaya kadar. Özellikle Jıhat'ın köy yaşamına, aşiret ilişkilerine dair değerlendirme ve soruları daha heyecanlı oluyor. Benim cezaevi dönemini üç dört yaşındaki çocuklar olarak hatırlıyorlar. O zamana ilişkin sohbete anneleri de katılıyor. Yani herkes kendi boyutunu anlatmaya çalışıyor. Çocukları en çok ilgilendiren konulardan biri de, benim cezaevinde, senin de peşimizde koşturduğun döneme ait sıkıntılar.

O zamanlar paramız vardı. Oto yedek parçası satan bir de dükkanımız. Yani en azından kimseye muhtaç değildik. Ben cezaevine düşünce dükkanla ve ekonomik diğer işlerle uğraşacak kimse kalmamıştı. Zaten kazancınızın çoğunu yol masraflarına, rüşvete ve avukatlara veriyormuşsunuz. Böyle senin gene Diyarbakır'da olduğun bir gün, öğleden sonra çok yakınımız, aileden biri köyden gelmiş bizim eve. Aileden olduğu için rahat davranıyor. Akşama doğru yengelerinden (benim ve Kemal abimin eşinden) yemek istiyor. Kadınlar birbirlerine bakıyor, sıkıntılarını anlatamıyorlar. Aralarındaki işaretlerden kuşkulanan yakınımız sorunun ne olduğunu soruyor. Onlardan biri de:

"Evde ekmek yok" diyor, mahçup ve üzgün. O adam, ceketini kaptığı gibi kalkıyor. Ev halkının gözleri önünde bir komşunun oğluyla pazarlık yapıp, arabasını yirmi kilometre uzaktaki bir köye götürecek şekilde kiralıyor. Kadınlara ağlamak dışında bir çıkar yol kalmıyor. "Oysa" diyorlardı, "özel araba kirasına verilen parayla biz bir haftalık ekmek alabilirdik." Hadi kalktın gittin, neden bu durumlara düştüklerini de biliyorsun, evdekilere biraz para versen ne olurdu yani? Eminim aileden biri olduğu için belki siz ödemeyi düşünmezdiniz. Ama "ben bunu borç veriyorum" deseydi, sanırım parasını iade ederdiniz. Sen Diyarbakır'dan döndüğünde anlatmamışlar. Aranıza soğukluk girmesin diye. Zaten çok sonraları sana anlattıklarında kesin tavır koymuştun. Gençlere bunları da anlatıyorum. Çünkü onlar hep özel hizmetçiler, korumalar, özel ve son model arabalar ve Gewer koşullarına göre kimselerde olmayan olanaklarla büyüdüler. Veya en azından sadece o dönemleri yaşadılar. Ben cezaevinden çıktıktan sonra olanaklarımız ve işlerimiz geliştikçe aynı adamın yaltakçılığını gördükçe çok kızıyordun. Gençlere anlatmamın bir nedeni de dünyayı hep toz pembe görmelerine engel olmak. Yaşam inişli çıkışlıdır. Başka toplumlardaki yaşayışa göre gayet normaldir, adamın yaptığı. Ancak aile yapımız ve anlayışımız böyle davranışları hiçbir zaman onaylamaz. Zaten herkesin her zaman gıpta ettiği de bizim kendi aramızdaki bu anlayış değil miydi? Neyse bu konuda seninle ve Nihatla aramızda yazılı olmayan, ama ahlaki kurallara oturmuş bir anlaşma vardı. Bu yüzdendir ki aramızda senin, benim kavgası hiç olmadı. Sanırım yüzyıl yaşasaydın da özellikle seninle aramızda bir sorun çıkmazdı.

Şimdi bir Ortadoğu ülkesinde ve de PKK kadrolarının arasındayız. PKDW heyeti olarak gittiğimiz için ayrı bir önem veriliyor. Törenler, seremoniler ve çok ciddi konuların ele alındığı, özellikle PKK Genel Başkanıyla yaptığımız konuşmalar. Tartışmaların odak noktası Ulusal Birlik. Bu yönde atılacak her türlü adıma PKK'nin özverili yaklaşacağını defalarca belirtiyor Öcalan. Hatta kurulacak bir Ulusal Kongre için hiçbir koşullarının olmadığını, partisinin böyle bir oluşumda temsilinin de sayısal olarak hiç önemli olmadığını üstüne basa basa vurguluyor. Ama

Güney Kürdistan'daki oluşumun ve partilerinin anlayış ve uluslararası ilişkilerinin de hesaba katılması gereken bir faktör olduğunu kabul ediyor. Zaten önümüzdeki en büyük engelin de, iki büyük parti olan PDK ve YNK'nin yaklaşımları olduğu üzerinde tartışmalar yapılıyor. Mevcut haliyle bu tip sorunları da çözmek hem Güney'deki partilerle görüşmek ve hem de gerillayı daha yakından tanımak için iki kişilik bir heyet oluşturmayı kararlaştırıyoruz. Ben ve Zübeyr gideceğiz. Ancak tam hazırlandığımız günlerde Güney'de PKK-PDK arasında silahlı çatışma çıktığını bildiriyorlar. Bu kez gelişen çatışmaların geçmiştekilere oranla daha uzun süreli hazırlıklara dayandığını müşahade ediyoruz.

Özellikle 92'de olanları zaman zaman seninle de tartışıyor ve PDK'nin bu tavrını kınıyorduk. PDK'nin her konuda haksız olduğunu var saysak bile, gene de çatışmaların PKK tarafından başlatılması, PKK'ye yakışmıyor. Çok fazla tahrik ve provokasyonlar olabilir. Ama PKK'nin üstlendiği misyon açısından hoş değil. Yani çabuk bitecek bir çatışma değil. Bundan rahatsız olduğumuzu kişisel bazda belirtebilirim. Hemen herkes kendini böyle bir çatışmada PKK'nin haklılığına önceden hazırlamış. PDK'nin her zaman haksız olduğu ve ulusal soruna ideoloji ve çözüm olarak yaklaşımının onaylanamayacağı önyargısına sahipler. Ancak çatışmanın PKK tarafından başlatılmasının ulusal birliğe bir faydası olacağı görüşünde değilim. En azından Kürtler arasında moral değerleri aşındırabileceği gibi, düşmanların da isteklerinin bu vesileyle yerine geleceği görüşündeyim. Ama bu aşamada PKK'yle aralarında silahlı bir çatışmayı özellikle PKK tarafından başlatılmasının, Kuzey Kürdistan özgürlük mücadelesine maddi veya manevi bir kazancı olmaz. Bunu sadece Kuzey Kurdıstan için söylemiyorum, tüm Kurdıstan ve Kürtlük için bir ayıp. Benim karşı çıkmamın nedeni PKK'yi bu yönüyle tanımadığımdan kaynaklanıyor herhalde. Belki de kendisine daha evrensel bir misyon biçmemden kaynaklanıyor. Özelde Kuzey Kürdistan'da bir savaş yürütüyor ama, her konuda tüm Kürdistan'a ilişkin projeleri var. PDK'yle aralarında sadece ideolojik ve yöntem farklılıkları yoktur.

Sonunda Kürtlerin düşmanları o kadar çok ki, birbirlerine harcayacakları olumsuz anlamda enerjilerinin olmaması gerekir,

diye düşünüyorum. Bir de tarihsel olarak, Kürt ulusal mücadelesinin karşısında olanların en büyük isteği Kürtlerin birbirleriyle çatışmasıdır. İster aşiret ve gruplar olarak, ister partiler olarak Kürtlerin çatışmalarından hep düşmanları kârlı çıkmıştır. Kaldı ki Kürtler aile, aşiret ve örgütsel olarak kan davalarını sürdürmek gibi bir alışkanlığa, kültüre sahiptirler. Çatışan taraflar örgüt dahi olsalar, yani çok politik davrandıklarını iddia etseler bile Kürtler için bu kuralın kolay- kolay değişmeyeceğini tahmin ediyorum. Kişisel kanım, Büyük Güney'de böyle bir silahlı çatışmanın içinde olmak, Kürtlerin potansiyelinin ve güçlerinin büyük bir kısmının heder edilmesi anlamına gelir. Lakin dediğim gibi PKK bu konuda kendini oldukça hazırlamış ve şartlandırmış. Bu çatışma gelecekte bir Kuzeyli-Güneyli ayrışma ve düşmanlığının ilk adımı gibi geliyor bana. Bu aşamada yapılabilecek bir şey olduğunu da sanmıyorum. Tek cümleyle, Kürtler gene birbirlerini yiyorlar. Ancak kafama her zaman takılacak bir soru var. Bizim Güney'e gideceğimizi Öcalan biliyor. Bilmekten öte orada yapabileceklerimize ilişkin sürekli tartışıyoruz. Ama PKK'nin PDK karakollarına saldırı haberini beraber sofrada iken alıyor. O kadar şaşırıyor, sanki gelişmeler O'nun bilgisi dışında olmuş gibi öyle bir hava veriyor ki konuşmasına, bu kez "acaba tüm olanlar ondan habersiz mi oldu" sorusu geliyor aklıma. Fakat Öcalan'ın haberi olmadan partide hele hele PDK'ye saldırmak gibi bir konuda yaprak bile kıpırdamayacağını da biliyorum. Böyle olunca Öcalan'ın hayretine nasıl bir yorum getireceğimi bilemiyorum.

Gerillayla sıcak diyaloglar kuruyoruz. Ülkedeyken tanıdıklarımız da var. Arkadaşlar çeşitli konularda tartışmalara katılıyor veya bazen de herkesin uzman sayılabildiği konularda ders veriliyor. Bu arada ben de, koruculuk-aşiret ve kontra cinayetleri üzerine oldukça uzun sayılacak bir söyleşiye katılıyorum. Zevkle katıldığım bu söyleşide, daha çok yöreye, PDK'ye, koruculuğa, Türk kontra cinayetlerine ve belediye başkanlığı dönemine ilişkin sorular vardı. Aile üzerine de çeşitli soruların olduğu bu platformda bana çok ilginç gelen bir soru da şuydu: "Sizi buraya getiren önderlik özellikleri nelerdir?"

Soruyu açmam gerekirse benden Öcalan'ı övmemi istiyordu

soru sahibi. Kısaca böyle anlaşılır. İyi niyetle ve partili normlarına göre düşünülmüş bir soru. Kendine göre haklı. Üstelik soru sahibini de tanıyorum. Verdiğim cevapta, burada bulunma nedenimizin açık olduğunu, herhangi bir Kürt veya yabancı bir heyet olarak burada bulunmadığımızı, bu nedenle salt sayın Öcalan'ın anlatılmasına yönelik bu soruya yanıt vermek istemediğimi belirttim. Ve ekledim; "Bu platform Öcalan'ı övmek için yanlış bir adres. Burada övülecek her şeyi riyakarlık olarak kabul ederim. Kaldı ki burada söylenecekleri zaten sizler yaşıyorsunuz. Aynı zamanda gereksiz bir tekrardan öteye geçmez. Bu da bana ters geliyor. Burada söyleyeceklerimi Avrupa'da kitlelerimize ve yabancılara zaten söylüyoruz ve oralarda söylememiz gerekir" dedim.

Soru sahibesinin ısrarı ve benim diretmem karşısında Okul Komutanı Hamili Yıldırım devreye girdi:

"Anlaşıldı. Nejdet abi, feodal gururundan taviz vermek istemiyor."

Bunun feodal gururla falan ilgisi olmadığını söyledim, ama başka konulara geçerek konuyu da geçiştirmiş olduk. Gerçekten bunun feodal gururla ne ilgisi olduğunu ben de çıkaramadım. Ama sonuçta şu kanıya vardım. Arkadaşlar arasında yerleşik ve alışkanlık halini almış bir durum var. Buradakiler, herkes tarafından her fırsatta ve her konuda PKK Genel Başkanı'nın övülmesini istiyor. Bundan da büyük bir haz alıyorlar. Adeta parti felsefesi olarak da kabul edilmiş diyebiliriz. Başka bir deyişle Kürt ve Kurdistan yok, Öcalan var. Hep onun övülmesi, ondan alıntı yapılması gerekiyor.

Öcalan'ı ilk kez gördüğümden, daha çok incelemek ve dinlemekle tanımaya çalışıyorum. Hep söylevlerinden ve kitaplardan, basından izlediğim Öcalan ile, PKK'lilerin tanıdığı ve tanıttığı Öcalan'ı gerçek Öcalan ile karşılaştırmaya çalışıyorum. Tanıtılan Öcalan ile gerçek Öcalan dememin nedeni aralarında büyük bir farklılık gördüğümdendir.

Seninle de telefonla konuşmuştu. Daha önceleri ona olan hayranlığını şimdi bazen sofrada, bazen sohbette anıyor, seninle yaptığımız tartışmaları karşılaştırıyorum. Tabii Kürdistan ve Türkiye koşullarında senin de ne denli tanıyabileceğin ayrı bir

tartışma konusu. Gördüğüm insanın olağanüstü bir hatırlama gücü var. Gerillaya konuşurken tabii bunlar ders olarak düzenleniyor ve çok uzun. Çok uzun olunca da beklenen, sohbetin başıyla sonunun birbiriyle bağlantısının kopuk olması. Ama mutlaka bu kopukluğun önüne geçiyor. Her ne kadar bizim için tekrar ve uzun gelse bile partililer bunu dikkatle izliyor ve çoğunluk not tutuyor. Kendisinin konular üzerine gösterdiği titizlik ve ilgiyi, herkesin göstermesini istiyor. Hesaba katılmak ve ilgi istiyor. Bu arada övülmek de çok hoşuna gidiyor. Mutlaka övülecek yanları olduğu açık. Ulusal boyutuyla ele alındığında, Kürt mücadelesinin geldiği çizgi açık ve tartışma bile kabul etmez. Ama aşırıya varan övmenin de gerek şahsına ve gerekse mücadeleye olumsuz etkileri de hesaba katılmalı. Parti içindeki disiplini normal karşılamak gerekir. Öyle olmazsa çoğu konuda aşınmaların önüne geçilemez. Hele hitap edilen kesim Kürtler olunca her türlü suistimal kaçınılmaz demektir. Bu konuda kendi partisini veya örgütünün dışındaki yaşamı kavramayan kişiler de yok değil.

Genel Başkan, kadrolarının bu konudaki eksiklikleriyle de mücadele ettiği izlenimi vermeye çalışıyor. Parti Genel Başkanı iğneden ipliğe, lojistikten savaşa, kültürden yayına, özetle partinin tüm işleriyle bizzat ilgileniyor, daha doğrusu tek başına yürütüyor. Bu kadar dallı budaklı bir mücadelede her şeyle ilgilenmenin verdiği yorgunluk ve yıpranma dışında bir de hakkında mutlaka olumsuz bir yan arayanların eline de önemli bir koz geçmiş oluyor. Aslında şu veya bu şekilde hemen her konunun bir sorumlusu var gibi bir görünüm veriliyor. Ama gerçek öyle değil. Genel Başkan'ın haberi olmadan bir yaprak bile kıpırdamaz, neredeyse. Bence eksikleri yok değil. Ama Kürtlerde ve Kürtlerin dışında o kadar yerleşik düşüncelere ve uygulamalara karşı bir mücadele veriliyor ki, asırların alışkanlık ve politikalarını sarsacak öyle bir yöntemle savaşılıyor ki elbette kendisine ve partisine çok fazla lekeler bulunacak, yaratılacaktır. Bin yıllık Osmanlı geleneğine, koca Ortadoğu'nun ve uluslararası dengelerini yerinden sarsan bir mücadelenin öncülüğü her türlü spekülasyonlara hedef demektir. Bir de anlaşılması gereken bir husus daha var. Parti, çok büyümüş, mücadele çok boyutlu olmuş. İstendiği kadar örgütlülükten bahsedilsin, kalabalıklaştıkça tipik

Kürt karakterleri kendini çokça gösteriyor. Kurumlaşmalardaki eksiklik, ferdi hataları da örgüte mal ediyor. Örgüt içindeki durumundan ötürü de her türlü olumsuzluk gelip Öcalan'ın şahsına bağlanıyor. Tabii tüm bunların nedeni, Öcalan'ın her konuda tartışmasız yöneticiliği. Veya dışa böyle sunulması. Dedik ya örgüt büyük, mücadele çok kapsamlı. Biraz Kürtlerin yapısından biraz da düşmanın ve bağlantılarının özel durumundan, çoğu zaman bardağın boş yanına bakılıyor. Dolu yanının tüm kutsallığına karşın, boşluklar ve aksaklıklar gündem konusu oluyor. Tek şef, tek yönetici, tartışılamayacak mutlak önderlik kurumu böylece çok çok fazla hatalara açık oluyor. Umarım bu hatalar gelecekte Kürtlerin hayallerini yıkacak boyutta olmaz.

Parti Merkez Okulunda, ilk kez kendi gerillasıyla karşılaşan Kürtlerin ilk parlamento heyetiyiz. Kuzey Kürdistan için söylüyorum tabii. Tarihi bir anlamı var bunun. Bir ay süren gezimiz sonunda tekrar Avrupa'ya döndük. Parti Merkez Okulu'na, daha doğrusu Öcalan'a sadece Kürtler gitmiyor. Örneğin biz oradayken Yunan, Bulgar ve Rus heyetleri de gelip kaldılar, görüşme yaptılar. Görevlerine ve kimliklerine bakılırsa hiçbiri de devletlerinin bilgisi dışında böyle bir ziyarete gelmiyor. En çok Rus heyeti üzerinde düşünmek istedim. Sovyet döneminde Kürtlere az çektirmediler. Bulgarlar da Kürtlere ilgisiz kaldılar, ama esas neden Sovyetlerdi. Yunanistan'ın ise Kürtler'e gerçek yakınlığı mı, yoksa Türkiye'yle olan sorunları mı ilişkide egemen oluyor bilemiyorum. Kuşkulanıyorum. Bununla beraber hangi düzeyde ve ne için geldiklerine ilişkin bilgim de yok.

95'de Suriye'den Avrupa'ya döndüğümüzde Kürtler için çok acı bir gerçeği de yaşadık. PKK'nin PDK karakollarına saldırısı PKK'nin gazete ve televizyonunda "İkinci 15 Ağustos atılımı" olarak hep işlendi, aynı tanım PKK'nin 84 silahlı başkaldırısı için kullanılıyordu. Maalesef şimdi TC ve Kürtler aynı şekilde görülüyordu. Gazetede daha çok "Gerilla atakta, Peşmerge batakta" gibi başlıklarla Kürtler arası bırakuji teşvik edilirken, sanki iki takım arasındaki bir maç havası verilerek de sulandırılıyordu. Onaylamıyordum ama, bunu yüksek sesle haykırmamam benim için bir zayıflıktı.

Avrupa'ya döndüğümde iki sürpriz bekliyordu beni.

Türk Devleti tüm hıncını Gewer'de kalanlardan çıkarıyordu. İsmet abiyi ve belediye başkanlığım döneminde bana korumalık yapan akrabaları almışlar. Gerekçe, adam öldürmek. Bunlar tam azıttılar. İstersen olayı başından alalım. 1994 yılında ben Gewer'i terk ettikten sonra, Niyazi Tekin adında bir belediye zabıtası öldürülmüştü. Bu adamcağız yirmi beş yıldır belediyede çalışıyordu. Zeydan'ın çok iyi adamı ve onun aşiretindendi. Ama beş yıllık belediye başkanlığım süresince herhangi bir yanlışını görmediğim gibi, beni de bayağı sevdiğini fark etmiştim. Her görevi en iyi şekilde yapmak için tüm çabasını harcardı. Yaşlı biriydi. Aslında oldukça geniş bir de akraba topluluğu vardı. İşte bu adamın PKK milisleri tarafından öldürüldüğünü 1994'te ben dışarıdayken duymuştum. Bir kere öldürülmesinin altındaki nedenleri tam olarak bilmemekle beraber, olayı hiçbir zaman tasvip etmem de mümkün değildi. Eğer özel yaşamından kaynaklanan bir sorun varsa (ki ne olduğu da belli değil) öldürülmesi için gerekçe olamaz. Yok eğer düşmanla işbirliği gibi bir kuşkuysa neden (bu konuda da kimsenin ispatlı bir iddiası olamaz), ilçede ve çevrede ona herhalde en son sıra gelir. Hainlerin cezalandırılması adı altında resmen büyük bir yanlışlık yapılmış. O kadar bilinen işbirlikçinin yoğun olduğu bir coğrafyada, her gün on tane hain cezalandırılsa, Niyazi çavuşa yüz yıl sonra bile sıra gelmez.

Kim, hangi akla hizmet ederek yapmışsa, ailesine de PKK tarafından cezalandırıldığı söylenmiş. Yani Parti olayı üstlenmiş. Aradan bir yıl gibi uzun bir süre geçtikten sonra, Gewer'deki devlet ve yerel yandaşları çok ilginç bir senaryo hazırlıyorlar. Çevremdeki insanları nasıl çökerteceklerini düşünürken akıllarına bu olay geliyor. Bir zamanlar benim korumalığımı yapan, Şemsullah Çürük, Ahmet Subaşı ve Lütfi Buldan'ı yakalıyor, işkenceye götürüyorlar. Tahmin edebileceğin bir işkence. Sonunda canlarını kurtarabilmek için, özellikle Şemsullah'ın ifadeleri doğrultusunda bu düzmece olayı kabul ediyorlar. Olayı tam süslemek için kendilerine emir verenin İsmet Buldan olduğunu, ona da benim telefonla emir verdiğimi ve böyle bir cinayet için tarafımdan onlara verilmek üzere yirmi milyon gönderildiğini falan bir güzel kitabına uyduruyorlar. Azmettiren olarak ben ele geç-

meyeceğime göre, İsmet'i yakalıyorlar. Aynı işkence, aynı ifadeye zorlama. Elli iki yaşındaki İsmetin de haşatını çıkarmışlar. Avrupa'ya döndüğümde bunları haber verdiler bana. Hepsi de gözaltında. Ne garip, bu kadar aşiret çelişkisinin olduğu yerde Niyazi'nin ailesi bizden veya adı geçenlerden şikayetçi değil. Çünkü kendileri kim tarafından öldürüldüğünü biliyor. Soruşturmadaki insanlarla ilgilenmek isteyenlere bir komiserin söylediği de ilginç:

"Biz adı geçenin Buldanlar tarafından öldürülmediğini çok iyi biliyoruz. Ama bize verilen emir bu aileyi tamamıyla buralardan silmek!"

Olay ile ilişkili olduğu gerekçesiyle Murat Buldan'ı da yakalıyorlar. Yolda Emniyete götürülünceye kadar kulak zarını patlatıyorlar. Hastanede bununla ilgili işlemleri yapıp Hakkari Emniyetine göndermek için beklerken Murat, kaçıyor. Murat'ın teslim olması durumunda İsmet'i bırakacaklarını falan söylüyorlarmış. Hikaye tabii. Yoldayken kulağı patlatılan insana işkencede nasıl davranacaklarını Murat iyi bilir herhalde. Evdeki diğer gençlerin tamamı Türkiye kentlerine dağılmış. Nihat'ı da ele geçirseler aynı muamele. Gewer'de kendisini soruyorlar, diğerleriyle beraber. Senaryo olduğu kesin. Yoksa eğer benim öyle bir niyetim olsaydı, daha Gewer'deyken yakınlarıma bir sürü iş yaptırabilirdim. Üstelik orada o kadar işbirlikçi vardı ki dediğim gibi Niyazi gibi sade zavallıların hiçbir suçu yoktu. Bu konuda beni dinleyecek kadar bağlıydılar. Zaten bu bağlılıklarının ceremesini çekiyorlar. Aileye saldırılarını her zaman bekliyordum. Yapıyorlardı da. Örneğin her on beş Ağustos'ta gözaltına alınanlardan mutlaka yedisi- sekizi bizimle aynı soyadını taşıyanlardır. Bu 92'den beri böyle. Veya kendileri her kenti bombaladıklarının ertesinde mutlaka bizden de birkaç kişi yakalarlardı. Ama bu denli küçük senaryoların peşine düşecekleri kimin aklına gelir? Gerçi her yerde yapılanlar buna oranla daha akıl almaz. Öyle ya, Osmanlıda oyun çoktur. Hele kendilerine bağlı o kadar yerli yandaşları da varken. Yandaşları derken aklıma geldi. Bu senaryonun yazarı da tahmin edebileceğin insanlar.

Geçmişte üzerimizde oynamak istedikleri oyunları tam uygulamaya koyamıyorlardı. Ellerindeki istihbarat bilgilerine dayanarak sadece kuşkulanıyor ve her hareketimizi gözetlemeye çalışıyorlardı. Savaş tırmandıkça, senin infaz edilmen, benim kaçmak zorunda kalmamla daha bir saldırgan oldular. Zaten senin infazla birlikte niyetleri dedikleri gibi "tamamiyle silmek." Bunda da yanılıyorlar. Her darbeleri öfkemizi biraz daha büyütüyor. Artık biz birey veya belli bir aile olmaktan çıktık. Belki kimilerimiz mezarda, kimilerimiz sürgünde veya cezaevindeyiz, ama artık konulara bakışımızda da, savaşın gelişmesiyle beraber değişiklik oluyor. Hâlâ içimizden bazıları bunu kavrayamıyorsa da, genelde böyledir. Soğukkanlılıkla değerlendirmek ve bazı gerçekleri kabullenmek zorundayız. Bu bir yangın ve tüm ülkeyi sarmış. Sönünceye kadar, her şeye katlanacağız. Özellikle etrafımıza baktığımızda, savaşı tanıdıkça daha bir kararlı olmak zorundayız. Sana bir itirafta bulunayım. Ben bile katılaşıyorum. Olaylar karşısında eski heyecan ve telaş yok artık. Bu konuda pek becerikli olmasam bile, yavaş yavaş taşları yerli yerine koyabiliyorum.

AVRUPADA KÜRT OLMAK...

PKDW'nin programları çerçevesinde, yoğun bir çalışma içerisindeyiz. Avrupa'da ülke ülke, kent kent dolaşıyoruz. Uluslararası kurumlarda, parlamentolarda veya panellerdeyiz. Bazen de kitlemizle beraberiz. Buradaki kitle Kürdistan'ın her tarafından gelmiş. Doğu, büyük güney, küçük güney ve kuzeyden. İster Türkiye'den gelsinler, ister başka yerlerden, tamamı için Avrupa olağanüstü değişik. Kültürüyle, doğasıyla ve yaşam koşullarıyla. Biz sürgündekiler diyoruz ama, aslında gönüllü gelenler, göç ettirilenlerden çok-çok fazla. Kurdıstan'ın kuzeyinden gelenlerin, diğer bölgelerden gelenlere oranla gerçek siyasi gerekçeleri daha fazla. Yani Irak, İran ve Suriye devletleri Türkiye kadar sistemli bir baskı uygulamıyor. Bu saptama her üç ülkenin Türkiye'den daha demokratik olduğu anlamına gelmez tabii. Burada diğer üç ülkenin durumlarını uzun uzadıya yazmak istemiyorum. Ama kısaca değinmekte yarar var.

Irak'ın Saddam yönetimine ait bölümünde bizim anladığımız anlamda demokrasi yok. Hele yetmiş yılı aşkın Güney Kürt mücadelesinde Hitler rejimine rahmet okutacak yöntemleri Kürtlere de uyguladığı biliniyor. Hem Kürt varlığını kabul ediyor (zaman-zaman Kürt başkaldırıları karşısında anayasal ve fiili bir çok haklarını da tanımıştır....), hem de en ağır soykırımları uyguluyor. Körfez Savaşı'ndan sonra egemenliği altında kalan bölgede özellikle Musul-Kerkük yöresinde aşırı bir Araplaştırma politikası izliyor. Buralardan Avrupa'ya gelen Kürtler ile, Kürt Federe bölgesinden kaçan Kürtlerin gerekçeleri aynı değil. Kürtle-

rin egemen olduğu yörelerden kaçanların gerekçeleri içinde PDK veya YNK yönetimlerine karşıtlık görünse de ağırlık neden ekonomik kaygılardır.

Kurdıstan'ın doğusundan yani İran'dan gelen Kürtlerin durumu daha değişik. İran'da da demokrasi yok. Kürtlerin siyasi örgütlülüğü zayıf. Son yıllarda Kürtlerin yaşadığı her coğrafyada olduğu gibi, burada da PKK'nin yoğun çalışmaları var. Ama İran yönetimi ile bu parti arasında tam resmi olmasa da bir anlaşmanın olduğu yadsınamaz. Bu uzlaşmaların taktik veya stratejik olduğu Kürtler tarafından bilinmiyor. Bilinen; kendi ülkesinde Kürtleri topluca imha etmemeyi onlara bir bağış gibi gören Tahran yönetimi, tüm halklarında olduğu gibi Kürt halkının üzerine de bir ölü toprağı serpmiştir. Son yıllarda Kuzeyde ve Güneyde mücadele gelişip şekillendikçe, Tahran yönetimi de bazı kıytırık adımlarla buradaki Kürtlerin gönlünü hoş tutmaya çalışıyor. Var olan Kürt partileri kendi ülkelerinde etkisiz, diasporadaki Kürtler için de marjinal. Kaçışlar daha çok Şah döneminde veya İslami rejimin ilk iktidara geldikleri günlerde olmuştur. Siyasi nedenlerle gelenler oldukça azınlıktadır.

Suriye'nin durumu biraz da İran'a benzer. Kürtlerin hiçbir hakkı yok. Hatta çoğunluğu Suriye kimliğine bile sahip değil. Ancak Araplaşanlar veya devletle sıkı işbirliği içinde olanların göreceli bir yaşam serbestliği sözkonusu. Kurdıstanın diğer parçalarında olduğu gibi burada da merkezi yönetim diktatörlük. Burada da başta PKK olmak üzere diğer Kürt partileriyle resmi olmayan bir antlaşma var. Bu tür antlaşmaların olduğu devletlerde ilişkiler pamuk ipliğine bağlıdır. Sonuçta Kürtlerin sömürgecileridirler ve işlerine geldiği oranda ya da başka komşu devlete karşı kullanmak koşuluyla ilişki kurarlar. İran ve Türkiye çeşitli nedenlerle birbirlerinin kuyusunu kazarlar. Suriye ve Türkiye aynı şekilde. Türkiye ve Irak ha keza. Kısacası Suriye, Irak, Türkiye, İran birbirleriyle komşu düşmanlardır, anlaştıkları temel nokta Kürtlerin ulusal bir statüye sahip olmamalarıdır.

Avrupa'daki Kürtler'i ülkesinde iş olanağı bulamayanlarla, yaşam olanakları ortadan kaldırılanlardan bir harman olarak tanımlamak doğru olur. Avrupalının değer yargılarıyla bizimkiler çok farklı. Bu nedenle bu insanları bekleyen en büyük tehlikeler-

den biri de ulusal kültürlerini kaybetmek. Her türlü değerin her an erozyona uğrayabileceği bir coğrafya. Bize göre kutsal olan çok değerin burada yok olduğunu görebiliriz. İşte bu tehlikeyi gören partiler, insanların kaynaşması ve birlikte hareketliliğini sağlaması için her türlü fırsatı değerlendirmeye çalışıyorlar. Geliştirdikleri yöntemlerle bir yandan insanların boş zamanlarında bu denizde boğulmalarının önüne geçiyor, bir yandan da ulusal mücadeleye katılımlarını sağlıyorlar. Bazılarına tuhaf, hatta sıkıcı gelen bu davranış, burada en çok benimsediğim çalışmalardan biridir. Bu yöntemler olmasa gençleri bekleyen tehlikeleri az çok tahmin edebilirsin. Elbette yüzde yüzlük bir randıman alınmıyor, ama bu haliyle bile ulusal canlılığının korunması bir yana, insanların değerlerinden uzaklaşması da nispeten engellenmiş oluyor. Tüm bunlara karşın, hâlâ kendilerini Kürt kabul etmeyenlerle, Kürtlüğü kabul edip ulusal bir görev yapmayanlar da oldukça fazla. Kürtlüklerini veya ulusal kişiliklerini burada bulanlar da az değil. Bir başka deyişle buraya gelinceye kadar Kürt olduğundan haberi olmayanlar. Tabii Kürtlüğü çeşitli platformlarda pazarlayanlar da cabası. Yani senin anlayacağın burası karışık. Kürdistan'ın tortusu burada. Sanki elekten geçirilmişiz gibi. İşe yaramayanlar hep buraya doluşmuşuz. Çok olumlu davranışlarıyla ulusal mücadeleye bağlı olanlarla, Marka veya diğer dövizlere bağlı olanları her an bir arada görmek olası. İstersen bu kısmı biraz daha açayım. Biraz uzun olacak ama değerlendirmeden geçemiyorum:

Elbette yüz elli yıl önceki veya geçmişteki çeşitli isyanlarda uygulanan *"Mecburi İskan"* veya *"Sürgün"* kavramlarıyla, bugün "göç etme" kavramları içerik olarak da ayrıdır. Tarihsel süreç olarak da ayrıdır. Bir başka deyişle anlatılmak istenen, Kürtler için *Avrupa'da göçmenliktir.*

1930 Oramar İsyanı'nda başkaldıranlar Irak'a (Güney Kürdistan'a) kaçmış, yedi aile de Manisa'ya sürgün edilmişti. Sürgüne gidenler orada on yıl kadar kalmış, geri dönmüşlerdi. Sonradan bana anlattıklarından aklımda kalanlar bölük-pörçük. Birinin oğlu geri dönmemiş, İzmir'e yerleşmişti. Doksanlı yıllarda bir kez Gewer'i, akrabalarını ziyarete geldiğinde tanıştığım bu adam Kürtçe bilmiyordu. Evet, köydekilerle konuştuğumdan ha-

tırladıklarım; Devletin bu insanlara toprak verdiği, ama az olan bu toprağın orada yirmi yılı tamamladıkları taktirde adlarına kayıt yapılacağıydı. Geldikleri bu yabancı dünyada neler yaşadıklarını, çelişki ve özlemlerini öğrenemediğim için kendimi suçlu hissediyorum. Neresinden bakılırsa bakılsın, gittikleri yerde coğrafya ve maddi olanaklar hesaba katıldığında daha rahat edecekleri kesin olan bu insanlar, tekrar doğayla mücadeleye ve jandarma baskısına geri dönmüşlerdi. *Çapar, Subaşı ve Batura* soyadlı bu insanlar, bu dağlarda ölmeyi Manisa ve İzmir'deki yaşama tercih etmişlerdi.

Sonra yetmişli yıllardan itibaren Dersim sürgünleri üzerine çok şey okudum, bizzat sürgünü yaşayanlarla sohbet etme fırsatı da buldum. İlk somut ve verilere dayalı sohbeti Dr. Şıvan'la *(Sait Kırmızıtoprak)* yaptım. Kendisi örgüt çalışmaları için Hakkari'ye geldiğinde, bir iki kez sabahlara kadar Kurdıstan tarihi ve başkaldırılarda sürgün edilenlere ilişkin oldukça detaylı anlatımlarda bulunmuştu. *"Mecburi İskan"*ın ne olduğu üzerine, Osmanlı'lar döneminde ve Kemalist yönetimlerde ülkelerinden kaçan veya göç ettirilen insanlarımız üzerine çok şey yazıldı. Bir de Ermeniler ve Süryaniler'in kılıç artıklarını, Yezidi'leri gördük, tanıştık. Güney Kürdistan'da, Irak'ta, İran'da, Suriye, Avrupa ve Rusya'da. Bunlar üzerine de yazıldı, çizildi. Sibirya bozkırlarına sürülen, Çin sınırlarına aileleri parçalanarak gönderilen ve hatta bir kısmı Stalin döneminde biçilenlerin akrabalarını gördük, Kürdistan'a binlerce kilometre uzaklarda yakınları gömülenleri tanıdık. Bir de Nisan 1990'da TC Hükümeti tarafından çıkarılan SS kararnamesini (sürgün ve sansür getiren bu kararname, Nazi döneminin katliamcı karanlık gücünün baş harflerini çağrıştırıyordu) yaşadı Kürdistanlılar. O dönemde bu kararnamenin memur olan mağdurlarından onlarcasını tanımıştım. Bu memurların kendilerine göre bir düzenleri vardı. Çok kısıtlı olan maaşlarıyla zaten geçinmelerine olanak yoktu. Yerli oldukları için aileden kalanlarla veya akrabalarının desteğiyle geçiniyorlardı. Sürgün edildikleri yerde alacakları maaş onların ev kiralarına bile yetmezdi. Manevi baskısı ayrı. Sürgün gitmenin vereceği psikolojik ve maddi baskılar, ailelerini götürürlerse çoluk-çocuklarının uyumu, götürmezlerse düşecekleri bunalım falan...

Çoğu istifa etmişti, bin bir torpil ve rüşvetle, zor bela ele geçirdikleri memuriyetlerinden. Sonra 1989'da Avukat Zübeyr Aydar Siirt il sınırları, hatta Olağanüstü Hal dışına kısa bir süre için sürgün edilmişti. Çok iyi hatırlıyorum. O dönemlerde Hakkari'de şimdi çok ünlü bir korucubaşı olan Hakkı Töre'nin de sürgün edileceği söyleniyordu. Nereden çıktı, nasıl gelişmişti bu söylentiler bilmiyorum. Ama hatırladığım komik bir durum da var. Hakkımızda da bu söylentiler yayılınca, yerel bürokratlara takılmıştık: *"Bizi gönderirseniz, Ege veya Akdeniz'de güzel bir beldeye gönderin. Yüksekova'nın kışından bıktık, hiç olmazsa kemiklerimiz ısınır, deniz görürüz"* diyorduk. Biraz samimiyetle, biraz da devlet siyasetiyle şöyle yanıtlıyorlardı bizi:

"Bir kere sizleri sürgün ederek daha da meşhur etmeyeceğiz. Ama mutlaka bizi aşan böyle bir durumda, gideceğiniz yer turistik belde olmaz, sizlerin en çok rahatsız olacağınız ve "faşist" olarak tanımladığınız yerlere gidersiniz", diyorlardı. 1960 yılından sonra, ekonomik nedenlerle Avrupa'ya gelenler oldukça fazla. Konumuz daha çok Kürdistanlılar olduğuna göre, nedenler bellidir. Kendi ülkelerinde işi-gücü ve bunun sorumlusu olmayan, o zamanlar illere verilen kontenjanlar ölçüsünde ekmeğini yad ellerde kazanmaya çalışanlardır. Ama buralara, yani gurbete Kürt olarak değil, Türk olarak gelmişlerdir. Türk pasaportuyla, Türk işçisi olarak. İstisnalar dışında gece gündüz kazandıklarını, doğru-dürüst yemeden biriktirmeye çalışmışlar. İçlerinde geldikleri zamanlarda Kürt olduğunu bilenler çok azdır. Bilmelerine karşın, bu konuda bir şeyler yapabileni ise yok gibidir. Çünkü esas dert ulusal değil, kişisel kaygılardır, normal olarak. Kürt Ulusal Hareketi yükseldikçe bir kısmı da milliyetini ve özünü bulmuş, bunun gereklerini yerine getirmeye çalışmıştır. Nitekim ikinci, üçüncü kuşak olarak tanımlanan gençler, ülkede verilen ulusal mücadeleye canlarıyla katılırken, karşılıklı etkilenme sonucu ebeveynlerde de bazı etkinliklere katılma, yayın, bağış yoluyla katılım baş göstermiştir. Bazı ailelerde bu durum anlaşmazlıklara neden olup çocuklar evlatlıktan çıkarılırken, çoğu ailelerde de sonraları normal karşılanmış, çocuklarına destek olunmuştur. Ama bu durumda olanların çoğu TC ile bağlarını koparmamış, tatillerinin çoğunu hâlâ Türkiye'de geçirebiliyorlar. Ço-

cuklarını okutabilmede sınırsız olanaklara karşın, üretime katkı temel felsefe olarak algılanmıştır. Buralarda doğan veya buralarda büyüyen insanların çoğunluğu kendi ana dillerini unutmuştur. Yurtseverliği de yaşayanlar, özellikle son yıllarda MED TV'nin etkisiyle bu kaybettiklerini yeniden canlandırmaya çalışıyorlar. Biraz geldikleri ülkelerinde TC'nin asimilasyonu, biraz da kişisel duyarsızlıklar ve Avrupa yaşamı tüm bu davranışlarda önemli etkendir. Bence bu insanlarımız sürgün değil, *"gurbetçi"* dirler.

Türk Devletinin konsoloslukları, faşist örgütlenmeleri ve bulundukları ülkelerin Kürt politikaları etkisinde, işlerini kaybetme korkusu da eklenince, özgür bir gurbetçilik de yaşamayanlar var.

Ulusal mücadeleye katkı isteği, kişisel kaygılarla her zaman kavgalıdır. İlk günü geldiği ülkenin pasaportuna bağlılık sonucu, Kürt olmasına karşın Kürtlüğü kabul etmeyenler de azımsanmayacak kadar çoktur. Bunlar sırasıyla *nemelazımcılar*, Kürt olmalarına karşın *Türk olanlar,* mutlaka ulusal bir hareketlilik gerekiyorsa sadece *Alevi* olanlar, biraz da sadece *Zaza* olanlar, entellektüel takılanların seçtiği *"sol"* fraksiyonlarda yer alanlar, Kürt değil sadece *"Yezidi"* olanlar ve *Elhamdülillah Müslüman* olanlar diye çeşitli kategorilere ayırabiliriz. Gerçek olan şu ki; tarih bu kavramlara açıklık getirmek için ve birbirinden ayırmak için daha çok çaba sarfedecek.

Bir kısmının yeteri kadar bilinç ve ideolojik kültüre doyup(!), şu veya bu dernek, parti, fraksiyon adı altında politik çalışma yaptığı da görülmüştür. Bulundukları ülkenin yasal olanaklarından yararlanarak, dergi, kitap, broşür benzeri kültürel faaliyette bulunanlar vardır. Bu durum en çok İskandinavya ülkelerinde, özellikle İsveç'te görülür.

Sırası gelmişken İsveç'ten bahsetmemek olmaz. İlk siyasi kaçakların geldiği yerdir dersek yalan olmaz. Her parçadan aydınların toplandığı bir yer. Hemen-hemen tüm Kürt partilerinin ve ünlü kişilerin toplandığı bir yer... Yirmi bin dolayında Kürt var. Kuzeyliler çoğunluktadır. Bunu sırasıyla Güney ve Doğu'dan gelenler takip eder. İsveç'in özel politikası gereği Kürt politikacıları, yazar, çizer, sanatçıları daha çok burada toplanır. Yasalarının ve politikalarının gereği hemen herkes kültürel faaliyetlere girmiştir. Kültürel faaliyet olarak dernek açma, broşür düzeyin-

den en kapsamlı bilimsel incelemeye kadar kitap yazma, ne olduğu belli olmayan kitapçıklardan okkalı edebiyat eserlerine kadar her türlü yazılı basına burada özel önem verilmiştir. Radyo yayınlarından, televizyon programlarına kadar her türlü faaliyet. Bu nedenle burada kalan kaşarlanmış Kürtler aydın olarak bilinirler. Elbette içlerinde gerçek aydınlar da vardır. Bu özelliğinden ötürü buraya *"İsveç Kürdistanı"* diyenler bile var. Ülkenin özel yapısından dolayı mültecilerin en rahat ettikleri yer denilebilir.

İlk gelenlerin suyun başını tuttuğu da bilinen bir gerçektir. Hatta uzun yıllar aydın politik mülteci olarak tanınanların, Kürt kültürünü işleyen kitapçıklardan kazandıkları paralarla Türkiye'ye gidip bedelli askerlik yapmaları da ayrı bir tartışma konusudur. Sırası gelmişken bunlara dokunmamak olası değil. İsveç'e gelenlerden aydın olanlar Kürt kültürünü, dilini, folklörünü ve hatta tarihini, edebiyatını işleyebilme olanağına sahip olmuşlardır. Bu türden olanlar aslında siyasi ilticacılardır. Politik olmanın da verdiği avantajlarla kendilerini hem yurtsever Kürt kamuoyuna, hem de İsveç kamuoyuna tanıtabilmişlerdir. Kabul görmüşler, siyasi ve kültürel konularda oldukça kendilerini geliştirebilmişlerdir. Tüm bunları yaparken Kürtlere yapılan zulmü işlemiş, dolayısıyla halkın da bu konuda sempatilerini kazanmışlardır. Çeşitli partilerle ilişkili oldukları gibi, çalışmalarını (daha çok kültürel) herhangi bir partiyle organik bağ kurmadan sürdürenler de var. Gariptir ama PKK, kendi sempatizanlığını kabul etmeyenlerin hemen hemen tümünü "alçak, işbirlikçi, kıravatlı ve reformist" gibi sıfatlarla anar. Diğer partiler de PKK ile yakın ilişki içinde olanları aydın olarak kabul etmez.

İsveç'te devlet politikası gereği ideolojinin eritilmesinden mi, yoksa gerçekten kültürel faaliyetlere verilen önemden mi, okuma-yazması, biraz da dili olan herkes bu avantajlardan bir parça yararlanmıştır. Kürtler için düşünülürse genellikle ülkelerinden fişek gibi gelenlerin toplandığı, süreç içinde de "eritildiği" bir yer.

Özellikle Olof Palme'nin öldürülmesinden sonra belli alanda boşluğu, bunu fırsat bilenler ve silahlı savaşa en çok karşı gibi olanlar doldurmuşlardır. Kimileri bu boşluğu doldururken ger-

çekten kendilerini bir ekol olarak kabul ettirdikleri gibi, bir kısmı da gerçekten Ulusal Mücadeleye karşıtlığı ile ün yapmıştır. Unutmamak gerekir ki, gerçekten art niyetli olmayanlar da vardır. Ama hep konuşulan bu denli yüklü bir potansiyelin Kürtlerin birbirini karalamasına değil, uluslararası alanda sorunun çözümü için kullanılmasının daha iyi olacağı. Maalesef bu konuda da Kürtler ezeli zaaflarını, yani birbirini çekememeyi burada da sürdürmüşlerdir. Bunu yapmayanların ise burada da çeşitli zorluklarla karşılaştığı unutulmamalıdır. İsveç'in kültürel çalışmalara verdiği önemi en iyi Güneyli Kürtler kullanmışlardır. Salt bir aydın olmanın da Kürtlere karşı olan sorumluluğa yetmediği bir gerçektir. Ama Güney'liler Kuzeyliler kadar, aydın inisiyatifini ideolojik çalışmanın önüne bir engel olarak koymamışlardır. Bu Kuzeyli hastalığı mıdır, yoksa Güneylilerin aralarında derin ideolojik ayrılıklar olmamasından mıdır? ayrı bir tartışma konusudur. Çok-çok önemli durumlar dışında genellikle kendilerini Irak Kürdistanlı'sı olarak görmeleri de başka bir sorundur. Bence kendilerini şu veya bu Kürdistanlı olarak görmek yerine, temelde Kürdistanı bir bütün olarak görmelerinin Kürdistan sorununa daha yararlı olacağı kesindir. Bir başka deyişle; Güneylilerin dil, kültür, tarih ve başka konularda yaptıkları çalışmaları, ideolojik farklılık gözetmeksizin tüm Kürdistanı kapsayacak şekilde olursa sorunun çözümüne ve anlaşılmasına katkıları daha fazla olur. En azından daha Kürdistan'dayken edindikleri bu alışkanlıkları geliştirme olanakları vardır.

Burada bir noktayı hatırlamakta yarar var sanırım. Güney'li Kürt, Kuzeylilerin Türkçe konuşmalarından rahatsızdır. Çünkü, çok iyi bilmelerine karşın, hatta akademik kariyer yapan Güneyli Kürtler kendi aralarında kesinlikle Arapça konuşmazlar. Ama Güneyli aydın genellikle eserlerini Arapça harflerle yayınlar. Tüm Kürtlerin merkezi bir dili ve ortak yazım kuralı olmadığı için bunun da fazla sakıncaları vardır. Yani Kuzeyliler Türkçe, Güneyliler Arapça, Doğulular Farsça eğitildikleri için, asimilasyonun bu boyutu aydın olmaya, yazar, politikacı olmaya olumsuz bir şekilde yansımıştır. İster sıradan bir Kürt, ister Arapça, Türkçe ve Farsça eğitim görmüş aydınların aralarında derin bir uçurum oluşmasına neden olan da budur. Hele parça, parti ve

şahsiyet faktörleri de bunlara eklenince özellikle kendini önemli şahsiyet olarak görenler arasında bu çelişki daha da derinleşmektedir. Güleceksin ama, sana bu satırları yazdığım günlerde Kürtler daha çok aydın nedir, ne yapmalı gibi tartışmalar içindeler. PKK ve yandaşlarına göre gerçek aydın kayıtsız şartsız Abdullah Öcalan'ı övendir. Karşıt görüşte olanlara göre aydın, PKK'ye sövendir. Daha doğrusu halkı ve kendisi için aydın olmak varken genelde biz Kürtler, partiler için aydın oluyoruz. Anla artık ne kadar karanlık olduğumuzu.

İsveç'de yaşayan Kürtlerin en güzel özelliği kendi aralarında Kürtçe konuşmaları. Hemen tamamı Kürtçe okuyup yazabiliyor. Buraya gelirken hiç Kürtçe bilmeyen veya az bilenler, dillerine sahip çıkmış, korumuş ve geliştirmişlerdir. Buna karşılık diğer Avrupa ülkelerindeki bazı Kürt ailelerde ebeveynlerin Türkçe bilmemesi, buralarda doğan çocuklarının ise tek kelime Kürtçe bilmemeleri ayrı bir konu. Hele buralarda doğan çocukların bulundukları ülkelerin dillerini okuldan, Türkçe'yi ise televizyonlardan öğrenmeleri acaip. Bir yabancı dil olarak Türkçe öğrenmelerine karşı değilim, ama kendi dillerini hiç öğrenmemeleri veya anne-babalarının buna özen göstermemesi tuhaf.

İsveç ve Danimarka'da Kürtler, Norveç ve Finlandiya'dakilerden daha fazladır. En ufak bir yerleşim biriminde bile Kürtlere rastlamak mümkün. Hele Norveç ve Finlandiya'da yabancılara ait her sekiz Pizzeria dükkanından birinin mutlaka Kürtlere ait olduğu söylenir. Danimarka'da Orta Anadolu Kürtleri, Finlandiya'da Nusaybinliler, Norveç'de Doğu Kürdistan'dan gelenler çoğunluktadır. İsveç'te ise Kürdistan'ın her tarafından gelinmiştir. Finlandiya, Norveç ve Danimarka'da kalan Kürtlerin çoğunluğunun ekonomik nedenlerle ülkelerinden kaçtığı da bir başka gerçektir. Gene bir kısmının Türk devletinin veya bulundukları ülkelerin Kürt politikalarına ters düşmemek için aşırı bir çaba içinde oldukları da gözden kaçmaz. Gerçekten yazar, araştırmacı ve politik düşüncesi ne olursa olsun yurtsever olanların dışında; bir kısmı da Kürt sorununu bir hobi olarak kullanır. Hani bazı insanların yaptığı pul koleksiyonculuğu, boş içki şişesi biriktirmek gibi, tespih koleksiyonculuğu gibi Kürtçülük... Bu durumda

olanlar elbette sadece işçi olarak gelenler değil. Aşağıda belirteceğim başka amaçlarla gelenlerde de bu var.

Politik ilticacıların da birkaç türü vardır. İlki, kaçmak dışında hiçbir seçeneği olmayanlar. Bu şıkta olanlar yani kaçmak dışında seçeneği olmayanların kendilerine göre bir yığın haklı nedenleri vardır. Haklarında çokça dava açılanlar, haklarında kesinleşmiş hapis cezaları olanlar, gizli yaptıkları örgütsel çalışmalarında deşifre olanlar, kaçmamaları durumunda Türk devlet çeteleri tarafından infaz edilecekler, kendi örgütlerinin emriyle "dışarı" kaçanlar... Kürtlerin içinde en az olanlar bunlardır. Bunların bir kısmı yetmişli yıllarda, bir kısmı 12 Eylül cuntasında, ama çoğunluğu Kürdistan'da savaş kızıştıktan sonra göç etmişlerdir. Çoğunluğu geldikleri bu ülkelerde de politik yapılarını sürdürmekle beraber, Avrupa'nın rahatlığında uyuşanlar da yok değil. Kimi Ülke'deyken yapamadığını buradaki demokratik sayılabilecek ortamlarda alabildiğine geliştirmiştir. İster herhangi bir parti bünyesinde, ister branşı olan dalda ve isterse sade bir yurtsever olarak. Sürgünde olmanın hakkını vererek. Politik mülteciliğin hakkını vererek. Özetle; uğrunda sürgün olduğu davaya layık olmaya çalışarak.

Ne yazık ki her yerde ve her zaman olduğu gibi, sürgünde de kimileri uğrunda kaçtıkları davanın hakkını veremiyorlar. Legal veya illegal herhangi bir partinin üyesi, seçilmişi ve ülkelerindeyken halkın kendisinden bir şeyler bekleyip umut edilenleri, Türk devletinin eline geçseydi öldürülecek olanı veya en azından ağır hapisle cezalandırılacak olanların bir kısmı sürgünde davalarına sahip çıkamıyorlar. Hatta sıradan diye değerlendirdikleri diğer insanlarımız kadar olamıyorlar. Bunların bir kısmı tüm söylemlerinde hatta çalışmalarında Kürt gençlerini mücadeleye katmaya çalışırken, kendi çocuklarını ısrarla mücadeleden korumaya çalışırlar. Bir başka deyişle; mangalda köz bırakmazlar nutuklarında ve yazılarında, kitaplarında. Tıpkı bir zamanların Kürdistan'ında bazı beylerin, ağaların yaptığı gibi vatandaşın çocuklarının savaşmasını, ölüp-öldürmesini teşvik ederler. Ama sıra kendilerine geldiğinde bir takım zırhların arkasına sığınmayı tercih ederler. İşin garip tarafı da bunu o kadar ustalıkla yaparlar ki, esas var olan bu eksiklikleri kaybolup gider. Kendileri de

Ulusal Kurtuluş Mücadelesinde önemli bir yer sahibi olmayı her zaman becerebilmişlerdir.

Bu işin bir boyutu. Başka boyutu da dediğimiz gibi uğrunda sürgün oldukları davaya sırt çevirenler ki, akıl almaz. Eğer bu kadar teslimiyetçi olduklarını bilseydi Türk devleti, bu insanlar hakkında bırakın takibat yapmak, onları ödüllendirirdi bile. Acı olan da kendilerinden beklenti olanların bu duruma düşmeleri. Bu nedenlerle sıradan insan olarak tanımladıklarının Kürtlüğe katkılarını burada şükranla ve minnetle anmak gerekir.

Ama yukarıda sözünü ettiğimiz "Sürgün" kelimesi ile gerçek anlamıyla bugün yaşanan sürgün arasında büyük bir fark var. En azından geçmişte zorla sürgün ediliyorlardı, statüleri belliydi. Adı konmuştu. Sürgün! Bugün ise kaçmaya zorlanıyorlar. Kürdistan'dan Anadolu'nun herhangi bir yerine sürgün edilenler, Arabistan'a veya başka ülkelere Osmanlılar tarafından sürülenlerin karşılaştıkları koşullar ile, bugünkü sürgün koşulları arasında büyük farklılıklar var. Unutmamak lazım. Dilleri de dahil, her türlü yaşam koşulları o zamanlar daha değişikti. Gittikleri ülkelerde veya bölgelerde çektikleri yabancılık da dahil zorluklar, bugünkü yaşamda yok gibi bir şey. (Bir vesileyle İrlanda'da yaşayan altı Güneyli Kürt aileyle, tek başına gelmiş Adıyamanlı bir gençle konuşmuştum. Geçmişte bırakın Avrupa'yı, Anadolu'ya sürgün edilenler uzun yıllar denizden çıkmış balık misaliydiler. Oysa hangi nedenle olursa olsun Kürtler gittikleri ülkelerde kısa geçiş dönemlerinden sonra hemen intibak sağlıyorlar. Veya en azından öyle görünüyorlar.)

Burada Güney'li Kürtlerden söz etmeden geçmek olmaz. Biraz geldikleri bölgenin yapısından, yörelerinde on yıllardır devam eden savaş yorgunluğundan, savaşlarını yöneten partilerin ve yöneticilerinin özel durumlarından ve bunca yıl çektikleri acılarla Avrupa ortamının zıtlığından büyük ölçüde etkilenmişlerdir. Ülkelerinin sorununa çok fazla duyarlı olmakla beraber, Kuzeylilerin heyecanını onlarda bulamayız. Entegrasyon konusunda oldukça hızlıdırlar. Ayrıca Kürdistan sorununa bir bütün olarak değil, "Irak Kürdistanı" gözlüğüyle bakarlar. Kuzeylilere oranla tek iyi yanları, Kuzeylilerin Türkçe konuştukları kadar Arapça konuşmazlar. Bir başka deyişle, asimile edildikleri dev-

letin dilini değil, kendi dillerini kullanırlar. Onlar Kuzeylileri Türkçe konuştukları için, Kuzeyliler onları fazla heyecanlı olmadıkları için küçük görürler. Bu ve benzeri nedenlerle iki kesim arasındaki uçurum gün geçtikçe büyümektedir. Kuzeylilere göre onlar kimliklerini tamamen kaybetmiş, Güneylilere göre ise Kuzeyliler ulusal mücadelenin yenileridir. Göç ettikleri ülkelerde Güneylilerin ilticalarının çabuk kabul edilmesi, Kuzeyliler tarafından zaafiyet olarak değerlendirilir. Kimilerine göre ise Güneylilerin ilticalarının çabuk kabul edilmesi, göç ettikleri devletlerin bunların Kürtlüğünden korkmamalarından kaynaklanıyor. (Oysa Güney'den gelen Kürtlerin ilticalarının çabuk kabul olmasının esas nedeni, Batılı devletlerin Irak rejimi ile Körfez Savaşından bu yana olan ilişkileridir. Nitekim Güney'de adı belli olmayan bir Kürt satatüsü geliştiğinden beri, oralardan gelen Kürtlerin ilticaları da zorlaşıyor.) Aralarında ayrıca örgütsel ayrılık başta olmak üzere çok çeşitli çelişkiler ve önyargılar mevcuttur. Detaylara inmeden şu tespiti de yapabilirim:

Irak ve Türkiye arasında çizilen sınır uygulamada ortadan kaldırılmıştır. Bir zamanlar Peşmerge'lerin akraba ziyareti, posta, lojistik ihtiyaçları gibi nedenlerle Güney'den Kuzey'e geliş gidişleri ve Kuzey sınır boylarında yaşayanların keza aynı amaçlarla veya ticari ihtiyaçlarından ötürü "sınır ötesi" yolculukları bu sınırları ortadan kaldırmıştı. 1975, 88 ve 91 göçleri ve bu göçlerin getirdiği ilişkiler ile geri dönüş de yine sınır kavramını kağıt üzerinde bırakmıştır. Sonra gerillaların Güney-Kuzey eksenini hareket alanı olarak seçmeleri, Türk devletinin bunlara yönelik "sınır aşan" operasyonları, bu sınırları hem Kürtler tarafından, hem de Türk devleti tarafından isteyerek veya zorunlu olarak ortadan kaldırmıştır. Ne yazık ki, son yıllarda Güney'de sıksık geliştirilen PKK-PDK çatışmaları, insanlarımızın beyninde bir Kuzeyli-Güneyli sınırı çizmiştir ki, en tehlikelisi budur. Olmayan tel örgü, mayınlı alanlar bir kenara atılmış, kafalara sınırlar çizilmiştir. Bu da TC'nin kurulmasında kağıt üzerine harita adıyla çizilip değer kazanmamasına karşın, belirttiğimiz beyinlere işlenmesiyle iki olumsuz sonuç doğurmuştur. Kürtler arasında husumet ve kan davası, bunlardan sömürgeci devletlerin çıkarı!

Neyse, biz Kuzeylilere dönelim.

Kürtler arasındaki ayrılıklar ne yazık ki gurbette de yapılabildiği kadarıyla canlı tutuluyor. Bir kısmına göre başkaları teslimiyetçi hatta işbirlikçi, reformist ve haindir. Diğer bir kesime göre de karşı taraf maceracı hatta teröristtir. Bir kesim, Türk devletinin tüm olumsuz yanlarının nedeni olarak Kürdistan'da sürdürülen savaşı adres gösterir. Her partinin aydını ayrıdır. Birine göre aydın olan diğerine göre haindir. Çok fazla medyatik güce sahip olanlar, Kürt medyası derken sadece kendilerinden söz ederler. Başka görüşe ait medyayı bile Kürtlerin medyası olarak kabul etmezler. Mücadele miladı olarak kendi kuruluşlarının mücadeleye başladığı tarih olarak görürler. Bir başka deyişle kendilerinin Kürtlük merkezi olduğundan öte, dünyanın merkezi olarak kabul edenler de var. Kısaca TC'nin tüm antidemokratik ve insani olmayan uygulamalarının müsebbibi kimilerine göre, bir kısım Kürtlerin verdiği silahlı mücadeledir. Yanlıştır. Ama kendileri gibi silahlı mücadele edemeyenleri ya da kendileri gibi düşünmeyenleri de hain veya işbirlikçi olarak görmek de doğru değildir. Özetle; bir zamanlar ailesel, yerel aşiret çekişmeleriyle birbirinin kuyusunu kazan Kürtler; bugün daha "modernize" olmuş, bunu örgütsel kavramlar çerçevesinde yapmaktadırlar. Kim daha fazla Kürt, kim daha fazla ulusalcı, kim daha fazla taraftara sahip gibi çekişmelerin tek bir faydası(!) var. O da gerçek anlamda ulusal birliğin önünde en büyük engel olmaları.

İster örgütlerin olsun, ister belli şahsiyetlerin, bildirilerle veya kendilerine ait yayın organlarında yapılan karşılıklı suçlamalar insanın midesini bulandırıyor. Hakaretlerin, karalamaların bini bir para. Hatta uluslararası alanda birbirlerine getirdikleri suçlama ve karalamalara baktığımızda, biz bize yeteriz, başka düşmana gerek yok, dedirtecek güçtedir. İşin en acı yanı, bunu yapanların kendilerini Kürdistan'ın sahibi ve temsilcisi gibi görmeleri. Zaten sade insanlar, varsa bile böyle düşünceleri, bunu dile getirme araçlarından yoksundur. Oysa Kürdistan'a en iyi hizmet onun değerlerine sahip çıkarak omuz omuza verilir. Kimin elinden ne geliyorsa, onu ortaya koyarak. Karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörü çerçevesinde. Eleştirirken Kürdistan kurtuluşuna alternatif öneriler ve düşünce zenginliği katmaktan uzak, sadece suçlama ve karalama üzerine kurulmuş bir mekanizma bazılarının işlettiği.

En önemlisi Ülke'den bu kadar uzakta bu çekişmeleri gördükçe, geleceğin Kürdistan'ında olacaklar insanı ürkütüyor. Bir şey daha ürkütüyor beni. Kürdistan dağlarında sınırlı olanaklarla, hatta yok denecek imkanlarla, canını dişine takan ve oluk gibi kanlarını bir parça özgür vatan toprağı için döken ulusal gücümüzü aşağılayan davranışlar, söylemler. Tüm Kürdistan'a yansımayan, güdük Avrupa Kürtçülüğüne sığdırılan bu davranışlar karşısında üzülmemek mümkün değil. Bunları da Kürt halkı adına yapmak ayrı bir çelişki. Savaşanlarla, savaşarak şehit olanlar da Kürt halkı. Acaba diyorum kendi kendime, bu yapı Kürtlerin ezeli hastalığından mıdır, yoksa sömürgecilerin verdiği kültürden midir? Kimilerine göre ikisi de etkendir. Ama ben katılmıyorum. Bence esas neden Kürtlerin özgün yapılarından kaynaklanıyor. En ufak toplumsal yapı olan aile ve aşiretlerin, Kürdistan'daki durumlarını gözümün önüne getirdiğimde bu kanaate varıyorum. Hiçbir ulusal gruplaşmanın olmadığı yerlerde ve dönemlerde de bu böyleydi. İnsanlar birbirlerini yemek, bitirmek için elinden geleni esirgemezdi. Kan davasından, birbirini talana kadar. Yer yer de bu emellerine ulaşmak için bulundukları parçanın sömürgecilerinden yararlanmayı ihmal etmezlerdi.

Başka bir deyişle devletlerini arkalarına alarak, karşısındaki aileleri ona hain göstererek, kendilerini devletlerine bağlı göstererek. Devleti de bu emellerine alet ettiklerini sanırlardı. Oysa alet edilen, kullanılan kendileriydi. Devlet bu durumlarda çelişkileri derinleştirerek, bir tarafı tutar gibi görünmüş, bir tarafı ezmiştir. İşi bitinceye kadar. Aslında karşı olduğu, Kürtlerin birliği ve beraberliğidir. İnsanlar bazen devlet memurlarının bir merhabasına, filtreli sigaraların kıymetli olduğu dönemlerde bir sigaraya, bazen de bir açık çaya birbirlerini ihbar etmişlerdir. Karşılıklı haset ve çekememe, devlete yaranma konusunda hep yarışmışlardır. Avrupa'da felsefe aynı olmakla beraber yöntemlerde değişiklik olmuştur doğal olarak, o kadar. Kimi örgütler kendilerini bulundukları devletlerde sağlama almak için, sömürgecilerin ve yandaşlarının ulusal mücadeleye karşı tavırlarına çanak tutmuşlardır. Kendi güçlerini, başka örgütlerin güçsüzlüğü üzerine inşa etmeye çalışmışlardır. Böyle olunca bir taraf sömürgecilerin ve yandaşlarının kullandığı dilin aynısını kullanmıştır. Kitlelere ya-

ranmak için de ayrı dil kullanmıştır. Belki bu noktada sömürgecilerin verdiği kültürün etkisini önemli faktör olarak görenler, görüşlerinde haklı olabilirler. Çünkü kullanılan yöntemler ve riyakarlık bana sömürgecilerin politikalarını hatırlatıyor.

Aslında yöntem aynıdır: Ülkelerinde yurtseverlerin ihbar edilmesinin bazı adları vardı. Devrimci ve yurtseverler TC'ye bölücü veya terörist olarak gammazlanırdı. Avrupa'da ise bu basit kavramlar suç olmaktan çıktığı için değişik isimler bulundu. Her sorunun demokratik yollardan çözülmesini istiyoruz... (Sanki Türkiye devleti sorunu çözmüştü de, silahlı mücadele bunu engelledi, süreci geri attı...) Yukarıda da söyledik bu şekilde yorumlayanlar da haksız. Eleştirel yaklaşmak dışında kötü niyetleri olmayan grup veya şahsiyetleri hain olarak görmek de yanlış. Ha unutulmaması gereken başka bir konu da var. Ulusal mücadelede en büyük parti olan PKK'nin yanlışı yok mu? Elbette alabildiğine var. Kadro olarak bilinenlerin üyesi oldukları Partiye yakışmayacak davranışları. Hatta onların tabiriyle yetmezlikleri, dar görüşlülükleri. Bunları dile getirdiğinizde akıl almaz tahammülsüzlükleri. Özellikle her konuya bakışlarında, değerlendirmelerinde şüphecilikleri. Daha bir yığın eksiklikler. Ama bence ön yargılı davranıp tamamını karalamak yerine, onların da insan olduğunu hesaba katarak yapıcı yaklaşmak gerekir. Onların da buna izin vermeleri. Bunlardan kendilerine yarayanlarını kabul etmeleri. Bazı konularda "kol kırılır, yen içinde kalır" felsefesi iyidir. Ama kolu tedavi ederek, kangren olmasına engel olarak.

İtalya'nın Tirol Bölgesine yaptığımız resmi bir ziyareti de burada anmadan geçemeyeceğim. Bir tür bölge parlamentosunun resmi davetiyle gitmiştik. Parlamentolarında bize ilişkin bir program yapmışlardı. Sorunu anlatacak, onları bilgilendirecek ve sorularına cevap verecektik. Ayrıca bakanları ve Parlamento Başkanı'yla, sivil toplum örgütleriyle görüşmeler yapacaktık. Oldukça yoğun geçecek bir haftalık resmi ziyaret anlayacağın. Eğitim bakanının anlattıkları karşısında donup kalmıştık. Önce bize ismini verdiği bir Kürt partisini nasıl gördüğümüzü sormuştu. Biz de onların 'Kürt olduklarını, bizimle aynı görüşü benimsememelerine karşın onlara saygı duyduğumuzu' söylemiştik. Aynı Bakan, PKDW'yi onlara sormuş 'onlar teröristtir' cevabını

almıştı. Bu Kürt grubu, 'Diyarbakır'da Kürtçe eğitim-öğretim yapacak bir okul yaptırdıklarını, paraya ihtiyaçları olduğunu' söylemişlerdi. Bu nedenle Eğitim Bakanlığı bütçesinden 100 bin Marklık bir yardım fonu ayrıldığı anlatıldı bize. Bakan, PKDW'nin Kuzey Kurdıstan'a yönelik böyle projeleri olup olmadığını da sormuştu. Yalan söyleyemezdik. Zaten görüşmelerimizin temeli TC'nin Kuzey Kurdıstan'a yönelik baskı, inkar ve yasaklamalarını anlatma üzerineydi. Biz Türkiye'nin durumunu dosyalarla sunduğumuzda, TC'yi anlattığımızda hayret etmişlerdi. Tabii adı geçen parayı ödeyip ödemediklerini sormadık, sonradan. Ama sanırım planları suya düşmüştü. Anlattıklarımın 1995 yazında geçtiğini hatırlarsak, Kürtlüğün nasıl bir ticaret konusu yapıldığını da kavramış oluruz.

Sömürgecilerin verdiği kültürden bahsetmiştik ya kısaca. Sanırım bu noktada hakkı teslim etmek gerekir. Aldığımız kültüre göre Türk, Irak, İran ve Suriye yönetimlerinde hiçbir zaman demokrasi olmadı ki, biz de birbirimize demokratik yaklaşalım. Evet, sanırım sömürgecileri bu yönleriyle ele alırsak, sömürgeci kültürünün etkisini izah edebiliriz.

Kaçış bir de sektör yaratmıştır. Mülteci Taşıma Sektörü. Kimilerine göre bu işi şebekeler yapıyor. TC'ye göre ise PKK. Ama çok iyi bilinen başka nokta da, mülteci nakil işlerinin büyük paralarla gerçekleştiğidir. Kimi ailelerin ülkedeki mal varlığı buna yetmemekte, Avrupa'daki akrabalarının maddi desteklerine muhtaç oldukları bir gerçektir. Her yıl onlarca Kürt mülteci ya denizlerde boğulur, veya sınır geçişlerinde kurşunlanır, yakalanır. Çoğu için Avrupa bir umuttur. Avrupa'ya gelenlerin tek bir dayanakları vardır, ilticalarının kabulü için. TC'nin zulmü ve bazen de PKK sempatizanı olmak.

Kuzey'den gelenlerin çoğu çeşitli gerekçeler sunar, göç ettiği ülkenin mahkemelerine. Kabul edilir veya edilmez, ayrı konu. Hemen hepsi Kürt olduğu için zulüm gördüğünü belirtmek ve kanıtlamak zorundadır. Bir kısmı ise sadece bunun kendisine yetmeyeceğini bilir, bir başka dinden Kürt olduğunu ileri sürer ve bu dine ait organizasyonlardan para karşılığı referans alır. Özellikle Almanya'da Yezidilik, ilticaların kabulü için en geçerli nedendir. Bazı açıkgözler de bu nedenle, adı geçen cemaatten bu

işin ticaretini yapanlardan yararlanır. Bazı ülkelerde Irak'tan gelen Kürtlere ayrıcalık tanınır. O zaman da gene Kuzeyden gelenler bu kez Güney Kürdistan'dan geldiklerini beyan eder ve iltıcaları kabul olunur. Bir de umutlarını derneklere bağlayanlar vardır. Daha çok PKK sempatizanı görünümü veren bu insanlar da, ilticaları kabul oluncaya kadar derneklerin müdavimidirler. Her etkinliğin de en önünde olurlar. Dernekler bünyesinde oluşturulan tercümanlık kurumları resmi olmamakla beraber kendilerine oldukça yardımcı olurlar. Ücretsiz yapılır bu iş. Ancak kişi defterini aldıktan sonra çoğunlukla yurtseverliği de biter. Ara ki bulasın. Yani bir kısım ilticası kabul olsun veya olmasın iyi yurtseverdir. Bir kısmının ise cebinde ve gönlünde bir kişilik yer vardır. Defteri alıncaya kadar yurtsever, defterini cebine koyduktan sonra... Avrupa'lı, hatta dünya vatandaşı.

İlticaların kabulü için neler anlatılmaz, neler? Etkinliklerde, gece ve festivallerde yüzlerce insan bizimle fotoğraf çektirirdi. Ben şahsen, bu ilgilerinin bize olan sevgi ve saygılarından kaynaklandığını sanırdım. Meğer bu fotoğrafları iltica başvuruları devam eden, hatta biraz da başvurularının tehlikede olduğu mahkemelere delil olarak sunarlarmış. 'Bakın ben ne kadar politik bir insanım ki, ünlü Kürtlerle şu şu etkinliklere katıldım. İşte ispatı. Şimdi benim ilticamı kabul etmez, Türkiye'ye iade ederseniz göreceğim işkenceleri hesaplayın' derlermiş. Kürdistan'da savaşın ve baskıların en az olduğu yörelerden kaçışa baktığımızda, istedikleri kadar politik gerekçelerin arkasına sığınsınlar, esas neden ekonomik ve rahat yaşamdır. (Bu tespit savaşın yoğun olduğu yerlerden kaçışı haklı kılmaz.)

Bol çocuklu aileler, bulundukları ülkelerin fakir fukaraya veya ilticacılara tanıdığı olanakları bulunmaz nimet olarak kabul ederler. İlk kez ellerine bolca para geçer. (Aslında sosyal kuruluşların verdiği bolca para değil, ölmeyecek kadar yardımdır. Ama ülkelerindeyken bunu da bulamayanlar için çoktur. Hele aile fertlerinden kaçak veya resmi iş bulanlar, çok çocuklu aileler Türkiye'ye göre olağanüstü bir yaşam elde ettiklerini sanırlar. Alt yapıdaki rahatlıklar, can güvenliği ve alabildiğine tasarruflu yaşam da buna eklendiğinde keyiflerine diyecek yoktur.) Ve o zaman da ilticaları kabul olsun diye ortaya sürdükleri tüm gerek-

çelere arkalarını dönerler. En kötüsü, Avrupa'da ayağı yere basan yani ilticası kabul olan, başlar ülkeden akrabalarını buralara çekmeye. Öyle ki bazı yörelerden sadece akrabalarını değil, hısım ve tüm tanıdıklarını Avrupa'ya aldıran insanlar var. Tabiri caizse kedilerini, tavuklarını da buralara aldırmışlardır. Kürdistan'da çoğunluğu Avrupa'ya göçmüş nice beldeler var. Çeşitli kentlerde ve ülkelerde yerleşmiş, yüzlerce akraba aileleri biliniyor. Bu gruplar ülkeden sevgilerini, güzel sayılabilecek gelenek göreneklerini de taşımışlardır Avrupa'ya, kinleriyle, kan davalarıyla her türlü toplumsal hastalıklarını da. Bir bakarsın bir yerlerde kız kaçırma olayı var, bir de bakarsın ta elli yıl öncesine dayanan kan davası devam ediyor.

Tüm varlıklarıyla kendilerini Kürt ulusal mücadelesine bağlayanlar, çocukları Kürdistan dağlarında çarpışanlar veya şehit olanların, maddi ve manevi katkıları elbette azımsanmaz. Ama bütün Avrupa ülkelerine dağılan Kürtler hesaba katıldığında, sürgündeki yurtseverler en iyimser tahminle ancak mevcudun beşte biridir. Ulusal mücadeleye verdikleri maddi ve manevi katılımın ve kazanımların önemine baktığımızda, eğer bu rakam yarı yarıya çıkarsa Avrupa'lıların bile Kürt sorunu karşısındaki tutumu yüzde yüz değişir. Lehimize döner.

Avrupa'daki Kürdistanlı'ların durumunu ben Kürdistan'da kışı şiddetli geçen köylerin, kentlerin insanlarına benzetirim. Çok fazla kar yağan yerlerde yaşayanlara. Buralarda alt yapı falan yoktur veya ihtiyaca cevap vermez. Aslında güzel yerlerdir. Ancak kışın kar yağdığı zaman, güzellikleri de örter, çöp yığınlarını, çukurları da. Tüm her şey beyaz görünür. Aslında o beyazlıkların altında süt beyaz sayılabilecek güzellikler de yatar, korkunç çirkinlikler de. O beyaz örtünün altında hayvan leşleri, açık tuvaletler, küllükler, çöplükler, özetle bir kentin veya toplu yaşamın görüntüsünü bozan her şey yatar. Sevgi de, hoş görü de dahil her türlü tabiat güzelliği de. Burada yani Avrupa'da da, bizler öyleyiz. Bazı istisnalar dışında, bir kısmı güzelliklerini, fikri zenginliklerini ifade etmekten yoksundur. Bir kısım da ülkeden kaçışta ileri sürülen gerekçelerden hiçbirine sahip değilken, hatta çok-çok olumsuzluklara sahipken burada kendini bir başka ifade eder. Başka gösterir.

Bu çeşitlemenin içinde biraz da günlük yaşama gelelim. Birkaç örnek vermek gerekirse, hemen herkes Türkiye'den ihraç edilen malları alır, tüketir. Kalite yönünden Avrupa standartlarına uyup uymadığı değil önemli olan. Önemli olan bu ihraç maddelerinin ticari şeklinden elde edilen vergilerin, TC'nin yürüttüğü savaşta bize karşı kullanılmasıdır. Sanki Kürdistan köylerinden buraya kaçarken, burada Türk mallarını tüketeceğiz garantisini almışız gibi! Kaldı ki, buralarda dini ve sağlık yönünden alışkanlıklarımıza cevap veren daha kaliteli yiyecek maddeleri de var. Ama ne yazık ki bir bakıyorsunuz TC'yi protesto için açlık grevlerinde kullanılan su, ulusal kurum olarak tanımladığımız yerlerde, yapılan etkinliklerde, hatta bu kurumların günlük yaşamlarında tüketiliyor. Buralarda tüketilen malların tamamı Made in Turkey. Benim en çok zoruma giden konulardan biri de budur.

Kurumlarımız hemen her yıl "Türkiye turizmini boykot" etkinlikleri düzenler. Toplantılarda, afiş ve programlarda Avrupalılara onların dilinde tatil için Türkiye'ye gitmemelerini söyleriz. Gerekçemizde de oldukça haklıyız. Türkiye'ye verilen her kuruşun veya sentin, her neyse harcanan paranın, Kürdistan'a bomba olarak atıldığını söyleriz. Türk devletinin savaş harcamalarının büyük kısmını turizm gelirlerinden karşıladığı propagandasını yaparız. Doğrudur ve haklıyız. Hatta bazen az da olsa bu kampanyalar sonuç veriyor. Yani, Avrupalı Türkiye'ye gitmiyor. Devlet yapısına baktığımızda, savaşta kullandığı önemli bir gelirinin de ihracattan alınan vergiler olduğunu biliyoruz. Ama biz yabancıların turizm geliri olarak Türkiye'ye vermediklerini kendi ellerimizle veriyoruz. Hem de midemizin esiri olarak. Türk ihraç mallarını tüketerek ihracattan elde ettiği gelirlerini çoğaltıyoruz. En açık şekliyle bize atılan barutu ve kurşunu kendi ellerimizle onlara satın alıyoruz. Bu hem ahlaki değil, hem de siyasi bir tavır değil. Bu tüketim mallarını almakla, satmakla veya tüketilmesine yardımcı olmakla kendimizle çelişiyoruz. Gerçi ben kesin olarak bu tür harcamaları aileme yasaklamışım. Ama sözünü ettiğim genel politika. Bu da zaman zaman beni kara-kara düşündürüyor. Kürt halkına acıyorum. Onların adına politika yaptıklarını söyleyenlerin içtenlikleri konusunda kuşkuya varıyorum. Belki bizim alternatif sektör yaratamamamız, yurtsever de-

diğimiz kesimin bu tür harcamalarını haklı kılabilir. Ancak kurumlar ve örgütler olarak bu konudaki sorumsuzlukların izahı yok. Beni böyle bir konuda kimse tatmin edemez. Zaten üzülerek belirteyim kimsenin de umurunda değil.

Bir ara Ankara'da bir arkadaşımın yazıhanesinde Filistin'in Ankara temsilciliği üyesi bir kişiyle karşılaşmış, tanışmıştım. İlk tanışmadan sonra yoğun bir tartışmaya girmiştik. Ben Filistin sorununda çözüme yakın önemli adımlar atıldığından bahisle kendisini kutlamaya yönelik birkaç söz söylemiştim. Ardından çok iyi Türkçe bilen bu zatla Kürt sorunu ile ilgili sıcak bir sohbete dalmıştık. Kürt sorununu çok iyi bilen ve sağlıklı tahlillerde bulunabilen biriydi. Tıp doktoru olduğunu söylüyordu. Filistin ve Kürt sorununun karşılaştırmasını yaparken biraz da kendi mücadelelerinden örnekler veriyordu. Söylediklerinden konumuzla ilgili küçük bir örneği buraya almak istiyorum:

"Mücadele uzun soluk isteyen, komple bir olgudur. Coğrafyanızı, düşmanlarınızı az çok tanıdığımı söyleyebilirim. Mücadelenizi de yakından izliyor ve canı gönülden başarmanızı istiyorum. Küçük bir örnekle bazı ip uçları verebilirim.

Bakın, ben bir doktorum. Köylüyüm. Bir ara köyümüzde veya ailemizde çalışacak insan sayısı azalmıştı. Herkes kendi çapında savaşıyordu. Kadınlar, gençler, çocuklar falan herkes. Zaten çorak olan ve teknikten yoksun topraklarımızda yeteri kadar üretim yapılmıyordu. Tüm çabalara ve engellemelere karşın, bazı temel tüketim mallarının düşmandan (İsrail) alınmasının önüne geçemiyorduk. Düşman da bunu biliyor, bir yandan bizi öldürürken, öte yandan bulduğu belli insanların eliyle insanlarımızla ticaret yapıyordu. Bunun başında da un ve mamulleri geliyordu. Partimle bu konuyu görüştük ve bir karar alındı. Beni hem doktorluk, hem de buğday ekmek üzere köyüme gönderdiler. Dokuz yıl köyde karasabanla çiftçilik yaptım. Böylece birkaç ailenin de olsa düşmandan buğday almasını engelledik. Bu çalışmalarda ne mücadeleden koptum, ne de doktorluktan. O kötü toprak koşullarında şu gördüğün ellerim gerçek bir rençber eli olmuştu. Ama düşmana kazandırılan paraların önemli bir kısmının önüne geçmiştim."

Eskiden Türkiye'de hakim bir görüş vardı. Askerliğini yap-

mayan adamdan sayılmazdı. Veya yaşamın kıymetini bilmez, denirdi. Bir de cezaevinde yaşayanlar en iyi dost olurlardı. Şimdi sürgünü yaşayanların ülkelerinin kıymetini bilmesi de her halde yukarıdaki örneklere benzedi, istemeyerek de olsa. Toprağı değişik sürgünün. Oksijeni, bitki örtüsü de öyle. Toprağı toprak gibi kokmaz. Kullanılan gübre ve kimyasal maddelerden ötürü, bitkiler ağaçlar belki canlı gibi gelir insana ama anladığımız manada değil hiçbiri. Zaten bir avuç toprakta bazen bir ağaç veya küçücük saksıda kilolarca sebze yetiştirmeleri de hep o katkı maddelerinin çokluğundandır. Çiçeği kokmayan bir çiçek. Sebzenin yavanlığı, çiçeğin kokmaması aşırı derecede kimyasal gübrelerin yüklenmesinden ve güneş ışığının azlığındandır. Bu kadar ağacın olduğu yerde, kuş sesine hasretsin. Yediğin sebze ve meyveleri çiğnerken hep plastik tadı alırsın. Yemeden önce bulunduğu yerde kokusunu duyman gereken hiçbir sebze yok. Sanki doğa da makineleşmiş gibi gelir insana. Zaten balkonlarına, bahçelerine ektikleri oldukça renkli, çeşit-çeşit çiçeği de koku için değil, sırf görüntü olsun diye yetiştiriyorlar. Hasbelkader evlerinin önünde yeşermiş bir armut ağacından, bırakın koparıp yemek, yere düşenlere bile rağbet etmezler. Mutlaka bu meyvenin de jelatine sarılmış ve pahalı olanını tercih etmelerinin hikmetini anlamış değilim. Belki de oksijenlerinin kirli oluşuna yorumlanabilir. Ama alıp temiz yıkayarak neden yemediklerini, ben doğal yaşama olan yabancılıklarına yorumluyorum. Bir tanıdığımın Almanya'nın güneyindeyken kimsenin cevizlere dokunmadığını, çuvallar dolusu yere düşmüş cevizleri alıp evine getirdiğine kimsenin karışmadığını söylemesini ilk başlarda mübalağa olarak algılamıştım.

Bazı Kürt evlerine gitmezsen çocuk sesi duyamazsın. Yolda, tramvayda, otobüste rastladığın çocukların hepsi uyuşturulmuş gibidir. Çocuğun sırtı pek, karnı tok olduğu zaman, hele doğmadan önce ve doğum sonrası sürekli doktor kontrolünde olduğunu bildiğinde neden ağlamadığını daha iyi anlıyorsun. Zaman-zaman ağlayan bir çocuk sesine hasretsindir. Avrupa'lıda yoğun bir çocuk, hayvan (daha çok kedi, köpek) ve tabiat sevgisi olduğu izlenimi vardır. Bir de aşırı derecede insan haklarına saygılı olduğu görüşü hakimdir. Ben inanmıyorum. Çocuklarla hayvanla-

ra olan sevgilerini, ikisinin de kendini ifade ve savunmaktan yoksun olmalarına yorumlarlar. Acaba savunmasız ve ifadesizliklerinden ötürü çocuklara olan sevgilerinden mi hayvanları seviyorlar? Yoksa hayvanlardan ötürü mü çocukları? Ama bunları sırf fantezi olsun diye yaptıklarını söylediğinizde acaip kızıyorlar. O zaman şu kanıya varmak gerekir. İnsan haklarına düşkünlükleri, çocuk ve hayvan sevgileri hepsi, ama hepsi işlerine geldiği kadardır. Dünyada olup bitenler de devletlerinin sattığı silahlar ölçüsünde kendilerini ilgilendiriyor. Onun için kurdukları dünya ve anlayışları hep kendileri içindir. Zaten düzenlerindeki bireysellik de, sevgilerini ve kızgınlıklarını başkalarıyla paylaşmalarına engeldir. İçlerinde kişi ve örgüt olarak, insan haklarını içtenlikle savunanların ise yaptırım gücü oldukça az. Hele sorun Kürt ve Kürdistan ise, önlerindeki devlet politikaları barikatlarını aşmaları neredeyse olanaksız.

Güneş denen gezegen de burada ayrı bir kavram. Avrupalılar için oldukça cimri. O nedenle buralarda belli ülkelerde yaşayanlar, güneşi görmek için başka yerlere giderler. Sakın burada hiç güneş olmadığı kanısına varılmasın. Var, var ama bizim anladığımız veya gördüğümüz bir güneş değil. Kürdistan'da güneş her şey demektir. Bir yerde hayat demektir. Hani yaz olsun, kış olsun çıktığında göz kamaştıran bir ışığa sahip değil burada. Yazın yakan, kışın ısıtıp eritme özelliğinden yoksun. Daha çok kuzey Avrupa'da (İskandinavya ve Britanya gibi) ve özellikle kış aylarında, gökte asılı bir aksesuar gibi durur. Bir sepet gibi. Ölgün, zavallı. Varlığıyla yokluğu belli olmayan.

İşte böyle. İnsanların birbirine karşı ilgisiz, bizim güldüklerimize gülmeyen, ağladıklarımızı anlamayan, hatta anlattıklarımıza anlam bile veremeyen bir yerler. Yaşadıklarımızı tarih öncesinden haberler olarak dinleyenler. Her an boşluğa bakıyorlarmış gibi davranışlar. Önce insanların ve ulusların haklarını paramparça eden yöntem ve teknikleri geliştirir, sonra da bunların uygulanmasını kınar gibi davranırlar. İltica ettiğim ülkenin ilticalarla ilgili bir dairesinde, yetkilinin tercümanıma dediğini hep hatırlarım: *"Önce verdiğimiz silahlarla ve diğer teknikle evlerini yıkıp, kaçmalarına neden oluyoruz, sonra da ilticalarını kabul ediyoruz. Çok garip bir siyaset."* Yerlere tükürülmesine karşı ol-

duklarını, bu hareketin ilkellik olduğunu savunanlar (ben de karşıyım, yanlış anlaşılmasın) sokaklarında köpek pisliklerinden rahatsız olmuyorlar. Bir tanıdık bu konudaki politikalarını şöyle izah etmişti: Evlerinde hayvan besleyenlerden ayrıca doğayı kirletme vergisi de alınıyor. Eğer tükürmenin vergisini alsaydılar, sanırım onu da hoş görürlerdi. Ne derece doğrudur bilmiyorum. Ama köpek pisliklerini tükürmeye tercih ettiklerine bakılırsa yabana atılacak bir görüş değil. Evlerinde kedi ve köpekleriyle iç içe yaşıyorlar. Adına doğallık denen bu yaşamlarında. Geri kalmış toplumlar onların markalarından giyebilmek için aşırı bir harcama ve özenti içindeyken, onlarda çoğunluk giyinmiyor, sadece örtünüyor. Sistemlerinde yerleştirdikleri tüketim toplumu özelliği de garip. Tamamını burada irdelemek elbette olanaksız.

Sürgünün veya *"ülkeden kaçışın"* Avrupacasından öğreneceğimiz çok şey var. İster burada bireysel bazda uygulayalım, ister gidebilirsek birgün ülkemize, uygulayabileceğimiz çok şey var. Tabii kabul etmeyeceklerimiz de. Bazı ülkelerde teknik aşırı derecede ilerlemiş. İzlemek istedikleri kişilerin görüntü ve ses tespitlerinde oldukça ilerideler. Kırmızı ışıkta geçen veya sürat tahdidinin üstüne çıkan bir arabanın cezadan kurtuluşu yok gibidir. Ayrıca alışveriş merkezlerinde, akaryakıt istasyonlarında tüm hareketler görüntüyle tespit edilir. Belli ülkeler topluluğunun kendi aralarında kurdukları bilgisayar ağı, sosyal yaşantıda ve özel durumlarda insanların bir nevi bilgi işlem merkezidir. Bilgisayar çağı bu ülkeler için söylenmiş bir deyimdir.

Alt yapıda da her konuda olduğu gibi aksamalara meydan vermeyecek, tesadüflere bırakılmamış sistemleri mevcut. Isıtma, aydınlatma konusunda en olağanüstü koşullarda bile anında giderilecek sistem oluşturulmuş. Ulaşım konusunda bir gedik bulmak olanaksız gibi. İlticacısı olduğum ülkenin topraklarının yüzde sekizini yollara ayırdığını birinden duymuştum. Ne denli doğru bilmiyorum. Bildiğim tek şey kusursuz oluşu. En çok önemli olan ve uygulanan zamanın değerlendirilmesi. Yani randevu olarak bilinen ve Almanların termin dedikleri kavramda en büyük ayıp belirtilen süreye riayet edilmemesi. Bu konuda ülkelerinden getirdikleri alışkanlıkla Ortadoğulular, ayak uydurmakta zorlanıyorlar. Espri dahi olsa, bir konuda randevulaşan insan-

ların, birbirine Kürt saatiyle mi, Avrupa saatiyle mi, diye sormaları ilginçtir. Çocukların hep aynı olan uykuya yatma saatini kaçırmamaları, insanların her işlerinin programlı olması, çocukların henüz yatmadıkları saatlerde televizyonlarda şiddet ve sexle ilgili görüntülerin olmaması, bir yandan Avrupa Yayın Birliği kararıdır, bir yandan da ülkelerin uyduğu ahlaki konulardır. Apartman yaşamlarında hafta içi sessizlik kuralına kendileri harfiyen uyarlar. (Çok çocuklu ve bol misafirli Kürt evleri bu konuyu daha iyi bilirler.) En çok gürültüye karşı olduklarından hemen tamamı alçak sesle konuşur, klakson sesi için de ya olağanüstü bir durum gerekli veya sürücünün Türkiyeli olması.

Çocuk eğitiminde, doğum öncesi anne ve babanın eğitimi önemli yer tutar. Bu durum doğacak çocuğun sadece beslenmesiyle ilgili değildir. Aynı zamanda büyürken kişilikli olmasını sağlar. Kişilikli büyüme de kendine güveni getirir. Kendilerine göre yaptıkları yasalarla ve toplumsal düzenlemeyle bu nedenledir ki 18 yaşında olan herkes bağımsızdır. Bu yaşa geldiğinde ayakta kendi başına durabilecek anlayışa ve yasal güvencelere sahiptir. Doğal davranmak alışkanlıklarında özellikle Kürtlerin ayıp saydığı sesler çıkarırlar. Aynı doğallıkla yürürken veya ayak üstü yemek ve sevişmek huyları da vardır. Karşılaştıklarında söyledikleri "iyi günler veya iyi akşamlar" sözcükleri kuru ama onlara göre bir nezaket ifadesidir. Günlük yaşamlarında yalan söylemeyi hemen hemen beceremedikleri gibi, bunu yapanları da anladıklarını sanmıyorum.

İki cins arasındaki ilişkileri ve normlarını Türkiye'den, hele hele Kürdistan'dan bazı değer yargılarına sahip olarak gelen insanların anlaması çok güçtür. Toplu yaşamda ortak değerlere bencilliğe varmayan, kendi hakkına sahip başkalarının da hakkına saygılı bir davranış içindedirler. Herkes ortak değerlerin savunucusudur. Bu nedenle yolda giderken arabasının camından bir şeyler atan, yerlere izmarit atan insanları uyarmak, gerekirse ilgili birime anında telefonla bildirmek gibi davranışlarda herkes vicdanının polisidir. Bu disiplin ve düzene anlam veremeyen bazı Kürdistanlıların, kızarak *"alçaklar tam bir polis devleti kurmuşlar"* şikayetleri sık-sık duyulur. Yukarıda kabaca anlatmaya çalıştığım Avrupalının, kurallara ve alışkanlıklara bağlanmış ol-

ması gereken yapısı. Elbette bu kural ve alışkanlıkların dışına çıkan davranış ve yaşam şekli de var ki, anlatmaya değmez. Bizim kurallarımıza ve alışkanlıklarımıza ters olan hareketler olduğu gibi, onlarda da onların kural ve düzenlerine aykırı olan davranışlar var.

İster kaçmak zorunda kalsın, ister ekonomik nedenlerle olsun Avrupa'ya gelen Kürdistanlılar çok şey kattılar ulusal mücadeleye. Hangi parti veya fraksiyon adına olursa olsun, ulusallığın zenginlikleri olarak da bakabiliriz. Verebilenler canlarını, oğullarını, kızlarını, sevgililerini, eşlerini verdiler. Bunu veremeyenler de sevgilerini, mesailerini, sloganlarını ve dayanışmalarını verdi, veriyor. Kimi fikrini verdi, kimi yöntemini. Bazen de bulunduğu ülkenin polisine vücudunu coplattı, zindanını mesken tuttu. Tamamı şükranla anılır. Kimi de verilenlere kızdı. Verilmemesi için türlü entrikalar, dolaplar çevirdi, çeviriyor. Kimileri bu insanların sevgisini, saygısını bozuk para gibi harcıyor, kimileri de her şeyin bu insanların sayesinde elde edildiğini kabul ediyor. Buralarda yaşamayı bir ayrıcalık veya nimet olarak görenler de olabilir. Oysa güzel veya çirkin, ileri veya geri kalmış, uygar veya bencil ne olursa olsun bu ülkeler bu ülkelerin öz vatandaşları için kurulmuş. Ben buralarda yaşamayı zul olarak görüyorum.

Sevgili kardeşim;

Birinci mektubumun bir yerinde sana *TBMM Fail-i Meçhul Cinayetler Komisyonundan* bahsetmiştim. İşte o komisyonun raporu yayınlandı. Biliyorsun Türk devletini, tanıyorsun. Alabildiğine insan hakları ihlalini kendisi yapar, sonra İnsan Hakları Bakanlığını kurar. Çocuklarla ilgili suç işlemekte üstüne yoktur, Çocuk Bayramı kutlar. İşte bu Komisyon da öyle bir şey. Raporunu okudum. Kendinden yani Parlamento ve devletten şikayetlerle dolu bir rapor hazırlamışlar. Yaptıkları tüm çalışmalarda önlerinde gizli bir engelin var olduğunu kabul ediyorlar. DGM'leri kuran ve çalıştıranlar kendileri. DGM'lerin gerekli hassasiyeti göstermediklerini söyleyenler de onlar. Devletin çeşitli kademelerince suç işlendiğini kabul etmekle beraber, bunun üzerine gitme cesareti bulamadıklarını da itiraf ediyorlar. Yazılan yazılara cevap vermeyen devlet kurumlarıyla, tanıkların yön-

lendirilmesine kadar alabildiğine şikayet raporu da diyebiliriz. Kendi rejimlerinin önündeki engellerden biri olarak yurttaşlarının yaşam hakkını, bu hakkın devlet tarafından vahim bir şekilde ortadan kaldırıldığını göremeyecek kadar korkak bir rapor. Gene de devletlerinden şikayet edecek cesareti buldukları için kutlamak istiyorum kendilerini.

Elimize geçen rapor yirmi ayda tamamlanmış. (Yayınlanma tarihi Temmuz 1995) Ancak meclisten önce bir müddet de kamuoyunda tartışıldı. Şu anda dokuz aydır komisyon üyelerinin imzasını bekliyor. (95 Temmuz'u itibariyle) Tabii Komisyon çalışmaları hızla(!) devam ederken, fail-i meçhul(!) cinayetler de son sürat sürüyor. Kürdistan'daki köy ve kentlerdeki cinayetlerden örnekle bakacak olursak, koruculuk sisteminin gereksizliği de ortaya çıkıyor. Ama cinayetleri korucu ve itirafçılara, PKK ve Hizbullah'a yüklemekle de bir yerleri gizlemeye çalıştığı muhakkak. Metropollerdeki cinayetleri de birkaç ünlü örnekle işlemeye çalışıyor. Generaller, ünlü yazarlar ve sizin katledilişinize de şöyle bir dokunmuş. Bir ilginç gelişme de sizleri *"Toplumda İnfial Uyandırarak Toplumsal Çatışmaya Sebep Olabilecek Nitelikteki Faili Meçhul Siyasal Cinayetler"* kategorisine sokmaları. Bu yönüyle olumlu. Ancak daha önceki mektupta da anlatmıştım. Bizimkilerin ifadelerine ve gerçeklere çok az yer veriyorlar. Kısacık değinmelerinin sonundaki şu ifade ilginç:

"Dinlenen güvenlik görevlileri ve maktüllerin yakınlarının beyanlarından, maktüllerle ilgili soruşturmanın yeterli olarak yapılmadığı inancı komisyonumuzda hasıl olduğundan bu konuda yeniden soruşturma yapılabilmesi için Adalet Bakanlığı'na suç duyurusunda bulunulmasına karar verilmiştir."

Bu son paragraf bile bir itiraf, devletin sizin öldürülmenizin aydınlığa çıkmasıyla ilgili en ufak bir çaba harcamadığının ispatı. Bu bana, Kürdistan'da bazı devlet memurlarını şikayet edenlerin dilekçelerinin gene aynı memur tarafından araştırılmasını hatırlattı. Elbette Türk adaletinden bu konuda bir beklentimiz yoktur. Sonuç itibariyle ele alsalar bile verilecek kararı biliyoruz. En iyimser tahminle ya delil elde etmediklerinden varsayımla takipsizlik kararı çıkacak, olmasa bile öyle bir döneme denk getirecekler ki "zaman aşımı" çengeline takılacak. Büyük bir ih-

timalle de şu ana kadar gördüğümüz gibi hiçbir işlem yapılmayacak.

Tüm bunları bildiğimden, aynı yıl Avrupa'ya gelir gelmez Avrupa Konseyi İnsan Hakları Mahkemesine başvuruda bulunmuştum. Oradan ne sonuç çıkar bilemem. Şu an ki genel hava Türkiye ile ilgili başvuruların yoğun olduğu ve mahkemenin, Türkiye'nin özel(!) konumundan ötürü, orada iç hukuk yolları tükenmeden başvuruları kabul etmesi. Yani AİHM'ne bir dava açmak için normalde, davanın geçtiği ülkede mahkemenin sonuçlanmasını beklemek prosedür gereğidir. Ancak aldıkları bir kararla, Türkiye'yi muhatap alan davalar için bu koşulu ortadan kaldırdılar. Böylece Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de Türkiye'de hukukun olmadığına ve güvenilemeyeceğine karar vermiş oldu.

Yukarıda değinmiştim. Hemen her platforma Kürt sorununu taşımaya çalışıyoruz. Genelde kabul gördüğümüzü söylemek isterim. Kürtlere yapılan zulüm ve soykırımları artık anlatmıyoruz. Çözümden bahsediyoruz. Tüm çalışmalar bu yönde. Nereye gitsek, kimlerle konuşsak sorunu çok iyi bildiklerini görüyoruz. Elbette bu da kendiliğinden veya rahat oluşmadı. Tüm Kürt kurumları verilen ulusal mücadele çerçevesinde bilgilendirme ve propaganda yönünden ellerinden geleni esirgemiyorlar. Yani dünya kamuoyunun konuyu bilmesi verilen savaşın sonucudur. Türk devleti artık Kürt halkı diye bir halkın var olduğunu resmen kabul etmiştir. Bu bilinenler çerçevesinde doğal haklarımızın nasıl alınacağı üzerine diplomasi yapılıyor. Yani siyasi bir çözümün kaçınılmazlığıdır anlatılan. Çeşitli platformlar oluştu. Hem Türkiye'de hem uluslararası alanda. Hemen herkesin ve tüm Avrupa'nın kabul etmesine karşın, Türkiye'yle ilgili karalamalarını sürdürüp, bizi hoş tutmalarına karşın çok önemli değişiklikler olmuyor. Bunların hayvana ve insana sevgileri ve demokrasiye bağlılıkları silahlarını satabildikleri kadar geçerlidir. Bazı sivil toplum örgütleri ve hükümetler dışı organizasyonların gösterdiği ilgiyi devlet veya hükümet bazında görmek olanaksız. Taktir edersin ki Türkiye'de çözümün sağlanması için atılan adımlar cılız. Nedenlerini anlatmaya gerek var mı? Bilemiyorum.

Birincisi bu ülkede hemen herkesin devletçi, en demokrat geçinenin bile Kemalist oluşundandır. Devletin resmi ideolojisi bir nevi kader kabul edilmiştir. Yetmiş küsur yıllık Cumhuriyet adlı ilginç yönetim, herkesin tek tip düşünmesini, vatan, millet ve öteki değerler adına başkalarını hiçe saymayı sağlamıştır. Yani aydını, demokratı, politikacısı ve tüm katmanlarıyla tek ulus, veya ulus-devlet kavramı etrafında gözleri başka bir şey görmüyor. Devlet koyduğu yasalarla vatandaşının özgürce düşünmesinden korkmaktadır. Basın denen kuvvet, her infaz ve katliamlarda kendi silahlı güçlerini alkışlamakta. Türk yöneticiler bazen demokrasinin varlığını bağıra bağıra haykırırken, bazen de demokrasi diye bir kavramın Türkiye'de sadece adının olduğunu söylüyorlar. Düzeltme yapabilecek güç, bazen sadece şikayet edebilmekte. O da cılız veya korkak bir vurguyla. En önemlisi bu ülkede iyi veya kötü ne yapılıyorsa demokratik hukuk ilkeleri(!) içinde yapılıyor, TC yöneticilerine göre. Bunları bir de Avrupa Birliğine girme hastalığı sardı. Bunun için önce Avrupa Gümrük Birliğine girecekler. DYP-SHP koalisyonu bu konuda resmen Avrupalıları tehdit ediyorlar. "Ya bizim dönemimizde Gümrük Birliğine alırsınız diyorlar, veya yönetim kökten dincilerin eline geçer." Senin anlayacağın, ya bizim dönemimizde bizi alırsınız veya bu başarısızlığımız karşısında iktidara Refah Partisi gelir, diyorlar. Tüm bunlara karşın verdikleri sözler de var. Gümrük Birliğine girilmesi halinde demokratikleşme alanında önemli adımlar atılacağına ilişkin söz veriyorlar.

Unutmadan söyleyeyim, 95'in sonlarına geldiğimiz bu günlerde Türkiye bu koşullarla Gümrük Birliğine girmiş oldu. Ama verdikleri sözler açısından ne kadar yalancı olduklarını sanırım ileride göreceğiz.

Hem söylenenlerle Kürt sorununun çözümünün bir ilişkisi de yok. Yasalarda yapılacak makyajlarla (ki yapılıp yapılmayacağı da kuşkulu) bu sorun çözülecek kadar yüzeysel bir sorun değil.

İkinci önemli etken, Kürtlerin kendi aralarındaki anlaşmazlıklarıdır. Daha doğrusu bu konuda TC de dahil tüm güçleri olumlu karar almaya zorlayacak bir ulusal birlik yok. Zaten ülke içinde işbirlikçilik öyle bir boyuta gelmiş ki, on bin gerillaya karşı resmi altmış bin cahş var. Bu rakamı gayrı resmi ajan ve iş-

birlikçilerle topladığımızda, korucubaşı adı altında silahlı ve kravatlıları da hesapladığımızda gerisini sen düşün. Senin de çok iyi bildiğin gibi, hatta senin de sonunu getiren olayda olduğu gibi, Kürtlere karşı yapılan tüm kötülüklerin anası Kürtlerin uşaklığı, satılmışlığı ve ileri görüşlülükten yoksunluğu. Tetikçi veya katillerimizin bir kısmını Kürtçe konuşanlar oluşturuyor. Savaşta düşmanın en ön saflarında bize saldıranlar, Kürtçe konuşanlar. Türk devleti kurulduğu günden beri TBMM'nin dörtte biri devamlı Kürtçe konuşanlardan oluşuyor. Soykırım ve asimilasyona yönelik alınan her karar ve yasada, onların elleri havada ve alkışlıyorlar. Üç yüzü aşkın Belediye başkanı, on bini bulan Belediye Meclis Üyesi, İl Genel Meclis Üyesi ve Muhtarları hesaplarsak, Kürtçe konuşanların seçilmişliğinin aslında büyük oranda satılmışlık olduğunu görmek mümkün. Aralarında tek-tük sesler çıkaranlara yaptıklarını sen hayattayken görmüştün. Tüm bu seçilmiş Kürtçe konuşanların, yüzde otuzunun hatta yirmisinin ulusal tavır almaları halinde TC'nin hali yaman olur. Yani çözüm kaçınılmaz olur demek istiyorum. Ama ne gezer? İçerde kimileri ihale ve kırmızı plakayla, kimileri birkaç uzatmalının merhabasına fit olmuş gidiyor. Dışarıdakileri sorarsan sanırım yukarıda bir nebze izaha çalışmıştım.

Elbette bu sorunun çözümsüzlüğünün uluslararası boyutu da var.

Sömürgecilerimizin yapıları, coğrafyamız ve Ortadoğu'nun özel koşulları, bunlar hep olumsuz etken. Sömürgecilerimiz ve bağlantıları da hesaba katıldığında daha zor bir tablo ortaya çıkıyor. Her dört devletin Müslüman ve çoğunun Arap olmasından kaynaklanan yirminin üzerinde Arap ve toplam elli küsur Müslüman devletle ilişkili bir sorun. Buna bir de özel olarak TC'nin bağlantılarını eklersek örneğin Avrupa ve NATO hesaplandığında sorunun karmaşıklığı bir kez daha anlaşılıyor. Bulunduğumuz coğrafyada Türkiye'nin etrafının diktatörlüklerle yönetilmesi, TC'nin ucubeliğini hoş göstermeye yetiyor. Yani anlayacağın Türkiye'deki rejimi çevreyle kıyasladıklarında ehven-i şer olarak sineye çekiyorlar. Ama hatırlıyorsun, yaptığımız tüm tartışmalarda esas çürümüşlüğün içimizde olduğunu hep söylerdim. Hâlâ söylemeye de devam ediyorum.

1995'in sonlarına doğru gündem yoğun. Türkiye, Avrupa Gümrük Birliğine kabul edildi. Avrupa Parlamentosu, Kürt sorununun çözümü için TC'ye önemli tavsiye kararları aldı ve Leyla Zana'ya Parlamento'nun Sakharov ödülünü verdi. Aynı zamanda Milletvekili Genel seçimleri yapılacak. PKK gene tek taraflı ateşkes ilan etti. TC boş durur mu? Aynı gün bir minibüs dolusu korucuyu (11 kişi) öldürterek suçu PKK'ya yıktı. Ama bu sefer kimse yutmadı. Dünya kamuoyu Genelkurmayın yaptığında hemfikir. Çünkü çok acemice bir katliam yaptılar. Katliamın yapıldığı yer tamamıyla devlet otoritesinin yoğun olduğu bir saha. Maktul yakınlarının ifadeleri, katliamın oluş şekli, Genelkurmayın yabancı basın mensuplarını apar-topar olay yerine götürmesi ve daha bir sürü delil katliamın devlet tarafından yapıldığını ispat ediyor.

Bu yılın 25 Aralığında Milletvekili Genel seçimi var. Hakkari'den de Nihat ve Hamit aday. Pervin aday olmayı çok istiyor ama yaşı tutmuyor. Bizim oralar için söylersek, muazzam bir ilgi var. Devlet bir yandan HADEP'in meclise girmemesi için barajı yüzde ona çıkarmış. Bir yandan da bu partiye oy verilmemesi için yoğun bir baskı ve tehdit uyguluyor. Gewer'e gittiği gün büyük bir konvoyun içinden Nihat'ı alıp tehdit ediyorlar. Biraz taciz ettikten sonra serbest bırakıyorlar. Ama halkın ilgisi dediğim gibi çok yüksek. Düşün yaptıkları mitinglere on binin üzerinde insan katılıyor. Hem bayanlar da bu mitinglere kalabalık bir şekilde katılıyor. Seçim sonuçları açıklandığında Hakkari'de HADEP yarıdan fazla oy almış oluyor. Ancak Türkiye genelinde barajın çok altında kaldığı için (%4), meclise kimse gidemiyor. Örneğin HADEP Hakkari'de yirmi yedi bin oy aldı. ANAP'tan N. Geylani altı bin, DYP'den M. Zeydan on bin oy alarak milletvekili seçildiler. Yani anlayacağın piyangodan gene TBMM'ye girdiler.

Seçimler, Kürdistan'a bir yenilik daha getirdi. Eski seçim anlayışı ve oy isteme şekli hemen hemen tarihe karıştı. Tek tek ev ve köy gezmeleri yerine, ulusal mücadeleyle bütünleşmede önemli adım atıldı. Düzen partilerinin çok rahat hareketlerine, tehdit ve HADEP heyetlerinin bazı kentlere giriş yasağına karşın, büyük bir coşku yaşandı. Kürdistan genelinde kent mer-

kezlerinde büyük başarı elde edildi. Köyler daha çok baskı altında olduğu için kentler kadar verimli olmasa bile, önemli bir mesaj verilmiş oldu. Gewer ve Hakkari'nin tamamında çoğu köyler blok oy verdiler. Blok oyların HADEP'e geldiği köylerin başında Dıri mıntıkasındaki köyler geliyor. Bir garip durum da Şırnak'ta yaşandı. HADEP heyetinin oraya girişi yasaklandı. CHP'den Şerafettin Elçi aday olmuştu. Biliyorsun O'nun bölgesiydi. Ama gene de en çok oyu HADEP aldı. Elçi'nin de kazanmaması daha ilginç. Özetle artık falanın seçim bölgesi, falanın aşireti en azından bazı yerler için tarihe karıştı. HADEP teşkilatının bile olmadığı bazı Kürdistan kentlerinde de durum böyleydi.

Seçimlerden hemen sonra Abdullah Canan'ı aldı zebaniler. Tanırsın Evdılayé Habi'yi. Yurtsever bir insan, kararlı biriydi. 17 Ocak günü Hakkari'ye arabasıyla giderken, yoldan çevirmişler. Şubat'ın sonlarına doğru işkenceyle parçalanmış cesedini Dıri Deresi'nde buldular. Bu süre içinde kardeşi Memet'le defalarca telefonla görüştüm. O, bazen birilerinin kendisine söz verdiğini ve yakında bırakılacağını söylüyordu, bazen de umudunu kestiği sesinden anlaşılıyordu. Abdullah'ın cenazesini görkemli bir törenle kaldırdı Gewer halkı. Törende halkın katilleri lanetleyen sloganlarına gene senin tanıdığın bir takım korkaklar müdahale etmişler. Abdullah'ın katledilmesiyle akrabası Esat Canan, CHP genel merkezinden bir heyeti Gewer'e götürüyor. Milletvekillerinden oluşan bu heyetin düzenlediği raporda, her şey çok açık. Bir tabur komutanından bahsediliyor. Abdullah'ı katleden. M.Emin Yurdakul adında biri. Ancak tüm bu tespitlere karşın bu soruşturmadan da bir sonuç çıkmadı.

Bu yıl yapmamız gereken PKDW Genel Kurul toplantısı, İtalya'nın başkenti Roma'da gerçekleşti. Aynı zamanda parlamento başkanlık seçiminin de yapılması gerekiyor. Biz birkaç kişi Parlamento Başkanlık seçiminde aykırı davrandık.

KURDISTAN'A GİDİYORUM

Aynı toplantıda (1996 yazında) PKDW'nin aldığı karar çerçevesinde, Güney Kürdistan'a gitmek üzere yola çıktık. Önce PKK Parti Merkez Okulu'na gittik. Orada Rojhat'la karşılaştım. Sanırım daha önce söylemeyi unuttum. Rojhat, 95 Şubat'ında Partiye katıldı. Kendisini burada görebileceğimi pek tahmin etmiyordum. Bedran'ın biz gitmeden bir ay önce savaşa gittiğini söylediler. Rojhat'ı görmek de ayrı bir sevinç. Sevinçten de öte birşey. Anlatılması zor. Kısaca senin bunları duyup ne kadar sevineceğini biliyorum. Gerçi Rojhat'ı okumak üzere Avusturya'ya gönderdiğimizde de aynı sevinci göstermiş, maddi olarak her desteği sağlamış, gelecekte de güvence vermiştin. Bir şekliyle onun okumasını istiyorduk hepimiz. Hem kendisi bu konuda becerikli ve istekliydi, hem de Kemal abinin bir nevi hatırasına da saygı duymuş oluyorduk. Her ne kadar biz okumasını istiyorsak da, bana Partiye katılacağını söylediğinde saygı duydum. Batufa, Rojhat ve Bedran. Üç yürek, üç taze kan.

Parti Merkez Okulunda bir aydan fazla kaldık. Güney'de YNK-PDK arasında şiddetli bir savaş var. PDK, Saddam'ın da tank desteğiyle hemen hemen bölgeyi Talabani'nin kuvvetlerinden temizlemiş. Biz oraya gitmeden önce koşulların elverişli olmasını beklerken, gerilla adayları, Parti üst düzey yöneticileri, gazi ve hastalarla beraberiz. Tartışıyor, mücadeleyi biraz da yönetildiği yerden tanımaya çalışıyoruz. Bunun için kendilerine ait yayınları bolca okuma, sohbetlerle biraz daha yakından tanıma fırsatı bulduk. Özetle PKK'yi biraz daha yakından izleme fırsatıdır bu. Eksiklerini, zorluklarını ve açmazlarını. Partili olmayan

biri olarak sadece gözlemlemeye, ama bir Kurdıstanlı olarak mücadelenin bana düşenini yapmaya çalışıyorum. En karanlıkta kalan iki nokta var benim için. Birincisi bu partinin gerek kendi üyelerine ve gerekse ne denli yurtsever olursa olsun kendinden olmayanlara yönelik uyguladığı şiddet. Yani öldürme. Bu konuda parti karşıtı Kürtler ile devletin söylemleri oldukça yoğun, ama tüm rivayetlere ihtiyatlı yaklaşmak gereği duyuyorum. İkincisi, Öcalan'ın özel yaşamındaki zaafiyetler. Bir önceki konuda olduğu gibi dışarıda çeşitli ve akıl almaz derecede düşük seviyeli rivayetler dolaşıyor. Taktir edilir ki her iki konuda da benim gibi dışarıdan birinin somut olarak bir şey bilmesi veya görmesi olanaksız. Ama dediğim gibi iki konu da benim kafamı kurcalıyor.

Ulusal mücadeleyi savaşçı ve örgütlü olarak yürütenlerin bu organizasyonlarını işletirken elbette her şey güllük gülüstanlık değil. Basit bir örnek vermek istiyorum.

Parti Merkez Okulunun Kürtçe bölümüne ilk gittiğimizde, karşılama ve tanışma töreninden sonra, yönetimden bir arkadaşa Zübeyr takılıyor. (Zübeyr buraya bizden on beş gün kadar önce gelmişti.)

"İşte İskender arkadaş, senin öldürmek için gökte aradığın insan bu. Şimdi burada olduğuna göre hesaplaşabilirsin herhalde."

İskender, Okul Yönetiminden bir gerilla komutanı. Konunun ne olduğunu anlamadığım için boş boş gülüyorum. Ama İskender'in konuşmalarından, Gewer'de görev yaptığını ve Zübeyr'in şaka dahi olsa bir gerçeği dile getirdiğini anlıyorum. Sonuçta İskender anlatmaya başladı:

"93 yılında Gewer mıntıkasında gerilla sorumlusuydum. Devletin halka ağır baskılarını bizzat gördüm, tanık oldum. Ama siz Belediye başkanı olarak hiçbir şey yapmıyordunuz. Örneğin halkın göç etmesine de engel olmuyordunuz. Bu nedenle halk sizden şikayetçiydi. Ben de beraberimdeki arkadaşlarımla sizi bir punduna getirip cezalandırmak (öldürmek) için çok uğraştım. Defalarca denedim ama olmadı. Kendinizi çok iyi koruyordunuz."

Önce şaka zanettim, söylediklerini. Ama ciddi olduğunu öğrenince hayret ettim. Affaladım dersem yalan olmaz. Biraz daha açmasını istediğimden sordum:

"Peki sizin halk dediğiniz kimdi? Daha çok hangi mıntıkadaydınız? Bir de önyargılarla hareket edip, işin aslını astarını öğrenmeden öldürmek doğru olur muydu? Sizin bu kararınızdan üstlerinizin, örneğin Parti Genel Başkanı'nın, Karargah Komutanlarının veya Doğu sorumlusu arkadaşın (o zamanlar Mahir'di) haberi var mıydı?"

"Size oradan tanıdığım bir isim vereyim. Mesela... ve oğlu... Daha çok onları tanıyordum. Bir sürü insan tanıyorum. Ama ilk aklıma gelen çok yurtsever insanlar onlar. Üstlerime gelince; kimsenin haberi yoktu. Ben komutan olarak inisiyatifimi bu şekilde kullanabilirdim. Geçti tabii. Ama unutmayın. O zaman elime geçseydiniz kesinlikle sizi cezalandıracaktım. Kısmet değilmiş."

"Peki o zaman öldürülmesi gereken insan, yani ben şimdi buradayım. Buraya ikinci gelişim. Aradan çok uzun bir süre geçmedi. Eğer öyle bir durum varsa, senin kurallarına göre burada da bir şeyler yapman lazım. Ama sanırım burada herhangi bir araştırma yapılmadan böyle kararlar verilemez. Bir tartışma açmamız lazım." dediğimde biraz durakladı. Hatasını kabul etmek alışkanlığı olan biri değildi. Lafı gevelemekten öteye de geçemedi. Kendisine bir şeyler daha söylemeye çalıştım.

Orada kaldığım süre içinde konuyu Genel başkanlarına açıp açmamakta epey tereddüt ettim. Ama gerilla ile sohbeti koyulaştırdıkça, onların iç işleyişine ilişkin belgeleri okudukça vazgeçtim. Ki Öcalan bizim bu dokümanları mutlaka okumamızı istiyordu. Bu dokümanlar kendisinin ders olarak kadrolarına söyledikleriyle, telsiz-telefon konuşmalarını içeriyordu. Hatta çok önemli konularda yazılan raporlar da vardı. Bir de Öcalan'ın bizimle Parti ve mücadele işleyişine dair sohbetleri geliştikçe, bazı gerillalarla yaptığım özel söyleşiler çoğaldıkça işlenen hatalar karşısında kendi olayımı unuttum. Bir ulusun geleceğine yönelik mücadelede kahramanlık ve yanlışların nasıl atbaşı gittiğini görmek yetti bana. Öcalan, her fırsatta hataların asgariye indirilmesi için mücadele ettiğini söylüyordu. Zaten konuyu kişisel bir sorun olarak anlatmam sözkonusu olamazdı. Geçmiş ve ne yazık ki(!) gerçekleşmemiş bir olayla kimsenin kafasını meşgul etmemeye karar verdim.

Gelelim İskender'in anlattıklarına. Tabii bunu kendisine de anlattım dilim döndüğü kadar. Hem de çok önemli olaylarla bağlantı kurarak. Sadece 1993 yılında değil, her gün bunaltıcı baskılar, bombalamalar, tutuklamalar ve akıl almaz uygulamalar vardı. Özellikle 93'te bu iş tamamıyla çığırından çıkmıştı. Ama ne yurtsever kesimden, ne de ulusal mücadeleyi silahlı-politik olarak yürütenlerden hakkımızda bir şikayet yoktu, olamazdı. Eksikliklerimiz olabilirdi. Bizim genel anlamda düşündüğümüz veya İskender'in karar verdiği gibi cezalandırılması gereken davranışımızın adı ihanet olurdu. Yani ulusa ihanet. Bunu TC bile kabul etmez. Olsa olsa Türk devleti normlarına göre bir ihanetimiz vardı ki onunla da her zaman gurur duyduk, bedelini ödemeye ve gereklerini yerine getirmeye devam ediyoruz. Şimdi bağlantı kurabiliyorum. O dönemde benim öldürülmeme engel önlemleri de İskender'in anlamadığı, TC güçlerine karşı almış olmam. Demek ki farkında olmadan kendimi İskender'e karşı da korumuşum. Halbuki kendisine de söyledim. Yani bana bir haber ulaştırsaydı, falan yerde görüşmek istiyorum diye, seve seve giderdim. Demek ki o zaman ben İskender tarafından katledilirdim. Belki de bu durum bir yıl sonra senin Türk devleti tarafından öldürülmene engel olurdu! Veya kardeşlerden biri devlet, diğeri PKK tarafından katledilmiş bir aile olurduk. Garip ama bu savaşın bir gerçeği. Kabullenmek zor değil mi?

Yurtsever olarak tanımladığı kişi ise yeryüzünde sadece İskender'in, bir de Gewer'deki devlet güçlerinin güvendiği bir insandı. Yok-yok, aslında devlet de güvenmiyor ama, belli bir süre için bu unsurları kullanıyor. Mesela bu kişi her zaman mutlaka benim yanıma gelir, zaaflarımı bildiği için de hep hizmet ettiği gerillaları veya kendi köylerinde koruduğu savaşçıları anlatırdı. Ama güvenmediğim için sadece dinler gibi yapıp tek kelime söylemezdim. İşin garibi de burada. Adı geçen insan tüm devlet istihbarat ve organizasyonlarıyla işbirliği yapan biriydi o zamanlar. En azından biz öyle tahmin ediyorduk. Adı geçen kişinin benden memnun olmasını beklemek ise olmazdı. O zaman kendimden şüphe ederdim. Herkesin de bana kuşkuyla bakmasını olağan karşılardım. Yani kısaca İskender'in anlattığı kişi ve benzerlerinin hem İskender vasıtasıyla ulusal mücadeleyle iyi geçin-

mek ve hem de devletin sadık kulları olarak davranma alışkanlıkları, İskender'i de yanlış doldurmuş. Kaldı ki aynı dönemlerde, gerçekten TC beni ortadan kaldırmak için elinden geleni yapıyordu. Bunların neler olduğunu hem sen iyi biliyorsun.

Birinci Mektupta izah etmiştim. Hatırlar mısın mektupta da bahsetmiştim, Devletin elinde benim PKK üst düzeyiyle telefonlaştığıma ilişkin bilgiler, aynı belgede de PKK tarafından öldürüleceğim yazılmıştı. Hani Osman Öcalan ve Mahir'le onlar Doğu'dayken yaptığım telefon konuşmaları vardı. Geçen mektupta bu bilgileri nasıl aldığını, aynı zamanda devletin beni neden öldüreceğini şimdi üst üste koyabiliyorum. Birinci mektupta PKK'lilerle telefonla konuştuğumu nasıl haber aldıklarına ilişkin kuşkularımı aynen koruyorum. Buna bir de İskender gibilerin güvendiği ve benzerleriyle olan ilişkilerini ekliyorum. İkincisi ve en önemlisi, PKK'nin beni öldürtmek istemesi bilgilerini de bu kişi-İskender ilişkisine bağlamak zorundayım. Bundan adım kadar eminim, şimdi.

Tüm bunların İskender tarafından bilinip bilinmemesi kişisel olarak beni çok ilgilendirmiyor. Zaten kendisine de anlatmaya çalıştığım, tüm uygulamalara baktığımda bu tür aksaklıkların bölgelerde dolaşırlarken yanlış bilgilendirilmelerden doğduğunu. Yerel çelişki ve anlaşmazlıkları bilmeden yanlış yargılara varmaları. Kaldı ki benim anlattığı kişi ile en ufak kişisel bir sorunum olmamıştır. Hatta dediğim gibi sık-sık yanıma gelir benden söz çıkarmaya çalışırdı. Aslına bakarsan kuşkulandığımız insanlar çoktu. İki yanlı oynayanlar çoktu. Bu nedenle uzun bir süre insanların TC ve PKK arasında kim vurduya gitmeleri de yoğundu. Devletin bunu çok daha sistemli yaptığı ve bazı PKK'lilerin de bilerek veya bilmeyerek buna hizmet ettikleri şimdi daha iyi anlaşılıyor.

Nitekim, 1990 sonbaharında Sat'da (İkiyaka) yirmi sekiz kişinin katledilmesi de bir PKK gurubu tarafından gerçekleştirilmişti. Hogır diye biri bu köyden çoluk-çocuk, kadın demeden yirmi sekiz kişiyi katletmişti. Üstelik koca köyün en zavallı ve en yurtsever ailesiydi. Yanı başlarında o kadar zehirli-zararlı korucubaşları varken, bu yurtsever ailenin kökünün kazınmasını o zamanlar tam olarak anlayamamıştık. Oysa o zamanlar da bili-

yorduk ki, oralarda o iklim koşullarında kontraların böyle bir eylem olanakları yoktu. Köy hem ilçe merkezinden çok uzaktaydı. Hem de sürekli kar yağışından ötürü helikopterle bile gitmeleri olanaksızdı. Zaten olaydan ancak dört gün sonra devlet oraya ulaşabilmişti. Sonradan köylülerle yaptığımız sohbetlerden katledilmelerin gerilla tarafından yapıldığını anlamıştık. Bize anlattıklarına göre köylülerin bu yörede bulunan Hogır grubuyla ilişkisi iyiydi. İstihbarat dahil her türlü lojistik desteği sunduklarını söylüyorlardı. Derelerde bulunan çobanlarının anlattıklarına göre, gerillalar gece gündüz aralarında yaşıyorlarmış. Köyde korucular da dahil herkesin onlara aşırı bir güveni ve saygısı varmış. Sonra Hogır denen herif bu güvenin bedeli olarak onlardan yirmi sekiz can almıştı. Öldürülenlerin tesadüfen evde olmadıkları için sağ kalan yakınları da dahil, bütün köy sonradan ilçe merkezine göç etmişti.

Doğrudur, bir kısmı hâlâ koruculuk yapıyorlardı ama köyün tamamı hiçbir zaman hain olmadı. Hatta ellerinde kan davasından ötürü yeteri kadar gerekçeleri olmasına ve devletin tüm kışkırtmalarına karşın. Anlaşılan başka bir konu da Kürt halkının bu konuda zarar ettiği. Hiç kimse bana ihanetinin haklı olduğunu kabul ettiremez. Ama kendilerine halkının gerillası veya Kurtuluş ordusu diyenlerin de bu yanlışlıklarını mazur göstermesi olanaksız. Defalarca bu durumlar olmuş. Devlet öldürdüklerinin faturasını PKK'ye kesmiştir. PKK de halk üzerinde telafisi mümkün olmayan tahribatlar yapmışlar. Bizim bunları bilmemiz yetmez. Önemli olan Partinin bu tür hataları asgariye indirmesi. En aza indirmeye çalışırken, harcadığı zaman ve emeğe acımamak olanaksız. Bu zaman ve emeği çok basit kavramlar olarak ele almamak lazım. Zaman, Kürtler için en ufak bir çözümün gecikmesidir. Geciktirilmesidir. Çok pahalı bir faturadır. Emek ise birincisiyle bağlantılı, bedellerin en ağırıdır. Karşılıklı dökülen kanlardır, göçtür, işkencedir. En kestirme deyişle ölümdür. Koca bir ülkenin bütün değerleriyle birlikte tahribatıdır, yıkımdır. Bu hataların asgariye indirilmeye çalışılmasında da hatalar yapılıyorsa, gerisini sen düşün.

Bu noktada çok nazik bir konuya değinmekte yarar var. Biliyorum, zaman zaman insanların söylediklerinin kompasla ölçül-

düğünü. Söylenen ve yazılanların yorumu yapılırken, çoğu zaman terazinin topuzunun da kaçırıldığını. Ama hiçbir art niyet gütmeksizin nasıl yorumlara neden olursa olsun bir saptama yapmak istiyorum. Hep bilinen, ama ne yazık ki dile getirenlerin seslerini duyurmak olanaklarından yoksun oluşlarından ötürü cılız kalan bir konu.

Bütün Kurdistan'ı çok yakından bilmek olanaksız. Ama belli bazı bölgeleri baz alırsak sanırım tüm ülkeye yönelik genel bir görünüm ortaya çıkar. En azından Kuzey Kurdistan için bu böyledir. Kaldı ki, bulunduğumuz yerden yani Avrupa'dan tüm Kuzey Kurdistan ve özgürlük mücadelesinin net olmazsa bile bir fotoğrafını çizebilirim. Buna karşın Şemdinli'den Van'a kadar dar ve önemli bir alanı kısaca değerlendirebilirim. Basit ama çarpıcıdır bana göre:

İnkar edilmez bir gerçeklik olduğu için, yöreyi aşiretler bazında ele alacağım. (Bunların içinde aşiret değil de kabile durumunda olanlar da var. Ama konunun iyi anlaşılması için tamamını bir arada anıyoruz.)

Şemdinli (Navşar, Şemzinan): Herki, Gerdi, Zerza, Beyzade.

Yüksekova (Gever): Pınyanış, Dıri, Doski, Oramar ve (Merkezde ve birkaç köyde buralara sonradan gelmiş birkaç Ertuşi kabileleri)

Çukurca (Çal): Pınyanış, Kaşuri ve büyük bir köy olmakla beraber, aynı zamanda tüm Ertoşi'lerin çıkış köyü sayılan Ertoş

Beytüşşebap (Elk): Gewdan, Mamxuran, Jirki aşiretleri ve hiçbirine bağlı olmayan kendilerini Elki olarak tanımlayanlar.

Uludere (Goyan): Goyi aşiretinin çeşitli kabileleri.

Başkale (Elbak): Guhreşan, Şerefan, Mengılanan, Buti, Xaşkan (Pınyanişi olduklarını söylerler) ve Merzıki.

Bunların içinde kabile olarak unuttuklarım da olabilir. Ancak genel aşiret yapısı bu. Bu aşiretlerin içinde tek tek hakim aileler olabildiği gibi, bazı aşiretlerde de birkaç aile hükmeder. Ya da yönetici olma yarışı içindedirler ama, bizim konumuz o değil. Gene doğal ve yapay sınırlardan ötürü kimi aşiretler, komşu devletlerin toprakları içinde yer alabildiği gibi, bazıları da birkaç ilçe veya ilde bulunabiliyorlar. Bizim konumuz Kuzey Kürdistan

olduğuna göre, gene komşu devletler tarafından parçalananlara değinmeyeceğiz. Yukarıda adı geçen aşiretlerin bir kısmının köyleri yakılmış, topluca "stratejik köy" diyebileceğimiz yeni yerleşme alanlarına toplanmışlardır. Bir kısmı da en yakın kent merkezlerine, çok azı komşu illere göç etmişlerdir. Çoğunun da köyleri sapasağlam duruyor ve bu köylerde yaşamlarını sürdürüyorlar. Kendi köylerinde kalanlar, stratejik köy dediğimiz yerleşim birimlerine gelenler ve bağlı oldukları kent merkezlerine yerleşenlerin tamamına yakını korucudurlar. Kimi zevkle, kimi zorla. Kimi gerillaya karşı, kimi para için ve kimileri de aşiret içi ve aşiretlerarası çekişmelerde kendilerini her türlü kötülüğe karşı korumak için. Ancak bunların hepsi de Kürt halkındandır. Yani halk dediğimiz topluluğun çekirdeği. Yani köylü, yani büyük kalabalık. Hangi nedenle olursa olsun, özgürlük savaşçılarına karşı silah almaları hoş görülemez.

Ama bir gerçek daha var. Hangi nedenle olursa olsun bu devlet silahı taşıyan kesim, çoğu zaman çatışmaların en önünde devletten yana savaşıyorlar. Doğal olarak ölen onlar, yaralanan onlar, öldüren veya yaralayan da onlar. İyi savaşmadıkları veya gerilla eylemlerine hangi nedenlerle olursa olsun engel olamadıkları zaman devlet tarafından cezalandırılan gene onlar. Bir başka deyişle "cahş" oldukları için ulusal güçler tarafından horlanan ve hedef olanlar bu halk tabakası. Şu veya bu nedenlerle devletin aldığı darbelerde de, horlanan ve küçümsenen, hatta cezalandırılanlar gene onlar.

Madalyonun başka tarafına bakalım. Aşiret dediğimiz toplumsal yapıda, aşiret ileri gelenlerinin (ağalar) aşiretlerin devletten yana silahlanmalarında çok büyük payları var. Bu payda manevi liderliklerden, devlet nezdinde ödüllendirmelere kadar her türlü ayrıcalıkları kabul etmek gerekir ki bunların neler olduğunu burada saymaya gerek yok. Çünkü koruculuğu kabul ettirmenin ve teşvik ettirmenin ödülleri oldukça fazladır. Kısaca her ağa değişik görünümler altındadır ama korucudur, korucubaşıdır. Ama ne hikmetse bu güne kadar, ufak tefek sıyrıklar dışında bu sınıfa bir zarar gelmemiştir. Devlet, şu veya bu şekilde kendi yanına çekebilmek için onların gönüllerini hep hoş tutmuş, hatta kelimenin tam anlamıyla ödüllendirmiştir. Kısaca ayrıcalıklı bir

zümredir. Korucudurlar ama, ölmezler, öldürülmezler. Öldürülmekten geçtik rahatsız bile edilmezler. Elbette burada ölmelerini, öldürülmelerini istediğimizden değil bunları söylemekteki amacım. Halk arasında hakim olan ama dile getirilmeyen bir görüşü, genel kanıyı, genel görünümü belirtmek istiyorum. Devlet nazarında korunanın üzerine, Parti de fazla gitmiyor. Tedirgin olan, zarar gören gene halk.

Bir başka deyişle, halk ister korucu ister yurtsever, devamlı topun ağzındadır. Korucu olarak PKK'nin, Kürt yurtseveri olarak da devletin baskısı altındadır. Buna karşılık, koruculuğu ve ihaneti kurumlaştıran ağalara kimse dokunmamaktadır. Belki politika olarak ters geliyor. Belki de maddi ve teknik olanaksızlıklar. Hangi nedenlerle olursa olsun görünen şimdilik ihaneti dayatanların en rahat oldukları. Bir çarpıcı nokta da; korucu olan aşiretlerin çoğunun, PKK'nin kendilerine karşı eylemlerinden ötürü bu yolu seçtiğidir.

Hazır aşiretlere girmişken yaşamımız boyunca edindiğimiz bir tecrübeyi, bunun diğer kesimlerce sürdürülmesini de burada açmak istiyorum. Genelde mutlaka her aşiret içinde çelişkiler vardır. Haklı veya haksız, çok çeşitli nedenlere dayanır bu aşiret içi çelişkiler. Ben burada küçük bir örnekle başka bir bağlantı yapmak istiyorum:

Örneğin bizde de çelişkiler olurdu ve bunlar çok çeşitliydi. Ama hiçbiri kendi içimizde çözemeyeceğimiz sorunlardan değildi. Gene biliyorsun ki, son on beş-yirmi yılda aşiretlerarası silahlı çatışmalar yok denecek kadar azalmıştı. Böyle olunca aşiretin kendi içinde birlik olup olmadığının bir ölçüsü de, yapılan ister yerel, ister genel seçimlerde aşiretin bir arada hareket edip etmemesiydi. Bu köklü olmayan iç anlaşmazlıklar en açık şekilde seçimlerde kendini ifade ederdi. Örneğin biz falan partiye veya adaya oy verilmesini isterdik. Bazen de birimiz aday olurduk. Ama dediğim gibi eften püften nedenlerle bize kızgın olanlar, hiçbir zaman bir araya gelemeyecekleri ya bize düşmanlığı olan başka aşiret reislerinin isteği doğrultusunda oy kullanırlardı. Veya aday isek eğer, kesin olarak karşımızdaki en güçlü adaya oy verirlerdi. Her iki halde de kendimize göre değerlendirdiğimizde inadımıza oy verdikleri yer mutlaka Kürt halkına en büyük zara-

rı olacak olanlardı. Bizim açımızdan böyle. Diğer aşiretlerde de konumlarına göre yüzde yüz bu olurdu. Dolayısıyla seçimlerde, karşı aşiretlerden ne kadar oy alacağımız hesabı ağır basardı. Tüm propaganda ve ilişkiler bunların üzerine kurulurdu. Sonuçta kazanılsın veya kaybedilsin her seçim, bazı dış ittifaklara neden olduğu gibi, içerde de çelişkilerin derinleşmesine veya sürgit devam etmesine yolaçardı. Hatta aşiret içi küskünlüklere ve kavgalara bile varan durumlardı bunlar.

ARGK veya PKK saflarından kaçanlar bana bu ilginç aşiret yapısını hatırlattı. Oradan kaçanlar da gidebilecekleri başka Kürt örgütleri varken genelde bunu yapmıyorlar. PKK'nin can düşmanı olan TC'ye hizmete koşuyorlar. Özellikle Özgürlük savaşçılarının saflarından kaçanları tarafsız olabilme veya başka partilere gidebilme koşulları da var. Ama çoğunluk bunu yapmak yerine düşman saflarını tercih ederek eski arkadaşlarına karşı savaşmaya gidiyorlar. Bunun da adı genel olarak itirafçılık oldu. Maalesef bu kaçkınlar, ulusal harekete büyük zararlar veriyorlar. (Saflarından kaçtıkları gerillayla ilgili taktik, lojistik, örgütsel bilgiler ve akla gelebilecek her türlü iğrençlikler.)

Sevgili Savaş;

Daha önceki izlenimlere de dayanarak söylüyorum. Burada yani Parti Merkez Okulunda öğrenciler, bir yandan geçmişlerinin hesabını veriyorlar. Bir yandan da geleceğe yönelik planlamalarla beraber yeni dersler alıyorlar. Partiye yeni katılanların verecekleri hesap kendilerini, çevrelerini ve ailelerini içeriyor. Okuduğum partiye, daha doğrusu Öcalan'ın konuşmaları ve diyaloglarına ilişkin belgelerde insanlar, "özeleştiri" adı altında kendilerini hep aşağılıyorlar. Kendileri başta olmak üzere, ailelerine ilişkin ağıza alınmayacak aşağılamalarda bulunuyorlar. Sonuçta geldikleri ortamda ve Genel Başkanlarının sayesinde yeni bir kişilik kazanacaklarını veya kazandıklarını ifade ediyorlar. Bir başka söylemle bir hiç ya da çok aşağılık bir konumdan gelip, başkanla ve onun verdiği mücadeleyle tanıştıktan sonra büyüdüklerini mutlaka başkana söylüyorlar. O da bundan zevk alarak kendi dünyası gereği insanları işleyip şekillendirdiğini belirtiyor. Bunun adına daha çok "kişilik çözümlemeleri" diyorlar.

Daha önce katılmış olup buraya yeni gelenler ise bulundukları alanın pratik ve teorik konumunu sorguluyorlar. Her iki grupta yer alanlarla ilgili tek olumlu bir söz okumadım ve duymadım. Bazen ölenlerle ilgili kısmen olumlu bazı tanımlamalar yapılıyor. Sanki en büyük meziyet ölümmüş gibi geliyor bana. Yani en iyi savaşçı ölü savaşçı mı acaba? Bilemiyorum, belki de ben yanılıyorum.

Savaş, düşman, hukuk, kitle ilişkileri ve daha başka konularda Parti ideolojisi işleniyor. Bu ideoloji de çok karışık. Dünyada tanınan veya bilinen hiçbir bilimsel norma rastlamak olası değil. Öcalan'ın bulduğu ve süreklilik kazandırdığı bir yöntem. Kendine özgü. Derslerin çoğunu Genel Başkan veriyor. Bazen de PKK'nin bir üst düzey sorumlusu. Özellikle Genel Başkanın verdiği ders veya yaptığı röportajlara dinleyici olarak çoğunlukla biz de katılıyoruz. Ben ders derken sakın bilimsel anlamda ders olarak algılama. Her konuda Öcalan'ın görüşleri. Daha çok tekrar. Dış dünyadan kopuk, sadece kendi düşündükleri ki, siyasi ve askeri olarak eğitildikleri sanılan insanlara ne verdiği, insanlardan nelerin alınıp götürüldüğü başka ve önemli bir tartışma konusu.

Hareket edeceğimiz zaman, gerillaların hazırladığı resmi törene giderken Öcalan bana ayrı bir öneri getiriyor:

"Aile ve şahıs olarak Kürt mücadelesine katkılarınız çok fazla. Hepimiz bunu takdir ediyor ve saygı duyuyoruz. Bu mücadelede size uygun, size layık yerlerde bulunmanız gerekir. Sürgünde Kürt Parlamentosu, onun Yürütme Konseyi üyesi olmanız yetmez. Şimdi Güney Kurdıstan'a gidiyorsunuz. Sınırın Kuzey ve Güney kesimlerindeki aşiretler üzerinde saygınlığınız, etkiniz var. Giderken şunu da araştırın. Bu aşiretlerden toplayabileceğiniz kadar silahlı insanı yanınıza alın. Maddi manevi bu konuda her türlü desteği vermeye hazırım. Kuracağınız silahlı ve politik grubun başında siz olursunuz. Gerekirse bunu parlamentoya bağlı olarak ama sizin önderliğinizde de geliştirebilirsiniz. Bu konu üzerinde iyi düşünün..."

Bir an için onore edici gelse de hem o anda, hem de Güneyde bu konu üzerinde epey düşünecektim. Ama Öcalan'a sadece

"kendi gücüme ve oradaki yapılanmalara bakayım, sonucu size bildireceğim" dedim.

Suriye'nin işgalindeki Kürdistan parçasında da birkaç gün kalıyoruz. Burada kitleye yönelik toplantı düzenliyor ve şehit ailelerinin evlerini ziyaret ediyoruz. Bazen kuzey parçasına bir adım yaklaşıyor, bazen de birkaç kilometre uzaktan içimi çekerek bakıyorum. Her iki durumda da hem burada kaçağım, hem de kuzeyde. En çok benim üzerinde düşündüğüm bu. Ülkendesin ama burada da kaçaksın. Esas özlemini duyduğun dağlara elle tutacak kadar yaklaşıyorsun, ancak girmen yasak. Zaman zaman kuzeye en çok yaklaştığımız noktalarda, derin derin nefes alarak sanki alacağım oksijenle tatmin olmaya çalışıyorum. Tutkunun özleme, özlemin kahredici bir sürgüne dönüştüğü anlar. Rüzgarını ciğerlerine dolduruyorsun ancak dokunamıyorsun. Görüyor, gidemiyorsun. Ölümün adı burada hasret oluyor. Hasret bir sevda oluyor, ölümden beter.

En verimli petrol kuyularının, Kürdistan petrol rezervlerinin en güçlülerinden bir kısmının arasından kaçak geçiyoruz. Petrol benim, başkası kullanıyor, hem de özünde bana karşı. Toprak da bana ait ama bana yabancılaşmış. Çünkü bu toprakları da başkaları parsellemiş. Hem de üzerinden geçtiğimizi anladığı anda, kurşun yağmuruna tutacak bir mülkiyet anlayışıyla. Hırsız adımlarıyla geçmek onuruma dokunuyor. İnsanın kendi evinde hırsızlık yapması gibi bir şey. Anlatılması zor.

Büyük Güney'de de öyleyiz. Hani hep destanlaştırılarak anlatılan Peşmerge topraklarında, Peşmergelerden korunarak gidiyoruz. Gerçek bir kanun kaçağı gibi. Kanun kaçağı ifadesinin hafif kaldığı bir durum. Kürt Peşmergelere karşı, Kürt gerillaları tarafından korunmak ne demektir bilir misin? Gerillalarla beraber olmanın verdiği sevinç, kendi ülkende yasaklı olmanın verdiği hüzün tarafından gölgeleniyor. Hep gölgede hareket ediyoruz. Ana Karargah da dahil yol üzeri tüm gerilla birliklerine misafir oluyoruz. Coşkulu karşılamalar ve tarihi buluşmanın verdiği onuru, PDK'lilerin verdiği tedirginlikle beraber yaşıyoruz. Senin de tanıdığın yüzlerce insanın içinde bulunduğu Etroş Kampı'na bile girişimiz engelleniyor. Sonunda giriyoruz, ama zor kullana-

rak. Sanırım Kürdistan'da herşeyi zor kullanarak yapmaya alıştıracağız kendimizi.

Kampta birkaç çadırda senin ve Hacı'nın fotoğrafları var. Etroş Kampının kurulduğu bölge senin, 1988 ve 1991'de yardım ettiğin Güneylilerin yoğun olduğu bir yer. Yani buralardan bir zamanlar kuzeye göç edenler, şimdi kuzeyden göç edenleri misafir ediyorlar. Ama bizim kadar misafirperver değiller. Hatta Partilerinin (PDK) etkisiyle bu göçmenlere saldırdıkları da çokça oluyor. Bölgede dolaşırken, o zaman çocuk olup da sağ kalanların vücutlarında sizin gönderdiğiniz ilaçlarla nasıl büyüdüklerini inceler gibiyim. Bazen, kent aralarında dolaşırken sizin giydirdiğiniz elbiselerin hâlâ kalıp kalmadığını arar gibiyim.

Etroş Kampı'nda gene ister istemez birkaç yıl öncesine gittim. Daha doğrusu her insanı etkileyen, duygulandıran olaylar vardır. Bende de öyle. Sanırım bu konuda ben daha fazla etkileniyorum. Her olay bende ayrı bir iz, her kavram değişik algılamalara neden oluyor. Neyse hazır kampa gelmişken önceki yıllarda gördüklerimi de kısaca buraya aktarayım dedim.

1988 ve 1991 yıllarındaki Güneyli'lerin göçünden yukarıda biraz söz etmiştim. Hayatım boyunca unutmayacağım bu göçlerden iki önemli pasaj:

1988 yılının Mart ayında, Halepçe kimyasal bombalarla haritadan silinmiş, Enfallerle Güneyli'ler büyük bir kırımdan geçirilmişlerdi. Kurdistanlılar için bir bahar göç vaktine dönüşmüştü. Doğada her şeyin can bulduğu günlerde Kürtler can veriyorlardı. Suyun ağaca yürüyüşü olarak tanımlanan Kurdıstan baharında Kürtler gene göçe yürüyorlardı. Tahminen elli bine yakın insan Gever'de kurulan iki kampa yerleştirilmişlerdi. Yaz boyunca orada kaldılar. Devlet ve uluslararası kamuoyunun ilgisi hiçbir zaman yerleşik Kürt halkının ilgisi kadar olamadı. Gever'in o öldürücü soğukları başlamış, Şakitan kampındakiler Diyarbakır'a taşınmış, Mıçiç kampında olanlar ise çadırlarda kalmıştı. Aşırı soğuklarda çadırlarda kalan yüzlerce çocuk, biraz da geçirdikleri ağır bir yazın ve yolculuğun etkisiyle kırılıyorlardı. Gever'in bir geç sonbaharında kar yağışı başlamıştı. Bir akşam üstüydü. Bizler sıcacık evlerimizde bile üşürken o insanlar ovanın ortasında etrafları asker çadırlarıyla çevrili sanki temerküz kam-

pındaydılar. Birkaç yurtseverin de cesaret vermesiyle zamanın kaymakamıyla telefonla görüşmüştüm. İklim şartlarını ve mültecilerin koşullarını kendisine anlattıktan sonra bir öneri yapmıştım:

"Bu koşullarda hiçbir insan sağ kalmaz. Kampı koruyan askerlerin de çadırlarda kaldığını söylüyorsunuz. Oysa onların çadırları sıcak. Nispeten iyi besleniyorlar. Çadırdakiler öyle değil. Gelin isim listesi yaparak bu insanları yerleşik halka teslim edelim. Götürülecekleri gün tamamını size teslim ederiz. Biz birkaç kişi bu konuda size taahhütte bulunuyoruz ve yapılacak resmi bir belgeyi de imzalarız."

Kaymakam, kendilerini Muş'a götürecek arabaların geldiğini, bu nedenle sabahleyin tamamını sevk edebileceklerini söylüyordu. Israrlarımız karşısında benden yarım saat süre istedi. Belli ki kendi başına karar veremiyordu. Ama eşi ve kendisi hümanist bir kültürle büyümüşlerdi. Evet devlet memuruydu ama, çoğu konularda insani yapısı ağır basıyordu. Bu yapısını da değişik konularda kanıtlamıştı. Neyse uzun sürmedi ve telefonla arayarak önerimizi kabul ettiğini, insanların evlere dağıtılabileceğini, sabahleyin saat dokuzda belli bir toplanma merkezinden otobüslerle gönderileceklerini bildirdi. Yanımızda bulunanlar bir çırpıda harekete geçtiler. Telefonla ulaşabildiğimiz tüm yurtsever ve araba sahiplerine ulaştık. En son ben birkaç kişiyle çadırların yanına bir saat sonra gittiğimde sadece çadırlarını toplayan asker ve diğer görevliler kalmıştı. Tüm mülteciler Geverliler tarafından alınıp evlerine götürülmüşlerdi.

Gece yarısına doğru evlerde misafir edilenleri dolaşırken bir evde çay içmek ve biraz ısınmak için mola vermiştik. Kıt kanaat geçindiklerini çok iyi bildiğim ev sahibi, misafirleri için sofra kurmuştu. Misafir olarak da bir bayan ve altı çocuğu vardı. Çocuklar sıcak sobanın etrafında hemen uyumuşlardı. Bir başka deyişle tümü buzlarının çözülmesiyle bir rehavete girmişlerdi. Misafir Amediye'li bayan, başlarından geçenleri bize anlatırken bir yandan da uyuyan çocuklarını yemek için kaldırmak üzere büyük kızını görevlendirmişti. Sofraya oturduklarında kızına sordu:

"Jiyan kızım küçük kardeşin Kajin yok. Başka odada olmasın."

Biz, "Kajin" adını ilk kez duyarken Kürtçenin güzelliklerinden bahsediyorduk. Bayan ise nemli gözlerle Kajin'in akşamdan beri görünmediğinin yeni farkına varmıştı. Biraz suçluluk, biraz tevekülle sofraya oturduğunda gözyaşlarını bizden saklamıyordu. İlk lokmayı ağzına atmış çiğniyor, çiğniyor ama yutamıyordu. Kajin'in boyunu, üstündeki elbiseyi ve yaşını bize bildirdikten sonra birkaç genç hemen dışarı çıktılar. Biz çok kötü bir son olabileceğini tahminle yatıştırmak için ha bire kadıncağızı konuşturuyorduk. Yedi yıl önce Peşmerge olan kocası şehit olmuştu. Birkaç ay sonra öksüz doğan altıncı çocuğu erkekti. Adını Kajin koymuşlardı. Baharda kaçtıkları zaman da yolda en büyük oğlu mayına basarak şehit olmuştu. Kadıncağız acılara alışkın her Kürt kadını gibi zaman-zaman gözleri dolsa da vekarından ve soylu duruşundan hiçbir şey kaybetmemişti. Birkaç saat içinde getirilen Kajin, götürüldüğü evde karnını doyurmuş, ısınmış ve uykuya dalmışmış. Kajin'ine kavuşan soylu Kürt kadınına veda ettiğimizde şafak söküyordu. Aklımda Kajin'in ve adının güzelliği ile oradan ayrılmıştık. O yıl Gever'de benim bildiğim, yeni doğan sekiz erkek çocuğun adı Kajin olmuştu.

Hatırladıklarımdan ikincisi 1991 göçünde olmuştu. Gene bahar, gene Güneyli Kürtler Saddam'dan kaçıyorlardı. Bu kez Çukurca ve Uludere'den girmişlerdi kendi ülkelerinin Türkiye diye adlandırılan kesimine. O zaman da yerel halk olarak aşırı bir ilgi göstermiştik. Bu kez ben Belediye başkanı olarak Yardım Komitesi'nin resmiyette Kaymakam'dan sonra ikinci, ama gerçekte verilecek yardımları organizasyonda birinci sorumlusuydum. Bürokratik formaliteleri bir yana bırakmış, ilçemin ve bağlı köylerinin paradan ilaca, gıdadan battaniyeye kadar verdiklerini belediyenin örgütlü yapısında ihtiyaç sahiplerine ulaştırmaya çalışıyordum. Toplanan yardımları haftada iki-üç kez konvoylarla Çukurca'daki insanlarımıza ulaştırıyorduk. Bir gidişimizde ihtiyaçları taşıyan konvoyu hemen kamp yönetimine teslim etmiş, onlar tutanakları ve istiflemeyi yaparken Yüksekova Kaymakamı ve diğer arkadaşlarla kampı geziyorduk. Yaşları dört-altı arasında birkaç çocuk yerde oturmuş evcilik oynuyorlardı. Onların

dilini iyi biliyordum, ilgimi çekti. Biraz dikkatle baktığımızda oyun olarak, küçücük elleriyle topraktan yaptıkları küçük tümsekleri mezar şekline soktuklarını, her mezara yolda kaybettikleri yakınlarından birinin adını vererek ağıt yaktıklarına gördük. Henüz gördükleri, tanık oldukları ölüm şeklini tam olarak algılayabilecek yaşta değillerdi belki. Bu nedenle ölüm onlara evcilik oynatıyordu. Daha doğrusu ölüm, henüz şekillenmemiş beyinlerinin ve vücutlarının bir parçası olmuştu. Ölüm onları yoğurmuş, şekillendirmişti. Ölüm, yaşam olmuştu artık onlar için.

Sıkı bir Türk milliyetçisi olan kaymakam bile duygulanmıştı o an. Ben ise alışkın olmama karşın gene göz yaşlarımı tutamamıştım. Göz alabildiğine bir dramdı bizim gördüklerimiz. Bildiklerimiz ve duyduklarımız belki de o an gördüklerimizden daha dehşet vericiydi, ama tutamamıştım kendimi işte. Tam oradan uzaklaştığımızda hemen ötemizde gördüklerimiz daha şaşırtıcıydı:

Bir çadıra yetecek kadar elle açılmış yamaçta bir kadın ocağın etrafına topladığı dört-beş çocuğuna kaşıkla tek-tek bir şeyler veriyordu. Ocak iki üç taşın yan yana getirilmesiyle kurulmuş, ateşi ateşten öte sadece duman tütüyordu. Ocağın üzerinde paslı ve çok eski bir yağ tenekesi vardı. Biraz daha yaklaştığımızda gördük ki, ocağın üzerindeki tenekede sade su vardı. Suyun yüzü biraz da tenekenin eskiden gördüğü işlevden ötürü hafif yağlı ve kirliydi. Bu tenekede ısınmaya yüz tutmuş suyu elindeki tek tahta kaşıkla kadıncağız sırayla çocuklarının ağzına veriyordu. Oraya geldiğimizi gören kadının bize aldırış ettiği yoktu. Bir yandan eteklerinin arasına sığınan çocuklarını ısıtıyor, bir yandan da güya çocuklarını doyuruyordu. Hayır hayır ocakta yanan bir ateş falan yoktu. Yanan, kadının ve milyonlarca benzerinin yüreğiydi, bedeniydi sanki. Kendi yüreğinin ısıttığı o kirli su göz yaşlarıydı sanki. Ve çocuklar henüz yürek ve göz yaşlarını tam anlayamadıklarından ağızlarına uzatılan tahta kaşıkta annelerinin göz yaşlarıyla karınlarını doyuruyorlardı. Bu kez gene sormak zorunda kaldım:

"Te boçi xîveta xwe ne veda ye? Boçi tişteke xwarinê na deye van biçûkan e?»

(Çadırını neden kurmadın, çocuklarına neden yiyecek vermiyorsun?)

O zaman alışkın olduğum Bahdinan tavrıyla kadıncağız çocuklarını adeta eteklerinden dökerek doğruldu. Yüzü soğuktan, sıcaktan ve çektiklerinden kavruktu. Gözleri bana bakmıyordu sanki. Binlerce yıl öncesine veya geldiği yollara, çektiklerine dalmıştı. Nereye baktığını kestiremiyordum, ama geleceğe de bakmadığını iyi biliyordum. Önce başını hemen yanında dertop yapılmış çadırdan, sonra yukarılarda gıda ve çadır dağıtım merkezinden yana çevirdi. Geldiği yön Çukurca'nın güneyindeki dağların vadileri hafif kararmaya başlamıştı. Bir kez de oraya döndü:

"Ez gorî, ezim û ev biçûkên sava. Ewan xêrxazan e xivet jî ya daye min. Belê min zelam çinîn ku bo min veden. Ji bo tiştên xwarinê jî ez neşêm vane bihêlim u bikevime rêzê."

(Kurban olayım sana, ben ve bu çocuklar varız. Hayırseverler bana çadır da verdiler. Ama erkeğim yok ki kursun. Yiyecek için de bu çocukları bırakıp sıraya giremiyorum.) Hemen benimle gelenler el birliğiyle bir yandan çadırı kurarken, makam arabası olarak kullandığım üstü açık pikap şoförüne yukarıya dağıtım merkezine gitmesini, arabanın alabileceği kadar yiyecek getirmesini söyledim. O gün de Kürt kadınlarının göz yaşlarını çocuklarına katık yaptığını öğrenmiştim. Çocukların da bunu umut diyerek içtiklerini. Bu topraklarda o günleri yeniden anımsadım, hem acıyla, hem de içim burkularak.

Ana Karargahta Bedran, Metina'da uzak olduğumuz için telsizle görüştüğümüz Mervan, Çiyayé Spi'de Şilan, gene Zap'ta Yekbun ve Gulistan ve başkaları, Kamptan Azat ve diğerleri, Neçirvan ve Zelal'i sordular bana. Şehadetinizden önce gönderdiklerinle, şehadetlerinizden sonra gidenlerin tamamı aynı amaçla bu dağlardalar. Bir ölüp, bin dirilmek buna denir herhalde. Onlar sizin yitirilişinizi kendilerine bir başka diriliş veya doğuş olarak kabul etmişler.

Güney gezimiz boyunca oradaki YNK ve PDK yetkilileriyle de görüştük. Yanılmayı çok isterim ama gördüğüm, bunların önce birbirlerine düşman oldukları. Türk devletiyle ilişkileri elbette doğaldır. Ama Kürt halkının yararına olmayan ilişkiler olunca

oturup düşünmek gerek. Buruk bir sancıyla ayrıldım Güney'den. Bir zamanlar çok değerli bir arkadaşım, Güney'de Federal sisteme geçildiği ve parlamentolarının kurulduğu haberleri gelince şöyle söylemişti:

"Keşke oluşturulan Kürt otonom bölgesinde herhangi bir Kürt kurumunda odacılık yapsaydım. İnsanın kendi ülkesinde, kendi kurumlarında olması ve kendini yönetmesi ne güzel."

Sen de yeni oluşturulan statüde bir yurtsever olarak kalabileceğimi, Türkiye'de baskılar arttıkça daha fazla vurguluyordun. Hatta oralarda bir köy alabileceğimizi de söylüyordun. Şimdi, o zamanlar sana verdiğim yanıtlarda ne denli haklı olduğumu bir kez daha gördüm, yaşadım. Türkiye'deki baskılardan ve aşiret anlaşmazlıklarından kaçıp, başka bir adla aşiret çelişkilerinin içine girmiş olurdum. Türkiye'de devletin savunulur hiçbir yanı yoktu. Bize uyguladığı baskılardan ötürü. Yaşamı dar etmişlerdi bize. Bunu yapan bir devletti. Her ne kadar mantığa uymasa bile TC'yi tanıyanlar olarak izahı yapılabilirdi. Devlet sana düşman. Kürt kimliğine düşman. Coğrafyasına, havasına, düşüncesine düşman. Sen ona karşı verilen savaşta kendini taraf olarak görüyorsun. O da seni taraf olarak görüyor. Karşılıklı bakış açılarınız böyle. Onaylanmazsa bile sana yaptıklarının, senin onun hakkında beslediğin düşüncelerin bir izahı, bir anlamı var. İyidir veya kötüdür. Sınırlıdır veya sınırsızdır. Aynı veya benzeri uygulamalar olmasa bile, haksızlıkların Kürtlük adına yapıldığı bir yerde insan kahrından ölür. Gerçi bir Buldan olarak Güney'e yerleşmenin avantajları da vardı, şekli olarak.

Özellikle PDK'nin etkili olduğu yerlerde, Barzani ailesi başta olmak üzere herkesin nezdinde saygınlığımız da olurdu. Ama bir şartla. Sadece aşiret anlayışı çerçevesinde düşündüğümüz, her şeye evet dediğimiz veya etliye sütlüye karışmadığımız zaman. PDK'nin tüm yaptıklarını onayladığımız zaman. E, o zaman biz Türkiye devletinin yaptıklarını da onayladığımızda en azından tarafsız kalsaydık, sanırım bu kadar rahatsız olmazdık. Hatta ulusumuza reva görülenlere karşı olmamak kaydıyla Kürtlüğümüzü bile sürdürebilirdik. Yani devletin istediği "iyi huylu Kürt" olabilirdik. Aradaki tek fark Türk devletinin Kürt halkına düşmanca yaklaşımını onaylamakla, bir başka Kürt tarafının Kür-

distan politikasını onaylamak olurdu herhalde. İkisi de bize uymaz. Doğuştan muhalefet yapımıza ters. Haksızlıkları içimize sindirmeme yapımıza ters. Kendi halkına ihanet etmektense kimimizin mezara, kimimizin işkencehanelere, kimimizin de sürgünlere gitmesi tercih edilir. Tabii tüm bu ceremeleri yalnız biz çekmiyoruz. Milyonlarca insan bizim gibi. Herkes bu konuda duyarlı olan çoğu insan kendi gücü oranında bir şeyler katmaya çalışıyor bu kavgaya. Kimi canını, kimi malını. Kimi kızını, kimi oğlunu-nişanlısını-eşini, kimi de hepsini.

Zaten bizi de ayakta tutan bu düşünceler değil mi? Aksi taktirde insanın çıldırması veya silikleşmesi işten bile değildir.

Güneyde, yol boyu zaman zaman bunları düşündüm. Karşılaştırmalar yaptım. Yukarıda söylediklerim genel olarak Güneyli partiler için. Bir de işin PKK yanı var. Ona da bakmak lazım. Kendi görüşlerimi şöyle toplayabilirim, PKK ile ilgili. Tabii bu söylediklerimde veya görüşlerimde yanılabilirim. Şu ana kadar gördüklerim ve yaşadıklarım beni haksız çıkarmadı.

Bir kere PKK'nin Güney ile ilgili politikası net değil. Bir başka deyişle, *Güney'de iktidar olmakla, Güney'i Kuzey'de vereceği savaşım için bir sıçrama tahtası olarak kullanma* politikalarını birbirine karıştırmıştır. Bence iki yoldan birini seçmesi gerekir. İkisinin bir arada yürütülmesi, sınırlı olan Ulusal Mücadele gücünün dağıtılması anlamına gelir ki, bunun da PKK'ye ve Kurdıstan'a faturası oldukça ağırdır.

Amaçlarından biri, *Güney'de iktidar veya iktidar ortağı olmak ise eğer,* ona göre davranmalı. Güney'de iktidar veya ortağı olmanın koşulları yok. Önce Güneyli kitle ve partiler bu konuda çok katı. Sanırım yukarıda sözünü etmiştim. "Herkesin Kurdıstan'ı kendine" prensibine sıkı sıkıya bağlılar. Kültürel olarak, yapı olarak Güney, buna hazır değil. Elbette hazır olması beklenmeyebilir. Hazırlanması için koşullar zorlanır. İşte o zaman da PKK'nin tüm mesaisini buna vermesi gerekir ki izlediği yöntemlerde de değişiklik yapması kaçınılmaz olur. (Belirleyici olmamakla beraber küçük bir örnek vermek istiyorum. Kitle içinde çalışma yapacak olanların büyük bir kısmının dil sorunu var. Güneyi tanımıyorlar. Kaldı ki örgütün haberleşme, yayın vb. ko-

nulardaki ağırlıklı dili Türkçe. Hatta eğitimli olanlar bile Türkiyeli oldukları için önce Türkçe düşünürler.)

Kuzey'de verdiği savaşı çok daha düşük bir seviyeye çekmesi gerekir. Güney ve Kuzey arasında belirgin farklılık, bu farklılığın PKK'nin şekillenmesi üzerindeki etkisi ve PKK'nin kuruluş şekli ve çalışma biçimi Güney'le zor bağdaşır. Bu farklılığın neler olduğunu burada saymayı gereksiz buluyorum. Ama bir iki tanesine değinmekte yarar var.

Önce, Kuzey ile Güney'in farklılıklarını söylemiştim. Bir kere Kuzey'de PKK'nin alternatifi yok gibi. Yani Kürt örgütleri açısından söylüyorum. Var olmaya çalışanların da bu konuda tüm zorlamalara karşın etkili olamadıkları görülüyor. Bu nedenle Kuzey kitlesinin çoğunluğu PKK'nin yanlışları konusunda daha hoşgörülü. Bir nevi zoraki hoşgörü.

PKK'nin alternatifi, düşmanla işbirliğidir. Çoğu insanlar da tarihi olarak "ulusal hain" damgası yememek için PKK'ye göz yumuyor. Bu da nesnel veya nicel olarak Kuzey'in en büyük partisi olarak PKK'yi gösteriyor. Oysa Güney öyle değil. Salt coğrafi ve kültürel farklılıkları görmezden gelsek bile durum değişik. Güney'de PKK'ye alternatif olarak çok fazla örgüt var. Bunların başlıcaları PDK, YNK, diğer partiler ve TC, Irak, Suriye, İran, ABD gibi devlet yanlısı olmak. Bu nedenle PKK'nin Kuzey'de verdiği mücadele ile Güney'de vereceği mücadele birbirinden farklı olmak zorunda. Kaldı ki kuruluş, örgütlenme ve çalışmaları da değerlendirildiğinde tam bir Kuzey Kurdıstan partisi de değil. Kurulduğu ve mücadeleyi başlattığı dönemin moda deyimiyle Marksist-Leninist olduğunu söylüyor, ama değil. Çok aydın bir profil çizmeye çalışıyor, köylülük bütün ruhuna işlemiş.

Önce halkını kazanması gerekir, mücadeleye halkından insanları tasfiye etmekle başladı ve hâlâ geliştiriyor. Dünyada bir başka örneği olmayan mücadele şekliyle önce kendi halkının gerçekliğinden uzak.

Alabildiğine "kadın özgürlüğünü" işlediğini veya gerçekleştirdiğini sanıyor, aslında yaptığı kadını özgürleştirmek değil, karşı cinse düşman etmek. Üzülerek belirtmek gerekir ki, Öcalan'ın çizdiği "özgür kadın" fotoğrafı, kısıtlı da olsa sadece ken-

disiyle militanlarının özgür ilişkilerini kapsıyor. Yani kendisine tapan kadın, onun egemenliğindeki kadın "özgür kadın" oluyor.

Önce Kürt milliyetçisi olması gerekir, ama bunu bir zamanların Türk solunun etkisinde kalarak "milliyetçilik" damgası yememek için yapmıyor/yapamıyor. En önemlisi; diğer Kürt parti ve organizasyonlarına karşı hoşgörülülüğü bir yana bıraktık, çok katı. Dünyada Kürt mücadelesinin miladı olarak kendi hareketini ve Kürtler için tek yurtsever örgütün kendisi olduğunu iddia ediyor. Dolayısıyla Güney'de iktidar veya iktidar ortağı olma yolunda önündeki engeller, Kuzey Kurdıstan'dan çok fazla. Buna Güneyli partilerin yüz yıllık bir savaş deneyimi, her partinin de kendine göre silahlı gurubu olduğunu, işgalciler dahil diğer ülkelerle ilişkilerini de katarsak tablonun açmazları biraz daha kendini gösterir. Bir başka deyişle Kuzey Kurdıstan'da herhangi bir partinin bir broşür yayınlamasını savaş sebebi olarak kabul ederken, yüz yıla yakındır Güney'de savaşan örgütlerin kurduğu statüde iktidar ortağı olmak istemesi hiç gerçekçi gelmiyor bana. Güneyli partilerin sömürgecilerle ilişkilerini hep küçümsüyor, lanetliyorlar. Ama kendilerinin bir başka sömügeci gücün başkentinden hareketi yürüttüklerini hesaba katmıyorlar.

Bu noktada bir çarpıcı gerçeği daha vurgulamakta yarar var diye düşünüyorum. 1996 yılına kadar yukarıda saydığımız nedenlerden ötürü, Güneylilerin PKK'ye katılımı çok az. Yani Kuzey ve Güneybatı kitlesiyle karşılaştırma yapılamayacak kadar az. Dolayısıyla PKK, Güney üzerinde bir iddia sahibi ise bunun gereklerini yerine getirmemiştir. Yörenin farklı yapısı buna engeldir. Kısaca PKK, Kuzey'de herhangi bir parti veya inisiyatifin varlığından rahatsız. Güney'li halk ve partilerin PKK'den rahatsız olmaları da doğal karşılanmalı. PKK'nin kuruluş ve işleyiş tarzı Güney'in kültürüne ters. Dili de dahil, tüm varlığıyla Güney'e yabancı. Güney'de iktidar ortağı olma isteğinde haksız. Tüm bunları PKK'lilere anlattığında "bizim Güney'de iktidara falan oynadığımız yok" derler, gerçek durum öyle değil. Veya yapamadıkları/yapmadıklarını iddia ettikleri bir çalışmanın fiili olarak içindeler. Bu durum da, haklı olsalar bile çatışmalara, Kürdün Kürt tarafından boğulmasına neden oluyor. Gene Türk Devletinin ekmeğine yağ sürülüyor.

İkinci yolu yani, *Kuzeyin Özgürlüğü için Güneyi bir sıçrama tahtası olarak kullanmayı hedef alıyorsa*, o zaman da yukarıda söylediğimiz Güneyde iktidar veya iktidar ortağı olma çalışmalarından vazgeçmeli. Yani önce Kuzey'in özgürlüğü için savaş, buna engel yaratmayacak yöntemlerle Güney'den destek alması gerek. Gerçi burada, Güney'li partilerin TC ile ilişkileri de önemli engeldir. Ama Kürtlük mücadelesi, bir yandan da Kürtler arasında iç diplomasi ve karşılıklı iyi ilişki gerektirir. Kürt örgütlerinin silahlı çatışması.... Haklılık veya haksızlık bir yana.... Özellikle PDK'nin zaman zaman işgalcilerle birleşmesi, hatta TC askerlerinin önüne düşerek PKK'ye saldırması.... TC ile birlikte PKK'ye saldırmasının literatürde adı *"ihanet"*tir. Ama iki parti arasındaki silahlı çatışmanın da Kürtler arasındaki adı da *"kardeş kavgası"* dır.

Lafı fazla uzatmaya gerek yok. Kuzey'deki mücadeleyi alabildiğine yavaşlatarak, Güney'de iktidara oynamak. Ki bu koşullarda Kürtler için bir çıkmazdır. Ya da Güney dağlarını bir sıçrama tahtası olarak kullanıp tüm gücüyle Kuzeye yönelmek. Çünkü sınırlı Kürt gücünün iki işe yetmeyeceği düşüncesindeyim. Biliyor musun burada da biz ulusal mücadelelerin tarihi süreç içindeki gelişimlerini alt üst ettik. Bilindiği kadarıyla, ezilen veya sömürge bir ulus önce topraklarından düşmanı çıkarır, bağımsızlığını kurar ve sonra kendi içinde varsa iktidar kavgası verir. Oysa biz Kürtler uğrunda iktidar mücadelesi vereceğimiz özgür tek bir mağaramız bile yokken, birbirimizi kırdık, geçirdik.

Unutmadan söyleyeyim; Öcalan'ın bana yaptığı "aşiretlerden bir silahlı grup oluşturma" önerisini tüm Güney gezilerim boyunca önemsemedim. Ne Kurdıstan için, ne verilen mücadele açısından, ne de konumum itibariyle maddi ve manevi olarak gerçekçi gelmedi bana.

Bir de gerillanın sağlık, techizat, askeri eğitim konularında büyük hayal kırıklığına uğradım. Bu denli maddi ve manevi gücü olan bir organizasyonun, tüm mücadelenin çekirdek ve özverili kadrosu olan gerillanın sağlık sorunlarına ilişkin sistemi yok. Olan da çok ilkel. Askeri eğitim konusu da öyle. Elindeki maddi olanaklar, dünyanın herhangi bir yerinden istediği kadar askeri eğitmeni getirtip gerillaları yetiştirmeye elverişli. Bu yapılma-

mış, gerillalara sadece Genel Başkanlarının verdiği motivasyon(!) yeterli görülmüş. Savaşa hazırlanan insanların sadece her köylüde bulunması muhtemel silahlarla (uzun menzilli ve otomatik tüfekler, el bombaları, vs.) eğitilmesi, karşılarındaki dünyanın ileri tekniğiyle donanmış bir ordu karşısında şansı çok az. Uçak, tank, panzer, termal kamera türü ileri tekniğe karşı bu insanlar sanki iman gücüyle savaşıyorlar. Bu çocukların kutsallığı ve kahramanlığı şimdi daha iyi anlaşılıyor. Zaman zaman duyduğumuz veya okuduğumuz kadarıyla tahrip edilen tanklar, düşürülen helikopterler çok uzun süren bu savaşta pek önemli değil. Dünyanın her yerinde gerilla savaşı veren güçlerin kayıpları, karşılarındaki gücün kayıplarına oranla daha az olur. Oysa on yıldan fazladır devam eden savaşta gerillaların kayıpları ile karşısında savaştıkları gücün kayıpları arasındaki oran çok ters. Herhalde biz Kürtler, gerilla savaşında da normları alt üst ettik. İleri tekniğe karşı donanım ve bunun gereği olan eğitime önem verilmemesini bir türlü anlamış değilim.

Hem Şah döneminde, hem de Humeyni döneminde İran'ı epey gezmiştim. Şah döneminde her taraf Şah'ın fotoğraf ve heykelleriyle doluydu. Humeyni döneminde ise Şah'ın fotoğraf ve heykelleri gitmiş, her yere Humeyni'nin fotoğrafları asılmıştı. İki durum da çok abartılıydı. Gene yetmişli yıllarda Irak'da epey dolaşmıştım. Her taraf Saddam'ın poster ve heykelleriyle doluydu. Şimdi televizyonlardan Irak'ı izlediğimde durum hiç değişmemiş. Suriye'de kağıt, bez ve beton Hafız Esad'ı resmetmek için icat edilmiş sanki. Türkiye'de hepsinin yerini Mustafa Kemal almış. Eski Sovyetlerde Lenin ve Stalin'in her yerdeki fotoğraf ve heykelleri.. Avrupa ve diğer demokrasi ile yönetilen ülkelerin de kurucuları, kurtarıcıları, önemli dönemlere damgasını vurmuş liderleri var. Ama hiçbirinde fetişizme rastlamadım. PKK'nin en ufak bir etkinliğinin olduğu yer Öcalan posterleriyle donanıyor. Bütün bu manzaradan Ortadoğu siyasi haritasını mı çıkarayım, yoksa çağdışı bir kültür geleneği sonucuna mı varayım, bilemiyorum.

Biz oralarda ve yollardayken iki önemli haber aldık Türkiye'den.

Gewer'de bir çete ifşa olmuştu. Haraç alan, adam öldüren, adam kaçıran devlet, korucu ve itirafçılardan oluşan çete.

Susurluk diye bir yerde Türk devleti tüm kirli çamaşırlarıyla bir kamyonun altında kaldı.

Güney üzerine söyleyebileceklerim yukarıda belirttiklerimle sınırlı değil elbette. Ama ayrıntılar önemli değil ve benim için yaşamımın önemli bir dönemini kapsayacak. Bu kez Güney'den ve Suriye'den dönerken, bir Kürt partisi Saddam ile birleşerek, bir başka Kürt partisine savaş açmış ve Hewler'i işgal etmişti. Kaçan parti, İran'ın desteğiyle sınırda Zelê'ye sığınmıştı. Bir başka parti, her ikisinin boşluğundan kendisine nasıl bir kazanç sağlayacağının hesaplarını yapıyordu. Hewlêr Saddam'ın tanklarının gölgesinde kavruluyor, Zelê İran pasdarlarının verdiği çorbayla karnını doyuruyor, Türk savaş uçakları bu hazin fotoğrafı haritalarına işliyordu. Olan Kürtlere oluyordu vesselam. Kendi topraklarıma kaçak girip kaçak çıktım ve Avrupa'ya döndüm kısaca.

YENİDEN AVRUPA

Sevgili Adnan, Hacı ve Savaş;

Ha unuttum herhalde. Avrupa'da, başka insanların her gün gazetelerde, televizyonlarda ilginç haberlerini duyuyor, okuyoruz. Meğer sizin dışınızda başka insanlar da öldürüleceklerini biliyordu. Ama onlar bu durumu öğrenir öğrenmez Türkiye'yi terk etmişler. Böylece canlarını kurtardılar. Öldürüleceklerine ilişkin haberleri alma şekilleri sizin durumunuzdan çok farklı. Onlar arkadaşları olan devlet yetkililerinden, bir başka deyişle katil bağlantılarından almışlar haberleri. Yani uyarılmışlar. Kendilerine "kaçın kurtulun, yoksa öldürüleceksiniz" denmiş. Bir yandan öldürülecekler listesinde olmaları, öbür yandan kendilerine böyle haberler getirecek arkadaşları olmasını kınamıyorum. Ama onlara devlet içinden birileri kaçmalarını tavsiye ederken, sizin bunu kendiliğinizden bilmenize karşın öldürülmeniz düşündürücü. Kendi anlatımlarına dayanarak söylüyorum, devletle beraber olmalarına karşın kaçmaları, devleti tanıdıklarını gösterir. Siz devlete karşı olmanız görüşünden hareketle daha önceleri kaçıp kurtulabilirdiniz. Demek ki burada ölümcül bir hata var. Devleti tanımama veya kendine güven, ne bileyim? Neden ne olursa olsun kınamamakla beraber, (çünkü kınamanın bir yararı yok) sizin de aynı duyarlılığı gösterip şimdi sağ olmanızı istediğimdendir, bunları söylememin sebebi. Yoksa aynı durumda olanların kurtulmalarına elbette sevindim. Sonra konum itibariyle, zaten hiçbiriyle aynı kefede değilsiniz.

Biz Güney Kürdistan'dayken gelişen bir ilginç olay da Ge-

wer Çetesi'nin açığa çıkması. Gewer Çetesi 21 Eylül'de açığa çıkıyor. Özet olarak korucular, polis, Özel tim, itirafçı ve birkaç subaydan oluşan çete. Bu çetenin önceleri ne yaptığı, kimleri kaçırıp kimleri öldürdüklerini net olarak bilmiyoruz. Ama bağlantıları ve kimlerle ilişkide olduklarını öğrenmek için biraz olayın gelişimine değinmek istiyorum.

Sizin özellikle Hacı'nın ailelerini tanıdığınız korucular M. Emin Ergen, Osman Özpazar, Necmettin Hazeyi, Kadir Özçük ve Osman Ergen. Bunlara ilaveten subaylar, bir itirafçı ve polisler Necip Baskın'ı gidip Vezirawa'daki evinden alıyorlar. Tabii kendilerine PKK'li süsü vererek. Sonradan ailesinden Tahir Baskın'ı arayarak, bilmem ne kadar Mark getirilmezse Necip'in öldürüleceğini söylüyorlar. Yukarıda adı geçen korucular Baskın'ların akrabaları sayılır, yani dayıları.

(Kaçırılan Necip Baskın, daha önceleri kontrgerilla tarafından 1993'te Ankara'da öldürülen Altındağ nüfus Müdürü Mecit Baskın'ın kardeşi. Mecit'in diğer kardeşi Hamit de, sonraları Güney Kürdistan'da TC kontraları tarafından katledilip cesedi yakılmıştı.)

Necip Baskın'ın amcası Tahir de askerler ve devletin bazı güçlerince herhalde sevilen biri. Gelen telefonları dinletince, biraz da askeriyeyle iyi ilişkilerinin yardımıyla yeğenini kaçıranların Özel Harekat Timlerinin bulunduğu binadan aradığını tespit ettirip, oraya baskın düzenleniyor. Böylece Necip'i kurtarıyor ve çeteyi de yakalatıyorlar. Çetenin sorgulanması sırasında PKK itirafçısı Kahraman Bilgiç (Hawar) ilginç ifadeler veriyor. Sorgulamalar ve mahkemelerde polislerle subayların bir kısmı tüm delillere karşın serbest bırakılıyor. Davayı takip eden bir avukat ve her nasılsa bir astsubay, olayların örtbas edildiğini hatta bazı belge ve ifadelerin kaybolduğunu kamuoyuna açıkladılar. Bunun üzerine yöreye giden CHP'li bir heyetin kamuoyuna yansıyan raporları, Susurluk olayı, (ilerde biraz değineceğiz) avukat ve astsubayın bildiklerini açıklamaları ve itirafçının ifadeleri olayı tüm çıplaklığıyla ortaya çıkardı. Çete başlarının albay, binbaşı rütbesinde subaylar ve Gewer Belediye başkanı olduğu ortaya çıktı. Örneğin Belediye Başkanının evinde yapılan aramalarda dört roketatar ve otuza yakın silahla bunlara ait mühimmat ele

geçti. Bu satırların yazıldığı günlerde Kürtçe konuşan tüm çete üyeleri cezaevinde. Onları maşa gibi kullanan devlet yetkilileri ise her zaman olduğu gibi dışarıda ve görevlerinin başında. Yani bunları söylememdeki amaç, çetelerden neden devlet yetkililerinin dışarıda, Kürtçe konuşanların cezaevinde olduğunun sitemi değil. Hele Kürtçe konuşanların mağduriyetinden falan bahsetmemiz söz konusu değil. Çeteleşen devlet sisteminde, kendi başlarını yiyen kekliklerdir burada sizlere bildirmek istediğim. Her işte olduğu gibi devletin Kürtçe konuşanları nasıl kullandığı. Ya da Kürtlere karşı yapılan her uygulamada Kürtçe konuşanların nasıl satılık olduklarının hatırlatılmasıdır amaç. Bilmem anlatabildim mi? Hep bilinen ve söylenen bir konu.

"Kirmé daré ji daré nebît, zewala daré çinîne"

Eskiden biz de iyi niyetle bir Kürtçe konuşanın herhangi bir etkili göreve gelmesine sevinirdik. Saflık işte. Bilmiyorduk başımıza gelenlerin çoğunluğunun bu Kürtçe konuşanlardan kaynaklandığını. Önemli görevlerde bulunanların çoğunluğunun önce devletlerini savunduğunu. Devletlerinin de sırf bu nedenlerle insanları önemli görevlere getirdiğini.

Gene eskiye gitmek zorundayım. O kadının başbakan olduğu dönemde, Cemil Erhan adında Kürtçe konuşan birisi Devlet Bakanı olarak atanmıştı. Dönemlerinde her türlü baskıyla beraber Belediyemize de tam bir ekonomik ambargo uygulanıyordu. Tüm kapılar yüzümüze kapandığı gibi, yasal olarak yaptığımız başvurular da sonuçsuz kalıyordu. Gewer eski belediye başkanı da onların partisinden milletvekili seçilmişti. Belediyemizin içinde bulunduğu maddi sıkıntılar gündeme getirildiğinde, Hakkari'de bir yerel gazeteye şöyle bir demeç vermişti Hakkari milletvekili ve Gewer eski Belediye başkanımız:

"Yüksekova Belediyesine yapılacak her türlü yardımı engellerim. Çünkü oraya yapılacak yardım bölücülere gidiyor."

İlin milletvekili hele sözünü ettiği ilçenin yirmi altı yıl Belediye başkanlığını yapmış birinin söyledikleri elbette saçmaydı. Ama yapısını bildiğimiz için olağan karşılamıştık. Kendisinden yardım falan da dilemiyorduk. Aynı milletvekilinin, bir başka konuda Belediye başkanı olarak yardımıma koşmak istemesini

de(!) burada anmadan geçemeyeceğim. Cemil Erhan olayına geçmeden bu olayı da yeniden anmak iyi olur sanırım.

Devlet, bazı kentlere Yüksek Okul açıyordu. Bunun bir sürü formalitesi vardı. Nüfus yoğunluğu, dolayısıyla öğrenci durumu, kültür seviyesi, falan. Biraz da o ilin veya ilçenin seçilmişlerinin iktidarlar üzerinde etkileri de her konuda olduğu gibi böyle bir hizmetin getirilmesinde de etkili oluyordu. Gewer de bu konuya veya böyle bir hizmete layık ve elverişliydi. Aynı zamanda açılan yüksek okullar gelecek için bir üniversitenin de çekirdeği oluyordu. Tüm bunları ve izlenecek yolları öğrenmek için Milli Eğitim Bakanlığıyla telefonla ve acele yazışmalara girdim. Sonuçta bize en yakın Üniversite olan Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörüyle bu konuyu görüşebileceğimizi, kurulacak Yüksek Okulun bu Üniversiteye bağlanacağını da öğrendik. Üniversitenin rektörüyle defalarca telefonla görüştüm. Adam çok sevindiğini, eğer böyle bir okul için Belediye olarak bedava arsa tahsisi yaparsak, en kısa zamanda bir yüksek okul yaptırabileceğini taahhüt etti. Ben bir yandan Belediyenin buna elverişli arsalarını inceletirken, olmaması veya uygun görülmemesi halinde böyle bir hizmette kullanılmak üzere arsa aramaya başladım. İster satın almak, ister belediyeye ait bir arsayı tahsis etmek şeklinde olsun, benim için oldukça kolay bir işti. Belediyeye fazla yük getirmeden ilçeme bir yüksek okul kazandıracaktım. Dört elle sarıldım. Prensipte anlaştığım arsalar da vardı. Kent dışında geniş arsaları olan hemşehriler buna can atıyorlardı. Onlara, ucuza satacakları veya bedava verecekleri birkaç bin metrekare arsayla diğer arsalarının da kıymetleneceğini anlatıyordum ve çoğuna da kabul ettirmiştim. İşi biraz hızlı takip ediyordum ki bir gün o Hakkari Milletvekili telefonla aradı beni. Formel hoşbeşten sonra baklayı ağzından çıkardı:

"Yüksek okul için bir arsa arıyormuşsunuz. Ben iktidar milletvekiliyim (DYP-SHP koalisyonu). Eğer Belediye olarak benim arsamı alırsanız, veya üniversiteden gelecek teknik bilirkişilere benim arsamı tavsiye ederseniz (bu konularda Belediyelerin yetki ve görüşlerinin önemini biliyordu) hem belediyeye böyle bir arsa alması için Ankara'dan para çıkartır belediyeyi büyük

bir külfetten kurtarırım, hem de ilçenize böyle bir okulun yapılması kararını hemen Ankara'dan çıkartırım."

Kendisine belediye olarak ucuz arsa bulduğumuzu, kendisine ait arsaların da şehrin imar planı gerçeklerine uymadığını, milletvekili olarak her halükarda yardımcı olması gerektiğini hatırlattım ve görüşmemiz bitti. Açıkça belirteyim ki, adam bizim böyle bir iş peşinde olduğumuzu ya ilçedeki adamlarından öğrenmişti, veya rektör kendisini aramıştı. Onun arsasını almayacağımız kesinleşince tüm aramalarıma rektör çıkmamaya, yazdığım yazıları yanıtsız bırakmaya başladı. Ben de böylece ilçeme böyle bir kalıcı hizmet vermemiş oldum. Adı geçen milletvekilinin derdi beldesine hizmet etmek değildi biliyorsun. Böyle bir hizmet için dahi olsa devletin kamulaştıracağı arsalara bol paralar verdiğini benden iyi biliyordu. Önce bundan yararlanmak istedi. Olmayınca da, yüksek okul kazandırarak ilçe halkı nezdinde puanımın artmasına engel oluyordu aklınca. Çünkü kendileri her seçim dönemlerinde çevreye yaptırdıkları yatırımlarla övünüyorlardı. Oysa benim böyle bir övünmeye ihtiyacım olmadığı gibi, gerçekten de ilçenin böyle bir yatırıma ihtiyacı olduğunu halktan önce de ben keşfetmiştim. Özetle, küçük kasaba anlaşmazlıkları içinde o hizmet de bay milletvekilinin etkinliği(!) içerisinde eridi gitti.

İşte o dönemlerde bir arkadaşımın da ısrarıyla Cemil Erhan'a gittik. Arkadaşım Kürt'tü. Eski bir parlamenterdi, kendisiyle samimiydi ve bana yardımcı olmak istiyordu. Sorunumuzu anlattık ve belediyelere verilecek yardımların kişilere değil, halka verilmiş olduğunu söyledik. Erhan, fazla düşünmeden şunları söyledi:

"Haklısın hemşehrim. Yalnız bırak sana yardım etmeyi, seninle görüştüğüm bile duyulsa koltuğumu kaybedebilirim!"

İlginç değil mi? Bir Devlet Bakanı bölücü bir belediye başkanıyla görüştüğü için makamından olma korkusuna kapılmıştı. (Adı geçen hemen sonra bakan olarak İran'a gitmek üzere havadayken genel başkanı ve başbakan olan kadın tarafından görevden alınmıştı. Tabii bizimle ilgisi yoktu, partiçi bir tasarruf) İşte bizim Kürtçe konuşanların hali. Belki çetelerle işbirliği yapan Kürtçe konuşanlarla, bürokrat veya politikacı Kürtçe konuşan

arasında ne ilgi var diye sorulabilir. Ne bileyim, öyle aklıma geldi.

Sevgili Savaş;

Hani bir önceki mektubumda sürgünün onursuzluğundan bahsetmiştim. Belki kullandığım ifade tam yerini bulmamış olabilir. Ancak kısaca bu onursuzluğun neler olduğunu yukarıda biraz açmaya çalışmıştım. Konu üzerinde biraz daha durmak istiyorum.

Sana tuhaf gelecek ama burada yani sürgünde, alışık olmadığımız bir dedikodu mekanizması işliyor. Eskiden küçük köylerde, kentlerde olan dedikodunun biraz Avrupaca'sı anlayacağın. Eskiden Kürdistan'da daha çok bayanların icra ettiği, zaman zaman da zayıf insanların katıldığı bu dedikodu, burada daha sistemli. Kurumlaşmış dersem yalan söylememiş olurum. Ha dedikoduyu bayanlara mahsus olarak gördüğümden veya bayanları küçük gördüğümden değil. Ama lafın gelişi öyle. Hatırlarsın, Kürdistan'da dedikodu yapanlara "kadın gibi dedikoducu" denirdi ya? İşte o nedenle bu ifadeyi kullanıyorum. Tabii bu alışkanlık haline gelince de, yol açtığı aşınmaları tahmin edersin sanırım. Yan yana gelen herkes bir başkasını çekiştiriyor. Sınıfı, görevi veya konumu ne olursa olsun genellikle bu böyle. Genellikle böyle diyorum çünkü, yapmayanlar da var. Ama yapanlar yapmayanlardan daha fazla. Buna örgütlü dedikodu demek daha doğru olur düşüncesindeyim. İnsanların birbirinin kuyusunu kazması, ortak tanıdıklar hakkında akla hayale gelmedik sözler söylemesi... Sanırım bunun adına da politik duyarlılık deniyor. Hatırlarsın mutlaka. Sen o zamanlar çocuktun. Hesené Qaso adında bir köylümüz vardı. Büyük bir şair (dengbéj), nüktedan ve feylezof bir yapıya sahipti. Hep babamla beraberdi. Bazen stranlarını dinlediği lawjebéji, bazen de nöbetini tutan korumasıydı Hesené Qaso. Yetmişli yıllarda partilerarası çekişmeler, yöremize kadar inen politik hizipleşmeler konusunda ilginç bir belirlemesi vardı:

"Dedikodu ve yalanın adı değişti, siyaset oldu" derdi. Avrupa'da yaşasaydı kim bilir neler söylerdi?

Bizim kitlemize de sirayet eden bir dedikodu kültürü gelişi-

yor. Bu kültürün zaman zaman en etkili ve yetkili organlarca işlendiğini de varsayarsak sonucunu sen hesapla artık. Bir arkadaşım bu işe de ad buldu:

"İnsanları birbirine yedirmek"

Zorumuza giden başka bir yan da ekonomik bağlılık. Hemen her fırsatta ilticacısı olduğumuz devletlerin Kürt sorunu karşısında TC'yi tutan tavırlarını veya ülkemizdeki soykırımı karşısındaki duyarsızlıklarını eleştiririz. En azından bu uygar ülkelerin TC'ye yaptırım uygulamadıklarını söyleriz. Toplantılarda, yürüyüşlerde özetle her türlü etkinliklerde. Ancak, her ay başında da bunların yardım kuruluşunun kapısına dayanır, verecekleri aylık harçlıkları alırız. Beni çok etkiliyor biliyor musun? Gerçi yaptıkları yardımları uluslararası anlaşmalar çerçevesinde, mültecilere tanınan statülere göre yapıyorlar. Ama zor bir olay. Kendimi bir dilenci gibi görüyorum. O nedenle mültecilik zor zenaat. Hele bizim gibi sadece sığınmacılara verilen sosyal haklara bağlı kalmak onur kırıcı. Bunu kendi dillerinde ve yaptırımlarında hemen her fırsatta hissettiriyorlar üstelik. Özetle bu ülkeleri kendileri için kurmuşlar ve hak veriyorum. Gümrük kapılarında o ülkelerden birinin ilticacı kimliğimizi göstermemize karşın, örneğin Avrupa Birliği ülkelerinden birine girerken çoğu zaman "Avrupa Birliği Ülkeleri Vatandaşları"nın kapısından giriş çıkış yapamayız. Böyle bir ayrıcalık istediğimden değil, vatansızlar muamelesi görmemizden duyduğum hüzündür bunları söyleten. Anlayacağın, gerçek bir sığıntıyız. Politik sığıntıyız ama, onların düzenine göre çalışmamız gerekiyor. Çalışmak! Bu da ayrı bir konu. Ne iş yapacaksın? Dillerini, yöntemlerini ve mevzuatını bilmiyorsun. Bilsen bile sen buraya para kazanmaya gelmemişsin. Çalışmasan ölmeyecek kadar toksun. Bir iş yapsan, esas işin olan politik uğraşıdan uzak kalacaksın. İş yapmazsan sığınmacısı olduğun devletin seninle ilgili tüm daireleriyle kavgalısın. Seni ekonomik, psikolojik baskı altına almak için elinden geleni yapıyor. Yani sana öyle geliyor.

Aslında mevzuatları böyle. Yoksa çoğumuzun önyargılı davrandığı gibi "alçaklar bizi baskı altına almak istiyorlar" veya "bizi eritmek istiyorlar" gibi bir durumları da yok. Devlet olarak yasalarını uyguluyorlar, sığınmacı olduğun veya kendisinden ol-

madığın için sana karşı biraz daha duyarlıdır. O kadar. Bu da onun en doğal hakkı.

Bizim burada yani sürgünde, en ucuz malzeme insan. Oysa sığındığımız ülkelerin temeli insana verilen değerler üzerine kurulmuş. Özetle her şey insan için. Devlet insanı için var olduğundan, elinden geldiği kadar da bu görevlerini yerine getirdiğinden olacak, insanları da devletine bağlı. En kısa ve net şekliyle böyle anlatılabilir. Ama bizde yani Kürt cephesinde çoğunlukla öyle değil. Verdiğimiz mücadelede dünyanın hiçbir halkının, veya organize diyebileceğimiz, örneğin devletin katkısı yok. Yani mücadelemizin ana kaynağı bizim insanımız. Kürt insanı yani. Şu veya bu şekilde yardımcı olan, iyi niyetli, hatta katkılarıyla destekleyen başka halklardan insanlar da yok değil. Ama konumuz da onlar değil. Benim sözünü ettiğim mücadelenin kendi insanına bakışı. Genelde en ucuz olan da insan. Genelde diyorum, çünkü bazı istisnaları göz ardı edemem. Basın yayın yoluyla, yukarıda anlatmaya çalıştığım dedikodu mekanizması yoluyla en çok yıpratılan da insan. Sağlığında genel olarak, alabildiğine yıpratılmak için aşırı çaba harcanır. Ama öldükten sonra çok kıymete biner. Üzerine programlar yapılır, çarşaf çarşaf yazılar yazılır, göklere çıkarılır. O zaman da acaba "en iyi Kürt ölü Kürt müdür?" sorusunu sormadan edemiyorum kendime. Kimsenin hiçbir yerde, hiçbir konumda üç aylık garantisi yok.

Düşün Avrupa standartlarına göre örneğin elli Marka aldığın bir malzemenin bir yıl garantisi vardır. Ancak gördüğüm kadarıyla insanlarımızın üç ay garantisinden söz edemeyiz. Tabii bu bizim kendimize olan güvensizliğimizden kaynaklanıyor. Doğal olarak kendine güveni olmayanın, başkasına da güveni olmaz. Bu ilişkiler üzerine oturtulmaya çalışılan bir mekanizma bizimkisi. Eğer böyle bir işleyişin önüne geçebilirse Kürtler kendilerini kurtarmış olurlar. Hem özelde örgütsel ve kurumsal açıdan bu böyledir. Hem de genelde tüm Kürdistan için. Bunu kırabildiğimiz anda üretkenliğimiz de artar, o en çok şikayetçi olduğumuz ulusal bütünlük de sağlanmış olur diye düşünüyorum. Kim bilir belki de bunları söylediğim için fazla haksızlık etmiş oluyorum. Önemle vurgulamam gereken başka husus da, kimsenin herhangi bir övgüyü istediğinden değil bu söylediklerim. Kimsenin bu-

na ihtiyacı da yok. Bir başka deyişle genelde taşlar yerli yerine oturmuş. Herkesin bölüğü belli. Ama yerli yersiz sövgülerin de bize bir katkısı olacağına inanmadığımdandır. Çizmeye çalıştığım genel çerçeveyi bu şekilde görüyorum. Bunda herhangi bir alınganlık, falan kabul etme.

Bak işte bu da bana gene başka bir olayı hatırlattı. Benim bu söylediklerimi kaale alıp almamak konusunda, bir zamanlar benim yaptığımı başkaları da yapabilir. Hatırlarsın. Gerçi o zamanlar çocuk yaştaydın. Ama bu örneği seninle de sonraları çok tartışmıştık. 1977 Genel mahalli seçimlerde ben CHP'den Belediye Başkanlığına adaydım. Soğuk, karlı ve bol politik çekişmeli bir Gewer sonbaharı yaşıyorduk. Küçük yöre ve rakiplerimizin entrikalı politikalarına karşı bizim tek dayanağımız gene Gewer halkıydı. O dönemde gençler arasında fraksiyonel çekişmeler, Kürdistan'ın tamamında bol miktarda birbirini öldürmelere varan sonuçlara ulaşmıştı. Gewer'de de bu çekişmeler cılız dahi olsa vardı. Ama belli bir dünya görüşüne sahip olduğunu sanan fraksiyonların ileri gelenleri, kendi ailelerini etkilemekten uzaktılar. Anlaşmazlıkları Kürdistan'ın diğer yörelerindeki kadar halkı kamplara ayıracak, öldürmelere varacak düzeyde değildi. Bir nevi moda devrimciliği yapılıyordu. Hatta o dönemlerde de devlet yanlısı olan büyük bir ailenin lise veya üniversitede okuyan gençleri bile, devrim(!) adına kendilerine bir fraksiyon bulmuşlardı. TSİP (Türkiye Sosyalist İşçi Partisi) bazı yerlerde seçimlere, düzen partilerinden değil belli bir ittifak çerçevesinde girmenin propagandasını yapıyordu. Bizim orada böyle bir parti yoktu ama, bunu duyan değişik fraksiyonlardan gençler de bu propagandayı tutmuşlardı. Benden yana korkuları yoktu. Hatta asgari müştereklerimiz de vardı. İzlediğimiz politikada her ne kadar CHP'den adaysak da, aslında kazanma durumunda zafer o gençlerin de olacaktı. Seçime kısa bir süre kala, o zaman kendilerine Ulusal Kurtuluş Savaşçıları (ki PKK'nin ilk şekli de denilebilirdi onlara ve sen de onların fraksiyonundandın) diyen, Kawa, KUK gibi diğer görüşlerden birkaç genç seçim büromuza gelmişlerdi. Sözcüleri sonradan seninle PKK'li olan bir Kürt öğretmendi. Kekeme sözcü öğretmen, çok önemli bir kararı bana açmakla görevli olduğunu anlattıktan sonra şöyle devam etmişti:

"Ağabey siz de devrimcisiniz. Size saygımız var. Her konuda kendimize en yakın olarak sizi görüyoruz. Ancak, diğer rakibinize ve size baktığımızda ikiniz de feodalsiniz. Bu nedenle karar aldık, size de oy vermeyeceğiz ve size yardım etmeyeceğiz. Bunu bildirmeye geldik."

Gelenlerin tamamını çok iyi tanıyordum. Sözcü Kürdistan'ın başka bir kentinden gelmiş öğretmenlik yapıyordu. En fazla seni etkileyebilirdi, sen hem benim kardeşimdin ve hem de oy verecek çağda değildin. Yani oyun bile yoktu. Diğerlerinin içinden de bazıları kendilerini yaksalar ailelerinin bana oy vermelerine engel olamazlardı. Bazıları da rakibime çok bağlı ailelerdendi ve onlar da evlerindeki oyların rakibime gitmesine engel olamazlardı. Sonuçta yetkisiz ve etkisiz gençlerdi. Ben hiçbir şey söylemek istemedim. Güler yüzle karşıladım. Ama ısrarla "Peki bize bir şey söylemeyecek misiniz?" diye sorunca dayanamadım:

"Ben size bir fıkra anlatmak istiyorum. Biliyorsunuz, İkinci Dünya Savaşında Sovyetlerin başında Stalin vardı. Alman kuşatmaları ve ilk başlardaki saldırılarının şoku geçmiş, Sovyet orduları toparlanma sürecinde. Kurmayları Stalin'e gelip demişler ki;

— Sayın Başkan bu savaşta Papa da bize karşı!

Stalin sormuş;

— Papa dediğiniz adamın kaç tümeni var? Yani askeri gücü nedir?

Bu beklenmedik soru karşısında şaşırmışlar;

— Hiçbir askeri gücü yok ama...

Stalin sözlerini tamamlamalarına fırsat vermemiş;

— O zaman önemli değil. İsterse İsa da bize karşı olsun demiş.

Ve biliyorsunuz İkinci Dünya Savaşı sonucunu. Size ancak böyle söyleyebilirim" demiştim.

Bu cevabım karşısında bir kısmı çok kızmış, bir kısmı da ne anlama geldiğini idrak edecek durumda değildi. Tabii sonuçta seçimi biz kaybettik ama, o gençlerin bize karşı oluşundan değil. İlçe seçim kurulunda dönen oyunlar nedeniyle, kazandığımız bir seçimi rakibimize kaptırmıştık.

ÇETE REİSLERİ DE ÖLÜR!!

Sevgili kardeşim;

Sana daha önce Susurluk adlı bir trafik kazasından bahsetmiştim. 3 Kasım 1996 günü Susurluk ilçesi yakınlarında bir kamyon bir otoya çarptı. Zavallı kamyon sürücüsü, ilk anda sadece bir özel otoya çarptığını sanmıştı herhalde. Meğer en açık şekliyle söylemek gerekirse kamyonun altında kalan "Devlet"ti. Tabii devletin üstünden kamyon geçince veya devlet kamyonun altında kalınca doğal olarak kirli çamaşırlar da orta yere döküldü. Sedat Bucak adında bir Kürtçe konuşan mahlukat kazadan ağır yaralı kurtuldu. Yanında ölenlerden biri Emniyet Müdürlerinden Hüseyin Kocadağ, biri yirmi yıldır sözde aranan bir katil ve bunların hangisinin dostu olduğu bilinmeyen bir kadın.

Sedat Bucak'ı tanırsın. Veya hatırlaman gerek. Kurdistan'da cinsi çok görülen "cahş"lardan biri. Aynı zamanda milletvekili. Ünü, Kürt düşmanlığından geliyor. Öyle bir organize düşmanlık ki, beraberinde bulunan ve kazada ölen diğer katille beraber her türlü pisliğe bulaşmış. Tabii "vatan kurtaran aslan" olarak.

Emniyet Müdürü Hüseyin Kocadağ'ı da en azından Behcet Cantürk'ün anlattıklarından hatırlarsın. Behcet, kendisine çok güvenirdi.

Katili sanırım sen de görmüşsündür. Ancak onu gördükten sonra herhangi bir kişiye veya yerlere anlatacak zamanın ve fırsatın olmamıştır. Dosyası buraya sığmayacak kadar kalın biri. Ama kısaca anlatmaya çalışacağım. Kısa da olsa hakkında he-

men fikir sahibi olabilirsin. Esas adı Abdullah Çatlı olan Nevşehirli bir ülkücü. 12 Eylül öncesi çok fazla devrimci öldürmüş. Sonra Abdi İpekçi'nin katilini Avrupa'ya kaçırmış. Kendisi de kaçmış. Avrupa'da birkaç ülkede uyuşturucu kaçakçılığından yakalanmış. En son İsviçre'de cezaevinden kaçmış veya devleti tarafından kaçırılmış. Ülkesi dışındayken devletinden aldığı çağrılara ve görevlendirmelere dayanarak hem eylem yapmış ve hem de uyuşturucu satmış. Sonra gene devleti tarafından ülkesine çağrılarak bu kez Mehmet Özbay adına düzenlenen kimlikle vatanını bölücülerden kurtarmak için görevlendirilmiş. Sadece kimlikle değil, silah ruhsatları ve en önemlisi "Devlete çalışanlara verilen bir belge" de tahsis edilmiş ki, her türlü aramalardan ve engellerden kolay sıyrılabilsin diye. Bu belgeleri de zamanın Emniyet Genel Müdürü Ağar vermiş.

MİT, Genelkurmay ve başta Özel Timler olmak üzere devletin tüm kademelerinin haberi var adamın konumundan. Sonradan ortaya çıkarılmaya çalışılan bir sürü cinayette ya organizatör veya durumuna göre bizzat tetikçi. Hatta kendi çetesinden bazı adamları da ya öldürtmüş veya ölüleri bile bulunmayacak şekilde kaybettirmiş. Öldürdüğü ve öldürttüğü insanların sayısını bir tek o ve hizmet ettiği devleti bilebilir. Tabii ki diyeceksin bunların hepsini nereden öğrendin? Kazadan birkaç dakika sonra medyayı arayan gizli bir el katilin gerçek kimliğini açıklamış. Yoksa zaten adamın üzerindeki belgeler başkasının adına düzenlenmiş. Akabinde olaylar devlet kontrolünde, özellikle çetelerin elebaşlarını gizlemeye çalışan yöntemlerle çorap söküğü gibi açıldı. Televizyonlarda programlar, gazetelerde diziler ve bol-bol kitaplar çetenin ipliğini tam olarak pazara çıkardılar. Tuhaf gelecek sana ama, büyükçe bir "Susurluk kütüphanesi" oluştu. Gene devlet çetelerinin içindekiler, bir yandan medyayı bilgilendirirken, öte yandan da tüm cinayetleri bu adamın üzerine yıkmaya çalıştı. Çalışırken biraz başarmakla beraber, hemen her kesim devletin çete olduğunun farkına vardı. Kendileri bile televizyonlarda, gazetelerde, kurulan araştırma komisyonlarında bunları açıklamaktan çekinmediler.

Olay meydana geldiğinde bir zamanların Emniyet Genel Müdürü İçişleri Bakanı, o kadın da Refah'la giriştiği koalisyon or-

taklığında Başbakan Yardımcısıydı. İçişleri Bakanını istifa ettirdiler. Kadın da kamuoyuna çete mensuplarının "Vatan için kurşun yiyen ve atan kahramanlar" olduğunu göğsünü gere gere bağırdı. Medya ve duyarlı kamuoyu olayın üzerine gittikçe tüm Türkiye'de bir umut doğdu. Hâlâ devleti tanımayanlar veya gene safça yorumlamaya çalışanlar her olayın açığa çıkacağını sandılar. Doğrusu, kıyıda köşede ele geçirilen veya açıklanan bilgiler, devletin tamamıyla çeteleşmenin içinde olduğunun anlaşılmasına yetti. Kamuoyunu rahatlatmak için bazı göstermelik girişimler de yapılmadı değil. Örneğin İçişleri Bakanının istifa ettirilmesi, Mecliste Susurluk Komisyonu kurulması, bazı Devlet Güvenlik Mahkemelerinde dava açılması vs.vs. gibi. Ama zamanın İçişleri Bakanı, hemen tavrını ortaya koydu:

"Biz bu vatanın ve devletin bekası için bin operasyon yaptık. Verilmeyecek hesabımız yoktur" dedi.

Tüm göstermelik araştırmalar ve yargılamalar yapılırken bir şeye özenle dikkat edildi. Bazen gerçek katiller, bazen de ilgisi olmayanlar zaman-zaman tutuklanır gibi oldular. Bir kısmı görevden alındı. Bir kısmı da aylarca aranır gibi bir oyun sergilendi. Sonunda esas çete başlarına yani bir dönemin MİT sorumlularına, Başbakanına, Genelkurmay başkanına veya diğer üst rütbeli çete reislerine dokunmadan, yaşanan olaylar Türkiye'nin tarihi gerçekliğine gömüldü gitti. Çete reislerinin çoğu ya Türkiye'de veya Türkiye dışında taltif edilerek kamuoyunun ilgisinden uzaklaştırıldılar. Çeteler, etraflarında resmi ve özel korumalarıyla mahkemelere veya cezaevlerine giriş çıkışlarında, her vesileyle toplumun veya medyanın karşısına çıktıklarında hep bir sloganla tanımlandılar. Türkiye'de ve Kurdistan'da tüm yaptıklarını en güzel anlatan bir slogandı bu:

"Türkiye sizinle gurur duyuyor"

Ve gerçekten de öyle oldu.

Sevgili kardeşlerim;

Olaylar tam bir iç politika malzemesi yapıldı. Medya konuyu reyting aracı olarak kullandı.

Mecliste kurulan araştırma komisyonu, dinlemesi gerekenlerin bir kısmını dinledi. Bir zamanlar çete içinde olup da, kendisinde bir şeyler açıklama sorumluluğu duyan ve çete reislerinin

bir kısmından intikam almak isteyen bürokratlar olayları ve çeteleşmeyi en ince noktasına kadar anlattılar. Çete üyeleriyle yapılan görüşmelerde yapılan inkar, aslında çok açık itiraflardı. Araştırma komisyonu, araştırma yaptığı sürece manşetlerden inmedi. Sonuçta araştırma raporları cilt cilt kitaplar halinde yayınlandı. Ama komisyonun kendisi baktı ki sonuç devletin en tepesine dayanıyor, olayı resmen karambole getirdiler. Esas dinlenilmesi gereken mağdurlar dinlenmediler. Yapılan hiçbir başvuru dikkate alınmadı. Sonuçta raporları birkaç baskı yapılan kitaptan öteye geçmedi. Özetle kendileri de açıkladılar:

"Bizim yaptığımız bir araştırmadır. Yaptırım gücümüz yoktur..."

Sanırım unuttum söylemeyi. Sizden sonra çeteler Ömer Lütfi Topal adında birini öldürmüşlerdi. Çete üyeleri birbirlerini ihbar etmişlerdi. İhbarlar sonucunda birkaç katil yakalanmış, kendi arkadaşlarınca soruşturmaları yapılmış, yine kendi çete reislerinin emriyle serbest bırakılmışlardı. Susurluk olayı patlak verince bunlardan bir kısmı hakkında tutuklama kararları çıktı. Tutuklanmadan önce kendi televizyon kanallarında, gazetelerinde çok şey söylediler. Tehditler savurdular. Tabii, suçlandıkları konularda kendilerini savunmak yerine hep çok insan öldürdüklerini bağırdılar. Hiçbir merci onlara sizleri öldürüp öldürmediklerini sormadı, soramadı. Ama konu biraz kamuoyunun gündemine oturunca, Ömer Lütfi Topal ile ilgili birbirlerini soruştururken(!), birbirleriyle söyleşi yaparlarken sizleri de öldürdüklerini açıkladıkları ortaya çıktı. Burada iki gariplik var.

Birincisi tüm bunlar daha öncesinden bilinmesine karşın kamuoyuna açıklanmamıştı. Çeteler, birbirlerini ihbar edince gazetelerde çarşaf çarşaf yazılmaya başlandı. Meğer herkesler biliyormuş da yazmıyorlarmış, söylemiyorlarmış.

İkincisi tüm bunlar yazılıp çizilmesine karşın mahkemelerde bu konuyla ilgili en ufak bir soruşturmanın yapılmamasıydı. Ama bunun bir gerekçesi vardı: "Vatan için" yapmışlardı. "Bölücülere karşı" yapmışlardı. Kamuoyunu rahatlatmak için birkaç aylığına cezaevlerine konup, "Türkiye sizinle gurur duyuyor" törenleriyle serbest bırakıldılar.

İç politika malzemesi yapılmasına gelince: Şu veya bu şekil-

de muhalefette bulunan siyasi partiler, bozulmaya yüz tutan koalisyonların yerine kendileri iktidar veya iktidar ortağı olmaları halinde bu olayları çözeceklerine yemin billah ettiler. Bunların içinde sizlerin öldürüldüğü dönemde muhalefet olanlar da var, o dönemler iktidar ortağı olanlar da. İçlerinde biraz bu vaatlerle, biraz da Genelkurmayın pompalamasıyla iktidara gelenler, meydanlarda şöyle bağırdılar Türkiye ve dünya kamuoyuna: "Susurluk'u çözmezsem namerdim". Ama iktidara geldiklerinde baktılar ki meseleyi çözmek için fazla dayatırlarsa karşılarına Devlet'in ta kendisi çıkacak. Böylece, onlar verdikleri sözleri unutturmak için her gün yeni gündemler uydurmaya başladılar. Kamuoyu da yukarıda değindiğim gibi Türkiye'nin gerçek yapısı gereği olayın üzerine bir sünger çekti. Her dönemde, her olayda olduğu gibi konular unutulmaya terk edildi. Olaylar ve sonuçları gösterdi ki, çetelerin ortaya çıkarılması ve soruşturulması duyarlı kamuoyunun ve işleyen soruşturmaların çabalarıyla gerçekleşmedi. Hep çeteler arası çatışmalar sonucu bilgi sızdırıldı. Böyle olunca bilgi sızdırmada denetimi elinde bulunduran güç yani çeteler, araştırma ve soruşturmaları da denetim altına aldı.

Başbakan olduktan sonra "Susurluk'u çözmezsem namerdim" diyen adam, kendisine bağlı Teftiş Kurulu Başkanlığına bir rapor hazırlaması emrini verdi. Adı geçen Kurulun başkanı Kutlu Savaş, hazırladığı raporunu 1998 Ocak ayı başında tamamladı. Hazırlanan raporun 12 sayfası güya gizli tutuldu. Kamuoyuna açıklanmadı. Gizlenen kısımların "devlet sırrı" olduğu söylendi herkese. Ancak raporun tamamına baktığımızda, aslında sır olarak hiçbir şeyin kalmadığı ortaya çıkıyor. Bu kısımları basma yazılı olarak sızmamışsa bile içerik olarak herkesin tahminleri bir noktada çakışıyor. Tüm kirli işler devlet tarafından organize edilmiş. Çeteler, bazı ülkelerde darbe girişimlerinde bulunmuşlar, bazılarında suikast ve sabotajlar yapmış veya planlamışlar. Özellikle de Türkiye'de muhalif basın (Kürt) dahil çeşitli odakların susturulmasında ve bildiğimiz cinayetlerin işlenmesinde aktif rol oynamışlar.

Buraya raporun "Behcet Cantürk" başlıklı kısmından bir bölüm almak istiyorum. Bu bölümde Behcet'in yaptıklarına ilişkin devletin istihbarat birimlerinin elindeki bazı bilgileri yer alıyor.

Öldürülme şekli ve sizi de ilgilendiren kısmın gerekçesini ise rapordan birlikte okuyalım:

Kutlu Savaş'ın hazırladığı SUSURLUK RAPORU. Sayfa 72, 73, 74.

"...1992 tarihi itibariyle Özgür Gündem Gazetesinin finansörlerinden olduğu. Bu özet bilgi adı geçenin kimliği hakkında yeteri kadar aydınlatıcıdır.

Kim olduğu ve ne yaptığı aşikar olmasına karşın Devlet, Cantürk'le başedememiştir. Yasal yollar yetmemiş neticede 'Özgür Gündem gazetesi plastik patlayıcılarla havaya uçurulmuş, Cantürk'ün devlete biat etmesi beklenirken adı geçenin yeni bir tesis kurmak üzere harekete geçmesi üzerine, Türk Emniyet Teşkilatı tarafından öldürülmesi kararlaştırılmış ve karar infaz edilmiştir.'

Böylece 100 kişiye yakın olduğu tesbit edilen ve zamanın Başbakanının ifade ettiği 'PKK finansörü iş adamlarının elde olan listesi'nden bir kişi eksilmiştir.

Behcet Cantürk'ün öldürülmesinin doğruluğu yanlışlığı veya gerekli olup olmadığı tartışmasına girilmemiştir. Ancak zaruri bazı sualleri sormak gerekir. Cantürk'ün öldürülmesi emrini kim vermiştir? Bu yetki kim tarafından kullanılabilir? Ve hangi ahvalde kullanılabilir? Kim kime karşı sorumludur? Sistem nasıl çalışmalı, sorumluluk nasıl paylaşılmalıdır?

'Hukuk devletinde bu suallerin yeri olmaz' itirazı da kanaatımızca geçerli değildir ve realiteye uygun düşmez. Bu uygulama tüm dünya ülkelerinde olduğuna göre bizde de olacaktır. Ama (cümle sayın Başbakana ters gelse de) Hukuk Devleti kuralları içinde bu tip kararlar alınacak ve devlet ciddiyeti içinde uygulanacaktır.

Yoksa Yeşil ve benzerlerinin Türk Ordusunun bir subayını (Cem Ersever olayı) sorgulaması ve öldürdüğünü etrafa söylemesi, Tarık Ümit gibi gerçekte karanlık bir kaçakçının 'falancayı aldık, sorgulayıp öldürdük' gibi bayağı ve kendini adam yerine koymalarını sağlayıcı çirkinliklerini, Abdullah Çatlı gibi devletin emrinde çalışan bir kişinin, kaçakçılık yapıp etrafa korku sal-

masını ve bundan istifade edip başkalarının da haraçtan pay almasını temin eden alaturkalık, basitlik, geri kalmış bir ülkenin ciddiyetten uzak operasyonlarına izin veren bir yapı, ülkemizin gerçekten haketmediği bir durumdur. Bu davranışlara izin veren anlayış bir gurup insanın -sivil ve kamu görevlilerinin- kısa sürede çizgiyi aşıp vatan-millet hizmetinden kişisel menfaate dönmelerine yol açmıştır.

Devletin ilgili tüm kurumları bu iş ve eylemlerden haberdardır. Başıboşluk, neticede ve Susurluk kazasının bardağı taşırmasıyla etrafa yayılmış ve devlet sırrı olacak konular gazete makalelerinin ve haberlerinin ana konusu haline gelmiştir. Her şeyin bu kadar kolay ortaya çıkması ve duyulması ise devlet adına yapılan işlerdeki ciddiyetsizliğin en önemli göstergesidir.

Mesela İzmit-Adapazarı-Bolu ekseninde meydana gelen cinayetlerin gerçekleşmesinde ortak noktalardan biri de, Polis-Jandarma-İtirafçı örgüt mensupları faaliyetlerinin yörede yoğunlaşmış olmasıdır.

Uygulayıcılar, bu ekseni değiştirmek ihtiyacını dahi duymamışlar, yarattıkları ürküntü, güçlerinin delili olmuştur.

Söz konusu eylemlerde öldürülen şahısların özellikleri dikkate alındığında; OHAL bölgesinde öldürülen Kürtçü şahıslar ile diğerlerinin farkının ekonomik bakımdan arzettikleri finansman gücü olduğu ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda ifade edilen hususların benzer konularda mesela Savaş Buldan'ın öldürülmesi için de geçerli olduğunu ifade edebiliriz. Adı geçen kaçakçılığı, PKK yanlısı bölücü eylemleri ile tescilli bir şahıstır. Medet Serhat Yöş, Metin Can, Vedat Aydın için de aynı hususlar geçerlidir. Ülkenin birliğine, bütünlüğüne aykırı eylem sahipleri ağır bir cezayı haketmişlerdir. Yapılanlarla aramızdaki tek ihtilaf uygulamanın şekline ve neticelerine ilişkindir..."

Raporda sizlerle ilgili en can alıcı kısım üzerinde kısaca durursak, Türk devletinin önemli olayını araştıran ve gene devletin mantığını ortaya koyan bazı görüşlere burada bakma ihtiyacı duyuyorum. Sizlerin öldürülmesine karşı çıkılmıyor. Karşı çıkılan nokta bu cinayetleri işleyen devletin alaturkalığıyla işi eline yü-

züne bulaştırmasıdır. Yani sizlere reva görülen her türlü son, aslında hak ettiğiniz bir cezadır. Ancak bunun gizli yapılması gerektiği savunuluyor raporda. Bu yapılanların da "Hukuk devleti kuralları" içinde olduğudur belirtilen. Hani Türk yöneticiler hemen her şeyin "hukuk kuralları" içinde olduğunu söylüyorlardı ya. Rapor sahibi de aynı görüşte. Yapılanları takdir ediyor ve gerekli görüyor. Sadece "uygulamanın şekli ve neticeleri" üzerinde uygulayıcılarla ihtilafa düşüyor. Bir başka deyişle devlet cinayet, hırsızlık, kaçakçılık, dalaverecilik, iftiracılık vs. gibi suçlardan kendi yurttaşlarını hapse ya da ipe gönderirken, vicdanı hiç sızlamadan düzeni korumak adı altında devlet bu suçların hepsini hep işler, durur. Bu acımasız, ahlaksız yanını haklı gösterebilmek için çeşitli yollara başvurur.

Raporda adı geçen Tarık Ümit'ten hiç söz etmedim değil mi? Benim bir şey söylememe gerek yok zaten. Siz iyi tanıdınız o katili. Çeteden biri ve son anınıza kadar da size uygulanan işkence ve infazda görev almış biri. Sizden sonra hem haraç bölüşümünde anlaşamadı arkadaşlarıyla, hem de orada burada sizleri öldürdüğüyle çok övündü. Bu nedenle başlarına iş açar gerekçesiyle arkadaşları tarafından ortadan kaldırıldı.

Raporda bir de adından sık-sık söz edilen "Yeşil", "Sakallı" gibi kodlarla anılan Mahmut Yıldırım diye biri var. Öldürülen binbaşı Cem Ersever'le birlikte, Kurdıstan ve metropollerde işlenen çok sayıda cinayetin tetikçi ve organizatörlerinden. Sonraları Cem Ersever'i de öldürdüğü söyleniyor. İtirafçı, istihbaratçı, polis, subay-assubay ve ülkücülerden meydana gelen çetelerden çoğunun başı. Devletin tüm olanak ve imtiyazlarından yararlanan bir katil. Devletin tetikçisi. Sanırım yukarılarda sözünü etmiştim. Sizlerden sonra daha çok Hurşit Han'la ilgilenmiş, aldığı yüklü paralar karşılığında Hurşit'i öldürmekten vazgeçtiği söyleniyor. Vazgeçip geçmediğini bilmiyorum. Ama Hurşit'in kendisine yüklü paralar verdiğini bizzat Hurşit'ten duymuştum.

Özetle rapor, tüm kirli çamaşırları ortaya döküyor. Ama başta o kadın ve Genelkurmay olmak üzere "devlet"i koruyacak bir yöntemle. Zaten sonraları süregelen gelişmeler de devletin, esas çeteleşmeyi doktrin haline getiren yöneticilerini korumak koşu-

luyla, eften püften soruşturmalarla kamuoyunu yönlendirmeye yönelik. Bir nevi göstermelik yöntemlerle tatmin.

Size bu mektubun yazıldığı dönemlerde, sizinle ilgili bir dava Düzce Ağır Ceza mahkemesinde açıldı. Hatta katillerinizden birine ait olduğu sanılan robot resimlere benzediği gerekçesiyle Yaşar Öz adında bir başka çete elemanı da tutuklandı. Ben bir şey beklemiyorum. 'O değildir' deyip yarın öbür gün onu da bırakırlar. Hem ben size bir şey söyleyeyim mi? Elbette katillerin bilinmesinin büyük yararı var. Ama esas emir verenler, yani çete - devlet yöneticileri bir şekilde hesap vermedikten sonra tatmin olmamız olanaksız. "Peki unutulabilir mi" diye sormakta haklısınız. Çok değerli bir Kürdün çok güzel bir kitabının önsözünün ilk cümlesi şöyle: *"Eylül, yangındı ve kül... Yangının alazında da, külün derininde de biz vardık..."* O değerli insan bunları sadece 12 Eylül için yazmış. Oysa bizim her günümüz birer Eylül. Kısaca biz yangının alevinde de varız. Kül olması durumundaysa sönmemiş bir kor olmaya devam edeceğiz. Biz belli yüreği kanayan kısım, hiçbir şey yapamazsak bile bu acılarımızı kuşaktan kuşağa devretmeye zaten yeminliyiz. Bir şeyler yapıp-yapmamak konusuna gelince... Kalsın, siz her şeyden haberlisiniz nasıl olsa.

Buna karşın bir iki saptama yapmadan geçemeyeceğim. Kürtlerin bir özelliği de kin gütmeleridir. Geçmişte birbirlerine karşı, ailelerin ailelere, aşiretlerin aşiretlere bazen yüzyıllar süren kin güttüklerini biliyoruz. Haklılıkları veya haksızlıkları ayrı tartışma konusudur. Ama kan davası gütmek Kürtlerin başlıca özelliklerindendir. Ben bunun adını ve konumunu değiştirdim kendi çapımda. Ben kinin kişisellikten çıkarılıp ulusallaştırılmasından yanayım. Ne yapılacaksa bu çerçevede yapılmalı. Elbette insanın kanlısını bilmesi, bulması ve intikam alması kadar insana haz ve güven veren bir duygu olamaz. Bu saptamam belki çağdışı gelebilir. Ama yasanın olmadığı, olanların da tamamen benim aleyhime kurulduğu, cinayetlerin devlet eliyle işlendiği, devletin beni "imha edilmesi gereken" olarak gördüğü, katillerle katilleri araştıran veya bulması gereken mercilerin bütünleştiği bir ülkede insan başka nasıl düşünebilir? Ben bu nedenle kinliyim. Ama yapabildiğim kadarıyla bunu ulusallaştırma çerçevesinde sürdür-

mek de görevim. Kısaca hem kişisel, Kurdistan'ın özel durumundan ötürü de ulusal kin duymam gerekir. Tüm yaşantımı bu çerçeve üzerine oturtmam gerekir.

Böyle olunca, hesap sorma veya misilleme hakkı dediğimiz bir kavram çıkıyor ortaya. Önce kişisel olarak ele aldığımda, yaptıklarım veya yapabileceklerimi burada anlatmayı gereksiz görüyorum. Sadece şunu söyleyebilirim; tüm olanaksızlıklara karşın bir şeyler yapılıyor. Ulusal Özgürlük Mücadelesi olarak ele alındığında ise, doğrudur bir grup inanmış insan her gün intikamınızı alıyor. Hatta her vuruş başka şehadetlerle sonuçlandığından ve sorun koca bir ulus olduğundan, sonuç alınıncaya dek bu mücadele sürecek. Ama bunun içinde ulusal kurtuluş hareketi olarak, etkili ve caydırıcı bir misilleme yapıldığı söylenemez. Bunun sizin şahsınızla ilgisi yok. Politikacısından, yazarına-gazetecisine kadar aynı yöntemle çok Kürt katledildi. Demek istediğim, biz Kürtler başından beri örneğin Vedat Aydın'la başlayan günden bu yana yanıt olabilecek misilleme hakkımızı hiç kullanmadık. Bu da devleti her konuda daha sınır tanımaz bir şekle soktu, cesaret verdi. Kısaca mahkeme, uluslararası başvuru, konuların anlatıldığı panel ve konferanslar, anma törenleriyle birlikte "etkili mukabele" yöntemine başvurmadık. Yani daha önce belirttiğim "horozun intikamını" almadık.

Tabii, uluslararası kamuoyunun ilgisizliğini de burada anmadan geçemeyeceğim. Zira, bu satırların yazıldığı günlerde Türk Devleti tarafından katledilerek adına "fail-i meçhul" denilen cinayetlerin sayısı dokuz binden az değil. Biz hâlâ kendimizi üç bin rakamına koşullandırmışız.

Sevgili Savaş;

Sizin fiziki olarak aramızdan ayrılmanızdan bu yana neredeyse dört yıl geçti. Bu arada Pervin, Néçirvan ve Zelal üç dört kez ziyaretimize geldiler. Pervin de olgunlaşmış. Fikren gelişmiş. Çeşitli demokratik kitle örgütlerinin içinde. Zaman buldukça etkinliklere bizzat katılıyor. İlk gününden bu yana da Kayıp Anneleri'nin içinde. Bunlara kamuoyu bir başka ad buldu. Her hafta Cumartesi günü İstanbul'un belli bir semtinde eylem yaptıkları için "Cumartesi Anneleri" olarak anılıyorlar. Fail-i devlet, ama

devletin öldürdüğünü kabul etmediği kayıp yakınlarının oluşturduğu bir inisiyatif. Kendisi onlara destek amacıyla katılıyor. Çünkü sizler kaybedilmediniz. Aslında diğerleri de kayıp değil ama, cenazeleri görülmediği için kendileri böyle tanımlanıyor. Neyse, Pervin bazen onlarla sokaklarda, bazen uluslararası alanda yapılan aynı konuyla ilgili panellerde. Yani bir başka deyişle legal alanda demokratik muhalefetini ortaya koyuyor. Siyasal alanda da bazı çalışmalar yapmak istediğini seziyorum. Zaman zaman kendisi de bunu dile getiriyor. Bakalım önümüzdeki günler, neler yapmasını gerektirecek?

Néçirvan, büyümüş. Sağlığı ve hırçınlığı yerinde. Annesi bir doktora danışarak senin sonunu anlatmış kendisine. Kabullenmiş çocuk. Kabullenmezse ne olacak, diye sorabilirsin. Söylemek istediğim tartışmadan, konuşmadan bir insanın çocuk dahi olsa çok acı bir gerçeği böyle kabullenişi hem acı hem tuhaf. Şimdilik yorum yapabilmekten, yorum getirecek sorulardan uzak. Ama içinde akran veya arkadaşlarının babalarıyla olan ilişki ve konuşmaları karşısında kopan fırtınaları tahmin edebiliyorum. Her ne kadar elimizden geldiği kadar hissettirmemeye çalışsak da bu böyle. Örneğin, onun yanında Kajin bana baba demiyor. O da onlar gibi Nejdet amca diye hitap ediyor. Buna karşın geçenlerde ilginç bir olay oldu. Onların da yanımızda olduğu bir an, Kajin'e beni üzdüğünü hatırlattım. Néçirvan'ın yanında genelde Türkçe konuşulduğu için kendisi de bunu anladı. Ve hemen annesine döndü:

"Anne ben hiç babamı üzüyor muydum?" diye sorunca uzaklaşmak zorunda kaldım. Soru şeklinden acı gerçeği kabul ettiği anlaşılıyordu. Cümleyi kuruş şeklinden, çocukların bir daha göremeyeceği babalarını üzmeleri durumunda vicdani bir sorumluluk taşıdıkları anlaşılıyordu. İnsanların birbirlerini üzmesinin, yokluklarında bir vicdan azabına dönüştüğünü sanki suratımıza haykırıyordu. Kim bilir belki de Kajin'le aramızdaki sohbete kendisini de üstün olarak katmanın peşindeydi. Ama soru şeklinden çok etkilendim. Şimdiden Zelal'e ağabeylik taslayıp, daha doğrusu erkekliğini göstermeye çalıştığını söyleyebilirim. Ama O'na hiçbir zaman yedi-sekiz yaşında bir çocuk gözüyle bakmadığımı da ifade etmek isterim.

Zelal'i anlatmak olanaksız. Bir insanın toplayabileceği tüm güzellikler onda. Bir üç Haziran sabahının berraklığında. Çok güneşli bir baharda, ağacın yaprağa yattığı bir günde doğdu. Kuşların kuluçka mevsiminin, yuvaların kurulduğu günlerinde. Doğada her şeyin yeniden doğduğu, çiçeğin renklerle, ağacın yeşille, yumurtanın civcivle patladığı bir günde. O kadar güzel bir baharın o kadar güzel bir seherine, tüm güzellikleri yok eden puşt zulalarına inat. O güzel baharın sabahını karartan kurşun seslerine doğan bir güzellikler çığlığı. Baharın güzelliklerine patlayışını boğmak isteyen tabanca patlamalarına bir başka patlamadır Zelal. Karanlığa düşen aydınlık. Saçları bal tatlısı. Gözleri tıpkı babası. Ölüme değil, öldürülmeye inat. Şimdilik doğum günü kutlanmıyor. Sadece doğum gününde babası ziyaret ediliyor Karşıyaka mezarlığında. Oysa arkadaşları doğum günlerini kutluyorlar, belki de o gün doğduklarını anneleri ve babaları da bilmiyor. Zelal, babasının katledildiği saatte doğduğunu öğrendiği zaman kutlayacak belki de doğum gününü. O zaman öğrenecek her doğum yıldönümünün, bir başka ölüm olduğunu. Aklı erdiği gün öğrenecek bir Buldan olarak, doğumun ölüm, ölümün yeniden doğmak olduğunu. Kendisine can veren babanın öldürüldüğü saatte dünyaya geldiğini anladığı anda, belki de her doğum gününde neden Mevlit Şekerinin pastaya tercih edildiğini sormayacak artık. O da hepimizi yakan gerçeği anlayacak

Sevgili Kardeşim;

1997 yılı, ilk aylarında çok hareketli başladı. Aslında her yıl, her gün ve her saniye çok hareketli bizler için. Bence bu yılın anlamı da değişik. Biz her yıl 12 Nisan'da PKDW'nin hem kuruluş yıldönümünü kutlarız, hem de arkasından mutad genel kurul toplantısını gerçekleştiririz. İşte bu yıl da bu nedenle Nisan'ın onunda Brüksel'deyiz. Bir yandan kuruluş yıldönümü hazırlıkları, ardından yapılacak genel kurul toplantısının gündemi vs. Yürütme Konseyi üyesi olduğum için son üç ayın değerlendirilmesi, genel kurula yapılacak çalışma planlamasını arkadaşlarla toplanarak hazırlamaya çalışıyoruz. Toplantıda getirilen önerilerden biri de genel kurula Parlamento'nun "ülkeye dönüş" kararı alınması idi. Konsey üyeleri ve başkanlık divanının ortak

toplantısında böyle bir öneri getirildiğinde herkes çok heyecanlı bir şekilde öneriyi destekledi, ertesi gün yapılacak genel toplantıda desteklenmesi ve karar altına alınması için çaba harcanmasını istiyorlardı. Aslında fazla bir çaba harcamaya da gerek yoktu. Genelde alınacak kararları daha önce bizler PKK'li arkadaşlarla konuşur öyle sunardık. Bu kez de PKK Genel Başkanı Öcalan'nın böyle bir talebi olduğu, talep olduktan sonra mutlaka ekseriyetle kabul göreceği havası hakimdi.

Ben bu öneriye şu gerekçelerle itiraz ettim: Parlamentonun "ülkeye dönüş" kararı sadece medyatik ve moral değeri olan, içerik ve anlam yönünden pratiğe geçirilmesi olanaksız bir karardı. Elbette parlamentosu kendi ülkesinde olan bir halk olmak bizim nihai hedefimizdi. Ama şu an bunun uygulanmasının maddi ve manevi koşulları yoktu. Sürgünde Kürt Parlamentosu olarak Belçika veya Avrupa'nın herhangi bir ülkesinde yapabileceğimiz, sadece Kürt sorununun siyasi çözümü için diplomasiydi. Görevlerimizi yapıp/yapmadığımız tartışılabilirdi. Ama ülkede olunca, bunun koşulları ve çalışma şekli değişik olur. Bir kere hitap edeceğimiz bir halkımız veya özgürce temsil ettiğimiz bir ülkemiz yoktur. Parlamento devlet olmanın, devleti olan bir halkın veya ülkenin parlamentoya kadar çok çeşitli kurum, kuruluş ve organizasyonunun olması gerekir. Sürgünde nasıl seçildiğimizi, veya kendimizi nasıl seçtiğimizi biz biliyoruz. Başka topraklarda böyle bir kurumu neden ve nasıl oluşturduğumuzu nasıl anlatabildik dünya kamuoyuna. Ülkede olunca oradaki olağanüstü koşullara göre seçilmiş bir parlamento gereği duyulmayacak mı? Bizim gidebileceğimiz tek yer Güney dağlarıdır ki, orada benim de tanık olduğum savaşan gerillalar bile zor barınıyor. Veya onlar gerilla-savaşçı. Bu gün burada, yarın başka yerde. Bizi mi koruyacak, kendisini mi, yoksa ülkesinin kurtuluşu için mi savaşacak? Ve daha çok şey.

Benim bu karşı çıkışlarım para etmedi. Ama ertesi gün sesimi çıkarmamam veya ikna olmam için aynı akşam Öcalan'la telefon konuşmasına beni de götürdüler. Bir köydeki bir evden Öcalan'a telefon açıldı. Telefonu açan partili arkadaş kısa bir girişten sonra, adlarımızı söyleyerek kendisiyle görüşmek istediğimizi anlattı. Konferans türü telefon olduğu için Öcalan'ın söyledik-

lerini hem biz orada bulunanlar dinleyebiliyorduk, hem de partili arkadaşın getirdiği ses alma cihazına kayıt ediliyordu. İlginçtir; Parlamento ve Konsey başkanlarının parlamentonun yarın yapacağı toplantıyla ilgili konuşacaklarını sandım. En azından benim kafama takılan konuya değinmelerini bekliyordum. Oysa biri bir Arap ülkesinin devlet başkanından selamlar, diğeri bir balkan ülkesinin milletvekillerinden mesajlar iletti. Sıra bana geldiğinde Öcalan'la yukarıda belirttiğim "ülkeye dönüş" projesini, yukarıda anlattıklarımdan daha geniş bir şekilde tartışmaya başladık. Ben tüm gerekçeleri çok açık ve detaylı bir şekilde açtım. Ama nafile. En son sadece bir noktayı yani halk kısmını kafasına takmış ki cevabı şu oldu:

"Bizim halkımız gerillamızdır heval, iyi akşamlar, başka konuşmak isteyen var mı?" Böylece Öcalan'ın 1996'da Parlamento Başkanlığı için kime oy verilmesi gerektiği yönündeki görüşüyle beraber, "ülkeye dönüş" gibi stratejik bir kararına da karşı çıkmış oluyordum.

Tabii ertesi gün, toplantıda öneri oy çokluğu ile kabul edildi. Arkasından televizyon programları ve gazetedeki yazılarla bu konu alabildiğine süslenip işlendi. Neredeyse ülkeye dönüşün erdem ve gerekliliğinde geç kalınmış gibi tarihi bir adım olarak lanse edilmeye başlandı. Aslına bakarsan ben, böyle bir karar alınırsa gitmekten çekindiğim için değil, her gün yerine getirilmeyecek kararların kamuoyuna açıklanmasından yani ciddiyetimiz üzerinde kuşku uyandırılmasından rahatsızım. Bu denli ciddi ve Ortadoğu ile birlikte tüm dünyayı ilgilendiren, bir ulusun geleceği üzerinde evcilik oyunlarına benzer tavırlara karşıyım. Yoksa, hiç karar almadan da her zaman gidebileceğim, kalabileceğim toprakları kimse benim kadar özlemiş olamaz.

Aldığımız(!) kararlar mı etkili oldu, yoksa Türk devletinin önceden planladığı bir hareket miydi bilmiyorum, Mayıs ortalarında kapsamlı ve PDK yardımlı bir operasyonla Güney'in özellikle gerillanın merkezi kamplarına bir saldırı düzenlendi. Parlamentonun gidip yerleşeceği mağaralara Türk bayrağı televizyonlarının canlı yayınlarıyla çekildi. Tüm yaz boyunca çok sıcak çatışmalar oldu. Bizler Türk devletinin saldırıları ve PDK'nin yar-

dımlarıyla uğraşırken parlamentonun "ülkeye dönüş" projesi unutuldu. Sanki böyle bir karar hiç alınmamış gibi tarihe karıştı.

Aslında tüm çalışmalarımızın içinde aktarılacak çok ilginç olaylar var tabii. Ama elimden geldiği kadar, beni yakından ilgilendirenleri, gelecekte bu dönemle ilgili değerlendirme yapacaklara yardımcı olmak için ele alıyorum. Özetleyerek ve bilinmesinde yarar gördüklerimi yazmaya çalışıyorum. Yoksa zaman-zaman fıkra konusu olabilecek olaylar yaşıyoruz. Bir kısmını herkes biliyor, bir kısmını da beraberimizde mezara taşıyacağız.

Kürtler, 98 ilkbaharında bir şok daha yaşadılar. Gerilla komutanlarından, kendisini sevmeyenlerin bile "Kürtlerin General Giap'ı" olarak andığı Şemdin Sakık (Zeki, Şemo) gerilla saflarından kaçarak 15 Mart 1998 günü PDK'ye sığındı. Sürekli en üst komuta kademelerinde bulunmuş, Türk devletinin hakkında devamlı spekülasyonlar uydurduğu, 96 yılında bulunduğu Zap karargahından soruşturma için Şam'a getirilişinde birkaç gün beraber yolculuk yaptığımız PKK'nin en önemli adamlarından biri. Ünlü bir komutan ve savaşçı özetle. Teslim olduğu PDK saflarından kamuoyuna bir açıklama yaptı. Liderini suçlayan, Kurdistan'a bağlılığını vurgulayan bir açıklama. Daha PDK'nin sığınmacısı iken partisi O'nu bir hain ve işbirlikçi olarak teşhir etmeye başladı. Hatta MED-TV'de yayınlanan bir programda (eski) arkadaşlarından A.Haydar Kaytan "O, zaten yirmi yıldır haindi" şeklinde tanımlamalarla suçladı. (Doğrusu kaçış nedenleri ve amaçları ayrı tartışma konusu, ama kaçan birinin bir başka Kürt partisine sığınması bana ehven-i şer olarak gelmişti.) Aradan bir ay geçmeden 13 Nisan 1998 günü Türk televizyonları, "büyük bir operasyonla" Sakık'ın yakalandığını ve Diyarbakır'a getirildiğini duyurdular. Kesin olan, PDK'nin kendisini Türk devletine teslim ettiğiydi. Daha mahkemeye çıkarılmadan Türk basınında Sakık'ın doğru-yalan bir sürü ifade ve itirafları tefrika edilmeye başlandı. Yargılanması süresince devletin ve PKK'nin korkusundan kendisini savunacak avukat bulunmadı. Şemdin Sakık da Kürt tarihine önceleri büyük bir komutan, mahkemelerde ve cezaevinde ise dört dörtlük bir itirafçı olarak geçti.

İstersen bir de 1998 yılında parlamentoyu yenilediğimizde yaşadığım ilginç bir olayı anlatayım:

1998 yılında Parlamento'nun yenilenmesi veya seçimlerin yapılması gerekiyordu. Brüksel'de oluşturulan Seçim Kurulu'nun çalışmalarını, seçimlerin nasıl yapıldığını daha çok gazeteden okuyor, televizyondan izliyorum. Eylül yirmisinde falan, PKK'li Abdurrahman Çadırcı telefon açarak benimle konuşmak istediğini söyledi. Kararlaştırdığımız gibi Neus'da Akademiya Kurdi denilen yerde buluştuk. O, Ahmet Aktaş ve ben bir odaya çekilerek görüşüyoruz. Abdurrahman Çadırcı, seçimlerin bittiğini, benim de seçildiğimi, Yürütme Konseyi'ni lağvederek yerine Parlamento Başkanlık Konseyi adı altında 11 kişilik bir kurul oluşturacaklarını, benim hem Başkanlık Konseyinde hem de Dış İlişkiler Komisyonunda yer almam gerektiğini ve sonuçta Yaşar Kaya'nm yeniden başkan seçilmesi gerektiğini ve buna benzer önceden kendilerince hazırladıkları kararlardan beni de bilgilendirmek istediklerini anlattı, uzun-uzun.

Benim söylediklerim, ana hatlarıyla şunlardı:

"Sizin karar aldıktan sonra bu kararlarınızı bize dikte ettirmeniz veya emrivaki yapmanızı kabul etmiyorum. Parlamento konusundaki bu tavırlarınız, kurumu artık işlemez bir duruma getirdi.

ERNK'nin parlamento içinde yer alacak üyelerini seçme tarzına bir diyeceğim yok. Ancak DEP grubu olarak adlandırılanların başta ben olmak üzere seçim şekli yanlış. Avrupa'da HEP, DEP, HADEP'in il-ilçe-merkez yönetiminde görev almış en az 40-50 kişi var. Bunlar bir araya toplanarak parlamentonun kendilerine verdiği kontenjan sayısını seçebilirlerdi. Belki de sizin seçtiğiniz veya istedikleriniz gene seçilirdi, ama hiç olmazsa demokratik bir davranış olurdu. Bu şekilde seçilerek gitmeyi kendime yediremiyorum. Bu saatten sonra da ayrılmak ulusal alanda bana ters geliyor.

Parlamentoda yer alan başka partiler ve halklar da var. Örneğin Hevgırtın Welatparêz ve Kurdıstan Kominist Partisi, Asuriler gibi. Siz bunlarla görüştünüz mü? Bunların görüşlerini aldınız mı? Yaptığınız görev bölümünü bunlara açtınız mı? Belki gene sizin kararlaştırdığınız gibi davranırlar, ama sormanız-tartışmanız gerekirdi. Bunu da yapmamışsınız.

Yürütme Konseyini ortadan kaldırarak yerine Başkanlık

Konseyi gibi sadece totaliter rejimlerde örneği olan bir kurum getirmek istiyorsunuz, hatta istemiyor kesinlikle uygulamaya koyacaksınız. Bunun için parlamentonun ilgili yasasını değiştirecek çoğunluğu her zaman bulabilirsiniz. Ama ben böyle bir değişiklikten yana değilim. Toplantıda buna muhalefet edeceğim. Dolayısıyla karşı çıktığım bir kurulda da görev almam. Karşı olduğum bir kurula da falanı seçeceğiz diyorsunuz, ona da oy vermeyeceğim"

Çadırcı ve Aktaş tüm söylediklerimden ikisi üzerinde durmaya başladılar. Birincisi Başkanlık Konseyinin kurulması ve benim içinde yer almam. (Bu kurulda yer almam konusundaki ısrarlarını kamuoyunun benden yana olan dikkatleri açısından önemle vurguluyorlardı).

İkincisiyse Parlamento Başkanına oy vermem. Bunu da ulusal iradenin (Öcalan'ın) bir direktifi şeklinde açıklıyorlardı. Ben ise "oyuma ipotek koyan bir irade tanımadığımı" söyleyince, uzun tartışmalardan sonra oy verip vermemekte serbest olduğumu, ama lütfen adı geçenin başkanlığı seçiminde aleyhte çalışmamamı, çünkü zaten zor kabul ettirilecek bir seçim etrafında ulusal sorun yaratılmak istemediklerini belirttiler. Dolayısıyla onlara, Parlamento başkanına oy vermeyeceğimi ama Başkanlık Konseyinde istemeyerek de olsa yer alabileceğimi söyledim, ayrıldık. Biz PKDW'yi kurmak için Kürtler arasında dolaşırken, çoğunlukla bu oluşumun içinde yer almak istemeyen örgütlerin ortak gerekçelerini şimdi hatırlıyorum. Onlar, PKDW'nin tüm çalışmalarına Öcalan'ın, PKK'nin müdahale edeceğini, dolayısıyla böyle bir kurumun özgün çalışma koşullarının olmayacağını, daha doğrusu PKK'nin bir kurumu olacağında ısrarlıydılar. Parlamentoya katılmamalarını bir haksızlık olarak görüyordum hâlâ. Ama "müdahale" konusunda tahminlerinin gerçekleşmesi de ayrı bir acı veriyordu bana.

(Burada küçük bir noktayı açmakta yarar var. Y. Kaya ile ilgili ısrarımda kişisel bir anlaşmazlık yoktu. Hatta yaş itibariyle kendisine her zaman saygı da duydum.)

Birkaç gün sonra 28 Eylül -1 Ekim 1998 tarihinde Roma'da genel kurul toplantımızı yaptık. Başkanlık Konseyin'i kurdular, yasaları değiştirdiler, parlamento başkanlığı seçimi birkaç tur

uzadı, sekiz boş oya karşı katılanların oylarıyla seçilmiş oldu. Ama ben bu arada çok düşündüm. Karşı olduğum veya kabul etmediğim bir kurulda yer almayı ahlaki ve siyasi bulmadım. Bu nedenle Başkanlık Konseyi'ne üyeliğim için aday gösterildiğimde adaylığı kabul etmedim, girmedim. Dış ilişkiler komisyonunda ise göstermelik bir üyeliği kabul ettim. Böylece parlamentonun işleyişi üzerinde müdahaleci yaklaşımlara bir yönüyle artık açıktan bayrak açmış oluyordum. Ama bunu yaparken mücadelenin yakıcı gerçeğini, halkın moral değerlerini gözardı etmem de söz konusu olamazdı.

Daha birinci mektupta elimden geldiği kadar Türk medyasının siz ve sizin gibilerin katledilmesindeki rolünü ve önemini, katillerin bu başarıları karşısındaki yayınlarını nisbeten açmıştım. Sonradan bu yayınlar hep sürdü. Araştırmacı gazetecilik sorumluluğuyla değil, devleti haklı çıkarmaya çalışan magazin sululuğuyla. Ama sürekli bir nokta üzerinde hep duruldu. Dolaylı dahi olsa sizlerin bu ölümleri hak ettiğiniz. Hiçbiri bunca katliamlardan ötürü devletini sorgulamadı. Bırakalım sizlerin devlet tarafından öldürülmenizdeki gerçekleri, sürekli böyle bir sonu hak ettiğiniz üzerinde duruldu. Bunu da devamlı vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünün bir gereği olarak ortaya koydular. Başardıklarını da kabul ediyorum.

Akıl almaz bir yöntemle. Bazen bir ay önce söylediklerini bir ip ucuyla inkar ederek. Veya her gün kendilerini inkar ederek. Kısaca yalanın bini bir para. Saldırıda sınırsız, yalanlarında sınırsız, yalanları ortaya çıkınca da sessiz ve sorumsuz. Aşağıya iki ilginç gazete haberi alacağım. Yalan gazetecilik üzerine bizi çok yakından ilgilendirdiğini düşünüyorum.

1997'nin sonları veya 1998'in başlarıydı. Türkiye'de her gün işlenen cinayetlere bu kez tam anlamıyla bir otobüste katliamla devam edildi. Gene uyuşturucu ve mafya, gene devlet çeteleri. Olayı burada uzun uzadıya işlemeyeceğim. TEM karayolunda bir otobüste altı kişi birden katledildi, gazetelerden edindiğim bilgilere göre o da çete ve mafya işi. Çok çeşitli haberler yayınlandı, gazete ve televizyonlarda. Özellikle Star televizyonu bu olayı da getirip sana bağladı. Ben izlemedim, katillerden veya eroin kaçakçılarından birinin senin kardeşin olduğunu birkaç ha-

ber bülteninde yayınlamışlar. Bu işteki faillerden birinin adı Selahattin Buldan ve senin kardeşin. Şaşırdın mı? Biliyorum sadece Selahaddin adında bir kardeşin olmadığını, hatta tüm Buldan soyadlılarda böyle birinin olmadığını en azından yaşarken sen de biliyordun. Merak etme senin yokluğunda dünyaya gelenlerden de Selahaddin yok. (Ki siz öldürüldüğünüzde bile doğsa üç veya dört yaşında olurdu.) Star'da Deniz Arman'ın okuduğu bültenlerde bu birkaç kez işlenmiş. Biliyorsun adı geçen televizyon insanlardaki hafıza kaybından ötürü bir olayı sekiz-on kez ekrana getirir. "Öldürülen Kürt işadamı Savaş Buldan'ın kardeşi Selahaddin Buldan" üzerine bu tür haberler yayınlanırken bizimkiler televizyonu arıyor ve Deniz Arman'la görüşmek istiyorlar. Ne hikmetse bir hafta boyunca arayanların "Buldan "olduğunu duyunca yok dedirtiyor. Özetle görüşmek olanaksız. Peşini bırakıyorlar, zaten adı geçene ulaşsalar bile haberini tekzip edecek yapıda değil. Ne kendisi, ne de bağlı olduğu kuruluş. Bu kez *Milliyet* gazetesinin 16.1.1998 tarihli nüshasının 13. sayfasında çıkan bir haber şöyle:

TEM cinayetinde Baybaşin gölgesi
Tolga Şardan. Ankara
EDİRNE-TEM otoyolunda altı kişinin öldürülmesiyle sonuçlanan katliam soruşturmasının dünkü aşamasında, cinayete ünlü uyuşturucu kaçakçısı Hüseyin Baybaşin'in adı karıştı. Polis, Baybaşin ailesiyle Çalışkan Oteli'nin sahibi Gafur Çalışkan'ın bağlantısını ortaya çıkardı.

Araştırmalarda, Baybaşin'le Çalışkan arasında husumet olduğu anlaşıldı. Yurtdışına uyuşturucu kaçakçılığından kaynaklandığı bildirilen husumet sonrasında Baybaşin'in önce 1991'de Gafur Yıldırım'ı vurdurttuğu, ardından da babası İbrahim Çalışkan'ı öldürttüğü ortaya çıktı.

Polonya sınırında yakalanan 78 kilo eroine, bir süre önce öldürülen Kürt asıllı işadamı Savaş Buldan'ın kardeşi Selahaddin Buldan'ın da ortak olduğu iddia edildi. Buldan aranıyor.

Gazetedeki bu haberler üzerine avukatlar vasıtasıyla tekzip gönderildi. Tekzipte tüm Buldanlarda Selahaddin adında birinin

olmadığı belgelerle ispatlanınca, gazete birkaç gün sonra bu tekzibi yayınladı. Gazetecilik adına yapılanlarla, sizleri ortadan kaldıran mekanizmanın ne denli iç içe olduğu her gün daha iyi anlaşılıyor. Büyük bir olasılıkla, sizleri ortadan kaldıran devlet bu işte de var. Yoksa neden böyle bir delil saptırma gereği duysun ki? Aslında benim bu konularda yorum yapmama da gerek yok, her şey ortada.

İkinci gazete haberi de ilginç. Bu günlerde gerillalar, Hakkari deresinde Özel İdareye ait tavuk çiftliğine bir eylem yaparak yakıyorlar. Ardından TC güçleri tarafından yapılan operasyonlarda çok fazla gerilla (9) öldürüldü. Devlet bu gerilla cesetlerini yakılan çiftliğin duvarlarına asarak teşhir etti, sanırım gücünü böyle ispata çalışıyor. Van-Hakkari karayolu üzerindeki bu çiftlik kalıntılarında asılı duran gerilla cesetleriyle ne yapmak istediği ortada. Bunun kamuoyunu bilgilendirme faslında da gene yöreye uygun bir haber yayınladı. 2 Temmuz 1998 tarihli *Hürriyet* gazetesinin kupürünü bana faksla geçtiler. Sanırım Adana veya Anadolu baskılarından birinde. Çünkü Avrupa baskısını ben sürekli izliyorum. Böyle bir yazı yok. Neyse gazete haberini olduğu gibi vereyim:

Tavuk katili 35 PKK'lı öldürüldü

Hakkari'de 30 Haziran günü Özel İdare ve vatandaş ortaklığıyla kurulmuş bir tavuk çiftliğini yakan teröristlerden 35 tanesi güvenlik güçlerinin takibi sonucu öldürüldü. Teröristler arasında HADEP Yüksekova ilçe yönetim Kurulu Üyesi Salih Yıldız'ın oğlu PKK bölge sorumlusu Hüseyin Yıldız ile, Yüksekova eski Belediye Başkanı Necdet Buldan'ın kız yeğeni Rojbin Buldan'ın da bulunduğu belirlendi. Batman'ın Hasankeyf İlçesine bağlı...

Haber böylece sürüp gidiyor. Rojbin'in ağabeyimizin kızı yani yeğenim olduğu doğru. Ancak bu grupta olduğu ve hele öldürüldüğü yalan. Bu haberden üç-gün önce ve olaydan sonra defalarca kendisiyle telefonla görüştüm. Üstelik bulunduğu alan olay yerine binlerce kilometre uzakta. Annesi ve kardeşleri bu haberleri duyunca oldukça üzüldüler ve gazetenin doğru yazdığına inandıkları izlenimini aldım. Zorunlu olarak Rojbin'in bulunabi-

leceği telefon numarasından kendilerini görüştürdüm ve haberin yalan olduğuna inandılar. Sana bu satırları yazdığım günler olayların üzerinden bir yıldan fazla zamanın geçtiği bir dönem ve hâlâ Rojbin bulunduğu alandan ayrılmamış, bir sürü fotoğrafları elime ulaştı, sağ ve telefonla görüşebiliyorum.

SON MU, YENİ SÜREÇ Mİ?

1998'in Eylül-Ekim ayları Türk devletinin Suriye'yi tehdit etmesiyle geçti. Hem Ankara'da hem de Suriye sınırında devletin asker-sivil yöneticileri, Öcalan'ı barındıran Suriye'ye ciddi bir şekilde yöneldiler. Basın savaş senaryolarıyla, bilmem kaç günde Şam'a girilebileceğinin hesaplarını yapıyor. Kısaca her kesimde Türkiye'nin Suriye'ye savaş ilan edebileceğinin an meselesi olduğu konuşuluyor. Perde arkasında ve açıkta Ortadoğu resmen ısındı. Türkiye'nin tehditleri ve uluslararası girişimlerin (Mısır devlet başkanının Ankara-Şam trafiği vs) sonucunda PKK Genel Başkanı 1998'in Ekim ayında Suriye'den kaçmak zorunda kaldı.

Birkaç gün nerede olduğu bilinmedi. Daha doğrusu çok üst düzeyde PKK sorumluları ve kendisini izleyen büyük devletler dışında biz bilmiyorduk. Çeşitli söylentiler dolaştı, yazıldı, çizildi. En sonunda Öcalan, MED-TV'de bir canlı yayına çıkınca Rusya'da olduğunu Türk devleti ilan etti. Bu kez de Rusya Türkiye'nin hedef tahtasına oturmuş oldu. Kısa bir süre sonra oradan İtalya'nın başkenti Roma'ya geçti. İtalya, değişik bir kimlikle Öcalan'ın ülkelerine geldiğini ve gözaltında olduğunu açıkladı. Ulusal ve uluslararası alanda büyük ilgi doğdu. Uluslararası alanda kendisine bir statü verilmesi, yargılanması veya Türkiye'ye teslim edilmesi tartışmaları oldukça uzun ve detaylı. İtalya, Öcalan'ın kendi misafiri olduğunu kabul etmekle beraber, hem özel durumuna hem de Kürt sorununun siyasi olarak çözümüne destek amaçlı oldukça yoğun bir diplomatik atak geliştirdi. Türkiye'den gelen tüm barbar ve çağdışı saldırılara göğüs

germeye çalışırken, bir yandan da on binlerce Kürdün dayanışma amaçlı gösterilerine ev sahipliği yaptı. Almanya, daha önceki PKK davalarına dayanarak Öcalan'ı arıyordu. Yani Avrupa Birliği kurallarına göre İtalya'da bulunan Öcalan'ın Almanya'ya teslim edilmesi gerekiyordu. Oysa Almanya ani bir kararla, Öcalan'ın kendilerine teslim edilmesine gerek olmadığını duyurdu. İtalya başbakanı ve dışişleri bakanı başta ABD ve AB olmak üzere çeşitli ülkelerde Kürt sorununun çözümüyle birlikte Öcalan'ın kendi ülkelerinde kalabilmesi için destek arama girişimlerini sürdürdüler.

Öcalan, üç aya yakın Roma'da kaldı. Önceleri gözetim altında gibi gösterilerek aslında bir hastanede tutuldu. Hemen sonra partisinin kiraladığı bir villada, örgütsel ve siyasi çalışmalarını sürdürdü. Şimdi ortaya attığı yeni bir slogan vardı. *"Kurdistan'da partileştik, Ortadoğuya çıkarak ordulaştık, Avrupa'ya çıkmakla devletleşeceğiz"*. Bu zaman içinde yoğun olarak Kürt ve yabancı heyetlerle görüştü, eskiden Suriye'de yaptığı gibi bu kez Roma'dan gazete, televizyon da dahil olmak üzere partisiyle ve Kürt sorunuyla ilgili demeçlerini, açıklamalarını, röportajlarını yaptı. Ortalama her gün televizyonda canlı yayındaydı. Yaptığı açıklamalarda kendi kişisel konumunu başta tutmak üzere (iltica) bazen Kürtlere "otonomi" isteyen deklarasyonlar yayınlıyor, bazen partisiyle ilgili görüşlerini MED-TV canlı yayınlarında tüm kamuoyuna açık bir şekilde sürdürüyordu. Televizyonda partisine yönelik yaptığı açıklamalarda, partinin artık kendini tamamıyla değiştirmesi gerektiğini de söylüyordu. Halka yaptığı tüm açıklamaları *"bizim Roma yürüyüşümüz"* diye başlıyordu. Hatta bir televizyon programında yürütülen savaşta önemli gelişmelerin bilgisi dışında geliştiğini de söylüyordu. (Burada hazır bulunan stüdyo konuklarından biriyle girdiği diyalog çok ilginçti. Stüdyoda PKK'nin Avrupa temsilcileri de vardı. Öcalan onlara hitaben, partisinin yanlışlarından sorumlu tutulamayacağını ve kendisini dinlememeleri durumunda parti genel başkanlığından ayrılacağı tehditini savuruyordu. Stüdyo konuğu Cemil Gündoğan ise, Öcalan'ın bu tavrını yakalandıktan sonra Şeyh Sait'in *"ben bu hareketin ne önündeyim, ne de arkasında, kendimi içinde buldum"* türü mahkeme ifadelerine benzetti...)

Sonunda İtalya, Öcalan'ın kendi ülkesinde barmamayacağı yönünde açıklamalarla ülkesini terke zorladı. Kabul etmek gerekir ki, böyle bir karara varmamak için hem AB bünyesinde ve hem de ABD ve dünya nezdinde epey çaba harcadı. En azından Kürtleri hoş tutmak için böyle bir tutum sergiledi. (Bunu söylememin nedeni sonradan gelişen olaylar, açıklandığı kadarıyla Öcalan'ın akibetinde ABD, Suriye, Rusya, Yunanistan, Kenya ve İtalya'nın bilgilerinin olmaması olanaksız. Bir başka deyişle Öcalan'ın şahsında Kürt halkı gene kandırıldı. Bizler halk olarak ise işin sadece slogan ve ajitasyon yönleriyle ilgileniyorduk.) Öcalan İtalya'da iken 65 Kürt kendisini yaktı. Parti, bir yandan Öcalan'ın artık Avrupa'da kalacağı yönünde imaj yaratmaya çalışırken, öte yandan belirsizlikler de sürüp gidiyordu. Kürtler bir şokun etkisinde, Öcalan'ın Roma'ya gelişinin siyasi sarhoşluğunda gezinirken, zaman içinde etkili devletlerin nasıl bir son hazırladığının kesin olarak ayırdında değillerdi. Kürt kamuoyu doğru dürüst bir yorum ve öngörüden uzak, parti ise ya gelişmeleri yeteri kadar değerlendirmiyordu, ya da gelişeceklerden kendisinin de haberi olmuyordu.

Sonunda Öcalan'ın 16 Ocak 1999 günü İtalya'yı terk ettiği haberi etrafa bomba gibi düştü. Kürt kitlesi, akibeti ile ilgili hiçbir haber alamıyorken, Türk devleti "nereye giderse gitsin elimize geçecek" yollu mesajlar yayınlamaya başladı. Örneğin, telefonla PKK'nin Bağımsız Devletler sorumlusu Mahir Welat ile yaptığım görüşmede harfi harfine bana şunları söylüyordu: *"Başkan emin ellerde, sağlığı, güvenliği iyi, önümüzdeki dönemde bizzat kendin de yüz yüze görüşeceksin."* Hemen hemen bir aya yakın bir zaman, Türk devletinin verdiği mesajlar dışında hiçbirimiz Öcalan'ın nerede olduğunu kesin olarak bilmiyorduk. Artık belirsizlik ve kuşkulara karşın hemen hepimiz –biraz da partinin yaymaya çalıştığı tavırdan ötürü- kendisinin emin ve sağlıklı bir yerde olduğuna kendimizi inandırmıştık.

Nihayet, 16 Şubat gecesi saat bire doğru bir telefon aldım. Karşımda her zaman görüştüğüm bir yakınım "ağabey, herhalde önemli bir durum var, MED-TV yayınını sürdürüyor, neler oluyor" diye soruyordu. Çünkü o zamanlar adı geçen televizyonun yayını gece 24'e kadardı. Giyinip televizyonun karşısına geçti-

ğimde, canlı yayın devam ediyordu. Öcalan'la beraber olduğunu söyleyen Şemsi Kılıç (Dilan), yayına telefonla katılarak birkaç saattir başkanlarından haberdar olmadıklarını, kötü şeyler olabileceğini söylüyordu. (Adı geçen bayan, Kenya'nın başkenti Nairobi'den aradığını, bir gün önce 15 Şubat günü öğleden sonra Nairobi havaalanına giderken başkanlarının onlardan ayrı düştüğünü ve haber alınamadığını söylüyordu.) İşte o zaman 3 Haziran 1994 sabaha karşı sizin alındığınıza dair haberi duyduğumda hissettiklerimin aynısını duydum. İçimde sanki bir şeyler koptu. Hatta metropollerden gelen yoğun telefonlara verdiğim yanıtı sonradan bana şöyle hatırlatmışlardı. *"Ya anında öldürecekler ya da sizin bulunduğunuz ülkeye getiriyorlar"* demişim.

Türk televizyon kanallarını da izledim sabaha kadar. Bize göre 03-04 arası yayınlarda, Öcalan'ın Kenya'dan çıktığı, İstanbul havaalanına belirsiz bir uçağın inip bir süre meydanda bekledikten sonra tekrar havalandığını falan söylüyorlardı. 06.30 civarında ise konuyla ilgili Türk Başbakanı'nın önümüzdeki saatlerde bir açıklama yapacağı anons ediliyordu. Öğleye doğru Türk Başbakanı yaptığı basın toplantısıyla Öcalan'ın ellerinde olduğunu dünya kamuoyuna resmen açıkladı. Heyecan ve sevincinden titrek sesiyle verdiği haber benim açımdan çok acıydı. Ağladığımı iyi hatırlıyorum. Artık Türk televizyon kanallarının karşısında oturamayacağımı anlarsın herhalde. Sevinçlerine diyecek yoktu doğrusu. Yunanistan-Rusya arasında epey gidip geldikten sonra Yunanistan'ın Kenya büyükelçiliğine ait evde 15 Şubat 1999 günü yakalanarak Türkiye'ye teslim edildiğini ibretle duyduk, izledik.

Yakalandıktan sonra Kurdistan'ın her parçası başta olmak üzere, Kürtlerin olduğu her yerde protesto eylemleri Kenya, İsrail, Yunanistan ve ABD elçilik ve konsolosluklarına işgaller başladı. Sadece Doğu Kurdistan'daki gösterilerde onlarca Kürt gösterici öldürüldü. İsrail'in Berlin konsolosluğunda bir konsolosluk görevlisinin kitle üzerine ateş açması sonucu dört Kürt öldü, ondan fazlası yaralandı. Kurdistan, Türkiye ve Avrupa cezaevlerinde siyasi tutuklular kendilerini yakmak da dahil, çeşitli eylemler yaptılar.

Sevgili kardeşim;

Öcalan yakalandıktan hemen sonra Brüksel'de bir değerlendirme yapmak üzere toplandık. Zamanında gitmeme karşın, Belçikalı dostların yapacağı gösteriye katıldığım için gözaltına alındım. Bu nedenle toplantıya girdiğimde hemen herkes söyleyeceğini söylemiş, toplantı bitmek üzereydi. Ben de mücadelenin bir kişiyle başlayıp bir kişiyle bitmeyeceğini, Öcalan'ın konumunun önemli olduğunu, ama buna karşın hem PKK'nin hem de ulusal diğer kurum ve kişilerin yeni bir strateji çizmeleri gerektiğini, bu bağlamda PKDW ve PKK'ye bundan sonra önerilerim olacağını bildirdim. PKK Avrupa temsilcilerinden Abdurrahman Çadırcı sözümü keserek PKK ile ilgili tartışmaların yapılamayacağını tehdit edercesine hatırlattı bana. Ben görüş ve düşüncelerimde ısrar edeceğimi tekrar edince bana söylediği şu oldu:

"Herkes düşüncelerini, önerilerini bize sunabilir. Kabul edersek ne ala, kabul etmezsek herkes kendine yeni bir çizgi bulmakta serbesttir." Bu ağır ve hak etmediğim bir tartışma üslubuydu. Belki ben de söylediklerimde üslubumu tutturamamış olabilirim, ama şok oldum. Kendisine 'Kürtlüğü PKK vasıtasıyla tanımadığımı, kendilerini eleştirmeye tahammüllerinin olması gerektiğini, herkesin zaten bir çizgisinin olacağını, hatta olduğunu, ama bu çizginin hiçbir zaman itirafçılık olmayacağını' söyledim. Toplantıda bulunanların da araya girmesiyle gergin bir ortamda Brüksel'den ayrıldık .

Öcalan yakalanarak İmralı cezaevine kondu. Oradan verdiği ifadeler, şu veya bu şekilde tüm kamuoyuna açıklandı. İşin esas ibret verici kısmının daha önce bir başlangıcı var, istersen onlara değinelim.

Daha Roma'dayken kamuoyuna açıkladığı "Kürt sorununa çözüm önerileri" var. Madde madde şöyle:

Kürt bölgelerine yönelik askeri operasyonların durdurulması.

Göç ettirilen insanların tekrar köylerine geri dönmelerinin sağlanması,

Köy koruculuğunun kaldırılması,

Türkiye sınırları bozulmadan bölgemize otonomi verilmesi.

Türklerin sahip olduğu tüm demokratik hakların Kürtlere de verilmesi,

Kürt kimliğinin, dilinin ve kültürünün resmi olarak tanınması ve Din özgürlüğünün ve ploralizmin (çoğulculuğun) oluşması.

Bu önerilerin doğruluğu ve yanlışlığı üzerinde tartışmak istemiyorum. Kısa olmakla birlikte fazla seviyesi düşük öneriler. Aynı zamanda yirmi yıllık mücadeleye ve Kürt halkının konumuna eş öneriler de olmadığı kesin. Kısaca bağımsızlık isteminden "otonomi"ye inmişti. Kabul, "bağımsız bir Kürt devleti" istemi dünya ve Ortadoğu gerçeği göz önüne alındığında fazla ütopik gelebilir. Zaten bundan hareketle daha çok Avrupalıların anlayabileceği veya destekleyebileceği, aynı zamanda Kürtler söz konusu olunca hemen akla gelen sömürgecilerin "toprak bütünlüğü"nü ihlal etmemek için, son dört-beş yıldır "Federatif sistem"den söz ediliyordu. Bir şekliyle uluslararası alanda ortak müşterek nokta olarak da kabul ediliyordu. Şimdi ortada hiçbir haklı gerekçe yokken pat diye "Otonomi" isteniyordu. Otonomi de istenebilir, ama daha çok Güneylilerin otonomi istedikleri için yerden yere vurduğu yıllar da çok eski değildi. Hatta Kuzeyli örgütlerden bazılarının bu sistemi çağrıştıran öneri ve isteklerini de "teslimiyetçilik", "gericilik", "işbirlikçilik vs.vs." gibi aşağılayıcı sözlerle tanımlayan da gene PKK Genel Başkanı idi. Savaşan Kürt halkının savaş nedeni dünyada anlaşılıyordu. Fakat "hedefi" konusu sabahtan akşama, akşamdan sabaha rahatlıkla değiştirilebiliyordu. Bunu ben de anlamakta zorlanıyorum doğrusu. Uluslararası alanda anlaşılması daha da güç. Yirmi yıla yakındır getirilen çözüm önerileri veya hedef istekleri sırasıyla şöyle gördük:

•

"Bağımsız, birleşik Büyük Kurdıstan" (Bu hedef PKK kuruluş, gelişim ve savaşı tırmandırdığı dönemindir. En az on yıl böyle istekler vardı.)

"TC, bana bir memurunu gönderip muhatap olarak kabul etsin yeter." (Daha çok 93 ateşkesiyle gelişen bir sürecin talepleridir bunlar.)

"Bana da Ankara'da politika şansı verilsin, yeter." (HEP-

DEP-HADEP'in meşru politika platformlarında tüm baskılara karşın elde ettiği kitle desteği karşısında, sadece kendisinin politika yapabilmesini içerir bir özlem.)

(1994-95 yılından itibaren) *"Ortadoğuda bir halklar federasyonu kurulsun."* Kürt, Türk, Türkmen, Asuri, Arap ve Farsları içerir. (Yani Ortadoğu'da en azından Türkiye, İran, Irak ve Suriye devletlerinin ortadan kaldırılarak, tüm çabalarına karşın gelişmesinde zorlanılan Avrupa Birliğinden daha ileri bir siyasi oluşum.)

(1996-97 yıllarında) *"Türkiye'de federatif sistem çerçevesinde, değişik ve gelişmiş Avrupa ülkelerinde olduğu gibi 'İsviçre, Belçika, İspanya'da olduğu gibi' bir federasyon."* (Uluslararası kamuoyunda en geçerli, Ortadoğu ve Türkiye gerçeklerine en uygun öneri buydu.)

Yukarıda gördüğün en son öneriler, otonomiye bile razı olmayı gösteriyor. Tüm bu istek ve hedefler, bu hedeflerin kronolojik sapmaları, içerik farklılıkları bizimle ilgili olumlu düşünen çevrelerin bile kuşkulu yaklaşımlarına neden olmuş, Kürt Ulusal Mücadelesi ciddiyetten uzak bir hareket görünümü vermiştir.

Avukat Mahmut Şakar imzasıyla kamuoyuna ve basma duyurulan PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan'ın "Türkiye ve dünya kamuoyuna süreçle ilgili açıklamamdır" başlıklı çağrısında yer alan 8 madde ise aynen şöyle (6 Nisan 1999):

"Türkiye ve dünya kamuoyuna, süreçle ilgili açıklamamdır.

1-Eylül 1998 ateşkes sürecinin her alanda tam sorumluluk altında sürdürülmesi.

2-Devletin başta af olmak üzere, barış için alacağı tedbirler temelinde silahlı çatışmalara kalıcı olarak son verilmesi.

3-90'lı yıllardan itibaren bazı saptırmalara karşın, Kürtlerin ifade özgürlüğüne de açık hale gelen demokratik cumhuriyet sisteminin, güven vermesiyle birlikte tüm sorunların barışçıl çözüm zemini olarak görülmesi.

4-Bu koşullar altında PKK'nin kendini demokratik sistem içinde yasallaşmaya hazırlaması.

5-En azından devletin tavrını yeni parlamento ve hükümet kuruluşunda görünceye kadar aktif bir toplumsal barış, af ve

kardeşlik sloganı altında bir siyasal eylem çizgisinin benimsenmesi ve kararlıca uygulanması.

6-Tüm uluslararası barış, insan hakları kuruluşları, hükümet ve parlamentolarının bu temelde destek sunması.

7-Eğer öngörüldüğü gibi bu doğrultuda bir uygulama gelişirse BM, AB, Avrupa Konseyi ve AGİT'in sürece gözlemci olarak katılması.

8-Türkiye'de ilgili tüm çevrelerin kamu, özel, partiler, basınyayın ve tüm sivil toplum kuruluşlarınca; gelişmelerin tarafımca özde bu temelde olduğunu bilerek, ülkemize ve demokratik sisteme katkılarının hayati önem taşıdığının bilinmesi.

Herkesi selamlıyor, özgür barış çalışmalarında başarılar diliyorum.

6.04.1999 İmralı."

Öcalan'ın avukatları vasıtasıyla dünya kamuoyuna açıkladığı bu düşünceler, yoruma oldukça açık. Gün be gün Kürtlerin istemlerinden yana bir düşüş görülmektedir. Bunların üzerinde de durmaya gerek yok.

Ama bu arada bizim cephede de ilginç olaylar oldu. PKDW'nin kuruluşunun dördüncü yıldönümü için gene Brüksel'deyiz. 12 Nisan 1999. Her yıl yaptığımız yıldönümü kutlamasını Öcalan'ın yakalanması nedeniyle gerçekleştirmeden olağan Genel Kurul toplantısı yaptık. Toplantıda gündem değişik maddelerle doluydu. Fazla tartışmalı olmamakla beraber yürüyüp gidiyordu. Sonlara doğru PKDW Başkanlık Konseyi'nin bir karar tasarısı oylamaya konacaktı. Tasarı, Kürt sorununun çözümüne ilişkin önerileri içeriyordu. Bana göre burada birkaç önemli yanlış vardı ve kalktım dile getirdim.

Birincisi üç ayda bir yayınlanması gereken Parlamento bülteninin en son ve toplantı gününde bize verilen sayısında, bu karar tasarısı Parlamento'da kararlaştırılmış gibi yayınlanmıştı. Yani Parlamento'da oylanmamış bir karar emrivakiye getiriliyordu veya en iyimser tahminle teknik bir hata işleniyordu. Parlamento bülteninin henüz her yere dağıtılmadığı için derhal toplanması gerekiyordu.

İkincisi ki en önemlisi karar tasarısının içeriğiydi. Bu tasarı

birkaç ay önce kurulan Kuzey Kurdıstan Örgütler Platformunun aldığı bir karardı. Bu örgütlerin içinde PKK, Hevgırtın Welatparéz ve Kurdıstan Komünist Partisi Parlamento'nun da içinde yer alıyorlardı. Diğer örgütler (ki sayıları ona yakındır) PKDW'nin içinde yer almadıkları gibi Parlamentoyu da tanımıyorlardı. Dolayısıyla onların aldığı bir kararı Parlamento'nun da olduğu gibi kabul etmesi zorunluluğu yoktu. Hadi diyelim ulusal sorunda bazı uzlaşmalar olabilir, onlar Parlamento'yu kabul etmeseler bile Parlamento onların aldığı bir kararı Kurdıstan'a uygunluğundan ötürü kabul edebilir. Ancak getirilen çözüm önerilerinin Kurdıstan gerçekliği, verilmiş bedel ve mücadeleyle ilgisi yoktu. Sanki Öcalan'ın Roma'dan yayınladığı Kurdistan'a çözüm paketi, içinde PKK'nin de bulunduğu Kuzey Kurdıstan Örgütler Platformu tarafından aynen kabul edilmiş gibi geliyordu bana. Elbette her şahsın, partinin, kurumun çözüm önerileri aynı olmayabilir. Ama Parlamento'nun çözüm önerilerinin hem ulusal mücadeleyle, hem de uluslararası kamuoyunca takdir edilir bir şeklinin olması gerekirdi. Getirilen tasarı nitelik olarak Parlamento'nun yapısıyla uyuşmuyor, Kürt halkının haklılığı karşısında güdük kalıyordu. Bu tasarının oylanmasında acele edilmemesi gerektiği, çünkü çözüm önerilerimizi bekleyen acil bir platformun olmadığını yukarıda belirtilenlerle birlikte anlatmaya çalıştık.

Son olarak Kürt sorununun çözümü için acilen toplanan ve Parlamento'nun görüşlerini bekleyen "Çözüm Masası" falan da ortada yoktu ki aceleyle bu öneriler götürülsün. Olsa bile zaman itibarıyla içeriğinin daha gerçekçi ve olumlu bir hale getirilmesi en fazla birkaç saatlik işti. Tabii bu konuda sadece ben değil, Mahmut Kılınç, Serhat Bucak başta olmak üzere birçok arkadaş direnmeye, tartışmaya başladık. Bizim tasarı aleyhinde yaptığımız konuşmalar etkisini gösterince oylamaya geçeceklerine, gizli bir antlaşmayla oturuma ara verdiler. Verilen arada bire bir markajla oylamanın sonucu belirlenmeye başladı. Buna karşın oylamaya geçildiğinde altı red, on üç çekimser oya karşı yirmi küsur oyla tasarı kabul edilmiş oldu. Oylama anında çekimser kalanların çoğunun PKK üyesi arkadaşlar olduğu dikkatimizden kaçmadı. Oylama sonucu açıklanır açıklanmaz, bu görüşleri benimseyen bir Parlamento'nun üyesi olamayacağımı dolayısıyla

istifa ettiğimi bir dilekçeyle bildirdim. Benden sonra Kılınç ve Bucak da istifa ettiler. Sanırım bu konuya ileride tekrar değineceğim. Çünkü istifalarımız organizeli bir davranış olarak algılandı, buna göre bize ve en azından bana karşı bir tavır geliştirildi.

20 Mayıs 99 günü Şemdin Sakık'ın duruşmaları bitti. Diyarbakır DGM, Sakık hakkında ölüm cezası verdi. Sakık, mahkemede Öcalan'ın Suriye'den çıkarılması ve teslim alınmasında, ayrıca devletin PKK ile mücadelesinde kendi itiraflarının etkili olduğu gerekçesiyle "pişmanlık yasası"ndan yararlanmak istediğini açıkladı. Belgelerden, Şeyh Sait isyanını karıştırıyorum. İsyanı yöneten Şeyh Sait ifadelerinde Kürtlüğü değil, ümmetçiliği savunmuştu. Böyle savunması durumunda idam edilmeyeceğine inandırılmıştı. Sonuçta idam edilmişti. Aynı isyan başarıya ulaşsaydı Kürt devlet başkanlığına getirilecek Seyit Abdülkadir ise, isyanla ilgisi olmadığını hatta Kürt değil, Arap olduğunu savunmuştu. Tarihin ve tekrarın böylesine akıl erdirmek zor.

Şimdi ise mahkeme başladı (31 Mayıs 1999) ve bugün dördüncü günü. İlk günden bu yana Öcalan'ın söyledikleri karşısında insanlar kurudular, kaldılar. Tamamını buradan sizlere anlatmam olanaksız, çünkü çok uzun. Savunmalarının ve savcılık, jandarma ifadelerinin tamamı aşağıda kısa-kısa yazdığım cümlelerin açımlaması. Çok kısa değineceğim.

(Getirildiği uçakta gözleri açılır açılmaz ilk sözü)

Zaten benim anam da Türktür. Fırsat verilirse hizmet etmeye hazırım.

"Türkiye Cumhuriyeti, özgürlük ve insan haklarına saygılıdır. Bana işkence yapılmamış, iyi davranılmıştır."

"Şehit ve gazi ailelerinden özür diliyorum."

"Atatürk milliyetçiliğini ve Atatürk'ü kendime örnek kabul ettim."

"PKK silah bırakmalıdır, PKDW ve diğer kurumlar Türkiye Cumhuriyeti devletine düşmanlık yapmaktan vazgeçmelidir."

"Bana fırsat verin üç ay içinde gerillaları Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olarak dağdan indireyim."

"Yirmi yıl sonra yanlış yaptığımın farkına vardım... Kürtler daha önce de başkaldırmakla yanlış yaptılar. Zaten başkaldırıla-

rı hep 'yabancıların' teşvik ve destekleriyle olmuştur. Türkiye aslında demokrasiye geçecekti, ama Kürt isyanları buna engel oldu..."

"İntihar eylemi yapanlar ve benim için kendini yakanlar psikolojik sorunları olan insanlardır..."

"Türkiye Cumhuriyetine hizmet etmeye hazırım, bu nedenle Türkiye'nin yumuşak karnı olarak Kuzey Irak'ı görüyorum. Batılı devletler orada bir Kürt oluşumuna izin vererek Türkiye'nin ulusal ve bölgesel çıkarlarına aykırı bir durum yaratmaya çalışıyorlar... Bizim bir görevimiz de Türkiye'nin ulusal çıkarlarına aykırı bu duruma müdahale etmektir..." "Cumhuriyetin... kurucusunu minnettarlık ve saygıyla anmak, bayrağını gururla selamlamak bunun için esastır."

"... Ulus olarak da Kürtler Türk ulusal bütünlüğü içerisindedir ancak ayrı kültür ve dili olan bir unsurdur."

"... Devlet İmralı'daki yargılamayı dünyaya örnek olarak düşündü. Bunun temel yargılananı olarak saygı ve şükranla karşıladım."

"Benim bugüne kadar Atatürk'e karşı, Türk ulusu ve bayrağı aleyhine bir sözüm olmamıştır... Atatürk'ün önderlik hususlarını takdir ettim. Bugüne kadar da kendime rehber olarak kabul edip uygulamaya çalıştım... Yakalandığımda da Türk bayrağına karşı saygımı öperek gösterdim..."

Kısaca ve özetle kendisine ve PKK'lilere bakarsan "barış" yönünde 1993'den beri sürdürdüğü tavrını tekrar ediyor. Ben ve çoğu insanlar, hatta uluslararası kamuoyu da kendisinin asılmaması için devletin istediği çizgiye geldiği görüşündeyiz. Devlet bu konuda istediğini elde etti.

Hepimiz verilen mücadelenin bir "Kürt Ulusal Kurtuluş Savaşı" olduğunu savunuyorduk. TC (ki artık Öcalan'a göre Türkiye Cumhuriyeti) ise tüm mücadeleye "terörizm" damgasını vurmuştu. Dünyaya açık yapılan duruşmada ne denli haklı(!) olduğu, mücadelenin en yetkili ağzından teyit edilmiş oldu.

Öcalan, ifadelerinde içerde ve uluslararası alanda kendisine yardımcı olan organizasyon, kurum ve şahıs olarak bildiklerinin tamamını saydı. Uluslararası kurum ve kuruluşlar Kürt sorunu-

nun çözümü için bundan böyle çekinceli ve mesafeli davranacaklar. Burada bizim adlarımızın verilmesinden duyulan rahatsızlık değil söylediklerim. Bizim saklı gizli yanımız yoktu. Olamaz da. Ancak kendi iç demokratik yapısından veya insan haklarına saygısından ötürü konuya esnek yaklaşan Devletler bile Kürt Ulusal Mücadelesinin (TC'ye göre teröristlerin) yanında gösterildi. Türkiye Devleti ve basını da bunu bir güzel işlemeye başladı. Daha değişik bir söylemle TC'nin Kürt ulusal sorununa yakıştırdığı "dış destekli, emperyalistlerin ve Türkiye'nin güçlenmesini istemeyen çevrelerin oyunu" tezi, mücadelenin en yetkili ağzı tarafından teyit edilmiş oldu. Oysa ortada bırakın Kürtlere yardım eden bir devlet, muhalefet statüsünde bile bir organizasyon olsaydı ne Öcalan İmralı'da hapiste, ne de Kürtler tüm ulusal değer ve haklarından yoksun olurlardı.

Türk devletinin yargılanacağı bir platform olarak kullanılabilirdi mahkeme. Ama, şimdi yıllardır PKK'nin sürdürdüğü yanlış(!) bir mücadelenin yargılanması, karalanması ve inkarına dönüştü.

Bu bağlamda Kurdıstan özgürlük mücadelesi içinde kaybedilen, şehit edilen, göçe zorlanan özetle bedel ödeyenler yok oldular, esas suçlu ilan edildiler. Bunları nisbeten savunmak avukatlara düşse bile, Öcalan onlara da fırsat vermedi. Şu üç günlük duruşmalardan sonra Mehmet Ağar hemen arz-ı endam eyledi: "Şimdi yaptığımız operasyonlarda ve verdiğimiz mücadelede ne kadar haklı olduğumuz bir kez daha doğrulandı." dedi.

Öcalan, mahkemeye verdiği yazılı savunmasında Mustafa Kemal'in "yurtta sulh, cihanda sulh" şiarına bağlı kalacağını, bu ilkenin(!) ne denli haklı olduğunu anladığını vurguluyor.

Elbette Türk medyası tüm söylenenleri olduğu gibi veriyor. Söylenen ve takımılan tavırda anlaşılmayacak ve gizli kalan hiçbir şey yok. Nedense bizim gazetemiz, her gün sayfalar dolusu yazı ve yorumlarla Öcalan'ın "söylemek istedikleri" ve "aslında demek istiyor ki" açıklamalarıyla dolu. Meğer biz ne çok söylenenleri anlamıyormuşuz?

Kısacası TC, yirmi yıla yakın savaşta kaybettiklerini dört günlük mahkeme süresinde kazanmış oldu. Dolayısıyla haklılığını da(!) PKK Genel Başkanının ağzından dünyaya yaymış ol-

du. Kürtler de kazandıkları, moralleri ve hayalleri yıkılmış bir durumda, korkuyla, endişe ve kuşkuyla bekliyorlar.

Öcalan'a bu şekilde konuşursa asılmayacağı garantisi verilip verilmediğini net olarak bilmek olanaksız. Bilinen devletin "asılmayabilirsin" ihtimaline karşı, Öcalan ve hareketin tamamını bitirmeye yönelik önemli kazanımlar elde ettiği. Mahkemelerin başladığı günden bu yana PKK Başkanlık Konseyi (Öcalan yakalandığı günlerde PKK'nin 6. Kongresi yapılıyordu. Kongre kendisini yeniden Genel Başkan, tutuklu olmasını göz önüne alarak bir Başkanlık Konseyi seçti. Dağdan gelen tüm açıklamalar bu konsey adına yapılıyor.) Genel Başkanlarını destekleyici, getirdiği çözüm önerilerine hazır olduğu yönünde açıklamalar yapıyor. Aslında devletle aralarında zımni bir "barış bekleyişi" de anlaşılıyor. Her ne kadar devletin ağzından günde ortalama on terörist(!) öldürülüyorsa bile, gelen haberler kapsamlı çatışmaların olmadığı yönünde. En azından PKK içerden gelen mesajlara olumlu yanıt veriyor.

İşte bu halde andım sizin katledilişinizin beşinci yılını. İki onulmaz ağrı üst üste binmiş oldu. Biri sizlerin kaybı, diğeri sanki boş yere öldürülmüşsünüz hissi. Her biri diğerinden daha ağır. İşin tarihi yanına baktığımda ise belge ve kitaplardan Şeyh Sait'in mahkemelerde söyledikleriyle, şu an söylenenler arasında fazla bir içerik ve davranış farkı görmüyorum. TC, hem 1925'de hem de 1999'da yakalanan Kürt özgürlük savaşı liderlerine, Kürt davasını tartıştırmadı. 1925'de Şeyh Sait, Kürt sorununu tartışmaması karşılığında idam edilmeyeceği sözünü almıştı. Kendisi bu isteği yerine getirdi ama, akibetinde yani TC'nin tavrında değişiklik olmadı. 1999'da ise Öcalan yakalanır yakalanmaz vekaletini üstlenen avukatlara şunları söylemişti: *"Devletin çizdiği çerçevede savunma yapacağım."*

Kendisi tarafından yapılan savunma bütünüyle Kürtleri aşağılamaya, verilen silahlı mücadeleden pişmanlık duymaya, tüm Kürt başkaldırılarında "yabancı" parmağı aramaya yönelikti. İster istemez insanın aklına bir konu daha takılıyor. Evet, biliyoruz bu savaşta salt insan olarak Türk tarafından da en az beş bin insan hayatını kaybetti, bir o kadarı da yaralandı. (Bu noktada savaş süresince verilen kayıplar konusunda ne denli psikolojik sa-

vaş da yürütüldüğü bir kez daha anlaşılıyor.) Bütün yapılanlardan rücu edildiğine göre bunlardan ve ailelerinden, yani "şehit ve gazi" yakınlarından özür dilenmesi normaldir. Ancak milyonların yerinden yurdundan edilmesine, on binlerce insanın işkencelerden geçirilmesine, en az kırk bin Kürdün ölümüne neden olan bu savaşta neden Kürt mağdurlardan özür dilenmiyor? Ki tamamı göç ederken, yaralanırken, işkence edilirken, mahkemelerde en ağır cezalara çarptırılırken, nihayet savaşırken ve bedenlerini ateşe verirken "biji Apo" diyerek canlarından, mallarından ve geleceklerinden oldular. Devletin bunlardan özür dilemesini kimse beklemiyor. Ama Öcalan hazır "özür"den başlamışken mağdurların çoğunluğunu da unutuyor. Kim bilir belki de bu Kürtlere mahsus, makus bir tarih. Yetmiş dört yılda bir mutlaka kendini göstermesi gerekiyormuş.

Tüm bunlar sizlerin şehadet yıldönümünüze denk geldi. Mahkeme yeni başladığında benim de gazeteye gönderdiğim yazıları yayınlamamaya başladılar. Bana haber vermemelerini yadırgamadım. Ama okuyucularını da hesaba katmadılar ve en ufak bir açıklama gereği bile duymadılar. Gazeteye yazılarımı sizin yıldönümünüzle ilgili yazıyla beraber kesmeyi düşünüyordum. Ama olmadı, onlar kestiler. Bunun üzerine ben de İnternette bir Web sayfasına yazarak andım sizi. Sonradan Avrupa temsilcileri birtakım insanlarla konuşarak benim bu yazımdan rahatsızlıklarını dile getirmişler. Okuyup okumadıklarını bilmiyorum, daha doğrusu okuduklarını sanmıyorum. Çünkü burada tanık olup, okuyarak veya dinleyerek hüküm verilmiyor. Dedikodu üzerine kurulu bir düzenle ilişkiler sağlanıyor. Her neyse. Benim için önemli değil.

Bu yıl (18 Nisan 1999) Milletvekili genel seçimleri ile yerel seçimler yapıldı. Nihat ve Pervin arasında bir anlaşmazlık ve rekabet yaratmak için herkes elinden geleni yapıyor. Hangi amaca dayalı olduğunu biliyorum. Bu nedenle müdahale etmek zorunda bıraktılar beni. Nihat'ı dışlayarak Pervin'i Hakkari'den milletvekili adayı yapmak istiyorlar. HADEP genel merkezinden bu işlere bakan arkadaşla telefonla görüştüm. İlginç, o da tüm suçu PKK, Nihat ve Pervin'e'yükledi. Benim özetle söylediğim şuydu:

"Bizim aileden herhangi birinin HADEP'ten şurada veya burada aday olmak istemesi mümkün değil. Ancak sizler eğer böyle bir amaç taşıyorsanız, kendilerinin bileceği iştir. Size güç ve destek vermek bizim ulusal görevimizdir. Ancak, mevcut koşullar Buldanlar'dan bir bayanın Hakkari'den aday olmasına elverişli değildir. Hakkari, Van, Siirt, Bitlis, Mardin, Batman, Muş, Bingöl gibi illerden bir bayan Buldan'ın aday olmasını ben kabul etmiyorum. Başka yerlerde olup olmaması da sizin bileceğiniz iş. Aynı zamanda Hakkari'den herhangi bir Buldan'ın aday olması koşulumuz da yok. Aile içinde anlaşmazlıklara neden olacak görevlendirmelerden uzak durmanızı salık veririm." Telefonla konuştuğum beyefendi çok kibardı, uzaktan tanıdığım bir insan. Sonuçta Nihat Hakkari'den liste ikincisi, Pervin de İstanbul üçüncü bölgeden liste birincisi olarak aday oldular. Eğer HADEP barajı aşabilseydi ikisi de seçilmiş olurdu. Tuhaf bir şey ama partileri barajı aşabilseydi, İstanbul üçüncü bölgeden katiliniz o kadının seçilme ihtimali oldukça zayıftı. Genel olarak Türkiye bazında HADEP yüzde beş oranında oy aldı. Başta Kurdistan'ın önemli illeri olmak üzere otuz yedi Belediye Başkanlığı da HADEP'in. Büyük başarı. Hem de devletin tüm engellemelerine karşın. Zaten birkaç belediye başkanlığını da HADEP kazanmasına karşın resmen devlet ellerinden aldı. Kazananlara karşı akıl almaz muameleler de devam ediyor.

Şimdi Mayıs 1999'dayız. Susurluk olayı patlak verdiğinde, devletin göstermelik olarak bazı konuların üzerine gittiğini daha önce yazmıştım. Bu bağlamda Susurluk Çetesinin içinde yer alan Yaşar Öz adında biri de, basında fotoğrafları yer alınca, Düzce Ağır Ceza Mahkemesince çizilen robot resimlerden hareketle sizin katil zanlınız gerekçesiyle tutuklanmıştı. Yani Yaşar Öz hem Susurluk davasından, hem de sizin katil zanlınız olarak cezaevindeydi. Bir yıla yakındır da sizin davanızdan tutukluydu. Tutukluluğu süresinde hep inkar etmiş, hatta aile tarafından tutulan müdahil avukatla da görüşmek istemişti. Avukat gidip kendisiyle cezaevinde görüştü. Orada da konuyla bağlantısı olmadığını anlatmış avukata. Bugün yani 21 Mayıs 1999 günkü duruşmada zanlı sizin davanızdan da tahliye oldu. Ben fazla bir yorum

yapmadan size ertesi gün bir gazetede yayınlanan haberi vereyim en iyisi.

Milliyet, 22 Mayıs 99.

Yaşar Öz'e cinayetten tahliye

...Düzce Ağır Ceza Mahkemesinde dün görülen duruşmada, Eskişehir E tipi Cezaevinde yatmakta olan sanık Yaşar Öz ile avukatları Suat Narin ve Önder Aktosun hazır bulundu.

Müdahil avukatların katılmadığı duruşmada söz alan Yaşar Öz, kendisinin şahsında bir dönemin sorgulandığını öne sürdü. "Bu cinayetleri kimin işlediğini simitçi, işportacı, sokaktaki herkes biliyor" diye savunmasını yapan Öz, Mahkeme Başkanı Abdulhalik Yıldız'a, "Bu dava ile sizin ne kadar alakanız varsa benim de o kadar var" dedi.

'Et yemem, katliam yapmam'

Hayatında hiç kimseye zarar vermediğini savunan Öz, "Adam öldürmek bana göre değil, bırakın insanı, hayvanlar öldürülmesin diye uzun yıllardır et yemiyorum. Yani vejeteryanım. Böyle bir insan katliam yapabilir mi?" diye konuştu.

Yargıcın, "Kimin yaptığını söyle bize" demesi üzerine, "Bilmiyorum" cevabını veren Yaşar Öz, "Bilseydin söyler miydin", sorusuna da "Söylemezdim" şeklinde karşılık verdi. Yargıcın "Neden?" diye sorması üzerine Öz, şöyle dedi:

"Çünkü Türkiye biliyor. Avrupa biliyor. Ama ben yargılanıyorum."

Öz, devlet adına aldığı görevi ise şu sözlerle anlattı:

"Avrupa ile ilişkilerimi bildikleri için, devletin en üst makamları benden yardım istedi. Ben de Avrupa'da bulunan hainlerle devlet için mücadele ettim. Bu mücadelem istihbarata yönelikti."

Tanık: Sarhoştum

Daha önce Yaşar Öz'e benzeyen bir sanığı tarif eden tanık Fevzi Aydın, ilk ifadesi anımsatılınca, "O gün sabah kahvaltısında acı badem yemiştim. O da beni sarhoş etmişti. Böyle bir ifade verdiğimi hatırlamıyorum" dedi.

Öz'ün savunmasından sonra mahkeme heyeti, 10 görgü tanığını dinledi. Olay günü bölgede üç yabancı otomobil gördükleri-

ni, içlerindeki kişileri tanımadıklarını anlatan tanıklar, Öz'ü de görmediklerini söylediler.

Verilen aradan sonra kararı açıklayan mahkeme heyeti, Yaşar Öz'ün tutukluluk halinin kaldırılarak tahliyesine karar vererek, duruşmayı erteledi...

Dedim ya Sevgili Kardeşim, yorum yapmayacağım diye. Yorum yapmaya gerek yok. Sanık bütün Türkiye'nin, Avrupa'nın, simitçinin hatta sokaktaki herkesin bu cinayeti kimin işlediğini bildiğini söylüyor tanık ise, acı badem yediği için sarhoş kafayla ne söylediğini hatırlamıyor! Orası Türkiye. Acı badem bile adamı sarhoş eder!

Sevgili Savaş;

Bugün katledilişinizin beşinci yılı. Her yıl parasını ödeyerek Avrupa'daki gazeteye tam sayfa anma ilanı verirdik. Bu yıl vermedim / veremedim. Türkiye'deki aynı doğrultuda gazeteye Pervin ilan vermiş. Onlar, dostları ve Adnan ile Hacı'nın yakınları gene mezarlığa gitmişler. HADEP'in İstanbul örgütü ve bol miktarda sivil polis, medya mensuplarıyla sizleri Avcılar Mezarlığı'nda anmış ve izlenmişler. Ben, genelde her üç Haziran'da olduğu gibi evdeyim. Sizleri ve sizin gibileri düşünerek, uğrunda öldürüldüğünüz davanın geldiği yer ile geleceğini hesaplayarak sizlerle beraber olmaya çalıştım. Bu gün aynı zamanda Abdullah Öcalan'ın Türkiye'de yargılanmaya başlamasının 3. günü.

BEŞ UZUN YIL

Sevgili kardeşim;

Bugün üç Haziran 1999. Yani aramızdan alınışınızın beşinci yılı. Beş uzun yıl. Bir ömür kadar uzun. Bu beş yılda bırakılan izler bin beş yüz yılda oluşamaz. Ne dağlardan akan sular bu kadar şekillendirebilir kayaları. Ne de başka jeolojik etkilenme derinleştirebilir izleri, bu kadar açık. Zaten bu uzun sürede bende de oluştu volkanik gelişmeler. Bazen patlamaya hazır bir lav yığını oldum, bazen de sönmüş bir volkan eskisinde, ayrık otları sardı her yanımı. Bazen kurumuş bir nehir yatağına dönüştüm, bazen de yatağımdan taşan coşkun bir akar suya. Ağaç oldum, dal verdim. Sonra hiç sararmadan döktüm yapraklarımı. Kar oldum kışlaklarda, çığ oldum sarplıklardan bendleri aşarak eski çığ yataklarını doldurdum. Bazen bir ölü deniz, bazen Kurdistani bir şelaleye dönüştüm. Bütün bu değişimlerde hep sizlerle yaşadım, hep sizleri yaşatmaya çalıştım.

Beş uzun yılda gelişen, değişen, büyüyen, küçülen sadece ben değilim. Bize Zelal bir yavru bırakmıştın giderken. Büyüdü Zelal. Zelal, Gever ovasının tüm renkleri örtünmüş bir ilkbaharında Cilo'lardan akan kar suyu kadar berrak. Mérgezer yaylasının kınalı kekliği sanki. Say ki Oramar üzümü görünüyor gerdanında. Ve sırma saçları, bir dağ gelininin alımında şimdiden. Ben, beş yılın çok uzun olmadığını Zelal'in beş yaşına bastığından çıkarabiliyorum ancak. Zelal'de bir de ölümün yaşam, doğumun bir başka ölüm olduğunu okuyabiliyorum. De ki senin gidişini Zelal'de, Zelal'in her hareketinde seni görüyorum. Ne garip-

tir, O'nun doğum günlerini kutlayamıyoruz. İnsan, sevgili kardeşinin, babasının, eşinin, amcasının ölüm yıldönümünü kutlar mı?

Bir de Néçirvan kaldı senden bize. Şimdilik Savaş'ın oğlu. Sonraları neyin avcısı olacağını, Allah göstermesin kimlerin arkasından pusuya düşürmek isteyeceği bir av olacağını bilemiyorum. İkisi de çok güzel. İkisi de aziz hatıralar senden bize. İkisi de ihanetin, barbarlığın hatta bir dönemin soykırımının kılıç artıkları. Umarım kadrini biliriz.

Sevgili kardeşim;

Neden yukarıya beş uzun yıl yazdığımı bir bilsen? Beş yıl uzun olur mu? Olmaz elbet. Ama gelişen olaylar seni, senin gibileri hiç unutmaması gerekenleri çok değiştirdi. Bazen verilen uğraşıların temel gerekçesi oldunuz, bazen de unutuldunuz. İnanmayacaksın ama, ne sen senden özür dilenmesini beklerdin, ne de senin kendini başkalarına affettirmek gibi bir uğraşın oldu. Seni sen olarak kabul ettim, başkalarını da başkaları olarak. Veya ne sen başka küfelerde çürümeyi hak ettin, ne de senin yerine başkaları. Başkalarının senden ötürü özür dilemesini beklemediğin gibi, sen de başkalarından özür dileyecek bir hata işlemedin. Bu bir savaştır demiş, sonucunu kabul etmiştik. Bir gün hesap sorulacağını beklemiştik karanlıklardan, sizin adınıza af dilemeyi asla. Hatta zebanilerinin, senin son ana kadar yalvarmadığın, bağışlanma dilemediğin yönündeki hayranlıklarını, kendi barbarlıklarıyla beraber anlattıklarını da biliyoruz. Bu nedenle ölmediğine inanmıştım. Şimdi dilenen özürler acaba boşuna mı öldünüz kuşkusuna neden oluyor. Ama hayır, senin boşuna ölmediğini bir ben bilirim, bir de... Özür dilemek büyüklükten değil...

Şimdi ben sizden özür diliyorum. Bir karanlık zulada toprağa serilenlerden, bir kahramanlık vadisinin çalı diplerine gül olanlardan, bir gece baskınından-yol kontrolünden ve özetle başkalarının onurlu yaşamaları için ölümsüzlüğe kavuşan herkesten. Sizin arkanızda kalıp, sizin hesabınızı sormak yerine katillerinizden özür dilendiğini gördüğüm için. Kısacası bu günleri de görecek kadar yaşadığım için. Ateşi vücudunda, bombayı bedeninde fitillendirenlerden. Açlık grevinde, ölüm orucunda can verenler, bir mavzer mermisi gibi ölümün üzerine gidenlerden. Sevgisini,

sevgilisini, geleceğini, çocuklarını ve anne babalarını ülke deyip tek bir aşk uğruna şehit ve gazi olanlardan. Göç edenlerden ve işkence görenlerden. Köyü yakılırken umutlarını yitirmeyenlerden, ölüm mangalarının karşısında dimdik duran herkesten, kendi yitişini geleceğin mutlu başlangıcı görenlerden tümünüzden, kızlı-erkekli, topunuzdan ben özür diliyorum.

Köyümüzün bir yaz gününde, büyüklerimizden aşırdığımız cıgaraları bir mısır tarlasının kuytuluğunda içerken, ilk tütünün ağzımıza verdiği acıyı ön dişlerimizin arasından bir tükürük ıslığı gibi fırlatışımıza benzetiyorum. Sonra acıya, yani tiryakiliğe, yani ölüme devam.

Beş yıl on beş gün. Ne resimleriniz soldu, ne de kanımız kurudu. Oysa bazılarının göz pınarları, bir kısmımızın da dağarcığında duyacağı "keser" kurudu gitti. De ki onlara inat, de ki kavgaya peşrev, deki geleceğe umut hiç yitirilmedi, yitirilmeyecek.

Geçen gün bir liste yaptım naçizane. Say bir sıcak savaşta yanımda düşen canlarımı hatırladım. Dile kolay evinde oturan bir insan olarak yirmi küsur canın zebanilerce alındığına tanık olmuşum. Çoğunu sen de iyi tanıyordun. Adnan, Hacı, Behcet, Namık, Mecit, iki tane Mehmet, Vedat, Musa, Neco, Faik, Medet, Fevzi, Sabri... Ne gereği var saymaya? Tamamını çok iyi biliyoruz. Onlardan özür dileyecek kimse yok, onların anılmasına bile tahammül edenlerin olmadığı gibi. Sayısını bilmediğimiz "kayıp"larımızın akıbetini sormaya izin verilmediği gibi. En önemlisi yirmi binden fazla kızlı-erkekli canlarımızın mezarlarını da bilemiyoruz. Bırak bilmeyi onlara ağlamamız bile yasak.

Söyle onlara sevgili kardeşim, dağdan haber bekliyorum. Bu ölüm sessizliğini, bu aymazlığı yırtacak oradan gelecek çığlığa verdim gene kendimi. Oradan gelecek çığlık tükendiği an, say o zaman milyonlar öldü. Deki o zaman yaşayan ölülerdir milyonlar.

Sevgili kardeşim, kardeşlerim, bacılarım, analarım, halkım, köyüm ve ülkem. Yitirmediğim umudum. Bir kör pencereden süzülüp gelecek ve bana dağlarımın türküsünü söyleyecek habercimi bekliyorum. Sizleri unuttuğum andır benim de tükenişim. Bu böyle biline. Gözlerinizden öperim.

Nejdet BULDAN 03.06.1999

Bu arada PKK Avrupa sorumlusu Şahin'in telefonla verdiği görüşme talebi gereği Hollanda'nın Arnhem kentine gittim. Kendisiyle beraber dağdan yeni geldiğini söyleyen Ferhan (Hasan Atmaca) adında bir sorumlu daha vardı. Önceleri her ikisi de PKDW'den ayrılmam nedenleri üzerine konuştular. Tekrar adı geçen kuruma geri dönmem için ısrarlı oldular, ancak kabul etmedim. PKDW konusu bitince bu kez ben yeni gelen Ferhan'a partisinin Öcalan'ın mahkeme tavırları üzerine ne düşündüğünü sordum. Öcalan'ın genel başkanları olduğunu, ahlaken kendilerinin O'nu sonuna kadar savunacağını belirtti. *"Ya devlet kendisini içinde bulunduğu ağır durumdan ötürü mücadelenin bitirilmesi yolunda kullanır, içeride uzun yıllar tutarsa"* tavırlarının ne olacağı yönündeki kuşkulu soruma ise yanıtı ilginçti: *"Sonuçta biz bir partiyiz, Öcalan'a saygımız var, ama mücadeleyi sulandıracak hiçbir söz ve girişime izin vermeyiz. Partimiz ve Başkanlık Konseyi bu konuda ısrarlıdır."* Ne yalan söyleyeyim, PKDW konusunda önerilerini reddetmiştim, ama söyledikleri konusunda içim biraz rahatlamıştı. Ne de olsa adam yeni gelmişti ve Partinin bundan sonra alacağı tavırdan haberliydi.

Daha Öcalan'ın yargılaması bitmeden, PKK Başkanlık Konseyine iletilmek üzere uzun bir mektup yazdım. Mektubumun ellerine ulaştığını ve tüm görüşlerime katıldıklarını bildiren yanıtlarını Urumiye'deki elemanları vasıtasıyla telefonla bildirdiler bana. Bir de Zağroslar'dan aradığını söyleyen bir gerilla komutanı aradı beni. Gene mektubumun ellerine ulaştığını, görüşlerime katıldıklarını bildiriyor, moralimi yüksek tutmamı istiyordu. İleride bu telefonların da inkar edilmesi ihtimaline karşın benimle telefonla konuşanların isimlerini veremiyorum. Mektubu da aşağıya aynen alıyorum:

PKK Başkanlık Konseyi Üyelerine;

Böyle bir mektubu uzun süredir göndermeyi düşünüyordum. Ama bir yandan gelişen olaylar, öte yandan coğrafik uzaklık nedeniyle elinize ulaşıp ulaşmayacağı konusunda emin değildim, hâlâ da değilim.

Önce 6. Kongre sonucu üstlendiğiniz ağır, ağır olduğu kadar

tarihi görevde başarılar dilerim. Üstlendiğiniz görevin sadece kişisel olmadığını, bir ulusun kaderini yakından ilgilendirdiğinin anlaşılacağına inanıyorum.

Sözü fazla uzatmadan böyle bir mektubu neden yazma gereği duyduğumu, dolayısıyla içinde bulunduğumuz yakıcı süreç ile ilgili görüş, öneri ve eleştirilerimi sıralamak isterim. Bunu yaparken bir yandan koşullarımızı, öte yandan partili olmamama karşın Kürt olmanın verdiği sorumlulukla hareket ettiğimin iyi anlaşılmasını isterim. Anlaşılması gereken başka bir nokta da soruna kişisel değil, ulusal baktığımın bilinmesidir. Böyle bakınca bazı yakıcı gerçeklerin çıplak bir şekilde dile getirilmesini olağan karşılamak gerekir. Elimden geldiği kadar küçük detaylara girmeden global olarak ele alışım, olaylardan ve gelişmelerden haberdar olmadığım anlamına gelmez. Aksine gücüm ve olanaklarım oranında gelişmeleri kendi penceremden ve yakından izliyorum.

Sn. Öcalan'ın Durumu:

Uzun yıllar Suriye'de yaşamanın, bir sömürgeci devletin yaklaşımının sonuçta çok fazla güvenilir olmayacağı bilinmedi, tahmin edilmedi. Beş yıla yakın bir süredir Avrupa'da ulusal direnişe ilişkin her konunun içinde olmama, iki kez de kendilerini bulundukları alanda ziyaret etmeme karşın, böyle önemli bir konuda alternatif arayışlara rastlamadığımı söyleyebilirim. Elbette gelişen olağanüstü koşullarda kendilerini veya başkalarını suçlamak değil amacım. Hatta belki de hiçbir önerim veya yardımım da dokunmayabilirdi. Ancak Roma'dan çıkmaması yolunda buralardan yapılan telkinlere itibar edilmediği gibi, paniğe ve aldatmacalara kapılmadan öneri getirecek olanlara da deyim yerindeyse "kapılar kapatılmıştı". Bu noktayı "örgütün gizliliği ilkesi" çerçevesinde ele almak, gelinen sonu haklı çıkarmaya yetmeyecektir. Aynı zamanda bu konuda yapılacak bir tartışma da gidenleri geri getirmeyecektir. Bir yandan Kürt ulusal mücadelesinin geldiği noktaya bakarak sayın Öcalan'ın sonunun verilen bunca emeğe layık bir şekilde olmadığını kabullenmek gerekir. Koca bir örgüt, arkasında bu denli büyük ulusal ve uluslararası

desteğe karşın önderini koruyamıyorsa herkesin şapkasını önüne koyup düşünmesi gerekir. Öte yandan bu tür mücadelelerde kurşun, hastalık, kaza, iç çekişmeler ve hatta uluslararası komplolar sonucu birey ve önderlerin ortadan kaldırıldığı gerçeğini de unutamayız. Çelişkili bir durumdur bu. Özetle; hedefler ve karşısında mücadele edilen güçler hesaplandığında normal, kazanılan ve gelinen mevziler ele alındığında tam bir fiyasko. Bu akıbette rolü olan ulusal mücadele dinamikleri geleceğe ve Kürt halkına karşı suçlu duruma düşmüşlerdir.

Şu anki durum ise belirsiz değildir. TC, geçmişte Şeyh Sait ve Seyit Rıza olaylarında uyguladıklarının aynısını hayata geçirmektedir. Bir yandan adı "nedamet" ve "bitiş" olabilecek bir davranışı ulusal (Kürtler ve Türkler için) ve uluslararası kamuoyuna sergilerken, öte yandan sonu şöyle veya böyle "ölüm" olan bir karara varmıştır. Bir başka deyişle, idam kararını verip hemen infaz etmesiyle, bu kararın infazını zamana yaymak arasında TC'nin sadece KUKM'ne vereceği zararların taktik hesabı vardır. Hatta kendilerinin yakalanışının ardından söyledikleri "hemen asarak kahramanlaştırmak" yerine, psikolojik ve fiziki etkilenmeyle "örgütünü, dostlarını ve uluslararası yandaşlarını" hayal kırıklığına uğratmak arasında bir tercih yapacaklardır. Bu tercihi yaparken de temel felsefeleri Kürt hareketini maddi ve manevi olarak bitirmek üzerine kuruludur.

Yoksa sanıldığı veya bazılarımızın moral olarak benimsediğimiz gibi, Öcalan ve mahkemesini Kürt sorunu konusunda bir açılım ve değişim platformu olarak kullanmaya niyetli görünmüyorlar. Bunda içeriden gelebilecek muğlak öneriler olsa bile, işin aldatıcı ve oyalayıcı taktiklerini iyi görmek gerekir, diye düşünüyorum. TC'nin hangi yolu izleyeceğini bilmek belki zor ve anlaşılmaz olabilir. Ama çok net olan gene TC'nin ideolojik, siyasi, hukuksal ve toplumsal yapısının bunların dışında bir varsayıma yer vermemesidir. Sayın Öcalan'ın şu ana kadar gösterdiği tavır, buna bağlı olarak devletin uygulamaları fiziki ve düşünsel olarak TC'nin emellerini adım adım gerçekleştirdiğini gösteriyor. Her ne kadar Sayın Öcalan bu mahkemeyi, barışın sağlanması için en içten tavırlarla ve siyasi mesajlarla kullanmaya çalışsa bile. Göründüğü kadarıyla infazın geciktirilmesi sadece

Öcalan ve Ulusal Hareketi oyalayıcı, zayıflatıcı söylem ve taktiklerle, düşünsel ve fiziki olarak bitişini zamana yaymak amacıyla olacaktır.

PKK üyeleri kendilerini sadece bir parti, Abdullah Öcalan'ı da bu partinin Genel Başkanı olarak görmemelidirler. Ne kendilerini PKK'li olmanın verdiği dar örgüt elemanı olarak konuya bakmalı, ne de Genel Başkanları tutuklu bir partinin yapması gerekenlerle bağlayıcı olmalıdırlar. Belirtmeyi gereksiz ve riyakarlık olarak görmekle beraber PKK'nin verdiği mücadele tüm eksikliklerine karşın partiyi aşmış ulusallaşmıştır. Bunu ulusun geleceği ve istemleri doğrultusunda kullanıp kullanmama tercih ve becerisi PKK kadrolarına kalmıştır. PKK'ye kalmıştır derken ulusallaştığını gözardı etmesi gerekir düşüncesinde değilim. Bunun en güzel kanıtı bu parti öncülüğünde verilen ulusal mücadeleye toplumun her katman ve sınıfından insanların, hatta çoğu konularda ideolojik farklılıkları bir kenara bırakarak destek ve umut bağlamalarıdır.

Ulusal ve uluslararası dayanışma içinde olanların tamamı PKK'li değildir. Böyle olunca gelinen noktaya sadece "parti" ve "iç hiyerarşi" gözlüğüyle bakmak yanılgılı bir yaklaşımdır. Kürt ve Kurdıstan gerçeğini, kazanılan mevzileri ve verilen bedelleri görmemek anlamına gelir. Öte yandan, koca bir direnişi, kazanımlarını ve bedellerini Sayın Öcalan'ın şahsında yüceltmek veya aşağılanmasına neden olmak da yanlıştır. Kuruntu ve art niyetlerden arınmış böyle bir bakış, ne Öcalan ve hizmetlerini görmezden gelmektir, ne de PKK'nin büyüklüğünü küçümsemektir. Sayın Öcalan'a sahip çıkmak her Kürt açısından hem ahlaki, siyasal ve hem de ulusal görev gereğidir. Dediğim gibi bunun sadece PKK'lilerle kısıtlı olmadığını tüm dünya gördü ve yaşadı. Ama geriye, bu amansız mücadeleye ve hatta öteki kurtuluş mücadelelerine baktığımızda fiziki olarak yok olmayı, özellikle sizinle ilk olarak bu yola başvuranların da sonlarına baktığımızda zaferi görmemek gibi bir sonu, sürekli en yakın ihtimal olarak görmek kalıyor. Böyle bir saptamayı görmüş olacaksınız ki, Öcalan'ın içerden beyanatları gelmeye başladığında yayınladığınız "söyledikleri bizi bağlamaz" yönlü açıklamanız, tüm ulusal

güçlerin en umutsuz olduğu anlarda herkesin yüreğine su serpmiştir. Bu takdire şayan bir davranıştı.

Ama sonraları gelişen olaylar karşısında İmralı'ya bağlı açıklamalarınız, en basit anlatımla halkta kuşkulara neden oldu. Esas kuşku uyandıran sizin Sn. Öcalan'a sahip çıkmanız değil, getirdiği ve verilen mücadeleyle hiç bağdaşmayan çözüm önerilerini, yılların mücadelesini hiçe ve boşa çıkaran çözüm önerilerine sahip çıkmanızdır. İşte bu noktada TC'nin istediği çizgiye gelindiği kuşkusu her gün biraz daha büyümektedir. Hâlâ bu davranışınızın, genel başkanınıza bağlılığın anlaşılması için bir taktik olması, en kısa dönemde halkın beklediği, eskisinden daha güçlü siyasi ve askeri yöntemlerle, yeniden yapılanmış bir güçle ulusun geleceği üzerinde en etkili yönteme başlayacağınız umudumu da bu vesileyle tekrar ediyorum. Yanlış anlaşılmaya meydan vermemek için belirtiyorum ki; PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan'a sahip çıkmak en başta PKK'lilerin, sonra da tüm Kürtlerin görevidir.

Burada İmralı'dan gelen çözüm önerilerine başka bir gözle bakmakta yarar görüyorum. İçi doldurulmamış bir barış ve sürecinden sözedilmektedir. Eğer kademe-kademe sonra içi doldurulur görüşü hakimse ki öyle görünüyor, istenen talepler zaten Özal'ın 91'de getirdiği Kürtçe gazeteye serbestlik ve Kürt Enstitüsünün varlığının kabulünden öteye geçmiyor. Bu taleplere takılıp kalmak da sadece adı geçen kurumlar üzerindeki baskıları tam kaldırmıyor, belki biraz hafifletir. Böyle düşünsek bile, istemlerde çok fazla geri adım attığımızı kabul etmiyor musunuz?

Adı geçen barış önerilerinin uluslararası alanda garantilerinin olmaması, bugüne kadar var olan Devlet egemenliğinin meşru kılınması anlamını taşımaz mı? Bu denli önemli ve uluslararasılaşan bir sorunda garantörlük kavramı ortadan kaldırılamaz. Yoksa Kürtlerin bir halk olduğu ilkesinden vaz mı geçiliyor? Özetle tamamıyla TC'nin insaf ve çözümüne bırakılmış bir Kürt sorununda adı geçen devletin bu güne kadar uygulamalarından ders çıkarmamız gerekmiyor mu? (TC'nin ilk anayasası ve devletin kuruluşunda vaat edilen Kürt hakları ile sonradan bundan vazgeçilmesi, bir bakıma Kürtleri yeniden 1925'lere çekmez mi?)

Israrla sözünü ettiğimiz "onurlu barış", şu an kabul ettiklerimizle ne denli bağdaşıyor? Katılımlar ve şehadetlere matematiksel olarak da baksak, "Kürt Ulusal Mücadelesi" olarak da baksak PKK'nin Küçük Güney, Büyük Güney ve eski Sovyetlerdeki Kürtlere mesajı ve inandırıcılığı ne olacak? Şu ana kadar verilen bedellerin izahında strateji ne olacak?

İşin en garip ve anlaşılmaz bir yanı da Güney Kurdıstan'da izlenen yoldur. Aşağıda daha detaylı değinmeye çalışacağım. Ama bu başlıkta şu soru aklıma geliyor ister-istemez. Biz Güney'de binlerce şehidi Güney'li Kürtlerin de Atatürk milliyetçiliğini benimsemeleri için mi verdik? Gerçekleşmesi olanaksız ama, Doğuluların Fars, Güney ve Küçük Güneylilerin Arap milliyetçiliğini Kuzey'de tesis etmek için yıllarca bizimle savaşması durumunu kabul eder miydik?

Tüm bu ve burada zikredilmemiş daha yığınca soruyu kendimize sorduğumuzda, mevcut yaklaşım yirmi yıllık eylem, söylem ve bedelleri boşa çıkarmaz mı?

Değerli arkadaşlar;

Bu ve benzeri sorular ve tartışmalar, bütün Kurdıstan'da ve Avrupa'da tüm Kürtlerin kendilerine ve birbirlerine sorduğu sorulardır. Belki sizlere kadar yansımıyor veya yansıtılması engelleniyor. Bu tür soruların ve tartışmaların yapılmasında olabilir art niyet aranıyor. Ama tanık olduğumu belirtmekte yarar gördüğüm en önemli bir konu da, Sayın Öcalan Roma'ya gelişte ve yakalanışında genel olarak sizin önderliğinizde verilen mücadeleye soğuk bakan, hatta karşı olanlar bile bir kenetlenme içine girmişlerdi. Hem Kurdıstan ve hem de PKK'nin etkinliği açısından bu önemli ve olumlu bir gelişmeydi. Çok toz pembe bir tablo olarak kabul etmeyin ama, değerlendirip geliştirme olanağına şimdi her zamankinden daha çok sahipsiniz. Bunu da hatırlatmayı bir görev olarak telakki ediyorum.

PKK önderliğinde verilen mücadelenin hedeflerinin çizdiği grafik yönünden bir hatırlatma yapmakta yarar görüyorum. Bunun kronolojik olarak tarihlerini saymama gerek yoktur. Örgütün ve sayın Öcalan'ın yayın ve konuşmaları bu konuda en çok örgüt üyelerinin belleğindedir. Kısaca Kürtler için; *"bağımsız ve*

birleşik bir Kurdıstan (1993 yılına kadar)", "bana bir devlet memuru gönderin yeter, Ankara'da politika yapma olanağı verin, Ortadoğu'da halklar federasyonu kurulsun (1995-96)", "Türkiye'de kurulacak federatif sistemde Kürtler de haklarına kavuşurlar (1996-97-98'in bir bölümü), "Roma'dan gönderilen Otonomi isteyen öneriler" ve İmralı'da dile getirilen *"Türkiye'de düşünce özgürlüğü vardır, Atatürk milliyetçiliği temelinde Kürt-Türk kaynaşması, PKK'ye üç ay içinde silah bıraktırırım.. gibi"* Bunları sadece bir taktik olarak anlatmak yeterli değildir.

Tüm bu birbiriyle bağdaşmayan ve birbirini tamamlamaktan uzak istemler içinde reel olanlar olduğu gibi, verilen mücadeleyi anlamsız kılan istekler de mevcuttur. Hatta bazı istemler düşünüldüğünde, bunlar için silahlı mücadele verilemeyeceği, bu istemler için verilen mücadelenin adının Kurdıstan Ulusal Kurtuluş mücadelesi değil, *terörizm olarak kabul edilecek* TC tezini güçlendirenler de vardır. İşte İmralı'da çözüm olarak sayılanlar bu merkezdedir. Türkiye'de ve uluslararası alanda TC'nin elini kuvvetlendiren kozlar bunlardır. Özellikle son öneriler, şu ana kadar verilen mücadelenin ve bedellerin bir bakıma anlamsızlığını da içermektedir. Oysa ne PKK, ne de Kürt halkı böyle bir imajı hak etmedi, bunun için de bunca bedel ödemedi. Çünkü yıllar boyu bu tür istemleri dile getiren çevrenin adı ne olursa olsun, sizlerle beraber kendilerini reformist, işbirlikçi, uzlaşmacı ve daha akla gelebilecek her türden aşağılamalarda bulunduk ve haklıydık, haklıydınız. Kişisel olarak beni de size en çok yaklaştıran, verdiğiniz mücadelenin tüm eksikliklerine karşın nihai hedeflerinizdi. Nihai hedef derken "Bağımsızlık" istemi çizgisinden kopmamak koşuluyla, en azından "Türkiye'nin federatif sisteme geçilmesi, bu bağlamda Kürt federasyonu" talep edilmesiydi. Oysa şimdi gelinen noktayı net bir şekilde açarsak, istemler Türkiye'de kültürel hakların verilmesi noktasında odaklanmıştır. Bunları söylemek hem çok zor, hem de çok acı.

Silahlı Mücadele Şekli, İçeriği ve Yöntemi

PKK Başkanlık Konseyi behemahal verdiği mücadelenin Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı çerçevesinde mi, yoksa

bir takım kültürel hakları içeren mücadele mi olduğunu açıklamalı, hangisini benimsiyorsa mücadelesini o temele oturtmalıdır.

Birincisi silahlı savaşımı haklı kılar, ikincisi ise bunca bedelin boşa gittiğini kabul etmek anlamına gelir. Bu nedenle ikinci yani, kültürel hakları alabilmek için verilecek mücadeleye bir şey demiyorum/diyemiyorum. Böyle bir çözüm için, silahlı savaşıma gerek olmadığı gibi, Kürt halkının geleceğine yönelik akılcı bir istem olmadığı görüşümü de vurgulamak isterim. Bir başka deyişle; bu güne kadar verilen savaşı boşa çıkaran, inkar eden ve en önemlisi haksız bir suçlamaya çağrışım yapan düşmanın kozlarını güçlendirmekten öteye geçmez. Her ne kadar verilen mücadelenin kazanımı olarak kabul görse bile, Kürt işbirlikçisi hatta Türk aydınlarının da yer-yer mutabakat sağladığı bir istemdir. PKK ve Genel Başkanı Öcalan'ı hatta Kürtleri de yücelten bu istem ve olgular değildir. Kısaca böyle bir çözüm için ne sayısı belli olmayan insanların öldürülmesine, ne milyonların göç ettirilmesine, ne de koca bir coğrafyanın boşalttırılmasına gerek de yoktur.

Birincisi yani Ulusal Kurtuluş Mücadelesi olarak kavrandığı zaman artık; şu ana kadar izlenen silahlı mücadelenin düşmanın silah ve teknik üstünlüğüne uygun bir şekle dönüştürerek yeniden yapılanma gereği vardır. Bunun detaylarına girmeyi gereksiz ve siz değerli savaşçılara haksızlık olarak görüyorum. Ancak; kaleşinkofla yapılan Kürtlerin "kozık" veya "çeper" diye adlandırdıkları savaş, insan kaybımızın çok ötesine geçmemektedir. Aynı zamanda savaş süresinin çok uzamasına neden olmaktadır. Böyle bir savaşın uzun süreye yayılması, bu savaşı destekleyen moral değerleri de aşındırır. Çağın teknik ve yöntemlerinden yararlanmanın tüm maddi ve manevi koşullarına parti sahiptir. Sorun sadece etkili bir planlama, eğitim ve yararlanma sorunudur. Eğer bu yöntem kabul edilecekse düşmanın ekonomik kaynakları da askeri birimleri kadar hedef alınmalıdır.

"Savaşın Türkiyelileşmesi" söylemi, yerine getirilmemiş bir slogan ve tehdit sözü olmaktan çıkmalı, uygulaması yapıldıktan sonra sahiplenmek veya sahiplenmemek gibi bir yöntem izlenmelidir. Bunları söylerken hiçbir eylem ve çabayı görmemek veya küçük görmek gibi bir amacım yoktur. Eylemi planlayan ve

gerçekleştirenleri kutsal görmekle beraber, sadece eylemciyi yok eden intihar girişimleri yerine (kendini yakma, kendi üzerinde bomba patlatma vd.) siyasi, askeri ve ekonomik hedeflere yönelik etkileyici ve ses getiren eylemleri gerçekleştirmek gerekir. TC'nin hiçbir siyasi, toplumsal, askeri, kişilik ve kurumunu hedef almayan eylemlerle, bunların hedef olacağı yönünde sık-sık yapılan açıklamalar, kitlenin örgüte karşı güven duygularını aşındırdığı gibi, düşman açısından da ciddiye alınmamıştır.

Bu noktada küçük bir ayrıntıya dikkat çekmek isterim. Her yıl turizm mevsimi öncesi Parti ve Avrupa'da ERNK, dünyaya Türkiye'ye gidilmemesi yönünde propaganda yapar, Türkiye'yi tehdit eder. Haklı bir tavırdır bu. Ama üzülerek belirtmek gerekir ki şu ana kadar etkili bir eylem olmadığı için ciddiye alınmamıştır. Sayın Öcalan'ın yakalanması sonucu Kürtlerin yaşadığı her yerde gelişen olaylar ve Başkanlık Konseyi'nin ilgili açıklamaları sonucu görüldüğü gibi, TC turizm gelirlerini 1999 için felç etmiştir. (Bu noktada küçük bir ayrıntıya daha gireceğim. 23 Nisan dolayısıyla TC, uluslararası bir Çocuk Bayramı kutlar. Gelişen olaylardan ötürü, 65 ülke davet edilmesine karşın başta ABD olmak üzere kırktan fazla ülke "güvenlikli bulunmadığı" gerekçesiyle bu etkinliklere 1999'da katılmamıştır.) Belki sayın Öcalan'ın yakalanması gibi bir olay tekrar etmeyebilir. O zaman geriye kalan düşmanın bu mekanizmasını duraksamalara uğratacak süreklı bir eylem geliştirmektir. Bu konuyu fazla uzatmak istemiyorum, amacımı aşan söylemlerden kaçındığım için. Sadece bilinmesini istediğim bir husus var. TC'nin yapısı her gün onlarca gerilla kaybıyla, birkaç askerin öldürülmesine uzun yıllara alışkındır.

Örgüt, Halkla İlişkiler, Kısaca Avrupa

Dünyaya "Türkiye'ye turizm boykotu" çağrısı yapan Kürtlerin, Avrupa'da kurum ve kuruluşlarında Türk ihraç maddelerini tüketmesi ise ayrı bir trajedidir. Oysa TC'nin savaşı finansında önemli bir geliri de bu ihraç mallarından elde ediliyor. Örgüt, bu konuda açılacak bir kampanyayı geliştirmek yerine, bilerek/bilmeyerek bu malların tüketim teşvikçisidir. Hatta hakim görüş,

elde ettiği gelirleri bu yönlü ithalat ihracatla aklattığı yönündedir. Elbette bunlar sadece kuşku, maddi temellerden yoksun söylenti olabilir. Ama ne olursa olsun bu yönlü bir politika yeniliği geliştirilmelidir.

Örgüt, taraftar ve sempatizan arayışında biraz "seçmeci" davranabilir. Her konuya karşısındaki insanlara ve etkinliklere "mark" veya "dolar" getirecek kaynak şeklinde bakması, örgütün ve Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin uluslararası alanda hak etmediği suçlamalara uğramasına neden olmaktadır. (Elbette düşmanın ve yandaşları ülkelerin bu konuda haksız propagandalarının etkisi vardır. Ama bağış ve kampanya yönünde gördüğüm yarış, kampanya gününe kadar yaptığı işten ötürü tavır alınması istenen kişilerin, verdikleri bağıştan ötürü bir anda yurtsever olması ilginçtir.) Hatta çok sayıda tanıdığım oğlu veya kızı gerilla saflarından kaçmış insanların, verdiklerini iddia ettikleri yüksek meblağlar karşısında rahat olmaları, bu gerilla kaçkınlarına yönelik bir yaptırım uygulanmaması sanki gerillayı dağdan çekme borsasının varlığının ispatı şeklinde de yorumlanabilir. Burada tek-tek isimler üzerinde durmak yerine, genel bir yöntem değişikliğinin hayata geçirilmesini öneririm.

Avrupa'da kurumlar enflasyonu yaşanmaktadır. Moral ve medyatik kurumlar yaratıp işletilmemektense, ulusal mücadeleyi kitle ve uluslararası kamuoyuna kabul ettirecek, çözüme yardımcı olacakların kurulup çalıştırılması tercih edilmelidir. Bu kurumların kuruculuğuna ve öncülüğüne partinin önem vermesi ve verilen mücadeleye bağlılığının olması olağandır. Olağan olmayan her yerde sivil kuruluş olarak bilinen bu kurumların sürekli parti işleyişi zihniyetiyle çalıştırılması, daha doğrusu çalıştırılmayarak tıkanmasıdır. Ölçüsü ayarlandıktan sonra etkin olabilecek kurumları şöyle sayabilirim: Kurdistan Hukukçular Birliği, Kurdistan Gazeteciler Birliği, Yazarlar Birliği, PEN a Kurd, PKDW.... Bunların bağımsız çalışmasını sağlayarak uluslararası etkinliklerini elde etmeleri, şu ana kadar örgütte "acaba çok öne çıkarlar mı?" korku-kuşkusuna takılmıştır. Oysa kurumları böyle bir korku/kuşkuyla işlevsiz bırakmak yerine, ya kurdurtmamak veya alabildiğine çalıştırmak gerekir. Kaldı ki bu tür kuruluşların partiye engel ve rakip olmaktan ziyade, ulusal sorunun çözü-

münden başka bir tehlikesi olmaz. Bu da sizce bilindiği gibi tehlike değil, istenen hedeftir. En bilinmesi gereken bir başka gerçek de; böyle kurumlar değil, başka partiler örgüte rakip olma yarışı içinde olurlar ki, bu konuda çizilen tablo da gözler önündedir. Bu tespitim, Türkiye'deki başta HADEP olmak üzere diğer kurumlar için de geçerlidir.

Özellikle PKDW için ise şunları söyleyebilirim. İlk iki yıl eksikliklerine karşın iyi sayılabilecek bir çalışma temposu sergilemiştir. Sonraları yapılan müdahalelerle ve kendi içinden kaynaklanan nedenlerden ötürü, adeta biz üyeleri de dahil herkes, çalıştırılmaması için elinden geleni ortaya koymuştur. Bunların ne olduğunu burada tek-tek saymak gereksizdir. Örgütü bir tarafa bıraksak, kimimiz bir çiftlik gözüyle baktık, kimimiz inisiyatifsiz davrandık, kimimiz de ya hak etmediğimiz mevkilerle sarhoş olduk, ya da örgütü arkamıza alarak "kendi yerimi nasıl sağlamlaştırabilirim" ayak oyunlarını inceden inceye dokuduk. Bütün bunlara bir de partinin bu kuruma gereken önemi vermemesi eklenince şimdi, kurumun adı var, kendi işlevi de KUM gibi tarihe karışmıştır. Sonuçta sadece moral yönden var olan PKDW hastalığının KNK'ye bulaşmaması için lütfen bu görüşleri ara sıra hatırlayın. İşleyiş olarak örgütün PKDW'ye olan yaklaşımını KNK'ye uygulamayın.

Eskiden PKK'nin yoldaşlık ilişkileri takdir edilir, savaşta gerilla dayanışması, toplumda kadroların birbirinin şahsında parti ve düşüncelerini savunmalarından övgüyle söz edilirdi. Şimdi özellikle kitlenin içinde kadroların birbiri aleyhine sergiledikleri tavır, giderek parti taraftarları arasında bir kültüre dönüşmüştür. Avrupa'da yaşayan kitle içinde alabildiğine gelişen dedikodu kültürüdür. Çok yakın akraba ve komşu olanların dışında insanlarımızın birbiriyle ilişkileri oldukça sınırlı olmasına karşın, parti çalışanları tarafından her eve girebildikleri için, dedikodu taşıyıcılığı derneklerde başlar, evlere dek sirayet eder. Bu kültür Kurdistani değildir. Avrupa kültürü olması da olanaksızdır. Kurdistan kültürü olsaydı hiç kendi yönetimini kurmadan bir toplum değer yargılarını günümüze taşıyamazdı. Toplum olarak biter, tükenirdik. Avrupa kültürü olsaydı, sevsek sevmesek bu toplumlar oldukça ileri bir aşamaya gelmezlerdi. Demek ki böyle bir

kültürün gelişmesi bizim özel ve sistematik çabalarımızla, geliştirdiğimiz bir yapıdır. Bunu söylerken salt kadroların böyle bir kültürü geliştirdiği anlamı çıkarılmasın. Ama toplumu her konuda disipline ve kanalize eden partinin, en azından böyle bir alışkanlığın önüne geçecek tavır sergilemesi, kadroların bu yönlü eğitilmeleri şarttır.

En önemli konulardan biri de özellikle kurumlardaki kadroların rotasyonudur. Dilerseniz burada da küçük bir hatırlatma yapayım. PKDW kurulduktan sadece altı ay sonra, şu veya bu nedenlerle üç ayda bir yapılan toplantılara gelemeyecek kadar alandan uzaklaştırılan ERNK veya bağlı kurum üyelerinin sayısı 22'dir. Bir dönem herhangi bir kurumun sorumluluğunu yapan kişinin, ertesi gün yayın dağıtması veya cephe çalışanı düzeyine indirilmesi, örgütün bireylerine verdiği önem açısından saygınlığı tartışma konusu yapar. Keza hiç ilgisi olmayan kişilerin kurumların başına getirilmesi, bu konuda hiçbir deneyimi olmayan insanların bu kurumları işlemez hale getirmelerine neden olur. Bunu söylemek insanlarımızı küçük görmek anlamını taşımaz. Herhangi bir ülkede sorumlu veya dış ilişkiler sorumlusu olan birinin, tam o ülkeyle ilgili önemli bilgi ve deneyimlere sahip olduğu anda yerinden alınması örneğine çok rastladık. Bu durum hizmetin veya çalışmanın sürekliliği açısından oldukça sakıncalıdır. Oysa potansiyel olarak önemli bir yapıya sahip olunduğunu herkes bilmektedir. Bunu salt örgütün işleyişiyle açıklamak da olanaksızdır. Yukarıda değindik, salt örgüt çizgisinde işlemesi gereken kurumlar vardır, yarı resmi görünüm sergilemesi gerekenler vardır, bir de tam özerk olması gerekenler. Anlayış ve işleyiş böyle bir zemine doğru olarak oturtulduğu ve güven olgusunun geliştirildiği bir mücadele, daha etkili olur, kısa dönemde daha iyi gelişir.

Uzun yıllar PKK'nin verdiği mücadeleye karşı olanların, sırf örgütü ve Genel Başkan Öcalan'ı (hangi amaçla yaptığı da kuşkulu olan) övdüğü için aşırı değer görmeleri ayrı bir handikaptır. Benim açımdan herhangi bir kişinin öne çıkması veya değer kazanmasının, elbette mücadele için kazanım sayılacak yanları vardır. Ama bunu "kim olursan ol yine gel" düşüncesiyle yapmak, bir yandan uzun süre açıktan düşmanlık yapanların kir ve

paslarıyla mücadelenin içine dalmalarına, öte yandan emek ve bedel ödemişlerin gözardı edilmelerine neden olur. Tekrar ediyorum kişisel olarak böyle bir kaygı taşımadığım gibi, buna ihtiyacım da yok. Ama yirmi yıldan fazla işbirlikçi, düşman ve benzeri damgalar yiyenlerin bir günde çok değerli olmalarıyla, uzun süre emek verenlerin eften-püften nedenlerle "alçak" damgası yemesi arasında çok akılcı bir tercih yapıldığına inanmıyorum. Konunun ciddiyetine aykırı düşmemesi umuduyla basit bir örnek vermek istiyorum. Avrupa'da 50 DM'ye alınan eşyanın bir yıl garantisi vardır. Görünen o ki bu mücadelede yer almış bir kişinin üç ay ciddiye alınması garantisi yoktur. Bunun kişilerin düzeyine göre komplolarla sağlanması ise en üzücü noktadır. Daha doğrusu adam seçerken hiç ince eleyip sık dokuma gereği duyulmazken, insanların harcanmasında alabildiğine yapay senaryoların alelacele hayata geçirildiğini, maalesef defalarca gördük, görmeye de devam ediyoruz.

Türkiye veya metropollere gönderilen ekiplerde mutlaka iş bölümü yapılmalıdır. Bir başka deyişle her işi bir arada yapacakların yerine ihtisas elemanı/grubu oluşturulmalıdır. Kişi veya kişilerden oluşan timler propaganda, örgütleme, maddi destek toplama ve eylem yapma gibi işlerden ziyade biri için gönderilmeli. Tamamını bir arada yürütenlerin deşifrasyonu ve imha olmaları neredeyse mukadder hale gelmiştir. Her işi yapanların aslında çoğunlukla hiçbir iş yapmadan ele geçirilmelerinin önüne geçilmelidir. Bunun eğitimi ve seçimi çok daha dikkatle yapılabilir.

Özellikle 1991 yılından başlayan, her seçimde doruğa çıkan Kurdistan'daki "burjuva partilerinden yönetici ve aday olanlara" yönelik yazılı ve sözlü tehditler yapılmaktadır. İnsanların adı geçen parti yöneticiliğine girmemeleri, Ulusal mücadelenin desteklediği partinin dışında aday olmamaları, seçilmeleri durumunda çalıştırılmayacakları veya hedef olacakları gibi beyanatlar çokça verilmiştir. Oysa o günden bu yana etkisiz ve yetkisiz üç-dört kişiye yapılanlar dışında herhangi bir yaptırım görülmemiştir. En bariz örneğini 1994 yerel seçimlerinde gördük. Sonuçta Kürt işbirlikçiler sadece parti il başkanı, belediye başkanı, meclis üyeleri olarak seçilmekle kalmadılar, bu görevlerine çete reisi, korucubaşı ve ihbarcılıklarını da eklediler. Açıkçası yerini bulmayan

tehditleri artık kimse ciddiye almamaktadır. Bu konuyu özellikle yerini bulmayan tehditlerin yapılmayarak, örgütün ve mücadelesinin itibarının sarsılmaması yönünde hatırlatma gereği duydum. Kürtlerin yazarından avukatına kadar, en önemli potansiyellerinin fail-i devlet cinayetleriyle ortadan kaldırıldığı dönemde, ERNK'nin "misillemesi yapılacaktır" beyanatı da sonradan yerine getirilmemiş bir tehdit olmaktan öteye geçmediği gibi, düşman üzerinde de hiçbir caydırıcı etkisi de olmamıştır.

Yerel bazda kaçırılan bu konumdaki insanların durumu ise ayrı bir tartışma konusudur. "Vatan haini" olarak kaçırılanların, sonuçta biraz para karşılığı serbest bırakılmaları çok büyük bir çelişkidir. Bunu kaçırılıp öldürülmeleri için söylemiyorum. Ama bir insan eğer ulusal mücadeleye karşı ise yaptırımı önce can korkusu taşıması, sonra küçük bir meblağ karşılığı serbest bırakılması değildir. Yok eğer ulusal hain değilse kaçırılarak tedirginlik yaratılmasında hiçbir yarar yoktur. Üzülerek belirteyim, bu bana tanık olduğum bir gerilla mahkemesinde suçlunun önce "idam" cezasına çarptırılıp sonra cezasının birkaç günlük emek sürecine çevrilmesini hatırlatıyor. Bizzat yaşadığım bir olay bu konuda iyi istihbarat yapılmadığını, dolayısıyla önemli yanlışların yapıldığını gösteriyor. Herhangi bir şikayet amaçlı değil vereceğim örnek. Ama yapılanların veya yapılması istenenin ne denli yanlış olduğuna küçük bir örnektir. 1996 yılında Parti Merkezi Kürtçe Okulunda karşılaştığım, adı geçen okulun yöneticisi konumunda olan ve daha önceleri benim yerleşik olduğum alanda görev yapan bir gerillanın söylediklerine önce inanmamıştım. Ciddi olduğuna sadece ben değil, beraberimdeki arkadaşların da tanık olduğunu belirtebilirim. Sohbetimiz aleni idi. 1993 yılında Gewer mıntıkasında gerilla olduğunu söyleyen arkadaş aynen şunları söylemişti bana:

"Biz 93 yazında Gewer mıntıkasındaydık. Seni öldürmek için çok çaba harcadık, ama bir türlü elimize geçmedin." Düşünün, aynı dönem TC de beni ortadan kaldırmak için akıl almaz yöntemlere başvuruyordu, ilçem bombalanıyor, en yakınlarım ya yakalanıyor ya da öldürülüyordu. Onlardan korunmak için aldığım önlemler meğer, kendi savaşçılarımın oyununu bozmuş. Tekrar ediyorum, bunu bir şikayet olsun diye söylemiyorum. Zaten

böyle bir amacım olsaydı başta Sn. Öcalan olmak üzere, partinin en yetkililerine çok yakındım. (Ki o zaman orada bulunan bazı arkadaşlar, şu an bu mektubun muhataplarıdırlar) Özetle bu konularda daha iyi bir eğitim ve planlamanın yapılabileceğini vurgulamak isterim.

Güney Kurdıstan'a İlişkin

Başta PDK ve YNK olmak üzere Güneyli güçlerin kaypak, ilkesiz ve hatta ulusal mücadele bazında omurgasız olduklarını tekrar etmeme gerek yoktur. Özellikle bir Kurdıstani gücün, sömürgecilerle işbirliği yaparak başka bir Kürt gücüne saldırması kabullenemez. Bu yönüyle başta PDK'nin Kuzey Kurdıstan Özgürlük savaşçılarına karşı olan tavrını mahkum ettiğimin bilinmesinde yarar vardır.

PDK'yi haklı görmemek kaydıyla kendimize de bir bakalım. PKK, Güney dağlarını Kuzey'e bir sıçrama tahtası olarak mı kullanmak istiyor, yoksa Güney'de iktidar ortaklığına mı oynuyor? İkisini birbirinden ayırmak gerekir. Ya da ikisinden birini seçmesi. Birinci yolu izlemek gibi bir hedefi varsa, kentlerde ve beğenmesek bile Güney'de PDK'nin kendisi için koyduğu kurallara uymak zorundadır. Yani adı geçen yönetimin sözde dahi olsa iç işleyişindeki bazı düzen ve intizamlara, karşılıklı uzlaşma ve anlaşma çerçevesinde uymak zorunluluğu vardır. Nasıl ki yarın bizim kendimize göre kuracağımız düzene başkalarının harfiyen uymasını isteyeceğimiz gibi. Öyle sanıyorum ki böyle bir yolun seçilmesinde, Güneylilerin işbirlikçiliği ve aşiret dayanaklı mücadelelerindeki yöntemleri bizi baştan itibaren onları hesaba katmamaya yönlendirmiştir. Lojistik sağlama ve Güney-Kuzey ayırımındaki dağları kullanma yönlü bir çağrı, bu içerik ağırlıklı bir görüşme talebine onların da onay ve hoşgörülü davranmalarını sağlayacak girişimler olabilirdi. Bunu böyle girişimler hiç olmadı anlamına söylemiyorum. Ancak PKK'nin de bu yönlü çaba ve sabır göstermesi gerektiğine inanıyorum. En azından 1995 saldırısını yapmayarak tamamen haklı olabilirdik.

İkinci yol yani Güney'de iktidar ortaklığına oynanıyorsa tüm güçlerin bunda yoğunlaşması gerekirdi ki, o da Kuzey'de düş-

mana karşı savaşı dondurmayı veya askıya almayı gerektirirdi. O zaman da yüz yıla yakındır Güney'de savaşan güçlerin ortak olarak bize karşı koymalarının önüne geçemezdik. Haklı olurlar veya haksız olurlar, o ayrı bir tartışma konusudur. Lakin; Kuzey'de mücadelenin her alanında PKK'nin başka örgütlerin çalışmalarına gösterdiği tahammülsüzlüğü, bu kez de Güney'de PKK'ye karşı görmek zorundayız. Bütün bu davranış karmaşası içinde politika yapılmamalı sonucu çıkmaz söylediklerimden. Ancak sizler de daha iyi görüyorsunuz ki; Güney'de YNK'nin dostluğu sadece PDK gücü karşısındaki acizliğinden kaynaklanan geçici ve hiçbir güvenceye bağlı olmayan dostluktur. Kısacası adamlar; "herkesin Kurdıstan'ı kendisine" prensibinden hareket ediyorlar.

PKK'nin kuruluşu, verdiği imaj, hatta kullandığı dil bile Kuzey'e yöneliktir. Ve insanlarımız PKK'ye katılırken, tüm potansiyellerini TC'ye karşı kullanmak üzere hareket ederler. Yoksa beğenelim veya beğenmeyelim, Güney'de Kürt öldürmek için değil. Veya Güneyli Kürtlerce öldürülmek üzere değil. 1995'ten bu yana Güney'de eritilen Kuzey Kurdıstan gücünün Kurdıstan Özgürlük mücadelesine hizmet ettiği söylenemez. Aksine; iki amaca hizmet etmiştir:

Birincisi; düşmanların koyduğu yapay sınırlar ortadan kaldırılmış, ancak insanlarımızın beyninden silinmeyecek Kuzey-Güney sınırlarının oluşmasına neden olmuştur. Hem Kuzeyli, hem de Güneyli Kürtlerin öldürülmeleri en azından uzun sürecek bir husumetin varlığına neden olmuştur. Tüm Kurdıstan'a yönelik projeleri olan partinin böyle bir husumetin içine çekilmesi, en azından o parti ilkelerine ters düşer.

İkincisi ise; bir yandan "Kürtlerin birleşemeyeceği" gibi süregelen imajın güçlenmesine ve kardeş kanı dökmekte karnesi kötü güçlerin (PDK ve YNK) yanına PKK'nin de çekilmesi sağlanmıştır. İsteyerek/istemeyerek, bilerek/bilmeyerek böyle bir hareketin içinde olmak, yukarıda da değinildiği gibi ulusal birlik çalışmalarını da sabote etmiştir. Her iki ve sayılmayan nedenler de sadece Kurdıstan'ı bölüp parçalayan güçlerin hoşuna gider. Bir başka deyişle onlara hizmet eder.

Tüm coğrafi, kültürel ve Kurdıstan'ı sömürgeleştiren etkenlere baktığımızda; PKK'nin herhangi bir Kurdıstani güçle çatışma-

sı PKK'nin ve Kurdıstan'ın yararına değildir. Başka Kurdıstani güçler yüzde yüz haksız olsalar bile. Burada tarihi bir kuralı hatırlatmakta yarar görüyorum. Tüm sömürge uluslarda, ulusal güçler önce ortak düşmana karşı mücadele ederler. Düşmanı ülkelerinden temizledikten sonra ne yazık ki iktidar paylaşımı için birbirlerini boğazlarlar. Biz ise bu konuda da tersinden başladık.

Başka bir gözle baktığımda ise, bir başka kuşkuyu dile getirmekten geçemeyeceğim. Örgütlenmeleri, çalışma ve ideolojileri ayrı olmakla beraber PKK dışındaki özellikle Güney'li ve Doğulu güçlerin iki ortak noktaları var. Özellikle bu konuda da PKK'ye oranla karneleri zayıftır. Bu noktaların biri, sömürgecilerle şu veya bu şekilde mutlaka işbirliği yapmış olmalarıdır. İkinci nokta ise mutlaka ellerine kardeş kanının bulaşması, yani birbirleriyle savaşmış olmalarıdır. Birinci hataya PKK'yi çekmeleri hem zor, hem de onların inisiyatifleriyle gerçekleşmesi olanaksızdır. Korkarım tüm güçlerini harcayarak ikinci noktada PKK'nin bu üstünlüğünü bozmak için ellerinden geleni yaptılar veya PKK'yi de objektif olarak böyle bir alana çektiler. Çünkü Kürtçe'de "ölüler daima kıyametin erken olmasını isterler" gibi bir söz vardır. Bu maddede saydıklarıma, "ihanet" ile "kardeş kanı dökme" arasındaki farkı gözetebildiğimi söylemekle son vermek istiyorum.

Değerli arkadaşlar;

Oldukça uzun oldu. Ama her şeyi yazmadığımı da bilmelisiniz. Biraz da buradaki gelişmeler veya örgütlü arkadaşlarla aramızda geçenler, beni böyle bir mektup yazmaya zorladı. Elbette yukarıdaki görüşler bana ait. Genelde hakim görüş ve teamül hep örgütü övme üzerine kurulmuştur. Ben ise bu konuda da aykırı davranmakla, görevimi yaptığıma inanıyorum. Çünkü özellikle Avrupa'da örgütün yapısından mıdır, insanlarımızın karakteristik özelliğinden midir, biri "resmi" diğeri "özel görüş" olmak üzere iki tür söylem şekli vardır. Elimden geldiği kadar içimden geldiği gibi yazmaya çalıştım. Haklıyım veya haksızım, üzerinde tartışılabilir. Ciddiye de almayabilirsiniz. Ama, kabul etseniz de etmeseniz de, halkıma ve ulusal mücadeleye karşı sorumluluğumun bir gereği olarak yazdım. Mektubumun elinize

ulaştığı günlerde (ulaşırsa tabii) Sn. Öcalan'ın durumu da hemen-hemen açıklığa kavuşur. Düşmanın belirleyeceği son ne olursa olsun, sizden beklediğim verilen bunca mücadele ve bedele layık bir yöntem uygulamanızdır. Bu konuda kuşkumun olmadığını özellikle belirtmek isterim. Çok zor ve karmaşık bir dönemin karar arifesinde olduğunuzun da farkındayım. Ama en başta belirttiğim gibi sizlerin alacağınız kararların, sadece günümüzle ilgili değil, rüyalarımızı da etkileyeceğine inanıyorum. Saygı ve sevgilerimle, üstün başarılar dilerim.

Nejdet BULDAN 20.6.1999

Canım Kardeşim,

Bu ara Öcalan'ın duruşmaları da bitti (29 Haziran 1999). Beklenen karar, yani idam verildi. Türk devleti, basınıyla ve halkıyla "bayram" yaptı. Söylenenlere ve yapılanlara karşın, içimiz kan ağlıyor. Çünkü, biz en azından orada yargılanan ve idam kararı verilenin aslında Kürt halkı ve ulusal mücadelesi olduğunu çok iyi biliyoruz. Buna yargılayan da inanıyor.

Önce akıl almaz ve bir devlette olamayacak zafer sarhoşluğu hakim oldu tüm Türkiye'ye. Neredeyse idamın takvimin hangi günlerine denk geleceği, Yargıtay tasdiki, TBMM oylaması ve celladın bulunup bulunmadığı tartışıldı. Sonra Öcalan'ın içerden yaptığı açıklamalar sürdükçe, idam etmeme/edememe üzerinde daha çok durmaya ve sözbirliği etmeye başladılar. Açıklama ve yönlendirmeleriyle devletine (bu tanımlama kendisinindir) yapacağı yardımların, ölüsünden daha fazla işe yarayacağına devlet de kanaat getirmeye başladı.

Sırasıyla gelişen olayları kısaca şöyle vurgulayabilirim. Öcalan, 1 Eylül 1999 gününden başlamak kaydıyla Partisinin savaşa son vermesini ve Türkiye sınırlarını terk etmesini istedi. Partisi, hemen bu karara uyacağını duyurdu. Ardından bugünlerde (Ağustos ayı başlarında) Izmit-Sakarya-Yalova taraflarında meydana gelen deprem, on binden fazla insanın ölmesi ve büyük hasar nedeniyle, PKK çekilmeyi hızlandırdığını, depremden duyduğu derin üzüntüyü her gün duyurmaya başladı. MED-TV yerine kurulan Medya- TV, eski köy yakmalarına ilişkin görüntülerin yerine, deprem görüntülerini klip yaparak yarı resmi bir yas tutmaya başladı. Panel ve tartışma programlarında Heyva Sor a

Kurdıstan vasıtasıyla PKK'nin DC'ye (artık kimse TC demiyor, Demokratik Cumhuriyet diyorlar) maddi yardımlarının kabulü için yalvarmaya başladı Kürtler.

Gene PKK, DC ile öyle bir tek taraflı barış, ateşkes ve dostluk kurdu ki, hasbelkader televizyonunda TC'yi eleştiren Haluk Gerger'e en üst düzeyde verdi veriştirdi.

Bundan birkaç gün önce de eski bir PKK üst düzey yöneticisi, eski gerilla, araştırmacı-yazar Selahaddin Çelik, kimliği belirsiz dört kişi tarafından evinde kıyasıya dövüldü. Örgüt, bir bildiriyle olayla ilgisi olmadığını açıklarken, gazete ve derneklerde tehdit ve gözdağlarıyla korkutulacakların listeleri açıklanıyor. Anlayacağınız, şimdi TC'yi eleştirenlere duyulan öfke, geçmişte cahşlara duyulan öfkenin kat-kat üzerine çıktı. Genelde yurtsever olunmak için çağrı yapılırdı. Şimdi tek taraflı, geleceğinin belli olmadığı, hangi amaçla yapıldığı kuşkulu ve devletin muhatap kabul etmediği barış kavramı üzerinde tartışmak kadar tehlikeli bir konu yok. İçerden A.Öcalan, dışardan Başkanlık Konseyi üyeleri Türkiye Cumhuriyetine düşmanlık yapılmaması için çağrılarını yinelerken, yapılacak diplomatik girişimlerle TC'nin Avrupa Birliğine girebilmesi için destek olunması emrediliyor.

Medya Televizyonundan Atatürk Milliyetçiliğini öven yorumlar, yeni sürecin temel ilkesi gibi görünüyor. Özgür Politika'da ise köşe yazarları, Öclan'ın çağrı ve kararlarına balıklama atlamayanlara, hatta hangi koşulda bulunursa bulunsun olumlu yorum yapmayanlara her gün ağız dolusu küfür etmeye başladılar. Benim bildiğim çoğu insan artık gazeteyi okumak için almıyor. Sadece "acaba bugün bana kimler küfür etti" diye bazı sayfalarına Internetten bakıyorlar.

Derneklerde, toplantılarda süreci anlayamadıkları veya karşı çıktıkları için "alçak ve hain, savaş rantçısı, ilkel milliyetçi" ve daha değişik tanımlamalarla ilan edilenlerin listesi her gün değişiyor, kabarıyor. Ne yalan söyleyeyim, Türkiye'de Devlet kontralarından duyulan korku, Demokratik Cumhuriyetçilerden duyulmuyor değil. Her gün onlarca espri yapılıyor. Tuhaf olan TC tüm bunlara iki şekilde yanıt verdi. Birincisinde bir "af ve pişmanlık yasası" çıkararak bu yasanın hiçbir yerine Kürtçe konu-

şanlara verilen cezaları bile almadı, muhatap kabul etmedi. Cumhurbaşkanları tarafından veto edilen af yasaları devletin tepesine yerleşen çeteleri koruma ve kollama amaçlıydı. İkincisi ise, kendilerini demokratik gelişmelerin önünde bir engel olarak gören gerillalar (bu görüş Genel Başkanlarına ve komutanlarına ait) demokratik gelişmelerin sağlanması amacıyla Türkiye'yi terk ederken veya çekilirken her gün onlarca şehit veriyorlar. Yani TC bu durumda dahi PKK'yi ve Kürtleri kaale almıyor. Devlet için teslim olan gerilla değil, ölü Kürt lazım.

Bir Eylül günü beklendiği gibi PKK'nin içerden ve dışardan birbirini tamamlayan mesajlarıyla geçti. Dışarıdakiler, içeriden yapılan çağrıya aynen uyulduğu, DC güçlerinin operasyonlarının sınır ötelerine çekilmeyi geciktirmekle beraber aşırı çaba harcadıklarını tekrarladılar. Bu arada DC'ye karşı kesin olarak silahlı mücadelenin durdurulduğu, bundan böyle savaşmak isteyenlere de izin verilmeyeceği, *"Kürtlerin bulunduğu hiçbir parçada devlet, federasyon veya otonomiye gerek olmadığı, hatta bu istemlerin çağ dışı olduğu"* PKK Başkanlık Konseyi tarafından resmen açıklandı. (Aynı açıklamada; bu çağrıya uymayı kabul etmeyen Dersim bölgesindeki gerilla birlikleri, komutanlarının isimleri belirtilerek resmen devlete şikayet edildi. Bu açıklamadan hemen sonra adı geçen gerilla birliklerinden çok kişinin yapılan operasyonlar (!) sonucu öldürüldüğü Türk basınında yer aldı. Parti, çok sonraları bu gerillaları da şehit ilan edecekti.) *"Kürtlerin bulunduğu hiçbir parçada devlet, federasyon veya otonomiye gerek olmadığı, hatta bu istemlerin çağ dışı olduğu"* bir taktik değil, strateji olarak bizzat Öcalan'ın mahkemeye verdiği savunmadan alıntıdır.

Kürtlerin yaşadığı herhangi bir parçada böyle bir çabaya başvuranların engelleneceği anlamına gelen açıklama tüyler ürpertici. Tamamında Demokratik Cumhuriyetin gelişmesine çalışmaktan söz etmek, aynı zamanda başka devletlerin egemenliğinde olan parçalarda da Türkiye Demokratik Cumhuriyetinin egemenliği için çalışmakla aynı anlama geliyor. Bundan çıkarılacak bir başka anlam da; diğer Kurdıstan parçalarında da sömürge devletlerin Demokratik Cumhuriyet olabilmeleri için aşırı çaba harcanacağıdır. Bir hareketin çıkış noktası ve en büyük savaşını

verdiği parçada "Demokratik Cumhuriyet" ne denli sağlanmışsa, diğer parçalarda da o denli olanaklı olacaktır, diye düşünüyorum. Hangi anlama gelirse gelsin bir Kürt olarak tüyler ürpertici buluyorum. Politik olarak da dile getirilemeyecek kadar hayalci, ütopik. Açıklamada gerillaların nereye gideceği, ne yapacağı, belirtilmedi. Sanırım zaten böyle bir programları da yok. Ama Kürt halkı için istenmeyenler (devlet, federasyon, otonomi) çok net açıklanabildi. Açıklamalardan benim anladığım, ortada kesinlikle bir antlaşmanın olmadığı, PKK ve şahsında Kürt halkının savaşı kaybettiği. Sadece Öcalan'ı kurtarmak için tüm Kürtlerin geleceklerinin ipotek altına alındığıdır.

İçerden A.Öcalan'ın açıklamaları izledi bunları. Türkiye'den kaçanların veya savaşanların Türkiye'ye dönüşlerinin hızlanacağını belirtiyor. (Hemen sonra aradığım bir arkadaşım bavulunu hazırladığını anlatmıştı espriyle) Buna ek olarak, silahlı güçlerinin Türkiye'yi terk etmelerine karşı çıkan veya ayak bağı olanları "etkisizleştirme" emrini de unutmadı.

Doğrusu, savaşın bir gün biteceğini herkes tahmin edebiliyordu. Savaşanlar, destek verenler de savaşın durması için yaptılar, ne yaptılarsa. Partili olanların, parti hiyerarşisi içinde yaptıklarından ziyade, binlerce insan en temiz duygularla bu mücadeleye destek verdi. Ama böyle bitirileceğini asla kimse düşünmüyordu. Sanırım silahların susmasını en çok ben istiyordum. Ama karşılıksız değil. Kürt halkına yazık oldu diyebilirim ancak. Bizler kullanıldık gibime geliyor. En temiz, kutsal duygu ve çabalarımız, bir canın bağışlanması için Türk devletine peşkeş çekildi. Sadece bizim mi, hayır. Milyonların.

22 Eylül'de başka bir çağrı yapıldı İmralı'dan. *"Demokratik Barış sürecine katkıda bulunmak, bu konuda samimiyetlerine inanılması için bir grup gerillanın silahlarıyla birlikte devlete teslim olunması"* isteniyor. Teslimiyetin adı "demokratik cumhuriyete katkı" oldu. Ertesi gün, PKK Başkanlık Konseyi bu çağrıya da olumlu yanıt verdi, bir grup gerillanın gelip teslim olacağını bildirdi. Hemen arkasından Türk Genel Kurmayı'nın açıklamasında bunun taktik olduğu, terörü bitirmek için bir fertleri sağ kalmayıncaya kadar mücadeleye devam edileceği kamuoyuna açıklandı. Bu arada "gerillaların Türkiye'yi terk etme ça-

balarına" operasyonlarla verdikleri yanıtlarda en az 40 gerilla öldürdüklerini hem Genelkurmay açıkladı, hem de PKK yetkilileri.

Dilersen; 29 Eylül 1999 günkü *Özgür Politika*'da PKK Başkanlık Konseyi üyesi Duran Kalkan'ın demecinden de bir paragraf alayım buraya. Bu süreci desteklemeyen veya karşı çıkanları şöyle değerlendiriyor, Duran Kalkan:

"Bu tür ses çıkardığını sananların, savaşa herhangi bir katkıları olmadığı gibi bir kısmı da savaş kaçkınıdır. Fakat savaştan kaçarak savaşın ortaya çıkardığı elverişli ortamda yaşamayı mesken edinmiş çevrelerdir." Bu çevreleri savaş rantçıları olarak niteleyen Kalkan, "Bizim rantçılarımız cılızdır, zayıftır. Türkiye'nin rantçıları gibi güçlü değil" diye konuştu. Kalkan, şöyle devam etti: "Bunlar bizim partimizin içerisinde değil de, partimizin örgütlediği ulusal hareketin etrafında vardı. Onlar böyle belirttiğimiz tarzda sesler çıkartarak pasifleştiler. Hoşnutsuzluk belirttiler. Ondan öteye geçecek bir durumları da yok, herhangi bir etkinlikleri yok. Bir örgütsel durumları yok, örgütlenme güçleri yok. Yani örgütlenecek çevreler değil. Sonuna kadar kendi bireysel yaşamlarını esas almış çevrelerdi. Bizim etrafımıza toplanmaları yani PKK etrafına toplanmaları da kendi bireysel yaşamları için, PKK'nin yarattığı imkanlardan pay almak amacına yönelikti. Uzun süre partimiz bunları idare etti, besledi, yaşattı. Eğer onurlularsa yedikleri sofraya bıçak sokmamalılar. Sokuyorlarsa, bu onların ne kadar olumsuz konumda olduklarını gösterir. Bunların bizim parti gerçekliğimizle alakaları yok. Bunu net olarak belirtelim."

Yukarıdaki kısım da bize verilen yanıt. Her ne kadar vicdanımı yokladığımda söylediklerinden olmadığını iyi bilmeme karşın, çok aşağılayıcı buldum. "...PKK etrafına toplanmaları da kendi bireysel yaşamları için, PKK'nin yarattığı imkanlardan pay almak amacına yönelikti, uzun süre partimiz bunları idare etti, besledi, yaşattı..." Görüyor musun, Ulusal Mücadeleyi yürütenlerin samimiyet ve vefasını? Tek kelimeyle midem bulanıyor. Daha da ibret verici olan ise, yeni döneme uygun olarak TC dev-

letine, Kemalizme, sömürgeci kurumlara karşı son derece saygılı bir üslup kullanılırken, bu süreçten rahatsız olan, devrimci eleştiri ve uyarı yapan kişilere karşı tahammülsüz, aşağılayıcı, saldırgan bir dil kullanılmaktadır. Üstüne ciltler dolusu kitap yazılabilir. Çelişkisi korkunç. Bizi besleyip yaşattıklarını söylüyor, kanımızla malımızla bizim kendisini beslediğimizi unuttuğu gibi, gerçekten çok güçlüyse bu en güçlü anda tavırlarını neden desteklemediğimizi hiç sorgulamıyor/sorgulayamıyor. Hele "PKK'nin yarattığı imkanlardan pay almak amacına yönelik" belirlemesiyle neyi kastettiğini anlamak daha zor. Payımıza düşen sürgün, ölüm, cezaevi ve yoksulluktan başka ne vardı? Onu da onurumuzla ve vekarla karşıladık. Onu da kendilerinden yararlanmak için değil, onurlu bir Kürt olmak için kendimizin seçtiği doğrudur. Yoksa herhangi bir tehdit veya onların tabiriyle "eğitim" sonucu almış değiliz. Bu benim en doğal seçme özgürlüğümü kullanmam anlamına gelir. *"Bunların bizim parti gerçekliğimizle alakaları yok. Bunu net olarak belirtelim"* derken, devlete mi mesaj veriyor, yoksa kendi kamuoyuna mı açıklıyor, belli değil!!

Doğrusu Ağustos ve Eylül başta olmak üzere, 1999 değişik türden depremlerle devam ediyor. 1 Ekim 1999 günü Genel Başkanlarının yaptığı çağrıya uygun olarak, Avrupa eski sözcülerinden Ali Sapan beraberinde yedi arkadaşıyla Şemdinli tarafından girip teslim oldular. Van DGM tarafından tutuklanarak cezaevine kondular. Basına yansıdığı kadarıyla avukatlarıyla görüştüler ve kötü muameleye maruz kalmadıkları ilk mesajları oldu. Bu arada Avrupa'dan da bir grup PKK'linin Demokratik Cumhuriyet'e katkıları gereği gidip teslim olacakları söylentileri dolaşıyor. Önümüzdeki günlerde gerçek olup olmadığını göreceğiz. Ali Sapan başkanlığındaki grubun teslim olmasıyla birlikte PKK çevrelerinden iki çelişkili mesaj verildi. Birincisi Başkanlık Konseyi üyesi Osman Öcalan'ındı. Birader Öcalan, Medya TV'ye verdiği demeçte gidişin teslimiyete ve pişmanlığa yorumlanmaması gerektiğini, devlet bu çabalara olumlu yanıt vermezse çok vahim sonuçların doğabileceğini belirtti. İkinci demeç avukatları aracılığıyla ağabey Öcalan'dan geldi. O da bu teslim olmanın samimiyetlerinin bir belirtisi olduğunu, yasal düzenlemelerin yapıl-

ması halinde (bunun altında kendisine yönelik bir af beklentisi görüyorum) iki binli yılın başında dağda ve dışarıda tek bir PKK'linin kalmayacağı, tamamının düzenle yasal bütünleşmeyi sağlayacağı belirtiliyordu. Bu gelişmeler olurken 7 Ekim günü Yargıtayda görülecek Öcalan Davası, avukatlarının başvurusu üzerine 21 Ekim'e ertelendi.

Bu arada evde olmadığım bir gün iki PKK'li eve gelmiş. Bunlardan biri bölge sorumlusu olduğunu söylemiş. Hanıma ve evde bulunan çocuklara benim Şükrü Gülmüş, Selahaddin Çelik ile ilişiğimi kesmemi tehdit mi, tavsiye mi olduğunu anlayamadığım bir dilde anlatmışlar. Bu söylediklerinin içine beni ve verdiğim mücadeleyi öven sözler serpiştirmeyi de ihmal etmemişler. Altı-yedi aydan sonra ilk gelişleridir bu arkadaşların. Belirttiğim süreden önce haftada birkaç kez uğrar ya sohbet ederdik veya getirdikleri yayınları bırakır, aidat ve ücretlerini alır giderlerdi. Kendileriyle görüşmediğim için amaçlarının ne olduğu konusunda emin değilim. Ama tehdit ise ayıp ve çok aşağılayıcı. Kabul etmeyeceğim bir tavırdır. İyi niyetlerine de akıl erdiremiyorum doğrusu. Bir kez yukarıda adını verdikleri iki kişi de eski PKK'li. Şükrü Gülmüş'ü sen de tanırsın. On bir yıl bu davadan cezaevinde yatmış, İstanbul'daki gazetenin başına getirilmiş, sağlık sorunu nedeniyle Avrupa'ya çıkarılmış. Almanya'da iltica ettiği için kendi deyimiyle bir milyon marka yakın masrafla devlet tarafından karaciğeri değiştirilip tedavi edilirken partisinin bu konuda katkısı ve ilgisi olmamış. Burada partisiyle olan çelişkilerinin hangi temellere dayandığını anlamak zor, ama bir Kürt aydını. Derneklerde ve kitle toplantılarında "görüldüğü yerde yüzüne tükürülecek" türünden bir sınıflandırılmaya gidilmiş, gazete ve diğer parti organlarında hakkında çok ağır hakaretler içeren yazılar yazılmış. Ailesini, sağlığını ve tüm yaşamını bu yolda feda etmiş biriyle benim, biraz da kent olarak yakınımda olduğundan ilişki içinde olmamam olanaksız. Sonra ilişkiyi başka kuşkularla da ilişkilendirmek ayrı ve PKK'nin sorunu. Gördüğüm kadarıyla hain, ajan vs. değil, aksine saygı duyulacak biri. Saygıyı da şuna buna karşı olduğu için değil, ödediği bedelle hak etmiş, korunmaya muhtaç bir Kürt ve bir insan.

Gene ilişkimi kesmemi istedikleri Selahaddin Çelik, PKK

merkez komite üyeliğine yükselmiş, iki kardeşini ve çokça yakınını şehit vermiş, çok sayıda akrabası hâlâ gerilla olan, yaptığı araştırmalarla Türk devletinin, siz de dahil öldürttüğü insanları dünya kamuoyuna belgeleriyle sunmuş bir Kürt aydını. Devletin cinayetleriyle ilgili yaptığı araştırmalar birkaç dilde yayınlandı ve geleceğe önemli bir belge bıraktı, bırakmaya devam ediyor. Partisiyle arasındaki anlaşmazlık ne olursa olsun, düşmana hizmet etmediği için saygıdeğer bir insan, bizim insanımız. Evinde PKK'liler veya onların emriyle komaya sokulacak derecede dövülmesini kabullenmek olanaksız. Mesafe olarak da bana oldukça uzak olmasına karşın, karşılaştığımda haz duyabileceğim bir şahsiyet. Sırf Öcalan'ı sevmemesi veya yöntemlerine karşı çıkması benim ona mesafeli davranmamı gerektirmiyor.

Bir de işin içerik kısmı var anlamakta zorlandığım. Yedi- sekiz aydır benimle ilişiğini kesen, derneklerde, toplantılarda ve gazetedeki yazılarında adımı getirerek veya getirmeyerek bana hakaret eden bu parti, ne değişti de şimdi evime gelip beni soruyor. Eğer onların deyişiyle hain, işbirlikçi, rantçı, ilkel milliyetçi ve ajan isem; ilk baştaki tutumumdan bu yana bir değişiklik yok. Dolayısıyla sevilmem veya övülüp uyarılmam için gerekçeler de yok. Yok eğer değilsem niye o kadar hakaret ediyorlar. Veya ediyorlardı. Bir kalemde, yalan-yanlış değerlendirmelerle insanları silecek, karalayacaksın. Ondan sonra "bizim büyüğümüzdür, saygımız var" diyeceksin. İnsanın ve insanlık değerlerinin bu denli ucuz ve ilkesiz olduğu başka bir alan tanımıyorum. Şimdi bizi "savaş rantçısı" olmakla suçluyorlar. Bilemiyorum, şu ana kadar savaş dolayısıyla kimden aidat ve kampanya istedik, kendi şahsımız için? Rant olarak ne karşılık aldık, yukarıda değindiğim gibi sürgün, ölüm, cezaevi, işkence ve yoksulluktan başka? Artık burada şu gerçeği ifade etmenin zamanı geldi.

Avrupa ve Kurdistan'da kendi ellerim ve çabalarımla son beş yılda mücadeleye verdirdiğim Markların tutarı bir milyonu geçiyor. Hiç örnek vermeme gerek yok. İnsanlar bu partiye, gerillaya maddi yardımda bulunmak istediklerini, ancak içlerinden birinin yakalanması durumunda hemen kendilerine yardımda bulunanların adını verdikleri için güvenmediklerinden, ancak benim elimle yardım etmek istediklerini telefonla bana bildirenlerin sayısını

ben de unuttum. Avrupa'nın herhangi bir ülkesinden çağırdıklarında yanıma bir PKK'li veya onların belirleyeceği tanığı alarak gidip paraları alıp partiye veriyordum. Çoğu zaman da buralara gidip parayı alabilmek için yol parasını bile bilahare ödemek üzere başka bir arkadaşımdan borç aldığımı çok iyi hatırlıyorum. Kısaca bu yollarda bile kendi paramla gidip geliyordum. Bu nasıl rant sağlamaksa? Ama haklıdırlar. Çünkü bunları yaparken de kavga ediyordum. Vurdumduymazlıklarını, ertelemeciliklerini yüzlerine vuruyordum. İyi anlaşılması için buraya bir örnek almakta sakınca görmüyorum.

Yıl 1998'di. Bir yurtsever, telefonla beni arayarak Zağroslar'a yardımda bulunmak istediğini, kendileriyle bağlantı kurduğunu, ancak gerillaların acilen telsizlere ihtiyaçları olduğunu söylediklerini belirtmişti. Benden telsiz bulup bulamayacağını öğrenmek istiyordu. Avrupa'daki birimleri vasıtasıyla bu cihazların gönderildiğini bildiğim için hemen Avrupa sorumlusunu aradım ben de. "Yeter ki parayı göndersin, biz hemen telsizleri kendisine Türkiye'de teslim ederiz" demişti. On tane el cihazı almak istiyordu, ben on beşe yükselttim. Parayı bir Avrupa ülkesindeki adamı vasıtasıyla aldırabileceğimizi de belirtti. Adamın telefonunu aldım, gidecek kişinin kullanacağı parolayı kararlaştırıp durumu gene yetkili PKK'liye bildirdim. Kararlaştırılan günden bir hafta sonra ancak parayı aldılar. Oysa iş o kadar basitti ki. Parayı verecek kişinin bulunduğu Avrupa kentindeki PKK'liye telefon açılacak, adamın telefon numarası ve parola verilecek, en geç bir saat içinde para alınacaktı. Onlar, bir haftada bu parayı alabildiler. Neyse bir buçuk ayda telsizler, yardım etmek isteyenin eline ulaştı, o da hemen gerekli yere gönderdi.

Aradan on gün geçti ki aynı adam bir kez daha aradı, gene aynı yöntemle bir parti daha telsiz göndermek istediğini belirtti. Gene yetkiliye parayı alabilmeleri için aynı yöntemi iletmeme karşın bir ayda bu parayı alamadılar. Bir gün gidiş, bir gün geliş olmak üzere çocuklarımdan birini gönderip aldırdım. Tamamı bir saatte olacak işi o denli zahmete soktular. Para elime ulaşır ulaşmaz, bu kez ben güvenmediğim için beş saatlik yolu tepip onların mali sorumlusuna verdim. Beş ay sonra Öcalan Roma'ya geldiğinde bile, yardım etmek isteyen yurtsever hâlâ telsizleri

alamadığını söylüyordu. Gerilla komutanı beni telefonla aradığında konuyu kendisine anlattım, her gün buradaki arkadaşlarıyla telefonlaştığını hatırlattım ve sorunun onlardan kaynaklandığını anlattığım zaman arkadaşlarından yana isyan ediyordu. Bu hem rantçılığımıza hem de sorumluluklarımıza iyi bir örnektir sanırım.

Ajan ve işbirlikçi olmakla suçlanıyoruz. Hemen her konuda uzlaştıkları Türk devletiyle biz nasıl ajanlık ve işbirliği yaparız? Kendileri tamamıyla uzlaştığına göre, dolayısıyla ortada düşman kavramı kalmadığına göre nasıl bir ajanlık olabilir bizimki? Türk Devletiyle Kürtler arasında hem savaş çığırtkanlığı yaptığımızı iddia ediyorlar, hem de bu devlete ajanlık yaptığımızı. Bu güne kadar el üstünde tutuyorlardı bizi, şimdi hangi olumsuz tavrımızla bu denli alçak olabiliyoruz? Tersi bizim için de sözkonusu ama onların diliyle yapmıyoruz, sadece bu süreci bize de anlatmalarını veya karşılıksız teslim olduklarını söylüyoruz. Düşmanla aynı dili kullandığımızı da iddia ediyorlar.

Düşmanla hangi ortak yanımız olduğunu belirtmiyorlar ama ben sorayım, onların tabiriyle ortada "düşman" falan da yok. Olmayan düşmanla nasıl işbirliği yapılır? Bunun ölçüsü nedir acaba? Öcalan'ın ve arkadaşlarının yaptığı çağrılarda belirttikleri gibi, *"TC'ye düşmanlık yapmamak"* mı, yoksa kayıtsız şartsız bir teslimiyeti kabul etmemek mi?

Düşmanla aynı dili kullanmak; Kürt halkının varlığını inkar edip, *"Türk kimliğinin bir alt öğesi olduğunu"* söylemek mi, yoksa katıksız bir Kürt olarak kendi ulusunun ulusal haklarını savunmak mı?

Düşmanla aynı dili kullanmak, yirmi yıl boyunca söylenen ve yapılanların, yaratılan kahramanlıkların *"yanlış"* olduğunu söylemek mi? Yoksa kayıtsız şartsız bir canın karşılığında tüm değerleriyle bir ulusun peşkeş çekilmesine karşı çıkmak mı?

Düşmanla aynı dili kullanmak, Kürt ulusunun ulusal haklarından mahrum edildiğini, nitel ve nicel yapısına baktığımızda dünyada ulusal haklara en çok sahip olması gereken bir halk olduğunu söylemek midir? Yoksa *"Kürt halkının üçte birinin hasta, üçte birinin delirmiş ve üçte birinin tutsak olduğunu"* söylemek midir?

Düşmanla aynı dili kullanmak; *"Kuzey Irak Türkiye'nin yumuşak karnıdır. Yabancılar başta İngilizler olmak üzere orada bir Kürt devleti kurmak istiyorlar. Bu Türkiye'nin güvenliğini tehdit eder. Buna Türkiye'nin izin vermemesi gerekir. Türkiye buraya müdahale etmek isterse, PKK olarak kendilerine yardıma hazırız."* demek midir? Yoksa yüzbinlerce Kürdün kanıyla elde ettiği bu oluşuma destek vermek midir?

Bu örnekler üzerine ciltler yazılabilir. En acı olan ne biliyor musun? Gerçekten düşmanla aynı dili kullananın zayıflıklarını süslemesi ve hâlâ bu görüşlerin kabul görmesi. Bir başka deyişle herkes sanki kendini, ulusunu ve değerlerini inkarda yarışıyor.

Hele şu ilkel milliyetçilikten ne anladıklarını veya neyi anlattıklarını kestirmek zor. Ama ben bu konuyla ilgili görüşlerimi burada söylemek zorundayım. Genelde Kürtlerin, özelde Kuzey Kürtlerinin en büyük eksiği milliyetçi olmamalarıdır. Bunu söylerken teorik kitaplarda ve Türk solunun bizi şekillendirirken ileri sürdüğü gibi kafatasçılık, şövenistlik olarak ele almıyorum. Önce tüm doğal hakları elinden alınmış bir ulusun sahip olması gereken milliyetçilikten yoksunuz.

İkincisi ulusal kurtuluş mücadelesi veren bir ulus olarak milliyetçi olmalıyız. Mücadelemizin verildiği coğrafyayı, sömürgeci devletlerin ırkçılığı karşısında sahip olmamız gereken bir milliyetçilik. Sömürge ulusun milliyetçiliğinin de, her fırsatta Kemalistlerin karşımıza çıkardıkları "milliyetçilik yapmak devrimciliğe aykırıdır" görüşüyle uzaktan yakından bir ilgisi, inandırıcılığı yoktur. Benim Kürt milliyetçisi olmam enternasyonalist olmama engel değildir. Kaldı ki acil durum benim halkımın durumu olduğuna ve ulusların kaderlerini tayin hakkı ilkesinden hareket ettiğime göre zaten çoğu konularda doğal bir devrimcilik oluşuyor. Hiç uzun uzadıya teoriye girmeden benim birinci görevim Kürt milliyetçisi olmaktır. Buna bağlı kaldığım sürece uğraşılarımda başarılı olacağıma inanıyorum. Kürtler, kurum ve kuruluşları, partileri ve liderleri milliyetçi olsaydılar, sanırım bu duruma gelmezdik. Teferruat olarak bir tespitte bulunayım.

Uzun yıllardan beri hatasıyla sevabıyla bunca emek veren parti bile kurgusunu Türkçe üzerine yapmıştır. Yayınları ve her tür aktiviteleriyle o denli Türkçe olmuştur ki, Kürtçe bu çalışma-

larda bir motif bir yeşillik olarak kullanılmıştır. Sonuçta Genel Başkanları'nın yakalanırken ilk sözü "Türkiye Cumhuriyetine hizmet etmek istiyorum" olmuştur. Gerçek bir Kürt milliyetçisi olsaydı, Kürt kimliğinin Türk kimliğinin bir alt öğesi olduğunu söylemez, tüm savunmalarını "Atatürk Milliyetçiliği" üzerine kurmazdı. Yıllar boyu hem kendi toplumumuza, hem de uluslararası kamuoyuna Kürt sorununu Türkçe olarak götürmemiz ve savunmamızın izah edilir bir yanı yoktur. Bu konuda Kuzey Kürtlerinin yetiştirilme koşullarındaki düzenin olumsuz faktörlerini burada saymaya gerek yok. Ama özellikle yurt dışında bu davranışımızı haklı gösterecek hiçbir olumsuz etkinin olmadığını da kabul etmek zorundayız. Hatta benim bile sana bu mektubu bu dilde yazmam bana göre aşağılayıcı bir durumdur. Özetle aklı başında hiç kimse Kürtleri milliyetçi oldukları için suçlamaz. Eğer eleştirilecek bir yanımız varsa, o da milliyetçi olmamamızdır. (Araştırdığım, sordurduğum kadarıyla hiçbir sosyolojik literatürde "ilkel milliyetçi" kavramına rastlamadığımı da belirteyim.)

Olaylar yoğun. Günler Avrupa'da birbirimizi nasıl yiyeceğimizin teorileriyle geçiyor. Yoğun telefon görüşmelerinden herkes birbirine duyduğu, okuduğu ve bildiği yeni haberleri veriyor. *Medya TV* ve *Özgür Politika* gazetesinde PKK, kendi evlatlarını ve dostlarını nasıl yok edeceğinin palanlarıyla beraber, halkı kışkırtmaya devam ediyor. Hani daha önce sözetmiştim ya, bazen ad getiriyorlar, bazen de adresi belli olmayan göndermelerle suçlamaya, karalamaya devam. Ben genelde kendimle veya senin tanıdıklarınla ilgili gelişmeleri yazmaya çalışıyorum. Al sana ibret verici bir olay daha. Yukarıda PKK Başkanlık Konseyi'ne yazdığım mektubu belirttim. Ülkeden gelen telefonlarda, bizzat onlarla görüşenler bazılarının bana hak verdiğini, ama bu süreçle ilgili eğer "içilecek bir kaşık zehir" dahi olsa beraber içilmesi gerektiğini bildiriyorlar. Ve Avrupa'da benim gibilere karşı geliştirilen tavırları onaylamadıkları, giderek bu tavırlarında direnen üst düzey Avrupa temsilcilerinin soruşturmaya alındığını veya görevden alındıklarını söylüyorlar. Ama bunda da yalan söyleniyor, veya birileri birbirlerinden bazı şeyler saklıyor. Neyse sadede geleyim istersen. 15 Ekim 1999 gecesi Medya TV'de Platforma Azad programına tele-

fonla katılan Kani Yılmaz mektubuma yanıt verdi. Uzun söyleşinin benimle ilgili kısmını aynen alıyorum:

"Bize akıl verenler buyursun savaşsın
Bize Avrupa'da yaşayan bir Kürt aydınından mektup geldi. Bizi eleştiriyor 'neden savaşı durduruyorsunuz' diyor. Yani bize 15-20 yıl daha savaşın diyor. Tabii bu dar bir yaklaşımdır. Şunu da söyleyebiliriz kendisine 'sen o kadar savaş istiyorsan, buyur gel savaş ya da ağzını kapat'. Ama biz bunu söylemiyoruz. Biz savaşmışız, savaşanlar ancak barış mücadelesi yürütebilirler. Barış mücadelesini kazanmak için PKK'ninki gibi bir savaş tecrübesi gerekiyor.."

Bu açıklama ertesi gün *Özgür Politika* gazetesinde de yayınlandı.

Sağolsun yukarıdaki mektubumu savaşı istediğim şekilde yorumluyor K. Yılmaz. Mektubun yazıldığı tarih göz önüne alındığında söylediklerimden öyle bir sonuç çıkarmakta haklı olabilir. Türk devletine baktığımda Kürtlerin, savaşmadan ulusal bir hak elde edeceğine inanmıyorum! Ama şu ana kadar olan yöntemle değil. Böyle olunca savaşın durdurulmasına en çok sevinenlerdenim. Savaşı durduranlarla aramızdaki fark niyettir, gerekçelerdir. Ama "buyur gel savaş" derken kendi saflarında bir oğlum, dört yeğenim ve onlarca akrabam olduğunu özellikle unutuyor. Fiili olarak savaşa verdiklerimle, yaptıklarım hesaplandığında .... Herhalde benim gibi bu mücadeleye elinden geldiğince veren insanları, bir çırpıda silip atmasını vefasına ve yurtseverliğine yorumlamak dışında elimden bir şey gelmiyor. Merak ediyorum, kendisi ailesinden kaç kişiyi bu "savaşa ve mücadeleye" kattı? Umarım, benden fazladır ve haklıdır. İçerik olarak düzeysiz yaklaşımına bir şey demiyorum. "Ya gelip savaş, ya da ağzını kapat" söylemi bana Türk kontra ve diğer karanlık güçlerinin duvarlara yazdıkları, bildirilerle Kürt halkına dayattıkları "ya sev ya da terk et" tehditlerini hatırlattı. Üzüldüğüm nokta aralarındaki söyleyiş şeklinin çok farklı olmaması. Sevmek, kayıtsız şartsız her türlü kötülükleri onaylamak, aksi taktirde ülkeni terk etmek. Aralarında bir fark görmüyorum doğrusu.

Bu haber ve yorum derhal etkisini gösterdi! 17 Ekim 1999 gecesi saaat 21.00'de kapımız çalındı ve içeriye ikisi PKK kadrosu, biri kaldığımız kentte yaşayan bir cephe çalışanı olmak üzere üç kişi gelip oturdular. Kadronun biri 25-30 yaş arası Bahoz kod adlı biri, diğeri yirmisinde Delil kod adlı bir genç. Oturur oturmaz çok heyecanlı bir şekilde zamanlarının az olduğunu belirterek, yaşlıca olan kadro cebinden bir kağıt çıkardı. Avrupa Cephe Merkezin'in bir bildirisini okuyacağını söyledi. Kareli bir kağıda elle yazılmış bildirileri şöyleydi:

"Daha önce seninle görüşmek isteyen merkezi bir arkadaşın bu girişimini boşa çıkardın. Selahattin Çelik ve Şükrü Gülmüş ile ilişkini keseceksin. Kesmediğin taktirde onların uğradığı ve uğrayacağı sondan kurtulamazsın. Ayrıca Bonn'da yapılacak toplantıya gitmeyeceksin. Orada önderliğimize ve partimize küfür edilecek. Bu durumda şehit ve gazi ailelerinin öfkesinden kurtulamazsın. Zaten senin gerillada oğlun ve akrabalarının olduğunu biliyoruz..."

Bu ve benzeri tehditler. Elimden geldiği kadar sabırlı ve sakin görünerek yanıtlamaya, bu tavırlarının yanlış olduğunu, kiminle görüşüp görüşmeyeceğime, hangi toplantıya katılıp katılmayacağıma kendim karar veririm demeye çalıştım. Ancak o kadar heyecanlı ve sadece bildiri okumaya koşullandırılmışlardı ki dinleme zahmetine bile katlanmadılar. Hep anlatırım bu tavırları o an, bana Diyarbakır zindanını hatırlattı. Orada da gardiyan askerlerin bizimle diyalog kurmaları yasaktı. Ola ki tartışırsak ikna olabilirlerdi diye. Tıpkı öyle. İnanamıyor insan, daha doğrusu inanmak istemiyor. Onlar bildiri okurken, Dılşat, Şıvan ve anneleri sürekli yüzüme bakıyorlardı. Yekbun mutfak kapısının arkasından bizi dinliyormuş. Ziyaretçiler(!) ayrıldıktan sonra gözlerinden ne düşündüklerini okuyabiliyordum. Hem kızgındılar, hem de "al işte bizi uğrunda sürüklediğin davanın ödülü, bedeli" der gibiydiler. Ne düşünürlerse düşünsünler en çok onlar haklıydılar gibime geldi. Sabaha kadar uyuyamadım. Geçmişi aldım gözlerimin önüne, bazen kesik-kesik, bazen de bir film gibi tekrar tekrar izledim. Çok olağanüstü dönemlerden geçerek buraya

ve bu yaşa gelmiştim. Kötü, garip, garip olduğu kadar acı bir karşılaştırma yapmak zorunda kaldım.

Türkiye'de her olağanüstü dönemlerde ezilmesi ve yok edilmesi gerekenlerden biri bizdik. 12 Eylül 80 darbesinde ilk gözaltına alınması ve işkence edilmesi gereken bendim, yöremde. Türk devleti gereğini yaptı. Kurdıstan'da onca belde ve onca insan varken cezalandırılması gereken Belediye başkanlarının içinde ben vardım. Beş yıl boyunca Türk devleti alabildiğine gereğini yaptı. Sonra 1993 sonlarında Kutlu Savaş'ın raporunda belirttiği gibi bütün Türkiye'de ortadan kaldırılması gereken yüz kişiden biri sendin ve devlet gene gereğini yaptı. Şimdi PKK olağanüstü bir panik yaşıyor, Türk devletinden uzak kaldığıma göre bu kez tehdit edilebilecek az insandan biri gene ben oluyorum. Zaman zaman düşünmek zorunda kalıyorum. Demek ki hep ben hata yapıyorum. Başka bir gerekçe bulmakta zorlanıyorum. Bu bir itiraf. Ben bu işi beceremiyorum, o kadar. Türk devletine karşı da Kürtlere karşı da oyunu kurallarıyla oynamasını beceremiyorum. Bu kurallar bana ikiyüzlülük gibi geliyor, sineye çekmesini beceremiyorum.

Sürekli olarak tekrarlanan bir şey var. İdeolojiler lanetlidir sanki. En güzel düşünceler diktatörlüklere dönüşüyor. Arkasından zorbalık, soysuzlaşma geliyor. Benim düşünceme karşı kaba kuvvete başvurulduğunda, benim özgürlüğüme karşı savaş olarak kabul ediyorum. Bir düşüncenin başka düşünceleri aynılaştırmak için kaba kuvvete başvurmasını kabul edemiyorum. Kendimi zorbalığa karşı savaşın içinde buluyorum. Çünkü düşünceye karşı işlenen suç var ve ben kabullenemiyorum. Sadece benim başıma gelmiyor, asırlardır var ne yazık ki.

Ertesi gün bir açıklama yazdım, bildiğim Kürt gazete, dergi ve kurumlara, tanıdığım insanların faks ve E-maillerine postaladım. Artık kendimden yana bir kuşkum veya korkum yoktu, hiçbir zaman da böyle bir korkuya kapılmadım. Sadece gerillada olan çocukları, bana karşı bir rehin olarak tutulacaklarını ve benim yüzümden uğrayabilecekleri akibet kafama bir çivi gibi saplandı. Çünkü bu denli telaşlı ve şaşırmış, ilkelerinden uzaklaşmış bir hareket her türlü çılgınlığı yapabilirdi. Belki haksızdım ama bir türlü bu düşünceden kurtaramadım kendimi. Açıklamam şöyleydi:

KÜRT BASIN VE KAMUOYUNA

17 Ekim 1999 gecesi kendilerini PKK'li olarak tanımlayan üç kişi evime gelerek, ceplerinden elle yazılmış bir bildiri çıkararak, Partilerinin aldığı bir karar gereği bana okumakla ve tebliğ etmekle yükümlü olduklarını belirtmişlerdir. Yüzüme karşı ve ailemin diğer fertlerinin huzurunda okudukları bildiriden (tehditname) aklımda kalanlar şunlardır:

"Selahaddin Çelik ve Şükrü Gülmüş ile ilişkini kesmezsen, onların uğradığı ve uğrayacağı akibete sen de uğrayacaksın. Partimizin bu konularda ne denli kararlı olduğu herkesçe bilinmektedir. Ayrıca Bonn'da yapılacağı öğrenilen toplantıya katılırsan (Navend ve Kürt-Kürt Diyaloğu'nun düzenlediği konferans kastedilerek) PKK Genel Başkanı ve PKK'ye eleştiri adı altında yapılacak küfürlere gazi ve şehit ailelerinin, dolayısıyla duyarlı Kürt halkının göstereceği reaksiyondan kurtulamazsın. Bir oğlunun gerilla saflarında olduğunu biliyoruz. Ailenden şehitlerinin de olduğunu biliyoruz. Fakat bu konudaki tavrımız net ve açıktır. Sizi adı geçen ve benzeri kişilerle ilişkiden ve toplantıya katılmadan men ediyor, aksi durumda sonuçlarına katlanacağını..."

Aslında bildiri dedikleri tehditname, yukarıya formüle ettiğimden daha düşük seviyede ve aşağılayıcıydı. Takdir edilir ki o haleti ruhiye ile tamamını ezberimde tutmam olanaksız. İsteğime karşın benim için tarihi ve ibret verici değere sahip belgeyi vermediler.

Kurdistan Ulusal Özgürlük Mücadelesinin içinden geçtiği süreç dikkate alındığında, bu tür yaklaşım ve davranışların sadece Kürt halkının düşmanlarına hizmet ettiğini özellikle vurgulamak

isterim. İnsanların insanlarla ilişkilerinin zapt-u rapt altına alınması, insanların düşünmesinden ve tartışmasından korkulmasını anlamak zordur. Hele yapılacak tartışmalara ön yargılı yaklaşmak, bunun ulusal mücadeleye de yararlı olabileceğini görmemek, iyi niyeti tartışılır bir yaklaşımdır. Bu konuda çizilen şabloncu politikanın, ancak bizim kendi ayağımızı kesmek anlamına geleceği de bilinmelidir. Korkuya, zora ve emir komutaya dayalı bir yaşamı ve bu konudaki dayatmaları kabul etmeyeceğimin bilinmesi gerekir. Aksinin normal bir yaşamdan ziyade Kürt Ulusal Hareketine de yararından çok zararı olduğunu özellikle belirtmek isterim. Bireysel, toplumsal ve ulusal mücadelede var olan bazı kötü kavramların da öyle yerli-yersiz hoyratça kullanılmasının, ancak kullanana zarar verdiğini tekrar etmek istemiyorum. Çünkü sonuçta birey veya organizasyonların kendi çaplarında tarihe karşı da sorumlu oldukları unutulmamalıdır.

Önemle vurgulamak istediğim bir konu da, bu aşamadan sonra gerillada olan, benimle aynı soyadını paylaşan insanların can güvenliğidir. Evimde tehdit edildiğim saate kadar sağ ve nerede olduklarını çok iyi bildiğim Rojbin Buldan (Batufa), Mesut Buldan (Rojhat), Hewar Buldan, Nızar Buldan (bunlar abilerimin çocuklarıdır) ve Jhat Buldan'ın (Bedran, benim oğlumdur), tehdit ve rencide edildiğim andan itibaren başlarına gelecek her türlü olumsuzluğun sorumluları beni tehdit edenler olacaktır.

Yapılan sonuçta yanlış bir harekettir. Elbette Kürtlerin kendi aralarında konuşacakları ve tartışabilecekleri çok şey vardır. Ama özellikle Avrupa'da sürdürülen bu tür tartışmaların, yanlış spekülasyonlara neden olmaması, bazı Kürtlerin birbirini, düşmanın da Kürtleri yeme çabalarına alet olunmaması tek temennimdir. Bu açıklamayı kısa tutmamın bir gerekçesi de budur. Saygılarımla.

Nejdet BULDAN

Sevgili Savaş;

Bilirsin, devlet her zaman en kötüsünü yaptı, yapmak için tüm gücünü seferber etti. Ama ajan ve korucular da dahil, siyasi partiler ve diğer Kürt şahsiyetlerinden böyle bir hakaret görmemiştim. Mantığa ters bir durum. Gideceğim toplantıda kendileri-

ne "küfür" edileceğini peşinen kabul etmişler. Oysa adı geçen toplantı iki yıldır periyodik olarak yapılıyor, Kurdıstanlılar arasında diyalog geliştirilmesi için oluşturulmuş bir inisiyatif. Kürt-Kürt Diyalogu Hazırlık Komitesi adında. Toplam yedi kişiyiz. Hepsi de Kürt. İçlerinde Avrupa'da yeni olan benim. Diğerlerinin tamamı Almanya ve Avrupa'da deneyimli, kendi görüş ve düşünceleri olan insanlar. Tamamına yakını PKK ile ilkesel ayrılıkları olmasına karşın, tüm uğraşıları Kürtlerin birliği üzerine. Ben öyle biliyorum. Zaten tehdit edilmeden birkaç gün önce *Özgür Politika* bu toplantı üzerine ağza alınmayacak şeyler yazmıştı. Hem de baş köşe yazısında. Oysa bu gazete ve PKK'nin diğer organları da toplantıya çağrılmışlardı. Gelip tartışmak yerine uzaktan küfür etmeyi tercih ettiler. Şu kanıya vardım: Ya Kurdıstan-Kürt sözcüklerinin çokça geçeceği bir toplantıda bu iki kavramı kendileri telaffuz edemeyecek kadar acizdirler.

İmralı'dan yönlendirilen hareketlerinin çıkmazlarını anlatabilme cesaretinden yoksundurlar. Bu yönlendirmenin esas sorumlusunu savunacak kadar yaptıklarına inanmıyorlar. Sonuçta toplantı beklenen yer ve saatte yapıldı. Yüz ellinin üzerinde Kürt şahsiyet katılmıştı. Tutulan yer, yatma ve konferans verme açısından kısıtlı olduğu için çok daha fazla isteklere karşılık veremeyeceğinden, gelmek isteyen çok insanın da istekleri kabul edilmedi. Biraz Ö.Politika'nın dili, biraz da bana yapılan saldırının kamuoyunda duyulması toplantıya ilgiyi daha da yükseltmişti. Üç gün sürdü, çok değerli tartışmalar ve tebliğler sunuldu. Bir basın açıklamasıyla toplantı sonucunu açıkladık. Özetle uluslararası alanda Türkiye'nin girmesi muhtemel Avrupa Birliğinin bu ülkeye Kürt sorununun çözümü için perspektif vermesi, Kürtlerin sorununun "ulusların kaderlerini tayin hakkı" prensipleri çerçevesinde çözülmesi, Güney Kurdıstan'da oluşacak statüye destek verilmesi ve Kürt güçlerinin (PDK, YNK, PKK) herhangi bir çatışmadan kaçınması, bu toplantıya yönelik Ö.Politika ve Türk basınının yaklaşımlarının kınanması, bir açıklamayla deklare edildi.

Toplantının devam ettiği günlerde A. Öcalan da emirlerini sıraladı habercileri vasıtasıyla. (Habercileri diyorum, çünkü şu ana kadar müvekkiline sadece dışarıdan haber ulaştıran, bu haberlere

karşılık emir ve direktifleri dışarıya taşıyan bir avukat-müvekkil tarzını ne duydum, ne de tanık oldum. Türkiye'deki avukatlık müessesesine kazandırdıkları bu yeni görünüm, görüşmelerin ses ve görüntü olarak kaydedildiğini düşündüğümde, müvekkillerinin partisini yönetmesinin de Genelkurmayın bilgisi ve izni doğrultusunda yapıldığı kanısına vardım.) 23 Ekim 1999 tarihli *Özgür Politika*'dan aynen alıyorum:

"Saldırı barışadır

PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan önceki gün bombalı saldırı sonucu yaşamını yitiren Prof. Dr. Ahmet Taner Kışlalı'nın ailesine başsağlığı diledi. Öcalan saldırının barışa karşı yapılmış provokasyon olduğunu söyledi.

HABER MERKEZI

Ahmet Taner Kışlalı'ya yönelik saldırıyı barışı baltalamak, provoke etmek isteyen kesimlerin gerçekleştirdiğini söyleyen PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan, Kışlalı ailesine başsağlığı diledi. Navend adlı oluşumun dün Köln'de gerçekleştirdiği toplantıyı da değerlendiren Öcalan, toplantıyı gerçekleştirenlerin demokrasiye yabancı olduğunu vurguladı.

PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan'ın avukatları Hatice Korkut, Türkan Aslan ve Filiz Köstak, önceki gün müvekkilleriyle görüştüler. Akşam saatlerinde adadan dönen avukatlardan Türkan Aslan, gazetemize yaptığı açıklamada, Öcalan'ın Kışlalı'nın öldürülmesine ilişkin değerlendirmesini aktardı. Kışlalı'ya yönelik suikasti radyodan dinlediğini söyleyen PKK Genel Başkanı, özellikle bu süreçte gelişen saldırıyı devlet içinde kirli savaşın sürmesini isteyen kesimin bir provokasyonu olarak nitelendirdi. Öcalan, sürecin çok kritik ve hassas olduğuna dikkat çekerek, barış sürecine yönelik olduğunu söylediği bu tür provokatif eylemlere karşı herkesin duyarlı olması gerektiğini vurguladı. Kışlalı'nın laik, demokrat bir insan olduğunu ve kendisine saygı duyduğunu belirten Öcalan, olaya ilişkin üzüntülerini de dile getirdi. Öcalan avukatları aracılığıyla Kışlalı ailesine başsağlığı dileklerini iletti.

Navend adlı oluşumun dün Almanya'nın Köln kentinde gerçekleştirdiği toplantıyı da değerlendiren Öcalan, "Şahsa yönelme yerine fikre yönelsinler. Ben savaş konusunu açtım. Barış ve savaş konusuna yönelsinler. Barış ve savaş konusunda bana yönelsinler. Tartışmayı kişisel boyuttan çıkarsınlar. Kafayı çalıştırsınlar. Akıllı olan gereğini yapar" dedi.

Öcalan şunları söyledi: "Sürecin içinde olan gereğini yapar. Dışında olan tartışmaları yapar. Teze karşı tez ileri sürsünler. Bunların kişiliği demokrasiye barışa yabancı." Kendisinin üzerine düşeni yaptığını kaydeden PKK Genel Başkanı Öcalan, Demokratik Cumhuriyet tartışmalarının başladığını ve derinleştiğini vurguladı. Tartışmaların kolay geçmeyeceğine dikkat çeken Öcalan, Demokratik Cumhuriyet yaklaşımının uygun olduğunu ifade etti. "Teslim olmuş-olmamış tartışmaları aşağılık bir yaklaşım. Buradaki bir günlük yaşamım onların tüm hayatına bedel. Bunlar olsa olsa Ebu Cehil'in tayfasındandırlar diyebilirim" diyen Öcalan şunları vurguladı: "Bunların nereye hizmet ettikleri önemli. Bunlar daha önce de bizimle çok fazla ilgisi, alakası olmayan ve bizimle birlikte yürümeyen insanlardı. Alman Bilgi Toplama Merkezi gibi çalışıyorlar."

Hayret ediyorsun değil mi? Ben yukarıda Öcalan'ın söyledikleri üzerine yorum yapmayacağım. Aslında içinde bulunduğu konum, ahlaki olarak hakkında bir değerlendirme yapmama engel. Ancak görülen o ki kendisi içerden, bizim dışarıda sahip olamadığımız ve cevap hakkımızı kullanmayacağımızı/kullanamayacağımızı bildiği için alabildiğine sert olabiliyor. Oysa aynı sertliği duruşmada kendisine, Kürt halkına ve davasına hakaret eden müdahil avukatlarına da gösterebilirdi. Üstelik o davranışın adı sertlik olmaz, "asrın davasın"da "adil ve insancıl" bir mahkemede savunma hakkı olurdu. Ancak bir yandan tartışılsın derken, bir yandan neyi tartışıp neyi tartışamayacaklarına getirilen sınır, "demokrasi ve barış karşıtlığı" ile peygamberin Ebu Cehl'e yaklaşımı üzerinde en çok kafa yorulacak konulardır. Şimdi daha iyi anlıyorum, tek tip düşünmeyen insanlara karşı geliştirilen sal-

dırıların mantığının kaynağını. Aslında PKK-Başkanlık Konseyi'nin "Tüm Avrupa Parti-Cephe Çalışanlarına" gönderdiği 21 Ağustos 1999 tarihli emirnamedeki talimatlar da bunun aynısı. *Her türlü muğlaklığa, doğmatik ve sağ liberal eğilime karşı Apocu bilinç ve kararlılıkla mücadele edelim!* başlıklı genelgenin başka versiyonu. Çok uzun oluğu için buraya almayı gereksiz görüyorum. Ana hatlarıyla "sürece destek vermek" isteniyor ve aksini yapanları veya destek vermeyenleri hedef seçiyor. Hem parti içinde verilen emirleri yerine getirmeyen iki Avrupa sorumlusuna yükleniyorlar, hem de parti dışında Türkiye Cumhuriyeti'yle bütünleşmede tarafsız davrananlar, ihtiyatla yaklaşanlar dahi olsa "üfledik mi bitiririz" türünden tehditler savuruyorlar.

Bu arada 29 Ekim Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıldönümü dolayısıyla sekiz kişilik bir PKK grubu da buradan yani Avrupa'dan gönderildi. Teslim alınıp cezaevine kondular onlar da.

İmralı'da Öcalan, Bursa cezaevinde Sabri Ok, sizin de davanızı takip eden avukatımıza beni sormuşlar. Öcalan, "o da mı bana karşı?" diye sormuş, bana aktarıldığı kadarıyla. Sanırım avukat "evet" anlamına bir yanıt vermiş. İşin garip yanı, neye karşı olduğumu ve bu karşıtlığımı nasıl dile getirdiğimi de bilmiyor. Sadece dedikodu mekanizmasının bir uzantısından aldığı haberler üzerine böyle bir yanıt vermiş olabilir. Yoksa bu konuda ne kamuoyuna, ne de avukatın kendisine herhangi bir açıklama yapmış değilim. Bunun üzerine Öcalan, yüzünü ekşiterek kafasını sallamış ve "kendisini anlayamadığımı" belirtmiş. Sabri Ok, uzun yıllardır cezaevinde olan bir PKK'li. Tanımam kendisini şahsen, sadece içerden yaptığı açıklamalarla, zindandakilerin sorumlusu olduğunu sanıyorum. O da avukata, görüşlerime katıldığını (hangi görüşlerimi ne zaman açıkladığımı bilmiyorum, ama her haliyle dışarıdan haber alabilen bir konumu var) ancak bu süreçte sesimi çıkarmamam gerektiğini, ailemizin çok değerli olduğunu, bizleri kaybetmek istemediklerini, acilen bana bu yolda haber verilmesi için aileden birinin yanıma gönderilmesi gerektiğini bildirmiş.

Burada ise cadı kazanı kaynatılmaya devam ediyor. Dernek ve kitle toplantılarında PKK'li sorumluların söyledikleri karşısında insan kulaklarını tıkama ihtiyacı duyuyor. Hakaretin bini

bir para. Gazetede şimdiye kadar ad getirmeden rantçı, ilkel milliyetçi, barış karşıtı, ajan ve hain diyorlardı. Ya gazetenin baş köşesinde veya diğer yazarların köşe yazılarında. İnsanlar o kadar ilkesizce saldırıyorlar ki, artık gazete almamaya ve okumamaya karar verdim.

Bu arada 25 Kasım günü Öcalan hakkında verilen karar, Yargıtay tarafından onandı. Türkiye'deki yasal prosedüre ve Öcalan'ın konumuna verilen öneme göre aslında en fazla bir ay içinde işlemlerin tamamlanması gerekiyor. Ancak bir yandan Türkiye'nin AB'ye girme isteği, öte yandan gene TC'nin Öcalan'dan yararlanma projesi ve O'nun buna çok yatkın olması, Türkiye'nin elini kolunu bağlıyor. Özetle Türk yasaları, kamuoyu ve düzeni Öcalan'ın asılması için hazır ve istekli. Önlerinde hiçbir engel yok. Geleceğin Kürt sorununu da nasıl etkileyeceğini bu durumda düşünmelerini beklememek gerekir. Ama önlerinde yukarıda değindiğim iki önemli engel var.

Birincisi AB'ye girmek istiyorlar, hem AB'de hem de kurucuları arasında yer aldıkları Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerde de idam cezaları yok. TC de hükümet olarak sanırım 1984 yılında böyle bir karar almış. Ama o günden bu yana idam cezalarını infaz etmemekle beraber, yasalarından da çıkarmamışlar. Şimdi kesinleşen böyle bir kararı uygulamakla uluslararası alanda üstlendikleri yükümlülüklere ters düşecekler. Uygulamamakla da hem kendi yasalarını çiğneyecekler, hem de bu yönde kamuoyuna verdikleri beklentileri boşa çıkaracaklar. İşin garip yanı, ne kendi kamuoylarında idam cezalarının kaldırılması gerektiği yönünde cesaretli bir adım atmaya yanaşabiliyorlar, ne de dışarıya biz uluslararası ve bağlanmak istediğimiz kurumların kriterlerine uyuyoruz diyebiliyorlar. Bir başka deyişle, Öcalan'ın idam edilmesi yönünde kendi kamuoylarına verdikleri telkinlerden içerde, girmek istedikleri uluslararası kurumlar açısından da dışarıda güç durumdalar.

İkincisi ve en önemlisi (bunu da yüksek sesle söylemeyi devletin yüce çıkarları için sakıncalı buluyorlar) Öcalan'ın tepesinde sürekli bir idam korkusu yaşatarak Kürt ulusal hareketini O'nun eliyle bitirmek istiyorlar. Bir başka deyişle Öcalan'ı ve Kürtlüğü önce siyaseten bitirmek veya Kürtlüğü sulandırmak, arkasından

çok sonraları Öcalan'ı (şekli idam olmasa bile) fiziki olarak bitirmek. Zaten bu konuda tüm uğraşılarında epey mesafe de aldılar. Ama takdir edilir ki bu daha çok zaman ister. Bu zamanı da bir yandan Öcalan'ı sağ tutarak değerlendirmek, öte yandan içerde bunu kitabına uydurmak istiyorlar.

Sonuçta 10 Aralık günü AB, Helsinki'de yaptığı toplantıda Türkiye'nin aday üye olmasını kabul etti. Bu durumda TC'nin yapacağı veya yapması gereken AB kriterlerine uymak. Bu çok uzun bir süreci kapsıyor, TC'nin kendini tamamıyla değiştirmesi için. Acı olan şimdilik Kürt sorunu unutulmuş görünüyor. Her ne kadar Kopenhag Kriterleri adlı bir ilkeler bütünlüğü çözülmesi gereken sorunlardan biri olarak azınlıklar sorununu şart koşuyorsa da, geçmişte Kürt sorununun çözümü için AB'nin tüm organlarında Türkiye'ye telkin ve tavsiyeler içeren kararlar alınmasına karşın, direkt muhatap alındığında böyle bir sorundan söz edilmiyor. Kürt tarafı olarak da en acı olan, ya ulusal sorun bazında çözüm isteyenlerin etkisizlikleri, ya da etkili gibi görünen çevrelerin konuyu bir yana bırakarak tamamıyla Öcalan'ın idam edilmemesi taleplerinde yoğunlaşması. Gerçi ABD tarafından "Öcalan'ın idam edilmemesi koşuluyla" TC'ye teslim edildiğini bilmeyen yok. Resmen idam edilmeyeceği kesinlik kazandı artık. Ama en büyük korkumu şöyle dile getirmek istiyorum:

Türkiye'nin AB'ye girebilmesi için olabilir ki bu kurum Türkiye'ye bazı dayatmalarda bulunabilir. Bu dayatmaların içinde ulusal kimlikleriyle Kürtler ele alınarak bunun gereklerinin yerine getirilmesi istenebilir. O zaman da "etkili ve örgütlü Kürtler" devreye girerek veya kendilerini Kürt halkının temsilcisi görerek sadece kültürel birkaç kıyırık düzenlemeler gibi TC'nin tezlerine sahip çıkacaklar. Böylece Kürt sorunu uluslararası alanda sadece kültürel veya insan hakları sorunu olarak ele alınacak ki, bu da Türk devletinin arayıp da bulamadığı bir şey olacak.

Sevgili Savaş;

Kim bilir belki de bundan sonra size mektup yazmayabilirim. Bir gerekçem de sizlere üzüleceğiniz haberler dışında bir şey yazamadım, bu gidişle bundan sonra da güzel şeyler bulup yazmak daha da zorlaşacak gibi.

Şu an 2000 yılına girmiş bulunuyoruz. Eskiden beri yılbaşlarını kutlamak gibi bir alışkanlığımız yok. Hele bu koşullarda...? Geçmişlerden ne bulduk ki, gelecekten umudumuz olsun? Tıpkı sevgili Zelal'ın doğum günlerini kutlayamadığımız gibi. Yani, sizlerden ayrı beş buçuk yıl. Anamdan doğum günleriyle hesaplarsak birkaç ay sonra yarım yüzyılı geride bırakıyorum. Yaşımın yarım yüzyıl olduğunu hesapladığımda, hem hiç yaşamadığımı hem de binlerce yıllık yaşadığımı düşünüyorum.

Yaşamadım; çünkü normal insanların günlerinden, yıllarından ve on yıllarından değişikti gördüklerim. Dolayısıyla bu çağda değil, bir başka çağda yaşadım. Hele bu Avrupalıları gördükten sonra ne onlardan birkaç yüzyıl geriye koyabildim ömrümü, ne de onlarla çağdaş olabildim. Demek ki başka bir alemdi ömrümüz. Güzellikler, bizim kendimize zorla yarattıklarımızdan öteye geçmedi. Doğal yaşamların ve gereksinmelerin katliyle, yok ve inkar edilmesiyle geçti. Hâlâ o tufanın dinmesini bekliyorum.

Bir bakıma çok dolu geçtiği için çok yaşadığımı da söyleyebilirim. Bu kanıya çok şey gördüğümden hareketle varıyorum. Bir ordu komutanının çok büyük bir savaşta çok büyük kayıplarının tanığı olmak gibi bir şey. Ben bir seyirci olarak tanık oldum. Ama içimde, iliklerimde hissettim. De ki, biz kazanmaya çalıştık, birileri harcadı. Hiç savaşmamama karşın en önde bir savaşçının duyduklarını duydum derinden. Bazen yanımdan yöremden insanlar toprağa düştü, en derinden yaralar aldım hiç barutsuz, hiç vücuduma darbe yemeden. Bazen de gördüğüm her yarayı bedenimde duydum, en çok beynim tahribatlara uğradı. Güvenim, inancım ve umutlarım en çok yaralandı. Geçmişimiz hikaye, geleceğimiz hep masal oldu sanki. Maddi olarak kaybettiklerim, manevi olarak kaybettiklerimin gölgesinde kaldı. Düşün, ölümü istemek kadar acı. Sizin ve diğerlerinin kaybını aratacak kadar kötü.

Niye şimdi bir parçamın Avcılar Mezarlığı'nda, diğer parçalarımın adını ve yerini bile bilmediğim taş altlarında veya rast gele bir çukurda olduğuna anlam veremiyorum. Neden şimdi, parçalarımın İstanbul, Maxmur, Gewer, Van ve Avrupa'da darmadağın olduğunu anlamakta zorluk çekiyorum. Neden çocukla-

rın yaşamlarının, çocukluklarının bile parçalandığını, oyunlarına kan karıştırıldığını düşünüyor ve üzüntü duyuyorum. Zelal ve Neçirvan'ın babasızlıklarında, Rojhat, Bedran ve diğerlerinin açlıklarında ve korkularında hep sorumlu arıyorum. Ne yalan söyleyeyim, bir parça da kendimi suçluyorum. Umutlarımın ve inançlarımın başkaları tarafından satışa çıkarılmasında ben de suçluyum. İnançlarımı ve umutlarımı nasıl ehil olmayanlara teslim ettiğime ben de şaşıyorum.

Yirmi, otuz, kırk yıl değerlerin en tepesinde görünenlerin, bir çizgide yok sayıldıklarına tanık oldum. Ya da aynı sürelerde en aşağıda olanların hiç hak etmedikleri halde en tepeye yerleştiklerini gördüm. Sanki evcilik oyunu, hiç ciddi değil. Ciddi değil, ama her tarafımızda yara ve iz bıraktı. Herkes büyülenmiş sanki, ya da zehirlenmiş. Ya da kötü bir rüyadayız. Uyanacak mıyız? Bilemiyorum.

Dengesiz, acımasız bir kavgada hep asli unsur olmak için savaştık. Bunca bedel ve acıdan sonra bir folklorik öğe olmaktan öteye geçemeyeceğiz anlaşılan. Hem yaptıklarımızı karaladık, hem de geleceğe olan umutlarını boğduk insanların. Sanki düşlerin ırzına geçtik. Dolayısıyla başka rüyalara yatmalarını istemiyorum. Hep bir arayıştı, yeniden inşaya çalışmaktı yaptığımız. Veya ben öyle anlamıştım. Meğer asırlardan gelip, asırlara gidecek bir gerçeğin yani kokuşmuşluğun yeniden karıştırılarak koku salmasına çalışmışız. Sonumuz hiç değişmedi, hani derler ya "tarih yeniden kendini tekrar etti".

En kötüsü bizim için çalışan bir kafa, çarpan bir yürek için uğraştık. Kendi beynimizi, yüreğimizi görmezden geldik. Kim bilir belki bizden sonra gelenler bu işi kendi yürekleri ve akıllarıyla becerirler. En azından benden geçti artık.

Benim inandıklarım, senin uğrunda ölüme yattığın, diğerlerinin uğrunda ölüme gittikleri tutku ve aşk birkaç kelimeyle tanımlandı ve kestirilip atıldı:

"Türkiye ve Güney (Kuzey Irak) için Kürtlere bağımsız devlet, federasyon ve özerklik çözüm değildir. Bu yollar Ortadoğu gerçeğine uygun düşmüyor. Federasyon köklü çözümü değil, özerklik bundan da geri bir çözümdür. En iyi çözüm demokratik cumhuriyet projesidir" denildi. Ne ölenler, sürülenler, sürünen-

ler buna bir yanıt verdi, ne de bir yanıt verilmesine olanak. En çok da öldürülenlerin yakınları, ölmeye gidenler ve sürülüp süründürülenler bu yeni formüle yattı. Bu dönemi tarihin eski çağlarına benzetiyorum.

Şimdi, beş altı bin kilometre uzaktan insanlara bana telefon açtırıyorlar, "bir yanlışlık olmuş eskisi gibi yanımızda görmek istiyoruz" diyorlar. Hâlâ "süreci yakalamam" için beni anlayışlı olmaya daha doğrusu aklımı başıma devşirmemi istiyorlar. Keza, Türkiye'den parti genel veya belediye başkanlarını benimle görüşmeye "ikna" etmeye gönderiyorlar.

"*Süreç*" dediklerinde gülmekten alamıyorum kendimi. Bundan iki yıl kadar önce Güney'de doğup büyümüş bir akrabam, Avrupa'ya kaçtığımızı ve telefonumu bir yerlerden öğrenmiş, Almanya'nın bir kentinden beni telefonla bulmuştu. Eve gelmişti, biz de ara sıra kendisini ziyarete gidiyorduk ailece. Uzun yıllardır burada olduğunu ve "hevallere" sempati beslediğini açık yüreklilikle söyleyen yurtsever, hevallerin demek ve etkinliklerine gide-gele zorunlu olarak biraz Türkçe de öğrenmiş. Bir araya geldiğimizde uzun uzun konuşur, tartışır, lafı sözü dinlenir biri. Bir gün bana sormuştu:

"Mam, ew 'süreç' çîye? (Amca, bu süreç ne demektir, nedir?) Ben de kendisine uzun uzadıya anlayacağı dilde ve örnekler vererek anlattığımda, ellerini dizine ve başına vurarak hayıflanmıştı.

"Wey malamin agir berbîtê. Em Kurd çi caran sernakevîn" (Vay benim evim yansın, biz Kürtler hiçbir zaman başarıya ulaşmayacağız.) Sebebini sorduğumda ise çok üzgündü. Hevallere çok bel bağlamış, şimdi umudunu yitirmişti.

"Mam eve şeş sale ez di nav PKKê da me. Şeş sale her gavekê di bêjin 'süreci yaqalamamiz lazim'. We dîyare ku em pêvajoyê bi girîn dê serkevîn. Ew partîya şerê dewleteke mezin diket û hinde mezin hêj ne şêyaye sürecê bigirît, xeyfa me ." (Amca, bu altı senedir ben PKK'nin içindeyim. Altı yıldır bu "süreci yakalamamız lazım" diyorlar. Büyük bir devlete karşı savaşan bu büyük parti hâlâ bu "süreci" yakalayamadı. Yazık bize.)

İki binin bu ilk ayında devletin, Kürt Ulusal Kurtuluş Mücadelesini boğmak için gene Kürtlerden oluşturduğu kendi çetesini

deşifre (Hizbullah veya bizim deyişimizle Hizbul Kontra) etmek için bir çaba içinde olduğunu görüyoruz. Bu çeteyi de ancak daha öncekileri cezalandırdıkları kadar cezalandıracaklar veya tamamında olduğu gibi devletin bu çetelerle bağlantısını örtbas edeceklerinden kuşkum yok. Kürtlerin asli örgüt ve mücadele dinamiklerini enterne ettikten sonra sıra, bu mücadeleye karşı kendi kurdukları organizasyonlarla göstermelik mücadeleye geldi.

Ocak 12'sinde, hükümeti oluşturan partilerin genel başkanları bir araya gelerek sadece Öcalan'ın dosyasını görüştüler. Çok uzun süren toplantıları sonunda basına yaptıkları açıklamanın özeti şuydu:

"Her türlü iç hukuk yolları tükenen Öcalan'ın dosyasının idam oylanması için TBMM'ye gönderilmesi gerekir. Ancak, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) bu konuda verdiği ihtiyad-ı tedbir kararının beklenmesi amacıyla dosya Başbakanlıkta bekletilecek. AİHM bu süreci suistimal edecek çok uzun bir süreye yaymamalı. PKK, Öcalan ve HADEP de bu süreci baltalayacak, yani PKK'nin siyasallaşması çabalarından vaz geçecek. PKK Genel Başkanı kapatıldığı İmralı'dan avukatları vasıtasıyla sık-sık demeç vermeyecek. AİHM sürecinden sonra dosya meclise gönderilip gereği yapılacak..." Tüm karar ve tehditlerinde Öcalan'ın kendilerine "yardımcı" olması ana teması kendini hissettiriyor.

Unutmuştum yazmayı sanırım. Öcalan, haftada iki kez görüştüğü avukatları vasıtasıyla örgütünü yönetiyor, hemen her konuda görüşlerini bildiriyordu. Tüm bu görüşmeler avukatlar tarafından bir tür tutanak şeklinde yazılıyor, görüşmeden sonra kamuoyunu ilgilendiren görüşler basına açıklanıyordu. Örgüte ve onun işleyişine ilişkin talimatlar da yazılı hale getirilerek örgütün her birimine ulaştırılıyordu. Bir bakıma daha önceleri Şam'da yaptığı konuşmaların bu kez İmralı koşulları hesaba katılarak yayınlanması gibi bir uğraştı bu. Eskiden araçları kamera, telefon, gazete ve televizyondu. Şimdi bu görevi avukatları(!) yapıyor. Örnek olarak yukarılarda sözünü etmiştim, bir görüşmede kendini peygamber bizi ad getirerek Ebu Cehl ilan etmişti. Daha bir sürü konu. Hükümet ortaklarının aldığı bu karardan sonra Ocak'ın 17'sinde yapılan görüşme tutanakları da elime geçti.

Hükümetin ve devletin her konuda çok iyi niyetli olduğunu belirtiyor, örgütüne ve HADEP'e yeni perspektifler sunuyor, avukatlarının verdiği dışarıya ilişkin raporlar hakkında değerlendirmelerde bulunuyor. Benim ve Mahmut Kılınçla ilgili kısmında ad getirerek *"... bu günden sonra yeni bir başlangıç yapıyoruz, bunlara biz sahip çıkalım..."* diyor. Anlayacağın; eylül ayında Ebu Cehl, Ocak ayında "kazanılması gereken" oluyorum. Ebu Cehl olduğumuz dönemde evde yapılan tehdit ve saldırı, derneklerde söylenenler, gazete ve kitaplarda yazılanlar olmamış gibi. Bu tutanakların elime nasıl ulaştığı da ayrı bir konu. Daha çok son süreçte partiden ayrılanların ya avukatlarıyla olan ilişkisi, ya da ayrıldıkları örgütte kalan arkadaşlarıyla olan ilişkileri sonucu, bazen örgütün çok gizli tuttuğu bu perspektifler bile tabiri caiz ise işportada bulunabiliyor. Gizli olması gerekenler açıkta, açık olunması gerekenler gizli.

Öcalan'ın avukat görüşmelerinden çıkardığım önemli bir sonuç da HADEP'e ilişkin. Kürt ulusal mücadelesini tamamıyla bu partinin üzerine yıkmış. Kendisi her ne kadar buna Kürt ulusal mücadelesi demiyorsa da, gelinen aşamada ben öyle diyorum. Artık illegal bir partinin devlete karşı yapacağı her hareket, kendi yaşamını tehlikeye sokacaktır. Düşünce olarak da geldiği nokta partisinin gereksizliğini ortaya koyuyor. Ancak bunu henüz sesli olarak belirtmekten kaçınıyor. Böylece tüm yaşamını ve önceki siyasetini, legal politika adıyla HADEP üzerinden yürütmeye çalışıyor. Bir başka deyişle PKK'yi, onun verdiği her türlü mücadeleyi mahkemede mahkum ettikten sonra, dağdaki gerillaları kendisi için bir teminat olarak tutuyor. Böylece HADEP üzeri yapılacak politikayla hem Kürt halkının nabzını tutuyor, hem de devlete legal-demokratik-barışçı bir politika görüntüsü sunmaya çalışıyor. Henüz HADEP'mi PKK'leşiyor, yoksa PKK'mi HADEP'leşiyor, tam belli değil. İkisini de birbirine karıştırdıkça ulusal olarak Kürtlerin geleceği biraz daha kararıyor. Daha değişik bir söylemle, mevcut yasalara göre kurulmuş ve bıçak sırtında bir siyasi parti, savaşmış illegal bir partiyle nasıl kaynaşır, bilmek zor. Böyle bir proje her iki kurum üzerinde etkili ve yetkili olan güç tarafından uygulandığına göre, umarım bunun yarar

ve zararları hesaplanmıştır. Bu uygulamanın devletin istediği ölçülerde olması kuşkumu da koruyorum.

Şubat ayının başlarında PKK'nin 7. Olağanüstü Kongresi yapıldı ve sonuçlandı. Alınan tüm kararlar Öcalan'ın İmralı'dan verdiği perspektifler doğrultusunda. ERNK ve ARGK'nin adları değiştirildi, Türk Devletine önce Öcalan'ın serbest bırakılması, halka bu sürece sahip çıkılması çağrıları yapıldı vs.vs. Savaşmayan ve adı değiştirilen gerillayı dağda nasıl ve nerede barındıracakları konusunda bir açıklık yok. Aynı partinin kamuoyuna açıkladığı "barış projesi" diye adlandırdığı çözüm önerilerinde de yeni bir şey yok. En önemlisi Kürtler için öngörülmesi gereken "Ulusal Haklar" yerini tıpkı devlet büyüklerinin eşref saatlerinde ara sıra çıtlattıkları "bireysel haklar"a inmiş. Buradan da Kürtlük ve ulusallıktan ne denli uzaklaşıldığı bir kez daha anlaşılmaktadır. Şimdi artık, partinin görsel ve yazılı medyasının kamuoyuna yönelik yorum ve açıklamalarında ülkemiz Kurdıstan'ın yerini "Mezopotamya", sömürgeciliğin yerini ise "oligarşi" aldı. Yukarıda belirttiğim gibi ARGK'den ve ERNK'den "Kurdıstan" sözcükleri kaldırıldı. Her ikisinin yeni adlarını da belleğimde tutacak kadar önemsemediğimden buraya yazamıyorum.

Kürtlerin her kesiminde olduğu gibi, 16 Şubat 1999'dan itibaren PKK dışındaki parti, insiyatif ve şahıslarda da bir hareketlilik, sürece ilişkin değerlendirmeler, toplantılar yapıldı. Çoğu PKK dışı Kürt odakları önce bu partinin verdiği siyasi ve askeri mücadelenin zaten yanlış olduğunu, varılan sonun normal olduğunda önce birleştiler. Alabildiğine Öcalan ve PKK'nin yeni siyasetini deşifre ederek mahkum etmeye çalıştılar. PKK'den kaynaklanan yanlışlar ve doğan boşluktan (bu, siyasi alanda doğabilecek boşluktur, hiçbirinin askeri gücü olmadığını biliyorsun) Kürt halkını kurtarma çabalarını epey sürdürdüler. Ancak, ne partilerinden kopan kadrolardan, ne de sempatizan olarak kabul ettiğimiz ama PKK'nin yeni sürecini onaylamayan halktan rağbet görmediler. Bunun nedenlerinden birisi de adı geçen örgütlerin yeni ve Kürtlerin önünü açacak politikalar üretmemelerinden kaynaklanıyor herhalde.

Kurban Bayramının dördüncü günü (19 Mart 2000) Avrupa

(eski) ERNK temsilcilerinden Cahfer Koçgirili, bir eski DEP milletvekili ve gazeteci arkadaşla beni ziyarete geldiler. Ziyaret ERNK temsilcisinin bu isteğini gazeteci arkadaş vasıtasıyla bana bildirmesi ve benim de onay vermemle evde gerçekleşti. Görüşme konusu, şimdiye kadar yapılan yanlışların unutularak karşılıklı "eskisi gibi" davranmamız gerektiğiydi. Daha doğrusu talepleri bu yöndeydi. Gazeteci arkadaş da hakkında yapılan haksız ve insafsız, seviyesiz propagandalardan nasibini almıştı. Konuştuklarımız daha çok bana yapılan davranışlarla, benim tavırlarım üzerineydi. Olduğu gibi her şeyi, burada sana aktarmakta unuttuğum noktaları bile tarih sırasıyla anlattım. Bu tutumlarının yanlış ve hatalı olduğunu ekleyerek tabii. Genelde yapılanların doğru olmadığını, örgüt olarak yapılan ve söylenip çizilenleri sahiplenmediklerini, köşelerinde yazıyla ve derneklerde toplantılarla geliştirilen gerginliğin inisiyatifleri dışında (!) gerçekleştiğini belirtti temsilci arkadaş. Ben ise her şeyin merkezi kararlarla geliştirildiğini, bir başka deyişle siyasi maniplasyonla yapıldığını, yaptıklarıma ve söylediklerime (en çok da kamuoyuna açıkladığım bildiri ile ilgili) sahip çıktığımı, partinin de ya acele ve yanlış davranmaması, söylem ve davranışlarına sahip çıkması gerektiğinde ısrarlı oldum. O kadar kişisel davranışlarla uğraştık ki acıdır ama siyasi yanlışlarını ancak cümleler arasına sıkıştırarak çok az dile getirdim. Kendi deyimleriyle bu tür gerginliklere meydan vermemek için "diyalogun sürmesi" temennisiyle ayrıldılar evden. Az da olsa içimi boşalttığımı söyleyebilirim, bundan ötürü epey rahatladım. Onlar gittikten sonra acaba eksik ne bıraktım diye düşündüğümde biraz hafiflemiş duydum kendimi. Bakalım önümüzdeki günler ne gösterecek?

Doğrusu ben yazmak istemiyorum artık. Yazarsam güzel şeyler olsun istiyorum. İstiyordum. Sizlerin kaybınızla duyduğum acıyı, sizlerden sonra gelişen olaylarla harmanlamak istemiştim hep. İlk mektubuma başlarken de bunu düşünmüştüm. Ama ne fayda? Olaylar öyle bir boyuta geldi ki, susmak bir türlü, söylemek bir türlü. Susmak zor geliyor. Tıpkı sizlerden sonra gelişen bazı olayların aktarılması kadar. Sineye çekilecek gibi değil. Ama hani Kürtçede bir söz vardır, tam benim konumuma uygun: "Tête sotin, nayête gotin".

Katledilişinizin altıncı yılında tüm yukarıya aktardıklarımdan daha çok olaylar gelişti. Bizde, olaylar artık söylenenler oldu. İş yapma yerine herkes köşesinde oturup bir gün önce söylediklerinden geri adım atınca da ne yazacağımı şaşırdım doğrusu. Sabahleyin söyleneneler öğleye inkar edilince, komple bir düşünce erozyonuna uğradık diyebilirim. Öyle olunca da değişik bir dille seslendim sana. İki bin yılının Haziran başında sana şu ayrı mektubu yazdım:

Sevgili Kardeşim;

Bugün, aramızdan ayrılışının altıncı yılı. İlk mektubumu bir kitap halinde yazmıştım. İkinci mektubumu geçen yıl bu gün yazmış, esas muhataplardan değil yapay muhataplardan epey gürültülü sesler çıkmasına neden olmuştum. Gerçi birinci mektubumun yani kitabımın devamını sürekli yazıyorum. Görünüşe göre birincisinden kalın olacak. Esas şamata da oradan çıkacak. Ama şimdilik bitmediği (böyle giderse uzun sürecek bitmesi) için yayınlayıp göndermeyi düşünmüyorum. Dolayısıyla klasik anlamda ikinci mektubum olacak bu. Geçen yılki mektubumdan bu yana çok şey değişti. Nitelik olarak tabii. Nicel yanları şimdilik pek önemli değil değişikliklerin ve değişikliklerimizin.

Neler Olduğunu Sorarsan;

Savaştığımız güçlerden özür dilediğimizi anlatmıştım daha önce sanırım. Maalesef özrümüz kabul görmedi. Hemen ardından yaptığımız kısıtlı ve bilimsel araştırmalar sonucunda farkına vardık ki Kürt halkı yokmuş. Olanaklarımız el vermediği için bu tezimizi sadece Mehmet Şükrü Sekbanın bundan altmış küsur yıl önce yazdığı bir broşürüne ve Ziya Gökalp'ın bazı iddialarına dayandırdık. Maazallah bu gerçeğin biraz daha geç farkına varsaydık insanlık tarihine karşı büyük bir suç işlemiş olacaktık. Çünkü bu Kürt denen kalabalığın üçte biri hasta, üçte biri deli, üçte biri de köle imiş meğer. Düşün bu adla ve organizasyonla kırk milyona yakın insan denen varlıkların kendi kimlikleriyle insanlığın başına ne belalar getireceğini hiç hesaba katmamışız eskiden. Böylece Turanî olduk da hem kendimizi kurtardık, hem

de insanlığı. Hep söylendiği gibi karlı dağlarda yürürken kara bastığımızda çıkardığımız seslerden adımızı aldığımıza ilişkin yetmiş yedi yıllık Cumhuriyet teorisi de böylece tarafımızdan resmen kabul ve deklere edildi. Geç farkına vardık, ama gerçeği gördüğümüz için ne denli sevinirsek yeridir. Çünkü artık taleplerimiz Ulusal haklar yerine, bundan böyle bireysel haklar olacak.

Şimdi işimizi gücümüzü bıraktık bu bireysel hakların peşine düştük. Çünkü ulusal hakları istemenin çağdışı olduğunun ne yazık ki geç farkına vardık. Zaten sayın yöneticilerimiz de bu konuda yani bireysel hakları vermekte fazla cimri değiller. Yaşadığımız coğrafyayı da Kurdistan gibi bir halkın ülkesini çağrıştıran bölücü bir adla tanımlayacağımıza, hiç kötü bir amacı olmayan Mezopotamya'ya çevirdik. Öyle ya, olmayan bir halkın ülkesi mi olurmuş? Böylece kötü geçmişimizden ve içimizdeki bazı ilkel milliyetçilerden de kurtulmuş ve arınmış olduk, açık alınla. Bunca yıldır ulus olduğumuza ilişkin o kadar maval okuduk fuzuli. Gene kısıtlı olanaklarımızla bulunduğumuz ülkelerde binlerce yıldır folklorik bir zenginlik olduğumuzu bilimsel olarak kanıtladık. Böylece eski komşularımızla ülkesi ve milletiyle birlik içinde kardeş olduk. Vicdanımız hür, hedefimiz tek. Ne mutlu bize.

Ne denli kötüymüşüz biz eskiden bir bilsen. Hep başkalarının kışkırtma ve kaşımalarıyla güzel vatanımızın nadide yönetiminin demokratikleşmesinin de önüne geçmişiz meğer. Zaten bu ülkede Kürt sorunu yoktur diyenlerin ne denli haklı olduğunu da geç anladık. Olsun farkına vardık ya zararın neresinden dönülse kardır. Böylece kendimiz bir daha böyle yanlışlıklara düşmeyeceğimize söz verdiğimiz gibi, dünyanın herhangi bir yöresinde kendilerini Kürt diye tanımlayanların ulusal hakları için girişecekleri bir eyleme de izin vermeyeceğimizi aleme ilan ettik. Dolayısıyla en başta içimizdeki savaş rantçılarının çıkarlarına da (ölüm, işkence, hapis, göç vs.lerden edindikleri karlar) engel olduk.

Sevgili Kardeşim;

Nerede bulunursak bulunalım, sürekli en nazik süreçlere alkış tutmayı beceremedik. Ya nazik olmamamızdan kaynaklanıyor ya da süreçleri anlamamamızdan. Bence ikincisinden. Bu nedenle

hepsinde de üstümüze gelenler haklılar. Örneğin 72'de kitap okumak ve düşünmek suçunu işlemiş ve sağ olsunlar cezamı vermişlerdi. 80'den 94'e kadar da defalarca buna benzer suçlar işlemiş ve cezalarımızı çekmiştik. Bazen tek başıma, bazen de sen ve ben. En ağır cezayı da sen kendi kendine verdin. Sen kendi kendine verdin diyorum, çünkü kimse sizi ortadan kaldırmış falan değil. Bana ise "ya sev, ya terk et" diyorlardı. Eh, becerik-sizliğimden birincisini yapamadığıma göre ikinci yolu seçtim çaresiz. Burada da "ya düşünmeyeceksin ya da benim istediğim kadar" diyorlar. "Kimlerle ne kadar konuşup/konuşmayacağına biz karar veririz" dedikleri gibi. Özetle burada da sevmek ya da terk etmek dışında bir seçenek bırakılmıyor haklı olanlarca. Burada haklı olanlarla eski oralarda haklı olanlar arasında hiçbir fark yok düşüncede. Her ikisi de benim gibi düşünürsen senden iyisi yok, eğer ola ki başka düşünürsen karışmam ha diyorlar. Yani "kendim ettim, kendim buldum" şarkısını söyleyeceğimi ima ediyorlar. Haklı olanların bir dezavantajları var. Çünkü kafamla uğraşmaları çok eziyetli. Doğrusu haklılara bu eziyeti çektirmek istemiyorum. Bu nedenle bir gün düşündüklerimi değil de, onların istediklerini dile getirirsem çok mutlu olacağım. Şimdiden söyleyeyim, sonra garibine gitmesin.

Şimdi epeydir barış, demokrasi ve kardeşlik şarkıları söylüyoruz. Öyle bir coşkuyla yapıyoruz ki görsen, kırk yıllık sanatçı sanırsın bizi. Bunu yapmaya çalışırken önce kendimizden başladık. Hani yükselebilmek için balonlardan bazı ağırlıklar atılır ya işte öyle. Biz de ağırlık adına ne kadar savaş çığırtkanı, savaş rantçısı, ilkel milliyetçi, hain, işbirlikçi, ajan, komplocu ve daha aklına gelmeyecek bir sürü pislikten kurtulduk. Meğer ne kadar gereksiz ve zararlı maddelerimiz varmış. Şimdi kuş gibi hafifledik maşallah. Bir görsen şaşarsın. Daha önce yanlışlıkla düşmanlık olarak gördüklerimizin ve kabul ettiklerimizin hepsini öyle cici bir şekilde süsledik ki, o karşı olduklarımız bile neye uğradıklarını anlayamadılar. Vay be ben neymişim diyorlar kendi kendilerine. Onların kendilerini tanıyıp/tanımamaları önemli değil. Biz tanıyoruz ya yeter. Birde güzel olan bir insan bile güzelliğini kendisi görmeyebilir. Önemli olan başkalarının güzelsin

demeleri. İşte kendilerini çirkin görenlere de biz güzelsin diye diye güzelleştireceğiz. Veya en azından hesabımız öyle.

Bir zamanlar karşısında olduklarımızı soracaksın biliyorum. Onların keyfi yerinde. Çünkü en azından yetmiş beş yıldır onların söyledikleri noktaya geldik. Onlar haklı olduklarının gururunu taşıyorlar, biz ise hak yolu bulmanın mutluluğundan uçmak üzereyiz. Söylediklerimizi, yaptıklarımızı ve verdiğimiz sözleri pek iplemiyorlar ama olsun. Bizde Eyüp Sabri sabrı var. Hem bunca yıldır yaptığımız yaramazlıklardan sonra bırak o kadar da hakları olsun. Sonunda biz karlıyız. Neden dersen nadide yönetimimizin adam öldürmeyeceğini ve dövmeyeceğini anladık ya, yeter bize. Bu nedenle yukarıya "aramızdan ayrılışınızın" altıncı yılı dedim. Anla artık.

Biliyorum bu ara ne okuduğumu merak ediyorsundur. Bir itirafta bulunayım. Son zamanlarda teknik çok ilerledi. Yeni bulunan bir yöntemle kafamdaki tüm eskimiş, köhne düşünceleri sildim. Eskiden aleyhimde olduğunu sandığım ne varsa şimdi savunduğum ana konular oldu. Eh kolay değil tabii. Kendimi yenilemeye çalışıyorum. Okumaya, yazmaya ve yeniden öğrenmeye başladım diyebilirim. Öğretmenlerimiz genelde eski tanıdıkların. Bu yeni düşünce dönemimizde bazı gönüllülerden ve onların değerli ders ve tecrübelerinden de yararlanıyoruz. Tuhaf gelmesin sana milyonlarca tanıdığım ve bildiklerin aynı yöntemi deniyoruz şimdi. Bu nedenle mektubum çok basit ve hatalarla doluysa bağışla. Gelecekte başarabileceğimi sanmıyorum ama olsun.

Senin ve seninle aynı durumda olan on binlerin gözlerinizden öperim.

Ağabeyin Nejdet Buldan... 3 Haziran 2000

Yazmayı unuttuğum bir başka konu daha var. Öcalan'ın Suriye'den çıkarılması ve Kenya'da TC'ye teslim edilmesinin hiçbir detayı gizli kalmadı. Kenya'lı yetkililerin basına anlattıkları, Yunanistan'lı istihbarat elemanlarının Öcalan'ın kendi ülkelerine getirtilmesi dolayısıyla haklarında açılan dava duruşmalarında ve basına söyledikleri, Türkiye'de önemli mevkilere yakınlıklarıyla tanınan gazeteci ve araştırmacıların yazdıkları makale ve kitapların tamamı, Öcalan'ın jandarma ve savcılık ifadeleri üst

üste konduğunda, her hareketinin başta ABD olmak üzere büyük devletler tarafından izlendiği ve Türkiye'nin bilgilendirildiği anlaşılıyor. Açmak gerekirse, İtalya'nın kendisine sığınma hakkı vermemesi, Rusya'nın defalarca değişik havaalanlarına inmesine karşın ülkesinden kovması, Yunanistan'ın önce kendi ülkesine getirtip oradan Kenya'ya elçiliğine göndermesine kadar olan sürelerde karanlıkta hareket edilmiş ya da garantisi olmayan sözlere kanılmış.

Öcalan, Kenya'ya gönderilirken veya gönderildikten sonra ABD, Türk devletine bazı koşullarla kendisini teslim edeceğini söylüyor. Koşullarda anlaşmaya varıldıktan sonra Türk devletine teslim ediliyor. Koşulların yazıldığı kadarıyla en belirgin olanları açık bir mahkemede yargılanması ve idam edilmemesi. Zaten Türkiye'nin ABD ve diğer ülkelerin yardımı olmadan bu işi bitirmesi olanaksız. Ama ne hikmetse PKK, Öcalan'ın siyasi tavrını kabul etmeyen her Kürdü böyle bir ulusararası komplonun içinde göstermekten vazgeçmedi bir türlü. Devletler hemen hemen her şeyi açıkladılar, bizim hevaller öngörülü, yurtsever ama ellerinden hiçbir şey gelmeyen insanlarını devletlerle aynı kategoriye koymaktan çekinmediler. Olay çok büyük ve acı, bundan ders çıkarması gerekenlerin davranışları komik. Güler misin, ağlar mısın? Sanki Daniel Pipes *"The Hidden Hand" (Gizli El)* adlı kitabında *"Ortadoğu'nun Komplo Korkuları"*nı bizim için yazmış.

"Ortadoğu'da komplo teorileri, kişisel korkulardan öteye, otoritelerin, TV kanallarının, gazetelerin kamuya mal ettiği korkulardır... Bu paranoid fanteziler marjinallerin lafazanlığı olarak görülmemelidir... Ortadoğu'nun siyasi retoriğinde her yerde hazır ve nazırdır: kurumlarda, hukukta, mutuklarda, bildirilerde tekrarlanıp durur."

"Olaylar bir prizmadan filtre edilerek halka iletilir: Batı düşmanlığından, demokrasi düşmanlığından, İsrail düşmanlığından, ılımlılık karşıtlığından geçirilerek halka sunulur."

Komploculuk "psikolojik harekat"lar için kullanılmaya hazır paranoyak kitleler yaratır! Hür düşünceyi, tartışmayı öldürür!

Şimdi iki bin yılının yazındayız. İşin birkaç boyutu var. Türk devleti, Öcalan'ın kendi taraftarları ve tüm Kürt halkına dayattığı "demokratik-barış" sürecinden yana hiç de oralı değil. Bir başka deyişle, PKK'nin "karşı çıkan haindir" dediği bir süreç yok ortada. Bir safsata, bir teslimiyet politikasının allanıp pullanması dışında herhangi bir şey olmadığı her gün bir kez daha iyi anlaşılıyor. Türkiye'de küçük çapta bazı tartışmalar olsa da, hevallerin dediği gibi Öcalan'ın geliştirdiği süreç değil, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girişi için ya ilgili organizasyonun dayattıkları, ya da Türk kamuoyu içinde geliştirilmek istenen bazı güdük adımların tartışılmasından öteye geçmiyor. Başta HADEP ve kitlesi olmak üzere, tüm demokratik sivil anlayış ve davranışlara saldırılarda en ufak bir azalma yok.

Öcalan ise içeriden her gün değişik ve birbiriyle çelişen emirler, değerlendirmeler yapıyor. Bir yandan *"Kürt partileri arasında bir barış konferansı"* isterken, avukatlarıyla yaptığı aynı görüşmelerde *"PKK gerillalarının Güney'de oluşturulan Kürt yönetimine saldırmalarını"* emrediyor. *Güney yöneticilerinin (KDP-YNK veya Barzani-Talabani) aşiret yapısından oluştuğunu, dolayısıyla geri ve çağdışı bir statü olduğunu belirtirken, PKK'nin de misilleme olarak Bradost aşiretini yanına alarak bir Güney Parlamentosu oluşturmasını* söylüyor (21 Haziran görüşmeleri).

"Kurdıstan kavramını aydınlar, bilim adamları gibi kullanıyoruz. Demografik, tarihi, kültürel olarak." (14 Haziran 2000 görüşmeleri).

Gerilla saflarında 7. Kongrede O'nun politikasına bazılarının karşı çıkığı, kimilerinin tutuklandığı, on beş-yirmi kişilik bir grubun ayrıldığı ve YNK'ye sığındıkları ile ilgili haberler kendisine aktarılınca söyledikleri daha ilginç:

"Bunların yaptığı faaliyetler çetecilik anlayışıdır. Tabii ki savaş koşullarında bunun kuralları gelişim gösterir. Suçları ağırdır, ihanettir, üzerinde sıkı durulmalı, savaş koşullarıdır, en kritik zamandır, en ağır müeyyide uygulanmalıdır..." 7 Haziran 2000 görüşmeleri. (Gerilla saflarında bu sürece karşı çıktıkları için tutuklananlar arasında Mesut'un da adı geçiyor.)

Bütün bunlar ve daha çok çeşitli konularda HADEP'e,

PKK'ye, aydınlara, halka, gazeteye, televizyona, futbola, ekonomiye, diplomasiye, aklına gelebilecek herşeye ilişkin haftalık perspektifler(!). Öcalan; tüm avukat görüşmelerinde Genelkurmay yetkilileriyle de sık-sık görüştüğünü saklamadan söylüyor. Bu görüşme notları tıpkı Şam'da bulunduğu dönemlerdeki gibi not halinde parti saflarına ders olarak okutuluyor, Serxwebun gazetesinde yayınlanıyor. Örneğin 7 Haziran görüşmelerinde söylediği;

"Bunların yaptığı faaliyetler çetecilik anlayışıdır. Tabii ki savaş koşullarında bunun kuralları gelişim gösterir. Suçları ağırdır, ihanettir, üzerinde sıkı durulmalı, savaş koşullarıdır, en kritik zamandır, en ağır müeyyide uygulanmalıdır" sözleri Serxwebun'un 222 sayısında yayınlanınca tepkilere neden oldu. Avrupa'daki çeşitli Kürt dostu şahsiyetler ve kurumlar; bir yandan PKK Başkanlık Konseyi'ne kaçanlar ve tutuklananlar ile ilgili can güvenliği isteyen mektuplar yayınlarken, öte yandan da uluslararası kurumlara PKK'nin muhaliflerine olası saldırılarının önlenmesi için müracaatta bulundular. Konu, daha çok Alman gazetelerinde işlendi. Parti buna karşı televizyonunda ve gazetesinde bir saldırı hareketi başlattı. Günlerce partileri ve önderlerine karşı bir karalama kampanyasının maksatlı olduğunu, yapılanların "uluslararası komplonun" bir devamı olduğunu, bu komplonun içinde yer alan Kürtlerin Almanya ve değişik ülkelerin ajanı olduklarını, isteyenlerin Kurdistan dağlarına gelerek sözde tutuklularla görüşebileceğini yazdılar, söylediler. Yazdılar-söylediler derken biraz basit bir tanımlama. Yapılanların adını "karalama politikası" koydular. Bunu yaparken hiç kimse Serxwebun'da Öcalan'ın perspektiflerinden söz etmedi.

Başka bir deyişle Öcalan'ın *Serxwebun*'da yayınlanan sözlerini sanki başkaları yani karalama politikası güdenler uydurmuşlar. Bazen ellerinde tutuklu olduğunu inkar ettiler, bazen de savaş halindeki bir partinin kendi üyelerine böyle uygulamalarını olağan gösterdiler. Gazetelerinde, televizyonlarında konuşturup yazdırdıkları insanları, kendilerinden aldıkları icazetle veya direktifle herkese saldırttılar. Her söyledikleri başka söyledikleriyle çelişti. Siyaset ve ahlak değerlerinden yoksun bir dille. Alabildiğine küfür ettiler. (Hele A. Haydar Kaytan'ın ellerinde tutuklu

olduğu, bunların can güvenliğinden kuşku duyulduğu haberleri üzerine televizyona söyledikleri, iki gün sonra *Özgür Politika*'da yayınlanan ve tam bir kahvehane kültürü ile *"YALANCININ..."* diye başlayan sözleri ilginçti.) Özellikle belli ailelerden olup da tutukluya adı çıkmışların ağzından önce *Özgür Politika*'da yazılar yayınlattılar, sonra da bunların altısını televizyonda yayınlanan bir programa telefonla katılımlarını sağlayarak söylenen ve yazılanların yalan olduğunu ispata çalıştılar. Gazeteye yazan ve televizyona telefonla katılanların içinde Mesut da var. Mesut'un yazdıkları ve söylediklerini olduğu gibi aşağıya alıyorum:

23 Temmuz 2000 *Özgür Politika*

Mesut Buldan (Rojhat): *"Adım Mesut Buldan. Kod adım Rojhat Gever. Altı yıldır PKK saflarında mücadele etmekteyim. Dikkat edilirse verilen isimlerin tümü dikkatle seçilmiş. Bunda amaç; partiyi içten bölmeye çalışmak, yurtsever aileleri partiden uzaklaştırmaktır. Uzun süreden beri partimize ve mücadelemize karşı geliştirilen uluslararası komplonun senaryosunun devamıdır. Kendi ailem için de, özelikle son süreçte amcamın -ki kendisi uzun bir süredir mücadele içinde, kendi çapında bir çabası da olmuştur- kendi konumunu da göz önünde bulundurarak, kendisini süreç karşıtı konumdan sıyırması gerekir. Bu ailenin bir ferdi olarak, kendisine bu tür kışkırtmalara, yaklaşımlara alet olmaması gerektiğini belirtmek istiyorum. Ailenin diğer fertleri için de, iki halkın acılarının dinmek üzere olduğunu ve bu süreçte kendilerini sonuna kadar mücadeleye katmaları gerektiğini belirtiyorum. Bu uğurda her türlü fedakarlığı göstereceklerine inanıyorum. Hepsine saygı ve selamlarımı iletmek istiyorum."*

İki gün sonra Medya TV de yayınlanan "Çözüm" programına telefonla katılıp söyledikleri de aşağıda. (25 Temmuz 2000 *Özgür Politika*)

Ailemi süreci anlamaya çağırıyorum.

Telefonla programa katılan Mesut Buldan da, hakkındaki iddialara cevap verdi.

PKK'yi karalama kampanyaların özünde PKK'nin tasfiyesi-

nin yattığını vurgulayan Buldan, bu kampanyalara alet olan çevrelere gerçeği görme çağrısında bulundu.

Buldan şöyle devam etti:

"Ben kısa bir süre Avrupa'da kaldım. Siyasi sığınma hakkı isteyen bireylerden biri bendim. Fakat ne yazık ki özellikle Alman hükümeti tarafından siyasi sığınma hakkı tanınmayan bana, her ne hikmetse bu süreçte, sözde sahip çıkma durumları var. Bu da ailem kanalıyla yürütülüyor. Bunlar anlaşılırdır..."

Can güvenliğinin tehdit altında olup olmadığı yönündeki bir soruya, *"sesim bu tür iddialara çok iyi yanıt oluyor"* diye cevap veren Buldan, şöyle devam etti: *"Bizim can güvenliği gibi sorunumuz yok. Özellikle bunların bu süreçte ortaya atılmasında amacının ne olduğu çok açıkça görülüyor. Halkımız bu kadar parti ile bütünleşmişken yine parti militanları da parti önderliğine ve yönetime bağlı bir süreçteyken bu tür spekülasyonlar anlamlıdır."* Ailesine de seslenen Buldan, son olarak şunları söyledi: *"Kafası karışık olan, süreci anlamayan çok ilkel milliyetçi eğilimlerle olayları değerlendiren ailenin çeşitli üyeleri olabilir. Bunların, en kısa süre içinde süreci anlamalarını, bunu doğru değerlendirmelerini ve en kısa süre içinde yeni stratejiye kendilerini katmalarını umuyorum ve diliyorum."*

Mesut'un hangi koşullar altında gazeteye yazı yazdığını, televizyondaki programa telefonla katıldığını bilmiyorum. Doğrusu özgür iradesiyle yazıp/yazmadığını, konuşup/ konuşmadığını da. Hatta çok kötü koşullarda yazıp konuştuğunu da düşünmüyor değilim. Bu nedenle söylediklerine kızmadım. Hatta kendisine dikte ettirilmişse bile, koşullarını az çok tahmin ediyorum. Özgür iradesiyle konuşuyorsa saygı duyarım, yok baskı altında konuşturuluyorsa temennim koşullarının düzelmesidir. Ama burada da bir saptama, daha doğrusu Rojbin'in ağzından bir olayı anlatmadan geçemeyeceğim. (98 yılında Rojbin Suriye'ye gelmişti. Yukarıda da anlatmıştım, kendisiyle devamlı telefonla görüşüyordum. İki bin yılının ilk aylarında yaptığımız telefon konuşmalarından birinde, artık kendisini parti saflarına ve mücadele ettiği değerlere bağlayan ortamın ortadan kalktığını ayrılacağını söylemişti. Buradan bazı girişimler sonucu, Suriye 1993 yılında

Urumiye'ye gitmiştin, bir de 94'de katledilmeden bir ay önce kendisiyle telefonla görüşmüştün ya. Sadece bu iki olayı ağzından alalım Rojbin'in.)

-"93 yılında Gewer'den kendi isteğimle partiye katılmak üzere Urumiye'ye geçmiştim. Aradan birkaç ay geçti, biz orada partiye ait binadayken, Savaş amcamın oraya geldiğini duydum. Hatta kendisi İran sorumlusuyla tartışıyor, çeşitli yerlerle telefonla konuşuyordu. Onlar üst, biz bazı kadrolar ve yeni katılanlar alt kattaydık. Sesini iyi duyuyordum. Yemeklerini, çaylarını biz yapıp yukarı kata gönderiyorduk. Kendisini görmek, konuşmak istiyordum. Fakat öğrenmiştim ki, bana bu konuda bir emir verilmezse kendiliğimden böyle bir talepte bulunamazdım. Ve orada bulunduğumu kendisine duyurmamam için önlemler alınmıştı. (Bu kısma bir açıklık getirmem gerekir. Sen, İran'a gittiğini, Ora'nın sorumlusu Mahir Welat (Numan Uçar) ile görüştüğünü onların yanından bana telefonla anlatmıştın. Mahir sana Rojbin'in Güney Kürdistan'da olduğunu söylemişti. Kaldı ki senin yeğenini geri getirmek gibi bir amacın yoktu. Sadece Mahir'in isteği üzerine kendileriyle bazı konularda nasıl yardımcı olacağını kararlaştırmak üzere İran'a gitmiş, hatta adı geçen evden benimle ve Abdullah Öcalan ile telefonla konuşmuştun. Hem Mahir'le yaptığınız tartışmalarda, hem de Öcalan'la yaptığınız telefon görüşmesinde sana ve tüm aileye ne denli saygılı davrandıklarını anlatmakla bitirememiştin. Bu davranışları kendi arkadaşları Rojbin'e güvensizliklerinin bariz bir şekliydi.)

Ertesi yıl yani 1994 baharında biz Zelê kampındayken bir gün bana amcam Savaş'la telefonda konuşacağımı söylediler. Telefonun onlar tarafından mı, yoksa amcam tarafından açıldığını bilmiyorum. Unutamadığım tek şey, Suriyeli Emin kod komutanımızın ben telefonla görüşürken kafama bir on dörtlü tabanca dayayarak –eğer kararsızlık gösteren tek kelime konuşursan beynini dağıtırım- dediğiydi. Amcam Savaş'la bu telefon konuşmasında sadece ajitatif davranmış, partiye bağlı olmanızı istemiştim."

(Adı geçen gün ben, arabayla Ankara'dan İstanbul'a giderken beni araç telefonundan aramış, eğer erken varırsam Rojbin'le görüşebileceğimi söylemiştin. Tabii ben yetişememiştim, sizler

konuşmuştunuz birbirinizle. Mahir Welat bir yandan sana Zelê telefonunu verirken bizi ne kadar çok sevdiklerini ispata çalışıyordu, öte yandan Rojbin'in kafasına tabanca dayayarak konuşturmaları da gerillaların birbirlerine veya bizden birine ne denli güvendiklerini gösteriyorlardı. Zaman ve yer açısından birbirinden uzak gelişen olayların bir gün açığa çıkacağını kim tahmin edebilirdi ki? Ya da böyle bir sistemin bir gün çökeceğini, o sistemin yaratıcıları nasıl tahmin edemiyorlardı?)

Hemen devreye Başkanlık Konseyi'nin açıklamaları, bildirileri girdi. Aynen aşağıya alıyorum:

23 Temmuz 2000 tarihli *Özgür Politika*'da Duran Kalkan'la yapılan röportaj.

Yol Çizilmiştir.
İlkel Milliyetçilik Çıkmazdır.

PKK ulusal hareket olurken, diğerleri kişisel, grupsal düzeyde kaldılar. Çeşitli çevrelerden güç alan, özellikle dış güçlerden destek alan ve kendi bireysel, ailesel, grupsal yaşamını ona dayandırarak sürdüren çevreler olarak, ulusal demokratik hareketi iğneleyen çevreler olarak kaldılar. Büyük bir halk birliği, ulus birliği ortaya çıktığını gördükleri yerde zaman zaman ulusal demokratik harekete katılmaya yaklaştılar da. Fakat hiçbir zaman ulusal demokratik hareket çizgisine katılamadılar. Hazmedemediler öncülüğü, önderliği kaybetmeyi. Yine kendi çıkarlarının daralmasını kabul edemediler. Kürt halkının gücünün, ulusal demokratik gelişmede birleşmesini içlerine sindiremediler, çıkarlarının kaybolduğunu gördüler. Her fırsatta bunu zayıf düşürmek, çeşitli güçlerden aldıkları destekle ulusal harekete dayanarak, kendi çıkarlarını sağlamaya çalıştılar. Şimdi bu tabii bir mücadeleydi.

-Tam burada bir ara vermenizi rica ediyorum. Sayın Kalkan, son dönem açıklamalarınızda yer alan tasfiyecilikle bu tipolojisini çizdiğiniz güçler arasında bir ilişki olduğuna dair düşünceler var. Bunu biraz açabilir misiniz?

Doğal bir parçadırlar ve bunları iyi tanıyoruz.

Uluslararası komplo içerisinde, PKK'ye karşı yürütülen mü-

cadelede bu güçlerin de rolü oldu. Artık bunu çok somut tanımlamamız gerekiyor.

Özellikle önderlik mücadelesinde iddialı olan güçler, Ulusal Önderliğe, Parti Önderliği'mize, Başkan APO önderliğine karşı olan güçler, onun yeminli düşmanı olan güçler, böyle bir önderliksel gelişmeyi hazmedemeyen güçler, aslında uluslararası komplonun doğal bir parçası oldular. Uluslararası komplonun 15 Şubat'ta aldığı düzeyi kendileri için bir fırsat gördüler.

Kürt halkının, yurtseverlerinin bu gerçeği çok iyi görmesi lazım. Kürt halkının Uluslarası komplo ile 15 Şubat'la ağır bir imha ve baskı sürecine alınmasını kendileri için fırsat gördüler. Daha olayın ağır etkisi bile geçmeden, hemen ikinci, üçüncü gününde "bize fırsat doğdu" düşüncesiyle hareketimize yönelik saldırılar başladı. Çevremize sarılmış olan bazıları, partinin şehitler vererek yarattığı mücadele imkanlarına el koymaya yöneldiler. Şunu söylediler: "Bu imkanları biraz da biz kullanacağız." Çeşitli kurumlara, "artık yönetim bize geçti" diyerek el koymak istediler. Bu kişileri iyi tanıyoruz, halkın da iyi bilmesi gerekiyor. Daha sonra büyük bir direnişle halk uluslararası komployu boşa çıkarmak, gelişen önderlik hareketini, ulusal demokratik hareketi imhadan kurtarmak isterken, büyük bir direnişle bunu yaratma çabası içerisine girerken, yine bu çevreler bu mücadeleyi zayıflatmak için bir sürü çaba harcadılar.

Bize mektuplar gönderdi bazıları, Nisan'da, Mayıs'ta. Henüz mahkeme bile başlamadan, *savunma ortaya çıkmadan. Bu mücadeleden, önderlikten vazgeçirmek için, "Yeter! Nedir bu, Önderlik diyorsunuz? Bırakın bunu artık, biraz da bizi dinleyin!" diye Parti Yönetimimizi, Başkanlık Konseyi'mizi etkilemeye, yönlendirmeye çalıştılar. Önce mektuplar çıktı, arkasından büyük yazılar geldi. Savunma yaklaşımı ortaya çıktıkça, bunu çürütmek için bir sürü karşı çaba içerisine girildi.*

Açıkla!

Şimdi böyle bazı çevreler var. Mesela hiç beklemediğimiz bir yerde, hiçbir şey olmadan bir kişi 9 sayfalık büyük bir yazı gönderdi ve partimizin yönelim çizgisini "ihanet" olarak damgalamaya, bundan vazgeçmemizi bizden isteme cüretini gösterdi. Ondan sonra da her fırsatta partiye karşı çaba harcıyor, mücadele

ediyor. Her türlü karşıtlığın içinde. Ne yapmak istiyor bu kişi? Kimden alıyor gücünü? Belli değil. Açıklamıyor. Oysa biz biliyoruz. Sen neredesin, kimden alıyorsun bu gücü? Çok mücadeleciysen açıklasana bunu! Sözde bilmem "mücadaleden vazgeçiliyormuş" şu, bu. Herkes mücadelenin içerisinde, silahı elinde, ulusal demokratik hareketi varetmek, her türlü komplodan kurtarıp ilerletmek için cansiperane çalışıyor; sen yiyor, içiyorsun. Ondan sonra da kalkıyor konuşuyorsun.

-Yiğit savaşçılar cevap verecektir, ya onlar...?

Bunu yapan başkaları da oldu. Bu kişi, bununla da kalmıyor, oğlunu göndermiş, yeğenini göndermiş. Herkes ölüm-kalım mevzisinde, kan-ter içinde mücadele ederken, kimse demiyor, "bu insanlar nasıl mücadele ediyor, zorlukları nedir, biraz bunları dinleyelim. Belki bunların da doğru bir düşünceleri olabilir." Öyle demiyor. Gözünü bazı çıkarlar bürümüş, "gitsin" diyorlar hepsi, "nereye giderse gitsin. İmha mı oluyorlar, olsunlar. Ama benim rantçılığım devam etsin, biraz çıkar sağlayayım bundan. Bu, ahlaksızca bir yaklaşım. Böyle olur mu? Bunu kim kabul edebilir, ondan sonra da dönüyor, "Akrabalarım baskı altında, can güvenliklerinden endişe ediyoruz diye Avrupa'da jurnalcilik yapmaya çalışıyor. Böyle olur mu? Nerede baskı altındaymış? Kim tuttu getirdi? Kürt halkının yiğit savaşçılarına bu sözü kim söyleyebilir? Bu saygısızlık değil mi? Her şeyden önce savaşan güçlere saygısızlık değil mi? Şimdi bu yapılamaz, böyle olmaz. Bir de onu söylemek yerine herkes şapkasını çıkarıp başını önüne eğip düşünmesi gerekli değil mi? Kendisi nerededir, kimdir, ne iş yapıyor, nerede yiyip içiyor, neyle besleniyor?

Halk içine de çıkamazlar

-Sayın Kalkan, kimdir bu kişiler, elinizde konuyla ilgili belgeler var mı?

Elimizde tabii bilgiler de var, belgeler de var. Biraz ölçülü olunması gerekiyor. Yoksa bizde ahmak değiliz, birçok şeyi öyle ortaya koyarız ki, zaten aydınlığa çıkılamıyor. halk içine hiç çıkılamaz haline gelinir. Ama istedik ki, bu duruma gelinmesin. Bir yılı aşkındır biz sabırla bekliyoruz.

Bu çevreler, daha '99'un Mayıs'ından başlamak üzere böyle bir saldırı bize yürüttüler. Bir efendi var. Son zamanda maskesi-

ni iyi ortaya koydu. Açık koyuyor, komployu kim yapıyormuş da, bilmem PKK'ye karşı bilmem nerede, nasıl komplo geliştiriliyormuş. Komployu kimin yaptığını iyi biliyoruz, komplonun ajanlarının da kim olduğunu iyi biliyoruz. Daha Mayıs '99'dan beri bir sürü mektup gönderip, "şunu yap, bunu yap"la bizi etkilemeye çalıştı. Yön vermeye çalışıyor. Sanki partimizin yöneticisi kendisi. Varsa gücün kendin kullan. Niye başkasının gücünü böyle çekmeye çalışıyorsun. Mücadele ederler seninle o zaman. Mücadele edince de o zaman diyor, "Niye böyle şeyler söyleniyor", bilmem "şu yapılıyor, bu yapılıyor" olmaz. Bir sürü aleyhte propaganda geliştirdi bu çevreler.

Jurnalciler.

Öyle ki, savunmayla birlikte mahkeme süreci, 1 Eylül süreciyle partinin yeni stratejik yapılanması ve bu temelde uluslararası komplonun boşa çıkarılması çalışmalarına karşı, bu işbirlikçi önderlik hayali peşinde koşanlar büyük bir mücadele yürüttüler. Sanki geçmişte kaybettikleri öncülüğün intikamını almak istercesine, bu kadar ağır koşullarda, ölüm kalım sürecinde komplocuların bir uzantısına düştüler.

Başkaları da var, böyle kaçıp göçmüş, ortada kalmış süprüntüler de var. Bakıyoruz son zamanlarda, onlar da dillerini uzatıyorlar. Sözümona partinin içini bu biçimde etkileyerek, uluslararası komplonun, Başkan APO'yu tutarak partiyi dağıtma stratejisini hayata geçirmeye çalışıyorlar. Bilmem "filan kaçmış, şöyle grup kopmuş, şöyle tutuklamalar varmış, baskı uyguluyormuş PKK", akıl almadık binbir yalanla partimiz aleyhinde kampanya yürütüyorlar. Çeşitli devletlere jurnalcilik yapıyorlar, Avrupa'ya, Türkiye'ye.

Yukarıda Duran Kalkan'ın söyledikleri üzerinde siyasi ve edebi olarak durmak istemiyorum. Her şey çok açık. Takdirini sana bırakıyorum.

Böylece iki bin yılının sonbaharına geldik. Yazın Pervin, Nêçirvan ve Zelal geldiler ziyaretimize. Pervin, sanki PKK'nin geliştirdiği siyasetlere onay veriyor gibime geldi. Sesimi çıkarmıyorum, şimdilik. Ara sıra tartışıyoruz. Özellikle bu sonbaharda yapılacak HADEP kurultayında kendisini Parti Meclisi üyesi yapmak istiyorlar. Elbette sana ve kendisine olan saygı veya

kendisinin politik üretkenliğinden kaynaklanıyorsa sevinirim. Ama aileyi parçalamak için yapmak istediklerinden kuşkulanmıyor değilim. Umarım yanılırım. Zelal ve Nêçirvan biraz daha büyümüşler. Hele Nêçirvan'ın bazı soruları var ki, yanıtlamakta çok zorlanıyorum. İyi bir okulda okuyorlar. Nêçirvan dördüncü sınıfta, Zelal de anaokulunu bitirip ilkokula başlıyor bu yıl.

Onlar gittikten sonra Nihat geldi. O da, PKK ile aramdaki soğukluğun giderilmesi için memur edilmiş. Devamlı kendisini arıyorlar. Bana yapılanlar ve siyasi çıkmazı kabul etmemekle beraber, Kürt yurtsever kesiminin söylentilerinden rahatsız. O "ne derler"in kaygısında, ben ise "siyasi durumumuz ne olacak" sorularının yanıtlarını arıyorum.

GÖZÜMÜZ AYDIN OLSUN!
ARTIK BİZİM DE BİR ÇETEMİZ VAR.

Ekim ayı gene saldırı zincirlerinin boşalmasıyla geçti. Yaz aylarında bir grup gerilla birliklerinden ayrılmış, Süleymaniye'ye sığınmışlardı ya. İşte bunlar sürekli bildiri yayınlıyor, ayrıldıkları ortamın Kürt ulusal mücadelesine aykırı siyaset yaptıklarını izaha çalışıyorlar. Tam bu arada PKK-YNK savaşı patladı. Gene Kürtler birbirlerini öldürmeye başladılar. Gene Türk devletinin ekmeğine yağ sürüldü. Her iki taraf da yanlış yapıyor. YNK'nin ne olduğunu anlatmaya gerek yok. Ancak PKK'nin Türk devletinin istemleri doğrultusunda hareket ettiği, özellikle İmralı'dan gelen talimatlara baktığımızda su götürmez bir gerçek. Kısa süren çatışmalarda her iki taraftan en az iki yüz Kürt savaşçısının öldüğü, tarafların beyanatlarından anlaşılıyor. Savaşın durduğu günlerde, PKK bazı Kürtlere karşı değişik bir savaş başlattı. Ekim ayının 26'sında çıkan bir haberi olduğu gibi buraya alıyorum:

26 Ekim 2000 *Özgür Politika*

PKK'ye karşı geliştirilen uluslararası komplonun uzantısı olarak, Köln ve Süleymaniye merkezlerinde konumlanan ve KÖSÜL olarak da adlandırılan çeteyi ve faaliyetlerini ÖZGÜR POLİTİKA ortaya çıkardı.

HABER MERKEZİ

PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan'a yönelik komploya karışan devletlerin rolü iyice açığa çıkarken, bu komplonun Kürt ayağını oluşturan çete de ortaya çıktı.

Örgütlenmeye çalışan söz konusu çete, komplonun başlangı-

cından itibaren, Kürt halkının özgürlüğüne ve örgütlülüğüne karşı yoğun bir faaliyet yürütüyor. PKK saflarından kaçarak YNK'ye sığınan 20 kişilik grubun içinde yer alan Rabbin Güler, Mehmet Bayar, Engin Çatak ve Fesih Haran'ın tekrar PKK'ye dönmelerinden sonra yaptıkları açıklamalar ile PKK'nin elinde esir bulunan YNK'li peşmergelerin anlatımları, Köln ve Süleymaniye'de eşgüdüm içinde hareket eden bir çeteyi açığa çıkardı. Köln ve Süleymaniye merkezlerindeki uzantıları nedeniyle bu oluşum, KÖSÜL Çetesi olarak adlandırılıyor.

Çete nasıl oluştu?

Süleyman ve Zeki isimli şahıslar, Şemdin Sakık'la birlikte hareket eden; savaş tarzları, sivil yaşamı özendiren yaklaşımları ve gerilla mücadelesine aykırı tutumları nedeniyle PKK içinde sürekli eleştirildiler. Örgüt ve yaşam anlayışlarındaki karşıtlıkları nedeniyle sürekli eleştirilen bu kişiler, 1996 yılından itibaren PKK içinde örgütlenme faaliyetini devam ettirince, PKK bu eğilime müdahale ederek, bu faaliyeti "Çeteleşme" olarak kamuoyuna açıkladı. Süleyman ve Zeki isimli şahıslar bu faaliyetlerini, PKK 7. Kongresi'nde de sürdüren, PKK Önderliği'ni, PKK Başkanlık Konseyi'ni ve PKK Parti Meclisi'ni kabul etmeyen bu kişiler, esas olarak PKK'nin sistemini reddediyor ve bunun yerine hızlandırılmış bir tasfiye planı için mücadele ediyorlar. Bu plana göre önce PKK Genel Başkanı Öcalan ile PKK, ardından PKK ile Kürt halkı arasındaki bağlar koparılacak; örgütsüz ve iradesiz kalan Kürt halkı, umut olarak bu Çete'ye ilgi duyacak.

PKK'nin, Barış Projesi'ne ve siyasal-demokratik mücadele stratejisine karşı olduklarını iddia eden bu oluşum, PKK'yi içerden provoke ederek yeni bir çatışma yaratamayınca, 20 kişilik bir grupla PKK'den kaçtı.

PKK'nin barış ve demokratik cumhuriyet projesine karşı Avrupa'da karşı bir kampanya yürüten bazı şahıslar ve oluşumlar, "ortak amaç" için buluştular. Bu buluşma, PKK'nin tasfiye edilmesi, barış sürecinin sabote edilerek, Kürtleri şiddet eylemlerine yöneltmek üzere provokasyonlara geliştirme üzerine şekillendi.

KÖSÜL Çetesi'nde kimler var?

KÖSÜL Çetesi'ne Süleymaniye'de üstlenen ve PKK'den ka-

çan Süleyman (Sait Çürükkaya), Zeki (Ayhan Çiftçi) ve Yılmaz (Yıldırım Kaya) öncülük ediyor.

Çete'nin Avrupa ayağı Köln'de faaliyet yürütüyor. PKK'nin 1982'de silahlı mücadele başlatma kararı üzerine kaçan Selahattin Çelik, serhildanlar sürecinde kaçan Selim Çürükkaya, eski milletvekili Mahmut Kılınç, eski belediye başkanı Necdet Buldan ve eski Rızgarici Hatice Yaşar bu oluşumun elemanları.

KÖSÜL'ün diğer taraftarları ise. PKK'den iki kez kaçan Azman (Zeki Öztürk), 1999 yılında PKK'den kaçan Bilge (Hüseyin Topgider) ve Mahir Welat (Numan Uçar). Mahir Welat güvenlik nedeniyle doğrudan değil, kendisi gibi PKK'den kaçan Azman vasıtasıyla Çete'yle irtibat kuruyor.

KÖSÜL'e kim yataklık ediyor?

Süleyman, Zeki ve Yılmaz, YNK temsilcisi Azat Cundiyani'nin Qaladize'deki evinde kalıyorlar. Orada telefon ve faks imkanlarından yararlanıyorlar. Gurubun kaçtığı günlerde Avrupa'dan Süleymaniye'ye giden eski Rızgarici Hatice Yaşar da bu evde kaldı.

Bu üç kişi dönüşümlü olarak diğer bir YNK yöneticisi olan Cabbar Ferman'ın Süleymaniye'deki evini de kullanıyorlar. Gurup, dışarı ile telefon ve faks görüşmelerini bu evde de yürütüyor.

İki ay önce Yılmaz'ın annesi ile, gurupta yer alan Cihat (Bazencir)'ın ablası ve abisi de bu eve geldiler. Bunlar, faaliyet yürütmek üzere Kürdistan'a gönderildiler.

Yılmaz (Yıldırım Kaya)'ın Avrupa'da bulunan kardeşleri İrfan ve Orhan, KÖSÜL Çetesi'nin iletişim ve haberleşme işlemlerini yürütüyorlar.

Talabani ile görüşme.

YNK lideri Celal Talabani, Süleyman (Sait Çürükkaya) ile Cabbar Ferman'ın evinde görüştü. Bu görüşmede PKK yönetiminin durumu, savaş gücü, lojistik durumu ve savaş kapasitesi üzerinde duruldu. Süleyman bu konularda Talabani'yi bilgilendirdi.

YNK'nin, PKK'ye karşı savaş açmasında bu görüşmenin büyük etkisi oldu. YNK'nin, "PKK bizimle savaşabilir mi" yönündeki sorularına Süleyman kesin bir dille "savaşmaları mümkün

değil" diye yanıtladı. YNK ve Talabani de, Süleyman'ın söylediklerine büyük oranda inandı. Bu konuşmadan sonra YNK'nin PKK'ye saldırı kararı netleşti. Ancak saldırılarda 500 YNK peşmergesinin ölümü, onlarcasının PKK'nin eline düşmesi, PKK'nin ise daha az zarar görmesi, KÖSÜL Çetesi'nin YNK nezdindeki inandırıcılığını önemli oranda sarstı.

Kambersiz düğün, PSK'siz KÖSÜL olmaz.

Çete'nin PSK ve Burkay'la yakın ve direkt ilişkileri var. Köln'de PSK tarafından yapılan toplantıların amacı da, PSK ve KÖSÜL Çetesi arasındaki ilişkileri güçlendirerek PKK'ye karşı daha aktif bir mücadele yaratmaktı. Çete'nin Köln'deki temsilcileri, PSK ile sürekli bir temas içindeler. Bu temasların sonuçları da günü gününe Süleymaniye'de bulunan Hatice Yaşar'a, Süleyman, Zeki ve Yılmaz'a iletiliyor.

PKK'nin ısrarlı barış çağrılarına karşın gerçekleşen YNK saldırıları üzerine, Burkay PSK adına, eski Rızgaricilerden bir grup da Kuzey Kürdistan Platformu adına bir bildiri yayınlayarak PKK'yi kınadılar. Bildirilerin dili, üslubu ve amacı aynıydı. Çünkü her iki bildiri de, Süleymaniye-Köln hattındaki eşgüdüm ve ortak karar doğrultusunda hazırlandı.

Tencere-Kapak: Mahmut Kılınç ve Hatice Yaşar.

Biri eski milletvekili, diğeri eski Rızgari Merkez Komite Üyesi.

Hatice Yaşar, KÖSÜL Çetesi'ne "yerinde" danışmanlık hizmeti sunuyor. Grubun kaçtığı gün onlarla ilişki kurabilecek kadar hazır ve nazır(!). Süleyman ve Zeki ile yaptığı ilk konuşmada, "PKK'den kurtulmanın tam zamanı, ya şimdi ya da hiçbir zaman" diyor. Zeki ve Süleyman'dan farklı olarak, başlarda PKK Önderliği'ne tepkili olmayan Yılmaz, Hatice Yaşar'ın şok terapileri sonunda "yola giriyor". Hatice Yaşar da ikna yeteneğini(!) kanıtlamanın keyfini çıkarıyor.

Mahmut Kılınç ise KÖSÜL Çetesi'nin en aktif ve haris elemanı. Çete'nin Süleymaniye'deki elemanları ile periyodik olarak görüşüyor. Kılınç, Çete'ye danışmanlık yaparak, öneriler sunuyor, çalışma taslakları oluşturuyor ve KÖSÜL Çetesi'ne bir örgüt görünümü kazandırmaya çalışıyor. Kılınç, grubun kaçışını duyar duymaz onlarla irtibat kuruyor. Kaçanların derhal bir

konsey oluşturmalarını, kendilerine uygun bir isim bulmalarını ve sık sık açıklamalar yapmalarını öneriyor.

Çete deşifre olunca dağılıyor.

PKK'nin yeni stratejisine karşı savaşı sürdürme kararı aldıklarını iddia eden ve savaşmakta kararlı olduklarını belirten KÖSÜL Çetesi'nin, böyle bir amaçlarının olmadığı kısa sürede anlaşıldı.

Pılıng isimli biri İsveç'teki ailesinin yanına kaçtı. Hawar, Jiyan ve Zilan, gruptan ayrıldı. Rojin ve Farkin isimli kişiler ise Süleymaniye'de ikinci kez kaçtılar.

Rabbin Güler, Mehmet Bayar, Engin Çatak ve Fesih Haran ise 13 günlük bir yolculuktan sonra PKK'ye döndüler.

Süleyman, Zeki ve Yılmaz'la birlikte kaçan ve 20 kişilik gurupta yer alan Xemgin (B), Xemgin (K), Çandi, Rızgar, Mehmet, Ziya, Numan, Dijwar, Çektar ve Rubar dışında gurubun yanında kimse kalmadı.

Çete dağa değil, Avrupa'ya gidiyor.

Eşi ile birlikte PKK'den kaçan Selim Çürükkaya, kardeşini ve KÖSÜL Çetesi'nin Süleymaniye'deki elemanlarını Almanya'ya çekmek için uğraşıyor. Çürükkaya, bazı aracılar da kullanarak Kızılhaç ve BM nezdinde girişimlerde bulunuyor. Gurubun öncülüğünü yapan Süleyman, Zeki ve Yılmaz, karşı oldukları barış stratejisine karşın kendileri dağda daha fazla kalmak niyetinde değiller. Her üçü de yakın bir zamanda Avrupa'ya gelmek için hazırlıklarını sürdürüyorlar. Köln'deki dostları ve arkadaşları aracılığıyla soludukları Avrupa havası, dağ havasına ağır basıyor. Şimdi Köln ve Avrupa, KÖSÜL Çetesi'nin Süleymaniye'de kalan "kurucu" üyelerini bekliyor.

Telefonlar aracılığıyla oluşan KÖSÜL- Avrupa platonik aşkı, birkaç ayda yıldırım aşka dönüşüyor.

Böylece, heyecanla başlayan bir çete filmi daha "mutlu son"a yaklaşıyor.

Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine...

KÖSÜL: Savaşlarda at, deve veya araba üzerinde taşınan, işaret vermek, heyecan yaratmak ve gürültü çıkarmak için kullanılan, özel bir beceri istemeden herkesin tokmak vurabildiği büyük davul.

Kösül Çetesinin Hedefleri

1- Barış Projesi'ni provoke ederek Kürdistan, Türkiye ve Avrupa'da provokasyonlarla şiddet ortamını yeniden yaratmak. PKK'yi ve Kürt halkını şiddet eylemlerinin içine çekerek dünya kamuoyu nezdinde oluşan olumlu izlenimi boşa çıkarmak.

2- PKK Genel Başkanı Öcalan, PKK Başkanlık konseyi, PKK Parti Meclisi gibi organların, Kürt halkı nezdindeki güvenilirliğini zedeleyerek tahrip etmek, karşıt kampanyalar geliştirmek.

3- PKK'de çocukları bulunan ailelerde, PKK'ye karşı güvensizlik yaratmak. Aileleri, çocuklarının tehlike içinde bulunduğuna; tutuklu veya ceza tehditi altında olduğuna inandırarak, mevcut güven ilişkilerini zedelemek ve kuşku yaratmak. Şehit olan kadroların PKK tarafından öldürüldükleri yönünde yakınlarına telefon, faks, mektup ve özel ilişkilerle ulaşarak güvensizlik ve kuşku yaratmak, hassasiyetleri kışkırtmak. Bunun için yalan haber yaymak.

4- Parti içinde sorunları olan zayıf ve amaçsız kişilikleri, tek tek veya örgütleyerek kaçırtmak.

5- Azman (Zeki Öztürk) aracılığıyla Serhat kitlesini, Yılmaz (Yıldırım Kaya) ve Süleyman (Sait Çürükkaya) vasıtasıyla Bingöl kitlesini ve Küçük Güney'li Çektar vasıtasıyla, Küçük Güney kitlesini PKK'den soğutmak. Halkı, çocuklarını almaya zorlamak.

6- Avrupa'da PKK'den kaçan veya atılan şahıslarla ilişkiye geçerek, onları bir araya getirmek.

7- Halkın, PKK'ye maddi-ekonomik yardımlarını engellemek için Türk devletinin yaptığı propogandanın benzerini yürütmek. Bunun için özel bir plan çerçevesinde Çete'nin Avrupa'daki üyeleri ile koordineli bir kampanya sürdürmek. Bu amaçla, PKK'ye yapılan yardımların, Başkanlık Konseyi ve yönetim tarafından heba edildiği propagandasını yaymak. Yardımların en alt düzeyde gerçekleşmesi için özel bir plan çerçevesinde faaliyet yürütmek. Bu konuda sık sık yalan haber yaymak ve spekülasyonlar yapmak.

(Gazetede birkaç sayfaya yerleştirilen, bir kısmını vesikalık, bir kısmını da grafik animasyonlarla elde ettikleri fotoğraflarla süsledikleri bu "çete" haberini, aşağıda okuyacağın "başyazı" ile tamamlıyorlar. Burada başarılı gazetecilik örneği gösteren *Özgür Politika*'ya haksızlık etmemek için benim fotoğrafımın yayımlanmadığını belirteyim. Ne değiştirecekse?)

Ufuktan

Özgür Politika (26 Ekim 2000)

Uzun yıllar önce Kürdistan'ı terkeden, bugün de Kürdistan'a dönmeyi asla akıllarının ucundan geçirmeyenler, "ulusal çıkar", "yurtseverlik", "teslimiyet-direniş-mücadele" gibi büyük kavramların arkasına saklanarak, kitlelerin kafasını karıştırmaya çalışıyorlar.

Bu çevreler, savaş döneminin kendileri için yarattığı "muaf alanlar"ın hızla elden gitmesinin telaşı içinde; süreci ve PKK'yi provoke ederek, Kürdistanlıların onay verdiği barış sürecini boşa çıkarmak için yoğun bir faaliyet yürütüyorlar. Sağa-sola savrulmuş kişilikler, örgütlü mücadeleden ve örgütlü yaşamdan kaçan eski-yeni kaçkınlar, çeşitli kanallar aracılığıyla bir araya getirilmeye çalışılıyor.

Kürtlerin ulusal birliği, ulusal barışı ve Ortadoğu halkları ile demokratik bir zeminde ortaklıklar kurma gibi büyük amaçlar konusunda, bir tek önemli sonuç yaratamayanlar; ulusal bölünmüşlüğü, çatışmayı derinleştirmek, barış sürecini sobote etmek için uğraşıyor. Barış olasılığı dahi bu çetenin kabusu oluyor. Savaşın tamamen durması halinde, savaşı "referans" göstererek Avrupa'dan sağlanan "krediler" ve "mağdur siyasetçi(!)" konumunun, beş paralık olacağı gerçeği, çeteyi rahatsız ediyor.

PKK'den kaçarak YNK'ye sığınan 20 kişilik PKK gurubunun, Süleymaniye'ye ulaştığı gün, eski Rızgarici Hatice Yaşar isimli kadının gurubu karşılaması, eski milletvekili Mahmut Kılınç'ın bu oluşumun içine balıklama atlaması, normal olaylar değildir. Başarısız siyasal yaşamlarından başka özellikleri bulunmayan Hatice Yaşar, Mahmut Kılınç ve PKK'den en önce kaçma rekorunu elinde bulunduran Selahattin Çelik ile Selim Çürükkaya gi-

bi kişilikler, en büyük özellikleri olan örgütlenememe hastalığını unutarak, Köln ile Süleymaniye'deki bozgunculuğu birleştirmeye çalışıyorlar. Onun için adına KÖSÜL ÇETESİ deniliyor.

Türkiye'de ortaya çıkan Çakıcı, Kırcı, Çatlı çeteleri ile Kösül Çetesi arasında büyük bir benzerlik var. Kaygıları, siyasal düşünceleri, dünyayı yorumlayış tarzları örtüşüyor. Savaştan beslenen siyasi ve ekonomik rant kapılarının günün birinde tamamen kapanma olasılığı, çetelerin ortak kabusu. Kösül Çetesi üyeleri de Türkiye'deki "meslekdaşlar"ı gibi, kendilerini "en vatanperver", "en kahraman" ve "en milliyetçi" olarak tanımlıyor.

Kösül Çetesi bir şey değil ama mide bulandırıyor.

İşte böyle sevgili kardeşim! Bildiğim bir şey varsa o da seviyesi çok düşük bir ortamda olduğumuzdur. Yazılanların tamamı yalan. Süleymaniye'de bulunan gerillalarla faks, telefonlarla görüşüyorum. Bana anlattıkları ve kamuoyuna açıkladıkları kadarıyla, PKK saflarından başka bir Kürt organizasyonu ile savaşmamak için ayrılmışlar. İmralı'dan verilen "Hamidiye Alayları" olmaları yönündeki emirlere karşı çıkmışlar. Kendileri beni arayıp buldu. Hatta beraberlerinde olan bir Gewerli bayan gerillanın ailesine haber vermemi istediler. Haber verdim ve aile gidip kızlarını aldı. İçlerinden yüz yüze tanıştığım tek kişi yok, Hatice Yaşar da dahil. Ne bir organize çalışma peşindeyim, ne de başka bağlarım var. Ki olsa da normaldir. Böylece siyasi ve fiziki teslimiyete karşı olmanın bir başka ödülünü de almış oldum. Belki şu ana kadar, PKK'nin yanlışlarından döneceğine ilişkin umudum vardı. Bundan böyle o umudum da suya düştü. Hep sömürgeci devlet çeteleri tarafından kıyıma uğratılmış bizler, sonuçta birbirimizi de çeteleşmekle suçlamaya başladık. Sanırım bu da Türkiye ile bütünleşmenin bir gereği olsa gerek. İşin espri yanı da var. Avrupa'da bir üst düzey partilinin tanıdıklarımdan birine benimle ilgili sitemlerinden sonra söyledikleri çok hoş:

"Biz bu parti içinde yıllardır birbirimizi hain, işbirlikçi, ajan, çete,vs. olmakla suçlarız. Kimse kırgınlık göstermez. Bu arka-

daşların haklarında yazılan ve söylenenlere neden bu kadar kızdıklarını anlamıyorum doğrusu."

Gazetede bu uydurma haber ve yorum çıkınca, doğal olarak onlara yanıt amacıyla bir açıklama yaptık. Ardından da gazeteyi "tehdit, hakaret ve hedef gösterdiği" gerekçesiyle dava etmek üzere avukat arayışını girdik. Görüştüğümüz bir avukat, konuyla ilgileneceğini, ama bunun için iyi bir araştırma yapması gerektiğini bildirdi.

PKK'ye yakın, daha önce çeşitli kurumlarda beraber çalıştığımız bazı arkadaşlar, haberin üzerimdeki etkisini anlamak amacıyla veya gerçekten iyi niyetle telefonla halimi, ne yaptığımı, sağlık durumumu soruyorlar. Telefonla verdiğim yanıt karşısında hem şaşırıyorlar, hem de kızıyorlar:

"Vallahi bu aralar çok meşgulüm. Bir yandan sığınmacısı olduğum devlete ve onun bağlantısı yerlere ajanlık yapıyorum. Öte yandan rantçılık, ilkel milliyetçilikle uğraşıp Kürtleri birbirine düşüren çeteler kuruyorum. Kısacası başımı kaşıyacak zamanım yok..."

Şimdi Kasım ayındayız. İlginçlikler devam ediyor. 17.11.2000 tarihinde Anadolu Ajansı Türkiye'deki gazetelere bir haber geçti. (İşleyişi bilmediğim veya sadece gazetelere geçen haberden haberdar olduğum için sadece gazetelere diyorum. Belki de uluslararası tüm abonelerine bu haberi geçmiştir.) Haberi bana Türkiye'de yayınlanan bir gazetede çalışan tanıdığım verdi. Kendilerine böyle bir haber geçildiğini, yayınlamayacaklarını, ama gene de bilgim olması gerektiğini söylüyordu telefonda. Önce aşağıya haberi olduğu gibi vereyim:

AA. Ankara. PKK içerisinde görüş ayrılıkları tırmanırken, örgüt yönetimi ve Öcalan'a muhalif olan 10 kişi hakkında ölüm emri çıkarıldığı öğrenildi.

PKK Başkanlık Konseyi örgüte bir talimat göndererek hedef kişiler ve çete diye nitelendirdiği 10 kişinin cezalandırılmasını istedi. DEP eski milletvekili Mahmut Kılınç, Yüksekova eski belediye başkanı Nejdet Buldan, örgütün merkez komite eski üyeleri Selahaddin Çelik, Selim Çürükkaya, kardeşi Sait Çürükkaya,

Ayhan Çiftçi (Zeki kod adlı), Yılmaz kod adlı Yıldırım Kaya, Azman kod adlı Zeki Öztürk, Bige kod adlı Hüseyin Topgider, Rızgari Merkez komite eski üyesi Hatice Yaşar'ın infaz edilmesi için talimat verdiği belirlendi. Süleymaniye ve Köln'de kalan bu kişilerin örgüte ve örgütün elebaşı Öcalan'a muhalefet ettiği, örgütten kaçanlara yardımcı oldukları kaydedildi.

Ben, Anadolu Ajansı'nın niteliğini biliyorum. Devletin yarı resmi bir organı. Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi ile ilgili yıllardır izlediği politikanın da farkındayım. Bu nedenle bir sansasyon kokusu da mevcut. Kaldı ki ertesi gün tüm gazetelerde aramama karşın verilen haberle ilgili en ufak bir belirtiye rastlamadım. Sadece gene telefonla aldığım habere göre 18.11.2000 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde adı geçen haber var. Bu haberin de gazetenin internet sayfasında yer almaması ayrı bir tartışma konusu. Ama hemen ardından 19.11.2000 günü akşam saatlerinde, yukarıdaki haberde adı geçenlerden Azman kod adlı Zeki Öztürk'ün, Ermenistan'ın başkenti Erivan'da silahlı saldırıya uğrayarak yaralı bir şekilde hastahaneye kaldırıldığı haberi geldi. Bu satırları yazdığım saatlerde, Zeki'ye henüz direkt ulaşılmış değil. Saldırganları tanıyacağını tahmin ediyorum. En azından PKK'li iseler Zeki kendilerini tanır. İlerde gerçeği anlayacağız, ama bu kadar tesadüfün bir arada olması insanı düşündürüyor.

Aradan birkaç gün geçti. Ve Zeki Öztürk ile bağlantı kurdum. Maalesef haber doğru. Kendi anlatımına göre tanıdığı ve ismen bildiği PKK'li bir militan tarafından kurşun yağmuruna tutulmuş. Vücudunda birkaç kurşunla hayati tehlikeyi atlattı sayılır. Birkaç ay sonra bu insanımız da Almanya'ya iltica cı olarak geldi ve şimdi bize yakın bir kentte oturuyor. Partisi tarafından "ölümle cezalandırılmaya hak" etmiş Öztürk'ü kısaca tanıtayım istersen.

Ağrı İsyanı'nda Sipkan aşiret reisi Halis Öztürk, bir yurtsever ve savaşçı olarak tüm mücadelenin içinde yer almış. İsyanı yapanlar yenilgiye uğrayınca İran'a, oradan da Irak'a geçiyor. Çok sonraları isyan yöneticilerine getirilen af çerçevesinde ülkesine dönüyor.1950-60 arası Ağrı milletvekilliği yapıyor. Askeri darbeyle beraber Yassıada'da yargılanıyor, sonra Kayseri cezaevine

gönderiliyorlar (Celal Bayar ile birlikte). 1961 yılında ailenin önemli bireyleri sürgün ediliyor. Zeki, Halis Beyin Salih adındaki oğlunun çocuğu. Hukuk fakültesini bitiriyor, avukatlık yaparken PKK'ye katılıyor. Bir ara ayrılıp İsveç'e geliyor, sonra tekrar partisine dağlara geri dönüyor. Genel başkanının mahkeme tavırları ve partisinin buna uygun siyaseti karşısında, Başkanlık Konseyi'ne bu durumda partisinde kalamayacağını söylüyor. İkna edilmeyince, ana karargahtan Ermenistan'a gidecek bir grupla arkadaşlarına veda ediyor. Yani Başkanlık Konseyi'nin bilgisi dahilinde Ermenistan'a gelip yerleşiyor. İşte belirttiğimiz tarihte eski silah arkadaşlarından biri tarafından kurşunlanıyor. Sıkılan altı kuşundan ikisi isabet ediyor, ağır yaralı olarak kurtuluyor. Ailesinden sadece PKK saflarında yirmi iki (22) şehidi, Türk zindanlarında 18(on sekiz) hükümlüsü var. "Sürece karşı" çıktığı için öldürülmeyi hak etmiş, değil mi?

Yıl iki bin bir oldu. Yeni bin yıla eski sorunlarımız, hastalıklarımız ve Kürtler arası düşmanlıkları katlayarak girdik. Daha doğrusu bizim cephede olağanüstü bir değişiklik yok. İki bin yılında *"Reçete"* ve "Kürt Kaçış Öyküleri **(Bitmeyen Yolculuk)** adında iki kitabım yayınlandı.

Reçete, daha önceleri çeşitli gazete ve dergilerde, internet sayfalarında yayınlanmış makalelerimden ve PKK Başkanlık Konseyi'ne yazdığım mektuptan, onların resmi olarak bana verdikleri yanıtlardan oluşuyor. Ben sağ iken daha önce yayınlanan makalelerimin bir kitapta toplanması taraftarı değildim. Ama Başkanlık Konseyine yazdığım mektuba muhatapları tam bir kahvehane kültürüyle yanıt verip, spekülasyon yapınca sırf bu mektup yüzünden bu kitabı oluşturdum. Danimarka'da yayınlandı, yayıncıların anlattığına göre ilgi görmüş.

Bitmeyen Yolculuk (Kürt Kaçış Öyküleri) ise illegal ve maceralı bir şekilde Avrupa'ya gelen birkaç Kürdün yol hikayelerinin kendi ağızlarından anlatımını içeriyor. İstanbul'da Pencere Yayınları tarafından basıldı. İki kitabım da bundan öncekilerde olduğu gibi birer belge, geleceğe.

Şubat tatilinden de yararlanarak Pervin, Nêçirvan ve Zelal geldiler. Üçü de birbirinden değerli. Havalar sürekli yağışlı geçtiğinden dolaşma olanağı yok. Hoş çevrede gezilecek, görülecek

bir yer de yok ya. Tüm Alman kentleri sanki birbirinin simetriği. Arada gezilecek yerler birkaç tarihi mekanla sınırlı. Dediğim gibi havaların sürekli yağışlı olmasından ötürü çocuklar tamamıyla eve kapandılar. Bazen Zelal, Nêçirvan ve Kajin'i alıp havuza götürüyorum. Bilirsin ben yüzme bilmem, senden sonra da öğrenmiş değilim. Ama çocuklarla birlikte olmak ve biraz da beni hareketlendirdiği için fena olmuyor. Kısacası oraya da çocuklar için gitmiş oluyorum. Bu arada değişik arkadaşlar vasıtasıyla Rıza Altun sürekli görüşmek istediğini belirtiyor. Rıza Altun, PKK Merkez Komite üyesi, şimdi Avrupa'ya O bakıyor ve Fransa'da kalıyor. O kadar ısrar ediliyor ki, görüşme isteğini geri çevirmem, görüşmekten korktuğum şeklinde de yorumlanabilir diye, ilke olarak kabul ettim. Zübeyr Aydar ile birlikte, Paris'te Rıza ile görüştük. Oldukça sıcak bir şekilde karşıladı beni. (Amed zindanında 83 direnişinin başlangıç ve bitiminde koğuşları gezmişti birkaç arkadaşıyla beraber. Oradan, benim 96 Kurdıstan'ın güneyine yaptığım gezide birkaç gün misafiri oluşumdan tanıyor hatırlıyorum. Uzaktan yakından şöyle böyle birbirimizi tanıyoruz özetle.) Genel hal hatır sormalardan sonra oldukça uzun sürecek bir tartışma ve sohbete girdik. Detaylarından çok ana hatlarıyla vermeye çalışıyorum.

Kendilerince yeni düzenlemelere gittiklerini ve büyük bir mücadele verdiklerini, zira içerden ve dışardan engellerinin çok olduğunu söylüyor.

Aşırı derecede partisi ile ilgili bir savunma psikozuna girmekle beraber, eksiklikleri ve yanlışları kabul eder gördüm. Daha çok legalleşme ve Avrupa'nın özgürlüklerinden alabildiğine yararlanma isteği ile beraber, Türkiye ve Kurdıstan'da alışılmışın dışında bir yöntem tutturmaya çalıştıklarını söylüyor.

Gene her zamanki gibi partililerin birbirini ve çevrelerini rapor etmeleri sonucu, gerçeklerin ya gizlendiği veya gerçek olmayanların abartılı bir şekilde kendilerine bildirildiği sonucuna vardım. Ben de dahil bazı Kürtlere partisince yapılan saldırılardan rahatsızlığını dile getiriyor. Ama bunların münferit olaylar mı, yoksa bir genel politika etrafında yapıldığı konusunda tatmin olmadığımı O'na da söyledim. Özellikle benim konumumu aşırı dercede abarttıkları ve gerçeklerle ilgisi olmayan iddialarını ya-

nıtladım. Onlara göre benim durumum, bana göre ise Kurdıstan ve PKK'nin halkımızla ilgili durumu önemliydi. Daha çok tartışmayı bu alana çekmek istediğimde, elbette partisini karalayarak değil, ama genel olarak Kürtler için hâlâ çok şey yapmak istediklerini, büyük bir şok geçirdiklerini, bu depremde yanlışlarıyla beraber az zararla sıyrılmaya çalıştıklarını sık-sık tekrar etti. Kısaca gece yarısına kadar olan tartışmalarımızda, genel PKK durumu ile Rıza'nın anlattıkları arasında oldukça farklı tablolar gördüm.

Çeşitli alanlardaki üyelerinin bizim gibi düşünenlere karşı tavırlarını desteklemediklerini, ama önüne geçmekte zorlandıklarını da kabul ettiğini söyleyebilirim. (Kendi aralarında bizleri öyle bir öcü olarak göstermişler, bu doğrultuda halka öyle kötü bir dezinfarmasyon vermişler ki, şimdi düzeltmeye çalıştıklarını, ama bunu beceremediklerini anladım. Propoganda ve teşhir amacıyla dünyanın değişik yerlerinde değişik karalamalarda bulunmuşlar. Mesela İran Kürtlerinin arasında benim, partinin yüklü miktarda parasını alarak Hewler'e yerleştiğimi ve orada bir otel aldığımı yaymışlardı. Gewer-Hakkari taraflarında gizlice Türkiye'ye gittiğimi, TC ile işbirliği yaptığımı işlemişler. Cezaevindeki siyasi tutuklular arasında Alman ajanlığını bana uygun görmüşler. Dağda ve İrakta da bunların hepsini ve daha akla gelemeyecek bir sürü yakıştırmalar. Kürtler ve Kurdıstan ile ilgili değişik çevrelerin toplantılarına katılmamı ise, kendilerine karşı bir parti kurmam veya var olan bir partiye girmem şeklinde yorumlayıp inanmışlar.)

O'nun da ısrarla belirttiği gibi en kötü ilişki, ilişkisizlikten daha iyidir düşüncesiyle hareket ettik ikimiz de. Düşüncelerime değer verdiklerini, benimle sık-sık ilişkide olmak istediklerini, buna benim de fırsat vermem gerektiğini sık-sık vurguladı. Araya katılan karşılıklı tehdit ve sitemleri buraya almakta yarar görmüyorum.

Bu görüşmenin üzerinden iki ay geçmeden, hamam ve taşların yerli yerinde olduğunu gördüm. Olay şu:

30 Mart 2001 günü Köln kentinde Mütze diye bir kuruluşun etkinliğine katılmak üzere Şıvan ile birlikte gittik. Adı geçen kuruluş, kültürel bir kurum olup bazen yazarları çağırır "okuma ak-

şamları" düzenler, bazen bir resim sergisiyle çoğunlukla Kurdistan'a yönelik etkinlikler düzenler. Daha önceleri benim de konuşmacısı olduğum çeşitli etkinliklerine gitmiştim. Toplam elli altmış kişinin dinleyebileceği, müdavimlerinin belli insanlardan oluştuğu bir kurum. İşte adı geçen kuruluşun daveti üzerine "Türkiye ve Kurdıstan'da kayıplar" konulu böyle bir etkinlik için, programın başlamasını birkaç tanıdık (Kürt-Türk) ile beklerken, yanıma iki kişi geldi. Çok sert bir ifade ile "buradan hemen şimdi defolup gideceksin" buyurdular. Tabii PKK'li idiler. Hatta hemen sonra birinin o bölge sorumlusu olduğunu orada manzaraya tanık olanlardan dinledim. Bu tür yerlere giderken, genelde silahlı gitmek gibi bir alışkanlık edinmiştik son zamanlarda. Ben ve Şıvan. Böyle bir tehdit ve aşağılama anında saniyeler çok kötü sonuçlara da neden olur. Belki korkudan belki de sağduyu ile emirlerini hemen yerine getirdik. Arabamıza binip oradan uzaklaştık. Hatta Suat Bozkuş, eşi, Kenan Azizoğlu ve eşi Müjgan'dan arabaya kadar bizi korumalarını bile rica ettim. Gençliğini ve o anki duygularını hesaba katarak korkum Şıvan'dan yanaydı. Bilirsin bizim gençleri ve yetişme tarzlarını.

Böylece oradan ayrılıp otoban kenarındaki dinlenme tesislerinden birinde durduk. Elimden geldiği kadar Şıvan'ı konuşturmaya, teselli etmeye çalışıyorum. Kendim nasıl bir durumdayım, anlatmasam da anlarsın sanırım. Uzun süre orada kalıp sohbet etmeye çalıştım oğlumla. O gün orada söylediklerini buraya olduğu gibi yazmakta bir sakınca görmüyorum:

"Baba biz hep ülke dedik, Kürtler dedik, nelere katlandık, neler çektik, bunları size anlatmama gerek yok. Kürt ihanetçilerini, koruculari, ajanları, itirafçıları, PKK karşıtı Kürtleri hep aşağıladım, onları değişik mahluklar olarak gördüm. Ama şimdi bir gerçeği daha yakından kavradım. Demek ki hepsi, ama hepsi haklıymış. Bundan böyle abim, kuzenlerim dahil kimseden iyi veya kötü PKK sözcüğü işitmek istemiyorum..."

Gittiğimiz yer veya kurum, PKK'nin değildi. Demek ki bizimle başka bir mekanda aynı oksijeni bile solumaya tahamülleri yoktu. Bizi tehdit edenler veya aşağılayanlar, rastgele insanlar

değildi. Partilerinin böyle bir kararı olmasa bile sonuçlarının ağırlığına katlanabileceklerini ispat ediyorlardı. Ki bize karşı olan davranışlarından ötürü herhangi bir yaptırıma uğramayacakları kesin. (Belediye başkanlığım döneminde bizi köyümüze sokmayan, bizimle ilişkide olan insanlara işkence eden Üsteğmen Hüseyin Kurtoğlu ile ilgili şikayetlerimiz söz konusu olduğunda tüm üstleri, davranışının bireysel ve kabul edilmez olduğunu bize söylerken, öte yandan adam sürekli yurtdışı izin ve terfilerle ödüllendiriliyordu. Bunları karşılaştırmak ne acı.) Dolayısıyla, Rıza Altun ve aramızda aracı olanların söylediklerinin bir kıymeti harbiyesi de kalmıyordu. Rıza Altun ve KNK'den bazı insanlarımız (Zübeyr Aydar, Remzi Kartal...) her ihtimale karşı bir olumsuzluk olduğunda kendilerini haberdar etmemde ısrarlı olmuşlardı. Mola verdiğim tesisten telefonla Zübeyr'i aradım. Hiç yorum yapmadan kendisine durumu bildirdim. Üzüntülerini belirttikten sonra konuyla yakından ilgileneceğini söyledi. Yarım saat geçmeden O bölge (Köln) sorumlusu olduğunu söyleyen Cuma adında biri aradı. Üzüntüleriyle, benden özür dilediğini, birkaç günlüğüne o alanda olmadığı için yerine bakanların böyle bir yanlış yaptıklarını, en kısa zamanda benimle görüşmeye geleceğini..vs..vs anlattı durdu. Şıvan'la ikimiz bu son olaydan evdekileri haberdar etmemeyi kararlaştırdık. Eve geldiğimizin ertesi günü Rıza Altun aradı. O da özür dilerken yanlışın, parti kararından oluşan bir uygulanmadan kaynaklanmadığını söylüyordu. Ben ise bu davranışın, yıllar boyu sistemleştirdiği işkence ve kötü muamele ile ilgili devlete yönelik yakınmalara, yetkililerin olayları "münferit" olarak değerlendirmeleriyle bağlantı kurmak zorunda kalıyorum. Böyle düşünmek ne acı değil mi?

Bizi aşağılayanlar Kürt müydüler? Emekleri veya bedelleri neydi? Kürtlüğü bizim anlattıklarımızdan mı öğrenmişlerdi? Türk devlet yetkililerine ve MHP'lilere bile hitaplarında "sayın"ları döktürenler böyle bir davranışa nasıl girebiliyorlar? Düşüncelerinde benim gibi olanlar, hatta benden fazla bu partiye karşı olanların hiçbirine böyle bir rezalet reva görülmedi. Bunu istediğimden değil, ama artık ne diyeceğimi şaşırdım doğrusu. Bir de saplantı haline gelen bir karar oluştu beynimde. Kürtler

tarafından aşağılanmaktansa, esas görevi beni öldümek olan devlete gidip teslim olmayı, beyinsel olarak kendimi korumak koşuluyla, bir aşağılanmaya maruz kalacaksam bunun onlar tarafından yapılmasını istiyorum. Bu kez de çocukların eğitim durumu beni engelliyor. Yoksa ölünceye kadar cezaevinde kalmayı veya sizler gibi Türk devleti tarafından öldürülmeyi hatta aşağılanmayı Kürtlerin bir kısmına tercih ederim. Bu anlaşılmayacak, anlatılamayacak bir dram. Çok acı ama gerçek...

Öldürülüşünüzün yedinci yılında, evde sanki bitkisel hayata girdim. Yürüyorum ama uyur gibiyim. Konuşuyorum ama ne dediğimi, bana ne söylendiğini anlamıyorum. Kitap okuyorum, anlamıyorum. Kısacası, tüm olaylar üst üste konduğunda sanki yaşadıklarım öldürülmenizden daha ağır gibi geliyor. Ne bileyim, bu satırları da beş on gün sonra yazabiliyorum. Eğer adına yazmak denirse tabii. Yaşamın bu denli acı olduğunu ne sizlerin katledilişinizde, ne de ağır cezaevi koşullarında hissetmiştim. Daha önce Pervin telefonla arayarak, yıldönümü için her yıl olduğu gibi gazeteye ilan vermek istediğini, ama Tükiye'de Kürtlere ait bir gazete olmadığını, diğer yayın organlarının da çok pahalı olduğunu veya ilan almak istemediklerini Avrupa'da yayınlanan *Özgür Politika* gazetesine ilan vermek istediğini sordu. Cevaben, Türkiye'de veya dışında PKK'ye yakın bir gazeteye ilan vermek istiyorsa kendi adına verebileceğini, "Buldanlar" kavramından kaçınması gerektiğini, çünkü "Buldanlar" derse benim de içinde olmam sayılacağını, oysa benim PKK'ye yakın bir gazeteye ilan verilmesinden yana olmadığımı, alışılagelmiş böyle bir anma için başka yöntemlere başvurmasını söyledim. Sonuçta *Cumhuriyet* ve *Radikal* gazetelerine ilan verdiğini, anma gününde mezarlarınıza her yıldan fazla insanın geldiğini, gelenlerin daha çok HADEP İstanbul örgütünden olduğunu haber aldım.

Bu yaz (2001) Pervin, Nêçirvan ve Zelal geldiler. Her yıla oranla daha fazla beraber olduk diyebilirim. Üçü de bize yeni bir hayat verdiler. Her gelişinde Pervin'le çokça tavla oynarız. Seninle de çok oynardık değil mi? Ama Pervin'le oynarken mutlaka bir iddiamız oluyor. Giyim veya herhangi bir yerde yemeğine. Ben mağlup olduğumda daha çok zaman aşımına bırakıyorum.

Kendisi yenildiğinde ise anında taahhüdünü yerine getirmeye zorluyorum. Bir türlü Nêçirvan ve Zelal'i benim yenmemi istemelerine ikna edemedim doğrusu. Hep annelerinin tarafını tutuyorlar. Onlara hak verirken, acaba suç bende mi diye kendimi yargılamıyor değilim. Nêçirvan, daha çok burada kadın-erkek beraberliğini yadırgıyor. Öyle ki yanından geçtiğimiz öpüşen insanları gördüğünde, hayretini gizlemiyor. Gülüyoruz, elimizden geldiği kadar buraların yaşam tarzını anlatmaya çalışıyoruz.

Sevgili Savaş, Hacı ve Adnan;

Sizlere genel olarak son beş-altı yılın kısa bir özetini verdim. Okumayı çok severim, ama bir türlü doğru dürüst yazmayı beceremedim gitti. Bu nedenle anlattıklarımda bazen dilim çok sivri, bazen de çok yavan. Kendimi okuduklarımla karşılaştırdığımda bu sonuca varıyorum. Ne yapayım? Bu, bir beceri işi, birikim ve kültür sorunu. Bir de sığındığım bi gerekçem var. Bu sadece bir mektup, başka bir iddiası yok.

Sizler Kürt olarak doğdunuz, Kürt öldünüz. Elimden geldiği kadar ben de yaşadığım sürece Kürt kalmaya çalışıyorum. Üstelik sizler hiçbir iddiası olmayan, ama sadece Kürt olduğunuz için öldürüldüğünüzde bile katilleriniz, yalvarmadığınızı söylüyor. Sade bir taraftar olarak en ufak bir kendini inkar tavrıyla evlerine gidecek olanlar, davalarına sahip çıkarak idam ve ağır cezalar aldılar. Bu cezaları da sloganlarla karşıladılar. Bu nedenle Kürtlüğü sulandıranlara katlanamıyorum. Yoksa benim sorunum Kürt şahsiyetleri veya Kürt partileri değil. Hele onlarla kişisel kin veya kan davası gütmek gibi bir amacım hiç yok. Çünkü bana göre hiç kimsenin yaşamı bir ulusun geleceğinden daha önemli değildir. Ve en içten duygularımla, yanlışlarından ve ilkesizliklerinden arınmış, fetişizme değil Kürt halkının değerlerine saygılı bir yeniden mücadelenin içinde olmaktan gurur duyarım. Bundan önce de verdiklerim ve yaptıklarımdan pişman değilim. Birileri benim gibi milyonların geleceğini kendi ihtiras ve çıkarlarına kurban etmişse, evet benim de suçum var, ama sorumlu değilim. Hele şu içi boş "demokratik cumhuriyet" tezinin propogandası benim işim değil. Ama köylülüğümden ve "ilkel milliyetçiliğimden" ötürü, kendime göre doğru bulduklarıma sa-

hip çıkma zorunluluğu duyuyorum. Sahip çıkmaya çalışırken zevahiri kurtarmaya çalışanlara kızgınlığımı gizlemediğim için, hep fincancı katırlarını ürkütüyorum. Bazı konularda politik davranmak her bireyin, kurumun veya grubun hakkıdır. Ama ilkesizlik ve teslimiyetin allandırılarak pullandırılarak kitlelerin önüne konduğu, bu süslü teslimiyete bu denli sahip çıkıldığı bir başka ortamı ne duydum, ne de okudum. Bu nedenle şu ana kadar okuduklarınızdan bir sitem veya şikayet etme sonucuna varabilirsiniz. Oysa, yazdıklarımla sadece bir tablo çizmeye çalıştım. Karşı çıktığım her davranış ve düşünceden ötürü de, karşıtlığımın bana getirdiği yükümlülüklere katlanmak zorundayım. Bana göre esas ilkeli olmak budur. Yaptığın, yazdığın ve söylediklerinden ötürü karşına çıkan her tür olumsuzluğa göğüs germek zorundasın. Ama yazdıklarımı ve söylediklerimi ters çevirip ilgisi olmayan yanıtlara başvurduklarında, karşımdakilerin içtenliğinden kuşku duymak da en doğal hakkım.

Örneğin; kayıtsız şartsız ve hiçbir güvence elde etmeden savaşın durdurulmasına karşı çıktığımda "savaş kışkırtıcısı ve rantçısı" oluyorum. Oysa, daha önce de söyledim böyle savaşmaktansa savaşın durdurulması daha iyi. Hem savaş kışkırtıcılığı yapacak güce sahip değilim, hem de savaştan elde edilecek bir çıkarım olacağı savsata.

Örneğin; Kürtler arası bir çatışmaya, "Kürtlüğün Türk kimliğinin bir alt öğesi" olduğu gibi ezelden beri dayatılan Türk devlet anlayışına karşı çıktığım zaman "ilkel milliyetçi" oluyorum. Söylediklerimin ters yüz edilmesi ayrı tartışma konusu, ama böyle düşünmekle ve böyle düşündüğüm için en ilkelinden bir Kürt milliyetçisi olabiliyorsam ne mutlu bana.

Örneğin; çağımızda Atatürk Milliyetçiliği ve Kemalizmin en çok Türkler tarafından sorgulanmaya başlandığı bir dönemde, Kürtler adına Atatürk Milliyetçiliği ve Kemalizme sahip çıkmak kargalararın bile güleceği bir durumdur. Ben gülemem en fazla Kürtlük adına oturup ağlayabilirim. Hele Kurdistan'ı paramparça etmek için hepimizin belleğine ve belgelerine yerleştirilmiş Misak-ı Milli'ye, Kürtler de dahil değişik uluslara karşı en şövenist düşüncenin kendini ifade ettiği Kuvayi Milliye ruhuna sarılmak, Genelkurmay ile aynı görüşte olmak değil midir? Bir Kür-

dün ağzına alacağı hatta düşüneceği bir söz müdür bu? En yalın tanımıyla bu teslimiyet değildir de nedir?

Örneğin; "Kürtlerin bulundukları tüm coğrafyalarda bağımsızlık, federasyon, otonomi türü istemleri gereksizdir" sözü kendini, halkını ve tüm sosyolojik-tarihi gelişmeleri inkardır. Bunun hangi mantıkla, bilimle bağlantısı olabilir?

Örneğin; "Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu dönemlerde demokratikleşecekti, fakat Kürt isyanları buna engel oldu" demek, aynı zamanda Kemalizmi inkar etmektir. Çünkü en azılı Kemalistler bile demokrat olamamalarının altında suçlu ararken, kendi despotluklarını bulurlar. Hatta onların bizim anladığımız kavramda bir demokrasi için hiç çaba harcamadıkları, totaliter rejimlerinin "demokrasi" olduğu yönünde iddialarını sanki unutuyoruz gibi. Birilerini övmek için insan kendi tarihini inkar etmek zorunda mıdır? Hem Kürt tarihini kendinden başlatacaksın, hem de senden önceki Kürtlerin yaptığı haklı başkaldırıları karalayıp atacaksın. Bütün bunlar korkunç olduğu kadar yalan çelişkiler değil midir?

Örneğin; "Kuzey Irak Türkiye'nin yumuşak karnıdır, yabancılar orada bir Kürt devleti kurmak istiyorlar, biz Kürt partisi olarak TC ile birlikte orada böyle bir oluşuma karşı savaşmaya hazırız" demek ihanettir. Kim olursa olsun Kürt güçlerinin herhangi bir devletle anlaşarak gerillaya karşı yürüttükleri savaş da bana göre ihanettir. Ben bunu kabul edemem. Neresinden bakarsan bak, bu örneklerden hareketle acılı, sancılı, sürgünlü, toplu kıyımlı, işkenceli ve büyük bir toprak parçasının tüm değerleriyle tarumar edildiği büyük bir mücadele tarihinin en yetkili ağızlardan yerle bir edildiğini görüyorsun.

En içten duygu ve düşüncelerle kendilerine yazdığın bir mektupta kabul edilsin veya edilmesin yaptığın önerileri, kamuoyuna "partiyi ele geçirmek için" bir uğraşı olarak açıklanması samimiyetsizliktir, güvensizliktir. Komplo paranoyalı kendini beğenmişliktir.

Önemle düşünmemiz gereken bir konu var. Ben de Diyarbakır zindan vahşetini yaşadım. Sıradan bir tutuklu olarak her davranışımız kontrol altında olurdu. Koğuş sisteminde bile en az üç dört ispiyoncu bulunurdu. Özetle yönetim, doğru dürüst düşün-

mememiz ve beynimizi boşaltmak için akıl almaz baskı ve işkencelerle yetinmez, ispiyoncuları vasıtasıyla her türlü hareketlerden haberdar olurlardı. "İçerden" alınan haber ve ihbarlara göre de yeniden işkence yaparlardı. Hatta bu nedenle öldürülen tutukluların sayısı bile bilinmiyor. Öcalan, tek başına bir adada tutuluyor ve statüsü de cumhuriyet devletinin tarihinde eşine rastlanmayan bir konum. Açık söylemek gerekirse, her türlü hareketi hem dinleniyor, hem de gözetleniyor.

Hele haftada bir –iki kez avukatlarına yazdırdığı perspektifler ve avukatların kendisine aktardığı haberlerin, İmralı yönetiminin bilgisi dışında olmasını düşünmek, Öcalan'ın ve Kürt sorununun devlet için önemini gözardı etmektir. Böyle bir durumda bir insan, devletin istemediği bir şekilde örgütünü yönetebilir mi? Bir başka deyişle devlet, çıkarına uymayan bir haberleşmeye izin verir mi? İmralı'dan verilen emirler, aynı zamanda devletin emirleridir. Böyle bir işleyişin içinde olan insanlar Kürt halkının legal ve illegal mücadelesinde ne denli inandırıcı olurlar?

Hele adı geçen örgüt yirmi yıla yakın savaş yürütmüş bir örgüt ise. PKK resmen Genelkurmay'ın istem ve emirleri doğrultusunda çalıştırılmış olmuyor mu? İşte bu mantıkla başından beri baktığımda vardığım bir kanaat var: Devlet, daha uzaklarda iken kendi başına veya müttefikleri vasıtasıyla Öcalan'ı iyi okumuş. O'nun ölüsünden ziyade dirisinden alabildiğine yararlanıyor. Devletin kendi başına Kürtlüğü bitiremeyeceği seksen yıllık cumhuriyet tarihinden anlaşıldı. Öcalan'ın, PKK'nin ve bilerek veya bilmeyerek Kürtlerin bir kısım yurtseverinin yarattığı bir imaj da tartışmasız Öcalan kavramıdır. Tek-tek tüm Kürtler ve PKK militanları yok edilemeyeceğine göre, Kürtlüğü Öcalan şahsında bitirmek en akılcı ve kolay yoldur. Kürtlük ancak, Kürtler için ilah sayılan bir kişi tarafından bitirilebilir. Şimdi bu plan adım-adım ve hem de süslenerek, allanıp pullandırılarak hayata geçiriliyor. Bu süslemenin içinde Atatürk milliyetçiliği var, Kemalizm var, Misak-ı Milli ve Kuvayı Milliye ruhu var, barış ve kardeşlik var, nerede olurlarsa olsunlar Kürtlerin ulusal bir statüye sahip olmamaları var, demokratik cumhuriyet var. Daha doğrusu anlayacağınız her şey var, Kürtlük hariç. Araya serpiştirilen kıytırık Kürtlük de sadece bir yeşillik. Gördüğüm kadarıyla

devlet izin verse Öcalan daha şok açıklamalar yapar, örgütü ve Kürt halkının bu partiye sempati besleyenleri anlamakta, anlatmakta ve uygulamakta çok zorlanabilirler. Aniden olursa tepkilere neden olabilir Öcalan inandırıcılığını, örgütü ve Kürtler nazarındaki büyüklüğünü kaybedebilir. Emin adımlarla, sindirile sindirile ve kitabına uygun yapılıyor. İmralı gibi bir hapishanede avukatları adı altında habercilerine sağlanan olanaklar, idam hükümlüsü "Kürt halkının Ulusal Önderi"ne verilen bu imtiyazın başka nasıl izahı yapılır?

Bu yaptırıma PKK'nin kayıtsız şartsız yatmasının ise izahı yok gibi. Ancak kendime göre şöyle bir tanımlama yapabilirim. Taa başından beri parti kavramı değil, "Önderlik" olgusundan hareket edilmiştir. Bunda Öcalan'ın becerisi mi etkilidir, yoksa Kürtlerin putlaştırma kültürüne olan yatkınlığı mı? Yurtseverlik mi, geleneksel kişilere tapınma alışkanlığı mı ağır bastı? Bana kalırsa bilimsel bir araştırma konusu. Bildiğim bir şey varsa o da, özellikle gerilla olan kahramanların ülkelerine olan bağlılığının böyle bir hatayı görmeye engel olması. Yönetici konumunda olanların ise bu teslimiyeti görmelerine karşın, ezelden beri üretken olmadıkları, hemen her şeyi önderlerinin gözlüğüyle gördükleri ve öndersiz düşünürlerse sudan çıkmış balığa döneceklerinden kaynaklanan kaygılarının ağır basması. Halkın gördüğü zulüm, gerilla şahsında eyleme dönüştüğünde yurtsever kesimin de daha çok başka alternatiy görmemesi, gözü kapalı bir bağlılık getirmiştir. Yirmi yıla yakın dökülen kanlar, boşaltılan yerleşim merkezleri, göçler ve işkenceler üzerine kurulu bir politika öyle bir iki yılda eritilemez. Bu mücadeleye bağlılık da Öcalan'ın eliyle devlet tarafından erozyona uğratılacaktır. Bir başka deyişle bitirilen sadece PKK olmayacak, onunla birlikte Kürt halkının direniş ruhu köreltilecek. Kimse de buna müdahale edemiyor.

Sürdürülen mücadelede izlenen yöntemlerle tek-tek meşgul etmek istemiyorum sizi. Ama biri var ki, kafamda hep soru işaretlerine neden oluyor. Diğer bölgeler için de bu söz konusu ama, sadece Türkiye-İran-Irak sınırlarının birleştiği noktadan, Türkiye-Suriye sınırının başladığı yere kadar Türkiye topraklarında yer alan sınır boyu aşiretleri, PKK'nin başlattığı mücadeleye kadar devamlı yurtsever olarak biliniyorlardı. Birey olarak

bazılarının yaptığı veya düşündüğü yanlışlar konumuz olamaz. Genel olarak aşiretlerden söz ediyorum. PKK'nin başlattığı silahlı mücadeleyle birlikte bunların korucu olmasında hatayı tek tarafa yüklemek ne denli insaflı ve gerçekçi olur? Bunda silahlı mücadeleyi yürüten, kendini Kürt ulusunun kurtarıcısı olarak gören, Kürt tarihini kendinden başlatan zihniyetin payı nedir?

Şimdi iki bin bir yılının sonlarındayız. İmralı duruşmalarında yerle bir edilen Kürt sorunu ve O'nun haklı mücadelesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan müracaatta savunulur gibi bir hava estiriliyor. Oysa bu platform (AİHM), Kürt sorununun siyasi olarak tartışılacağı bir yer değildir. Olsa olsa yapılan yargılamanın İnsan Hakları Mahkemesi veya İnsan Hakları Sözleşmesi'ne uygun olup olmadığı incelenir. AİHM, sadece kararların yasalara ve yönteme (usule) uygunluğunu inceler. Kanıtların değerlendirilmesi ve sanığın kişiliği hakkında hüküm kuramaz...

Ki, Öcalan tüm savunmalarında kendisini yargılayan mahkemenin adil ve bağımsız olduğunu defalarca vurgulamıştır. Oysa Öcalan'dan önce ve daha sonra siyasi suçlardan(!) yargılananlar, avukatları ve yakınlarının hiçbiri Türkiye'de adil bir yargılama olduğunu iddia etmezler. Hatta Türk kamuoyunda adaletin bağımsızlığı konusunda çokça tartışma vardır. AİHM bile, Konsey üyesi diğer ülkelerde aranan "iç hukuk yollarının tükenmesi" koşulunu Türkiye ile ilgili davalarda gözardı etmiştir. Bir başka deyişle, Öcalan davasına bakacak AİHM, Türkiye'de yargının bağımsız ve adil olmadığı anlamına gelen yüzlerce karar almıştır. Türk devleti savunmasında bunu işlemeyecek midir? AİHM, bunu değerlendirmeyecek midir? Biz kendimizi, halkımızı kandırabiliriz, ama sanırım böyle bir kurumu zor kandırırız. İmralı, Kürt sorununun ve O'nun haklı mücadelesinin, en azından Kürtlerin en yetkili ağzından tartışılacağı bir yerdi. Her ne hikmetse İmralı'da tahrip edilen tüm değerlerin, üç yıl sonra AİHM'de, hiç de açık olmayan bir takiyye ile ifade edilmesinin akla getirdiği sorular da var. İmralı'da söylenenler benimsenmeden zoraki söyletilmişse, kendilerinin bile inanmadığı görüşlerini kabul ettirmek için, neden "sürece uygun hareket etmeyenlere" bu denli seviyesizce saldırıldı? Ortada ne barış, ne de Kürt halkının ulusal sorununda bir iyileştirme yokken, sadece teslimiyetin adı "yeni stra-

teji" oldu? PKK de bu günlerde söylem ve yazılarıyla, sanki "demokratik cumhuriyet uğruna tüm değerlerin ayaklar altına alındığı" görüşlerinden rücu etmişe benziyor. Bu tavırlarının inandırıcılığı ayrı tartışma konusu, ama ilkesizliğini kimse düşünmüyor mu?

İstemler konusunda bu denli çelişkiler yaşayan, geçmişinin sorumluluğundan ve Kürt halkının geleceği kaygısından kopuk parti, daha önceleri tüm Kuzeyli Kürt partilerini aşağılamayı, önemli bir uğraşı haline getirmişti. Tüm partiler de PKK'ye olmadık suçlamalar getiriyordu. Özellikle silahlı savaşı reddeden bu partilerin istemleriyle, PKK'nin şimdiki istemleri arasında içerik olarak fark da kalmadı. Nihai çözüm söz konusu olduğunda bu istemler ayrı tartışma konusudur. Ama aralarında içerik ve yöntem konusunda fazla bir fark olmamasına karşın bir araya gelmemelerini anlamak oldukça zor. PKK, bazı kurumları vasıtasıyla şimdi "Barış, Demokrasi, Kürt sorununun siyasi çözümü" adlı bir konferans düzenleme çağırısı yapıyor. Çağrıyı üstlenen kurumun (KNK) onursal başkanı ise İmralı duruşmalarında Kürt halkının olmadığını, Kürtler için bağımsızlık, federasyon, otonomi gibi kavramların gereksizliğinden dem vuruyordu. KNK ise bildiğimiz kadarıyla (yaptığı açıklamalar ve bildirilerine dayanarak söylüyorum) Kürt halkı için siyasi, ulusal bir kimliğin peşinde. İster istemez aklıma bir soru geliyor. KNK mi onursal başkanına ters, yoksa onursal başkan mı kurumuna ters?

Bunu işlerken "bu çağrıya uymayanlar ya kördür ya da haindirler" gibi söylemlerle kendi çağrılarını, kendi usluplarıyla sabote ediyorlar. Bu tavır aynı zamanda samimiyetlerinin de bir ölçüsü olmuyor mu? Diğer partilerin ne yanıt verdiğini bilmiyorum. Ama bilinen bir şey, hemen her ortamda Öcalan'ın mahkeme sürecinde söylediklerine, partisinin "yeni" siyasetine yönelik "biz başından beri biliyorduk böyle olacağını, Öcalan başından beri TC devleti tarafından kullanılıyordu, vs.vs." söylemlerinden başka bir yol denemedikleridir. Elbette her birinin kendine özgü poitikaları var. Ama dediğim gibi Kürt birliğini kurmak dışında her türlü yol var. Yani anlayacağın bunca badirelerden sonra hiçbirimiz ezeli huylarımızdan vaz geçmiş değiliz. PKK, böyle önceden gelişimi, katılımı ve alacağı kararları belli olan bir konfe-

rans düzenleyip, yeni bir heyecan mı yaratmak istiyor? Bunu yapmak yerine, kısaca ve öz olarak özellikle son üç yılda Kürt halkının geçmişi ve geleceği konusunda yarattığı tahribatlardan ötürü bir özeleştri yapmak, ardından böyle bir konferansa girişmek daha gerçekçi olmaz mıydı?

HADEP'in, legal siyasallaşmaya çalışan PKK kadrolarıyla yürütüldüğü, bir başka deyişle İmralı'dan yönetildiği şikayetleri bu ara oldukça fazla. Yoksa yirmi yılda yürütülen mücadelenin geldiği son ile, HADEP'in sonu aynı mı olacak?

Geldiğimiz noktayla ilgili vardığım bir sonuç var. Belki de yanılıyorum, ama değinmeden geçemiyorum. Eskiden savaşan ve Kürt ulusunun ulusal haklarından (bağımsızlık, federasyon vs.) söz eden bir örgüt ve yandaşları vardı. Bu örgüt de Kürtler arasında en çok taraftara sahipti. Aynı zamanda savaşmayan, fakat gene kendilerine göre Kürt halkının haklarından (özellikle kültürel haklardan) yola çıkan başka partiler de vardı. Savaşmayan, savaş istemeyen bu örgütlerle savaşan örgüt arasında da alabildiğine bir mücadele(!) yaşanıyordu. Savaşmayan örgütler savaşanı terörist, maceracı ve diktatör olmakla suçlarlardı. Savaşan örgüt ise, savaşmayanları işbirlikçilik, hainlik ve reformistlikle suçlardı. Aynı ölçüler bu örgütlerin sempatizanları için de geçerliydi. Şimdi aralarında Kürt halkının geleceği ile ilgili hedeflerde esasta fazla bir farklılık kalmadı. Dahası; savaşanlar aynı zamanda, devletin silahlarını alarak kendilerine karşı koyan köy korucularına da "düşman" diyorlardı. Şimdi bir zamanlar devlete ve korucu, işbirlikçilere karşı mücadele edenlerle, gerillalara karşı silahlananlar arasında şekil yönünden bir fark da kalmadı. Hatta bir taraf (korucular) objektif olarak Misak-ı Millinin doğal savunucularıydı. Savaşanların (gerilla) en yetkili ağızları da şimdi Misak-ı Milli'nin savunuculuğuna soyundular. Böyle bir sonuç için altmış bin insanın ölmesi, milyonların yerlerinden yurtlarından edilmesi, on binlerin işkencelerde çürütülmesi mi gerekiyordu?

Özetle böyle giderse (aksi yönde bir işaret yok) şimdilik biz kaybettik kardeşim. Kaybettiğimizi kabullenmek yerine, kaybetmemize türlü kılıflar giydirmekle meşgulüz. Kaybettiğimizi görmemek, bizim yenilmediğimiz anlamına gelmiyor. Tıpkı Türk

devletinin, Kürt sorunu diye bir sorunu olmadığının peşinde seksen yıla yakın koşturmasının böyle bir sorunu ortadan kaldırmaya yetmediği gibi.

Şimdi iki bin bir yılı da bitti ve iki bin iki yılının ilk aylarındayız. Bu günlerde bizim gündemimizi oluşturan üç önemli olaya değinerek bu mektubuma son vermek istiyorum.

İki bin bir yılının son günlerinde Kurdıstan'ın kuzeyinde ve Türkiye'de bir kampanya başlattı Kürtler. Üniversite öğrencilerinin başlattığı, yer-yer ilkokul öğrencileri ve velilerince de desteklenen kampanyanın adı "Anadilde (Kürtçe) Eğitim Kampanyası." Kim tarafından başlatıldı, ne denli destek gördü/görecek bunların tamamı ayrı tartışma konusu. Ancak bilinen kadarıyla özellikle son üç yılda Kürtler'in yaptığı en doğru atılım. Belki de en haklı ve doğal bir başvuru. Her ne kadar yasaklanmış, yazılı olarak işlenilip geliştirilmesi ülkede gerçekleşmemiş bir dilde, hemen bu istek kabul edilse de alt yapısı hiç oluşturulmadan bir dilde eğitim-öğretim nasıl olur ayrı bir tartışma konusu olsa bile. Öğrenciler tek-tek veya topluca bağlı oldukları öğretim kurumlarına "anadilimde (Kürtçe) eğitim görmek istiyorum" dilekçeleri verdiler. Bir çok yerde bu istekleri velileri tarafından da desteklendi. Devlet, her zaman yaptığı gibi bu en doğal ve hukukî isteğe cop, işkence, gözaltı ve tutuklamalarla yanıt verdi. Bazı üniversite öğrencilerine de okul cezası vermeyi ihmal etmediler. Türkiye kamuoyu günlerce başvuru yapanlarla, devletin uygulamalarını konuştu. Devlet yöneticileri böyle bir hak istemenin "bölücülük" olduğunu, bu konuda "taviz" verilmeyeceğinde hemfikir ve ısrarlı. Yapılan tüm tartışmalarda, gazetelerde yazılan köşe yazılarında da polisiye önlemlerle Türkiye'yi zor duruma düşürdüklerinin farkındalar.

Böyle bir başvurunun PKK tarafından başlatıldığı yönündeki kuşkularında da devletin politikası gene haksız. PKK, tüm yayın organlarında ve propagandasında böyle bir kampanyanın desteklenmesi gerektiğini vurguladı ilk başlarda. Daha önceki tüm girişimlerinde olduğu gibi bunu da sulandırmayı ihmal etmedi. Önce İmralı'dan geldi çağrı ve emir! "Ne gereği var böyle bir müracaatı imza altına almaya? Oturup evlerinde, köy odalarında dillerini geliştirsinler....." Sonra dağdan yapılan müdahalelerle

konu "ilkokuldan üniversiteye kadar Kürtçe eğitim" ile Kürtçe'nin "seçmeli ders" olarak kabul edilmesi gibi bir kavram kargaşasına dönüştürüldü. Böylece henüz sivil toplum insiyatifi olmayı beceremeyen bizler de, sanırım böyle bir kampanyada dahi olsa gene yetkiyi "öderlerimizin" insafına bıraktık. Korkum, bu denli güzel bir kampanyanın, başlatanları tarafından askıya alınmasında. Çünkü böyle bir istem, "cumhuriyetin demokratikleşmesinin" önünde "engel" olabilir. Ve "süreci zora" sokabilir(!).

Gene bu günlerde gazetelerde önemli bir haber çıktı. Kısaca devlet, PKK'nin önüne bir yol haritası koymuş. Bu haritanın yapılacaklar bölümünde madde-madde şöyle yazılıyor. İşin en ilginç yanı haber ne devlet tarafından yalanlandı, ne de "muhatabı" tarafından.

Türk İstihbarat Örgütlerinin ültimatomunda şunlar var:

1- PKK silah bırakmalı. 2- 'Terör Örgütü' üyeleri teslim olmalı. 3- Kürdistan kelimesi kaldırılmalı. 4- Bilhassa İtalya ve Belçika'daki resmi toplantılara, Kürdistan adına katılmaya son verilmeli. 5- Medya TV'deki Kürt illeri şeklinde söz etmemeli. 6- Kürt Ulusal Kongresi faaliyetlerine son vermeli. 7- Medya TV'deki Hava Durumu'nun Kürdistan adı altında ele alınması sona erdirilmeli. 8- Kürdistan haritası uygulaması son bulmalı. 9- Kürt İşverenleri Derneği (Yani KARSAZ-YK) Kürt Bank, Kürt Ansiklopedisi, Kürt İktisat Kongresi gibi projeler gündemden çıkarılmalı. 10- Kürt ulusu yaratma, amacından uzaklaşılmalı. 11- İstiklal marşı ve Atatürk'ü kabul etmeme tavrına son verilmeli. 12- Ermeni ve Süryani guruplara destek verilmemeli.

Bu maddelere baktığımızda, en az üç yıl önce "talimatın" verildiğine ve yerine getirilmeye başlandığına tanık oluyoruz. Hayret ettiğim nokta devlet tarafından verilen bu "ültimatom"un üç yıldır gizli kalması, yani basma resmen sızmaması. Aslında üç yıldır uygulanan, fakat bir türlü dilllendirilmeyen bir talimat. Birinci maddeden başlayarak yapılanlarla, yapılmaya çalışılanları beraber değerlendirelim.

Bir ve ikinci madde Ağustos 1999'da "silahlı güçlerin Türkiye sınırlarının dışına çekilmesiyle" kısmen uygulandı. Teslim ol-

manın ilk provası da aynı yıl işleme konuldu. Henüz gelip teslim olmaları için zeminin hazır olmadığını her fırsatta açıkladı PKK. (Genel af, pişmanlık yasası vs.) ERNK ve ARGK gibi cephe ve gerilla isimlerinden "Kurdıstan" sözcüğü kaldırıldı. Gazetede, televizyonda yapılan siyasi değerlendirilmelerde, İmralı'dan gelen talimatlarda Kurdıstan kelimesinin yerini "Mezopotamya" aldı. Onuncu maddede belirtilen talimatın gereği de İmralı'dan defalarca açıklandı: "Kürt halkı, Türk halkının ulusal bütünlüğü içinde ifade edilmeli. Türk halkının bir alt öğesidir". (Bilimsel yönden anlaşılması zor ama, ben yapılanları söylüyorum sadece. Bir de bu "Kürt halkının yaratılmasından vazgeçilmeli" mantığını anlamakta zorlanıyorum. Türkiye'de böyle bir halkı yeniden yaratmak nasıl oluyor, burada yaratılmadı diyelim, diğer parçadakilere ne ad bulunacak....?)

Zaten Öcalan hem savcılık-jandarma ifadelerinde hem de mahkemede ve habercileri vasıtasıyla defalarca Türk bayrağına, İstiklal Marşı'na ve Atatürk'e sevgi ve muhabbetlerini söyledi, dile getirdi.

Talimattta adı geçen ve kurulmaya çalışılan kurumlarm akibeti de şu ana kadar gerçekleştirilenlerden daha zor olmayacak. Zaten büyük bir çelişki de hemen göze çarpıyor. Kürt Ulusal Kongresi Kürtler için "ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı"ndan söz ederken, Onursal Başkanı da "Kürtler yoktur" anlamına gelen ifadelerle "Kürtlerin bulundukları coğrafyalarda bağımsızlık, federasyon ve otonomi" gibi kavramları savunanları gericilikle, ilkel milliyetçilikle suçlamıyor mu?

Özetle talimatta yazılanlar ağır-ağır ve alıştırıla alıştırıla uygulanıyor. Bir televizyon (Medya-TV) programına telefonla katılan PKK Başkanlık Konseyi üyesi Osman Öcalan; konuyla ilgili soruya verdiği yanıtta aynen şunları demişti: "Bunlar bir çırpıda kabul edilmeyecek istekler değil. Önce Önderliğimizin sosyal koşullarını iyileştirsinler. Beş bin silahlı insanı hapishanelere gönderemeyiz. Af çıkarsınlar, düşünürüz."

Talimattan on beş gün sonra adımlar daha da netleşti. PKK Parti Meclisi'nin açıklamasında "PKK'nin Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde bundan böyle bu parti adına tüm etkiniklerine son verildiği, parti adının değiştirilmesi çalışmalarının da yapı-

lan 8. Kongrede tartışılıp bir karara varılacağını" kamuoyuna duyuruldu.

Sevgili kardeşim;

Hani bir "Susurluk" davası vardı ya? Altı yıl sonra noktalandı. Korkut Eken, İbrahim Şahin ve beraberindeki katillerinden oluşan çete, iki ila dört yıl arasında değişen cezalarla mahkum oldular. Cezaları onandı. Yargıtay'ın gerekçeli kararında bir paragraf da devletin çeteleştiğini onaylamış oldu.*

Mektubumun bu ikinci bölümünde ağırlığı Kürt cephesinin benimle ilgili çatışmalarına ayırdım. Ki tamamını yazsam böyle bir mektup bile ciltlere sığmazdı. Böylece kendimi "dünyanın merkezine" oturtmakla suçlanabilirim. Oya esas yapmak itediğim benim üzerimden, bizim cephenin bana göre ilkesel yanlışlarını aktarmaktı. Böyle olunca da Kürtler'i hem bizim hem de başkalarının nazarında "temsil" eden partiyi ve genel başkanını tartışmanın odak noktası yaptım. Takdir edersiniz ki başka türlü de anlaşılması olanağı yoktu. Yoksa burada özellikle hakkında idam kararı verilmiş bir insan benim hedefim olamaz. Dedim ya, Kürtler'in en büyük organizasyonu, bir kişinin iki dudağı arasından çıkacak sözlere bağlı kalmışsa ve bu durum da geleceğimizi önemle ilgilendiriyorsa, bu iki kavramı (Önderlik, parti) gözardı etmem olanaksız. Ve en önemlisi niteliği, yapısı ne olursa olsun bir kişinin geleceği halkımın geleceğinden önemli olamaz. Bu bir kişi ben de olabilirim, bir başkası da.

Kadro, gerilla olan on binler, bunların izinden her türlü ceremeyi çeken milyonlar elbette benim hedefim olmaz. Tamamı benim gibi en içten duygularla bu halkın ulusal anlamda bir yerlere gelmesi için elinden geleni yaptı, yapmaya devam ediyor. Ama birileri bu yığınları aldatıyor.

Savaş istediğim, barış karşıtlığı yaptığım da yok. Savaştan benim bireysel olarak bir kazancım olmadı. Olamaz da. Hatta ödenen bedellere baktığımızda bu halkın çoğunluğu gibi ben de

* 2002 yılı Mart ayında bazı generaller Korkut Eken ve ekibinin haksızlığa uğradığını belirterek, "yaptıkları bilgimiz dahilindedir." diye açıklamalarda bulundular. Pencere Yayınları

mağdur oldum, bundan da şikayetçi değilim. Barış, herkesin özellikle insanım diyenlerin hedefidir, erdemidir ve yücedir, benim için de öyle. Acıların, kızgınlıkların sonudur. Buna karşı olmam düşünülemez. Ama "barış" adı altında ilkesizliklere ve halkın kandırılmasına da tepkiliyim, o kadar. Bir şeyler saklanarak, esas amacından saptırılarak teslimiyetin halkımızın önüne "barış" diye konmasından rahatsızım. Teslimiyetin "tek çare" olduğuna inanmıyorum. Tek çarenin bu halka takiyyelerle kabul ettirilmesine dayanamıyorum.

Dağdaki kahramanlardan gerçeğin saklanmamasını istiyorum. Kurdıstan'ın kuzeyinde, doğusunda, güneyinde halka birbirini tutmayan değişik ilkesizliklerin dayatılmasına karşıyım. Televizyonda ayrı, gazetede ayrı, dernek ve ev gezmelerinde apayrı şeylerin anlatılması bu halka hakarettir. Ben halkımı küçük gören, ona yalan söyleyen, dezinformasyonlara tepkiliyim.

En önemlisi bu denli önemli bir uğraşıda Kürtlerin birbirini yemesi, bunun "ilke" edinilmesi, bir yöntem olarak kabul edilmesine karşıyım. Çok güçlü bir potansiyelin bilerek/bilmeyerek boşa harcanması olarak görüyorum.

Ve Kürtler'in bir ulus olduğuna, O'nun da her ulus gibi en doğal haklarına sahip olması gerektiğine, ülkesinin Kurdıstan olduğuna inanıyorum. Bu uğurda canını, malını, sevgisini kısaca maddi-manevi değerlerini verenleri kutsal görüyorum.

Çünkü sevgili Hacı, sevgili Adnan ve sevgili Savaş siz de böyle düşünüyordunuz. Bu nedenle hiçbir zaman doyamadığım gözlerinizden öpüyorum.